АРХИВЪ

ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССІИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

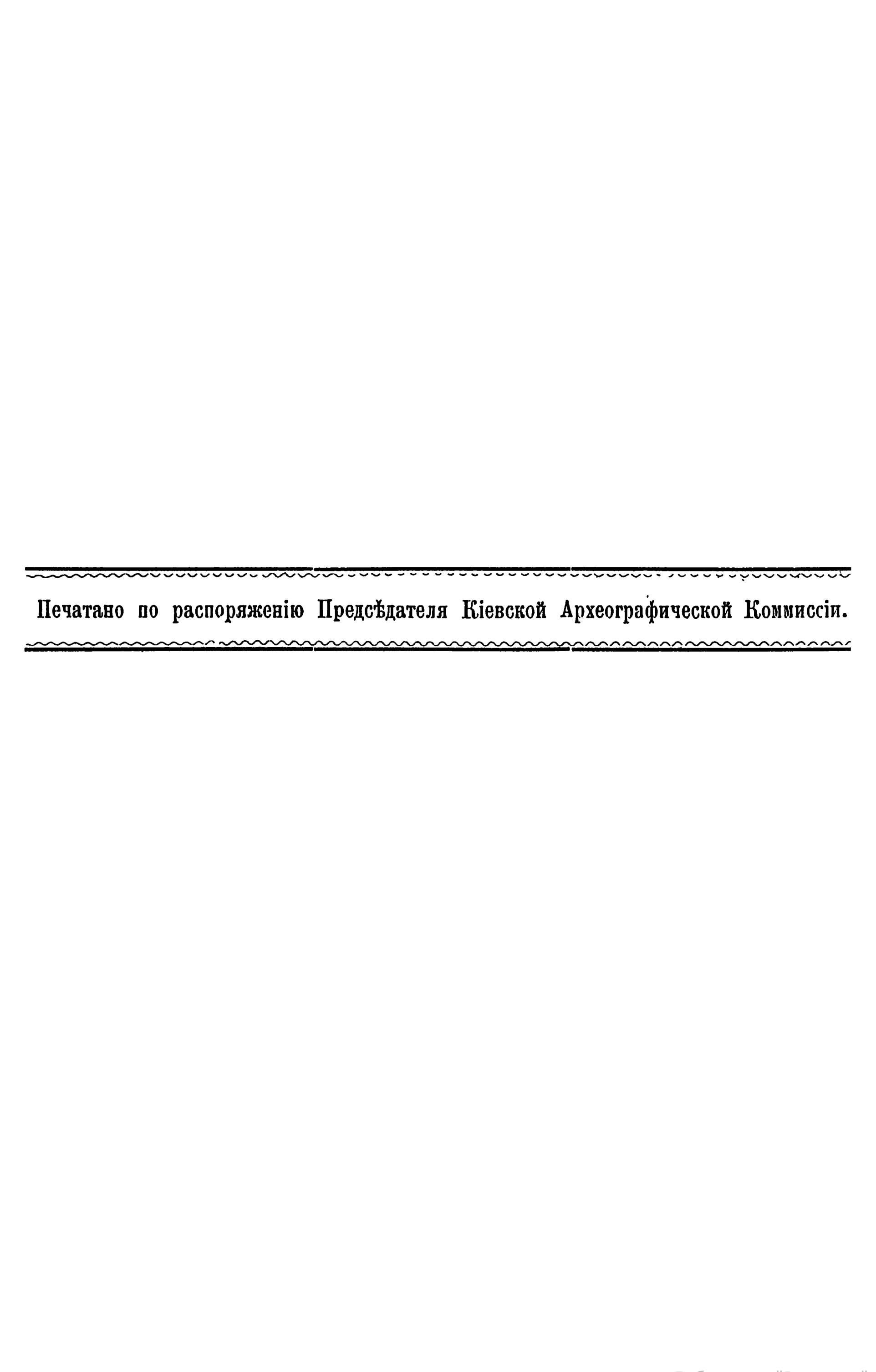
КОММИССІЕЮ ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

состоящей при Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ Генералъ-Губернаторѣ.

ЧАСТЬ ВТОРАЯ.

ТОМЪ II.

КІЕВЪ.
Типографія Г. Т. Корчакъ-Новицкаго, Михайловская улица, домъ № 4.
1888.

Печатано по распоряженію Предсѣдателя Кіевской Археографической Коммиссіи.

АКТЫ ДЛЯ ИСТОРІИ

Провинціальныхъ сеймиковъ Юго-Западнаго края

во второй половинѣ XVII вѣка.

Отношеніе западно-русскихъ дворянъ второй половины XVII вѣка къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ.

Кіевская Археографическая Коммиссія уже съ 1859 года обратила вниманіе на большую историческую важность постановленій провинціальныхъ сеймиковъ, инструкцій посламъ, отправлявшимся на генеральные сеймы, и отвѣтовъ короля на просьбы провинціальныхъ сеймиковъ. По мнѣнію Н. Д. Иванишева, эти акты важны тѣмъ, что въ нихъ ясно выражается духъ и общественныя нужды каждаго воеводства [1]). Извѣстный польскій ученый Вацлавъ Александръ Мацѣевскій говоритъ, что сеймы и сеймики были пульсомъ политической жизни речипосполитой, зеркаломъ ея порядковъ; кто хочетъ знать эти порядки, тому достаточно обстоятельно ознакомиться съ постановленіями сеймовъ и сеймиковъ [2]). Такое же значеніе имѣютъ и каптуровыя опредѣленія, подъ которыми разумѣются постановленія дворянства каждаго воеводства объ устройствѣ судовъ и о мѣрахъ для внутренней безопасности во время безкоролевья.

Самъ Н. Д. Иванишевъ составилъ въ 1861 году томъ актовъ, относящихся къ этому отдѣлу (первый томъ второй

---

¹) Архивъ Юго-зап. Россіи. Ч. I. Т. 1. Кіевъ, 1859. Предисловіе, стр. V, VIII.

²) Maciejowski. Historya prawodawstw słowiańskich. T. II (W. 1858), p. 89 sq.; t. IV (W. 1862), p. 196.

части Архива Юго-западной Россіи). Выбранные имъ акты относятся ко времени отъ 1569 года, когда юго-западная Русь присоединилась на люблинскомъ сеймѣ къ Польшѣ, до знаменательнаго 1654 года, когда Украина возсоединилась съ восточной Русью. Изученіе этихъ актовъ привело Н. Д. Иванишева къ тому убѣжденію, что главныя основы западно-русской народности въ первой половинѣ XVII вѣка были: русскій языкъ и православная религія. „Западно-русское дворянство, говоритъ Н. Д. Иванишевъ, дорожило своимъ роднымъ русскимъ языкомъ и старалось о томъ, чтобы употребленіе этого языка въ оффиціальныхъ актахъ было утверждено законами; за права религіи православной дворянство вело продолжительную и упорную борьбу съ римско-католической пропагандой“.

Любопытно прослѣдить, какъ отразились войны Богдана Хмельницкаго и послѣдовавшія за ними событія на дальнѣйшей судьбѣ и воззрѣніяхъ западно-русскаго дворянства. Для этого нужно обратиться опять къ такого же рода актамъ, за время послѣ Богдана Хмельницкаго, такъ какъ въ нихъ мы становимся, такъ сказать, лицемъ къ лицу съ западно-русскимъ дворянствомъ, почти въ полномъ его составѣ, и оно само отвѣтитъ намъ на всѣ занимающіе насъ вопросы.

Интересующіе насъ, историческіе матеріалы сохранились въ актовыхъ книгахъ Кіевскаго Центральнаго Архива не въ полномъ своемъ составѣ, такъ какъ значительное количество книгъ, особенно кременецкихъ и каменецъ-подольскихъ, погибло во время политическихъ волненій, происходившихъ на территоріи западно-русскаго края.

Тѣмъ не менѣе въ виду массы найденнаго, удовлетворяющаго нашимъ цѣлямъ, матеріала, мы принуждены были ограничиться пока разработкой его лишь за полъ-вѣка, т. е. до 1697 года, когда былъ избранъ польскимъ королемъ сак-

сонскій курфюрстъ Фридрихъ Августъ II, при которомъ долго державшееся вліяніе Франціи на внутреннія дѣла Польши замѣнилось таковымъ же вліяніемъ Россіи, все болѣе увеличивавшимся до 1773 года. Для этого періода представили наиболѣе матеріала книги владиміро-волынскія и луцкія, а затѣмъ по нѣсколько актовъ нашлось въ кіевскихъ, овруцкихъ и винницкихъ. Изъ массы матеріала мы выбрали для напечатанія, конечно, наиболѣе характерные акты. Въ шести каменецъ-подольскихъ книгахъ, сохранившихся отъ взятаго нами періода времени, мы не нашли ни одного, относящагося къ нашей задачѣ документа; въ истлѣвшихъ листахъ кременецкихъ книгъ попадается очень мало нужныхъ намъ актовъ, да и то мало интересные: это и есть причина того, что въ составленномъ нами томѣ нѣтъ ни одного акта изъ этихъ книгъ.

Обиліе актовъ, найденныхъ во владиміро-волынскихъ книгахъ, есть слѣдствіе того, что въ нихъ записывались сеймиковыя постановленія и инструкціи трехъ воеводствъ: кіевскаго, брацлавскаго и черниговскаго; а также универсалы къ нимъ. Нахожденіе актовъ кіевскаго воеводства во Владимірѣ-Волынскѣ объясняется тѣмъ, что кіевскіе дворяне послѣ 1667 года, когда Кіевъ остался за Россіей, принуждены были учредить свой гродскій урядъ въ этомъ городѣ; причиной появленія актовъ черниговскаго воеводства въ столь отдаленномъ отъ него пунктѣ является то обстоятельство, что черниговская шляхта, бѣжавшая еще во время войнъ Богдана Хмельницкаго изъ своихъ лѣвобережныхъ маетностей, долго не желала разстаться со сладкими надеждами когда либо вернуться на лѣвый берегъ Днѣпра и продолжала именовать себя черниговскимъ дворянствомъ, хотя она и разсѣялась по другимъ воеводствамъ, и носить фиктивныя званія воеводы черниговскаго, старостъ новгородъ-сѣверскихъ и остерскихъ, ловчихъ стародубскихъ и т. п.

Исторіи возникновенія сеймиковъ въ Польшѣ, Литвѣ и Руси и очерку ихъ организаціи и исторіи дѣятельности южно-русскихъ сеймиковъ во второй половинѣ XVII вѣка, мы посвятили особый трудъ, а въ настоящей статьѣ главнымъ образомъ остановимся на разсмотрѣніи перемѣнъ въ воззрѣніяхъ западно-русскаго дворянства по вопросамъ религіознымъ и сословнымъ, происшедшихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

I.

Во второй половинѣ XVII вѣка мы застаемъ въ предѣлахъ юго-западнаго края четыре воеводства: кіевское, волынское, браплавское и подольское. Кіевское—состояло изъ слѣдующихъ повѣтовъ: кіевскаго, житомирскаго и овруцкаго; волынское—изъ луцкаго, владиміро-волынскаго и кременецкаго; браплавское—изъ браплавскаго и винницскаго; подольское—изъ каменецкаго, червоногродскаго и летичевскаго. Согласно грамотѣ Сигизмунда Августа, отъ 30 декабря 1565 года, сеймики должны были происходить въ повѣтовыхъ городахъ, „то есть, гдѣ кольвекъ вряды судовые засажены, и гдѣ потомъ черезъ насъ господаря засаженье врядовъ судовыхъ зъ ихъ прозьбы и зволенья дойдетъ"; но съ теченіемъ времени этотъ порядокъ, вслѣдствіе постоянныхъ войнъ, былъ нарушенъ. Въ XVII вѣкѣ мѣстомъ собранія сеймиковъ кіевскаго воеводства былъ первоначально Житомиръ, но съ 1659 года Владиміръ-Волынскъ, и лишь при Станиславѣ Августѣ снова Житомиръ; сеймики волынскаго воеводства собирались въ Луцкѣ, Владимірѣ и Кременцѣ; въ подольскомъ воеводствѣ мѣстомъ сеймиковъ до 1673 года былъ Каменецъ-Подольскъ, затѣмъ Галичъ, а съ 1677 года Львовъ; въ браплавскомъ воеводствѣ до 1598 года сеймики происходили въ Браплавѣ, затѣмъ въ Винницѣ, а

съ 1659 года во Владимірѣ; наконецъ, въ черниговскомъ воеводствѣ сеймики бывали въ Черниговѣ; когда же оно сдѣлалось лишь титулярнымъ, то бывшіе черниговскіе дворяне съ 1659 года стали собираться на сеймики во Владиміръ и Луцкъ.

Вслѣдствіе общей полонизаціи областнаго управленія въ эпоху люблинской уніи, и провинціальныя собранія, для обсужденія мѣстныхъ нуждъ, пріобрѣли специфическій польскій характеръ: они сдѣлались сословными. Уже въ вышеупомянутой грамотѣ Сигизмунда Августа говорится, что въ сеймикахъ могутъ принимать участіе лишь „панове рада, князи, панове врадники земские и дворные и вси станы *народу шляхетского и стану рыцерского,* гдѣ хто въ которомъ повѣтѣ осѣлость маетъ“. Во второй половинѣ XVII вѣка необходимымъ условіемъ для участія въ сеймикахъ, кромѣ дворянскаго происхожденія, была осѣдлость и принадлежность къ извѣстной административно-территоріальной единицѣ; право голоса на сеймикахъ имѣли мѣстные осѣдлые дворяне, владѣвшіе или наслѣдственными имѣніями, или заложенными имъ, или отданными имъ въ пожизненное пользованіе, или по чиншевому праву, и по прежнему епископы и всѣ мѣстные чины—воевода, каштелянъ и т. д. Въ 1669 году волынскіе дворяне хлопотали объ ограниченіи числа лицъ, имѣющихъ право голоса на сеймикахъ, въ виду того, что въ волынскомъ воеводствѣ значительно увеличилось количество арендаторовъ, которые на сеймахъ подавляютъ своимъ большинствомъ старинныхъ обывателей и патріотовъ; дворяне просили, чтобы не коренные жители дворянскаго происхожденія, хотя бы и владѣвшіе землей на одномъ изъ вышеозначенныхъ основаній, имѣли лишь право мнѣнія на сеймикахъ, а не право голоса, и чтобы они не смѣли срывать сеймиковъ, ни сами лично, ни чрезъ своихъ представителей.

Такой исключительно шляхетскій составъ сеймиковъ былъ причиною того, что эти областныя представительныя учрежденія, являясь дѣйствительно зеркаломъ внутренней жизни каждаго воеводства, представляли во многихъ случаяхъ интересы и стремленія только дворянскаго сословія; другіе же классы населенія не имѣли путей къ выраженію своихъ желаній и вслѣдствіе этого недружелюбно относились къ сословію, сосредоточившему въ своихъ рукахъ исключительныя права и усилившемуся такимъ образомъ на ихъ счетъ. Постепенно накоплявшееся неудовольствіе и неудовлетворенныя желанія вели ко взрывамъ, кончавшимся кровопролитіемъ и вынужденными уступками со стороны привилегированнаго сословія. Хмельниччина, приведшая къ столь печальнымъ для шляхты послѣдствіямъ, убѣдила ее въ томъ, что нужно считаться со стремленіями народной массы и что для полнаго умиротворенія и спасенія истерзанной речипосполитой необходимы нѣкоторыя уступки; но такъ какъ нежеланіе поступаться своими сословными правами подавляло сознаніе этой необходимости, то всѣ договоры съ главными представителями русской народности, козаками, носятъ характеръ лишь заигрыванья со старшиною козацкою и вслѣдствіе этого не приводятъ къ благимъ послѣдствіямъ. Низшіе классы главнымъ образомъ именно и были недовольны шляхетскимъ строемъ речипосполитой и, конечно, не могли сочувственно относиться къ стремленію польскаго правительства создать православное русское шляхетство. Лучшіе люди изъ Поляковъ сами замѣчали недостатки въ государственномъ строѣ речипосполитой и неестественность въ отношеніяхъ шляхетства къ русской народности. Извѣстный польскій дипломатъ второй половины XVII вѣка Станиславъ Казимиръ Бѣневскій такъ изображалъ тогдашнее положеніе дѣлъ въ своей запискѣ, вставленной въ инструкцію волынскихъ дворянъ, данную послѣд-

ними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года:

„Я усматриваю слѣдующія причины нашего тяжелаго положенія: мы отступили отъ законовъ, на которыхъ все зиждется, мы измѣнили прежній способъ защиты отечества, и всѣ, исчерпанныя послѣ этого, средства къ достиженію мира указываютъ намъ, что мира въ Польшѣ не будетъ, напротивъ того будетъ такая война, какой еще не было. Король извѣщаетъ насъ, что Турокъ весной безсчисленными полчищами вторгнется къ намъ. По словамъ короля, уже отъ самого Львова начинаются дикія поля, а каменецкій паша разсылаетъ изъ Каменца по-всюду бусурманъ на нашу погибель, такъ что, если не утихнутъ страсти, не восторжествуетъ справедливость, то король предостерегаетъ, что уже сѣкира лежитъ у корня дерева—сгинетъ святая вѣра и речьпосполитая будетъ данницей. Турецкія полчища уже на берегахъ Дуная, а турецкіе вассалы въ дальней Азіи и Египтѣ уже собираютъ войска, чтобы ранней весной напасть на речьпосполитую съ двухъ сторонъ. Король предостерегаетъ, что Турокъ и не думаетъ оставлять ни Каменца, ни вообще Подолья, а изъ этихъ мѣстъ онъ будетъ тяготѣть надъ сосѣдними воеводствами“.

Далѣе ораторъ изображаетъ тяжкое положеніе внѣшнихъ отношеній Польши, и источникъ бѣдъ указываетъ во внутренней неурядицѣ этого государства.

„Когда посмотрю я (говоритъ онъ) на наши внутренніе порядки, то вижу, что все у насъ худо; не говорю о теперешнемъ королѣ, который мудро и, какъ слѣдуетъ, правитъ нами, говорю о прежнихъ короляхъ: у нихъ во дворцахъ порокъ былъ болѣе на виду, чѣмъ добродѣтель; при нихъ бывало много придворныхъ льстецовъ, самыхъ дурныхъ людей, презирающихъ отечество, ссорившихъ государя съ подданными. Самъ теперешній король понялъ, что они дѣлали; такіе люди готовы

изъ своихъ видовъ всѣхъ волновать. Нечего и говорить, что такіе люди совѣтовали государю лишь дурное, противно нашимъ народнымъ воззрѣніямъ, именно, совѣтовали, что бы король облегчилъ самъ себя, передавши все управленіе народу; а потому я не согрѣшу, если обращусь съ просьбой къ королю чрезъ пословъ нашихъ, чтобы онъ строго охранялъ права своей власти во всемъ—любя речьпосполитую, онъ будетъ править ею по отечески, будетъ совѣтоваться и скорбѣть не о своихъ личныхъ, а объ общихъ нашихъ бѣдахъ... Когда я взгляну на законы наши, основы государства, то вижу какую-то двойственность: у насъ законъ не—законъ. Исполняется на насъ то, что писано объ Израилѣ, что во время оно не было въ Израилѣ царя, но всякій поступалъ по своему; законъ у насъ попирается ногами; на основаніи закона мы лишь обманываемъ, пишемъ то, что хотимъ и ничего изъ того не выходитъ, и только до тѣхъ поръ мы и счастливы еще, пока нѣтъ сейма; на сеймѣ же надъ законами издѣваются, тамъ пишутъ, что угодно. Въ сенатѣ тоже не вижу ничего, кромѣ зла... Въ избѣ посольской я вижу публичную торговлю, всякаго рода продажность; оттуда, какъ изъ желудка, распространяются на всю речьпосполитую всякія болѣзни; постановленія о нашихъ посольскихъ правахъ измѣняются. Вообще все идетъ совершенно по-римски и, какъ палъ Римъ, такъ и мы должны погибнуть: изба посольская мѣшается въ дѣла сената и наоборотъ, чтобы давить другъ друга и въ свою очередь быть раздавленнымъ. Въ избѣ посольской все продажный народъ, согласный во всемъ томъ, что ведетъ къ нашей погибели, но никакъ не могущій прійти къ согласію, если нужно насъ спасать; пришла пора реформировать ее послѣ столькихъ лѣтъ и дать въ ея охраненіи гарантію...

„Не лучше и слѣдующій институтъ речипосполитой: трибуналъ коронный. Видитъ Богъ, что я говорю правду: это

учрежденіе такъ низко пало, что сдѣлалось нашимъ больнымъ мѣстомъ—рѣшенія его обращаются въ пользу частныхъ лицъ и для личнаго ихъ удобства; такъ ли это, ссылаюсь на васъ самихъ. Правда, что учрежденію этому ужъ болѣе ста лѣтъ и оно требуетъ реформы. Обратимъ вниманіе на опору государства—войска. Боюсь, что эти послѣднія будутъ первыми и сгубятъ государство; всѣ ихъ предложенія противны государственному праву. Я уже не вспоминаю, чего они требовали прежде; теперь же требуютъ себѣ особенныхъ трибуналовъ и составляютъ конфедераціи. Впрочемъ, лучше замолчу, прибавивъ лишь, что государство, при дѣлаемыхъ ими предложеніяхъ, существовать не можетъ; оно можетъ быть сначала поколеблено, потомъ потрясено въ своихъ основахъ и, наконецъ, обращено въ ничто. Взгляну на любого собрата моего дворянина, чтобы опредѣлить, въ какомъ положеніи теперь дворянское сословіе вообще, тѣло речипосполитой: здѣсь я вижу страшное стремленіе къ лести, до такой степени, что писанное о Римѣ скорѣе къ намъ можетъ быть примѣнено, а именно—„orbis romanus adulando aut corrumpit aut corrumpitur“. А на сеймикахъ каково-то голоса подаются?! Одинъ Богъ знаетъ, что будетъ! Незнаютъ несчастные, что въ то время какъ продаютъ, сами себя продаютъ. Вообще много злого между нами дѣлается... Наконецъ, о братья мои, бросимъ общій взглядъ на отечество, которое не можетъ быть болѣе разъединено, чѣмъ теперь разъединено; забыли мы ту высшую истину, что государство, раздробившееся на части, разрушается... Нѣтъ борцевъ за государство, всѣ стоятъ лишь за себя. Кліентела ратуетъ не за отечество; но, слѣдуя за своими принципалами, сражается между собою сначала на словахъ и бумагѣ, а потомъ и съ оружіемъ въ рукахъ. Бѣдное государство стоитъ на краю гибели въ ожиданіи, кто побѣдитъ; побѣдитель дѣлается его деспотомъ, а оно раззоренное должно терпѣть все...

„Каковы результаты нашего забвенія законовъ, вы сами знаете, но я не постыжусь напомнить вамъ ихъ. Взглянемъ на населеніе городовъ: Збаража, Вишневца, Тарнополя, Микулинецъ, Подгаецъ, Волочища и проч. Что же вижу я? Tam campus, ubi Troia fuit. Я вынужденъ признаться со слезами, что и здѣсь исчезнутъ даже основанія городовъ: гдѣ были населенные города, tam habitant simiae et ululant lupi. Подоліи мы уже не имѣемъ, и въ Украинѣ во многихъ мѣстахъ попадаются лишь птицы небесныя, да змѣи; наконецъ, царь московскій отнимаетъ прежнія наши владѣнія за Кучубаемъ по Муравскій шляхъ, съуживая такимъ образомъ территорію Польши. Не говорю уже о великомъ княжествѣ литовскомъ, какъ много отъ него отошло, какъ уменьшились предѣлы русскаго воеводства, какъ уменьшилось волынское воеводство... Я лично совершенно раззоренъ и въ этой бѣдѣ имѣю лишь то утѣшеніе, что при переправѣ въ Стржемельцѣ погибло около тысячи Татаръ съ ханскимъ сыномъ, а другая тысяча съ Адзигиреемъ пала въ моемъ Рыдловѣ... Что не успѣли сжечь Татары, то докончили литовскіе желнеры: quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini. Не нужно вамъ разсказывать, какъ поступала Литва, идя на Волынь и чрезъ Волынь; они высосали до конца остатокъ нашей крови, заграбили наше имущество, воловъ и хлѣбъ... Изъ этого только одна польза для общества, что сначала крестьяне пошли за Днѣпръ отъ своихъ владѣльцевъ, не стерпѣвши дикой жестокости жолнеровъ, а за крестьянами отправились и владѣльцы, умножая тѣмъ число враговъ государства... Убогій шляхтичъ ничего не имѣетъ и совсѣмъ всего лишается, такъ какъ по-всюду у насъ злое творится. Поищемъ же средствъ, если таковыя имѣются, къ улучшенію нашего положенія. Мнѣ кажется, что есть средства, и первымъ пусть будетъ возвращеніе наше къ закону... Король напоминаетъ намъ, чтобы въ эту

смутную годину, мы держались другъ друга и не подъ чьимъ либо начальствомъ, но подъ начальствомъ только его, короля. Король имѣетъ для этого (т. е. диктатуры) много правъ, и если мы давали Казимиру, Михаилу и другимъ, право королевской неприкосновенности (т. е. диктатуру), то и настоящему, благополучно нами правящему, государю, обязаны дать такое же точно право... Король напоминаетъ намъ, что въ случаѣ нападенія такого сильнаго врага, какъ Турки, мы обязаны дать его королевской милости согласіе на созывъ посполитаго рушенія, такъ какъ, въ силу статута, наши имѣнія даны намъ въ феодальное владѣніе, подъ условіемъ нести военную службу. Благодаря этой милиціи, мы расширили границы нашего отечества, а потому теперь, видя настоятельную потребность въ посполитомъ рушеніи, мы не должны препятствовать его созыву... Но прежде дворянство при переписяхъ и смотрахъ само за собою слѣдило, каждый выступалъ соотвѣтственно своимъ средствамъ и считалъ стыдомъ не явиться, какъ слѣдуетъ. Дворяне привыкали къ оружію и имѣли всегда наготовѣ лошадей и аммуницію даже въ мирное время. Такъ какъ подобное отношеніе дворянства служило поддержкой речипосполитой, то за нарушеніе условій переписи наши предки назначили не денежный штрафъ, а инфамію; но теперь дворянство, пристрастившись къ богатству, предпочитаетъ личные интересы общественнымъ и требуетъ, чтобы инфамія на будущее время была замѣнена денежной пеней, лишь въ сто гривенъ; наконецъ, мы такъ отвыкли отъ посполитаго рушенія, что оно стало страшилищемъ, которымъ пугаютъ людей... Общественная безопасность зависитъ теперь отъ жолнера и жолнера наемнаго“...

Затѣмъ Бѣневскій говоритъ о времени появленія наемнаго войска въ речипосполитой и выражаетъ сожалѣніе, что дворяне лишили речьпосполитую крѣпкой опоры въ лицѣ

козаковъ, при этомъ онъ сообщаетъ изъ ихъ прошедшаго и объ ихъ военной организаціи слѣдующее:

„Стефанъ Баторій, желая обезопасить речьпосполитую отъ татарскихъ вторженій, набралъ шесть тысячъ запорожскихъ козаковъ, (а было въ то время всѣхъ тѣхъ козаковъ на днѣпровскихъ островахъ сорокъ тысячъ), и тѣмъ шести тысячамъ отдалъ приднѣпровскія пустоши и Трехтимировъ, чтобы они имѣли тамъ складъ оружія и центръ своего управленія, даровалъ имъ всѣ земли, которыя тянутся отъ Трехтимирова до Тавриды, чтобы эти козаки привыкали къ болѣе осѣдлому образу жизни, и позволилъ имъ выбирать гетмана; они давали отпоръ Татарамъ также, какъ и тѣ козаки, которые оставались на островахъ и, живя на островахъ, висѣли грозой надъ Крымомъ и Очаковомъ. Отсюда ясно, что всегда было два рода козаковъ: одни по селамъ, которые назывались реестровыми, другіе на днѣпровскихъ островахъ; реестровые всегда противостояли Татарамъ на сушѣ, низовые хотя и уходили на зиму со своихъ пороговъ, однако нападали на орду, а лѣтомъ ради удобства собирались, какъ новые острова на морѣ, и на чайкахъ пускались въ Черное море. Не новостью было имъ палить предмѣстья Константинополя, а въ 1616 году они сожгли Трапезундъ. Въ чайкахъ нападали они на турецкія галеры, ибо, если видѣли превосходство турецкихъ силъ, они уплывали на мелководіе, хорошо зная, что турецкія галеры не могутъ къ нимъ добраться и Турки смотрѣли лишь на нихъ издалека, какъ только же галеры трогались съ мѣста, то они снова нападали на Турокъ. Страшная то была сила противъ Турокъ и, какъ нѣкій авторъ пишетъ, былъ у нихъ слѣдующій обычный способъ воевать: смѣлостью, внезапнымъ нападеніемъ, голодомъ, выносливостью, врага побѣждаютъ, появляются когда ихъ менѣе всего ожидаютъ, и, вслѣдствіе такой неожиданности, наводятъ страхъ. Темная ночь, не-

погодная, когда не только люди, но и животныя ищутъ пріюта, для нихъ самая лучшая пора—крикомъ приводятъ непріятеля въ смятеніе, въ одной сторонѣ произведутъ тревогу, а съ другой нападаютъ, ползутъ на четвереинькахъ поразбойничьи въ травѣ, забиваютъ колья, наилучшіе стрѣлки становятся впереди, неумѣлые, стоя за тѣми, набиваютъ ружья и передаютъ переднимъ. Они переплываютъ рѣки на кожаныхъ мѣшкахъ, плывутъ, положивши оружіе на спину и ухватившись за конскій хвостъ. Итакъ, какъ только Турокъ нападалъ на насъ, козаки тотчасъ плыли въ Черное море; если также врывался въ наши края Татаринъ, то ему на встрѣчу шло кварцяное (регулярное) войско и тѣже козаки. Какъ мы утратили эту милицію съ 1648 г. и почему на насъ же это обрушилось, я отсылаю за разъясненіями къ болѣе мудрымъ, ибо, при степени развитія моего разсудка, не уразумѣю такого обстоятельства, какъ напримѣръ, сооруженіе Кодака, для сохраненія добрыхъ отношеній съ Портой, которая тѣмъ не менѣе враждовала съ нами чрезъ посредство Татаръ. Не отклонили ли мы скорѣе козаковъ отъ себя, воздвигая Кодакъ, не грабили ли мы ихъ сами, если конституціей 1633 года довели ихъ, дѣйствительно, до отчаянія? Вообще, если возстаніе Павлюка, котораго посадили на колъ, имѣло основанія, если, дѣйствительно, даны имъ коммиссары, какъ они объявляютъ, если, дѣйствительно, они преданы жидамъ, запрещено имъ производство браги и водокъ и bałaxystwa (?), если, дѣйствительно, вызваны нами гибельныя войны Хмельницкаго; то, конечно, чаша переполнилась, а за тѣмъ на насъ обрушились войны съ сосѣдями—Москвой, Портой. Какъ я уже говорилъ, предоставляю болѣе мудрымъ разъяснить это, а я только напоминаю, что если мы впредь не удержимъ за собою Украины, то всѣ наши хлопоты тщетны. Пусть наши послы почерпнутъ изъ этой замѣтки, что найдутъ для себя нужнымъ; но они

должны имѣть въ виду, что наша речьпосполитая не можетъ отражать такого могущественнаго врага (Турокъ) лишь съ однимъ наемнымъ войскомъ...

„Наемныя войска влекутъ за собою, какъ показываютъ намъ свѣжіе примѣры, крайнюю опасность для государства, именно, конфедераціи, которыя возникали послѣ войнъ московской, турецкой и другихъ; они давали отчизнѣ жесточайшіе законы и зашли въ этомъ такъ далеко, что одинъ изъ носящихъ оружіе сказалъ: omnia dat, qui cuncta negat...

„Король напоминаетъ намъ права и обычаи, что, въ силу короннаго статута, всѣ крѣпости частныхъ владѣльцевъ должны быть приготовлены и вооружены или на общій счетъ (частный и государственный), или на счетъ самихъ владѣльцевъ безъ помощи государства.

„Не новинка для Польши встрѣчать непріятеля на Волыни и особенно на Руси—quot gressus facis, tot invenies hostes. Предки наши имѣли возможность защищаться, имѣя укрѣпленные города: откуда бы и когда бы ни наступалъ непріятель, его преслѣдовали и гнали, какъ собаку, отъ города; теперь же, когда законъ предписываетъ старостамъ заботиться объ общественной безопасности, каждый самъ себѣ законъ, не подчиняются старостамъ, поступаютъ самовольно, бросаютъ на произволъ судьбы укрѣпленія“...

Быть можетъ въ этой мрачной картинѣ внутренняго состоянія польскаго государства въ XVII вѣкѣ кое-что должно быть отнесено на счетъ ораторскихъ пріемовъ; но въ общемъ она не можетъ быть лживою. Современникъ, участникъ и отчасти жертва этихъ порядковъ не осмѣлился бы писать явную ложь на съѣздъ представителей цѣлаго воеводства, которые, впрочемъ, сами усвоили себѣ воззрѣнія Бѣневскаго, включивъ его рѣчь въ свою инструкцію.

Если такъ, то трудно ожидать здравомысленнаго отношенія къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ въ какой-либо части такого государства.

Что же дѣлало южно-русское дворянство на своихъ сеймикахъ? Какими средствами думало оно спасти гибнущую речьпосполитую?

II.

Сеймики имѣли широкую компетенцію, такъ что въ ихъ дѣятельности отражалась почти вся внутренняя жизнь государства. Наиболѣе разнообразны по содержанію преній были сеймики, собиравшіеся за нѣсколько недѣль передъ генеральными сеймами. На этихъ сеймикахъ королевскій посолъ читалъ свою инструкцію, въ которой излагались предметы обсужденій будущаго сейма, послѣ чего удалялся, предоставляя полную свободу преніямъ. По обсужденіи инструкціи, приступали къ разсмотрѣнію мѣстныхъ нуждъ и при этомъ постановленія, сдѣланныя съ общаго согласія (unanimo consensu nostro et nemine contradicente), записывались и вторично разсматривались, послѣ подтверждались подписями сенаторовъ, если таковые были въ числѣ присутствовавшихъ на сеймикѣ, и сеймиковаго маршалка. Въ концѣ сеймика выбирали пословъ на генеральный сеймъ большинствомъ голосовъ. По возвращеніи пословъ съ генеральнаго сейма, созывался сеймикъ, такъ называемый, реляційный, на которомъ послы докладывали о результатахъ сейма и въ частности о постановленіяхъ, касавшихся ихъ воеводства или повѣта, при чемъ копіи съ этихъ постановленій, скрѣпленныя подписью и печатью канцлера, вносились въ гродскія или земскія книги. Кромѣ сеймиковъ предсеймовыхъ и реляційныхъ, бывали еще троякаго рода сеймики—военные, финансовые и судебные. На первыхъ обсуждались мѣры къ защитѣ отечества въ случаяхъ грозив-

шей внѣшней опасности, дѣлались постановленія о созывѣ посполитаго рушенія и происходилъ выборъ военачальниковъ, о содержаніи постояннаго регулярнаго войска, объ укрѣпленіи крѣпостей, выбирали депутатовъ въ коммиссіи, для уплаты жалованія войскамъ и для участія въ военномъ судѣ; на вторыхъ опредѣляли размѣры податей и налоговъ, устанавливали новые, освобождали отъ уплаты податей пострадавшихъ отъ непріятелей, пожаровъ и градобитій, постановляли производить люстраціи и выбирали сборщиковъ податей и налоговъ, ревизоровъ и люстраторовъ; наконецъ, на третьихъ происходили выборы депутатовъ въ коронный трибуналъ, въ земскіе, гродскіе, скарбовые и иные суды. На всѣхъ этихъ сеймикахъ не мало времени удѣлялось толкамъ о частныхъ дѣлахъ, какъ, напримѣръ: о правахъ наслѣдства на ординаціи Острожскихъ и Замойскихъ, о примиреніи тяжущихся между собою дворянъ; а еще болѣе о наградахъ и пожалованіяхъ въ пользу коноводовъ мѣстнаго воеводства и сеймика. Помимо обсужденія мѣстныхъ нуждъ, на сеймикахъ часто разсматривались вопросы общегосударственнаго характера: касавшіеся внѣшнихъ сношеній, общегосударственной конституціи, религіозные, сословные и т. п. Серьезному и здравому отношенію ко всѣмъ этимъ вопросамъ первостепенной важности сильно мѣшали частные интересы, бравшіе постоянно перевѣсъ надъ общественными, а также полное нежеланіе со стороны дворянъ поступаться сословными правами. До чего они боялись централизаціи и сокращенія своихъ сословныхъ правъ, всего лучше можно видѣть изъ дѣла объ избраніи наслѣдника Яну Казиміру, при жизни этого послѣдняго. Когда король подѣлился съ подданными этой несомнѣнно благой для Польши мыслью, то почти всѣ воеводства отнеслись къ ней враждебно, а западно-русскіе дворяне въ одинъ голосъ высказались противъ нея. На сеймѣ 2 мая 1661 года, когда былъ предложенъ на обсужденіе

вопросъ объ избраніи наслѣдника, многіе послы стали говорить противъ приведенія въ исполненіе этого желанія короля; но наиболѣе усерднымъ и краснорѣчивымъ противникомъ былъ Степанъ Ледоховскій, подкоморій кременецкій, посолъ волынскаго воеводства: онъ прочиталъ, между прочимъ, выдержку изъ данной ему и его товарищамъ инструкціи, что они не должны соглашаться на избраніе, ибо оно можетъ быть причиной несогласій, нарушенія равноправности и шляхетскихъ вольностей [1], и что не мѣшало бы отложить обсужденіе этого вопроса до другого времени [2]. Ледоховскаго поддерживалъ Левальтъ Повальскій, посолъ подольскаго воеводства, законникъ и извѣстный ораторъ, который доказывалъ, что съ допущеніемъ избранія наслѣдника при жизни короля будетъ потрясенъ фундаментъ шляхетскихъ вольностей и польскихъ законовъ, отворены будутъ ворота (sic!) для возстанія цѣлаго края противъ короля [3]. Въ такомъ-же духѣ были составлены инструкціи кіевскаго и черниговскаго воеводствъ: дворяне этихъ воеводствъ шли даже далѣе: они предписывали своимъ посламъ не только не соглашаться на избраніе наслѣдника, но даже, если можно, не допускать преній по этому вопросу до предварительнаго обсужденія на сеймикахъ [4], а о возможныхъ результатахъ этого обсужденія можно догадываться. Но такъ какъ Янъ Казимиръ не покидалъ надежды осуществить когда нибудь свое желаніе, о чемъ знали и западно-русскіе дворяне, то они, въ предупрежденіе даже возможности возбужденія снова этого вопроса, продолжали давать самыя грозныя наставленія въ своихъ инструкціяхъ посламъ;

---

[1]) Moraczewski, ks. 29, p. 46.

[2]) Актъ № XVII.

[3]) Moraczewski, l. c.

[4]) Акты №№ XVI, XVIII.

такъ, въ 1662 году, волынская шляхта угрожала инфаміей всякому, возбудившему этотъ вопросъ, и требовала подтвержденія всѣхъ прежнихъ постановленій о свободномъ избраніи королей[1]; черниговская шляхта въ 1666 году объявляла измѣнникомъ и врагомъ отечества всякого, осмѣлившагося напомнить объ избраніи наслѣдника[2]; въ инструкціи брацлавской шляхты, отъ того же года, сквозь изысканныя любезности звучитъ та же нота: они де признаютъ, что король хотѣлъ видѣть наслѣдника, избраннаго вольными голосами, несмотря на вредъ, который могло принесть это обстоятельство самой его особѣ, вслѣдствіе неслыханной любви и расположенія своего къ подданнымъ; но что это благочестивое намѣреніе короля не могло имѣть успѣха, не по дерзости гражданъ, не по ихъ неповиновенїю его королевской милости, но самые законы государственные противодѣйствуютъ благимъ намѣреніямъ короля и та любовь, которую питаютъ подданные къ особѣ короля, ибо речьпосполитая боялась, чтобы съ выборомъ новаго короля государь не понесъ какой обиды, чего не могло бы перенесть чувство уваженія гражданъ речипосполитой къ почтенной особѣ короля; вотъ чего ради речьпосполитая предпочитаетъ, чтобы король долго и счастливо королевствовалъ, чѣмъ чтобы были нарушены права предковъ[3]. Противясь избранію наслѣдника, западно-русскіе дворяне хлопотали въ то же время о прощеніи польнаго короннаго гетмана, Юрія Любомирскаго, главнаго противника централизаціонныхъ стремленій Яна Казимира, и о дозволеніи ему возвратиться на родину, мотивируя свои настоянія тѣмъ, что онъ одинъ можетъ способствовать сохраненію хорошихъ отношеній съ

---

[1]) Актъ № XXII.
[2]) Актъ № XXXI.
[3]) Актъ № XXXII.

Портой и что пребываніе его за границей можетъ быть опасно для речипосполитой, въ виду его способностей и выдающагося общественнаго положенія [1]).

Столь ревниво охраняя вредныя стороны старой польской конституціи, дворяне совершенно иначе относились къ такимъ конституціоннымъ актамъ, въ которыхъ выразились признаки равноправности русской націи съ польскою. Боясь усиленія королевской власти, западно-русскіе дворяне въ то же время не интересовались политической самостоятельностью южной Руси; они были довольны своимъ statu quo и на нихъ оправдывались слова нѣкоторыхъ участниковъ генеральнаго сейма, начавшагося 17 марта 1659 года, что не слѣдуетъ противиться утвержденію статьи гадяцкаго договора о княжествѣ русскомъ, а нужно лишь стараться оттягивать ея осуществленіе, пока не перемрутъ виновники ея составленія, а ихъ *потомки не станутъ и напоминать о приведеніи ея въ исполненіе* [2]). И дѣйствительно, уже въ 1661 году кіевскіе и волынскіе дворяне объявляютъ въ своихъ инструкціяхъ, что, видя несочувственное отношеніе короля и большинства дворянъ къ постановленію о выдѣленіи изъ речипосполитой княжества русскаго, а также замѣчая, что даже само войско запорожское стало хладнокровно относиться къ осуществленію этой мысли, они согласны, чтобы эта статья гадяцкихъ пактовъ не была приведена въ исполненіе, несмотря на то, что она касается ихъ ближе всѣхъ [3]).

Такое отношеніе къ гадяцкимъ пактамъ со стороны западно-русскаго дворянства въ высшей степени важно. Гадяцкій договоръ, помимо чисто политическаго, имѣлъ національное значеніе. Согласно этому договору, южно-рус-

---

[1]) Акты №№ XXXV, XXXVII.

[2]) Moraczewski. Dzieje Polski. Ks. 29, p. 3 sq.

[3]) Акты №№ XVII, XVIII.

ская народность получила слѣдующія привилегіи: вѣра древняя греческая уравнивалась въ правахъ своихъ вездѣ, какъ въ коронныхъ, такъ и въ литовскихъ областяхъ; митрополитъ кіевскій и пять русскихъ архіереевъ получали право засѣдать въ сенатѣ съ тѣмъ же самымъ значеніемъ, какое имѣли католическіе прелаты; получалось право выбора представителей южно-русской народности въ сенатъ; козаки получали право мнѣнія, при обсужденіи важныхъ обще-государственныхъ вопросовъ; въ кіевскомъ воеводствѣ всѣ уряды и званія должно было раздавать единственно православнымъ дворянамъ, а въ брацлавскомъ и черниговскомъ воеводствахъ попеременно съ католиками; въ южно-русскихъ воеводствахъ учреждались уряды печатарей, маршалковъ и подскарбіевъ, право получать эти уряды имѣли лишь представители южно-русской народности; новый титулъ гетмана былъ: гетманъ русскій и первый воеводствъ кіевскаго, брацлавскаго и черниговскаго сенаторъ.

Соглашаясь на неприведеніе въ исполненіе гадяцкихъ пактовъ, другими словами, соединенія южно-русскихъ земель съ прочими на федеративномъ началѣ, хотя и съ сильнымъ польско-шляхетскимъ оттѣнкомъ, но все-же съ сохраненіемъ національныхъ особенностей, западно-русскіе дворяне тѣмъ самымъ отступались отъ своихъ національныхъ традицій; а такъ какъ они въ тоже время стремились къ пріобрѣтенію политическихъ правъ, то для этого они должны были стараться достичь полнаго слiянія съ польской шляхтой или совершеннаго національнаго обезличенія. Въ результатѣ и было, естественно, постепенное ополяченіе западно-русскаго дворянства къ концу XVII вѣка.

Такъ какъ и въ Польшѣ, и въ южно-русскомъ краѣ XVII в., національныя воззрѣнія находились въ тѣсной связи съ религіозными, то и католическая пропаганда имѣла успѣхъ въ южно-русскихъ земляхъ, преимущественно среди дворян-

ства, еще съ начала XVII вѣка, а со второй половины этого столѣтія окатоличеніе западно-русскихъ дворянъ пошло быстрѣе, вслѣдствіе ихъ отступничества отъ своихъ народныхъ преданій. Къ концу столѣтія въ нихъ стала развиваться нетерпимость къ вѣрѣ предковъ и горячая приверженность къ своей новой религіи. Западно-русскіе дворяне, за исключеніемъ немногочисленныхъ православныхъ волынскихъ дворянъ, горячо и искренно ратовавшихъ за православіе, хлопотали о покровительствѣ православной церкви, какъ увидимъ ниже, лишь въ видахъ политическихъ. Тѣмъ не менѣе и съ этой стороны весьма важно отмѣтить, какъ мѣстные люди, ближе стоявшіе къ дѣлу, лучше понимали интересы государства, чѣмъ фанатизированное шляхетство собственно польскихъ воеводствъ, составлявшее большинство на генеральныхъ сеймахъ. Голоса въ защиту православія (искренніе и неискренніе), раздававшіеся на южнорусскихъ сеймикахъ, пропадали даромъ.

Ознакомимся ближе со взглядами западно-русскаго дворянства въ религіозныхъ вопросахъ. Въ первой половинѣ XVII вѣка, какъ мы уже говорили, оно окатоличилось до такой степени, что во второй половинѣ этого столѣтія лишь немногіе дворянскіе роды исповѣдовали православную вѣру. Они составляли ничтожное меньшинство на провинціальныхъ сеймикахъ, а въ нѣкоторыхъ областяхъ (напримѣръ: въ Черной Руси, въ Подоліи) почти совершенно исчезли. Слѣдствіемъ перехода дворянъ въ католицизмъ было то, что съ половины XVII столѣтія на генеральныхъ сеймахъ перестаютъ совершенно говорить объ охраненіи правъ православной церкви, а во второй половинѣ этого столѣтія начинается рядъ сеймовыхъ постановленій, направленныхъ въ противоположную сторону, т. е. въ пользу скорѣйшаго распространенія уніи и подавленія православія [1]). Впрочемъ,

[1]) В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 283 сл., 287.

такое настроеніе умовъ на сеймахъ не служитъ доказательствомъ того, что православное меньшинство совсѣмъ отказалось отъ всякихъ попытокъ къ защитѣ вѣры предковъ— въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ сеймовымъ посламъ постоянно поручалось охранять старинныя права православной церкви, но, вѣроятно, эти пункты инструкцій были враждебно встрѣчаемы на сеймахъ и не будучи горячо поддерживаемы собственными же послами, въ силу многократныхъ постановленій, исключительно католиками, не были утверждаемы и не попадали вслѣдствіе этого въ сеймовыя постановленія.

Въ инструкціяхъ кіевскаго и брацлавскаго воеводствъ мы находимъ просьбы о подтвержденіи права свободнаго исповѣданія православной вѣры; о возвращеніи православныхъ церквей, монастырей и церковныхъ имуществъ, захваченныхъ у нихъ уніатами, и вообще о защитѣ ихъ отъ насилій со стороны уніатовъ; объ освобожденіи имѣній православнаго духовенства отъ военнаго постоя и налоговъ: о подтвержденіи древнихъ правъ кіевской академіи и о такомъ же уважительномъ отношеніи къ православному духовенству, какъ и къ католическому. Въ виду важнаго значенія каждаго слова этихъ пунктовъ инструкцій для характеристики отношенія западно-русскаго дворянства къ православію, мы приведемъ ихъ здѣсь цѣликомъ, расположивъ въ хронологическомъ порядкѣ.

Въ 1661 году кіевскіе дворяне хлопотали, чтобы древняя греческая вѣра, не въ уніи находящаяся, была умиротворена и чтобы свободное ея исповѣданіе распространялось въ коронныхъ воеводствахъ и въ великомъ княжествѣ литовскомъ, согласно праву и вольностямъ, также, чтобы церкви, монастыри, фундуши, духовныя имѣнія, епископскія каѳедры, архимандріи, были отобраны отъ уніатовъ и отданы православнымъ, ибо *для успокоенія отечества очень важно*

успокоеніе православной церкви. Въ 1665 году кіевскіе дворяне просили не отягощать православное духовенство поборами на содержаніе войска; въ 1669 году — удовлетворить претензіи православныхъ объ отдачѣ имъ, захваченныхъ уніатами, церквей и имѣній, освободить имѣнія мелецкой архимандріи, сильно разоренныя отъ воинскихъ тягостей, по просьбѣ мелецкаго архимандрита Стефана Гораина. Въ 1670 году кіевскіе дворяне писали въ своей инструкціи: „религія греческая, одобренная государственными постановленіями, подтвержденная королевской присягой, подвергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, какимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ бусурманской—каѳедры, церкви, монастыри съ принадлежностями и прежде, и теперь, несправедливо захватываются уніатами, вслѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣйствій и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не могутъ имѣть публичнаго погребенія, какъ, напр., въ Белзѣ, гдѣ церкви захвачены (уніатами). Каѳедра острожская, принадлежащая его милости князю-епископу луцкому, съ имѣніями, церквами и принадлежностями, отобрана уніатами и иныя тяжкія насилія учинены послѣдними. Желательно, чтобы впредь этого не было и чтобы все то, что захватили уніаты, было возвращено; чтобы православное духовенство и уніатское пользовались такимъ же почетомъ и уваженіемъ, какъ и католическое; чтобы православное духовенство только тогда взносило трибунальскую пошлину, когда разсматривались его дѣла и притомъ съ соблюденіемъ сроковъ; чтобы былъ уничтоженъ „привилей“ на управленіе перемышльской, луцкой и острожской епархіями, выданный уніатскому епископу Сушѣ; чтобы мелецкій монастырь былъ свободенъ отъ жолнерскихъ поборовъ, такъ какъ онъ пришелъ въ крайнее разореніе и не только не можетъ распространяться слава

Божьяго дѣла, но и само духовенство, изъ крайней нужды, будучи ограблено жолнерами, принуждено покинуть монастырь и искать себѣ пропитанія нищенствомъ. Архимандрія уневская передана прежнимъ королемъ о. Шептицкому, законно избранному, и такъ какъ послѣдній завѣдуетъ ею уже два съ половиною года, то чтобы о. Винницкій не претендовалъ на его права. Имѣнія—село Любинь и Дзенцеловиче, находящіяся въ великомъ княжествѣ литовскомъ, принадлежащія печерскому монастырю по дарственной Долматовъ, недавно насильно захвачены о. Василовичемъ, слуцкимъ архимандритомъ, а потому чтобы они были возвращены съ уплатой за убытки". [1]) Въ 1672 году, кіевскіе дворяне просили своихъ пословъ *имѣть на сердцѣ* заботу объ успокоеніи православной вѣры и свободномъ исповѣданіи ея, *для водворенія спокойствія въ отечествѣ*, а также чтобы было устроено примиреніе между уніатами и православными, чтобы тѣ и другіе вѣдали свои лишь приходы и, чѣмъ издавна владѣютъ, тѣмъ чтобы и продолжали владѣть, а чтобы права кіевской академіи были вновь подтверждены. Въ 1676 году кіевскіе дворяне заявляли, *что очень важно для успѣшности сношеній речипосполитой и для успокоенія нашихъ воеводствъ*, чтобы греческая вѣра пользовалась своими правами и привилегіями, а потому, чтобы послы оказали содѣйствіе всѣмъ прибѣгающимъ подъ защиту свободы, а въ особенности оо. базиліанамъ загоровскаго монастыря и о. священнику пятницкому владимирскому, чтобы они получили удовлетвореніе за обиды. Но къ концу вѣка слышатся уже иные голоса на кіевскихъ сеймикахъ относительно православія: въ 1682 году кіевскіе дворяне, прося о подтвержденіи за кіевскими монастырями имѣній въ кіевскомъ и волынскомъ воеводствахъ, въ то же время просили о подтвержденіи запреще-

---

[1]) Акты №№ XVIII, XXIX, XLIV, L.

нія православнымъ выѣзжать за границу, объ учрежденіи суда, для разсмотрѣнія дѣлъ между православными и уніатами, о сохраненіи за католиками, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію къ церквямъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ, наконецъ, о награжденіи владимірскаго уніатскаго епископа Льва Заленскаго за ревностное распространеніе уніи, *что достойно всякой похвалы.*

Брацлавскіе дворяне просили въ 1666 году, чтобы православные были удовлетворены въ своихъ претензіяхъ, согласно давнимъ обычаямъ и недавно составленнымъ гадяцкимъ пактамъ, чтобы были прекращены скандальные безпорядки въ перемышльской епархіи и чтобы мелецкая архимандрія была освобождена отъ военнаго постоя. Въ 1670 году брацлавскіе дворяне настаивали на успокоеніи православной церкви и на возвращеніи православнымъ церквей въ белзскомъ воеводствѣ, захваченныхъ Сушей; въ 1671 году они опять просили о подтвержденіи древнихъ правъ греко-русской вѣры и о защитѣ ее отъ насилій со стороны уніатовъ; въ 1680 году снова тѣже просьбы о свободѣ исповѣданія православной вѣры; въ 1690 году брацлавскіе дворяне жаловались, что, хотя спокойствіе православной церкви обезпечено прежними и новѣйшими постановленіями и уніатскіе епископы не должны бы касаться имѣній и церквей православныхъ, а каждый долженъ оставаться при своемъ, какъ застало его постановленіе, несмотря на это, и теперь уніаты нарушаютъ постановленія, вслѣдствіе чего происходятъ ссоры между духовными и волненія среди черни, а потому, чтобы всѣ прежнія постановленія были вновь подтверждены, а нарушители были наказываемы. [1]).

Просьбы волынскихъ дворянъ въ такомъ же родѣ, но, кромѣ того, они хлопотали о подтвержденіи древняго права

---

¹) Акты №№ XXXII, XLIX, LIV, LXXIII, XCII.

выбора епископовъ. Особенно заботились волынскіе дворяне о своей луцкой епархіи, во главѣ которой долгое время былъ извѣстный своей преданностью православію епископъ, князь Гедеонъ Святополкъ-Четвертинскій: въ 1661 году они просили, чтобы луцкая епархія, по смерти кіевскаго митрополита Діонисія Балабана, была оставлена за Четвертинскимъ; въ 1681 году поддерживали просьбу луцкаго епископа, „извѣстнаго своимъ благочестіемъ и усердіемъ къ созиданію и поддержанію храмовъ божіихъ," о прирѣзкѣ въ верхнемъ замкѣ въ Луцкѣ участка земли для каѳедральной церкви св. Іоанна Богослова, чтобы сдѣлать къ ней пристройку; въ 1684 году они ассигнують триста злотыхъ изъ чоповаго на возстановленіе недавно сгорѣвшаго каѳедральнаго луцкаго собора, гдѣ съ позволенія епископа помѣщаются книги луцкаго повѣта: въ 1688 году они настаивають на удовлетвореніи желаній луцкаго епископа, уже Мелетія Жабокрицкаго, о подтвержденіи всѣхъ правъ и привилегій луцкаго православнаго братства, такъ какъ при братской церкви почиваеть много благочестивыхъ предковъ.[1] Горячее участіе приняли волынскіе дворяне въ дѣлѣ объ убійствѣ игумена люблинскаго братства, Амвросія Гирича, Яномъ Гречиною. Виновниковъ составленія всѣхъ этихъ просьбъ, православныхъ представителей волынскаго дворянства, мы узнаемъ изъ инструкціи, отъ 9 декабря 1679 года, въ которой заключается, вѣроятно, почти полный перечень ихъ, всего шестьдесятъ одинъ человѣкъ; это были: Даніилъ Братковскій, подстолій брацлавскій; князь Вацлавъ Святополкъ-Четвертинскій, хоружій житомирскій; Держиславъ Александръ изъ Высокаго Кашовскій; Богданъ Врублевскій, скарбникъ брацлавскій; Степанъ Дьяковскій, городничій луцкій; Илья Дьяковскій; Юрій изъ Козельска Пузина; Андрей

---

[1]) Акты №№ XVII, LXXV, LXXXIV, LXXXVII.

изъ Козельска Пузина; Өедоръ Ушакъ-Куликовскій; Яковъ Городисскій, войскій новогродскій; Яковъ Выговскій; Яковъ Сусло; Өедоръ Ходаковскій; Степанъ Піотровскій; Иванъ Мокосѣй-Баковецкій; Өома Уляницкій, старшій братъ луцкаго братства; Александръ Балабанъ; Евстафій Линевскій; Христофоръ Кульчицкій, чашникъ летичевскій; Максимиліанъ Булыга; Андрей изъ Ивановичей Волкъ; Лука Выговскій; Константинъ Линевичъ; Гавріилъ Линевичъ; Андрей Сусло; Дмитрій Головинскій; Дмитрій Сѣницкій; Адамъ Жабокрицкій; Александръ Ленкевичъ; Христофоръ Щеніовскій; Николай Гулевичъ; Юрій Малаховскій, подстолій новогродскій; Илья изъ Борковъ Гулевичъ; Каспаръ изъ Лопатина Лопатинскій; Захарій Богдашевскій; Игнатій Стржѣльницкій; Владиміръ Кисель; Степанъ Борковскій; Андрей Хламота-Война; Иванъ Стржѣльницкій; Самуилъ Головинскій; Александръ Гуляницкій; Самуилъ Борейко-Кнеруцкій; Степанъ Михалевичъ; Антонъ Купорскій; Өедоръ Выговскій; Степанъ Копыстенскій; Михаилъ Гулевичъ; Иванъ Проскура-Сущанскій, подчашій кіевскій; Петръ Курдановскій; Иванъ Медвѣдовскій; Иванъ Іерличъ; Ярошъ Іерличъ; Николай Бусковичъ; Степанъ Чечель; Лука Зкжищовскій; Адамъ Гулевичъ изъ Воютина; Константинъ Гурко-Омелянскій; Степанъ Гурко-Омелянскій; Николай Кнѣгининскій; Даніилъ Гулевичъ. Инструкція, подъ которой подписались всѣ эти лица, была составлена при слѣдующихъ обстоятельствахъ и по слѣдующему поводу:

Въ 1676 году польское правительство возъимѣло желаніе начать съизнова дѣло установленія церковной уніи и съ этою цѣлью начало вести переговоры съ представителями высшей духовной іерархіи православной церкви. Попытка эта принесла нѣкоторые плоды: среди іерарховъ православной церкви нашлись лица, готовыя, въ виду улучшенія своего личнаго положенія и пріобрѣтенія власти, повторить про-

дѣлку Потея и Терлецкаго. Главнымъ руководителемъ новой комбинаціи является львовскій православный епископъ— Іосифъ Шумлянскій, около него группируется небольшой кружокъ духовныхъ и свѣтскихъ лицъ, готовыхъ раздѣлить съ нимъ и отступничество, и вознагражденіе. Въ 1677 году Шумлянскій отъ имени всего кружка обратился къ папскому нунцію съ изъявленіемъ готовности принять унію и вмѣстѣ съ тѣмъ онъ представилъ проектъ съ указаніемъ требованій тѣхъ уступокъ и вознагражденій, которыхъ добивались члены кружка за свое участіе въ дѣлѣ возстановленія уніи. Предложеніе и проектъ Шумлянскаго были сообщены королю и послѣдній, разсчитывая, что Шумлянскій имѣетъ за себя большинство православнаго духовенства, рѣшился воспользоваться ими для окончательнаго установленія уніи. Осенью 1679 года былъ опубликованъ королевскій универсалъ къ духовенству и мірянамъ какъ православнымъ, такъ и уніатамъ: король требовалъ, чтобы они съѣхались 24 января 1680 года на торжественный съѣздъ въ Люблинѣ для того, чтобы покончить въ публичномъ засѣданіи дѣло о религіозномъ разногласіи. Повинуясь королевскому предписанію, и луцкіе братчики выбрали депутацію изъ своей среды, но они вручили депутатамъ подъ присягой инструкцію, которая не допускала даже мысли о соединеніи съ уніею [1]): поручалось хлопотать о дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ восточнымъ патріархамъ и попросить ихъ о присылкѣ четырехъ пословъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей, а пока запрещалось волынскимъ посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками: затѣмъ послы должны были добиться подтвержденія правъ и привилегій православной церкви и въ особенности права свободнаго выбора митрополита и епископовъ,

¹) В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 289—293.

а также покровительства вообще православнымъ, и выразить готовность православныхъ дворянъ всѣмъ жертвовать для блага отечества [1]). Депутатами выбраны были самые знатные члены братства: князь Вацлавъ Четвертинскій, двоюродный братъ православнаго луцкаго епископа, а впослѣдствіи кіевскаго митрополита, Гедеона Четвертинскаго; брацлавскій подстолій, Даніилъ Братковскій (казненный 22 года спустя за преданность православію) и кіевскій чашникъ, Андрей Гулевичъ. Данная имъ инструкція была подписана, какъ мы видѣли выше, 61 православными волынскими дворянами. Подписи эти, равно какъ и составъ депутаціи, ручались за то, что она будетъ имѣть доступъ къ королю. Депутаты этимъ и воспользовались: вмѣсто того, чтобы ѣхать въ Люблинъ на съѣздъ, они отправились въ Варшаву, предъявили королю свою инструкцію и объявили отъ имени братствъ и вообще православныхъ мірянъ, что, безъ сношенія съ патріархами и безъ ихъ участія, не мыслимы для православныхъ никакія сдѣлки въ дѣлахъ вѣры. Не одни лишь депутаты луцкаго братства не поѣхали на съѣздъ—изъ числа православнаго духовенства на съѣздѣ не было ни одного епископа—явился только намѣстникъ могилевскаго монастыря, Волчацкій, въ сопровожденіи нѣсколькихъ священниковъ: прибывшіе въ большомъ количествѣ, уніаты, по приказанію короля, должны были разъѣхаться. Послѣ такой неудачи польское правительство отказалось отъ намѣренія проводить дѣло уніи гласно и принуждено было ограничиваться секретной интригой [2]).

Странно, что волынскіе дворяне, заботясь о сохраненіи православія, не только не защищали, но даже какъ бы сочувственно относились къ преслѣдованію богослужебнаго

---

[1]) Актъ № LXXII.

[2]) В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I; l. c.

языка православной церкви, по крайней мѣрѣ, въ инструкцію 1669 года вошла, между прочимъ, слѣдующая просьба: такъ какъ увеличилось число типографій въ русскомъ воеводствѣ, основанныхъ разными лицами, изъ которыхъ выходитъ много книгъ на славянскомъ языкѣ безъ цензуры (sine correctura starszych), то послы похлопочутъ, чтобы была оставлена лишь одна типографія въ русскомъ воеводствѣ, а именно— львовскаго братства, подъ названіемъ св. Дѣвы, а чтобы новой никто не осмѣливался открывать, подъ страхомъ конфискаціи книгъ и типографіи [1]).

Инструкціи черниговской шляхты носили характеръ прямо-противоположный вышеприведеннымъ пунктамъ инструкцій кіевскихъ, браплавскихъ и волынскихъ дворянъ, враждебный православію; такъ, напримѣръ, въ 1683 году черниговскіе дворяне поручали своимъ посламъ хлопотать о потвержденіи постановленія (1677 года), запрещавшаго православнымъ ѣздить за-границу, и чтобы православный епископъ не нарушалъ права католиковъ на выборъ священниковъ. Послѣднее порученіе дѣлалось, какъ видно изъ инструкціи, вслѣдствіе того, что „луцкій епископъ, которому, одному изъ всѣхъ православныхъ (sic!), не нравится благое дѣло уніи и который противится благимъ намѣреніямъ короля и речипосполитой,—отнимаетъ монастыри уніатскіе у исконныхъ владѣльцевъ и назначаетъ священниковъ“ [2]).

На ряду съ просьбами сеймиковъ, отчасти подъ вліяніемъ дворянъ, оставшихся вѣрными православію, объ оказаніи поддержки православной церкви, въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ видны обратныя заботы остальной главной массы дворянства объ уніи и католицизмѣ. Особенное рвеніе къ поддержанію уніи выказывали черни-

---

[1]) Актъ № XLV.

[2]) Актъ № LXXXII.

говскіе шляхтичи: въ 1674 году они просили объ удовлетвореніи желаній епископа владимірскаго Бенедикта Глинскаго, холмскаго Якова Суши и пинскаго Михаила Бѣлозора, относительно мѣръ къ сохраненію уніи; въ 1683 году о награжденіи владимірскаго епископа, Льва Зеленскаго, за ревность по распространенію уніи и объ освобожденіи владимірской епархіи отъ взноса податей, въ виду крайняго ея разоренія; въ 1693 году—о недозволеніи отягощать имѣнія уніатскаго духовенства, находящіяся преимущественно въ великомъ княжествѣ литовскомъ, налогами на военныя надобности, такъ какъ они до того обнищали, что не могутъ содержать даже церквей, и о запрещеніи жолнерамъ грабить дома уніатскихъ священниковъ [1]). Въ первый разъ постановленіе объ освобожденіи уніатской церкви отъ всѣхъ военныхъ повинностей—„постоя, выдачи провіанта, добавочныхъ квартирныхъ взносовъ, дневокъ, подводъ и всѣхъ вообще военныхъ тягостей и взысканій, состоялось въ 1667 году"; впослѣдствіи законъ этотъ былъ подтвержденъ сеймомъ 1678 года, но, видно, не исполнялся, если требовались новыя настоянія, какъ мы только что видѣли. „Право это, предоставленное уніатскому духовенству, составляло въ то время важную льготу; уравнивая съ одной стороны его права съ католическимъ духовенствомъ и дворянствомъ, оно оставляло православное духовенство на уровнѣ податныхъ сословій: мѣщанъ и крестьянъ; съ другой стороны оно было сопряжено съ важными матеріальными и нравственными выгодами: полное отсутствіе дисциплины въ польскомъ войскѣ, своеволіе составлявшей его шляхты—дѣлали изъ постоя неизбѣжный источникъ разоренія и неисчислимыхъ обидъ для хозяина" [2]).—Во всякомъ случаѣ и въ отношеніяхъ сей-

[1]) Акты №№ LXIII, LXXXII, XCIX.

[2]) В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 287 сл.

мующихъ чиновъ къ уніи замѣтна такая же холодная политика, какъ и въ отношеніи къ православію.

Иной характеръ носятъ пункты инструкцій южно-русскихъ воеводствъ, гдѣ идетъ рѣчь о католической церкви, составленные окатоличившеюся массой западно-русскаго дворянства; читая нѣкоторые изъ нихъ, трудно вѣрить, что это писали люди, еще такъ недавно исповѣдовавшіе православную вѣру. Въ 1662 году кіевскіе дворяне, „iako ludzie katolicki“, просили, чтобы всѣ жалобы католическаго духовенства, а въ особенности епископа луцкаго, короннаго канцлера, Николая Пражмовскаго, на опустошеніе духовныхъ имѣній и захватъ пожертвованій, были удовлетворены; въ томъ же году волынскіе дворяне настаивали, чтобы луцкая католическая каѳедра со всѣми расположенными въ волынскомъ воеводствѣ, монастырями и костелами была освобождена отъ выдачи провіанта и военнаго постоя, такъ какъ *вѣра католическая должна процвѣтать* и костелы должны быть охраняемы отъ оскверненій, ибо „*если эти фундаменты и колонны, стоятъ крѣпко, то они оберегаютъ государственную машину отъ потрясеній, и наоборотъ, если рушатся, вслѣдствіе какихъ либо волненій, то и государство находится въ опасности*“; черниговская шляхта въ 1673 году выражаетъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую“ [1]). Не меньшую ревность къ католицизму проявили черниговскіе шляхтичи въ 1693 году по дѣлу объ убійствѣ ксендза въ с. Свойчовѣ владимірскаго повѣта: тяжело переносить,—писали они въ своей инструкціи сеймовымъ посламъ—„Казиміру Шлюбичу-Заленскому, подкоморію новогродскому, что въ имѣніи его, с. Свойчовѣ, нѣсколько времени тому назадъ учинено нѣкіимъ Сусломъ, посланникомъ московскимъ, неслыханное преступленіе: онъ оскорбилъ *ре-*

[1]) Акты №№ XXI, XXII, LXI.

лигію нашу католическую, презрѣвъ неприкосновенность нашего духовенства, съ оружіемъ въ рукахъ онъ ворвался на паперть костельную и поранилъ ксендза, выбивши ему глазъ, и крестянъ; а потому, чтобы этотъ поступокъ не прошелъ безнаказанно, но чтобы при аудіенціи Сусла онъ былъ поставленъ ему на видъ и чтобы посланникъ былъ подвергнутъ строгому наказанію"[1]).

Волынскіе дворяне хлопочутъ за духовные ордена св. Бригитты и Бонифратровъ въ Луцкѣ и луцкихъ Доминиканъ. Кіевскіе дворяне просятъ за монастырь оо. Бонифратровъ въ Луцкѣ, кіевскихъ и владимірскихъ Доминиканъ.

Несмотря, впрочемъ, на такую приверженность къ католицизму, западно-русское дворянство не разъ жаловалось въ своихъ инструкціяхъ на своеволіе католическаго духовенства и просило принять противъ него строгія мѣры и дозволить предавать представителей его свѣтскому суду. Главными причинами жалобъ были неправильные поборы, которые дѣлало католическое духовенство съ дворянскихъ имѣній и всякія другія притѣсненія, чинимыя дворянамъ, и вредное вліяніе, которое оно оказывало при воспитаніи дворянскаго юношества въ своихъ школахъ.

Подробно ознакомившись съ воззрѣніями западно-русскихъ дворянъ въ вопросахъ религіозныхъ, можно прійти къ тому заключенію, что, быть можетъ, лишь тѣ волынскіе дворяне, съ именами которыхъ мы ознакомились въ инструкціи 1679 года, горячо отстаивали вѣру предковъ, остальная же большая часть волынскихъ дворянъ, а также кіевскіе и брацлавскіе дворяне настаивали, чтобы было оказываемо покровительство православной церкви, считая это самой существенной политической мѣрой для умиротворенія края, народная масса въ которомъ была искренно привержена къ

---

[1]) Актъ № XCIX.

православію и готова была проливать за него кровь. Такой взглядъ западно-русскихъ дворянъ и былъ причиной того, что, при существованіи единогласія на сеймикахъ, могли входить въ инструкціи сеймовымъ посламъ ходатайства о православной церкви, противорѣчившія интересамъ большинства. Во второй половинѣ XVII вѣка западно-русскіе дворяне окончательно окатоличились и относились къ православію лишь по неволѣ терпимо, а не сочувственно, доказательствомъ этого могутъ служить постоянныя противорѣчія въ инструкціяхъ, напримѣръ: въ 1670 году кіевскіе дворяне писали, какъ мы видѣли выше, въ своей инструкціи—„религія греческая, одобренная государственными постановленіями, подтвержденная королевской присягой, подвергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, какимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ бусурманской, каѳедры, церкви, монастыри съ принадлежностями и прежде и теперь *несправедливо захватываются уніатами*, вслѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣйствія и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не могутъ имѣть публичнаго погребенія“ и т. д.; въ 1682 году тѣ же кіевскіе дворяне просили о подтвержденіи запрещенія православнымъ выѣзжать за границу, о сохраненіи за католиками, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію къ церквямъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ, наконецъ, о награжденіи владимірскаго уніатскаго епископа Льва Заленскаго за ревностное распространеніе уніи, „что *достойно всякой похвалы*“. Понятно, что на генеральныхъ сеймахъ всякія ходатайства за православныхъ, даже съ политическими цѣлями, разбивались о фанатическое настроеніе польской шляхты и не попадали въ сеймовыя постановленія.

III.

Во время постоянныхъ внутреннихъ волненій, происходившихъ во второй половинѣ XVII вѣка, дворяне южнорусскихъ воеводствъ речипосполитой очень терпѣли отъ своеволія козаковъ, не только тѣхъ, которые открыто враждовали, но и тѣхъ которые оставались вѣрными и якобы защищали речьпосполитую; но въ этомъ дворяне сами были виноваты, не удовлетворяя справедливыхъ требованій козаковъ. Благоразумные и просвѣщенные Поляки сами это сознавали. Львовскій каноникъ Янъ-Ѳома Юзефовичъ (род. 1663 г., жилъ еще въ 1725 г.), составившій въ началѣ XVIII вѣка лѣтопись львовской католической архіепископіи, скорбитъ, что, вслѣдствіе неблагоразумія дворянъ, речьпосполитая лишилась въ лицѣ козаковъ надежнаго, ничего не стоившаго оплота со стороны Москвы и Порты на юго-восточныхъ своихъ границахъ: „Съ теченіемъ времени (говоритъ онъ) выяснилось, какимъ дикимъ образомъ мыслей по отношенію къ отечеству были одержимы тѣ, которые посовѣтовали уничтожить силой права и военный бытъ козаковъ; они лишили этимъ столько провинцій, столько народовъ, да и себя самихъ защиты добровольной, даровой, скорой и ничего не стоившей, а главное, вслѣдствіе этого, необыкновенное мужество козаковъ, служившее крѣпкой опорой королевству, будетъ способствовать уже его паденію, и въ ближайшемъ будущемъ выступитъ на погибель своихъ повелителей и польскаго имени (трагическое зрѣлище для всего свѣта). О! еслибы ты, Польша, достойная сожалѣнія, вслѣдствіе имѣющихъ обрушиться на тебя столькихъ бѣдъ, могла бы предусмотрѣть тогда свои несчастія! Первымъ знакомъ несчастія, началомъ грозящей гибели было тебѣ то, что ты не захотѣла соблюдать мѣры при счастливыхъ обстоятельствахъ. О! сколько бѣдъ прикрывало обманчивое благо свободы

привлекательнымъ внѣшнимъ видомъ. Опираясь на эти силы (козацкія), королевство польское со своими провинціями долгое время счастливо существовало, вело благополучно войны со внѣшними врагами безъ траты средствъ и со славою кончало ихъ, пока дворянство не начало, при такихъ счастливыхъ обстоятельствахъ, становиться дерзкимъ, гордиться, считать себя выше другихъ людей, а прочихъ за мужиковъ, смотрѣть на козаковъ, какъ на достойныхъ презрѣнія, низкихъ по рожденію, грубыхъ, деревенщину, притѣснять ихъ клеветами, наказаніями, измышленными пенями, при постоянномъ увеличеніи податей, и сборами налоговъ въ свою пользу, угнетать ихъ своимъ невыносимымъ высокомѣріемъ. Итакъ, ты, Польша, по заслугамъ подверглась столькимъ бѣдамъ, понесла справедливое наказаніе за гордость и угнетенія; козаки, которые нѣкогда были надеждой и силой цвѣтущаго королевства и воевали, какъ безстрашная рать, являются теперь твоимъ бичемъ. Неизбѣжна тебѣ гибель... и Божья справедливость возмущена твоими проступками...

Не знаю, долженъ ли я хвалить, или порицать счастливый рокъ Польши, подчинившій ей Украину. Мрачные декреты генеральныхъ сеймовъ, жестокія сенатскія постановленія думали пресѣчь коварство козаковъ желѣзомъ. А козаки, считая, что съ ними поступаютъ несправедливо и жестоко, будто съ отчаянія, но тѣмъ не менѣе самоувѣренно полагаясь на свое мужество, уже не желаютъ подчиняться игу и не хотятъ терпѣть польской узды, хотя бы перевитой золотомъ милосердія, и даже тяжкую для всѣхъ христіанскихъ народовъ мощь турецкую сваливаютъ на голову одной Польши“ [1]).

---

[1]) Сборникъ лѣтописей. Кіевъ. 1888. Стр. 121 сл., 199.

Первая выдержка стоитъ въ лѣтописи Юзефовича подъ 1640 и 1648 годами, вторая подъ 1672 годомъ. Какъ видимъ, составитель лѣтописи одинаково порицаетъ польскую шляхту за ея отношеніе къ козакамъ какъ въ эпоху Хмельниччины, такъ и въ послѣдующее время, наканунѣ грознаго турецкаго вторженія, имѣвшаго столь печальныя для Польши послѣдствія.

Мы видѣли выше, что и Бѣневскій держался такого же взгляда на отношенія шляхты къ козакамъ и считалъ ее виновницей всѣхъ печальныхъ междуусобій, происходившихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

Козаки, неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ, не щадили своихъ угнетателей, а потому мы встрѣчаемъ въ инструкціяхъ западно-русскихъ дворянъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на козаковъ и просьбы объ ихъ обузданіи и возвратѣ, захваченныхъ ими, имѣній.

Наиболѣе терпѣли отъ козаковъ кіевскіе и брацлавскіе дворяне. Особенно характерна жалоба кіевскихъ дворянъ, въ 1688 году, великому коронному гетману, Станиславу Яблоновскому: „нѣтъ ничего тяжче, какъ переносить притѣсненія отъ своихъ собственныхъ защитниковъ; нельзя выразить того, какое разореніе производятъ козаки въ нашемъ воеводствѣ, ибо не только, возвращаясь съ войны, они не могутъ въ продолженіе шести и болѣе недѣль расквартироваться, но и потомъ сотнями переходятъ съ мѣста на мѣсто и выгоняютъ другъ друга „съ лучшаго хлѣба,“ бьютъ и разгоняютъ обывателей, а сами въ клуняхъ и хатахъ ихъ хозяйничаютъ. Еще этого мало—они заявляютъ, что границы ихъ владѣній достигаютъ р. Случи со стороны Волыни и р. Уши со стороны великаго княжества литовскаго, отнимаютъ у пановъ подстаростъ власть надъ подданными, возбуждаютъ крестьянъ къ бунту, производятъ грабежи по лѣсамъ и большимъ дорогамъ. Наше воеводство не только стонетъ

отъ этого своеволія, но и боится, чтобы эта непритушенная искра когда-нибудь, по примѣру прежняго времени, не была причиной большого пожара, а потому проситъ, чтобы козакамъ на зиму были указаны квартиры гдѣ въ другомъ мѣстѣ, а въ кіевскомъ Полѣсьи, вмѣсто нихъ, чтобы были размѣщены или иноземныя, или польскія войска, въ Житомирѣ или гдѣ въ другомъ мѣстѣ. Послы будутъ просить также, чтобы было обращено особенное вниманіе на защиту имѣній въ кіевскомъ Полѣсьи почтеннаго рода Немиричей и въ особенности окончательно разоренныхъ имѣній Өедора Немирича, подкоморича кіевскаго, въ которыхъ козаки устроили себѣ резиденцію“ [1]). Брацлавскіе дворяне постоянно хлопочутъ о выводѣ козаковъ, „глупаго отребья черни,“ изъ предѣловъ брацлавскаго воеводства и о запрещеніи имъ устраивать здѣсь новыя слободы [2]). Въ концѣ 80-хъ и началѣ 90-хъ годовъ, съ появленіемъ въ предѣлахъ Кіевщины Палія, Искры, Самуся и другихъ козацкихъ полковниковъ, жалобы кіевскихъ дворянъ превращаются въ вопли. Мая 2 дня 1697 года состоялось постановленіе кіевскихъ дворянъ, въ которомъ между прочимъ они описываютъ притѣсненія, которымъ подвергаются дворяне отъ козацкихъ полковниковъ Яремы, Искры, Палія и Барабаша: они ограбили каштеляна троцкаго Казимира Сапѣгу въ Чернобылѣ, Деренговскаго, войскаго житомирскаго Стецкаго, подкоморія кіевскаго въ с. Лугинахъ, судью земскаго кіевскаго Войнаровскаго, войскаго кіевскаго Марка Аксака, стольника житомирскаго Ремигіана Сурина, хорунжаго житомирскаго Ставецкаго въ Чернеевцахъ; шляхтянокъ, какъ какихъ-нибудь кухарокъ,

---

[1]) Актъ № LXXXIX. D—r. Antoni J. Opowiadania. Serya V, t. II. О козацкихъ слободахъ въ кіевскомъ Полѣсьи. P. 270—276.

[2]) Акты №№ LXXXVIII, XC, XCV, XCVIII.

они заставляли прислуживать, били и калѣчили, принуждая выдавать провіантъ [1]).

Волынскіе дворяне просили о возвращеніи дворянамъ, захваченныхъ козаками имѣній—м. Мліева, доставшагося въ 1659 году въ собственность бывшему судьѣ войска запорожскаго, Самуилу Зарудному, прежнимъ владѣльцамъ, Конецпольскимъ, города Умани, сдѣлавшагося резиденціею Ханенка, Потоцкимъ [2]) и т. п.

Самыми существенными мѣрами къ обузданію козаковъ западно-русскіе дворяне считали тѣже безсильныя мѣры, которыя измышлены были еще въ XVI в., а именно: составленіе реестра козаковъ и ассигнованіе затѣмъ опредѣленной суммы на ихъ содержаніе и опредѣленнаго жалованья полковникамъ, сотникамъ, другимъ урядникамъ и рядовымъ козакамъ; распредѣленіе королевскихъ имѣній между козаками для устройства хуторовъ, съ освобожденіемъ ихъ отъ военнаго постоя: награжденіе козаковъ, остававшихся вѣрными речипосполитой и соблюдавшихъ дисциплину [3]). Но, разумѣется, во второй половинѣ XVII в., послѣ столькихъ кровавыхъ жертвъ, мѣропріятія, которыя могли успокоить взволнованныхъ козаковъ до Хмельницкаго, были недостаточны,—они не хотѣли уже, по выраженію Яна Юзефовича, „терпѣть польской узды, хотя бы и перевитой золотомъ милосердія", не довольствовались уже палліативами, а требовали фактическаго признанія національной и религіозной свободы и облегченія отъ экономическихъ тягостей. Результаты такого отношенія западно-русскихъ дворянъ къ козакамъ, вліявшихъ на направленіе въ томъ же смыслѣ

[1]) Акты №№ XCVI, CIV, CVI.

[2]) Актъ № XVII.—Słownik geograficzny, Filipa Sulimierskiego etc. T. III (W. 1882), Human; t, VI (W. 1885), Mlijów.

[3]) Акты №№ XIX, XXI, XLII, LIV, LVIII, LIX, XCVII.

политики польскаго правительства, были, какъ извѣстно, крайне печальные. Лишившись крѣпкаго оплота на своихъ юго-восточныхъ границахъ, речьпосполитая была открыта для нашествій Турокъ и Татаръ, которые вторгались огромными полчищами и, поддерживаемые козаками, углублялись далеко въ предѣлы речипосполитой, страшно опустошая край и заставляя беззащитное населеніе бѣжать за Днѣпръ, въ лѣвобережную Украину, возсоединенную съ сѣверною Русью и постепенно подвигавшуюся по пути правильнаго гражданскаго развитія. Въ 1672 году речьпосполитая лишилась, согласно постыдному бучацкому догору, Подоліи и Украины и обязалась вносить Портѣ ежегодно дань.

Неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ козаки опустошали дворянскія имѣнія съ оружіемъ въ рукахъ, крестьяне не менѣе способствовали этому, совершая постоянные побѣги.

Всеобщіе побѣги крестьянъ въ первой половинѣ XVIII вѣка составляютъ самую выдающуюся черту бытовыхъ отношеній въ юго-западномъ краѣ. Побѣги были далеко не случайные и не единичные, а, напротивъ того, имѣли видъ передвиженія цѣлаго народонаселенія, такъ, въ каждомъ актѣ, гдѣ перечисляются бѣжавшіе крестьяне, владѣлецъ жалуется, что они ушли отъ него не одни, а „съ женами, дѣтьми, съ лошадьми, волами и со всѣмъ своимъ домашнимъ имуществомъ“; при томъ, изъ самаго перечня бѣглыхъ, можно заключить объ огромной численности, переходившихъ съ мѣста на мѣсто, крестьянъ. Вся эта масса переселялась въ лѣвобережную гетманщину, въ слободскіе полки и на окраины речипосполитой, куда ее манили слободскія условія, дававшія возможность разсчитывать хотя на временное облегченіе тяжелаго экономическаго положенія [1]). Таковое стремленіе по-

---

¹) Архивъ Юго-Западной России. Ч. VI, т. 2, стр. 31, 36.

кинуть родной край и искать счастья въ новыхъ земляхъ во второй половинѣ XVII вѣка вызвало въ инструкціяхъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на бунты крестьянъ и на бѣгство ихъ. Волынскіе дворяне жаловались, что „крестьяне, получивши вкусъ къ своевольничанію впродолженіе многолѣтнихъ козацкихъ войнъ, стараются всѣми мѣрами освободиться отъ крѣпостной зависимости, такъ, напримѣръ, крестьяне с. Яскевичъ въ овруцкомъ повѣтѣ кіевскаго воеводства, находившагося до 1680 года въ спокойномъ владѣніи наслѣдниковъ Александра Цеклинскаго, выпросивши себѣ подъ какимъ-то предлогомъ изъ королевской канцеляріи привилей, напали на поссессора, дворянина Вентурія Ганскаго, спалили дворъ его, поранили нѣсколькихъ шляхтичей, а одного убили изъ ружья и произвели другія насилія; поэтому, чтобы староста овруцкій или житомирскій обратилъ на это особенное вниманіе и не только бунтующихъ, но и подстрекателей предалъ строгому суду“ [1]). Чтобы прекратить крестьянскіе побѣги, западнорусскіе дворяне изобрѣтали такія же палліативы и безсильныя мѣры, какъ и въ отношеніи къ козакамъ: они просили запретить устраивать слободы изъ бѣглыхъ и уничтожить уже устроенныя, какъ, напримѣръ, Корчикъ, Великое Полонное въ кременецкомъ повѣтѣ и др.; землевладѣльцевъ, принимающихъ бѣглыхъ на льготныхъ условіяхъ, понуждать къ выдачѣ крестьянъ ихъ прежнимъ владѣльцамъ по первому требованію и присуждать къ баниціи и штрафу въ 1000 гривенъ, разборъ же подобныхъ дѣлъ предоставить гродскимъ судамъ, съ правомъ апелляціи на рѣшеніе этихъ судовъ въ мѣстные рочки, а не въ трибуналъ. [2]) Наиболѣе ви-

---

[1]) Актъ № LXXV.

[2]) Акты №№ XVII, XVIII, XIX, XLV, LXIX, LXXVIII LXXXVII, XCVII.

новны были въ переманиваніи крестьянъ и укрывательствѣ магнаты, владѣвшіе обширными пустынными землями, а потому западно-русскіе дворяне просили запретить магнатамъ обижать бѣдныхъ дворянъ и понуждать ихъ возвращать бѣглыхъ; въ 1679 году волынскіе дворяне постановили поручить своему маршалку написать письмо къ князю Вишневецкому, гетману великому коронному, съ просьбой отъ имени всѣхъ дворянъ, чтобы онъ приказалъ осадчимъ и урядникамъ выдать бѣглыхъ изъ слободъ збаражскихъ и иныхъ и впредь не принимать[1]). До чего опустѣлъ западно-русскій край и какой ощущался недостатокъ въ рабочихъ рукахъ во второй половинѣ XVII вѣка, можно судить по слѣдующему пункту инструкціи волынскихъ дворянъ 1669 года: „вслѣдствіе постояннаго военнаго постоя, воеводство очень обѣднѣло, такъ что трудно заниматься землепашествомъ, а тутъ еще недостатокъ въ рабочихъ рукахъ, такъ что приходится перебивать другъ у друга и плата доходитъ до 12 и 15 грошей въ день одному работнику, а потому послы будутъ просить объ установленіи таксы на рабочія руки и если бы кто платилъ больше противъ положеннаго, то чтобы на такого налагали штрафъ въ 200 марокъ въ пользу лица, донесшаго объ этомъ въ гродъ и доказавшаго доносъ показаніями двухъ свидѣтелей“ [2]).

Чтобы отбить охоту у крестьянъ совершать побѣги, было постановлено: если въ какомъ селеніи найдется бѣглый крестьянинъ, то дозволялось владѣльцу имѣнія обратить все его имущество въ свою пользу, а самого его съ женою и дѣтьми предписывалось отослать къ прежнему владѣльцу и если только послѣднее выполнялось, то никто не могъ претендовать на захватъ имущества бѣглаго; бѣг-

---

[1]) Акты №№ XLII, LXXI.

[2]) Актъ № XLV.

лые, проживтие въ какой-либо слободѣ годъ и шесть недѣль считались уже крѣпостными [1]). Но, несмотря на все это, крестьяне производили постоянные побѣги и зачастую, собираясь цѣлыми толпами, грабили дворянскія имѣнія. Эти толпы достигали иногда такихъ размѣровъ, что приходилось принимать противъ нихъ экстра-ординарныя мѣры, такъ, напримѣръ, въ маѣ 1665 года толпа крестьянъ до 2000 человѣкъ, подъ предводительствомъ нѣкоего Дацька Дейнеки, собравшись за Днѣпромъ и переправившись на правый берегъ, направилась къ Коростышеву, Макарову, Рожеву, осадила Брусиловъ; всѣ дворяне, которые жили въ Украинѣ и евреи поубѣгали изъ своихъ домовъ и имѣній на Волынь; жолнерскія хоругви въ разныхъ мѣстахъ вступали въ битвы, но терпѣли пораженія [2]). Изъ постановленія волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, 3 августа 1666 года, видно, что крестьяне эти надѣлали немало бѣдъ, въ особенности въ волынскомъ воеводствѣ—разрушали города, селенія, убивали людей, захватывали имущество, такъ что пришлось принять противъ нихъ крайнія мѣры: отправить пословъ къ королю съ просьбой о помощи и объявить по всему воеводству, чтобы къ 14 августа всѣ собрались вооруженные къ Луцку [3]).

Извѣстный польскій изслѣдователь, пишущій обыкновенно подъ псевдонимомъ д-ра Антонія J., проводитъ параллель между тогдашними крестьянскими побѣгами и стремленіемъ современнаго намъ южно-русскаго крестьянства къ переселенію на Амуръ, Кубань и другія мѣста, и объясняетъ оба явленія врожденной склонностью южно-русскаго крестьянина къ передвиженію и исканію дѣвственныхъ

---

[1]) Акты №№ LXXVI, XCVI.

[2]) Latopisiec Joachima Jerlicza. T. II, (W. 1853), p. 102.

[3]) Актъ № XXXIII.

краевъ, съ рѣками, текущими молокомъ и медомъ. „Крестьянскія передвиженія,“—говоритъ онъ,—„повторяющіяся и въ настоящее время въ южныхъ губерніяхъ, имѣли мѣсто и полтора вѣка тому назадъ. Теперь крестьянинъ, живущій въ приднѣпровскомъ краѣ, стремится на Амуръ, ему мало земли, онъ и ищетъ счастливой доли далеко, въ особенности, если ему размалюютъ эту долю, ожидающую его въ пустынныхъ краяхъ, привлекательными красками. Тоже самое явленіе имѣло мѣсто въ началѣ прошлаго вѣка, съ тою разницею, что охотниковъ до переселеній искали за р. Саномъ, въ Червоной Руси, въ южной части Малой Польши; а обѣщаннымъ раемъ, куда зазывали, были равнины Подоліи, Браплавщины, Кіевщины, вообще дикія поля, оба берега низовьевъ Днѣпра, словомъ, цѣлый кусокъ земли, который былъ извѣстенъ нѣкогда у русскихъ лѣтописцевъ подъ названіемъ *Понизья*, за исключеніемъ, натурально, Волыни, которая менѣе подвергалась потрясеніямъ,—отразила хотя нѣсколько козацкій вихрь, отвратила турецкую бурю, наконецъ, дала отпоръ Паліевымъ толпамъ, благодаря начальству Ледоховскаго, который имѣлъ возможность и съумѣлъ ввести порядокъ. Самыя суровыя предписанія не были въ состояніи остановить стремленія къ переселеніямъ: сильнѣе всякихъ предписаній, сильнѣе всякихъ опасностей, была, распространенная по селамъ, вѣра въ плодородіе земли, расположенной на далекомъ югѣ. Постепенно она пріобрѣла легендарный характеръ, народъ переносилъ ее изъ села въ село, повторяли ее во время тяжкой работы на полѣ, за чаркой въ корчмѣ, бредили ею во время молитвы, видѣли ее во снѣ... И лукавый, легкомысленный слухъ о томъ счастьѣ, о той крестьянской долѣ, долѣ, не связанной панщиной, долго еще проникалъ подъ низкія стрѣхи крестьянскихъ хатъ и заходилъ далеко на западъ и сѣверъ. Даже въ Литвѣ шептали про нее у домашняго очага, даже въ Литвѣ не одинъ

поднялся со своего гнѣзда, отправился въ далекій край и, ничего не нашедши, сгубилъ жизнь"... [1]).

Д-ръ Антоній J. едва ли правъ въ своемъ объясненіи. Намъ кажется, что нужно искать болѣе глубокихъ причинъ того явленія, что мысль о побѣгѣ въ вольныя дикія поля не оставляла южно-русскаго крестьянина ни на минуту, какъ говоритъ д-ръ Антоній J. Причины эти—польскіе порядки, не защищавшіе крестьянъ отъ произвола сильнаго. Доказательствомъ этого служитъ то обстоятельство, что наиболѣе побѣговъ было изъ тѣхъ воеводствъ, въ которыхъ болѣе крѣпко вкоренились польскіе порядки и воззрѣнія, между прочимъ изъ той-же Волыни, „*которая менѣе подверглась потрясеніямъ,—отразила хотя нѣсколько козацкій вихрь, дала отпоръ Паліевымъ толпамъ.*" Видно, очень тяжко было жить крестьянину на старомъ гнѣздѣ подъ началомъ у польскихъ или ополяченныхъ пановъ, если онъ рѣшался на побѣгъ, неизмѣнно сопряженный съ массой бѣдъ въ родѣ тѣхъ, которыя пересказываетъ въ своемъ очеркѣ „Chamska dola" д-ръ Антоній J., заимствовавши этотъ эпизодъ изъ предисловія ко второму тому шестой части Архива Юго-Западной Россіи. Герой сказанія бѣжитъ именно изъ *южной Волыни* (въ послѣдній разъ) и вынесъ такой рядъ несчастій во время бѣгства, который привелъ его, наконецъ, подъ топоръ палача.

Западно-русскіе дворяне не сознавали, или скорѣе не хотѣли сознавать тягостей крестьянскаго быта и поручали все своимъ посламъ хлопотать о пресѣченіи побѣговъ мѣрами карательными и запретительными, а нимало не думали объ улучшеніи крестьянскаго быта, единственное, что могло направить дальнѣйшее развитіе экономической жизни края на правильный путь. Такая близорукость увеличивала ряды враговъ польско-шляхетскихъ порядковъ и вела речьпосполитую къ неизбѣжной гибели.

[1]) D-r. Antoni J. Opowiadania. Serya IV, I, pp. 25, 28.

Ближайшими пособниками дворянъ въ угнетеніи крестьянъ были евреи, составлявшіе значительный контингентъ населенія юго-западнаго края во второй половинѣ XVII вѣка.

Какъ въ отношеніяхъ къ евреямъ правительства литовскаго съ древнѣйшихъ временъ, такъ и въ отношеніяхъ къ нимъ южно-русскихъ дворянъ въ XVII вѣкѣ, замѣчается нѣкоторая двойственность.

Во второй половинѣ XVII вѣка дворяне постоянно жаловались на евреевъ: черниговскіе дворяне говорили въ 1665 году въ своей инструкціи—„страшно вспомнить, какія нечестивыя преступленія учинилъ жидовскій народъ, чему можно постоянно видѣть примѣры, а такъ какъ за такія преступленія аріяне, по большей части наши братья, изгнаны, то тѣмъ болѣе враги вѣры, почти рабы, должны быть выгнаны и объявлены лишенными имущества, а если бы сеймъ рѣшилъ оставить ихъ въ речипосполитой, то чтобы была наложена на нихъ повышенная подушная подать“[1]); также относились къ евреямъ брацлавскіе и другіе дворяне: брацлавскіе дворяне высказывались между прочимъ за болѣе частое примѣненіе смертной казни въ тѣхъ случаяхъ, когда еврейское коварство нарушало старыя установленія[2]). Очень возмущало дворянъ и то, что прислуга, часто ради большаго жалованья, охотнѣе поступала на службу къ евреямъ, чѣмъ къ нимъ; чтобы устранить это, волынскіе дворяне сдѣлали въ 1680 году постановленіе о наложеніи подушной подати вчетверо большей противъ нормальнаго оклада на христіанскую прислугу обоего пола, служащую у евреевъ[3]). Еще въ 1565 году былъ изданъ законъ, по которому христіане не

---

[1]) Актъ № XXVII.

[2]) Актъ № XLIII.

[3]) Актъ № LXXIV.

имѣли права служить у евреевъ подъ страхомъ заключенія въ тюрьму, а евреи должны были платить штрафъ въ 100 марокъ за удержаніе, въ качествѣ прислуги, христіанина. Это касалось домашней прислуги.

Но, несмотря на видимое нерасположеніе къ евреямъ, западно-русскіе дворяне часто просили оказать имъ снисхожденіе при уплатѣ податей и даже освободить совсѣмъ отъ уплаты податей и налоговъ, кромѣ подушной и чоповаго [1]. Дѣйствительно, во второй половинѣ XVII в. евреи сильно обнищали, но за то тотчасъ нашли себѣ сильную экономическую поддержку преимущественно у католическаго духовенства. Въ 1660 году литовскіе евреи до того разорились, что главныя общины не въ состояніи были уплатить 12000 злотыхъ. Съ конца XVII вѣка евреи принуждены были дѣлать займы какъ у свѣтскихъ лицъ, такъ въ особенности у различныхъ духовныхъ учрежденій: костеловъ, конгрегацій, коллегій, монастырей и духовныхъ орденовъ. Займы у послѣднихъ заключались обыкновенно безсрочные и подъ обезпеченіе кагальною недвижимостью. Такимъ образомъ, большая часть недвижимыхъ имуществъ кагаловъ находилась въ безсрочномъ залогѣ [2] и образовалась тѣсная экономическая связь между духовными учрежденіями католичества и еврейства. Часто бывали случаи покровительства и отдѣльнымъ лицамъ изъ евреевъ.

Съ евреевъ издавна взималась подушная подать по одному злотому съ человѣка, безъ различія пола и возраста;—въ 1578 году такимъ путемъ поступило въ казну со всего государства 10018 злотыхъ 18½ грошей. Изъ податнаго списка видно, что волынскіе евреи внесли въ это число 587 злотыхъ, подольскіе—531 зл., изъ кіевскаго и брацлавскаго воеводствъ

[1]) Акты №№ XX, LVI, LXXXVI, XCIII.

[2]) Бершадскій. Литовскіе евреи, (СПБ. 1883) стр. 3, 8, 16—20.

совсѣмъ не было поступленій. Подушная подать съ евреевъ росла съ каждымъ годомъ, вслѣдствіе быстраго прироста еврейскаго населенія и повышенія иногда оклада—въ 1588 году она достигла общей цифры 20000 злотыхъ [1]), а ко второй половинѣ XVII вѣка до 72000 злотыхъ; въ 1672 году западно-русскіе дворяне требовали, чтобы евреи, оправившись нѣсколько послѣ войнъ, опять вносили такую же сумму подушной подати [2]), и просили о производствѣ ревизіи евреевъ для равномѣрнаго распредѣленія податей между евреями, живущими какъ въ городахъ, такъ и въ деревняхъ [3]).

Двойственность въ отношеніяхъ западно-русскихъ дворянъ къ евреямъ можетъ быть объяснена сословнымъ эгоизмомъ: если тѣ злоупотребленія, которыя производили евреи, приносили вредъ лишь интересамъ другихъ сословій, а дворянамъ, быть можетъ, даже нѣкоторую пользу, то послѣдніе относились къ евреямъ покровительственно; они только тогда обрушивались на евреевъ, какъ, напр., въ вопросѣ о наймѣ христіанской прислуги, когда затрогивались интересы ихъ сословія. Дворяне вообще интересовались присутствіемъ въ краѣ евреевъ, которые, замѣняя ихъ самихъ въ экономической и финансовой дѣятельности и обогащаясь, съ другой стороны не могли претендовать ни на какую политическую значительность въ государствѣ.

---

¹) A. Pawinski. Skarbowosc w Polsce etc. (W. 1881.), p. 1750.

²) Акты №№ LVII, LVIII.

³) Акты №№ LXXXI, LXXXII.

Резюмируя все вышеизложенное, можно прійти къ слѣдующимъ выводамъ:

1) Слѣдствіемъ полонизаціи юго-западной Руси въ эпоху люблинской уніи было выдѣленіе дворянства изъ общей массы населенія и возвышеніе его на счетъ другихъ сословій.

2) Попавши въ привилегированное положеніе и попробовавши прелестей власти, западно-русское дворянство стало стремиться къ полной равноправности съ польской шляхтой и, слѣдовательно, къ полной ассимиляціи съ нею.

3) Отступившись, ради личныхъ выгодъ, отъ своихъ національныхъ и религіозныхъ традицій, западно-русскіе дворяне стали во враждебныя отношенія съ остальными классами населенія, свято хранившими завѣты предковъ.

4) Кровавая борьба съ защитниками русской народности и православія, козаками, еще болѣе оттолкнула дворянъ отъ національныхъ воззрѣній и вѣры ихъ предковъ:—они тѣснѣе примкнули къ польской шляхтѣ, вслѣдствіе общихъ сословныхъ интересовъ, и стали относиться къ православію лишь терпимо, въ видахъ политическихъ.

5) Результатомъ всѣхъ этихъ взаимнодѣйствующихъ причинъ было почти полное ополяченіе и окатоличеніе западно-русскаго дворянства къ концу XVII вѣка.

Николай Стороженко.

I.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 28 апрѣля 1655 г. Отмѣна постановленія отъ 9 декабря 1654 г. и подвтержденіе другого постановленія того-же года. О сдачѣ отчета сборщиками податей и о слѣдуемыхъ съ нихъ денежныхъ получкахъ.

Року тисеча шест сот пятдесят пятого, месеца априля двадцет осмого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передомною, Андреем Ляховскимъ, наместником на тот час буркграбства Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милость пан Андрей Мосченицкий, ловчий Киевский, маршалок кола рицерского сеймику воеводства Киевского, лявдумъ, през их милост панов обывателев воеводства Киевского на сеймику теперешнем, в Володимери одправуючимъсе, постановленое и ухваленое, для въписаня до книгъ нинешних кгродских Володимерских, просечи, абы принятое и вписаное было, именем всего воеводства своего Киевского подалъ, так се в собе маючое: My, dignitarzė, urzędnicy y rycerstwo woiewodztwa Kjowskiego, zjachawszy się tu na seymik antecomicialny w roku teraznieyszym, tysiąc szescset pięcdziesiąt piątym, dnia dwudziestego osmego aprilis, unanimo consensu nostro et nemine contradicente, praesens laudum postanowiamy. Naprzod laudum przeszłe, in anno praeterito, tysiąc szescset pięcdziesiąt czwartym, die nona decembris, uczynione tu we Włodzimierzu, poniewaž in nullo termino contra omnem juris publici rationem stanełо et

subsistentiam suam de lege miec nie może, znosimy y cassuiemy. To zas laudum, ktore na seymiku electionis w tym że roku przeszłym, tysiąc szescset pięćdziesiąt czwartym, iako in conventu et termino, ex lege publica assignato, legitime stanęło, approbuiemy. A ponieważ ex reclinatoriis, woiewodztwu naszemu concessis a tota Republica, panowie distributorowie nasi, ci, ktorzy tu byli praesentem calculum czynili, nayprzod, co się tknie starostwa Parczewskiego, taką dali in facie nobilitatis satisfactią panowie bracia nasi z Parzewskiego starostwa: iego mosc pan Alexander Korczewsky, iego mosc pan Jan Stecky, iego mosc pan Jan Szczersky, iego mosc pan Iwan Kiewlicz uczynili calculum summy dwoch tysięcy szesciuset złotych, z ktorych ich mosc praesenti laudo quituiemy, salva iednak tegoż starostwa revisione, do ktorey naznaczamy iego mosc pana Romana Radkiewicza; ktorą revisią, sine mora odprawiwszy, naprzyszłym, da pan Bóg, seymiku relacijynym powinien będzie regestra subsistentiae oddac; także też iego mosc pan Roman Radkiewicz, exactorem będąc, Sokol y Kozieniec, pro parte sua uczynił calculum z summy czterechset siedmiudziesiąt y siedmiu złotych, z ktorych iego mosc quituiemy. A iego mosc pan Alexander Suryn, woysky Zytomirsky, y iego mosc pan Andrzey Sokołowsky, sekretarz iego krolewskiey mosci, nie stanąli w kole naszym na seymiku teraznieyszym, y lubo exactorami byli, calculum nie uczynili; tedy my praesenti laudo declaruiemy, że quitow żadnych od ich msciow nie przyimiemy, iedno gotowe oddanie pieniędzy, a termin ad faciendum hunc calculum na seymiku blizko przyszłym relacyinym naznaczamy. A że w tych starostwach zostaie ieszcze częsc summy ex reclinatoriis, powinni będą ciż panowie exactorowie wybrac, a wybrawszy na tym że seymiku przyszłym relacyinym de facto oddac. Jego mosc pan Mikołay Pruszynsky uczynił kalculum pro parte sua ze złotych dwóch set, ktory per communem consensum nostrum quietatur, a że jego mosc Feodor Humieniecky, podstoli Kjowsky, uczynił calculum, został winien złotych dziewięćdziesiąt, ktore verbo nobili ac militari na tym że seymie przyszłym oddac assecurował; także pan Prokop We-

reszczaka, komornik graniczny Czernihowsky, został nam winien złotych sto, ktore iego mosc panu Janowi Wudłowskiemu, pisarzowi grodzkiemu Zytomirskiemu, powinien oddac o to respectu gratitudinis, ktore jego mosc od woiewodzstwa naszego debetur, ponieważ księgi grodzkie Zytomierskie z rąk nieprzyiacielskich raro et laudabili exemplo wyniosł. A ponieważ na tym że seymiku naszym postanowilismy y uprosili brata naszego, iego mosc pana Marcina Zaleskiego, aby nomine publico na tych wszystkich, ktorzy woicwodztwu naszemu rachunkow nie uczynili et quacumque ratione winni zostali, instigował; ktoremu zlecamy, aby sine mora pozwał na trybunał inter causas fisci, ponieważ te pieniędze ex publico Reipublicae pecunio ex contributione nam są conferowane. Jako tedy to laudum dziewiątego decembris tysiąc szescsct pięcdzięsiąt czwartego uczynione cassuiemy, tak pogotowiu laudum Ostrowskie, ktore bez żadnego seymiku contra omnia jura publica stanęło, weczłnymi czasy cassuiemy, inane et initum bydz declaruiemy. A ktoby laudum teraznieyszemu y spolney naszey nemine contradicente zgodzie claudestine, strzeż Boże, miał contradicere, takowy miejsca więcey w kole naszym miec nie będzie. Ktore to laudum nasze do act podac iego mosc panu marszałkowi naszemu zlecili. Działo się we Włodzimierzu na seymiku antecomicialnym, miesiąca aprila dwudziestego ósmego dnia roku Panskiego tysiąc szescset pięcdziesiąt piątego. У того лявдумъ подпис рук тыми словы: Andrzey Moszczenicky, łowczy Kjiowsky, marszałek koła rycerskiego z seymiku woiewodztwa Kiiowskiego, mp. Ierzy Niemirycz, podkomorzy Kijowsky, mp. Iendrzy Czerwinsky, mp. Jan Wydłowsky, pisarz grodzky Zytomiersky. Theodor Susło mp., Heliasz Janczynsky. Marcin Zalesky, mp. Samuel Dublansky, mp. Abraham Korczewsky, mp. Которое тое лявдумъ, за поданемъ очевистым и прозбою вышъменованное особы подаваючое, а за принятемъ моим урядовымъ, до книг нинешнихъ кгродскихъ Володимерскихъ есть вписано.

Книга гродская Владимір. 1655 г. № 1023, л. 817 на об.

II.

Инструкція дворянъ брацлавскихъ и черниговскихъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 года. Просьба, чтобы сеймъ продолжался недолѣе двухъ недѣль, въ виду того, что обстоятельства требовали не разговоровъ, а рѣшительныхъ дѣйствій. Объ обсужденіи предложенныхъ королемъ средствъ къ защитѣ государства. О способѣ награжденія заслуженныхъ лицъ. Объ освобожденіи шляхтянокъ, попавшихъ въ московскую неволю. О неотягощеніи податьми разоренныхъ обывателей.

Року тисяча шестъсотъ пятъдесятъ пятого, месяца априля двадцатъ осмого дня.

На вряде кгродскомъ, в замъку его королевское милости Володимерскомъ, передомъною, Анъдреемъ Ляховъскимъ, наместъникомъ на тотчасъ буркграбства Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоные их милост панове Криштофъ Кордышъ, чешъникъ воеводства Браславского, а маршалок кола тогож воеводства, Криштофъ Колчицкий, скарбъник воеводства Черниговского и маршалок кола рыцерского того ж воеводства, на сеймику инъструкцию воеводствъ своих, въ Володимеру одправуючимъся, паномъ посломъ, на сеймъ близко наступуючий обранымъ, данную и списаную, для вписаня до книгъ нинешних кгродскихъ Володимерских, просечи, абы принята и вписана была, пер облатамъ подали, такъ се в собе маючую: А такъ na seymiku woiewodztwa Brasławskiego y Czernihowskiego, za jnstructiey jego krolewskiey mosci, we Włodzimirzu dnia dwudziestego osmego aprilis odprawionym, dana jch mosciom panom Danielowi Zydkiewiczowi, jnstigatorowi koronnemu, Krzysztophowi Kordyszowi, czesnikowi Brasławskiemu, Iackowi Szemberkowi, łowczemu Podolskimu, Piotrowi Dąbrowskiemu, skarbnikowi Halickiemu, posłom Bracławskim, także y ich mosciom panom: panowi Piaseckiemu, podczaszemu Nowogrodzkiemu, Jakubowi Woynie Oranskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, Borgielowiczowi, posłom Czernihow-

skim woiewodztw tychże na seym, w Warszawie pro die decima nona maij złożony, przymuią woiewodztwa nasże złożenie seymu od jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego y zlecaią to panom posłom, aby dwuniedzielny czas a nie głuższy na to seymowanie przedsięwziąwszy, przy tym stawali, aby insze woiewodztwa, taki że czas seymowania zezwolili, gdyż dłuższego czasu nie pozwalaią praesentissima rei publicae ze wszystkich stron pericula, ktorym agendo, non consultando, zabiegac potrzeba, gwoli czemu starac się będą ich mosc panowie posłowie, aby zaraz, po propositiey jego krolewskiey mosci, wszystkie solemnitates et proeliminaria, ktore więc niepotrzebnie czas brac zwykły na początku seymu, były odcięte et nominatim, aby y wszystkie sądy, oprocz samych spraw mere skarbowych, ktoreby tylko z delatij skarbowey o podatki y prowenta Rrzeczypospolitey byc mogła. Przyczym serio zaraz ante omnia stawac będą ich miłosc panowie posłowie na podane media ratowania oyczyzny w jnstrucciey iego krolewskiey mosci, przypadaią chętnie woiewodztwa nasze na insze ktore stany koronne przedsięwezmą sposoby, a panowie posłowie temu invigiliebunt, zeby te media na seymie przyszłym tak były postanowione y dyrigowane, iakobu służyły nie tylko ad conservationem calych, iako ad recuperationem zgubionych woiewodztw, nie pozwalaiąc na żądne co inpassu priwatne woiewodztw inszych assecuratie y exempty, iako prawu pospolitemu, libertati et aequalitati Reipublicae przeciwne, owszem, aby lege publica tak przeszłe assecuratio y exempty zniesione, iako przyszłe zabronione były. Usiłuiąc nagrody bene de Republica meritis, aby według prawa et more recepto Reipublicae były dawane ex distributione bonorum et benefitiorum publicorum, nie s contribuciey ani s zaymą patrimonij publici, providebunt jch mosc panowie posłowie y obsistent in quantum by co in contrarium stawac miało. Ich mosciom panom hetmanom obiema aby iego krolewska mosc ex occurentibus vacantijs condigna praemia prowidowac raczył, instabuut ich mosc panowie posłowie znaczne fortun jasnieoswieconego xięcia jego mosci Dimitra Wiszniowieckiego przez woyska Rrzeczypospolitey depopula-

cią po roznych woiewodztwach stawaniem obozow koronnych, iako y nieprzyiacielskich, y ad interitum zniesionych wielu dobr iego dziedzicznych uznawaiąc, nie możem tylko braterskim compati affectem zruinowanie tanti viri w substanciey, ktorey compensationem szczodrobliwą jego krolewskey mosci łasko seduło, jch mosc panowie posłowie promovebunt. Nie małe odwagi z uszczyrbkiem zdrowia ponesione iego mosc pana Stephana Czarneckigo, oboznego koronnego, merentur u iego krolewskiey mosci pana naszego milosciwego, aby osobliwą nagrodę ex distributivą iego krolewskiey mosci justicja odnosił interventu przyczyny ich mość panow posłow, co aby invigilarent sedulo, zlecamy. Z wygnanych woiewodztw naszych, kiedy wszystkie fortuny nasze przy hoynie wylaney krwie nas samych y braciey naszych stracony mamy, to novissimorum malorum cierpiemy,. kiedy małżonki y dziewki nasze w niewoli moskiwskiej zabrane ięczą, z ktorych osobliwie iego mosc pana Prokopa Wereszczaki, komornika granicznego, y iego mosci pana Pawszy, tymi czasy zawzięte, zostaią, zlecamy to ich mosciom panom posłom, aby więzniow iakich na oswobodzenie iego krolewskiey mosci otrzymać mogli. Reklinatoria pozwolone aby prawem były warowane z oznaczeniem sądu et poenae na tych panow dzierżawcow, ktory by ich bronili y z warunkiem, aby tych dzierżaw, ktore cedent pro redinatorijs assignatiami woyskowemi nie onerowano; ad onera pospolitego ruszenia y wyprawy łanowey abyśmy nie należeli y owszem według przeszłey constituciey wolni byli, providebunt ich mosc panowie posłowie, ponieważ woiewodzstwa nasze y cale iest zniesione y po dawnemu zostawa w ręku nieprzyiacielskich. W inszych, ktore ocurent na tym seymie pro salute et integritate patriae, materiach daie woiewodztwo ich mosciom panom posłom plenam statuendi potestatem, fide, honore et conscientia ich mosc obowiązuiąc, aby na to tylko pozwalal, coby prawom wolnosciom et praesenti Reipublicae necessitati convenire mogło... Działo się we Włodzimirzu, dnia dwudziestego osmego aprilis roku tysiąc szescset piędziesiąt piątego. У тое инъструкции подпис рук тыми словы: Krzysztof Kordysz,

czesnik woiewodztwa Brasławskiego y marszałek koła tegoż woiewodztwa. Krzysztoph Kolczycky, skarbnik woiewodztwa Czernihowskiego. Которая облята, за поданем очевистым и прозбою вышъменованных их милост подаваючих, а за припятъемъ моим урядовым, до книгъ нинешних естъ вписана.

Книга гродская Владимір. 1655 г. № 1023, л. 811.

III.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оставленіи войскъ въ предѣлахъ кіевскаго воеводства. О разслѣдованіи дѣла о сдачѣ Смоленска Москвѣ. Объ объявленіи посполитаго рушенія и о побужденіи духовенства и мѣщанъ выставить пѣхотные отряды. Объ учрежденіи военнаго совѣта, въ которомъ участвовали бы и кіевскіе обыватели. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ старостами воеводству арендной платы. Объ укрѣпленіи Бара, Староконстантинова, Межибожа и Полоннаго. Объ освобожденіи м. Берестечка отъ военнаго постоя. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ оказаніи помощи разореннымъ и о награжденіи заслужившихъ.

Року тисеча шест сот пятдесят пятого, месеца априля двадцат осмого дня.

На вряде кгродском, в замку его кролевское милости Володимерском, передомною, Андреем Ляховскимъ, наместникомъ на тот часъ буркграбства Володимерского, и книгами нинѣшними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милост панъ Андрей, ловчий Киевъский, маршалок кола рыцерского сеймику воеводства Киевского, инъструкцию их милости паном послом, з воеводства Киевского на сеймъ валный пришлый обраным, даную и зложоную для вписаня до книгъ нинешнихъ кгродских Володимерских, просячи, абы припятая и вписаная была, именем всего воеводства Киевского подал, и такъ се в собе маю-

чую: Instructia ich mosc panom posłom na seym teraznieyszy koronny, miesiąca maja dziewiętnastego dnia przypadaiący, wielmożnemu iego mosc panu Ierzemu na Czerniechowie Niemiryczowi, podkomorzemu Kiowskiemu, iego mosc panu Iendrzeiemu Moszczenickiemu, łowzemu Kiowskiemu, iego mosc panu Bogusławowi na Czerniechowie Niemiryczowi, posłom woiewodztwa Kiowskiego zgodnie obranym dana. Jako przez ten wszystek czas calamitatis Reipublicae evidenter patuit extrema jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego de salute spolney oyczyzny sollicitudo, tak y teraz contestatur to jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy złożeniem sęymu tego, z ktorego yż ultima spei et salutis patriae dependet alea, woiewodztwo nasze pulsat votis coelum, aby szczęsliwe oyczyzny naszey consilia stanąc mogli, a jego krolewskiey mosci panu naszemu miłosciwemu za wszystkie oycowskie o ratunku naszym starania pokornie dziękuie, przy oddaniu tedy wiernego poddanstwa naszego jego krolewskiey mosci jch mosc panowie posłowie nasi, przypomniawszy całei oyczyznie sacrata vincula venientis nostrae, ktore przez swiętobliwych antecessorow jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego y samego jego krolewską mosc są nam poprzysięzone, o powod y punkt żalu ex quaerella nostra, żeśmy dotąd od lares et focos nostros patrios nie są restituti, zostaiąc in tam atroci et inaudita calamitate, gdy, pozbywszy dobr y substancyi naszych, dolendum et miserabile passi exilium ex patria in patria, quaerimus; nie może y to sublevare spem nostram, co officio całą oyczyznę, yż woyska Rzeczypospolitey non in eo numero, iako na przeszłym seymie było postanowiono, zostaię ex nescitur quo consilio wyprowadzone z ziemi sine affectu, a iako eventus cum summo demendo z wydan:em przy tym tak wielu dusz chrzeseianskich tatarom, ktorzy przecie, mimo pacta z krolem jego moscią y Rzeczpospolitą conventa infectis rebus, nazad odeszli, teraz zas woysko nasze z Ukrayny powraca, gdy iuż pora woienna następuie y nieprzyiaciel gotowy oczekiwa, my zas attritis viribus resistere nic mozemy z ostatnim oyczyzny niebezpieczenstwem, ktora musi

kłasc inter causa cladis modernae y to że in ipso ardore ex conflictu z nieprzyiacielem Prusow (?) w woysku per summam et delendam discordiam nie stało, lubo na same apparatus bellicos Rzeczpospolita Kamieniec-Mazowiecky puscila. Jasnie to wszystkiemu swiatu patet z iak wielką odwagą y z iakim krwiem laniem fortece tak zacney Smolenskiey przyszło nabywac Rzeczypospolitey, a teraz przez własne praesidium nasze ad defensionem tam zostawione Smolensk ex pacto nieprzyiacielowi z wieczną narodu naszego niesławą ex jactura tak zacney fortece poddany, czego aby się wszyscy, ktorzy in praesidio zostawali, ante alios jego mosc pan woiewoda Smolensky, pod ktorego władzą tamto praesidium był, sprawił in facie Reipublicae, a iako in causa perduelionis na tym seymie sądzony był per ordines regni, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, do żadney inszey rzeczy nie przystępuiąc, obviando takowym criminibus contra patriam comissis y ktoby był cladis alicuius Reipublicae autor, aby się sprawił, maią ich mosc panowie posłowie nąsi instare, aby juriditium inquisitions ultimae instantiae było postanowione per deputatos juratos, tak z senatu, iako y z izby poselskiey, w Radomiu, ktorym solarium ex aerario ma bydz obmyslone. Uważaiąc woiewodztwo nasze imminentia et extrema pericula, paratum hostem, Tatarow odescie, woyska naszego małę liczbę, porę woienną rerum belli exiguum, piechoty nie rychłą wyprawę, nie widzi woiewodztwo nasze inszego sposobu ad resistentiam hosti et salutem patriae conservandam, samym tylko szczegolnym do spokoju ruszeniem, iuż na seymie przeszłym pozwolonym, ktore, aby nayprędzey, po skroceniu seymu teraznieyszego na niedziel dwie, do effectu swego przyszło; przytym ich mose panowie posłowie nasi stanąc maią, do żadney inszey nie przystępuiąc rzeczy, w ktorym punctie fide et honore ich mosc obliguiemy; proponowac będą y to Reipublicae, aby status spiritualis z dobr swoich wyprawę piechoty in vim pospolitego ruszenia uczynił, także y miasta, aby ż gruntow y łanow tęż piechotę wyprawowały; a iż nie wątpiemy de afectu erga patriam ich mosc panow braciey, ktorych calamitas niedotkęła,

sustineri, że zechcą ich mosc ludzi zaciągnąc in praesenti periculo woiennych, aby tedy Rzeczpospolita oddaniem kosztu ich mosciom y nagrodę per praemia meritorum assecurowała. Życzy woiewodztwo nasze, consilium bellicum ad omnes Reipublicae casus et necessitates aby było formatum per deputatos juratos, tak z senatu, iako ex ordine equestri; z ktorych pluralitas aby concludowała, a połowica aby z obywatelow woiewodztw ukrainnych in eo consilio zostawała, solarium aby panom deputatom z skarbu Rzeczypospolitey było naznaczono. Jako o skrocenie seymu ich mosc panowie posłowie nasi maią ante omnia instare, tak zas na żadną prolongatią nie pozwalac y na sądzenie spraw, oprocz skarbowych, a inquantum by seymu pomknąc chciano a pactis conventis żeby był zaczynany. Przez ten czas calamitatis nostrae reclinatoria, woiewodztwu naszemu przez ich mosc y całą Rzeczpospolitą naznaczone, yż ultra mentem Reipublicae ich mosc panowie starostowie nie oddawali y do tych czas zatrzymuią, maią ich mosc panowie posłowie nasi efficere, aby poena y forum na panow starostow postanowione były, te zas starostwa aby od assignatyi wszelakich in genere zwolnione były y aby na każdą czwierc tych reclinatiey woiewodztwu naszemu quota, w uniwersale ich mosciow naznaczona, była oddawana. Jak wiele szkodzi Rzeczypospolitey, że fortece, ktore są na szlaku nieprzyiacielskim sine praesidio zostaią, skąd y to periculum imminet, aby nieprzyiaciel tych fortec nie opanował, starac się będą ich mosc panowie posłowie, aby tę fortece co prędzey ufortificowane, mianowicie: Bar, Stary Konstantynow, Międzyboż y Polonne. Stanęła na seymie Brzesskim constitutia, aby Zbarazskiey desolatiey nagroda była respectem desolatiey wielkiey et intuitu bene meritorum jasnie oswieconego xięcia jego mosci Dimitra Jerzego Korybuta na Zbarażu Wyszniewieckiego, ktory, insistendo vestigiis magnorum macerum suorum, substantią y krew własną oyczyznie naszey consecrat, aby tedy do effectu obietnica ich mosciow y Rzeczypospolitey przyszła y aby primum vacans conferowane było. Ich mosc panowie posłowie nasi instare y per constitutionem maią to confirmowac.

Beresteczko, yż na pasie wielkim nieprzyiacielskiego przechodu zoztaie, dla wygody woyska naszego starac się maią ich mosc panowie posłowie, aby od stacyi, stanowisk żołnierskich było uwolniono. Nihil justius iako utrapionym rękę braterską podac, ktorzy na krewnych swoich, w więzieniu niprzyiacielskim będących, miłosierdzia apud Rempublicam żądaią, aby tedy za niemi ich mosc panowie posłowie nasi, mianowicie, za panem Prokopem Wereszczaką ich mosc panowie poslowie nasi instantią uczynili serio ich mosciom zlecamy. Nie tayne są oyczyznie naszey codzienne trudy y odwagi zdrowia jasniewielmożnego iego mosc pana woiewody Kiowskiego, hetmana wielkiego koronnego, ktore od młodosci swey aż dc dnia dzisieyszego continuat, maią tedy ich mosc panowie posłowie nasi jego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey upraszac, aby condigna praemia magnorum meritorum suorum mogł iego mosc odniesc, gdyż starostwo Sokalskie, propter summam desolationem, exiguum musi affere solatium, continuat codzienne prace swoie w usłudze Rzeczypospolitey iasnie wielmożny iego mosc pan woiewoda Rusky, hetman polny koronny, aby tedy gratitudinem mogł odniesc a Reipublica, ich mosc panowie posłowie nasi starac się maią. Jako zaczął od pierwszey młodosci swoiey continuować merita wielkich przodków swoich jasnieoswiecony iego mosc Janusz Radziwiłł, woiewoda Wileńsky, hetman wielki W. X. Litewskiego, tak y po dzis dzień inter arma et pericula non defatigatum gerit animum, proponent to ich mosc panowie posłowie nasi y upraszac będą ich mosc cum tota Reipublica, aby parem tak wysokim zasługom swoim odnieść mogł xiąze iego mość gratitudinem. Non defuit pro inato ergo patriam amore excelsa indoles jasnie wielmożnego iego mosc pana woiewody Chernihowskiego, sanguinem ipsum, tanquam victimam pro salute patriae, offert w ustawicznych pracach y teraz continue, w woysku jego krolewskiey mosci zostaiąc, intercedent ich mosc panowie posłowie nasi, aby tantus amoris patriae ardor od iego krolewskiey mosci y całey Rzeczypospolitey debitam odniosł gratitudinem. Między articułami woiewodztwo nasze kładzie, iako y przeszłego seymu, na-

grodę wysokich zasług wielmożnego iego mosc pana Ierzego na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kijowskiego, za ktore aby iego krolewska mosc y Rzeczpospolita lubo to non proportionatum na wsi Łopiennikach zasługom jego mosci nagrodę ad exstenuationem summae do sta lat domeni iego krolewska mosc conferowała ante omnia ich mosc panowie posłowie nasi apud Rempublicam intercedent. Nayduią się tacy cives patriae w woiewodztwie naszym, ktorzy nie poiednokroc krew swoią na usłudze Rzeczypospolitey przelali, miedzy ktoremi iest iego mosc pan Jan Suszczanski Proskura, podczaszy Kijowsky, takze iego mosc pan Jan Axak, stolnik Kijowsky, nie odniesli do tąd za krwawe zasługi swoie nagrody, zlecamy tedy ich mosciom panom posłom, intercedent serio do iego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey, aby nad tak wiernymi y zasłużonemi w oyczyznie synami słuszny był respect y politowanie. Nieposledniey-szy miedzy zasłużonemi y ustawicznie na usłudze oyczyzny pracu-iącymi nayduie się ich mosc pan Stefan Czarnecky, obozny koronny, przypomnią tedy j. w. panowie posłowie nasi, aby tak wysokie y dawne merita ich mosciow mogły miec swoie słuszne gratitudinem. Przypominało w przeszłey instructiey woiewodztwo nasze staranie o indigenat jego mosc pana Ulrika y Ferdinanda z Biberszteina baronow, ktorzy ejusdem sunt familiae z domem zacnym y zasłużonym ich mosc panow z Biberszteina Kazimierskich, aby tedy na tym seymie ten indigenat ludzi tak wielkich stanąc mogł, ich mosc panowie posłowie nasi serio starac się maią; wniosą przytym intercessią ich mosc panowie Posłowie nasi za panem Janem Golanskim, bratem naszym zołnierzem, dobrze Rzeczypospolitey zasłużonym, ktoremu gwałtownie dzierżawa, od jego krolewskiey mosci conferowana, odięta iest, prosi tedy woiewodztwo nasze, aby też ubogiemu szlachcicowi justitia iako nayprędzey była administrowana. Że tedy artykuły nasze libertatem communem y prawo pospolite, desideria calamitatis woiewodztw naszych daiemy w ręce ich mosc panom posłom naszym, ktorych w tym wszystkiem fide, honore et conscientia obowiązuiemy. Działo się we Włodzimierżu na seymiku ge-

neralnym woiewodztw naszych, według szczegolnego prawa pospolitego odprawionym y tym woiewodztwom służącym, dnia dwudziestego osmego aprilis, roku tysiąc szescset piędziesiąt piątego. A iżeśmy na tym ze seymiku naszym uczynili de communi omnium consensu et sine ulla contradictione laudum pewne, woiewodztwu naszemu potrzebne, maią się o to ich mosc panowie posłowie nasi starac, aby na teraznieyszym seymie per constitutionem było aprobowane. U tey jnstructiey podpis ręki tymi słowy: Andrzey Moszczenicki, łowczy Kijowsky, marszałek koła rycerskiego z seymiku woewodztwa Kijowskiego, mp. Которая инъструкция, за поданем очевистым и прозбою вышъменованое особы подаваючое, а за принятемъ моим урядовым, до книг нинешъних естъ вписаная.

Книга грод. Владимір. 1655 г. № 1023, л. 813.

IV.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 9 августа 1655 г. Собравшись по своей волѣ, безъ предварительнаго королевскаго универсала, шляхта выбрала пословъ на съѣздъ депутатовъ отъ всѣхъ малопольскихъ воеводствъ въ Люблинѣ, назначенный на 15 августа. Посламъ дано было полномочіе на веденіе переговоровъ по всѣмъ вопросамъ внутренней политики и поручено было выразить готовность кіевскихъ дворянъ принять участіе въ защитѣ отечества, несмотря на причиненное имъ разореніе; посламъ приказано было уговаривать тѣхъ дворянъ кіевскаго воеводства, которые имѣютъ земли и въ другихъ воеводствахъ, употребить всѣ усилія на увеличеніе кіевскаго ополченія.

Року тисеча шест сот пятдесят пятого, месеца августа девятого дня.

На вряде кгродском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Станиславом Лыховским, бурккграбим замку Володимерского, и книгами нинешъними кгродскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его милость панъ Томашъ з Биберштайну Казимирский, дворанин покоиовый его королевское ми-

лости, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, лявдумъ, през их милости пановъ обывателюв воеводства Киевского тут в Володимери на сеймику дня нинешнего, выжей на акъте менованого, в року теперешънім тисеча шестъсотъ пятдесят пятом, згодне уфаленое и постановленое, для въписаня до книгъ нинешныхъ кгродскихъ Володимерскихъ, именем всих братий тогож воеводства, пер обълятам подал, такъ се в собе маючое: My, dignitarze, urzędnicy y rycerstwo woiewodztwa Kiiowskiego, ktorzyśmy się tu, acz nie będąc od jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego, uniwersałem żadnym obwieszczeni, tylko confrontuiąc się we wszystkim do universałow y wici, przez jego krolewską mosc do Lubelskiego woiewodztwa wydanych, w ktorych na dzień dziewiąty miesiąca augusta anni praesentis seymik złożono, gdzie y my upatruiąc to, coby było cum honore, dignitate et commodo Reipublicae, praecipue autem woiewodztwa naszego, ktore przez nieprzyiaciela pogranicznego y swowolnego zruinowane zostaie, y my, in summa calamitate zostaiąc przez lat więcey, niż siedm, dotrzymawaiąc w tym fidem intactam y wierne poddanstwo krolowi jego mosci y Rzeczypospolitey, hucusque na ten że dzien dziewiąty miesiąca augusta do Włodzimirza, mieysca, woiewodztwu naszemu na seymiku y elekcie deputatskie naznaczonego, ziechali; a widząc Rempublicam undiquam hostibus et periculis circumdatam, tosmy spolnie, zgodnie y iednostaynie postanowili: Naprzod yż ma byc congressa posłow wszytkich małopolskich w Lublinie pro die decima quinta augusti, anni praesentis, tedy y my na ten że termin tamże do Lublina obralismy y uprosili ich mose panow posłow jasniewielmożnych y wielmożnych, iego mosc pana Krzysztofa z Lohoyska Tyszkiewicza, woiewodę Czernihowskiego, Zytomirskiego, Niechworoskiego etc. staroste, iego mosc pana Jerzego z Czernihowa Niemirycza, podkomorzego Kyiowskiego, Owruckiego etc. staroste, y iegomosc pana Romana z Biberszteyna Kazimirskiego, dworzanina pokoiowego iego krolewskiey mosci; ktorym to ich mosciom panom posłom, od nas obranym, daiemy plenariam potestatem et facultatem

zgodnie z inszemi woiewodztwy, tam w Lublinie na ten czas zebranym, stanowienia wszytkiego tego, coby było ex re commodo et dignitate, tak jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego, iako y wszytkiey Rzeczypospolitey y osobliwie woiewodztwa naszego; powtore, kiedy się wszytka Rzeczpospolita armuie, w gowosci zostaie, postanowilismy miedzy sobą y verbo nobili spolnie sobie przyrzekli, abyśmy się wszyscy obywatele tego naszego woiewodztwa Kijowskiego do Parczowa, reclinatorium naszego, od iego krolewskiey mosci nam danego, zgromadzile na dzien dwudziesty augusti pod directią wielmożnego iego mosc pana Jerzego z Czernihowa Niemirycza, podkomorzego Kijowskiego, Owruckiego etc. starosty, jako pierwszego urzędnika naszego, pod ktorego niebytnosc, na posłudze naszey poselstwem zabawionego, locum tenenti jego moscia, iego mosci panu Alexandrowi Korczewskiemu, od iego mosci pana podkomorzego podanemu, wszelaki rząd za uproszeniem zleciliśmy, ktoremu y solarium za tę pracę ztotych trzysta lub z retent pirszych reclinatorium nostrorum, lub z inszych nayprędszych pieniędzy, naznaczyliśmy; a gdy od ich mosciow panow posłow naszych obwieszczeni będziemy o czasie y mieyscu skupienia się inszych woiewodztw naszych małopolskich, na on czas y my inito consilio communi to wczyniemy, coby było ex re et comodo woiewodztwa naszego. A lubo woiewodztwo nasze Kijowskie, iako zruinowane, uwolnione iest od pospolitego ruszenia, ktorey my wolnosci nienaruszaiąc, z ochoty iednak naszey jakośmy gotowosc naszą namowili y postanowili, tak tych jch mosc panow braci naszych, ktorzy w roznych woiewodztwach possessie swoię maią, fide, honore, conscientia obowiązuiemy, aby in ea necessitate woiewodztwa naszego y szczupłosci iego, nie gdzie indziey, ale sub signis nostris zostawali; maiąc po sobie prawo pospolite, iź ci, ktorzy w rożnych woiewodztwach maią possessie, niepowinni tylko z iednego in persona sua stawac, a więcey z drugich possessyi wyprawowac non tenentur, co aby y w Lublinie na generalnym seymiku jch mosc panowie posłowie nasi caverent, zlecamy. Ktore to laudum nasze, verbo nobili

zgodnie postanowiwszy y ufaliwszy, trzymac obiecuiemy y ono jego mosci panu marszałkowi naszemu przy pieczęci jego mosci podpisac y do akt tuteyszych podac zlecilismy. Data we Włodzimirzu roku tysiąc szescset pięcdziesiąt piątego, miesiąca augusta dziewiątego dnia. Tomasz z Bibersztaynu Kazimirsky, dworzanin jego krolewskiey mosci, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołhynskiego. Которое лявдум, за поданем очевистым и прозъбою вышъменованое особы подаваючое, а за принятем моим урядовым, до книгъ нинешънихъ естъ въписано.

Книга грод. Владимір. 1655 г. № 1023, л. 901 на об.

V.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимирѣ, отъ 13 сент. 1655 г. О совмѣстномъ совѣщаніи обывателей воеводствъ Кіевскаго, Русскаго, Бельзскаго и Волынскаго, какъ защищать отечество, въ виду начавшейся войны со Шведами и опасностей, грозящихъ со всѣхъ сторонъ государству. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе Юрія Немирича, подкоморія Кіевскаго, старосты Овруцкаго, главнымъ начальникомъ и г. Дубна мѣстомъ сбора.

Року тисеча шест сот пятдесят пятого, месяца сентебра тринадцатаго дня.

На вряде кгродском, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Станиславомъ Лыховским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешъними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милость панъ Теодоръ Гуменецъкий, подстолий Киевский, маршалокъ на тот час кола рыцерского воеводства Киевъского, лявдумъ, през их милост панов обывателювъ того воеводства Киевъского, у Володимери на сеймику депутацькимъ, месеца, року и дня тепер идучих, выжей на акте менованых, ухваленое и постановъленое, для вписаня до книгъ нинешних кгродских Володимерских, пер обля-

тамъ подал, такъ се в собе маючий: My, dignitarze, urzędnicy, rycerstwo, obywatele woiewodztwa Kijowskiego, na seymik deputacky do Włodzimirza zgromadzeni, uwazaiąc repentinum motum, ktorzy z niespodziewaney woyny szwedzkiey urosł et immensam molem periculorum, ktore ze wszystkich stron nas iuź okrąźyli, źe iuż nie mamy żadnego refugium, po panu Bogu tylko in conjunctionem fraterni amoris abyśmy na iedne mieysce zgromadziwszy się y tak z jasnie wielmożnym iego mosc panem hetmanem koronnym, woiewodą Kijowskim, iako i z ich mosciami panami bracią naszą woiewodztwa Ruskiego, Bełzkiego y Wołynskiego na obronę tych tu kraiow od jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego ordinowanemi, mutuis znosząc się consiliis pospołu, pro laribus et focis patriae tudzież za dostoięstwo jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego honeste umierali, lubo li teź saluberima consilia tegoż wodza swego y ich mosciow panow braciey drugich sequendo in hisce angustiis salutis et temporis saluti pignorum et fortunarum suam media suffragiorum wynalesc y zgodnie, a wczesnie, sobie consulere mogli, to zgodnie laudum nasze, nemine contradicente, uchwalamy cnotliwemi szlacheckiemi słowy, omnia iura specificata puncta conformando y daniem sobie na to ręku roborando, naprzod, za wodza y directora swego obierami sobie wielmożnego iego mosc pana Ierzego na Horoszkach Niemirycza, podkomorzego Kijowskiego, staroste Owruckiego, tanquam principem nobilitatis nostrae, ktoremu plenariam et absolutam potestatem daiemo, tam regimenis, quam concludendorum consiliorum, y cokolwiek iego mosc z drugiemi ich mosciami concluduie, pro firmo et rato przyiąc submittuiemy się, sub eisdem supra specificatis ligamentis; powtore, ponieważ sami na sobie tego doswiadczylismy, że gdy singuli defenduntur, tedy facile omnes vincuntur et miserime capicuntur, dla tegoż, aby unita virtus fortitudinem suam miec mogła mamy y powinni będziemy wszyscy na mieysce pewne, to iest pod Dubno, leżące nad Bugiem, na dzien dwudziesty miesiąca septembra w roku teraznieyszym, tysiąc szescset pięcdziesiąt piątym, ziachać się y po-

pis uczynic, a ktoby z ich mosciow niemogł na tenczas przybyc, tedy konecznie maią ziachac na dzien dwudziesty trzeci tegoż miesiąca y roku na też mieysce y tam ponieważ bella et bellica consilia momentis constat ex re et occasione capere consilium y to cokolwiek będzie przez wielmożnego iego conclusum; acto ipso exequi ubodzy bracia, ktorzy eneruati są, nie maią byc przymuszeni, aby do woyska szli, tylko ci, ktorzy będą chcieli y maią o czym, także słabego zdrowia et senio confecti; tym, ktorzy poydą do woyska, iakikolwiek będzie obmyszlony chleb ma cedere in usum ich mosc cale, a ich mosci, ktorzy niepoydą, nie maią się innicovac do tego, co wszystko iterato szlacheckiemi słowy naszemi strzymac submituiemy się. Działo się we Włodzimierzu dnia trzynastego miesiąca septembra roku tysiąc szescset pięcdziesiąt piątego. У того лявдумъ при печати подписъ руки тыми словы: Teodor Humieniecky, podstoli Kijowsky, marszałek na ten czas koła rycerskiego. Которое то лявдумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятъемъ моим урядовымъ, до книгъ нинешъних кгродских Володимерских естъ вписано.

Книга грод. Владимір. 1655 г. № 1023, л. 951.

VI, a.

Постановленіе владиміро-волынскихъ дворянъ, отъ 28 декабря 1655 года. О созывѣ посполитаго рушенія.

Року тисеча шестъ сот пятдесят пятого, месяца декабра двадцатъ осмого дня.

На вряде кгродском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Грегорим Ласком Черцицким, реентом канцелярие кгродское Володимерское, намесником на тотъ часъ буркграбства Володимерского, и книгами нинешъными кгродскими старостинскими, становъшы очевисто, урожоный его милост панъ

Стефан Иваницкий з Иванич, мечник Черниховъский, маршалокъ кола рыцерского повету Володимерского, лявъдумъ, през ихъ милость пановъ обывателовъ повету Володимерского згодне постановленое, для въписаня до книгъ нинишънихъ кгродских Володимерскихъ, жадаючи, абы принято и вписано было, подал такъ се в собе маючое: My. rady, dignitarze, urzędnicy ziemscy, szlachta, obywatele powiatu Włodzimirzkiego, pro die vigesima octava decembris ziachawszy się do Włodzimirza, przychylaiąc się do universału jasnie oswieconego xięcia jego mosci Michała na Klewaniu Czartoryskiego, casztellana Wolhynskiego, chcąc labenti patriae succurrere, iak zawsze nasze woiewodztwo nie odbiegało oyczyzny, tak y teraz widząc, yż nie może byc tylko samą ochotą rycerską poratowana oyczyzna, y chcąc byc dobrym przykładem y inszym woiewodztwom, choc to nasze woiewodztwo iest omnibus periculis expositum et tot calamitatibus od nieprzyiaciela koronnego pressum, także od woysk Rzeczypospolitey ustawicznemi leżami y przechodami zniszczone, praesenti laudo publica chcąc porrigere utrapioney oyczyznie manum, już się nie ochraniaiąc, y ostatek chudob naszych zdrowia nasze dla miłey oyczyzny niesiemy, y sami osobami naszemi y z pocztami, ex facultatibus suis, iako kto może w naylepszym porządku y w naywiększym poczcie, nie zasłaniaiąc się ociec synem dorosłym, a syn oycem, ale każdy, tak szlachcic possessionatus, iako impossessionatus, y ktokolwiek się tylko tytułem szlacheckim szczyci y chocby szlachcic, ktory miał synow kilka dorosłych, a do dzieł rycerskich sposobnych, powinni stawac in armis y iako w naylepszym porządku do Włodzimirza pro die septima mensis januarij, to iest na zaiutrz po Trzech Krolach w roku, da pan Bog, przyszłym, tysiąc szescset pięcdziesiąt szostym; nadto z dobr wszelkich, tak duchownych, iako krolewskich, powinni possesores bonorum wyprawowac y szesciu poddanych osiadłych siodmego, do woyny sposobnego, z orężem dolnym, do woyny należącym, y z odzieżą dobrą; a gdy, da pan Bog, na czas wyszpomieniony do Włodzimirza zgromadzimy się, tamże zaraz jch mosc panow rothmistrzow obierzemy y porządek

woyskowy namowimy. A żeby to nasze laudum niebyło w iakiey wątpliwosci u iakieykolwiek osoby, kożdy temerarius y nieposłuszny y ktoryby w takim porządku do tey usługi Rzeczypospolitey, iako się wyżey pomieniło, niestawił się, paenis de expeditione grati publica in legibus regni descriptis subesse powinien. Ktore to laudum nasze, aby doszło do wiadomosci wszystkich obywatelow powiatu tego, do xiąg grodzkich Włodzimirskich iego mosci panu directorowi naszemu podac zlecilismy. Działo się we Włodzimirzu dwudziestego osmego decembris anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto. У того лявдумъ подпис руки тыми словы: Stephan Iwanicky, miecznik Czernichowski, marszałek koła rycerskiego powiatu Włodzimirskiego. Которое то лявдум, за поданем вышъпомененого пана маршалка и за жаданем его, а за принятем урядовым, до книгъ нинешъныхъ кгродских Володимерскихъ естъ вписано.

Книга грод. Владимір. 1655 г. № 1023, л. 977.

VI, b.

Постановленіе волынскихъ дворянъ въ обозѣ подъ м. Берестечкомъ, отъ 6 апрѣля 1657 г. Въ виду роспуска войскъ по домамъ, за прекращеніемъ военныхъ дѣйствій, выражается готовность вновь собраться по первому требованію. О наборѣ пропорціонально имуществу каждаго дворянина, въ виду снисхожденія, оказаннаго старымъ и больнымъ въ отбываніи воинской повинности.

Року тисяча шест сотъ пятъдесятъ семого, месеца авъгуста шостого дня.

Пред урядом и книгами нинешными кгродскими старостинъскими, становъши очевисто, урожоный его милость панъ Грегорий Костюшковичъ лявъдумъ ихъ милости пановъ обывателовъ воеводства Волынского, въ обозе под Берестечкомъ, die prima augusti

anni praesentis ухваленое, для въписаня до книгъ нинешъных кгродских Володимерских, просячи, абы принятое и въписаное было, пер облятам подалъ, так се в собе маючое: My, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy ziemscy y wszyscy rycerstwo, obywatele woiewodztwa Wołynskiego, actum pospolitego ruszenia continuantes pod Beresteczko zgromadzeni, za iednostayną wszystkich bracij ugodą, upatruiąc bonum publicum et Reipublicae commodum, takowe laudum postanowiamy: naprzod, in conscientia nostra declaruiemy, ze, maiorum nostrorum more, gotowiśmy byli zdrowiem y ostatkiem krwi y substantiey naszych upadaiącą ratowac oyszyznu y życzylibyśmy byli za tą occazyią ochotę y gotowosc nasze do pożadanego przywiesc skutku, ale że za szczęsciem iego krolewskiey mosci pana naszego milosciwego ratione belli y poważne ich mosciow panow wodzow koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego confederatie w zamknieniu pact z xiążęciem jego moscią Siedmigrodzkim pewnego czasu do wytchnienia woyskom pozwolili, y nam od propositu naszego supersedowac y do domow naszych roziechac się przyszło, cum ea iednak praecustoditione, że iakośmy sobie pod Horbkowem jasnie oswieconego xięcia iego moscia Karola Czartoryskiego, staroste Krzemienieckiego, za pułkownika uprosili y obrali, tak y teraz w nowe nie wstępuiąc terminy, tak y teraz continuando eundem actum pospolitego ruszenia za universałami tegoż xięcia iego moscia pana pułkownika naszego na czas y mieysce, ktore ratio belli dictabit, pod temiż rotmistrzami naszemi nemine excepto zgromadzic się powinni będziemy z taką gotowoscią, że iesliby się futuro concursui zdało, to koni swemi isc tam, kędy necessitas Reipublicae każe, puydziemy, iesli też żołnierza pieniężnego wyprawic, wyprawimy; na tamtym że terminie zgromadzenia naszego numerum ludzie zoło, sposob exigendi pecuniae et eius executionem namowiemy taką, iaką by przez niezniesienie pieniędzy ludzie na usługę Rzeczypospolitey y oswiadczenie ochoty naszey nieomieszkały, a że stąd diminutia wielka ludzi do obrony Rzeczypospolitey prawem obowiązanych dzieie się, że non secundum quantitatem et qualitatem bonorum starzy, chorzy

y insze, z prawa pospolitego uwolnione, osoby wyprawuią poczty, laudo publico cavemus, aby ci wszyscy sami in personis suis przed iego moscią panem pułkownikiem naszym praesentowali się, z ktorych doisc y ordinowac się mogło, iako kto wiele konij, confirmuiąc się do laudum Łuckiego eo nomine postanowionego, wyprawic będzie powinien; a poczty panow y szlachty dobrze osiadłych, źe non proportionaliter bywaią wyprawowane, hoc laudo declaruiemy, że żadnego pocztu pod chorągiew nie przijmiemy, aż za pokazaniem quitow, według ktorych, z dymow piętnastu był wyprawiony koń ieden. Więc że ztąd proveniunt multa inconvenientia, że nie kupimy się według prawa we dniach trzech, laudo praesenti praecustodimus, że xiąże jego mosc pan pułkownik nasz według prawa nad dni trzy na miescu skupienia sie naszego bawic się nie będzie, ale zaraz odprawiwszy popis, tam woiewodztwo, albo ludzie iego poprowadzi, kędy potrzeba Rzeczypospolitey będzie ukazowała. Ażeby to ad notitiam kożdego ile absentium doszło ninieysze laudum nasze, ręką iego moscia pana marszałka naszego podpisane, do wszytkich trzech grodow woiewodztwa naszego podac zlecilismy. Działo się w obozie pod Beresteczkiem die VI miesiąca sierpnia roku 1657. У того лавдумъ подписъ руки тыми словы: Jarosław Pociey, chorąży Nowogrodzki, director koła natenczas woiewodztwa Wołynskiego. Которая то облята, за поданем очевистым и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятем урядовым, до книгъ нинешных ест вписаная.

Книга грод. Владимір. 1657 г. № 1025, л. 447.

VII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 8 марта 1658 г. Собравшись, согласно универсалу воеводы Волынскаго, князя Николая-Юрія Чарторыйскаго, на сеймикъ въ Луцкѣ, волынскіе дворяне соглашаются съ универсалами короля Яна-Казимира и короннаго подскарбія Богуслава Лещинскаго, указывающими на необходимость собрать акцизъ на содержаніе войска; они дозволяютъ также казнѣ собирать чоповое на общественныя нужды, несмотря на страшное разореніе украинскихъ воеводствъ, причиненное непріятелемъ и жолнерами, и избираютъ депутатовъ къ коронному гетману Станиславу на Подгайцахъ Потоцкому, воеводѣ Кіевскому, и къ литовскому гетману Павлу Сапѣгѣ, воеводѣ Виленскому, для переговоровъ съ ними объ обузданіи жолнеровъ. Просьба къ князю Николаю-Юрію Чарторыйскому, воеводѣ Волынскому, Станиславу-Казимиру Бѣневскому, каштеляну Волынскому, и князю Николаю Святополкъ-Четвертинскому неусыпно заботиться о нуждахъ края.

Року тысеча шестсотъ піатдесіатъ осмого, месеца марца осмого дніа.

На вріаде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мной, Іеронимомъ Салайскимъ, писаремъ кгродскимъ, буркграбимъ местца тутошнего и книгами нинешними кгродскими Луцкими, становши очевисто, ясне освецоный кнежа его мил. Вацлавъ Сватополъкъ на Четвертни Четвертенъскій, маршалокъ кола рыцерскаго воеводства Волынскаго, для вписанія до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ подалъ перъ облятамъ ліавдумъ ихъ мил. пановъ обывателевъ тогожъ воеводства Волынского на сеймику, тутъ въ Луцку дніа дзисіатого, за выданымъ универсаломъ од іасне освецоного кнежати его мил. пана воеводы Волынского, одправованымъ се, раціоне инфраскрипторумъ, згодне постановленое, рукою тогожъ подаваючого, яко маршалка кола рыцерского, подписаное, а о томъ ширей в собе обмовляючое, просіачи, абы приніатое и до книгъ записаное было; а такъ я, уріадъ, тое ліавдумъ, для вписаніа до книгъ пріймуючи, читалемъ, которого тенор секвитуръ в тые слова: My, rady, dygnitarze, xiążęta,

urzędnicy y wszyscy obywatele, rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, ktorzysmy się do Lucka pro die octava martij anno praesenti, według uniwersału jas. osw. xięcia imci Mikołaia Jerzego na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody Wołynskiego, ziechali. Przeczytawszy uniwersały dwa: pierwszy od nayiasnieyszego krola j. mci Iana Kazimierza polskiego y szwedzkiego etc., pana naszego miłosciw., drugi jas. wielmożnego jmp. Bogusława na Lesznie Leszczynskiego, podskarbiego koronnego, generała wielkiego polskiego in materia wydawania akcyzy do woiewodztwa naszego przysłane, y do akt grodzkich Luckich per oblatam przez pisarza skarbowego, urodz. pana Kazimierza Daniszewskiego, podane; tudzież, uważywszy modum wybierania akcyzy, do druku, na własne jmp. podskarbiego koronnego rozkazanie, wydane, uznalismy to, iż j. kr. mosc pan n. m., puro paterno in Rempublicam affectu y necessitate urgente do takowego przystępuie srzodka, chcąc expensis publicis osobliwie zatrzymaniu woyska providere, y do tey j. kr. mosci pana n. m. intentiey nasze też stosowac gotowismy zezwolenie, tym iednak sposobem, aby ten podatek y modus iego exigendi na blizko przyszłym seymie był powszechną wszystkich stanow koronnych concludowany zgodą. Iakoż fide publica pollicemur, iż na przyzły, da Bog, seym naszym zlecamy posłom, aby się w tey materiey akcyzy do zgody wszystkiey Rzeczypospolitey accomodowali, y gdy insze woiewodztwa, ktore nas ordine praecedunt, zezwolą na nie, nasi też posłowie do teyże accedent zgody nec cantradicendo habebunt potestatem. Co się żas tknie czopowego, iakosmy zdawna przez posłow swoich na seymach życzyli y popierali, aby czopowe po wszystkey Coronie skarb wybierał, in usus publicos, tak y teraz nietylko mu nieprzeczymy, ale pokornie j. kr. m. pana n. m. upraszamy, aby powagą swą panską tak wielkopolskie, iako y wszyztkie woiewodztwa ad conformem exactionem tego podatku przywiesc raczył. A my iako tylko consens woiewodztw wielkopolskich y inszych nastąpi, ochotnie y szczyrze ten podatek wydawac obiecuiemy. Gdyż nam, lubo tak

szęsto mieczem y ogniem nieprzyiacielskim, iako też od żołnierza własnego spustoszonym y po większey szęsci zniesionym, nietylko resztę substantiey, ale y zdrowiom naszym, dostoienstwo j. kr. mosci y całey oyczyzny zaszczycac constantissimum et firmissimum propositum. Ktorę naszą promptitudinem y nie contradictią a proponowaney akcyzy odebrania, na seym walny dla wspolney y powszechney ad conformitatem namowy moram zdało się nam przez posłow naszych j. kr. m. panu n. m. obiasnic jakoż użylismy urodzonych imp. pana Franciszka Łukowickiego, stolnika Ciechanowskiego, Seywinskiego, Punskiego etc. starosty imp. Jana Horaina, braci naszych, aby imieniem naszym przy oddaniu w. poddanstwa naszego, według jnstruktiey, ktorąsmy jch mosc dali, takową ut praemissum est od nas oddali submissyą y declaratią. A że nieznosne dotknęły nas przez ten czas od zaczęcia primorum w oyczyznie motuum od żołnierza oppressiones, użylismy do jas. welm. jmp. Stanisława na Podhaycah Potockiego, woiewody y generała ziem Kiiowskich, hetmana wielkiego koronego, Krasnostawskiego, Repczyckiego etc. starosty, z posrzodku siebie urodzonych jch mosciow, jmp. Samuela Dołmata Jsaykowskiego, stolnika Wołynskiego, jmp. Jana Franciszka Lubowickiego, stolnika Ciechanowskiego, Seywinskiego, Punskiego starostę, jmp. Stephana Leduchowskiego, jmp. Dymitra Ursula Rudeckiego, jmp. Marcyana z Szpakowa Czaplica, staroscica Horodelskiego, aby przy credensie naszym de securitate woiewodztwa naszego od żołnierza, conferowali z jego moscią, y iesliby ulegaiąc czasowi teraznieyszemu, przerzeczeni jch m. pp. bracia co z j. m. panem hetmanem concludowali, my to pro rato przyiąc obiecuiemy; tudzież y do jas. wielm. jm. pana Sapiehy, woiewody Wilenskiego, hetmana Wiel. X. Lit., Rosławskiego, Zdzitowskiego, Borcianskiego etc. starosty, ekonomiey Szawelskiey y Kobrynskiey administratora, użylismy z posrzodku siebie jas. osw. xięcia j. mosci Wacława Swiatopełka na Czetwertni Czetwertenskiego, marszałka na tenczas naszego, y urodz. j. m. pana Abrama Grabowieckiego, czesnika Wołynskiego, aby jch mosc przy credensie naszym, tak o przeszłych krzywdach expostu-

lowali, iako też in futurum przez tęż z j. moscią conferentią dalszemu zabieżeli uciążeniu. Nad to hanc curam securitatis internae zlecilismy jas. oswieconemu xięciu j. m. Mikołaiowi Jerzemu na Klewaniu Czartoryskiemu, woiewodzie Wołhynskiemu, jas. welm. j. m. p. Stanisławowi Kazimierzowi Bieniewskiemu, kasztelanowi Wołynskiemu, staroscie Bohusławskiemu, jas. oswieconemu xięciu j. m. Mikołaiowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, kasztelanowi Minskiemu, upraszaiąc, aby j. mosc pilne mieli staranie około tego, żebysmy in rapinam et ultimam depraedationem, ktorzyby ex haustis et ex fondamento minatis extremae famis y niesłychane egestatis przyczyną była, nieprzyszła. Ktorą to namowę naszą zlecilismy jas. osw. xięciu j. m. Wacławowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, marszałkowi koła naszego, podpisac y do akt grodzkich Łuckich podac. Działo się w Łucku die octava marcij anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo. У того лавдумъ подписъ руки княжати его мил. Четверътенского, маршалка на тотъ часъ кола рыцерского, тыми словы: Wacław Swiatopełk xiąże na Czetwertni Czetwertenski, marszałek na ten czas koła rycerskiego. Котороежъ то лявдумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, все с початку ажъ до конца слово въ слово до книгъ нинешънихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга грод. Луцкая № 2178, л. 616, № 14.

VIII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 4 апрѣля 1658 года. Объ удержаніи въ предѣлахъ воеводства коронныхъ войскъ и объ отпускѣ на ихъ содержаніе двойнаго подымнаго и извѣстнаго количества хлѣба; платить подымное и давать хлѣбъ должны были всѣ обыватели воеводства, безъ всякихъ исключеній, въ противномъ случаѣ ихъ привлекали къ суду; жолнеры ничего не должны были брать сверхъ положеннаго, кромѣ сѣна. Дворяне порѣшили, въ случаѣ вторженія, противно постановленіямъ, литовскихъ войскъ въ предѣлы Волынскаго воеводства, выгонять ихъ вооруженною рукою.

Року тисеча шест сотъ пятдесят осмого, месеца апрыля четъвертого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замъку его кор. мил. Луцъкомъ, передомною Іеронимомъ Салайскимъ, писаремъ кгроцкимъ Луцкимъ и бурккграбимъ замъку тутошнего и книгами нинешъними кгродскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Іанъ Гулевичъ, войский Володимерский, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгродскихъ подалъ пер облятамъ лявдумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынского на сеймику в костеле катедралнымъ Луцъкомъ, на местцу звычайномъ, за универсалами ясне освец. кнежати его мил. пана воеводы Волынъского про дие кварта априлисъ зложонымъ, одправленое, а през тыхъ же ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынского згодне постановленое, с подписомъ руки своее, в чомъ тое лявдум нижей вписаное ширей в собе объмовляетъ, просечи, абы принятое и до книгъ было вписаное; а такъ я, урядъ, оное, для вписаня до книгъ пріймуючи, читалемъ, которое такъ се в собе маетъ: My, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołynskiego, ziachawszy się na termin naznaczony, to iest pro die quarta aprilis, za uniwersałami jasnie osw. xięcia j. m. Mikołaia na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody naszego, na zwyczaynym do consulti (sic) mieyscu w Łucku, to iest

cathedralnym kosciele, zgodnie z posrodku siebie uprosiwszy j. m. p. marszałka koła naszego rycerskiego, communi consensu zgodzilismy się, nemine contradicente, na to, iż inhaerendo anteriori nostro laudo z seymiku przeszłego de data dnia osmego martij anni praesentis, gdyż my uprosili e medio nostro jch m. pp. posłow naszych do jas. wiel. j. m. pana woewody Krakowskiego, hetmana wielkiego coronnego, w pewney conferentiey pro bono publico woiewodztwa naszego, dawszy im plenariam constituendi potestatem zatrzymuiąc pewne pułki woyska j. kr. mosci, ordynowane do woiewodztwa naszego. A po odebraniu przez pp. posłow naszych ad nostra desideria takowey declaratij y do zostanowienia tego woyska j. kr. mosci, w nasze woiewodztwo ordynowanego od jas. wielm. j. m. p. hetmana coronnego, hoc moderno laudo nostro libere upatruiąc, melius esse woiewodztwa naszego, pozwolilismy dwoie podymne, także z dziesięciu dymow puł mace żyta, puł mace owsa miarą Łucką, ktore powinni odwozic do chorągwic każdey swoiey według assignatiey y według kwitow ostatniey exactiey y oddawac; czas oddania tego podymnego y zboża wyszmianowanego w tydzien, skoro stanie chorągiew na consistentiey; a po odebraniu jch m. pp. porucznicy powinni dawac kwity swoie, albo jch m. pp. deputaci, a do tey exactiey wszystkich generaliter obywatelow woiewodztwa naszego braci naszych stringere ma to laudum nasze, y powinni to wszystko exequi, nemine excepto, jako jch m. pp. połkownicy, jch m. pp. rotmistrze y kto kolwiek z obywatelow braci naszych obsequiem tractat militare wymawiac się y zakładac tą służbą woyskową niebędzie powinien, ale to co z dobr naszych dziedzicznych, duchownych, także y z dobr j. kr. mosci należy, rownie z drugiemy powinni będą persolwere, nietylko per vigorem hujus laudi publici electiam, per debitum ku braci młodszey uboższey amorem, żeby niebyli przyczyną ostatniey ruiny onych, także y braci naszych, ktorzy maią swoie possessiones za Horynią, tož praestare rownie z nami tenentur, et insuper renuentibus naznaczamy judicium przed temi jch m. panami sędziami naszemi, ktorych ex gremio nostro na przeszłym seymiku,

die undecima mensis praesentis naznaczonym, deputowac będziemy do sądzenia, przed ktorym sądem peremptorie stawac powinni będą na consistentiach swoich; jch m. pp. zołnierze niepowinni będą więcey brac nic nad umowną statią, oprocz siana, y to tylko na swoich consistentiach; płacic nie będą powinni. A iesliby woyska j. kr. mosci Wiel. X. Lit., przeciwko prawom naszym, extra limites xięstwa swego wchodzic chcieli y nasze ruere woiewodztwo licentiose, a była by tego potrzeba ad repressionem violentiarum, tedy jch m. pp. obywatele wszyscy woewodztwa naszego powinni stawac na koniech in armis pod Łuckiem, albo gdzie temporis occasio exiget, poniewaz j. m. p. hetman niepozwolił ingredi onym in limites woiewodztwa naszego, a co za uniwersałami y obwieszczeniem xięcia j. m. pana woewody naszego Wołynskiego, kiedy czas y potrzeba exiget occasio, na co unanimi consensu wszyscy na ten czas praesentes zezwoliwszy, nulla interveniente contradictione. To laudum nasze aby było do akt podane, zlecilismy j. m. panu marszałkowi naszemu. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset pięcdziesiąt osmego, miesiąca aprila czwartego dnia. У того лявъдумъ подписъ руки его мил. пана маршалъка тыми словы: Jan Hulewicz, woyski Włodzimirski, marszałek koła rycerskiego. Которoежъ то лявъдумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, все с початку ажъ до конца до книгъ нинешнихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга грод. Луцкая № 2178, л. 691, № 9.

IX.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 11-го апрѣля 1658 года. Благодарность королю за заботы о защитѣ отечества. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи, собираемомъ отъ количества дымовъ, и установленіе порядка его созыва. Несогласіе выставлять пѣхоту отъ количества, принадлежащей дворянамъ, земли и просьба замѣнить эту повинность собраніемъ двойнаго подымнаго. Установленіе порядка собиранія подымнаго, чоповаго и акцизовъ. Просьбы объ аппробаціи этого постановленія сенатомъ и объ обузданіи жолнеровъ, съ угрозой, въ случаѣ неисполненія послѣдней просьбы, не исполнять обѣщаній, заключающихся въ этомъ постановленіи, вслѣдствіе крайняго разоренія.

Року тысеча шестъсотъ пятдесятъ осмого, месеца априля дванадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Іеронимомъ Салайскимъ, писаромъ кгродскимъ Луцкимъ и буркграбимъ местца тутошнего, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Ерый Велгорский, ротмистръ его кор. мил., маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ, подалъ пер облятамъ лявдумъ ихъ мил. пановъ обывателовъ воеводства тутошнего Волынского на сеймику, дня одинадцатого року и месеца, выжей на акте менованныхъ, отправоват се початымъ, раціоне интра контенторумъ, згодне ухваленое, с подписомъ руки своее, о чомъ тое лявдумъ ширей в собе маетъ, просечи, абы принято и до книгъ вписаное было, а такъ я, урядъ, для вписаня до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в собе маетъ: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, xiążęta, rycerstwo y obywatele województwa Wołynskiego na seymiku, według uniwersału j. kr. m. pana n. m., pro die undecima aprilis anni praesentis złożony, do Łucka zgromadzeni, unanimi consensu laudum teraznieysze in vim legis et pro hac wice tantum, nieubliżaiąc nic veteri w oyczyznie instituto, poniewaz modus concludendi rzeczy, do obrony oyczyzny należących, nie przez seym, iako ex nexu legum byc powinno,

ale przez taki, iako nam j. kr. mosc podaie sposob, necessitas extorsit postanowilismy; naprzod tedy j. kr. mosci panu n. m. pokornie dziękuiemy za oycowskie około nas staranie in propulsandis od oyczyzny naszey periculis, że w oczach swiata wszytkiego wyswiadczało wszystko, cokolwiek religiosissimum vigilantissimum decet principem, niewątpiemy, że iednowładna ręka panska tot quossatum dzwignie j. kr. mosc. A my przed Bogiem protestuiemy się y declaruiemy, iż iako żadney niezaciągnęlismy na sie perfidiae notam, lubo nas prawie inaudito exemplo rożnym utrapieniem nostrorum caedibus, ogniem y mieczem, mieszała fatorum vis, tak do konca teyże wiary Bogu y panu dotrzymamy, raczey sobie smierc przy panu y oyczyznie obieraiąc, niżeli a debita et digna nomine polono recedere gloria. Co rzeczą samą wyswiadczaiąc, lubo nam j. kr. mosc. pan n. m., respectem ucisniony fortuny, raczył concedere optionem, albo pospolitego ruszenia, albo wyprawy takowey, uważaiąc iednak multitudinem periculorum, widziec niemożemy, aby alterutro z tych disiunctim moglismy impedimentibus sufficere malis, utrumque przyielismy tym sposobem, aby każdy szlachcic, etiam nayuboższy z tytułu swego szlacheckiego, na tę expeditią in persona stawił się wyiąwszy tych, ktorych prawo excipuie, nihilominus ex facultatibus dobr swoich, aby poczet przy sobie stawił, to iest ze dwudziestu dymow kon ieden; nad to, chcąc iako w naylepszym porządku miec to pospolite ruszenie, postanowiamy, aby za wydaniem vici trzecich, gdyż już te teraznieysze wydane za dwoie przyimuiemy, wczesnie każdy intra triduum z porządkiem należytym stanął, gdyż się w tym wielkie dzieie omieszkanie, że niektorzy w kilka niedziel przyieżdżaią. Pzeto ktoby omieszkanie uczynił, takowego judicium pospolitego ruszenia, ex praescripto legam formowane, sądzic będzie miało potestatem, więc też gdyby kto pocztu ex facultatibus bonorum suorum, to iest ze dwudziestu dymow, według ostatniego wybierania podymnego przez urodz. j. m. pana Ochłopowskiego, skarbnika naszego Wołynskiego, wybranych niestawił, takowy przez tenże sąd sądzonym in poenis de expeditione bellica sancitis condemnowany byc ma,

ktore sądy nasze, nikogo nieochraniaiąc, irrigowac będą. Co się zas tknie takowego piechotnego żołnierza tego, gdybysmy z łanow wyprawowac mieli, niewielka by była obrada, gdyż woiewodztwa naszego ledwie nie potior pars w ręku nieprzyiacielskich y w dziczyzne obrocona, ta zas częsc, ktorą ieszcze inhabitamus, zaledwie dziesiąta collitur y owszem inculta manet; więc y też takowe, non extat exemplum, aby się u nas practicowało. Przeto ad proportionem dwoyga podymnego piechotę dobrze sporządzoną pozwolamy, co uczyni piechoty dwiescie. A że niezda się rzecz podobna y pożyteczna stawiac samych haydukow y z wielką by trudnoscią y omieszkaniem musiała byc combinacya dymow, tudzież y składki, a co większa, niepewnie bo za oddanego hayduka, aby nieuciekł, szlachcic ręczyc mogł, tedy prędszy sposob rozumiemy byc w zaciągu tey piechoty, gdy podymne to wybrawszy, przez osobę, capacem tey usługi, piechotę zaciągniemy y zordinuiemy. Przeto mocą terazznieyszego seymiku postanowiamy, aby dwoie podymne, pro feria tertia post conductus do sądu, ktoresmy contra retentores, stosuiąc się ad intentionem j. kr. m. pana n. m. każdy, tak z dobr j. kr. mosci, iako też duchownych y szlacheckich oddał; ktore wybieranie podymnego ma trwac ad Dominicam misericordiae; tylko do ktorego czasu gdyby kto podymnego niewniosł, takowy ex dillatione instigatoris publici, na ktory urząd szlachetnego Pawla Silawę użylismy, in poena banitionis condemnowany będzie, y przez urząd nasz grodzki sine mora exequowany. Ciż jch mosc pp. sędziowie nasi officiera godnego podadzą y procurabunt, aby, iako nayprędzey, ta piechota w takim porządku, iako j. kr. mosc pan n. m. proponowac raczy, była wystawiona; ktora to piechota, ponieważ sami na pospolite ruszenie idziemy, z nami wespoł do boku j. kr. m. pana n. miłosciw. comeabit. Co się tknie czopowego, to iako zdawna in Republica promowebamus, tak y teraz, gdy nas j. kr. mosc pan n. m. assecuruie, że już wszystkie woiewodztwa przyieli tę exactią, y my przyimuiemy; a chcąc w tymze czopowym sequi exemplum woiewodztw wielopolskich, aby iako w naylepszą ryzę było uprowadzone, admini-

stratores et custodes istius aerarii obralismy z między siebie jch. m. panow, jas. wiel. j. m. pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, kasztelana naszego Wołynskiego, jas. osw. xięcia j. m. Mikołaia Czetwertenskiego, kasztelana Minskiego, y urodzonych jch. m. panow: Samuela Dołmata Jsaykowskiego, stolnika Wołynskiego, Jana Szymkowicza na Szkliniu Szklinskiego, łowczego Wołynskiego. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka, Bogusława Horaina, pisarza ziemskiego, Łuckich, ktorzy to jch. mosc co szesc niedziel do Łucka ziażdżac się maią, y te czopowe do depositu takowego, iakosmy przed tym byli namowili, ktorą formę praesenti actu reassumimus, odbierac y sub tali, iako w tey formie opisano, miec custodiam. Przy tych że jch. mosciach urząd grodzki Łucki ma też zostawac in eum tylko usum, aby w reestra percepte czopowego, co kto kto y skąd niesie, una cum juramentis, connotowali, y rękami jch. m. pp. administratorow podpisane, in actum castrense inserowali, z ktorych regestrow de quantitate percept constabit. Przeto iuz takowe czopowe, od nas przyięte, z miast y miasteczek wsich j. kr. mosci, duchownych y szlacheckich, nikogo niewyimuiąc, ma byc co szesc niedziel wydawane do jch. m. pp. administratorow tym y takim sposobem, iako iest w uniwersałach j. kr. mosci opisano; ktore to czopowe praesenti laudo ogłaszamy y przez uniwersały j. m. panow administratorow ogłosic pozwalamy. Początek wybierania iego ma się zaczynac od wielkieynocy blisko przyszłey, y trwac aż do seymiku relationum. Te zas pieniądze jch. m. pp. administratorowie wydawac będą ad usus et necessitates publicas za assignatiami skarbowemi; retentores przed sądem naszym, ktorysmy formowali laudo praesenti na retentorow ad instantiam jnstigatora naszego Pawła Silawy, sprawowac się maią, a iesliby ten sąd miał cessare, tedy przed urzędami naszemi grodzkiemi, ktorych in parte oneramus fide, honore et conscientia, aby nikomu niefolgowali. Insuper ciż jch. m. pp. administratorowie circa actum wybierania delate retentow porządnie formowac, porządnie skorrigowac, podpisac y przez jnstigatora do sądu pomienionego,

albo casu, quo cessaret, do grodow podac maią y przez tegoż jnstigatora executią jnstabunt; ktorą executią urzędy nasze grodzkie, sub poena mille marcarum eidem fisco, czopowego applicanda uczynic powinne będą. Co się tknie akcyzy, te z dobr j. kr. mosci y z duchownych pozwalamy. Jnsuper do sądow contra retentores obralismy z między siebie jch. m. pp. deputatow, jas. wiel. j. m. pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, kasztelana Wołynskiego, starostę Bohusławskiego, jas. osw. xięcia j. m. Mikołaia Czetwertenskiego, kasztelana Minskiego, y urodzonych jch. mosciow, pana Andrzeia Liniewskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, p. Jana Szymkowicza Szklinskiego na Szkliniu, łowczego Wołynskiego, p. Wacława Hulewicza, podsędka, p. Bogucława Horaina, pisarza ziemskiego, Łuckich, p. Abrama Grabcwieckiego, czesnika Wołynskiego p. Stefana Leduchowskiego, p. Ludwika Olszamowskiego y p. Bohdana Bratkowskiego, ktorzy jch. mosci na tenczas, uniwersałem j. kr. mosci naznaczony, do Łucka ziechac maią y jurisdictionem w zamku Łuckim na władyctwie, stosuiąc się ad normam jnstrukcyi j. kr. mosci, fundowac, limitowac, reassumowac, iako Reipublicae exposcet necessitas, unius pluriumve absentium non obstante, ciż jch. m. pp. sądowi będą mieli potestatem sądzenia o retenta podymnego, a na piechotę łanową praesentibus uchwalonego. Naostatek, aby ta uchwała nasza, plurissimo zelo publici boni postanowiona, do skutku przywiedziona była, pokornie j. kr. m. pana n. m. upraszamy, naprzod, o to, aby ad similem conformitatem tak pospolitego ruszenia, iako y wyprawy łanowey, powagą swą panską wszystkie woiewodztwa przywiesc raczył, bo lubo ochota nasza iest nieomylna ile do pospolitego ruszenia; iednak iesliby ad eam aequalitatem insze woiewodztwa nieprzystąpili, jużby y nam supersedowac przyszło. Druga aby approbacya laudum naszego ex senatus consulto wydana y do akt naszych podana była, a nadewszystko, aby żołnierz in disciplina zostawał, bo ieżeli to postanowienie nasze przez żołnierza, za zaniechaniem dobr, in confusionem przyidzie, przed Bogiem protestuiemy się, że nam do ratunku oyczyzny y dostoienstwa panskiego,

non animus, sed fortuna deesset. Ktore to laudum nasze do akt grodzkich j. m. panu marszałkowi naszemu podac zlecilismy. Działo się w kosciele kathedralnym Łuckim in loco consultationum usitato. Dnia iedynastego aprilis roku tysiąc szescset pięcdziesiąt osmego. У того лавъдумъ подпис руки его мил. пана маршалъка на тот час кола рыцерского въ тые слова: Ierzy Wielhorski, rotmistrz j. kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лавъдум, за поданемъ и прозбою выжейменованого подаваючого, а за принятемъ моим урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга грод. Луцкая № 2178, л. 720, № 27.

X.

Инструкція кіевскихъ, брацлавскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1658 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предложеніи на усмотрѣніе дворянъ пунктовъ Виленской коммиссіи. О назначеніи депутатовъ въ коммиссію для переговоровъ съ козаками. Объ изысканіи средствъ для уплаты жалованья войску. О неналоженіи на шляхетскія имѣнія новыхъ податей. О сохраненіи клейнотовъ Рѣчи-Посполитой въ государственномъ архивѣ О недозволеніи рѣшать важныя дѣла, особенно, заключать договоры съ иностранными государствами, безъ участія дворянъ. О нераздѣленіи войскъ на мелкіе отряды. О недозволеніи раздавать награды въ ущербъ Кіевскому Черниговскому и Брацлавскому воеводствамъ и о дарованіи шляхетскихъ правъ за истинныя заслуги. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысеча шест сотъ пятдесят осмого, месеца июня двадцат второго дня.

На вряде кгродском, в замку его королевское милости Володимирскомъ, передо мною Станиславом Лыховским, бурккграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъними кгродскими старостинъскими, становъшы очевисто, велможный его милост панъ Янъ Песочынъскій, подкоморый Новокгродскій, маршалок на тотъ час

трохъ воеводствъ Кыевъского, Браславскаго и Черниговского, инъструкцию од их милости панов обывателювъ тыхъ же воеводствъ на сеймъ близко пришлый валный Варшавъский их милости панóмъ посломъ, на тот сеймъ обраным од себе, на сеймику, въ Володимеру одправованым, даную и списаную, для вписаня до актъ нинишънихъ кгродскихъ Володимерскихъ просечи, абы принята и вписана была, подалъ, такъ се в собе маючая: Instructya ich mosciom panom posłom woiewodztw Kijowskiego, Brasławskiego y Czernihowskiego, na seymiku, dnia dwudziestego pierwszego junij od jego krolewskiey mosci złożonym we Włodzimirzu, według declaracyey Rzeczypospolitey, tymże woiewodztwom służącey, zgodnie obraney z woiewodztwa Kijowskiego: ich mosc panom Erazmemu z Łohoiska Tyszkiewiczowi, starostie Żytomirskiemu, Marcinowi Borzeckiemu, woiskiemu Bełskiemu, Konstantemu Obodynskiemu; z Bracławskiego woiewodztwa: ich mosciom panom Karolowi Potockiemu, podczaszemu Podolskiemu, Marcinowi Zamoyskiemu podstolemu Lwowskiemu, Krzysztophowi Kordyszowi, czesnikowi Bracławskiemu, Matheuszowi Czaplickiemu, pisarzowi grodzkiemu Winnickiemu; z Czernihowskiego: ich mosciom panom Gabrielowi Hulewiczowi, chorążemu Czernihowskiemu, Adamowi Burkackiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, dworzaninowi pokoiowemu jego krolewskiey mosci, Thobiaszowi Iwanickiemu, czesnikowi Nowogrodskiemu, Krzysztofowi Kulczyckiemu, skarbnikowi Czernihowskiemu. Iest za co maiestatowi Bozkiemu dziękowac, że po tak żałosnych terminach w oyczyznie naszey respirum łaskawsze niebo pozwoliło, skąd non desperandum, że utrapioney Rzeczypospolitey affulget tandem laetum sydus pacis. Podziękuią ich mosci panowie posłowie nasi jego krolewskiey mosci panu naszemu miłosciwemu pro solicitudine, ktorą y teraz w złozeniu seymu teraznieyszego miłosciwie oswiadczyc raczył, na ktorym niewątpiemy, że iego krolewska mosc cum ordinibus regni inibit consilia, aby woiewodztwa nasze y obywatele ich, przez tak wiele lat exules, ad propria restituti, z substantyi swych cieszyc się mogli. A iż w instructicy jego krolewskiey mosci kommisia Wilenska

z carem iego moscią Moskiewskim y approbatiey proponowana iest, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym, aby się upomnieli productionem tey commissiey in facie totiusque Reipublicae y na to, co wszytkim woiewodztwom videbitur laesione juris publici et libertatis, pozwolic nie maią, o czym facultas absoluta ich mosciom panom posłom datur. A ponieważ komissia z kozakami naznaczona osobna, na ktorey wszystka salus w tym punctie woiewodztw naszych zawisła, tedy ich mosc panowie posłowie nasi upomnic się powinni u iego krolewskiey mosci y u Rzeczypospolitey, aby commissarze z naszych woiewodztw naznaczeni byli, ponieważ z takowych rad extrema salus Rzeczypospolitey dependet. Niepłacenie woysku jego krolewskiey mosci wielką iest calamitatis w oyczyznie naszey przyczyną, dla tegoż ich mosc panowie posłowie, ineundo rationes ukontentowania woyska jego krolewskiey mosci, procurabunt na tym seymie, zniosszysię z innemi woiewodstwy, satisfactionem. A yż retenta dawne y teraz swieże podatki obrocony miały byc na te zapłątę, będą się pytac ich mosc panowie posłowie, kędy sie te podatki podziały. A że accyze wprowadzaią de novo emergenti na dobra szlacheckie, contra jura et libertates nobilitatis, tedy ich mosc panowie posłowie na takowy podatek z dobr szlacheckich szkodliwy pozwalac nie maią; a co będzie z dobr krolewskich y duchownych, tedy po woiewodztwach maią te podatki wybierac przez exactorow swoich y na zapłate żołnierzowi obracać, do skarbu tego nie oddaiąc, dotrzymac powinni wiary jego krolewskiey mosci panu naszemu miłosciwemu y Rzeczypospolitey. Od miasta Gdańska oswiadczone godne iest wdzięcznosci publiczney, przeto desideria ich jesliby nie mieli nic w sobie takowego co by cum praejudicio publici juris et privatorum byc mogło, ich mosc panowie posłowie, zniosszysię z inszemi woiewodztwy, do skutku przywiesc maią. Kleynoty Rzeczypospolitey, sacrosancte od przodkow naszych zachowane, aby, na tym seymie in facie Reipublicae praesentowane, ad archivum regni wniesione były, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi. Tangit pupillam libertatis, gdy consilia publica non ab omnibus statibus

regni odprawowane bywaią, czego conclusia, yż de natura tey Rzeczypospolitey sine statu equestri (ktorym iest robor oyczyzny naszey), byc niemoże, ante omnia upomniąsię panowie posłowie naszy, dla czego takie rzeczy działy się, praecipue o zawarciu pakt z postronnemi in sua republica, a cobykolwiek contra libertatem, aby to zniesiono et in posterum takie convocatio przeciwko dawnemu prawu ab usque omnibus ordinibus nie były składane. Affuit Rempublicam, że vires iey distrahuntur wczym woyska Rzeczypospolitey diwisiami y dla tego nieprzyiacielowi pares byc nie mogą, inibunt tedy ich mosc panowie posłowie rationem, aby na potym takowe divisia woysku Rzeczypostolitey nie była. Dosc ma ciężarow utrapiona oyczyzna nasza, kiedy nietylko, aby długi in infelici statu Reipublicae płacic y wnosic miała, a pogotowiu insze zaciągac miała, ieżeli tedy recompense Rzeczpospolita wprzod woiewodstwom naszym a totannis ex omnibus od fortun y substantyi swoich divulsis, ktorzy wprzod nagrode swoie miec maią, dla tego ich mosc panowie posłowie nasi nullam ad nullitatem gratitudinem, ktoraby obywatelom woiewodstw naszych dobrze Rzeczypospolitey zasłużonym nie miała byc correspondens. Rozszyrzaiąc panstwo koronne, maiores nasi in virtute fortitudinis siła krwie swoiey rozlali, dochodząc prerogatyw szlacheckich, do czego yż teraz per varias artes ludzie minus digni aspiruią, będą mieli ich mosc panowie posłowie in consideratione selectum personarum et meritorum godnym hoc praemium, pozwolą ad vigorum campum ulterius benemerendi. Straciwszy substantią, ciężkę więzienie szwedzkie iego mosc pan Alexander Woronicz, czesnik Kiiowsky, poniosł, za co aby nagrodę swoie miał, instabunt ich mosc panowie posłowie, tak że desiderium wielmożnego jego mosci pana podkanclerzego W. X. Litewskiego y jasniewielmożney iey mosc paniey woiewodziney Krakowskiey promovebunt; jasne są w oyczysnie naszey subsinua merita jasniewielmożnego iego mosc pana Jana na Zamosciu Zamoyskiego, woiewody Kijowskiego, generała Podolskiego, ktore jego mosc oswiadczał Rzeczypospolitey nie tylko pułkami, ale prawie całemi woyskami, służąc oyczyznie wszystkie swoie for-

tuny y zdrowie własne w dostoięstwo jego krolewskiey mosci y Rzeczyposolitey proponuie, ni komu tedy barziey, iako tak wielkiemu in patria civi justissima debetur gratitudo, do ktorey aby iego krolewska mosc pan nasz miłosciwy una cum ordinibus regni na tym seymie przystąpił, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, aby tak wielkie in Rempublicam et principem studium sine exemplo nie zostawało, a wolnosci przy tym Zamoscia miasta, od antecessorow jego krolewskiey mosci nadane, aby per legem publicam na tym seymie były conformowane. Nikomu nie iest w oyczyznie tey zawarta clementia panska, ktorey że jego mosc pan podkomorzy Kijowsky, jego mosc pan Czaplic Kisielinski, jego mosc pan Ielski per instructiam naszych woiewodstw in reconsiliando principe affectuią, zlecamy ich mosciom panom posłom, ktorych fide, honore et conscientia obliguiemy, aby w tych wszystkich punctach, articułach, petitach chcieli y uczynili fidem, quam tenentur. Data we Włodzimirzu anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo, junij vigesima secunda die. У тое инструкции подпис руки тыми словы: Jan Piasoczynsky, p. n. s. jego krolewskiey mosci, pan marszałek woiewodztw Kijowskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego. Которая инструкция, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моим урядовымъ до книг нинешных ест вписаная.

Книга грод. Владимір. 1658 г., № 1026, л. 917.

XI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 18 сентября 1658 г. Объ ассигнованіи тройнаго подымнаго на содержаніе войска, несмотря на бѣдственное положеніе воеводства. Благодарность Краковскому воеводѣ за заботы объ охранѣ воеводства. О назначеніи сборщиковъ подымнаго. О дозволеніи жолнерамъ взимать съ лицъ, противящихся уплатѣ подымнаго, втрое больше. О полученіи отъ короннаго гетмана ассекураціи, что генеральный провіантмейстеръ не будетъ имѣть претензій къ воеводству. Такъ какъ сборъ подымнаго съ неаккуратныхъ обывателей самими жолнерами могъ причинить убытки ихъ сосѣдямъ, то послѣдніе могли жаловаться на первыхъ въ скарбовый судъ, представивши двухъ свидѣтелей и квитанціи отъ провіантмейстера въ уплатѣ подымнаго. О подтвержденіи наложенныхъ акцизовъ и о преданіи суду неплатящихъ. О представленіи сборщиками акцизовъ каждыя шесть недѣль отчетовъ въ гродскіе суды. О круговой отвѣтственности обывателей за сборщиковъ акцизовъ. О назначеніи жалованья и содержанія сборщикамъ акцизовъ. О препорученіи имъ же сбора чоповаго. Объ уплатѣ семеричнаго подымнаго войсковымъ хоругвямъ и назначеніи сборщиковъ того подымнаго съ опредѣленіемъ имъ жалованья. О новой раскладкѣ податей на новыя поселенія. Объ оказаніи снисхожденія погорѣвшимъ и ограбленнымъ и о преданіи скорому суду упорныхъ неплательщиковъ. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовыми судьями, съ представленіемъ списка лицъ невносящихъ. Объ отдачѣ подъ судъ сборщиковъ, не являвшихся сдавать отчетъ. О назначеніи кандидатовъ къ скарбовымъ судьямъ.

Року тисеча шест сот петдесят осмого, месеца сенътебра двадцет третего дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его королевское милости Володимерском, передо мъною Петром Словацъкимъ, наместником на тотъ часъ бурграбства Володимерскаго, и книгами нинешными кгродскими старостинскими, ставовши очевисто, шляхетный панъ Андрушовский laudum woiewodstwa Wołynskiego, na seymiku relacyinym w Łucku dnia osmnastego miesiąca septembra w roku teraznieyszym uchwalone, imieniem urodzonego jegomoscia pana Sta-

nisława Jełowickiego, marszałka koła rycerskiego woiewodstwa Wołynskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodskich Włodzimirskich, podał, tak się w sobię maiące: My, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystkie koło rycerskie woiewodztwa Wołynskiego, na dzien osmnasty miesięca septembra pro termino relationis zgromadzeni, lubo in attritae fortunae woiewodstwa naszego codzien majoribus pressi malis zostaiemy y ledwie znayduie się sam attrox malum, ktore by nie miało uderzac lictora woiewodstwa naszego, wyswiadczaiąc iednak eam, ktorą in eo passu dotrzymuiemy, stateczną Rzeczypospolitey w cnocie naszey perseverantiam, takową approbamus laudo nostro publico in negotijs Reipublicae ochote. Naprzod id ne in coaequationem z inszemi woiewodstwy et inhaerendo constitutioni praesenti, ponieważ łanow nie mamy pomiernych, chcąc o dalszey usługi Rzeczypospolitey dosic znędzone woysko, lubo cum summo gravamine nostro, przyniesc, na prowiant woysku diwisiey jasniewielmożnego iego mosc pana woiewody Krakowskiego naznaczamy podymne troie, ktore wydac mamy in decursu niedziel dwoch, uprosiwszy do iego exactiey jego mosci pana Jana Hulewicza, woyskiego Włodzimirskiego, pozwolilismy ich mosciom robories alarij żydow z troyga podymnego, ktorego to podymnego y częstokroc vacillat exactio, iż siła ich mosciow znayduie się, ktorzy, maiąc in compendio lauda et leges publicas mere recusant podatkow, jako do podziękowania iasniewielmożnemu iego mosci panu woiewodzie Krakowskiemu, wodzowi woysk Rzeczypospolitey, że oycowskim complectatur zruinowanych popielisk naszych okiem calamitatem, tak y do konca aby in sinum łaski swoiey et singularem wziął też woiewodstwo pretectionem. Użylismy z koła naszego iego mosc pana Krzystophora Raieckiego, podstarosciego Włodzimirskiego, y iego mosci pana Seweryna Warkowskiego, aby do exactiey tego podymnego, ktorym chorągwiom jego mosc ukaże za assignatą, ten proviant po dwuch towarzystwa z pod Kopanicy każdy z ich mosciow wyprawowali, ktorzy według poslednich jego mosci pana skarbnika Wołynskiego, poborce naszego przeszłego, sine abjuratis

praesentibus wybrac maią kozdy w swoiey assignatiey. A iesliby kto per temeritatem pomienionego podatku wydac nie chciał, u takiego że wolno chorągwi swego cum triplici pensione requitowac, hoc laudo approbamus. Ciż ich mosc panowie posłowie nasi upraszac maią jasniewielmożnego jego mosci pana woiewody Krakowskiego o assecuratią, żeby woiewodztwo in posterum od jego mosci pana proviantmagistra generalnego wolne zostawało. A że nie może to byc, in quantum by apud pertinaces przyszła requisitią przez chorągwie sine damno przechodzącym, na takowych retentorach kożdy damna passus inter causas fisci szkod swoich dochodzic będzie tu w sądzie skarbowym, ktore płacic będzie powinien takowy praemio juramento poddanych dwoch ze wsi ukrzywdzonych, tego doyrzawszy, żeby te assignatie, ktore za wolą jego mosci pana hetmana, przez jego mosci pana proviantmagistra wydane będą, byli do grodu podane. Accyza zas, że per consensum totius Reipublicae w dobrach tak jego kroliewskiey mosci duchownych y szlacheckich iest constitutione publica approbowana, te, secundum mentem constitutionis, in toto confirmamus, dodawszy to, yż ktobykolwiek nieoddał cuiusvis status et conditionis sprawiedliwie takowego podatku ad instantiam cuiusvis, secundum constitutionem karany byc ma, o co forum ubiquinarium naznaczamy byle non extra palatinatum, to dodaiąc, iż ich mosci panowie administratorowie, ktorych obieramy de medio nostri, to iest jego mosc pana Thomasza Kozikę, podstolego Wołynskiego, y jego mosc pana Bogusława Jana Horaina, pisarza ziemskiego Łuckiego, in quantum po inszych woiewodstwach przysięgac będą, y ich mosci jurament eadem rota, iako y insi, wykonali, lubo na sądach naszych skarbowych, na retentorow naznaczonych. A co niedziel szesc, zregestrowawszy percepta od panow succolectorow, regestra do grodow podawali kożdego miasta. Ktorą to accyze, ktorzy ex magistra wybierac będą, przysięgac maią secundum constitutionem accyzy podaney; do ktorey to accyzy, ktorych kolwiek ich mosciow, panowie administratorowie z urzędu mieyskiego viros rectos obiorą, sine excusatione te provintio (?) na

siebie przyiąc powinni y przysiądz super realem exactionem, za ktorych y miasto fide jubere powinno, bo, strzeż Boże, ktory by z tych cum exactis pecunijs uciec miał, za to by nie pan administrator loci cuius, ale miasto odpowiadac powinno y za nich płacic; więc że z niemałym sumptem panow administratorow, objezdzaiąc swoich succollectorow, byc musi, to miec chcemy, aby miasto do ktorego przyiedzie przez dni trzy victu sufficienti ad cibum et potum ich mosciow opatrowało. Do czego ieszcze ex retentis woiewodztwa priwatis po złotych trzysta solarij ich mosciom pozwalamy, ktore ich mosciom byc maią, także aby panowie succolectorowie, przez ich mosciow naznaczeni, cum perceptis stawali, gdzie wola ich mosciow będzie, że iako constitutione publica, tak laudo nostrum anteriori, naznaczone iest przez nas czopowe, tedy daiemy w moc tymże ich mosciom panom administratorom one exigendi secundum antiquos constitutiones et usum. Że zas na zapłacenie borgowemu woysku constitutione publica naznaczono podymnego siedmioro, ktore ad primam januarij wydane byc maią ad coaequationem z inszemi woiewodztwy, to acceptowawszy takowym mamy wydawac sposobem. Naprzod widząc, yż wielka w tym uima Rzeczypospolitey, że nowe osady staremi quitami zasłaniaiącsię, według starych tylko daią quitow podatki, a amplificate wielkie przez nowe osady maią, ponieważ per constitutionem modernam certo modo zabieżano temu secundum hanc constitutionem wybierane byc maią. Wydatek tych podatkow począc się ma a decima quinta novembris ad decimam quintam decembris. Do ktorey exactiey uprosilismy ich mosciow panow poborcow, z Łucklego jego mosc pana Jana Kaszewskiego, Włodzimirskiego y Krzemienieckiego, jego mosc pana Thomasza Leniewskiego, ktorzy ich mosci, contentuiąc się solario tylo od złotego po groszu, te podymne wybierac maią, cale od quitow poniechawszy, ponieważ dosic ciężka zostaie disolatia, iako przez nieprzyiaciela koronnego, tak insze quae patitur incommoda woiewodstwom ktorzy ich mosc in facie wszystkiego woiewodstwa przysięgę wykonali. A że niektore juramenta desertorum et conflagrato-

rum teraz nowe nastąpic muszą, hoc laudo nostrum cavemus, aby w woiewodstwach od takowego juramentu nie brano więcey od groszy trzech, od pieczęci groszy trzy, a za pracę groszy szesc, y to od całego juramentu nie od dymow rozumiec się ma; ktorzyby iednak na retentach zatrzymac te podatki mieli, a sądy interim z ich mosciami pany retentorami byli limitowane, albo się skonczyli, takowych ich mosc panowie sądowi grodzci extraordinarie sądzic powinni y exceptią z takowych nie odwłocznie czynic, sub poenis in constitutione sancitis, że toż multum interest Reipublicae, aby sądy, na retentorow naznaczone, iako w nayprędszey zostac mogłi executiey, o czym per constitutionem czas naznaczony tedy yż propter certas rationes do tych czas sądy byc nie mogli, secundum hanc constitutionem, za tydzien ich mosc panowie sądowi ziachac się powinni, unius vel plurium absentia non obstante, na ktory termin wszyscy ich mosc panowie poborcy stanąc powinni y retente w ręce ich mosciow panow sędziow oddac, albo retenta u ktorych maią słusznemi pokazac dokumentami; ktoremu laudum naszemu gdyby się sprzeciwił a absentował się, albo retentow pokazanych in instanti nie oddał, sądy grodzkie wszytkich powiatow in instanti executią czynic powinni; a to rigore poenae peculatus do ktorego urzędu in quantum by tak byli pertinaces, y powiat za universałem jego mosci pana woiewody naszego ruszyc się ma sub poena de expeditione bellica sancita. Do ktorych sądow iż pierwsi ich mosci specificati dla pewnych przyczyn a słusznych ziezdzac nie zwykli, ad supplementum ich mosciow upraszamy, iego mosc pana kasztellana Wendenskiego, iego mosc pana stolnika Wołynskiego, iego mosc pana Rudeckiego, iego mosc pana Seweryna Markowskiego, ktorźy ich mosc przysiądz maią eadem rota, iako y pierwsi, to też declamuiąc, aby, ratione ignorantiey, iakie nie były w tych sądach maneamenta, ich mosc panowie poborcy uniwersały propter innotescentiam do grodow poprzybiiac roskazac maią. A że in anteriori processu laudi huius solarium ich mosciom panom administratorom tey accyzy non est designatum, stosuiąc się ad constitutionem, niechcemy, aby ich

mosc panowie administratorowie in rem solarij od złotego po groszu, a succollectores ich mosciow po szelągu ex summa percepta brali, bo to cokolwiek ich mosc ex retentis priwatis pozwolilismy to respectem prac ich mosciow, ktore nam manifeste patent, stało się seorsive. Ktore laudum nasze iako in toto tam inqualibet seorsiva parte comprobuiąc, in toto zlecilismy iego mosci panu marszałkowi koła naszego, aby do act, ponieważ Łuckie teraz vacuią, albo Wlodzimierskich, albo Krzemienieckich, było podane. Datum w Łucku die decima octava septembris, 1658. У того лявдумъ подпис руки тыми словы: Stanisław Jełowicky, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego. Которая то облята, за поданемъ очевистым и прозбою выжъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовым, до книг нинешъных естъ вписаная.

Книга грод. Владимір. 1658 г. № 1026, л. 1051.

XII.

Инструкція кіевскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1659 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О назначеніи депутатовъ отъ украинскихъ воеводствъ въ коммиссію для переговоровъ съ козаками. О разсмотрѣніи пунктовъ предполагаемаго договора съ козаками, чтобы въ нихъ не заключалось какого-либо нарушенія правъ кіевскаго и черниговскаго дворянства. О подтвержденіи правъ дворянства участвовать въ обсужденіи законопроектовъ. О снятіи отчета съ прежняго подскарбія. О недозволеніи расходовать суммы, ассигнованныя на уплату жалованья войску, на другія надобности. О назначеніи депутатовъ въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. О недозволеніи даровать какія-либо особыя привиллегіи жителямъ города Гданска (Данцига). О недозволеніи раздавать государственныя земли. О непремѣнномъ положеніи сеймовыхъ постановленій. Объ отмѣнѣ дополненій, сдѣланныхъ помимо сеймовъ. О назначеніи депутатовъ въ коммиссію для пересмотра сеймовой конституціи. О внесеніи въ Volumina legum договоровъ съ Австріей и Бранденбургомъ. О недозволеніи сборщикамъ податей избираться въ коммиссары для уплаты жалованья войску и въ сеймовые послы. Объ уничтоженіи индигенатовъ иностранцевъ. О подтвержденіи статута de scartabellis. Объ увеличеніи числа польскихъ гусаръ. Объ уменьшеніи дорого стоющихъ иностранныхъ войскъ. О назначеніи на должности скарбовыхъ писарей туземцевъ. О возвращеніи с. Копылова Казимирскому. О возвращеніи кіевскимъ и черниговскимъ обывателямъ, движимаго имущества оставленнаго ими во время бѣгства въ Люблинѣ. О разграниченіи земель Кіевскихъ, Житомірскихъ и Овруцкихъ. О раздачѣ урядовъ мѣстнымъ обывателямъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шест сот пятдесят девятого, месяца, марца первого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславом Лыховским, буркграбим замку Володимерского и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоные их милости панъ Людвикъ зъ Ондронова Ворошило, подчаший и маршалокъ сеймику

воеводства Киевского, и его милост панъ Адамъ Буркацкий, чешник и маршалок сеймику воеводства Черниговского, инструкъцию их милости паном послом на сеймъ близко пришлый валный Варшавский, зъ воеводствъ своих згодне обраным, даную, для вписаня до книг нинешних кгродских Володимерских, подали, такъ се в собе маючую: Instructia ich mosciom panom posłom woiewodztwa Kijowskiego y Czernihowskiego na seym walny Warszawsky, pro die decima septima marcij in anno praesenti złożony, dana we Włodzimirzu in loco na ten czas seymikow, według declaratiey Rzeczypospolitey, ich mosciom panom Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, podczaszemu Kijowskiemu, Alexandrowi Woroniczowi, szesznikowi Kijowskiemu, Thomaszowi z Bibersteyna Kazimirskiemu, Janowi Piasoczyńskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, Jakubowic Woynie Oranskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Adamowi Burkackiemu, szesnikowi Czernihowskiemu, zgodnie obranym. Nie prożnuie invicta altissimi dextera, gdy, rachuiąc się ź narodami, lubo instat justitia na karanie, consurgente clementia maiestatu iego panskiego, conservat populorum salutem. Przyzna to narod nasz niebieskiey providentiey, gdy widzi, że albo aquila polonorum, iako drugi fenix, e cineribus revirescit, a jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy, ktoremu pan Bog dispositionem tak sławney a seculo powierzył monarchiey, stara się o restitutia prowincyi ukrainnych y tak szerokich woiewodztw; w tym jego krolewska mosc, iako żałosnie z tego serce iego panskie byc musiało, gdyż, fortia haec et pulchra membra a corpore Reipublicae, vidit et docuit, avulsa. Secundet Deus vota jego krolewskiey mosci, niechay tey niesmiertelney udzieli sławy, aby provincie tak sławne, ktore się ultra Boristhenem et ad pontum Euxinum rozciągaią w granicach swoich, ktorych postanowiła niezwyciężona et nullis defatigata triumphis antecessorow jego krolewskiey mosci ręka, y za pamięci swiętey sacer ille ac felicissimus Vladislavianus sudor, zostaiąc mogli tandem in alta pace za szczęsliwe jego krolewskiey mosci panowanie maiestatowi Bozkiemu podziękowac. Na przeszły

seym w instructiey panom posłom naszym wyraznie dołożyły woiewodztwą nasze wniesc instantią gorącą do jego krolewskiey mosci y całey Rzeczypospolitey, aby commissarze do transactiey kozackiey z obywatelow ukrainnych, o ktorych samych substantie oraz y zdrowie res agitur, byli naznaczeni, retulerunt ciż panowie posłowie nasi, że tak wielka materia y ktora albo salutem, albo, strzeż Boże, extremam servitutem woiewodztwom naszym przynosi kilkom osobom na to wysadzonym była zlecona, a potym dwom ich mosciom zesłanym cum absoluta, quod vix credibile, nec limitata, oddana iest potestate; z żalem y z podziwieniem tego zażywaiąc woiewodztwa nasze iterant vota swoie, prosząc o to pana y oyczyzne, aby o kraie ukrainne obywatele tractowali ukrainni, wysadżeni na to tak z ich mosciow panow senatorow ukrainnych, iako ex ordine equestri, ad minus po dwoch z woiewodztw tamecznych naszych. A iż w jnstructiey jego krolewskiey mosci approbatia punctorum z kozakami iest mianowana, ktore iakie by mieli byc, wiedziec dotąd woiewodztwa nasze nie mogą, ponieważ na seymikach nie były proponowane, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym ante omnia do żadnych inszych spraw nieprzystępowac, po obraniu directora koła poselskiego, poki nie będą w izbie poselskiey producovane te puncta, a potym in facie Reipublicae, w ktorych coby się znaydowało przeciw prawom y wolnosciom, albo coby laedere miało conservationem honorum et bonorum status equestris nobilitatis tych woiewodztw, nato pozwalac nie będą mieli facultatem, a mianowicie, aby w dobrach szlacheckich dziedzicznych kozacy byc mieli, w czym gdyby mieli panowie posłowie nasi teraznieyszą transgredi jnstructią, non fraterno od ich mosciow musielibysmy przyiąc animo y cokolwiek, strzeż Boże, padło by na woiewodztwa nasze adversi, to wszystko jch mosciom panom posłom samym et non observationi mandatorum bracij swoich ac violationi w tym punkcie fidei datae adscribemus. Siła krwie własney maiores nostri przelali, nabywaiąc praw y wolnosci, ktore potym per manus posteritati podali, a że teraz fundamenta libertatis convelluntur in his, ktoremi distractis

my byli e servilibus nationibus notis proponent ich mosc panowie posłowie nasi statui a aequestri warunek wolney electiey, aby to na tym seymie lege publica caveri mogło, reassumuiąc w tym dawne prawa, mianowicie constitutionem roku tysiąc szescset trzydziestego. Violatur status Reipublicae, gdy iakie consilia sine scitu ordinis aequestris, w ktorym iest robur tey Rzeczypospolitey conduntur, czego przez ten czas cum summo dolore status noster doznawał, zlecamy tedy panom posłom naszym, ante omnia formandam hanc legem proponere, aby senatus consulta pluralitate votorum stawały y aby każdy z ich mosciow panow senatorow na swoie się podpisywał votum; a gdyby senatus consulta contra jura et libertates, strzeż Boże, iakie stawały, aby to wszytko irritum et inane ipso facto zostawało. Interest na tym siła Rzeczypospolitey, aby miała podatkow wszytkich exactam rationem, ponieważ dawnych retent, rożnie po woiewodztwach zatrzymanych, siła by się mogło długu woysku winnego upłacic, zlecaią woiewodztwa nasze ich mosciom panom posłom, aby iego mosc pan podskarbi przeszły reessumował rachunki swoie od seymu Brzeskiego, a przytym nie confundantur jurisdictiones, quae autoritate na summy pewne z podatkow Rzeczypospolitey seymu przeszłego na same tylko zapłate woysku obmyslonych, contra mentem Rzeczypospolitey, na insze privatne occasie assignatie wydawał y w urząd teraznieyszego iego mosci pana podskarbiego wdawał się; więc y srebra koscielne y insze wszytkie podatki Rzeczypospolitey, także y accyzy antecomicialne in quos usus y iako się obrociły, ponieważ Rzeczpospolita nie uznawa żadnego z tego fructum, reddat jego mosc sufficientem rationem. Woiewodztwa nasze iż nietylko do transactiey kozackiey, ale ad pacta z panstwem Moskiewskim, z ktorym maią vicinitatem, iesliby tedy do tractatow z carem Moskiewskim przyszło, czego życzemy, zwłaszcza salva societate hana Krymskiego domowią się panowie posłowie nasi, aby commissarze do tractatow z obywatelow tamecznych byli ex senatu et ex ordine aequestri naznaczeni, ea conditione, aby żadna alienatia w woiewodztwach naszych, strzeż Boże, od korony nie była in ser-

vitutem despoticam naroda tamtego, na co panowie posłowie nasi nie będą, miec facultatem pozwalac sub nexu eodem, ut supra, violatae fidei. Ta iest powinnosc kożdego wiernego poddanego, panu y oyczyznie poprzysiężoney, dotrzymywac wiary, co że miasto Gdansko uczyniło laudanda pietas in patriam, a iż desideria ich competentem aequalitatis et justitiae modum excedunt, pozwalac na nie żadney nie maią facultatem panowie posłowie, raczey że na seymiki relatiyne odniesc. Avulsio honorum regalium, ktore są patris filiorum bene de patria, uti communem matrem, merentium in spiritualem aut terrestrem statum, iz się zagęsciła na żadną więcey quocumque nomine, haereditario, sive emphiteuneo, pozwalac nie maią facultatem panowie posłowie. Conveluntur fundamenta libertatis tuendi, jus condendi legum a statu aequestri transfertur y seymy, na ktorych wielkim kosztem y magna animorum contentione leges statiuntur, in compendium przychodzą, gdy constitutio po seymie odmienione bywaią, czemu zabiegaiąc circa electionem directora koła poselskiego, panowie posłowie nasi upomnią się, zkąd emanavit tam pessimum et pudendum apud exteros et ad posteritatem exemplum, ze przeszłego seymu constitutie, ktorych nieczytano ani w poselskiey izbie, ani w senatorskiey, są inferowane, y seym po seymie sprawiony, denique przedrukowane cum novis additamentis privata authoritate wpisanemi indignum Reipublicae takie excessus contra libertatem cierpieć, quisquis author tych rzeczy aby investigowany y zaraz sądzony, a słusznym y surowym decrectem naprzykład drugim, aby się tego nikt ważyc nie smiał, podany; więc y tego ciż panowie posłowie doyzrzą, aby panowie deputaci do constitutiey nie przez samego pana marszałka poselskiego, ale pluralitate suffragiorum, iako y sam marszałek, byli obrani y przysięgli in eam rotam, iako nic przeciwko prawu y wolnosciam wpisywac, ani przydawac do constitutiey nie będą. Pacta z cesarzem jego moscią także y z kurfirstem jego moscią Brandenburskim, iż nie są in volumine legum, tylko roboratia ich de data et actu, serio instabunt panowie posłowie, aby do grodu Warszawskiego per oblatam były

podane, aby się mogły obywatele tey Korony lepiey w nich przeyrzec y informowac. A iż jus feudi ad domum Brandeburgicam columba censem nigdy się nie sciągało y vim haereditatis sapit, na co panowie posłowie nasi, sub fide, honore et conscientia obowiązani, pozwolic nie maią facultatem. Podatkow Rzeczypospolitey ktoby się quocumquae nomine et ratione tknął, administratorem, albo szafarzem, albo proviantmagistrem, aby commisarzem do zapłaty woysku byc nie mogł, ani posłem na seymie terazniey-szym; a iesliby był obrany, aby zaraz na początku seymu był sądzony y relegowany. Indigenaty osob cudzoziemskich, yż żadnego pożytku Rzeczypospolitey, raczey wielką szkodę, et summam ingratitudinem przynoszą, domowią się tego panowie posłowie, aby wszyscy, przeciwko ktorym po seymie przeszłym protestatie zaszły, były ex hoc vitae libro wymazani, a drudzy aby fidelitatem regno poprzysięgali. Więc y statut de scartabelis aby in suo robore zastawał, na żadne zas insze nowe pozwalac nie będą mieli facultatem, ktorych by w jnstructiey jego krolewskiey mosci nie było, a względem pana Pinocego tak declaruią, aby w woysku jego krolewskiey mosci zasługami swymi kleynotu tego more majorum szukał, inaczey nie powinni pozwalac. Dobra Rzeczypospolitey aby mieli byc summami jakimi, albo jure feudi, albo transportatione summ jakich, albo inszymi wymyslnymi sposobami, aby miały byc onerowane pozwalac tego nie maią panowie posłowie nasi facultatem. Stanęła constitutia przeszłego seymu, aby husarskich chorągwy, iako antiquam militiam, przyczynic, co iż do effectu nieprzyszło, przypomną ich mosc panowie posłowie naszy na tym seymie, także y wołochow obdankowanie; a przytym instabunt, aby woyska cudzoziemskiego in tanta penuria skarbu praecipue reytarow, ktorym naywysszy żołd iest, umnieyszyc, więc y officerowie cudzoziemscy, aby po zmarłych żołdatach pieniędzy Rzeczypospolitey nie brali, ale aby się to do skarbu wracało, providebunt panowie posłowie nasi. Pisarze skarbowi, iako secretorum Reipublicae participes, aby szlachtą Polska y osiedli byli, a nie cudzoziemcy, powinni się domowic panowie

posłowie naszy. Wies Kopyłow, ktorą swymi własnemi pieniądzmi zasłużony in Reipublica człowiek, jego mosc pan Kazimirski, brat nasz, kupił, a teraz contra onmes legis rationes na przeszłym seymie do drugiego powiatu oddana, instabunt panowie posłowie naszy, aby temu szlachcicowi za zasługi onego y straty przez wszystek wiek iego przynaymniey wolno mu ią było przedac. Załosnie uskarzali się na seymikach bracia nasi exules, ktorzy podczas incursiey nieprzyiacielskiey w Lublinie mobiles res y substantie swoie z Ukrainy uwiezione deposuerunt, ktore in fidem suam receperunt, iż mieszczanie Lubelscy dotąd przy sobie zatrzymuią pretextem iakiegos nieprzyiacielowi wydania, domowic sie panowie posłowie nasi maią, aby te krzywdy bracia nasi nie ponosili. Wiadome oyczyźnie prace y koszty, od młodosci indesinenter podięte, jasnie wielmoznego jego mosci pana woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, na ktore aby jego krolewska mosc spolnie ze wszytką Rzeczypospolita, także y na koszty iego mosci de proprio peculio erogowane, słuszny respect miał, efficerent panowie posłowie nasi. Iasniewilmożnego jego moscia pana woiewody Sędomirskiego patent Reipublicae merita, a iż forteca jego mosci Brodzka iest też unum antemurale Ruskich krajow, aby tameysza accyza obracała się na poprawę tey fortecy, instabunt ich mosci panowie posłowie nasi. Jako wysokie merita jasnie wielmożnego jego mosci pana woiewody Czernihowskiego w oyczyznie naszey, tak y summa dexteritas jego mosci in promovendo bono publica, także y w uspokoieniu oyczyzny magnus zelus godne wielkiego u pana y oyczyzny respectu y gratitudinem, instabunt ich mosci panowie posłowie, aby takie merita jego mosci niebyły sterilia, y summy lequidowane na potrzebę Rzeczypospolitey erogowane, aby z skarbu koronnego były zapłacone. Woiewodztwo Kijowskie, yż stąd do ziem: Kiiowskiey, Zytomierskiy y Owruckiey, rozgraniczonych niemieli, instabunt ich mosc panowie posłowie, aby per constitutionem do rozgraniczenia tych ziem commisarze tak z senatu, iako ex aequestri ordine z obywatelow woiewodztwa tego naznaczeni byli y

wszytkie dignitarstwa y urzędy ziemskie, przykładem woiewodztwa Ruskiego, w pomienionych ziemiach z obywatelow woiewodstwa tego, ktorzy fidem panu przez tę czasy exulando szczyrze dotrzymali, aby rozdał jego krolewska mosc. Jasnie wielmożnego jego mosc pana woiewody Kijowskiego przy wysokich y jawnych oyczyznie zasługach justissima desideria, w przeszłey instructiey panom posłom naszym podane, ktore yż effectum suum dotąd nie wzięły, iterabunt vota ich mosc panowie posłowie, aby tautus in Republica civis był cale ukontentowany. Iego mosc pan woiewoda Wilensky, hetman wielki Wielkiego Xięstwa Litewskiego, continua annorum serie desudavit, iako y na tenczas gloriose pro patria dimicat, aby tedy przy powinnym podziękowaniu osobliwey wdzięcznosci y nagrodzie, summy, na przeszłym seymie liquidowane, de facto od Rzecypospolitey były ujszczone, promovebunt ich mosc panowie posłowie naszy. Xięcia jego moscia Radziwiła, podczaszego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, wysokie w oyczyznie merita, pułki y niemałe woyska, tak w Koronie, iako y Wielkim Xięstwie Litewskim na usługę Rzeczypospolitey, z wielką stratą substantiey swoiey stawiającego, są dobrze Rzeczypospolitey wiadome, ktoremu contra mentem dawnego y swieżego prawa w dobrach dziedzicznych pod fortecami Nieswiżską y Mirską, ktore impetom nieprzyiacielskim, przez tę czasy sufficientibus praesidijs et proviantibus de proprio z niemałą stratą z dobr jego dziedzicznych prowidowane, wytrzymały extra periculum na tenczas tamtych kraiow, na consistentią woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego położono, y ten proviant na praesidia do tych fortec ordinowany woysku wybrac w dobrach pomienionych naznaczono, tey szkody y nagrody ich mosci panowie posłowie upomnią się. A iako ochota xiążęciam ich mosci do usługi oyczyzny w wystawieniu niemałych pułkow tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim, laudanda, tak ludziom w Koronie służącym, aby iego krolewska mosc według assecuratiey swoiey skuteczną nagrodę obmyslił, instabunt ich mosci panowie posłowie. Godne maią byc pamięci zasługi jego mosci pana Kisiela, woiewody Kijowskiego,

ktore Rzeczypospolitey wyswiadczył, za co potomkom onego debita debitur gratitudo; a że na miasto miane niebożczyk jego mosc pan woiewoda Kiiowsky exegował summe dwakroc sto tysięcy y pięcdziesiąt tysięcy złotych, na ktorą to summe od kupcow Gdanskich niemały dług zaciągnął, tedy, aby ta summa pomieniona ad successores legitimos spadła, upraszac maią ich mosc panowie posłowie. Nie ugaszaią w pamięci ludzkiey wysokie y niesmiertelney godne pamięci zasługi zeszłego z tego swiata jego mosc pana Piasoczynskiego, kasztellana Kiiowskiego, ktorey teraz haereditant w osobie jego mosc pana starosty Nowogrodzkiego; aże dla dobra Rzeczypospolitey własnosci swoich w woiewodztwie Czernihowskim do panstwa Moskiewskiego ustąpił, za co dotąd od jego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey nagrody nie odniosł, lubo inszym w podobnych occaziach nagrodzono, officient ich mosc panowie posłowie naszy, aby Rzeczpospolita słuszny respect na to miała. Zasłużył to odważnie y krwawie swiętey pamięci jego mosc pan Stanisław Lanckoronsky, woiewoda Rusky, hetman polny koronny, aby Rzeczpospolita słuszny respect na potomstwo tego zacnego cavalera miała, promovebunt tedy ich mosc panowie posłowie, aby jego mosc in iustissimis desideriis suis a Republica byle ukontentowanij. Dotrzymuiąc wiary panu y oyczyznie, przykładem wielkich przodkow swoich, jasnie wielmożny jego mosc pan Ian Kazimirz Krasinsky, woiewoda przeszły Płockij, a teraznieyszy podskarbi koronny, zdrowie swoie za dostoienstwo jego krolewskiey mosci y całosc oyczyzny niosł; więc y w legatiach odważnych toż zdrowie swoie in periculum y w ręce nieprzyiacielskie podawał, wielkim kosztem swoim z uszczerbkiem własnym substantiey swoiey stawaiąc et bonum publicum promowendo, za co iż do tego czasu od jego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey debitam nie odniosł gratitudinem, promovebunt ich mosc panowie posłowie, aby na teraznieyszym seymie sufficientem otrzymał jego mosc sublimium meritorum suorum et expensarum recompensam. Jego mosc pan Sołtyk, podczaszy Czernihowsky, w odwleczoney sprawie seymowey przez niemałe czasy,

instabunt ich mosc panowie posłowie na teraznieyszym seymie, aby był uspokoiony. Jego mosc pan Stanisław Oleszko brat nasz processu extraordinario postcuriali ratione inusitatae decimae iest aggravatus, providebunt tedy ich mosc panowie posłowie naszy, aby prawo pospolite in persona tego szlachcica in toto conformowane było. Jego mosc pan Tomasz Gumowsky ultra praescriptum juris, sine decreto, non convictus ab executione, vim patitur, instabunt tedy panowie posłowie naszy, aby ta sprawa na seymie osądzona była. Zasłużył to dobrze dom zacny ich mosciow panow z Bibersteyna Kazimirskich, aby y na zacną krew ich mosciow respectus Reipublicae nastąpił, że tedy panowie Ulricus y Venceslaus z Biberszteyna baronowie garną się in gremium Rzeczypospolitey naszey, ofiaruiąc pewną quote ludzi kosztem swym na usługę Rzeczypospolitey, providebunt ich mosc panowie posłowie naszy, aby tey occazyey Rzeczpospolita nie omieszkała, a ich mosc do indigenatu coronnego przypusciła. Te tedy desideria nasze, całosc Rzeczypospolitey, salutem et incalamitatem woiewodstw naszych, oddawaiąc ad manus ich mosciom panom posłom naszym, iako na początku tey instructiey sub eodem nexu fidei et conscientiae ich mosciow obowiązuiemy. Działo się we Włodzimirzu miesiąca februarij dwudziestego osmego dnia, roku panskiego tysiąc szescset pięndziesiąt dziewiątego. U tey instructiey podpis rąk temi słowy: Ludwik z Ondronowa Woroszyło, podczaszy y marszałek seymiku woiewodstwa Kijowskiego. Adam Burkacky, czesnik y marszałek seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Которая то инъструкцыя, за поданемъ очевистымъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешъных ест въписаная.

Книга гродск. Владимір. 1658 г., № 1027 л. 648 на об.

XIII.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 17 марта 1659 г. Благодарность королю за понесенные для защиты отечества труды и готовность дворянъ всѣмъ жертвовать для блага государства. О сдачѣ отчета въ расходованіи суммъ, образовавшихся отъ пожертвованныхъ духовенствомъ костельнаго серебра и денегъ и отъ сбора экстраординарныхъ налоговъ. Объ уменьшеніи войска, вслѣдствіе недостатка средствъ на его содержаніе, и о замѣнѣ его посполитымъ рушеніемъ. Наставленіе ознакомиться съ договоромъ, заключеннымъ съ козаками, прежде чѣмъ подписывать его. О недозволеніи военнымъ начальникамъ быть депутатами въ Радомскомъ трибуналѣ и въ коммиссіяхъ объ уплатѣ жалованья войску, во избѣжаніе злоупотребленій. О недозволеніи иностранцамъ быть скарбовымъ писаремъ и о расширеніи правъ послѣдняго. О недозволеніи одному дворянину держать нѣсколько разныхъ частей подъ своей командой. О недозволеніи выдавать жолнерамъ ассигнаціи на полученіе податей съ разоренныхъ дворянъ. О недозволеніи жолнерамъ грабить дворянскіе дома. О недозволеніи литовскому войску стоять въ Волынскомъ воеводствѣ. О распредѣленіи войскъ по воеводствамъ соотвѣтственно слѣдуемымъ съ каждаго податямъ. О недозволеніи собираться толпами и, подъ видомъ партій новобранцевъ, бродить по селамъ, причиняя разореніе обывателямъ. О замѣнѣ нѣмецкихъ рейтаровъ гусарскими хоругвями и объ уменьшеніи гвардіи. Объ ускореніи производства дѣлъ о бѣглыхъ. О принятіи во вниманіе всѣхъ жертвъ, понесенныхъ волынскими дворянами для защиты отечества. Объ отсрочкѣ межеванія до болѣе спокойныхъ временъ и о замѣнѣ земельной подати подымной. О раздачѣ государственныхъ имуществъ лишь за изъ ряду выходящія заслуги и о недозволеніи передавать ихъ по наслѣдству. О недозволеніи духовенству взимать десятину. О недозволеніи прибавлять новые пункты къ сеймовымъ конституціямъ и о немедленномъ вписаніи ихъ въ гродскія книги. О признаніи законнымъ временнаго скарбоваго Волынскаго суда, несмотря на продолженіе его засѣданій болѣе положеннаго срока. Объ оказаніи снисхожденія волынскимъ депутатамъ, опоздавшимъ въ Радомскій трибуналъ, вслѣдствіе безпорядковъ, происходящихъ въ воеводствѣ. Объ изысканіи средствъ къ собиранію податей. О ревизіи госуд рственной казны. О точномъ опредѣленіи, какія дѣла подсудны военному суду, и о составленіи ихъ реестра. О преслѣдованіи лицъ, добивающихся у цесаря титуловъ. Объ упорядо-

ченіи сбора чоповаго и акциза. О конфискаціи имуществъ аріанъ и о раздачѣ ихъ жолнерамъ. Требованіе, чтобы ординаціи выставляли войско даромъ, и чтобы другимъ это всчитывалось въ уплату податей. Объ оставленіи епископства Луцкаго за княземъ Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот пятдесят девятого, месеца марца шостого дня.

На вряде кгродском, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Александром Илинъским, буркграбим Луцкимъ, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, персоналитер ставовши, урожоный его мил. панъ Вацлавъ на Конюхахъ Гулевич, подсудок Луцкій, ротмистръ его кор мил., маршалок кола рыцерского, для въписаня до книгъ нинешних кгродских Луцких подалъ пер облятам инструкцию, през их милость пановъ обывателов воеводства Волынского, их мил. паном посломъ, въ той инструкціи выражоным, на сеймъ близко пришлый шестнеделный Варшавский, за универсалом его кор. мил. выданым детерминованый, даную и списаную, о чом тая инструкъция ширей в собе маетъ, просечи, абы до актъ принята и вписана была; а такъ я, уряд, оную, до книг пріймуючи, читалем; которая, писмом полским писаная, такъ се в собе маетъ: Instrukcya dana jch m. pp. posłom, ktorym limitatam daiemy potestatem, tak ratione pactorum, iako też et contributionum publicarum, ktore maią byc wzięte do pracy: wielmożnemu j. m. p. Samuelowi z Leszna na Korcu y Czartorysku Leszczynskiemu, staroscie Łuckiemu, j. m. p. Janowi Franciszkowi Lubowickiemu, stolnikowi Ciechanowskiemu, Punskiemu, Seywinskiemu etc. staroscie, j. m. p. Ianowi na Szkliniu Szymkiewiczowi Szklinskiemu, łowczemu Wołynskiemu, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, j. m. p. Ierzemu na Horochowie Wilhorskiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, j. m. p. Marcinowi Leduchowskiemu, posłom woiewodztwa Wołynskiego, na seymiku w Łucku die vigesima octawa febraarii anni praesentis, millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, za uniwersałem j. kr. m. pana n. m. złożonym, na seym blizko

przyszły, dnia siedmnastego martij przypadaiący, unanimi consensu obranym. Naprzod jch m. pp. posłowie nasi, imieniem wszystkiego wojewodztwa naszego, solenissime podziękują j. kr. mosci panu n. mił. za oycowskie około utrapioney oyczyzny naszey pieczałowanie, ktore j. kr. mosc, nie folguiąc zdrowiu swemu, nieotarszy prochu z prac woiennych y nieodpoczowszy po niewczasach obozowych, dla całosci y zaszczycenia iey podeymowac raczy cum ea declaratione, że woiewodztwo nasze tak iest wdzięczne dobroczynosci panskich, iż żadne trudnosci, żadne pericula niebędą mu ciężkie, ktorych by odważnie za dostoienstwo j. kr. mosci y całość Rzeczypospolitey, insistendo przodkow swoich vestigiis, niebyło podiąc gotowe. Potym jch m. pp. posłowie nasi pierwszą in facie Reipublicae wniosą instantią, pytaiąc się na tym seymie, gdzie się podziały srzebra z domow Bożych, praetextu exsolvendorum stipendiorum militarium pobrane, obiecuią to sobie, iż dalszy progres Pan Bog będzie secundował, kiedy hunc zelum oswiadczymy; ratione splendorum raz onym poświęconych y dedicowanych, gdzie pieniądze a summo pontifice dla poratowania upadłey iuż prawie oyczyzny naszey contribuowane, quo cessit summa pięcdziesiąt tysięcy złotych od jch m. panow duchownych, względem łanowey piechoty conferowana, a ponieważ to non cessit na zapłate woysku, tedy ma byc oddano, albo zapłacono tym kosciołom, z ktorych te srybra są zawzięte. Zapłata zasłużonego rycerstwa żołdu, ponieważ iest fundamentum spraw teraznieyszego seymu y napewnieyszym do uspokoienia oyczyzny srzodkiem, diligentissime panowie posłowie nasi inquirere maią. W co się obrocili wielkie eo nomine w krulewstwie wybrane pogatki, z nieznosnym uciążeniem pozwolone: akcyzy, rogowe, pogłowne narodowi naszemu insolita ordynaryne y extraordynaryne podatki, na zapłacenie szesciu milionow na seymie przeszłym ufalone y w woiewodztwach wydane, bo chocby milion y drugi in defectu ubył, gdyby się cztyry in exolutionem y ukontentowanie woyska obrocili były, do tego, do czego teraz przyszło, nieprzyszło by było, y iesli te podatki mere na zapłatę woysku obmyslone na nowe zaciągi y insze iakie wydatki,

contra mentem constitutionis, są wyszafowane, serio w to cum tota Republica weyrzec maią, aby to, co illegittime iest wydane, sine respectu personarum, na zapłatę ludziom Rzeczypospolitey, na kommissią przyszłą, non obstantibus quibusvis senatus consultis, sub poena peculatus wniesiono było. A że podatki Rzeczypospolitey bardzo zszczuplały, tedy woysko ma byc zmnieyszone, a ta diminutia pospolitym ruszeniem, more maiorum nostrorum, ma suppleri. Lubo to wiemy, multa esse arcana rerum publicarum, ktore secreto maią tractari, atoli że approbować, niewiedząc co, res dura, panowie posłowie nasi niepierwey subscribent pactis z woyskiem Zaporozkim et cum aliis quibusvis vicinis nostris, aż na seymie, da Bog, przyszłym liquido constabit, omnibus regni ordinibus, iakiemi conditiami zawarte, quid commodi z nich Rzeczypospolitey accessit; a co maximum, iesli nie szkodę Rzeczypospolitey, albo in avulsionem a corpore regni provinciarum, vel quid simile nieiest conclusum. Expensa na uięcie woyska nec nominentur, owszem ktoby kolwiek tak z większych iako mnieyszych officialistow y towarzystwa, nemine excepto (co y od koła woyskowego panom posłom iest commissum, y nasi pp. posłowie aby się z jch mosciami znosili, upraszamy), eo nomine, co zawzieli, pp. pisarze skarbowi declarowac ich powinni będą, żeby to, co ad illegittimos usus wydano, in exolutionem stipendiorum cedat. A iż ztąd plurima sequuntur absurda, że pp. pułkownicy, rotmistrze y insi pp. woyskowi, także ktorzy się skarbu tknęli, obieraią się posłami z woiewodztw y ziem, z seymu zas na trybunał Radomski deputatami y na kommissią do zapłaty woysku commissarami, pp. posłowie nasi, zniosłszy się z drugich woiewodztwposłami, serio instabunt, aby lege publica cautum było, żeby żaden pułkownik, rotmistrz, a ni ten, co się quocunque modo skarbu tknął (exceptis pp. hetmanow y to praewio juramento, także ktoby z koła woyskowego do rachunkow żołnierskich skarbem był deputowany), commisarzem niebył, żaden albowiem niemoże dwom panom służyc, vel amabit unum, zkąd multa in favorem militum; vel odium habebit alterum, zkąd nobilitatis aggravatio; żeby też y pp. commisarzow nad dwana-

scie większy niebył numerus y salaria nie tak wielkie, pp. posłowie nasi instabunt. Więc że y na tem zależy siła Rzeczypospolitey, aby cudzoziemcy skarbem niezawiadowali y pieniędzy publicznych nietykały się, pp. posłowie mocno przy tym stanąc maią, żeby żaden cudzoziemiec pisarzem skarbowym niebył, sub paena infamiae, ale żeby pisarz skarbowy, ile ten, przy ktorym summa regni zostaie, był szlachcicem polskim osiadłym, a co większa independens y nie iako sługa jch m. pana podskarbiego, ale iako persona publica przywilegiata, juramento Reipublicae obstricta, żeby nie bez iego podpisu z skarbu Rzeczypospolitey niewychodziło, a coby kolwiek j. m. p. podskarbi za swoim bez tego podpisu wydał, to in rationibus publicis pro legitimo expenso przyięto nie będzie, a to będzie unicum medium, żeby pieniądze publiczne in usus a Republica praescriptos obracali się. Toż statuendum o panach oficierach cudzoziemskich, żeby nobiles regni byli, y ktorychby experientia w dziele rycerskim zaleconych miec chciała. Chorągwie polskich y cudzoziemskich pułkow y szwadronow aby nikt razem niemiał, niech będzie każdy vocatione sua contentus, y taki niech ma ludzie cudzoziemskie, ktory by zawsze pułk swoy mogł osobą swą przywodzic, szturmy odprawowac, żeby mere służył dla przysłużenia się oyczyznie, a nie dla wyłudzenia na niey pieniędzy, tractuiąc woynę przez plenipotenta, a sam tylko do pieniędzy z mieszkiem. A że dosyc nobilitas ma ciężarow, płacąc publiczne podatki y ponosząc wielką od przechodzącego żołnierza augurią, nescitur, qua et cujus authoritate na dobra szlacheckie wychodzą assignatie, pp. posłowie nasi instabunt apud Rempublicam, aby na dobra ziemskie żadne więcey niebyli dawane assignatie panom żołnierzom, y owszem tego domowic się maią, żeby author takowych naszych oppressyi był skarany y aby kożdy mogł na dobrach y zasługach tego wetowac y dochodzic szkod swoich, ktore przez stanowiska obozowe siła z obywatelow woiewodztwa naszego paniosło, tak że im wszystkie crescentią jarą y ozimą zabrano y funditus wsi zniesino, że y podatkow Rzeczypospolitey zkąd płacic niemogą. Dwory szlacheckie do takiego levi-

pendium przyszły, że pp. żołnierze na iedney ię szali z chłopskiemi chatami ważą, panom posłom naszym serio inculeamus, aby lege expressa o dworach szlacheckich cautum było, żeby iesliż iuż nil tutum u chłopka w domu, przynaymniey dwory szlacheckie w prawie opisanym mogły zostawac pokoju. Woysko liteweskie, że nad prawo pospolite na Wołyniu swe kwatyry brało y szkody nieznosne poczyniło, pp. posłowie domowią się tego, żeby więcey woysko litewskie na Wołyniu stanowisk swoich niemiało: dosyc zniszczone woiewodstwo nasze ma bidy z swym koronnym żołnierzem. A że żadne prawa nic niepomagaią, żeby, na zapłatę woysku ufalone, podatki na samą się żołnierską obracali zapłatę, pp. posłowie nasi instabunt, aby in posterum na woiewodztwa woysko podzielone było ad proportionem et quantitatem podatkow, co gdy będzie, Rzeczpospolita w tak wielkie długi z woyskiem swoim nie zaydzie y ad inconvenientia, iako teraz, nie przyidzie, ponieważ też to po woynie Pruskiey było practicatum. Jesli co iest szkodliwego w oyczyznie naszey, iako coraz nowych supplementow zaciąganie, pp. posłowie nasi domowią się, aby więcey żadnych supplementow po włosci się włoczących nie było, ale jesli kto zaciąga, niech że na iednym mieyscu zaciąga, a zaciągnowszy, recta do woyska, nie kronząc po włosci, sam y tam idzie, takowe albowiem supplementy gorzey, niż nieprzyiaciele, zciemiężyli Koronę; więc że teraz ziawili się zaciągi grassatorum w woiewodztwie naszym, ktorzy mienią się byc werbownikami pana hetmana Zaporozkiego, uniwersałow iego słuchac niechcą, ale od wioski do wioski włocząc się, wszystko w niwiec, iako ogien, albo potok iaki bystry, obracaią; także urzędy nawet grodzkie exekuty z retentorow dla nich odprawowac niemogą, bo oni w domu ani w drodze nikt sekurus byc niemoże, pp. posłowie nasi expostulabunt cum Republica, żeby nam te kupy swawolne znosic wolno było, y uniwersał j. kr. mosci, eo nomine iako nayprędzey wyprawiwszy, przysłac nam będą powinni. A ktoby, genere nobili origendus, do nich się wiązac y extra servitium Reipublicae zaciągac ważył, pro hoste patriae reputandus y bez wszlkiego res-

pectu poena peculatus karany byc ma, a cokolwiek securitatis causa namowimy constitutią aby approbowane było, pp. posłowie starac się maią. Raytarie, że mogą byc z naszych ludzi, byleby iedno ze troygiem strzelby siodali, a mniey przecie nasz żołnierz kosztuie, pp. posłowie nasi wniosą to y promowowac będą in facie Reipublicae, aby miasto raytariey niemieckich usarza przyczyniono, a niemieckie abdankowano. Gwardyia j. kr. mosci że aucta medietate, bo iey niebywało ieno szescset, a teraz iest dwanascie set, aby ad priorem numerum była reducta, y żeby ex privato, a nie ex publica aerario płacona była. A że iawne prawa o zbiegłych poddanych lubo są ostre, po staremu proces o nich bardzo się długo wlecze, pp. posłowie nasi nową obostrzą constitutią, aby incausa profugorum subditorum circa officia castrensia, po otrzymaniu lucrum na pierwszych roczkach, była potestas baniendi et publicandi na drugich, sine quibusvis beneficiis juris, ale tylko to się ma rozumiec in sola causa profugorum subditorum. Co się tycze coaequatiey, pp. posłowie nasi starac się będą, aby wszystkie od woiewodztwa naszego erogowane pieniądze, iako to na subsistentie woyska koronnego y litewskiego, prowianty, chleby, hyberny y consistencye w ziemskich dobrach, takze chorągwie, ktoresmy na potrzeby Rzeczypospolitey y zasłonę iey iako ostatnią scianę od tego niebezpieczenstwa mieli, y co iedno woiewodztwo nasze na woyska wydało, przyięto in coaequatione było, gdyż te same woiewodztwo nasze enerwowały. A że j. kr. m. pan n. m. w instrukciey proponowac nam raczy pomiar łanow, ten że nigdy etiam felicissimis temporibus w woiewodztwie naszym niebył pogotowie, teraz, kiedy połowica woiewodztwa naszego zostawa in hostico, trudno byc ma, pp. posłowie nasi ad feliciora tempora to remittendum curabunt, a in quantum by ratio extrema tego exposceret, tedy ad proportionem łanow do zwyczaynych u nas podymnych (iesliż by już inaczey byc niemogło) przystąpią. Indienaty żeby już więcey dawane nikomu niebyły, procz optime de Republica meritis y przez iakie znaczne odwagi. I tego domowią się pp. posłowie nasi, aby już więcey dobr Rzeczypospolitey in haereditatem nieobracano. Zup

Wielickich y Bochenskich, że j. kr. mosc liberationem od cesarskich proponent pp. posłowie nasi, zniosłszy się z drugiemi jch. mosciami, ad feliciora tempora to negotium deferre curabunt, a teraz woysko oyczyste ukontentowania swego potrebuie. Niemniey y to aggravat, woiewodztwo nasze, że niektorzy z panow duchownych, przeciwko prawom naszym, novo exemplo upraszac poczeli dziesięciny po dobrach j. kr. mosci y ziemskich constitutią wyrazną, żeby te novitates zniesione byli, pp. posłowie nasi invigilabunt. Ciż contra ordinationem et exempla jch. mp. p. hetmanow, w osobliwe regestra sprawy panow woyskowych pociągac zwykły, iako y przeszłego trybunału, tedy y te do ukontentowania woyska niepłaconego, pp. posłowie nasi, ile ktore in contumaciam otrzymano, cassari curabunt. A że in aequali Reipublica aequalitas iest res summi momenti, pp. posłowie nasi proponowac to będą statibus regni, aby pp. deputaci koronni tak, iako y nasi, przysięgali, że nie są nikomu rękodayni. Tego też exactissime doglądac y postrzegac powinni będą, aby constitucye po seymie u jch. m. pp. pieczętarzow non augeantur nec immutentur, ale żeby zaraz nie daley intra triduum do grodu podawane były. Sądy nasze Wołynskie skarbowe choc się dłużey, na czas w constituciey wpisany, pociągneli, ale że incommodum Reipublicae et augmentum fisci, aby były approbowane constitutią seymu przyszłego, a że na Radomski trybunał, pp. poborcy nasi według constituciey stawic się niemogli dla niedokonczonych sądow a to dla żołnierskiego się po Wołyniu włuczenia y inszych legalia impedimenta, tedy że condemnaty, poenae peculatus w Radomlu na nich stanęli, pp. posłowie nasi efficere to koniecznie maią, aby seymem teraznieyszym zniesione byli, y modus faciendae executionis aby był namowiony, ponieważ y teraz dla werbunkow Zaporoskich po woiewodztwie naszym kupami wielkiemi grassuiących, odprawowac się słusznie nie mogą, więcey procz tego między Horynią y Słuczą in hostico co za executia, tedy pp. posłowie nasi media wynaydą, iako executie u panow wielkich odprawowane byc maią, przy ktorych y retenta y repulsiones executionum, ktore bez

potęgi żadną miarą odprawowac się niemogą, a panowie bonorum regalium possessores, także jch. m. xięża, biskupi y insi, ktorży ex pone bene meritorum ex gratia principis participuią, słuszną aby roczną intratą do zapłaty woysku przyczynili się. Dobra, od starostw sądowych oderwane, aby cale znowu do starostw przyłączone y incorporowane były. Skarb koronny, z zamku Krakowskiego zabrany, aby był iako nayporządnij zregestrowany y na swoim mieyscu locowany, ktorego regestra do grodu podane byc maią, ut omnibus innotescat, co się wrociło, co też ubyło, czego pp. revisores dabunt sufficientem rationem. Regestr spraw expeditionis bellicae, tak in abusum w trybunale przyszedł, że prawie już wszystkie sprawy weń wciągniono, pp. posłowie nasi iedno się domowiac będą, aby constitutią wyrazną było demonstrowano, co za sprawy w nim comprehendi maią, inaczey iesli w tem Respublica co stałego na tym seymie niepostanowi, za dziesięc lat insze sprawy procz expeditionis sądzone niebęda, y tak żadne woiewodztwo swoiey wygody ani konca w sprawach inszych miec niebędzie, y żeby w tym trybunale Lubelskim niebył otworzony, procurabunt. Że dawna ambicya, prawem pospolitym przydeptana, iak znowu głowe wznosic poczeła, pp. posłowie pilno pytac się o tym maią, ktoby titułow principis imperii u cesarza j. mosci nabył, a ktoby kolwiek tantum audere pokazał się, karany byc ma, iakoby to malum aequalitatem communem subvertens, in herba mogło byc succisum et extinctum. Co do accizy y czopowego, iż się siła w panskich miastach y miasteczkach in praejudicium skarbu koronnego dzieie się, w ktorych panowie, pod imieniem taxy szacunkow et id genus, accize wybieraią y na swoy prywatny pożytek obracaią, pp. posłowie nasi expostulabunt cum Republica, żeby się temu nieporządkowi et abusui zabiegło, panowie administratorowie naszey accizy y czopowego, iako się podieli tego ciężaru, pospołu benevole tak dobierac y rachowac się z tych podatkow w skarbie powinni, ut de quota, co też uczynili, constet, ktora summa na seymie liquidata w ręku tychże panow administratorow naszych do seymiku relacyinego wcale ma zostawac,

summa iednak cztyrech tysięcy złotych j. m. panu Wolynskiemu od nich zapłacona, żeby im była przyięta, pp. pasłowie nasi efficere maią, a od seymu żeby ten podatek, iako multum aggravans, był cale zniesiony, ponieważ bez contributii inszych po staremu nieobchodzimy się. Constitucya o arianach, żeby ad effectum była przywiedziona y nigdy invalidowana niebyła, obstinatorum vero et in errore perseverantium konfiskowane maią byc dobra, a żołnierzom, niekomu inszemu, rozdawane. A ze ordinaci wszyscy z dobr swoich ordynackich służbę Rzeczypospolitey odprawowac powinni, aby z skarbu Rzeczypospolitey żadney niepretendowali zapłaty, pp. posłowie prawem to obwarowac maią. Ci, ktorzy traktuią usługę Rzeczypospolitey, maią swoie chorągwie y ciągną się, aby co dla usługi Rzeczypospolitey zatrzymaly, a że ich zapłata niedochodzi, tedy przynamniey to co ad publicum aerarium, względem podatkow z maiętnosci ich przychodzic będzie (co się iednak in futurum rozumiec ma), od pp. poborcow w contribuciach przymowano było, a poborcom w skarbie, praeviis iednak recognitionibus, że wzieli z skarbu Rzeczypospolitey taką summę, iaka będzię z dobr ich poborcy należała, y w kwicie poborcowskim onym wydanym specificowana. Ponieważ dawne y swieże prawa woiewodstwu Wołynskiemu caverunt, aby władyctwo Łuckie patriciis, mediante electione, conferowane było, tedy że praevio electionis et diplomatis, jure j. kr. mość pan n. m. conferowac ię raczył przywileiem swoim xiędzu j. mosci oycu Gedeonowi Czetwertynskiemu, ktorego domu amplissima in Rempublicam extant merita, ale osobliwie własnego rodzica, ktory pod Zborowem na usłudze j. kr. m. y Rzeczypospolitey w oczach panskich generose occubuit, pp. posłowie nasi upraszać jego kr. mosc będą, aby przy swoim zostawał przywileju; iesli by kto inszy ad male narrata z cancellariey j. kr. mosci wyniosł iaki przywiley, aby nullitati subiaceat; j. mosc zas oyciec Czetwertynski, iako legittimus donatarius, cieszył się z dobrodzieystwa panskiego; indefessa j. m. p. Stefana Czarneckiego, woiewody Ruskiego, nietylko intra viscera regni, ale y w roznych odległych prowincyach capitalem patriae persequentis hostem,

salicitudo, quantum subsidii fluctuanti patriae adtulit, tantum gloriae et gratitudinis meruit, zaczym in quantum by in dubium jura et privillegia j. kr. mosci onemu conferowane od kogo vocarentur, ratione pewnych starostw, tedy zlecamy serio pp. posłom naszym, aby constitutioni anni millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, sub titulo: assecuratia hetmanowi korennemu j. kr. mosci Zygmunta Trzeciego, uczynioney, do j. kr. mosci Rzeczypospolitey instent, iako by ta constitucya ratione securitatis j. m. pana woiewody, publico bono absentis, reassumowana była. Forteca Brodzka wielmożnego j. m. p. woiewody Sędomirskiego, że iest wielu nas receptaculum in casu ingruentium in Rempublicam periculorum, na ktory praesidium munitią y prowianty, wielkie koszty isc muszą, pp. posłowie nasi wniosą instantie na seymie, aby posiłkiem iakim Rzeczypospolitey wsparta była, salva iednak indemnitate podatkow woiewodztwa, naszego et retentis, iesli by się iakie przy j. mosci znaydowały, wolnosci zas miastu Brodom, od swiętey pamięci krola Władysława przywileiem nadane, aby teraz constitucyą confirmowane były. Wiadome są merita erga principem et Rempublicam wielmożnego j. m. p. woiewody Kiowskiego, tudzież fides et conscientia spezy miasta Zamoscia, ktore fortiter impetui krola Szwedzkiego resistendo podieło, pp. posłowie nasi wniosą jnstantią do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby osobliwy na to miasto respekt był, y koszty tak na ludzie, iako restauracyą tey fortece, errogowane, recompensowane byli, tudzież y praesidium in futurum provisum, bez uszczerbku iednak podatkow y retent woiewodztwa naszego, a miesczanom zamosckim za ich wiary y cnoty dotrzymanie, prawa dawney wolnosci aby byli confirmowane. Ołyka, iako ex meritis swiętey pamięci xięcia j. mosci p. kanclerza Wiel. X. Łit., tak ex receptaculo wielu nas braciey pod te niszczęsliwe czasy, meretur od całey Rzeczypospolitey na reparacyą debitum respectum, zaczym pp. posłowie nasi commendabunt tę fortecę j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby aliqua ratione, sine diminutione iednak contributionum publicorum, było ukontentowane. Wysokie merita j. m. pana Wołynskiego, ktore, iako przedtym oswiad

czał j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, tak w teraznieyszym szczęsliwe z woyskim Zaporoskim concludowanym pokoiu, merentur wszelką u j. kr. mosci y Rzeczypospolitey gratitudinem, pp. posłowie nasi exponent Reipublicae jego mosci prace, koszty y trudy, ktore jego m. dla dostoienstwa panskiego, dla conservatij wpokoju oyczyzny, cum discrimine vitae suae podiął y podeymuie, a oraz upraszac będą j. kr. mosci, aby miłosciwy wzgląd swoy panski na jego moscia miec raczył. I. m. pana Bełzkiego także merita jch m. pp. posłowie zalecą j. kr. mosci y o panski wzgląd na jego moscia upraszac będą, iako zatym ktory na usłudze Rzeczypospolitey zdrowia y fortun swoich nie małe podiał dispendium. I. m. pan Brasławski za przodkow swoich y swoie merita recentiora, aby in desiderio suo ktore cum jure et aequitate convenit był ukontentowany, upraszac będą. I. m. pana stolnika Ciechanowskiego constantissimo erga Rempublicam et principem merita quantum sibi exposcunt, odwazne na comissie kozackie kilkokrotne drogi, także insze z odwagą zdrowia y kosztem wielkim, z rozkazania j. kr. mosci odprawione, legatie iasnie demonstrant, ktore aby pp. posłowie nasi chcieli promovere omni intentione ratione, zlecilismy tudzież, aby w likwidowanych swoich praetensyach od j. kr. m. pana n. m. był satisfactus, insimul instabunt. Dziany, tatarzyn, iż przez ręce j. m. pana oboznego koronnego od j. m. pana woyskiego Łuckiego wzięty, a do jego mosci przywieziony, a potym pro bono publico za instantią hana j. mosci do Krymu oddany, ktory się temu to jego mosci panu woyskiemu na pięc tysięcy talerow twardych szacował, instabunt jch m. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby ta summa pro salutione okupu do Krymu, od j. m. pana woyskiego winnego y w nim pewnych osob zastawionych quacunque ratione, co byc może, nagradzona była. Za j. m. panem Alexandrem Czaplicem, bratem naszym, wniosą instantią pp. posłowie nasi, aby według przywileyiu j. kr. mosci do substancyi swey przywrocony był per constitutionem, ktory odwagami swemi znacznemi errorem suum correxit et expiavit. Iego m. pana sędziego ziemskiego Łuckiego;

tam in sago quam in toga optime de rege et Republica meriti civis indefessa studia bene merendi stąd constare mogą całey oyczyznie, że dwoch synow straciwszy y trzeciego, iuż unicum, j. m. pana chorązego Parnawskięgo, na takoweż odważa zabawy, ktore w oczach koronnych optime contestantur y w teraznieyszey pod Toruniem okaziey, zaczym, aby utrique debita od j. kr. mosci respondeat gratitudo, promovebunt jch m. pp. posłowie nasi, iako y to, aby caduk j. m. panu chorążemu post rebelles dany był sądzony. Przytym że commendabitur y sprawa j. m. pana Myszki Chołoniewskiego, porucznika jego m. pana woiewody Kiiowskiego, j. m. pana łowczego Wołynskiego, jako woiewodstwu temu tak całey oyczyznie non desunt innati erga patriam amoris argumenta, ktory, z młodych lat swoich odprawiwszy rudimenta przy usłudze swiętey pamięci krola Władysława, in posteriori cursu lat swoich, nil intermisit do oswiadczenia tego, co należało bono Reipublicae civi, tenże y w oczach j. kr. mosci, pod Zborowem postrzelony, wyswiadczył swey ochoty znaczny specimen, zaczym instanbunt pp. posłowie nasi, żeby j. kr. mosc, memor zostaiąc zasług iego, do dalszey ochoty chciał go zachęcic. Brata naszego j. mp. Dmitra Ursula Rudeckiego wysokie merita in Rempublicam, nietylko woiewodztwu naszemu, ale y całey Rzeczypospolitey, są manifesta, iako młodosc swoię, ieszcze za swiętey pamięci krolow jch mosciow Zygmunta y Władysława, w woiennych cwiczył zabawach, odważne zdrowie y krew swoie niosąc w każdey woienney okaziey, a nadto y pod Beresteczkiem chorągiew ziemską woiewodztwa naszego w potrzebie nosił, y insze virtutis specimina evidentissimis probavit documentis, zaczym pp. posłowie nasi gorąco do j. kr. mosci instare maią, aby j. kr. mosc przynamniey chorąstwem woiewodztwa Wołynskiego to iego vicariam nagrodził promptitudinem, in quantum j. m. pana chorążego teraznieyszego ad maiora officia wysokie iego pociągną. J. m. pana stolnika Kiiowskiego brata naszego wielką od chorągwi j. m. pana Lubelskiego potkała zniewaga, bo nietylko in fortunas, ale in personam iego saevitum, żeby tedy animadversum było na takową in-

solentią pp. posłowie nasi instabunt. J. m. pan woyski Włodzimirski, qua fidelitate z woiewodztwem et quo zelo przysłużenia się oyczyznie procedebat, nikomu tayno nieiest, zaczym ze prowianty wydawał za assignatiami j. m. p. hetmana wielkiego koronnego, a kwitow osobnych (niemaiąc ad manus constitutiey, ktora nierychło z druku wyszła, dla czego informowac się niemogł) nieodbirał, jch. m. pp. posłowie nasi porrigent onemu manum, aby go w tey mierze j. mp. praviantmagister generalny nietrudnił, poniewaz legitime za assignatiami płacił. J. m. pan starosta Łucki y j. m. pan Kilian Wilhorski, podczaszy Wołynski, quantum praestiterunt odwagami swemi cum dispendio fortun y zdrowia swego, wszystkim to constat, co nieustaiąc w synach, j. m. panu mieczniku a j. m. panu Ierzym Wilhorskim, rotmistrzach j. kr. mosci, testantur takoweyże ochoty erga Rempublicam promptitudines, zaczym pp. posłowie nasi nieprzepomnią jch mosciow, aby jego kr. mość panski swoy wzgląd na ich koszty miec raczył w tak utrapioney oyczyznie, ktora nieustaiącemi affligitur calamitatibus. Niegodzi się deesse tym, ktorzy magestat Boży modlitwami swemi błagaią, y te ktorąsmy zasłuzyły delictorum poenam zatrzymuią, iako to pannom zakonnym Lwowskim reguły Dominika swiętego, także pannom Łuckim zakonu swiętey Brygidy, oycom jezuitom Ostrozkim, j. m. xiędzu archimandrycie Żydyczynskiemu w libertatiey funditus zniesionych dobr, do archimandriey należących, oycam zakonnikom monastera Krechowskiego, aby ci wszyscy in desideriis et praetensionibus suis, cum jure concordantibus, mogły byc ukontentowani, pp. posłowie nasi fidelem navabunt operam. Miasto zas Łucko, metropolis sądow y seymikow naszych, w ktorym juventus szlacheckiego stanu fovetur y swoie exercitia bierze, a przez stanowiska żołnierskie wczasu swego miec niemogą, iako y pomienione sądy pokoju, tedy, aby speciali respectu miasto te od jch m. pp. posłow naszych zalecone było ratione libertatiey, zlecilismy. Ktore to puncta, na seym de communi consensu nostro spisane, iako y desideria pomienione, zlecilismy j. m. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby,

ręką swą podpisawszy, do xiąg grodzkich Łuckich podał. Datum w Łucku dnia dwudziestego osmego februarii roku tysiąc szescset pięđziesiąt dziewiątego. У тое инструкъции подпис руки его мил. пана маршалка кола рыцерского в тые слова: Wacław Hulewicz, n. k. podsędek Łucki, rot. j. kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Котораяжъ то инструкъция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. пана маршалка кола рыцерского, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ естъ вписаная.

Книга грод. Луцкая № 2179, л. 311, № 13.

XIV.

Постановленіе волынской шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 16-го сентября 1659 г. Установленіе финансовыхъ судовъ и выборъ судей; назначеніе дня для разбора дѣлъ, на который должны собраться всѣ сборщики податей и представить отчеты; сборщики акциза должны передъ этимъ судомъ принесть присягу. Каждый гродскій и земскій урядникъ долженъ побуждать къ уплатѣ податей и, въ случаѣ упорства, продавать движимое и недвижимое имущество и даже подвергать инфаміи и обвиненію въ похищеніи государственной казны; если же урядникъ обвинялъ кого неправильно, то самъ подвергался отвѣтственности. Уплатѣ податей и сопряженнымъ съ неуплатой послѣдствіямъ подвергаются всѣ обыватели, не исключая и православнаго духовенства. Сборщики, отказывающіеся отъ должности, должны сдать отчетъ передъ судомъ.

Року тысеча шест сотъ пятдесят девятого, меся́ца сентебра шеснадцатого дня.

На вряде кгродском, ъъ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславом Лыховъским, буркрабим замку Володимерскаго, и книгами нинешъными кгродскими старостинъскими, stanowszy oczewiscie, urodzony jego mosc pan Stephan na Zahorowie Zahorowsky, marszałek koła rycerskiego seymiku relationis woiewodztwa Wołhynskiego, laudum, przez ich mosciow

panow obywatelow woiewodzstwa Wołhynskiego na seymiku relacyinym we Włodzimirzu uchwalone, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich Włodzimirskich, prosząc, aby przyięte y wpisane było, podał, tak się w sobie maiące: My rady, dignitarze, urzędnicy, xiążęta y rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, ziechawszy się na electią deputacką tu do Włodzimirza, według alternaty, prawem woiewodztwu naszemu opisaney, przypadaiącą, kędy oraz vigore laudi proxime praesenti termin rellationis ich mosciom panom posłom naszym na seym przeszły, od nas wysłanym, był naznaczony, przychilaiąc się do constitutij także y declaratij woiewodztwa naszego na tym seymie przeszłym, po odebraniu relatij y wysłuchaniu ich mosciow panow posłow naszych, aby było ex re et commodo totius Reipublicae y woiewodztwa naszego, takowę uchwałę unanimiter postanawiamy. Naprzod przychilaiąc się do prawa pospolitego y constitutij seymu przeszłego, sądy skarbowe, w woiewodztwie naszym uchwalone, reassumuiemy et ad supplendum numerum judicium (ponieważ iednych fata, drugich insze finitie et impedimenta abstraxerunt) moderno laudo przydaiemy jch mosciow panow Jarosława Pocieia, chorążego Nowogrodzkiego, Thomasza Koziekę, podstolego Wołhynskiego, xięcia Wacława na Czetwertni Czetwertynskiego, Stephana na Zahorowie Zahorowskiego, marszałka koła naszego, y Marcina Leduchowskiego, ktorych do tamtych incorporatos miec chcemy, zlecaiąc to wszytkim ich mosciom, aby pro die decima novembris do Łucka ziachali y tam stricta manu exigant rationem od wszytkich in genere i. m. panow exactorow iakich kolwiek w woiewodztwie naszym contributij, tudziesz y retentorow wszelakich podatkow. Na ktore sądy termin wszytkim ich mosciom panom exactorom, tak starych, iako y nowych podatkow, nemine excepto, tudziesz y retentorow, bez przypozwu naznaczamy. A tym czasem ich mosc panowie exactorowie, także ich succollectorowie, regestra swoie ad acta castrensia woiewodztwa naszego podac będą powinni y one sądowi pomienionemu skarbowemu praesentowac y liquidowac sub paena peculatus. Succollectorowie accyzy po miastach przed tym że sądem juramenta maią wykonac; a ponieważ executio

est anima legis, postanawiamy, aby officia castrensia zieżdżali do dobr jure victorum in vim fortis executionis, non obstante absentia aliorum officialium, ieden z nich takową może odprawowac executią, woznym y burgrabim przysiągłym zamku jego krolewskiey mosci eandem facultatem daiemy. Ktory to urząd, ziechawszy ad bona jure victorum, iesliby satisfactia pieniężna byc nie miała, powinien dobytki, konie, woły, a gdzieby y tego nie było, tedy ipsum fundum inhaerendo constitutiey in solutum brac. Czego iesliby jure victi ad spatium unius septimanae niewykupili, libera venditio conceditus; takoważ executia służyc ma wszytkim ich mosciom panom exactorom de retentoribus quorumvis contributionum, także proviantu, przez jego mosc pana Jana Hulewicza, woyskiego Włodzimirskiego, wybieranego, ktory, nie czekaiąc cadentiam formati judicij, per fortem executionem laudum swego residuitatem proviantu u retentorow swych exigere ma, a inquantum by też niesłusznie iuż wydany u kogo wyciągał proviant, poenis in temere exigentes, inferius descriptis, podlegac ma; a ktoby smiał wyszpomienioney executiey se opponere y niedopuszczac, ma subjacere poenis in legibus regni descriptis, videlicet, infamiae et peculatus. Exactor zaś inquantum by nie słusznie kogo smiał na delacie podac y takową aggravare executią, iako falsarius, karany ma byc in eodem judicio, cum refusione damnorum parte lesae. Miasta, miasteczka wszytkie, nemine excepto, zatrzymaną accyze fideliter powinni wydac, tak duchowne, iako y szlacheckie y iego krolewskiey mosci, a w nieoddaniu per executionem odbierane byc maią. Ażeby iaka w wybieraniu iey nie intercedowała difficultas, tedy postanawiamy, yż iako pirsze dwie cwierci roku ich mosciom panom administratorom wydawane były, tak y ta trzecia, ktore jego mosc pan Bogusław Horain, pisarz ziemski Łucky, dobierac ma, powinna byc wydana, żeby się aequiparowała summa tey trzeciey częsci, iako y tamtych dwoch, co temuż jego mosc panu administratorowi accyzy iniungimus, aby modo, superius descripto, te retenta, iako najprędzey, wyciągnął. A yż jego mosc pan Thomasz Kozieka, podstoli Wolhynski, renuncio·

wał officio administrationis accyzy, tedy hoc onus z jego moscią znosiemy, a jego mosc powinien według calculatij swoiey, co kolwiek tempore functionis suae wybrał, oddac powinien będzie na wypłacenie długu woiewodztwu naszemu, według declaratij seymu przeszłego; a post justam et plenariam przez ich mosciow panow administratorow accyzy obudwoch satisfactionem, formatum nasze idem judicium skarbowe ma ich mosciow per decretum uwolnic. A lubobyśmy sobię życzyli alleviare onus zatrzymanych contributiey z dobr ich mosciow panow duchownych ritus graeci in anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, patrząc na dezolatią ich per calamitatem temporum, iż iednak ciężarom tak wielkim podołac woiewodztwo nasze in tanta Reipublicae necessitate niemoże, y ciż ich mosc panowie ritus graeci duchowni z nami aequaliter in oneribus niestanęli, ponieważ ordo noster aequestris w tamtem roku pomienionym y podatkami y expedicione bellica w osobach swoich, a ich mosc panowie duchowni ritus romani manu ludzi zaciągnionych sublevarunt Rempublicam, tedy, reassumowawszy laudum roku tysiąc szesc set pięcdziesiąt piątego, injungimus illo laudo obranemu iego mosc panu poborcy naszemu, aby jego mosc do sądow skarbowych adcitet ich mosciow. A in casu contraventionis sub poena expressa te retentum u ich mosciow sine mora exigat. Toż rozumieiąc o tych wszytkich, ktorzy illo laudo dosyc, nie uczynili y tych podatkow nie wydali, postanawiamy, aby tak z dobr jego krolewskiey mosci, iako duchownych y szlacheckich dosyc tamtemu postanowieniu uczyniono było. Desiderium iego mosc pana Samueła Wolskiego yż się na tem seymiku naszym uspokoic nie mogło, tedy one cum toto effectu do sądow, od nas formowanych, remittimus. Jego mosciu panu Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, do poborow woiewodztwa naszego dana assignatia na congressie teraznieyszym naszym wnoszona, powinney potrzebowała satisfactij, ale że przed podaniem ad acta regestrow ich mosciow panow poborcow naszych informowac się woiewodztwo nie mogło, tedy, za consensem iego mosci pana podstolego Brasławskiego, do

cadentij sądow naszych skarbowycb odsyłamy; na ktorem terminie idem judicium powinno będzie doyzrzec, aby iego mosc pan podstoli ante alios miał swoie umowioną satisfactią. Te tedy uchwałe nasze, zgodnie postanowioną, zlecilismy iego mosc panu marszałkowi koła naszego do act grodzkich podac. Data we Włodzimirzu na seymiku relationis dnia szesnastego septembris anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. У того лявъдум подпис руки тыми словы: Stephan na Zahorowie Zahorowsky, marszałek koła rycerskiego seymiku relationis woiewodztwa Wolhynskiego. Которое то лявъдум, за поданем и прозбою вышъменованого его милости подаваючого, а за принятем моим урядовым, до книг нинешъных естъ вписаное.

Книга грод. Владимір. 1659 г., № 1027, л. 949.

XV.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 3 декабря 1659 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи противъ козаковъ, поддерживаемыхъ Москвою. Перемѣна срока засѣданій скарбовыхъ судовъ, въ виду замѣшательствъ, происходящихъ въ Украинѣ.

Року тысеча шестсотъ пятдесятъ девятаго, месеца декабря четвертого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Алекъсандром з Кглинска Кглинскимъ, войскимъ Черниговскимъ, бурграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Филипъ Бокей, маршалокъ кола рыцерского, лявдумъ ихъ мил. пановъ обывателовъ воеводства Волынского на сеймику, про дие терціа децембрисъ анни куррентисъ, миллезими сексъцентезими квинъквагезими нони, за универсаломъ ясне освецоного княжати его мил. пана воеводы Волынского, зложонымъ, зъгромажоныхъ, раціоне интроконтенторумъ, згодне постановъленое, с подписомъ руки своее, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ, пер модум обляте подал. просечи,

абы принятое и в книги вписаное было, которое я, урядъ, прiймуючи, читалемъ и такъ се въ себе маетъ: My, senatorowie, xiążęta, dygnitarze, urzędnicy, ziemscy y grodzcy y wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, na seymiku do Łucka, pro die tertia decembris anni praesentis, millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, za uniwersałem jas. osw. xiążęcia j. m. Mikołaia Jerzego na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody Wołynskiego, złożony, zgromadzeni, conformuiąc się wprzod do uniwersału jas. wiel. j. m. p. Stanisława na Potoku Potockiego, woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, a potym consequenter do uniewersału xiążęcia j. m. pana woiewody naszego Wołhynskiego, tudzież y do samey potrzeby (ktora iest tutissimus telum) woiewodztwa naszego, niechcąc niwczym deesse oyczyznie naszey, a pogotowiu strapionemu et tot fluctibus agitato woiewodztwu naszemu, za zgodą spolną nas wszystkich, termino et actu huic przytomnych, takowy poratowania woiewodztwa naszego namowilismy sposob. Naprzod lub to wiemy, że pospolite ruszenie, według prawa, niemoże byc iedno sine divisione belli, że iednakże iakosmy zawsze gotowi byli dla zaszczycenia dostoienstwa j. kr. m. pana n. m. y dla obrony praw, swobod y wolnosci naszey ostatek krwie y substantiey naszych wylac, tak teraz, kiedy od wiarolomnego, moskiewską potegą wspartego, neprzyiaciela, nam naybliżey imminet periculum, za spolną y iednostayną zgodą naszą conclusimus, abysmy in armis we dwie niedziele po ruszeniu się woyska Rzeczypospolitey a woiewodztwa naszego, ku nieprzyiacielowi stanęli, i tam szli, gdzie j. m. panom wodzom naszym opportunissimum będzie się zdało, a żeby innotescat, jas. wiel. j. m. panu woiewodzie Krakowskiemu, gotowosc wprzod nasza do usługi Rzeczypospolitey, a potem też y postulata nostra legittima debitum et condignum sortiantur affectum użylismy e medio nostri urodzonych jch mosciow pana Stanisława Muszatycza Ochłopowskiego, skarbnika Wołhynskiego, y Łukasza Olbeskiego, czesnika Lubielskiego, braciey naszych, aby przy instructiey y credensiae, j. m. pana marszałka naszego podpisanym ręką, wszystkie potrzeby woiewodztwa naszego, iako naylepiey przełożyli.

Co się zas dotycze sądow skarbowych formati judicii, na seymiku naszym Włodzimirskim, ad mentem constitutionis seymu przeszłego, umowionych, te że ad primam incidentiam dla zamieszania od Ukrainy sądzone byc niemogly, inhaerendo limitationi, ad diem tertiam mensis currentis factae, żeby się nie translaposował termin, ad diem undecimam ejusdem mensis et anni, auctoritate teraznieyszego naszego seymiku odkładamy, ktore to sądy iuż więccy limitowane byc niebędą mogły sine maxima et inevitabili necessitate, interponendo poenas legum et solariorum restitutionem, jch m. panom sędziom, iesliby ktore na termin praefigowany nieziachał, do tegoż terminu y j. m. p. Piasoczynskiego, podstolego Bracławskiego, pułkownika j. kr. mosci, względem zapłaty zasług w woiewodztwie naszym, za assignatią skarbową do zapłacenia przekazanych, o poczekanie uprosilismy. Co wszystko, aby swoy żupełny walor y wagę miało, j. m. panu marszałkowi koła naszego ręką podpisac i do akt podac rozkazalismy. Dan w Łucku dnia trzeciego decembris anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. У того лявъдумъ подписъ руки его мил. пана маршалка в тые слова: Philip Bokiey, marszałek koła rycerskiego, m. p. Котороежъ то лявдумъ, за поданемъ през его мил. пана маршалка, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга грод. Луцкая № 2179, л. 1022, № 4.

XVI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю, гетманамъ и всему войску за защиту отечества. О продолженіи войны съ Московскимъ царемъ, для возвращенія отошедшихъ земель. О недозволеніи уступать послѣднему провинціи, принадлежащія Рѣчи-Посполитой, при заключеніи съ нимъ мирнаго трактата. О ненарушеніи правъ и вольностей шляхты. О непремѣнномъ внесеніи въ гродскую книгу и о точномъ выполненіи сеймовыхъ конституцій. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію войны

и успокоенiи разоренныхъ провинцiй. О непремѣнномъ проживательствѣ украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ, подъ страхомъ лишенiя ихъ. О раздѣленiи староствъ, оставшихся безъ владѣльцевъ, между лицами, заслуживающими награды, но исключительно между коренными польскими дворянами. О недозволенiи избирать новаго короля при жизни правящаго. О возстановленiи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадяцкимъ договоромъ. О недозволенiи частнымъ лицамъ захватывать земли въ прiобрѣтенныхъ кровью провинцiяхъ. О дарованiи шляхетскихъ правъ лишь съ согласiя дворянъ. О содержанiи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и волошской—хоругвей, подъ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущенiи иностранцевъ къ занятiю должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленiи государственной казны. О награжденiи города Гданска за вѣрность. О назначенiи на мѣста гродскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженiи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утвержденiи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятiи съ нихъ присяги. О дарованiи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банницiи и инфамiи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ гродскимъ судамъ. О возстановленiи права публичнаго наказанiя. О возстановленiи прежнихъ правъ относительно консервацiй. Объ оказанiи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженiи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волынскому статуту. О вознагражденiи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденiи закона объ отце- и брато-убiйствѣ. О награжденiи разныхъ лицъ.

Року тисеча шест сот шестдесят первого, месеца марца двадцет осмого дня.

На вряде кгродском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Стефаномъ Вышполъскпм, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешъными кгродскими старостинскими, stanowszy personaliter, urodzony pan Jan na Zahorowie Zahorowski, stolnik Czernihowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Czernihowskiego, jnstructią ich mosciom panom posłom, na seym walny Warszawski blizko przyszły s pomienionego woie-

wodstwa obranym, z godnie daną, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich Włodzimirskich, podał, tak się w sobie maiącą: Instructia ich mosciom panom z Czernihowa: ich mosciom panom Adamowi z Burkat Burkackiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, Stephanowi na Zahorowie Zahorowskiemu, z Nowogrodka: ich mosciom panom Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, chorążemu Żytomirskiemu, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, posłom woiewodstwa Czernihowskiego, na seym walny Warszawski dana, na seymiku we Włodzimirzu juxta constitutionem obranym. Iest za co maiestatowi Bozkiemu powinne dzięki oddac, gdy Ukraina, tot annos rebellis, virtute polona ad obedientiam własnego pana adacta, redit tandem ad corpus regni, tym więcey, kiedy constitutio armorum foedifrugi hostis doznała coelestem vindictam, a narod nasz triumphalem odniosł lauream, ktore tak wielkie zwycięztwo nad nieprzyiacielem, ponieważ felicitate et auspicijs iego krolewskiey mosci pana naszego, miłosciwego stanelo, przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego, ich mosc panowie posłowie nasi iego krolewskiey mosci uniżenie podziękuią. Podziękuią także ich mosciom panom hetmanom, quorum virtus et dexteritas tantis de hoste partis trophaeis toto terrarum orbi inclaruit. Niemnieysze debetur rycerstwu koronnemu gratitudo, ktore nomen polonum ad pristinam revocavit gloriam, ochotnie prace swoie za całosc oyczyzny niesąc y krew swoie na usługę iego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey poswięcaiąc. Za co ich mosci panowie posłowie tak dobrym y zasłuzonym spolney matki naszey synom podziękuią. A iż woiewodztwo nasze, per tot annorum spatium wyglądaiąc tanquam de limbo avroram pacis, y do tych czas ad propria nieprzyszło, ponieważ sedes belli z Moskwą et cum relicuis rebellibus w tamtym woiewodztwie iest, instabunt ich mosci panowie posłowie, aby continuatis bellis z carem Moskiewskim było, y ta provincia, felicibus armis recuperowana, przyszła tandem ad regni corpus; gdyż do tychczas aexulare obywatele woiewodztwa tego muszą, lubo drugie woiewodtwa ukraynne meliori sorte poczynaią reviviscere, nas samych pogranicznych spes sola pacis, speratae et victoriae fructus

lactat, a inquantumby przyszło ad tractandum z narodem Moskiewskim negotium pacis, iako nam jego krolewska mosc w instructiey swoiey proponowac raczy; lubo nie wątpiemy, że ex dignitate iego krolewskiey mosci y Rzeccypospolitey finietur hoc negotium, jednak ich mosci panowie posłowie nasi przestrzegac tego maią, aby żadncy awulsiey, strzez Boże, od Korony w woiewodztwie naszym nie było, w czym fide, honore et conscientia ich mosciow obligamus, gdyby mieli na co takiego vel in minima particula pozwolic, non fraterno od ich mosciow przyimiemy animo et hoc ipsum irritum et inane declaruiemy. A ponieważ ten seym, według constitutiey przeszłey, także jego krolewskiey mosci instructiey, poczynac się będzie a modo concludendorum consiliorum, ktore negotium iż na seymikach dotąd nie było et tangit fundamenti libertatis nostrae, nic in eo passu definitive concludowac ich mosc panowie posłowie nasi nie maią, ale hoc negotium totium ad trutinam nostram na seymik rellacyiny przyniosą, na żadne depactacyie z yzby poselskiey in materiis status regni officientibus et libertatem laedentibus ich mosc panowie pozwalac nie maią, ieno aby commune consilium more maiorum zostawało. Aponieważ po te czasy na seymach, dolendo ad posteritatem exemplo, siła constitutiey sine scitu ordinum irrepsit, instabunt ante omnia ich mosc panowie posłowie nasi, aby temu zabiegaiąc, constitutie, in facie Reipublicae czytane, na ktore zgoda nastąpi, ręką, marszałka poselskiego y deputatow, do constitucij z izby poselskiey mianowanych, tamże zaraz w senacie nieodchodząc podpisane y pieczętarzow koronnych, a potym do grodu zaraz po seymie przez tegoż marszałka były podawane sine correctura, w ktorym także punctie fide, honore et conscientia ich mosciow panow posłow obliguiemy. Ponieważ woyna z nieprzyiacielem dotąd nie skonczona, ktorey prosecutio oraz y securitas woiewodztwa naszego moram non patitur, zlecamy to ich mosciom panom posłom, aby, inito cum ordinibus regni consilio, seym ten skrocony był, o co gorąco ich mosc panowie posłowie instare maią, aby tym prędzey woiewodstwo nasze de manu hostili wynisc mogło·

In negotio coaequationis w instructiey jego krolewskieey mosci proposito, lubo woiewodztwo nasze propter iniquitatem temporum, ieszcze dotąd in hostico zastaiąc, contribuere niemoże, jednak, ne in quidpiam communis libertatis derogetur, znosic się ich mosc panowie posłowie z drugiemi woiewodztwy maią. Prawa dawne o residentiey ich mosciow panow starostow ukraynnych, opisane iesli kiedy, tedy teraz maią przysc in executionem, ponieważ securitas Ukrayny zawisła, maią tedy ich mosc panowie posłowie urgere prefatam executionem tego prawa et insuper obostrzyc, aby ta residentia pomieniona sub amissione capitaneatus była; a ktoby nie residował, aby ipso facto takie starostwo provocanti było y iego krolewska mosc miłosciwie bene merentibus conferre proponet y to aby postfata modernorum possessorum starostw ukraynnych jeden nietrzymał, ale były podzielone aequaliter inter bene meritos, na czym także y securitas tameczne należy y ludzie woienni do służby oyczyzny będą ochotnieysi y większe subsidium tamtych kraiow będzie do obrony residentow u panow postronnych, iego krolewska mosc proponowac raczy; ktory punkt pro justo et necessario woiewodstwo nasze judicat, ea tamen conditione, aby cudzoziemcy, ani ci, ktorzy indigenatami y nobilitaciami weszły do Korony, in ista functione niebyli, ale szlachta polska starozytna. Inter arcana libertatis elektio regis est qua vel maxima nota a servillbus distinguimur nationibus, ktora yż teraz, vivente principe, cujus diutissimum et felicissimum regnum sit, proponitur, nie będą mieli ich mosc panowie posłowie nasi facultatem de hoc negotio tractandi, ale ten punkt propter informationem ulteriorem na seymik rellacijny przyniesc maią, salvis per omnia legibus de libera ellectione sancitis. Pacta Hadiackie, ponieważ non sine sanguine nostro stetit victoria de rebellibus, maią bydż meliorowane w tych punctach, ktore przeciwko prawu y wolnosciom woiewodstwa naszego są, o co ich mosc panowie posłowie jego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey prosic maią. Quanto sumpto et sanguine provincias Respublica recuperat, kazdy uważyc może, zlecamy tedy ich mosciom panom posłom pilnie przestrzegac

tego, aby ani ich mosc panowie hetmani, ani żaden z woyska, dobr, per arma Respublica recuperowanych, usurpowac sobie privata authoritate nie smiał, y to lege perpetua obwarowac maią, cum interpositione contra delinquentes personas infamiae et bonum confiscationis. Nobilitatem in regno et juris charitatem magno sanguine maiores nostri zasłużyli, ktore yż teraz bez zasług woiennych zwykłe conferri, na żadne indigenaty, ani nobilitatie, ich mosc panowie posłowie pozwalac nie maią, ale na seymik rellatijny desiderium candidatorum przyniesc, interim moventur de Republica y o wszem ci nobilitowani y ktorzy do indigenatu przypuszczeni, a bez protestacij staneli, aby fidelitatem regni poprzysięgli y statuto de scartabellis byli podlegli, supplementa legis zabronili, ktore reassumendo paenorum oraz obostrzyc. Wołosze y Tatarowie aby więcey w woysku nie byłi według constitucij, oprocz dwoch chorągwi ich mosciow panow hetmanow, hoc praecustodito, aby tych chorągwi rotmistrzami szlachta polska osiadła była. A ponieważ to emeriit, że ludzie, in privatum usum et comunitatum ordinowani, aggravant nobilitatem stanowiskami y rożnemi exactiami y przechodami, ma tedy na tem seymie lex sanari, per instantiam et curam ich mosciow panow posłow, aby ci wszyscy, ktorych ludzie delinquunt, poena trium millium marcarum et triplici refusione damnorum byli karani, cum prefixione fori inter causas militares jus prave paenaes Rempublicam est. Ma tedy mynica in bonum ordinum bydz wprawiona y ratio reddi, iako wiele fructificuie Rzeczypospolitey. A ponieważ ab exoliticis consilijs et personis omnis morbus, maią reassumi omnes leges et insuper sanciti, aby wszyscy in genere cudzozemcy, iako do mynice, tak do skarbowych urzędow, legatij y inszych functij publicznych nie należali, ale szlachta polska starożytna, a ktoby smiał inaczey uczynic, poena peculatus był karany. Monopolia skarbowe aby niebywali y cokolwiek Respublica conferret zasług woysku gotowemi pieniędzmi, aby to się w fanty nieobracało y skarb privatnemi interessami, quacumque ratione, niebawił. Desideria miasta Gdanska, ktore laudabili ad posteritatem exemplo, pa-

nu y oyczyznie poprzysiężoney dotrzymało wiary y wszelakiego godne iest podziękowania, na seymik rellatijny propter meliorem informationem ich mosc panowie posłowie przyniesc maią, przy dawnych prawach y wolnosciach miasto Gdansko zachowawszy, także y desiderium ducum de Croa. Warowało prawo, aby urzędnicy grodzcy osiedli byli, ktore y teraz reassumowac, dołozywszy tego, aby pisarze y burgrabiowie osiedli byli in eodem districtu. Depactacie znayduią się w kancellariach przeciwko prawu, ma tedy constitutia anni millesimi sexcentesimi decimi tertij woiewodztwom tym służyc, ktore się statutem Wolynskim sądzą, poena duplex ma bydz interposita. Urzędnicy grodzcy aby spraw przed żadnym sądem nie odprawowali, a regenci aby byli przysięgli urzędow ziemskich woiewodztwa Czernihowskiego, ktore inpossessionati trzymaią, sila się zagęsciło, aby tedy ipso facto takowe urzędy nullitatis były y krol jego mosc aby ich pro vacanti rozdawał, insuper reassumowac constitutią anni millesimi sexcentesimi decimi tertij o warunkach ziemskich urzędnikow; a ktoby smiał urząd ziemskij, na ktory electiey potrzeba, uprosic sine electione, poena duorum millium marcarum et privatione tegoż urzędu ma bydz karany. Interest na tym, aby celeritas justitiae była in re publica, ze tedy ich mosc panowie starostowie tych woiewodztw, ktore się statutem Wołynskim sądzą, nie maią facultatem banicij, albo infamij, na szlachcicu nakazac, przetoż maią bydz pomienione woiewodztwa, ac praecipue woiewodztwo nasze, porownane z koronnemi. O zbiegłych wielka dillatia dzieje się, ma bydz ponowiona lex, aby się ullis dillationibus, w grodzie peremtorie et sine appellatione citati, odpowiadali tum et sine dillatione maioris et exemptus. Constitutie, ktore contra fundamenta libertatis irrupserunt, ac praecipue de suppressione poenae publicae, aby nullitatis ipso facto były et imposterum obostrzyc prawo contra violatores poenae publicae; a dekreta trybunalskie wszystkie aby in suo robore, juxta constitutiones eo nomine sancitas, zostawały, y aby starostowie wieże według prawa in causis ejusdem poenae publicae budowali sub poenae duorum millium mar-

carum ad instantiam cuiusvis nobilis inter causas officij repetenda. Warowało przy ordinatiey trybunału Wołynskiego, aby conservatij woiewodstwa Kiiowskiego, do ktorych należą sprawy wszytkich czterech woiewodztw, iednym statutem się sądzących, po woiewodztwie Kiiowskim byli sądzone, co inaczey przeciwko dawnieyszym constitutiom y przeciwko instructiom woiewodztw tamecznych na przeszłym seymie staneło, maią ich mosc panowie posłowie do dawnych praw y zwyczaiow conservatij przywrocic; do tych czas woiewodztwo nasze (exulat) y nie może przyisc ad propria, poky woyna z Mokswą durabit; a yż obywatelow, in exilio zostaiących, sumptus defficit, prosic będą ich mosc panowie posłowie o reclinatorium tanti spezy, poky woyna z Moskwą skonczona nie będzie. Zagęsciły się, przeciwko prawu et juribus ordinationis, inventione prepostera poczynione zapisy, przetoż, ktoreby się kolwiek znaydowali przeciwko statutowi Wołynskiemu wyraznemu, aby per legem publica nullitatis były declarowane. Pacta z kurfirstem Brandeburskim iakiemi staneli sposobami, wiadomo Rzeczypospolitey, w ktorych per appendium Drahimskie starostwo (przyłączone), ieżeli nie dosyc na tym, że kurfirst tot benefitia a Reipublicae odniosł, ktory yż teraz posiłkow niedał juxta pacta propria, ieżeli ieszcze y Drahimskie starostwo ma, strzeż Boże, od Korony odeysc, czego ich mosc panowie posłowie una cum Reipublica przestrzegac maią, tedy jasniewielmożna iey mosc pani Anna Potocka, woiewodzina Krakowski, hetmanowa wielka koronna, staroscina Drahimska, według constitutiey anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi octavi ad aequatam recompensam odniesc powinna wieś Dobrzyniuw od starostwa Krasnostawskiego, nescitur quo casu aut errore thypographi do Lopiennikow przyłączono, contra jura et priwilegia priora, aby znowu do starostwa tegoż była przywrocona. De patricidio et fratricidio prawo reassumowane aby delinquentes, contra hanc legem, ipso facto infames byli y żadnych urzędow niebyli capaces. Wiadomo iest wszystkiemu swiatu sublimis virtus jasniewielmożnego iego mosci pana woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, ktora tot trophaeis insignita terazniey-

szym nad nieprzyiacielem Rzeczypospolitey otrzymanym, cum aeterna nominis jego moscia gloria, zwycięžstwem coronatur, accedit amor patriae et libertatis, pro qua toties vitam et sanguinem jego mosci in discrimen obtulit, maią tedy ich mosc panowie posłowie przy powinnym podziękowaniu procurare, aby post tot exantlatos sudores gratitudo condigna od jego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey doszła jego mosci, koszty przytym na temže seymie aby były jego mosci refundowane. Gdy jasniewielmožny iego mosc pan woiewoda Sędomirsky sanguinem et sumptum dla oyczyzny profundit, jasnie w tym sublimia merita magnorum maiorum suorum, quorum vestigijs insistit, wyraža, aby tedy przy powinnym podziękowaniu in desiderijs suis był a Republica ukontentowany, instare ich mosc panowie posłowie maią. Jako wieli sublimis indoles et excelsa virtus može przy odwadze zdrowia y substantiey dla miłosci oyczyzny, clarissime patet in persona jasnie wielmožnego iego mosci pana woiewody Czernihowskiego, ktory pokazał eo Republicae, posse rebelles ad obedientiam et cultum legitimi principis reduci, primus glaciem fregit, quae fracta, pacis auroram salutare licet, proponent et instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, aby adaequata meritorum iego mosci gratitudo doszła przy słusznym, ktore godnie zasłužył, podziękowaniu, y sumpty, ktore pro bono publico erogavit, był na tym seymie refundowany. Za jasniewielmožną jey moscią panią Koniecpolską, woiewodziną Bełzką, ich mosc panowie posłowie prosic maią, aby przy prawie swoim od jego krolewskiey mosci conferowanym zostawała. Za jego moscią panem Andrzeiem Sokolnickim, chorąžym Lwowskim, ktory za krwawe usługi swoie otrzymał jus haereditatis a Republica, prosic maią ich mosc panowie posłowie, aby w dobrach conferowanych przez commissią był wygraniczony. Za jego moscią panem Michałem Kałusowskim, w sprawie iego mosci o uproszenie dobr ad male narrata dziedzicznych, aby przywilei ten ad nullitatis był declarowany cum debita poena contra delinquentem, maią ich mosc panowie posłowie nasi instare. Za jego moscią panem Ierzym Kazimirzem Krasickim, aby przy starych summach y prawie o do-

żywociach czworga opisanym zostawał y aby takowe przywileie contra jura publica niewychodzili, proponere ich mosc panowie posłowie maią. Jako wszystkich bene meritos słuszna rzecz panu y oyczyznie recomendare, tak praecipue jego moscia pana Zahorowskiego, stolnika Czernichowskiego, ktory, more maiorum suorum, merita in Rempublicam, per manus sibi tradita, gloriose continuat. Za jego moscią panem Iakubem Woyną Oranskim, podsędkiem Czernichowskim, za jego moscią panem Adamem Burkackim, czesnikiem Czernichowskim, jego moscią panem Krzysztophem Kolczyckim, skarbnikiem Czernichowskim, militem veteranum, aby przy stracie substantiey swoich in praesenti exilio, odpadszy od fortun własnych, accedentibus praeclaris in Rempublicam meritis, condigna ratio ich mogła haberi od jego krolewskiey mosci et a tota Republica; znaczne zasługi w Rzeczypospolitey jego mosci pana Iana Krzętowskiego godne są wszelakiey wdzięcznosci, gdy tedy za swoie zasługi suplicuie jego krolewskiey y Rzeczypospolitey, aby pustynie w woiewodztwie Podolskim Niedzwiedzie, alias Kutnikowce, były mu conferowane, ich mosc panowie posłowie procurabunt apud Rempublicam. Te tedy puncta y desideria nasze, na ktorych iako całosc oyczyzny y wszytkiey Rzeczypospolitey, tak y salus woiewodztwa naszego należy, ich mosciom panom posłom naszym zlecamy fidei, honori et conscientiae ich mosciow committendo. Dan we Włodzimirzu, w cerkwi kathedralney, na seymiku woiewodztwa Czernihowskiego, dnia dwudziestego osmego martij roku panskiego tysiąc szesc set szescdziesiąt pierwszego. U tey jnstructiey podpis ręki temi słowy: Ian na Zahorowie Zahorowsky, stolnik Czernihowski, marszałek na tenczas koła rycerskiego seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Которая то облята инструкъциеи, за поданем очевистымъ и прозбою вышъменованого его милости подаваючого, а за принятем моим урядовым, до книг нинешныхъ кгродскихъ Володимерскмхъ ест вписаная.

Книга грод. Владим. 1661 г. № 1029, л. 916.

XVII.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномѣрной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ ими. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ русскомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою. Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ безплатно впродолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска О недозволеніи избирать преемника Яну Казиміру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ гродскимъ судамъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недѣйствительности постановленій, учиненыхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ гродскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то нибыло, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи гродскихъ урядовъ лищь осѣдлыми дворянами съ незапятнаннымъ именемъ. О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волынскимъ кастеляномъ кореннаго Волынскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между уніатами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедеономъ

Святополкъ-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймовыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравненіи правъ Волынскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволеніи духовнымъ давать суммы подъ залогъ имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недозволеніи военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватапціи въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей О вызовѣ на судъ. О неотягощеніи дворянскихъ грунтовъ налогами, а также Суразка, имѣнія князей Острожскихъ, и іезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказаніи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальниковъ жолнерскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысеча шестсотъ шестдесятъ первого, месеца априля пятого дня.

На вѣряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Алексанъдромъ з Кглинъска Кглинъскимъ, войскимъ Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, персоналитеръ ставовши, урожоный его мил. панъ Константы Зубъчевский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынского, для записаня до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ, подалъ перъ облатамъ, инструкцию, през ихъ мил. пановъ обывателевъ тогожъ воеводства Волынского ихъ мил. паномъ послом, на сеймъ пришлый згодне обранымъ, даную, о чомъ тая помененая инструкция нижейвписаная лятіусъ люколентіусъ инъ се облоквитуръ, абы была принята и до книгъ записаная, а такъ я, урядъ, оную, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в собе писаная маетъ: Instrukcya jch m. panom posłom woiewodstwa Wołynskiego wiel. jch mosciom: j. m. panu Krzysztofowi Sapiezie, stolnikowi W. X. Lit., j. m. p Stefanowi Ledochowskiemu, podkomorzemu Krzemienieckimu, j. m. p. Janowi Piasoczynskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, j. m. p. Andrzeiowi Liniewskiemu, ziemskiemu sędziemu Łuckiemu,

j. m. p. Wacławowi na Koniuchach Hulewiczowi, podsędkowi Łuckiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, na seym blisko przyszły z seymiku, w Łucku dnia dwudziestego osmego martij anni praesentis odprawuiącym się in loco solito, zgodnie obranym. In primis pensando j. kr. m. panu n. m. ustawiczną, a prawie każdodzienną, Rreczypospolitey naszey sollicitudinem, ktora tak saluberrima consilia proponere, iako armis hostilibus resistentiam nieuspioną, oycowskiey providentiey czuynoscią ipsiosque regalis personae w roznych okazyach, in aperta vitae wystawioney pericula sudoribus, za łaską Bożą szczęsliwie exhibere zwykła, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego j. kr. panu n. m., tam paternum ergo patriam amorem naniższym zawdzięczyli podziękowaniem. Skłoniwszy się zatem do pilney punctow, w instrukciey j. kr. mosci nam proponowanych, consideratiey, takową względem onych daiemy tymże jch m. pp. posłom naszym informatią. Naprzod, materia concludendorum consiliorum publicorum ponieważ na przeszłym seymie agitowana była, a miały byc podane przez teraznieyszą instrukcyą j. kr. mosci rzetelnie na seymiki sposoby, teraz zas proponitur, aby per deputatos electos agitowana była, na to ich m. pp. posłowie nasi protunc pozwolic niemogą, ale in quantum by attosa Reipublicae miały bydz adinventa media, wziąc to cale do braci na seymiki relacyine maią, a do żadney rzeczy nieprzystępowac, aż się ta wprzod uspokoi materia. Woyska j. kr. mosci iż do tąd niepłatne zostaią, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby cum ordinibus regni o zapłacie onemu pilne ineant consilium, hoc adiecto, aby te wszystkie prowianty, tak gotowemi pieniędzmi, iako victualibus, contra legem ex bonis haereditariis wydawane, przy teraznieyszey zapłacie pro persoluto potrącone byli. Przytym y te woiewodztwa, ktore ex manu hostili ad corpus Reipublicae znowa są przyłączone, ponieważ tym większa zostaie populositas, aby ad easdem przykładalisię contributiones, a contributiones agrariae, ktore kolwiek subsequentur, aby ad manus j. m. p. pod-

skarbiego deponowane niebyli, ale z commissiey assignatie do woiewodztw chorągwiom osobliwie tym, ktorych rotmistrze w ktorym woiewodztwie mają swoie domicilia, byli dawane, ducta iednak proportione sufficintiae. Oto przytem upraszaiąc j kr. mosci, aby w regimentach cudzoziemskich serio adhibita była animadversio, gdzie pozabiiani żołnierze nec successores maią, officierowie ich te zasługi in proprium zabieraią commodum, nec in conflictu takowy ludzi znayduie się numerus, iakowy od pomienionych officierow w regestrach do zapłaty podawany bywa, y długi apud Rempublicam niesłusznie praetenduntur, aby tedy jch m. pp. oberszterowie supra realitatem regimentow swoich wykonywali juramenta, a ktoryby z jch mosciow. w okaziey woienney niebył, aby odpadał od regimentu y od zasług. Także regimenty aby osobam duchownym et obligatis ad latus principis dawane niebyli, ponieważ summa juris bellici wyciąga, aby potrzeby w bitwach non per substitutos, ale ipse per se każdy expediował żołnierz, tak też jch m. pp. rotmistrze woysk polskich, iż w contentaciach towarzystwa do dwoch, albo trzech cwierci, w ktorych nigdy niesłużyli. przypuszczac zwykli, aby takowe debita indebita na skarb Rzeczypospolitey niebyli zaciągane, żaden przytem z tychże jch m. panow rotmistrzow aby więcey chorągwi nad iednę niemiał. Przytem genus militiae chorągwi raytarskich, na ktore większe żołdy, niż na usarią, Rzeczpospolita expendit, a maiorem przez nie praessuram, niżeli commodum, sentit, aby więcey niebyło, ale na to mieysce chorągwie usarza polskiego, ktory nieprzyiacielowi przed inszemi formidabilis bydz musi, zaciągnione byli, y ztąd też niepotrzebna auctia długa Rzeczypospolitey, że chorągwie niektore już po commisiey Lwowskiey, contra expressam przeszłego seymu constitutionem, są zaciągnione, nullo commodo Rzeczypospolitey, a per extorsionem illicitam chlebow, et supra stipendium sobie zapłacili, takowe aby byli pozwiiane y ich listy pokassowane. Na podatki zas żadne niemaią pozwalac jch m. pp. posłowie nasi, aż praevia lustratione, ktorey sposobu umowienie do seymow relacyinych zatrzymac. Poborce zas, iesli do woiewodztw

żołnierz po zapłatę assignowany będzie, od woiewodztw, iesli skarb żołnierzowi płacic będzie, od skarbu aby podawani byli, a na formata judicia jch m. pp. posłowie pozwałac niemaią. Coaequatiey ponieważ trudna na tym seymie dla scisłosci czasu y zgromadzenia wielkiech materiy determinacya, iako dubitamus, żeby ad effectum przywiedziona bydz mogła,tak do przestrzenszego rozumielibyśmy odłożyc czasu, in quantumby iednak tota Respublica possibilitatem et modum wynalesc mogła, tedy jch m. pp. posłowie nasi od tego dissentire niemaią. Co się tknie eliberandam fidem publicam, życzylibysmy wszystkich oraz Rzeczypospolitey uspokoic kreditorow, ale iesli res angusta domi non praestabit sufficientiam, przynaymniey tem, ktorzy na przeszłą commissyą Lwowską, tak gotowemi pieniędzmi, iako fantami Rzeczpospolitą zaratowali, lubo szlacheckiego, lubo kupieckiego stanu ludziom, aby sine mora exolutum bydz mogło consulere. Co zas ad ulteriorem zatrzymania pokoiu z Ukrainą modem, w tym plenariam jch m. panom posłom naszym ineundi modos cum Republica daiemy facultatem, hoc praccauto, aby takowe znaydowane byli media, ktore by detrimentum Reipublicae non saperent, mianowicie w porozdawaniu dobr dziedzicznych między kozakow, co iest przeciwko wyraznemu prawu, y względem tego pilna ma bydz jch m. pp. posłow expostulatia, aby ktore są pooddawane, iako to Mhliowszczyzna j. m. p. woiewodzica Sędomirskiego, Humanszczyzną jey m. pani oboyzney koronney y innych, denuo przywrocone byli. Także artykuł o xiéstwo Ruskie, poniewaz y samemu woysku Zaporozkiemu non videtur necessarius, ale cale in clementiam j. kr. mosci spuszczony, ponieważ circa statuitionem onego niebywałych rzeczy y w wynaydowaniu około niego sposobow multa inutilia facessit negotia, aby był cale silentio involutus, iesli by to samo pakt rozrywac by niemiało, jch m. pp. posłowie procurare maią. Ponieważ in eo totius Reipublicae consistit salus, aby fortece, tak in visceribus regni, iako tym bardziey in confinibus ab exteris zostaiące, do umowienia y wyżywienia się sufficienter opatrzone były, a census Reipublicae, in numeris exhaustus sumptibus, necessaria praestare niemoże, proponent jch

m. pp. posłowie nasi, aby jch m. pp starostowie et tenutarij takowych mieysc, ktorzy przestronne ex inde maią intraty, sami przy fortecach continue rezydowac chcieli, et succedet że ad propriae salutis conservationem, victualibus et munitione tymże fortecom non deerunt. Ktorych by zas intraty sufficere niemogli, takowym dobra od jch starostw istis temporibus, przed lat kilką albo daley oderwane, aby przywrocone były. Gdzieby zas y ten niemogł subvenire sposob, tam ipsa Respublica prowidere powinna. Woyny Moskiewskiey zawziętosc, ponieważ nec stillo ferreo, za szczęsliwemi woysk j. kr. mosci progressami, ex corde hostili wymazac się może, expedit, aby się jch m. pp. posłowie, zniosszy cum Republica, ad continuationem oney adesse quam saluberrimis consiliis et mediis starali, a że magni conatus magnos postulant vires, z wielu tak już inchoati, iako minantis praeficiendi belli respectow, jeżeli tota Respublica robor pospolitego ruszenia statuere zechce, jch m. pp. posłowie nasi non renuent, hoc praecauto, żeby ex facultatibus ad proportionem bonorum, tak magnates, iako equestris ordo, kożdy przy swoim woiewodztwie poczty swoie stawili, od czego y jch m. pp. woyskowi, exceptis ipsis personis, wymawiac się niebędą powinni, expeditia zas bellica aby była generaliter sine divisione belli, a in quantum by ad media pacis przyisc miało o wysadzeniu commisarzow, jch m. pp. posłowie cum tota Republica conferre maią. Tractamenta y expedytie posłow cudzoziemskich, ponieważ, usu antiquo secundum pacta conventa, z żup y inszych ejusmodi prowentow obmysliwane byli, y natenczas ztądże maią bydz prawidowane; a że na przeszłey commisiey takowe prowenta, na insze extraordynaryine roschody są rozszafowane, aby się to więcey niedziało, jure cavendum. Residentie u panow chrzescianskich aby sine sumptibus exhaustae Reipublicae succedere mogli, słuszno, aby ci jch. mosc, ktorzy pobliżu takowych panow beneficia regalia, albo spiritualia, maią, w tym Reipublicae chcieli inservire, ponieważ maią gratiam gratis datam, a to po roku ieden po drugim saccessive. O dług xięcia j. mosci kurfirsta Brandeburskiego, w ktorym Elbląg cum territorio in onere,

ad consilium omnium ordinum regni remittimus; tak też y o zapłatę Ordzie. Ad punctum, iako ma byc residuum Inflant, in potestate Reipublicae zostaiących, ordinowane, zdasię nam subjungere y ten punkt ratione respectus dla jch m. pp. obywatelow Inflantskich, ktorych bona haereditaria propter publicam pacem obscissa in partem Sueticam, aby ta residuitas bonorum regalium w nagrodę jch mosciom ordinowana była, w czym facultatem jch m. pp. posłom plenarie cum Republica concludendi. Osobliwego by respekti y starania Rzeczypospolitey potrzeba około wydzwignienia ad mensam j. kr. mosci żup Wielickich y Bochenskich z długu cesarzowi j. mosci winnego, tudzież ratione gratitudinis, ktorey pastulant niezrachowane krolestwa jch mość oboyga, ex clementia et amore erga patriam dla dobra pospolitego wydane, spezy, gdyby rem Rzeczposnolita tantis obruta oneribus, ad praesens sufficere mogło, ale ze widoczna paupertas tam bonae intentioni musi bydz inimica, pokornie suplikowac do krolow jch mosci, aby ad tempus possibilitatis miłosciwie diferre raczyli y promptam skoro, da Bog, przemożemy przypowiedziec voluntatem. Zyczylibysmy też obtusa non praeterire aure eliberandam fidem nayiasnieyszego s. p. k. j. m. Władysława, ale że za urzędu s. p. j. m. p. Daniłowicza retent zatrzymanych, ani tak prędko w woiewodztwie domagac, ani exigere moglismy, ta materia na czas sposobnieyszy zachowac się musi. Admissio ad stemmata nobilitatis niektorych osob protunc protrahi musi, aby tym czasem ad benc merendum de Republica ad instar przodkow naszych, o ktorych libertas sanguine quesita multo reperta, multo mogł patere locus tym jch mosciom, ktorzy sobie życzą civibus Reipublicae annumerari. Względem dyminucyi woysk j. kr. mosci per varia belli incommoda, aby ta w ludziach nadtraconych, a mianowicie, pieszych, adimpleri mogła ruina, pro re utili censemus, aby piechoty wszystkie łanowe, tak po wsiach, iako y po miastach, ktore jch m. pp. starostowie in usum suum obrocili, in usum Reipublicae reassumowane byli, co ieżeli succedet do zaciągania supplementow, ktore dziennie aggrawuią pleban, subtrahetur occasio. A co się tknie tey materiey sposobu z cancellariey

j. kr. mosci podanego, o ktorym w jnstructiey j. kr. mosci mentio, z tegosmy się niemogli informowac, bo nam go j. m. pan poseł j. kr. mosci nieprodukował. Względem przydatku de constituendo successore j. kr. m. pana n. m., w tey materyi jch m. pp. posłowie nasi serio cum statibus regni znosic się maią y cum tota sentire Reipublica in hanc partem, iednak inclinationem nostram naypilniey maiąc pamięci, że vivente tanto principe, day, Boże, długo y szczęsliwie, żaden inny adaequatum in amore przeciwko j. kr. m. panu n. m. debito niemoże obtinere locum y takowych materyi, w ktorych fatorum j. kr. m. panu n. m. znayduie się mentio, coram Republica formidat tractare, ale inszemu to oddac czasowi. O długi xięcia j. mosci Decroia, tak też dlugi y desideria miasta Gdanska, cale ad comunem Reipublicae odsyłamy consensum. Tej tedy ad tenorem instructiey j. kr. m. pana n. m. pokornie oddawszy, responsa desideria woiewodztwa naszego niżey specyficowane do j. kr. w. pana n. m. y Rzeczypospolitey jch m. pp. posłowie promovere maią. Naprzod długi wszystkie Rzeczypospolitey przy combinatiey onych aby w pilney byli consideratiey; coby się debiti privati niektorym osobam okazało, aby płacono niebyło aż post juramenta praestita supra realitatem. Także summy wniesione od rożnych osob za nobilitatie, jesli in usum Reipublicae obrocone są, jch m. pp posłowie percontari maią. Artylleria aby necessariam byc mogła sufficientiam secundum constitutionem, starostwo z panstw koronnych z intratą trzydziestu tysięcy, a z Wiel. X. Lit. z piętnastu tysięcy, na to destinowane bydz miało, co aby effectum przywiedziono było, instabunt jch m. pp. posłowie. Nieznosne krzywdy, ktore przez słobody nobilitas cierpi, aby iako kolwiek sopiri mogli, a iak naywiększą jch w. pp. posłowie starac się maią pilnoscią de formanda lege per constitutionem modernam, aby in causis subditorum profugorum urząd grodzki Łucki miał potestatem do wskazania banitiey y iey publikaciey y ad cassandam, aby nie na trybunał, ale aby tamże na roczki pozywano, gdzie iesli pozwany chciałby miec locum standi, wprzod parti satisfaciat, a poena do tysiąca grzywien podwyższona bydz ma, o co instabunt jch w. pp.

posłowie. Nim przejidzie do uchwalenia iakichkolwiek podatkow, wprzod jch m. pp. posłowie upomniec się maią aby skarb rachunki deponat, y dawnieysze retenta aby ad usum Rzeczypospolitey przywrocone były. Condemnaty na jch m. pp. woyskowych, ratione krzywd poczynionych otrzymane, aby niebyły zniesione, y na commisią o te krzywdy, do rozsądzenia onych, aby dwoch commisarzow od woyska, a dwoch od woiewodztwa wysadzone, starac się powinno. O xięgi poczynione aby nobilitas, ktorych tam involvebantur juro, sine detrimento została, modus ineundus cum Reipublica, a do woiewodztwa naszego, rewizya xiąg wszystkich ziemskich grodzkich y podkomorskich aby wyiednana była, upraszac j. kr. mosci jch m. pp. posłowie maią. Sekta aryanska aby nietylko non recipiatur ad restitutionem, ale nec audiatur, postrzec maią jch m. pp. posłowie. Uniwersały ex senatus consulto na wydawanie podatkow, czemu wychodzily wywiedziec się maią jch m. pp. posłowie y in posterum, aby to niebyło, praecavere. Constitutiones extra consensum omnium ordinum sancitae, aby byli cassowane y in posterum, aby niewychodziły, a ktore słusznie stawaią, aby po trzech dniach do grodow podawano per oblatam. Sryber koscielnych iako się obrociła, distributa exigenda ratio et restitutionis modos aby ante omnia był obmyslony, communicandum cum Republica jch m. pp. posłom naszym committit. Niemało ztąd ludzi ubogich pochodzi uciążenie, że przeciwko wszystkim prawom pospolitym y woyskowym rożnie osoby rozdawanie assygnatii na chleby żołnierskie indebite sobie usurpuią, co samey tylko hetmanskiey jure pertinet powadze, aby więcey ad hunc ausum condescendere niechcieli, jure statuendum; y dobra dziedziczne od wielu chlebom zimowym y stanowiskom żołnierskim niepodlegli, aby więcey takowych nieponosili ciężarow, o reassumptią constitutiey w tey materyi uchwaloney jch m. pp. posłowie upomniec się maią. Tudzież weszło we zwyczay, że ludzie prywatni, ad instar kwarcianego żołnierza, depraedant włosci, takowych rotmistrze y ich panowie aby triplici refusione damnorum et poena trecentarum marcarum puniantur et exemptii, aby żadne w takowych sprawach

mieszli, efficere maią jch m. pp. posłowie. Urzędy grodzkie in tali weszli abusum, iż non per collationem, ale per aperta mercimonia podawane bywaią, dla czego personas incapatissimas cum discomodo nobilitatis wiele na tych mieyscach namnożyło się, aby tedy wszyscy urzędnicy y ich officiales castrenses, także burgrabiowie nobiles, bene in bonis haereditariis non obligatoriis possessionati, te mieysca osiadali tudzież ci wszyscy, ktorzy ad excipienda scrutinia należą, aby w trybunale inter patronos causarum niestawali, przytem jure notati et fratricidae, iakowi protunc znayduią się, aby od takich godnosci prohibeantur sub privatione officii jch m. pp. starostow, a takowych samych pro infamibus ipso facto poczytaniem. Salaria zas w cancellariach, secundum usum antiquum, ut prowenîant sine extorsione niediskretnych cancellaristow, sub poena supra natarios trecentarum marcarum y processem prosto na trubunał, expostulabunt jch m. pp. posłowie. Exigenda ratio przez jch m. pp. posłow naszych o zniesieniu decretow formati judicii woiewodztwa naszego na seymie przeszłym y reassumptio onychże procuranda. In regimine woysk koronnych aby authoritas hetmanska non jure advitalitio, ale od seymu do seymu post trigenium przypadłego conferowana była, munitia iednak authoritate et reputatione jch m. pp. wodzow naszych teraznieyszych, ktorych tam praelara gesta et merita w oyczyznie pensando, nietylko ad vitae tempora optatur woysk j. kr. mosci directia, ale praelixum szczęsliwego pożycia jch mosciow appraecamur aevum. Administracya skarbu koronnego aby plebeijs et exterae nationis ludziom conferowana niebyła, maią wniesc jch m. pp. posłowie nasi. Wiele należy ad tranquillitatem publicam, aby między woiewodztwy rzetelne byli rozgraniczenia, tak propter bona ad contributiones pertinentia, aby wiedzieli de proprio districtu, iako propter civium, ktorzy confinia tenent aequietationem, aby tedy na generalną commissyą rozgraniczenia woiewodztw Ruskiego z Wołynskim, commisarze designowani byli, maią inferre jch mosc pp. posłowie nasi, ponieważ na preszłym seymie commissia rozgraniczenia woiewodztw Kiiowskiego z Bracławskim stanęła.

Kasztelania Wołynska aby pro vacanti oddana była patricio et terrigenae woiewodztwa naszego, instabunt jch m. pp. posłowie do krola jch mosci. Relia Grecka ad mentem toties illatae od rożnych woiewodztw postulationis, iako na przeszłym agitabatur seymie, takaby na teraznieyszym cale uspokoiona była y differentie inter unitos et disunitos ut sopiantur, wniesc maią jch m. pp. posłowie. Także władyctwo Łuckie aby, circa jus nominativum, przy jas. wielebnym xięciu j. m. Gedeonie Czetwertenskim decisive zachowane było, salva tylko administratione moderna jas. wielebnego j. m. xiędza metropolity Kiiowskiego, ktora gdy expirowac będzie, aby więcey ani administracye dawane niebyły, ani, na ktore już są dane, prolongacye niewychodzili, ale in realem pomienionego xięcia j. m. Czetwertenskiego to władyctwo Łuckie aby deveniat possessionem. Elektia zas władyki, circa usum antiquum, aby zachowana była, praetensie zas j. m. xiędza władyki Lwowskiego, także Przemyslskiego ritus disuniti y j. m. xiędza episcopa Chełmskiego uniti, o maiętnosci od dyeceziey jch mosciow contra jura, privillegium jch mosciow poodbierane, aby realiter uspokoione były. Decreta wszystkie, podczas trzecich wici temerarie ferowane, aby pokassowane były, y więcey hic disordo ut non serpiatur, wniesc maią jch m. pp. posłowie. Dekreta zas tak w trybunale iako na seymie contra perduelles expersonali stanowione, aby in suo zastawali robore, ani byli in dubium wokowane y znoszone, tymże jch m. pp. posłom committimus. W sądzie trybunalskim, tanquam aeqvalis Republicae membra, abysmy aequaliter z jch mosciami panami koronnemi, tak względem przysięgi deputatow, aby in eandem formam, albo nasi deputaci z jch mosciami, albo jch mosc z naszemi juramenta swoie wykonywaiąc, iako w płaceniu do sądu, abysmy, in duplo niepłacąc, zachowani bydz mogli, tudzież jch mosc pp. sądowi ziemscy Lubelscy, aby ad salaria pisarzow woiewodztwa Kiiowskiego, Wołynskiego, Bracławskiego, Czernihowskiego nienależeli, poniewaz te woiewodztwa dekretami pisarzow swoich sine ope alterius ukontentowane bydz mogą, domowic się jch m. pp. posłowie maią. Ratione menice od krola jego mosci

s. p. Zygmunta na Rzeczpospolitą legowaney, tak też ratione szelągow, ktoremi, iako fama refert, nietylko milion, według consensu na przeszłym seymie, ale kilka milionow są wybite, modos et ratio exigenda przez jch m. pp. posłow. Bona regalia, ktore są panis, aby w dziedzictwa abhinc dawane niebyły, proponent jch m. pp. posłowie nasi. Jurevicti et infames cum derogatione legis publicae pod bokiem j. kr. mosci od roznych y wysokich officialistow protecti versantur, proponent tedy jch m. pp. posłowie, aby takowe osoby in quantum na seymie praevenientur, capti, incarcerati et executione debita puniti zostawali. Jch m. pp. duchowni, maiąc zagradzoną drogę do kupowania dziedzictwa, nabyte zastawy takiemi oneruią sumami, że valorem haereditatis przenoszą, to że się dzieje in elusionem juris, praecavebunt jch m. pp. posłowie, aby legem expressam de talibus inscriptionibus praeteritis, praesentibus et futuris przyniesc mogli. Znayduią się także errores, że niektorzy z jch m. pp. woyskowych dobra dziedziczne, miasto krolewskich, poupraszali, a szlachta uboga propter defectum viatur o własne dziedzictwo swoie tarde in juribus procedunt y processami zadwornemi są condemnowani, takowe inconvenientia ut extirpentur et in futurum onym procludatur via, piłnie ostrzegac maią jch m. pp. posłowie. Za assekuracyą jas. wielm. j. m. p. marszałka wielkiego y hetmana polnego koronnego y za quitem ręcznym j. m. p. Grotawca, generała j. kr. mosci, woiewodztwo Wołynskie na zapłatę temu pułkowi piętnascie tysięcy złotych wydało y realiter zapłaciło, w czym jch m. pp. posłowie nasi maią instare do j. m. p. hetmana polnego, aby inhaerendo attestationi suae od skarbu Rzeczypospolitey kwit woiewodztwu naszemu wyiednac raczył, iakoby ab omni impetitione y od skarbu y od woyska ratione tych piętnastu tysięcy wolne zostawało. Summa szesciu tysięcy osmiuset złotych wniesiona względem łanowey piechoty j. m. p. Krzysztofa Sapihi, stolnika Wiel. X. Lit., ktora to piechota pod regiment jch m. pp. hetmanow oddana za ordinansem jch mosciow in praesidio Łancuta zostawała, o czym attestacye tychże jch m. pp. hetmanow swiadczą, ta aby do skarbu

Rzeczypospolitey in coaequationem pro persoluto przyięta była, doyrzec maią jch m. pp. posłowie nasi. Ze tez woiewodztwo nasze ciężką ztąd ponosi krzywdę, iż woysko j. kr. mosci Wiel. X. Lit. gdy z Litwy wyszło było y chleby sobie u nas rozdało, a przeto niemałą oppresyą bona nostra uciążyło, procurabunt jch m. pp. posłowie, aby y te szkody in coaequationem Rzeczpospolita przyięła, a inposterum zeby to niebywało. Retenta rozne u roznych poborcow zostaią, ktorzy do sądow formati judicii non comparuerunt y niedali rachunku villicationis suae, przeto aby na to laudum apprabowane specialiter było, ktore ratione tego na seymiku rellacyinym stanie exceptis, ktorzy maią kwity od skarbu, albo od woiewodztwa, z prawem się zgodzaiące, ktorzy defendebant ex laudis privatis od niego, toż y o czopownikach ma się rozumiec. Poena evocationis, lubo tot prohibita constitutionibus extirpari niemoże, instabunt tedy jch m. pp. posłowie, aby supra tales evocatores poena quingentarum marcarum ad mille podwyszona była. Dwory szlacheckie, na gruntach dziedzicznych zdawna siedzące, aby pod oppressye jch m. pp. starostow y ich substitutow, tanquam bona haereditaria, niepodpadali, praecavendum. A że y w miescie j. kr. mosci Krzemiencu przez commissią, od j kr. mosci ziednanę, niektorzy jch m. pp. obywatele, tam dwory swoie maiący, dekretem tey commisiey in contumaciam są ukryci, tedy takowych jch mosciow, ktorzy deducent, że dwory swoie na gruntach dziedzicznych zdawna maią, aby te condemnaty zniesione były, a ktorych dwory na gruntach mieyskich siedzą, aby commisia ratione tych wcale zachowana była, instabunt jch m. pp. posłowie. Tudzież w miescie j. kr. m. Łucku iż jurisdictia woytowstwa dziedzicznego circa sua jura zachowana nieiest, ut pristinae restituatur integritati, maią to sprawic jch m. pp. posłowie. Dwory też szlacheckie, na wsiach będące, w ktorych per angustiam possessionis, więcey szlachty, niżeli dworow, zostaie, in eum przyszli u żołnierza abusum, że u nich nieinaczey tylko, iako w chłopskich domach sobie poczynaią. Iako się to obywatelom woiewodztwa naszego jch m. p. panom Hulanickim w Łuckim powiecie, w Krzemie-

nieckim zas, jch m. panom Adruzkim, Minkowskim, Budarazkim, Lesznickim tego dostaie condolendo takowey braci naszey oppressiey, zlecamy jch m. pp. posłom naszym procurandum, aby z seymu teraznieyszego, osobliwy sposob zaszczycenia swego mieć mogli. Suraż, że są dobra dziedziczne xiążąt jch mosciow Ostrozkich, ad instructionem juventutis nobilium ordinowane, od ciężarow bonorum regalium et spiritualium wolne byli. Także maiętnosci jch m. oycow jezuitow Łuckich, dla ktorych desolatiey, studia artium liberarium w Łucku ustawac muszą y niemałe stąd studiosis w naukach są uymy, aby quantisper respirare mogli, ciż jch m. pp. posłowie przyczynic się maią. Starostwo Drahimskie, z ktorego niemałe Rzeczypospolitey provenerunt commoda, iż iest avulsum, aby vel modus odszukania inveniatur, vel possessoribus słuszna obmyslona była nagroda, pilnie studio jch m. panom posłom naszym zlecamy. Miasto Krzemieniec tak iest zdezelowane, że, podczas aktow publicznych ziachawszy się, stanciey miec niemożemy, upraszac maią j. kr. mosci jch m. pp. posłowie, aby propter respirium, tak od żołnierza, iako od collecty browarney y inszych podatkow, uwolnione bydz mogło. Non est aequitati consentaneum, aby unus civis totius Reipublicae miał portare onus, że tedy wszystkie woysko całey Rzeczypospolitey, pod maiętnoscią j. m. p. podkomorzego Krzemienieckiego stanąwszy, one zruynowało, nil aequius tylko aby ad tota hoc damnum restitueratur. Rzeczpospolita, a iż się y innych jch mosciow takowych wiele znayduie wszystkich in genere, aby na nich osobliwy respekt j. kr. mosci był miany, pamięci jch m. panow posłow commendamus. Nieprzepominaiąc j. m. pana Zubczewskiego, teraznieyszego marszałka koła naszego, u ktorego tego roku przeszłego, pod Czudnow ydąc, przez niedziel cztery obozem woysko stało. A iż niektorzy jch mosc w roznych krywdach y postulatach swoich justa desideria in sinum nostrum iako braciey deposuerunt, iako to: j. m. p. Niemirycz, podkomorzy Kiiowski, j. m. p. Kazimirski, chorąży Owrucki, wielmozna jey m. pani woiewodzina Bełzka, jey m. pani obozna koronna, j. m. p. Chmielecki, j. m. p. Hnoinski, ci wszyscy aby pro

diversitate votorum suorum z pomyslną od j. kr. m. pana n. m. expedyowani byli consolatią, instantiey jch m. pp. posłow naszych podaiemy. Osobliwe okrzywdzenie j. m. p. podsędka Łuckiego w szkutach, zabranych na potrzebę j. kr. mosci y zatrzymanych przez j. m. xiędza Rożyckiego, za ktorą detentię kilkoletnią, tak same szkuty y ich statki popsowane zostały, iako na ich prowentach fractach y posyłaniach zboż swoich, co iest iedyne w kraiach naszych wsparcie, bardzo znacznemi j. m p. podsędek injuriatus szkodami, aby mogł byc z łaski j. kr. mosci ukontentowany, jch m. pp. posłowie procurabunt. Żałosnie przytym uskarżyc sie maią jch m. pp. posłowie, nomine woiewodztwa naszego, na jch m. pp. żołnierzow, niżey mianowanych, iako to: p. Korfa, p. Kałuskiego, p. Wilamowskiego, p. Wierzbickiego, ktorzy, privato auso assignatie sobie samym po woiewodztwie naszym wymyslaiąc na dwory szlacheckie, ani ich bydła y zboża, żadnych exceptij nieczyniąc, woiewodztwo nasze sunt depraedati, aby na nich była słuszna animadversia upraszaiąc. Przystempuiąc zas ad petita de bene meritis, imprimis desideria jas. wiel. j. m. pana Iana na Zamosciu Zamoyskiego, woiewody Sendomirskiego, Kamienieckiego etc. starosty, ratione miasta jch mosci Zamoscia, tak sławney y potrzebney w oyczyznie fortecy, aby przy prawach y wolnosciach swoich zastawało y więcey od mieszczan Lwowskich, na ktorych querulatur, in commertiis impediowane niebyło. Także względem Tarnopola y Rownego z ich włosciami, ktore, przez obozy woysk koronnych, tam stawaiące, wielką poniesli dezolatią, ut habeatur j. kr. m. pan n. m. y Rzeczypospolitey respectus. Przyteyże okaziey zasług y odwag jego mosc cum tantis vitae et sumptuum dispendiis oyczyznie oddawanych, ktore etiam nobis tacentibus constant zalecic jch m. pp. posłowie nasi nieprzepomnią. Lubo to occurrunt za jch m. pany senatorami naszemi miłosciwemi pany alcioris in senatu loci do j. kr. m. pana n. m. y Rzeczypospolitey instantiae, niemożemy iednak diferre nizkiey naszey y gorącey do j. kr. m. p. n. m. prozby y instantiey za jas. osw. xiążęciem j. m. p. Mikołaiem na Klewaniu

Czartoryskim, woiewodą Wołynskim, ktory iest princeps et direktor nobilitatis nostrae, aby j. kr. mosc p. n. m. tam praestantis in patria civis, ktory nietylko sam propriam na usługach oyczyzny usque in senium cousumpsit aetatem ale et jllustrem prolem ad continua, tam in sago, quam in toga, patriae obsequia paterno induxit exemplo, osobliwym od j. kr. m. pana n. m. y Rzeczypospolitey ad merita tanti senatoris respiciat okiem. Magnanimis annumerandus haeroibus jas. osw. xiąże j. m. Dymitr na Wiszniowcu y Zbarazu Korybut Wiszniewiecki, woiewoda Bełzki, lubo żadnego a particularibus non exigit zalecenia, kiedy prae oculis totius Reipublicae, wysoką przezacnych przodkow swoich krwią zpurpurowaną, odważnemi czynami nietylko apud patricios, ale apud exteros codziennie extendit marsowemi pracami, abysmy iednak debitum tanto civi niezdali się denegare amorem, aby in persona nostra przez jch m. pp. posłow naszych, hoc gloriosum nomen przypomniane j kr. m. pana n. m. było, zlecamy. Musiał by bydz w oyczyznie naszey utroque lumine luscus, ktoremu by tak znaczne w oczach swiata wszystkie de patria zasługi jas. wiel. j. m. p. Jana na Barze y Lubomlu Wyhowskiego, woiewody Kiiowskiego, tayne bydz miały, ktore nietylko cum toto nostro exercitu, ale ipse unicus propriis cum potentia hostili rownaiąc się viribus, z iaką kosztow y zdrowia odwagą, rzecz widoczna oswiadczał, aby tedy inpostulatis suis u pana y oyczyzny benignam inveniat aurem, mianowicie względem confirmatiey praw swoich, z pilnoscią jch m. pp. posłowie nasi przyczynic się maią. Conscius ipse princeps et tota Respublica prac, kosztow y odwag, zdrowia jas. wiel. j. m. p. Stanisława Kazimirza na Połłoney y Tarhowicy Bieniewskiego, woiewody Czernihowskiego, Bohusławskiego starosty, pod czas tego krwawego potopu belli intestini, w oyczyznie naszey oswiadczonych, kiedy tak wiele razy pondus salutis in stateram grubych y nierozumnych narodow, diskretiey ochotnie exponere nie wstrygał się, y nie bez pomyslnych in partem Rzeczypospolitey constructae pacis z tego placu schodził successow, tam parvum futuris nostri encomium, aby proportionalnym

jch m. pp. posłowie nasi u j. kr. m. explikowali zaleceniem, poruczamy. Niemożemy praeterire zlecenia prozby jch m. panom posłom naszym za jas. wiel. j. m. panem Henrykiem z Wysokiego Kaszowskim, kasztelanem Wendenskim, ktory wprzod młode lata swoie, ieszcze od pierwszych Moskiewskich expedycyi, aż do tąd, na usłudze Rzeczypospolitey odwaznie trawiąc, nietylko ipse in persona, ale tak wiele chorągwi podczas roznych expedycyi niemałym kosztem mewaiąc trudow kosztow y zdrowia dla pana y oyczyzny nieżałował, y, iuż senatoria z łaski j. kr. mosci będąc insignitus dignitate, wolat apertum vitae discrimen subire et onus compedum senatorskiemi dzwigac nogami, niżeli minimam proditionis, quae inter status versabatur, incurrere notam, z czego że niemałą na zdrowiu y fortunach odniosł jacturam, miłosciwey j. kr. mosci proponendum consideratiey. Między inszemi wielmoznego j. m. p. oboznego koronnego krwawemi zasługami, przy ktorych nietylko cum dispendio zdrowia y fortun swoich toties sudavit et alsit, ta wiekopomna Rzeczypospolitey przysługa, kiedy paulo antea, z małą woysk koronnych garscią, primam w swowolnę Ukrainę toruiąc drogę, freit glaciem inter numerosos suspectae fidei exercitus wszedszy, aż Moskiewskich z szczupłym woyskiem, w komendzie swoiey będącym, dotykał włosci u nas iako wiadomszych in confinibus Ukrainy, silentio involvi niemoże, zlecamy tedy jch m. pp. posłom naszym, aby tanti viri merita na pamięc j. kr. mosci przywiedli. Simili modo przepomniec niemaią jch m. pp. posłowie nasi j. m. pana miecznika koronnego, ktoremu nietylko gratitudo tak wysokich zasług, ale ipsum debitum wydanych na potrzeby Rzeczypospolitey pieniędzy nondum persolutum praetenditur, aby in utroque sine intermissione mogł bydz satisfactus. Starał się o to j. m. p. Stefan Leduchowski, podkomorzy Krzemieniecki, z młodosci lat swoich, aby in martio civilique sudore inter bene merentes w oyczyznie non videatur tardior, kiedy o całosc Rzeczypospolitey oraz z bratem swym rodzonym j. m. panem sędzią ziemskim Krzemienieckim niewoli tatarskiey subiit vincula, y niemałe na zdrowiu

y substantiey, tak służąc w woyskach j. kr. mosci y swoie chorągwie numeroso ordine braci miewaiąc, iako też z tatarskich se ipsum oraz y z bratem rodzonym okupuiąc, więzow poniesc musiał dispendia, aby tedy inter optime meritos j. kr. m. panu n. m. przez jch m. pp. posłow naszych był zalecony, committimus. Nietylko same littora maris Baltici, krwią swiezą zeszłego j. m. p. Kazimierza Piasoczynskiego, pułkownika j. kr. mosci cum decore gentis Polonae skropione, zatem domem loqui videntur, ale y specialne j. m. p. Jana Piasoczynskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, oyczyznie przysługi, przy ktorych więzienia Moskiewskiego y kozackiego expertus incommoda, gratitudinem patriae postulant, ktore aby j. kr. m. panu n. m. zalecone były, incumbit jch m. panom posłom naszym. Ea sunt j. m. pana Andrzeia Liniewskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, in Republica merita, że a nemine etiam meritissimo superari possunt, nietylko bowiem vitae propriae curriculum, oyczyznie, tam in togo, quam in sago, służąc przepędził, ale et carissimis trzech synow pignoribus, ktorzy pro salute Reipublicae zdrowia położyli, et sanguine nobis hanc patriam pepererant, suo orbatus został, gorącą tedy jch m. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci wniosą prozbę, aby tanquam suppremus bene merentium aestimator, tanta merita pensare, ad dignitatem kasztetaniey Wołynskiey a cive et patricio nostro etiam nolente alienare nieraczył. Wysokich j. m. p. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka Łuckiego, rotmistrza j. kr. mosci, w oyczyznie zasług ponowiła gloriosa cicatrix, ktora postrzałem bliskim smierci, iako na wielu odważnych żołnierzach, pod czas Czudnowskiey z Szeremetem utarczki, tak na j. mci stemma amoris patriae wyraziła, co aby przy dawnieyszych około trzymania, z niemałym kosztem do usługi Rzeczypospolitey chorągwie, w miłosciwym j. kr. mosci zostawało respekcie, jch m. pp. posłowie zalecic nieprzepomnią. Znacznych przysług wiel. j. m. pana starosty Łuckiego przeciwko oyczyznie, ktory po wielokroc incursiones et insultus hostium woiewodztwo nasze własnemi zaszczycał piersiami y pro

salute patriae salutem exponebat propriam, ich m. pp. posłowie nasi przed j. kr. moscią panem n. m. przepomniec niemaią. Niemaią bydz pr. epomniane od jch m. panow posłow naszych wysokie merita j. m. p. Jana Szymkiewicza Szklinskiego, łowczego Wołynskiego, ktory nie tylko sumptu na okryte w roznych okazyach nieżałował chorągwie, ale et sanguine przez postrzały profuso, amorem testabatur patriae, aby benigne principis byli respecta oculo. Tak. też j. m. p. Tomasza Koziki, podstolego Wołynskiego, ktory, w takowych że woiennych okazyach z niemałym kosztem niepoiednokroc pozornie stawiąc chorągwie, ad sumptum praestitum generosum nieomieszkiwał adhibere pectus, osobliwey j. kr. mosci, jch m. pp. posłowie nasi zalecic maią łasce. Przytem za j. m. panem Sokolnickim, chorązym Lwowskim, porucznikiem roty ussarskiey jas. wielmożnego j. m. p. marszałka wielkiego koronnego, ktorego same loquuntur od siebie merita, instare jch m. pp. posłowie nie przepomnią, aby in desideriis suis repulsus niezostawał, y congruam prac swoich odniosł gratitudinem. Toż uczynic maią za j. m. p. Silnickim, miecznikiem Bracławskim, rotmistrzem j. kr. mosci, aby simili principis mogł byc praeventus gratia. Meruit to dobrze y j. m. p. Jan Jakowicki, aby eodem był involutus volumine nietylko substantiae swoie, ale y brata rodzonego, na usłudze Rzeczypospolitey postradawszy, ktory aby przed j. kr. moscią panem n. m. od jch m. panow posłow przepomniany niebył. Za j. m. panem Konstantym Czerniewskim y j. m. p. Mikołaiem Babinskim pilnie jch m. pp. posłowie nasi przyczynic się maią, aby ad pristinum restituti byli honorem, ponieważ per male obtentos są aggrawowani processus, aby innocentes non patiantur. Tę tedy naszą instrukcyą, communi ore totius nobilitatis namowioną, zgodnie concludowawszy y do rąk j. m. p marszałka koła naszego oddawszy, ad akta castrensia Luceoriensia inducere zlecilismy. Data w Łucku vigesima octava martij tysiąc szescset szescdziesiąt pierwszego roku. У тое инструкъции, до актъ поданое, подписъ руки его мил. пана маршалка кола ры-

церского воеводства Волынского в тые слова: Konstanty Zubczewski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego, m. pr. Котораяжъ то инструкъция, за поданемъ и прозбою вышъ менованое особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, вся, с початку ажъ до конца, од слова до слова до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаная.

Книга грод. Луцкая № 2181, л. 833, № 15.

XVIII.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награжденіи всего Кіевскаго воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кіевскому воеводству, слѣдуемаго ему въ посольской избѣ, мѣста Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсужденія О льготѣ Кіевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномѣрное распредѣленіе податей. О дозволеніи прислать депутатовъ въ коммиссію для переговоровъ съ козаками. О предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православнымъ и возвращеніи православному духовенству, отобранныхъ уніатами, церквей и имуществъ. О предоставленіи королю права раздавать должности и званія въ Кіевскомъ воеводствѣ. О принятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назначеніи депутатовъ отъ Кіевскаго воеводства въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ коммиссію для обсужденія, возникающихъ между козаками и дворянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія въ расходованіи обычно отпускаемыхъ и экстра-ординарныхъ, составившихся отъ повышенныхъ налоговъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранденбургскаго крѣпости Эльблёнга. О напоминаніи курфюрсту объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи староствъ въ украинскихъ воеводствахъ между военными съ обязательствомъ охранять границы. О безчинствахъ татарскихъ и волошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздачѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь осѣдлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кіевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отмѣнять трибунальскіе приговоры къ инфаміи. О выборѣ наиболѣе удобнаго времени для сеймовъ О недозволеніи раздавать дворянскія права иноземцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ

лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара и Любомля. Объ отдачѣ подъ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот шестдесят первого, месеца априля семого дня.

На вряде кгродском, в замъку его королевское милости Володимерскомъ, передо мъною, Андреем Рогозою, регентомъ канъселярыи кгродское Володимерское, намесникомъ на тот час буркграбства Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, stanowszy oczewiscie, wielmożny j. mc. pan Stephan na Czerniechowie Niemirysz, podkomorzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego, instructią ich mosciom panom posłom na seym walny Warszawski blizko przyszły z pomienionego woiewodztwa zgodnie obranym, daną, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodskich Włodzimirskich, per oblatam podał, tak sie w sobie maiącą: My, rady, dignitarze y wszystko rycerstwo, obywatele woiewodztwa Kiiowskiego, na seymik w Żytomirzu pro die vigesima octawa martij w roku ninieyszym, tysiąc szesc set szescdziesiąt pierwszym, za universalem y innotescentią od jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego, zgromadzeni, na blizko przyszły seym walny ordinarijny, w Warszawie złożony pro die secunda maij w roku teraznieyszym, podług praw y swobod naszych porządku, wolnemi głosami obralismy posłow z woiewodztwa naszego: wielmożnego jmc pana Stephana na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kiiowskiego, pułkownika jego krolewskiey mosci y marszałka na tenczas koła naszego, jmc pana Karola Potockiego, podczaszego Podolskiego, y jmc pana Jana Wołczkowicza Olizaza; ktorych jch mosciow używszy do tey pracy y publiczney woiewodztwom usługi, daiemy im tę jnstructią naszą, według ktorey powinni będą efficere to u jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego y Rrzeczypospolitey, cokolwiek articuły w niey zawarte wyrażą, aby z pomyslną legatij

swoiey do nas regrediatur rellatią, wprzod Bogn Wszechmogącemu za niepoiętę Jego nad oyczyzną naszą pokazane łaski y dobrodzieystwa oddawszy dzięki. Taka iest jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego ku oyczyznie naszey, a swemu krolewstwu, miłosc, że inszych niepotrzebuie dowodow, tylko codziennę z ciężką molestią jego krolewskiey mosci fatygą około tey matki naszey prac przedsięwzięcie zaczynaiąc, albowiem od pierwszego wstępu jego krolewskiey mosci do tey korony, przyznac to każdy musi, że jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy, samą tylko wrodzoną swiętych antecessorow swoich zdięty miłoscią, nie wzdrygał się, przyiął gubernacula krolewstwa, tego prawie już wpuł na tenczas straconego, potym iż tot malis circumdatum externis et civilibus bellis fessum wszelkiemi sposoby y usiłowaniem s podziwieniem wszystkich narodow indefesse dzwigał aż do tey pory, gdzie już prawie sczęsciem jego krolewskiey mosci y pilnym staraniem ostatnia w dawną possessią y używanie powraca provincia, tym więcey do powinney majestatowi jego krolewskiey mosci accedet dzięki, im barziey constat, że jego krolewska mosc niechce ustawac w swoiey ku tey Rzeczypospolitey dobroczynnosci, aż by ią widział ze wszystkich stron, co iż y teraz jego kr. mosc pan nasz miłosciwy przez instructią swoią, na seymik Żytomirski przysłaną, wyswiadczył nomine communi, za to jego kr. mosci, tak dobrze y oycowsko nam kroluiącemu panu, ich mosc panowie posłowie nasi iako nayuniżeni podziękuią. Jasnie wielmożnych ich mosciow panow hetmanow koronnych z Bożey directiey calemu swiatu ad invidiam wystawione sub auspicijs jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zwyciężstwa merentur koniecznie y od nas powinne za podiętę pracę, koszty, dexteritates, podziękowanie uczynią, tedy te powinnosc pomienionym ich mosciom od woiewodztwa całego jch mosc panowie posłowie nasi y oraz prozbę swoie wniosą za jasniewielmożnym jego mosciem panem woiewodą Krakowskim do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey stanow, aby iesli przydzie secundum pacta namowione curfirstowi jego mosci Drahimskiemu cedere starostwo nowo, w nagrodę tego staneła zasługom wysokim od jego kr. mosci w oyczyznie gratifi-

catia; woyska jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ogułem wszystkie odwagą swoią, nieustraszonym męzstwem, znamienitą dzielnoscią, wiekom pamiętney y prawie niesłychaney in seram posteritatem dawszy przykład, od Rzeczypospolitey powinną miec powinni a gruntowną gratitudinem, aby tak wielkim odwagom synow koronnych y nieopłaconey żadnemi bogactwy krwie przelaney par był respectus, w czym, poczuwaiąc się woiewodztwo Kiiowskie za tak odważne ku całey oyczyznie merita, dzięki swoie przez ich mosciow panow posłow swoich przesyła. Inviolata fide y każdym czasem probata ku panu y oyczyznie virtute zarobiło woiewodztwo Kiiowskie na skuteczną jego kr. mosci pana naszego miłosciwego łaskę y oyczyzny całey miłosc, a iż teraz z łaski Bożey ad possessionem propriam po częsci przychodzi, uproszą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby mieysce swoie, według porządku woiewodztw, iako po sobie idą, w poselskiey izbie zasiadło; o co ich mosc panowie posłowie, przy przywitaniu jego kr. mosci przez jego mosc pana marszałka na tenczas obranego, jego kr. mosci instanter prosic będą, aby miłosciwie w tym decidowac raczył y uspokoił tę do przyięcia słuszną materią, ktora by sprawy poważne Rzeczypospolitey nieomylnie trudnic musiała z tey ratiey, iż to woiewodztwo, poczuwaiąc się in robore virtutis et instantis fidei, debite upominasię należytego y zdawna w possessiey będącego mieysca, przyczyny żadney nie nayduiąc, dla czego w tym uposledzone zostaie. Rzecz barzo oyczyznie potrzebna, s przeszłego seymu, de modo concludendorum consiliorum, namowiona, iż swego nie wzięła skutku, adinveniendi tych definiowania media plenariam ich mosciom panom posłom naszym daiemy facultatem; woyska, w służbie jego kr. mosci y Rzeczypospolitey zostaiącego, zatrzymanie zapłata stipendiorum pierwsze vendicat mieysce, do czego iż ordines regni szczyrze się przyłożą, nie wątpiemy, a ich mosc panowie posłowie nasi ten articuł za nayprzednieyszy miec będą. O electiey nowego pana, acz vivente principe, prawa koronne mowic vetant, atoli ponieważ sam jego kr. mosc z oycowskiey swey dobroci y miłosci te nam proponit materia, ich mosc panowie posłowie maią od nas facultatem wyna-

lezienia sposobow, iakoby z tey nowey materij całosc majestatu panskiego, Rzeczypospolitey pożytek, a nie zgubę do nas przyniesli. Coaequatia woiewodztw y ziem w podatkach iako in Republica aequali iest potrzebna, tak inibunt koło tego rationes ich mosc panowie posłowie nasi, woiewodztwo iednak Kiiowskie, będąc zawsze po tę wszystkie czasy woyny Ukraynskiey in exilio y teraz ledwo in parte do wyniszczałych y daley niszczeiących od consistentiey woyska przychodząc fortun, do żadney coaequatiey nienależy y nieżyczy, abysię gorne woiewodztwa w nieszczęsciu y tak ciężkim zniszczeniu coaequowac miały. Approbatia commissiey z Ukrainą szczęsliwie domowey woyny utulic ma zapał, zupełną tedy moc do tey approbatiey pozwalamy ich mosciom panom posłom naszym, a iesliby przyszło cognitio commissij czynic per deputatos y stanowic approbatę, tedy ich mosc panom posłom zlecamy, aby inszym sposobem nato nie pozwalali, chiba żeby sami byli deputatami, ponieważ bez nas o nas stanowic summa injustitia. Rellia grecka starodawna, nie w uniey będąca, iakoby cale uspokoina była et liberum ejus exercitium w panstwach jego kr. mosci koronnych y Wielkiego Xiężtwa Litewskigo libere podług praw y swiebod swoich extendat, solleniter jego kr. mosci y stanow Rzeczypospolitey maią upraszac ich mosc panowie posłowie, także cerkwie, monastery, fundusze, dobra, należące do cerkwi, katedry episkopskie, archimandritanskie aby od unitow były odebrane a oddane possessorom starey Rusi nieunitom, gorąco instabunt, gdyż do utwierdzenia pokoiem oyczyzny naybarziey religionis graecae uspokoienie należy. Postrzegaiąc tego dotkliwie, że iego kr. mosc pan nasz miłosciwy y większa częsc Rzeczypospolitey, e longuinguo rzeczy wszystkie szkodliwie upatruiąc, z niesmakiem przymuią constitutią o xiężtwie Ruskim na przeszlym seymie uczynioną, a iż obywatele woiewodztwa Kiiowskiego nawięcey w tym xięztwie dignitarstw, godnosci, woiewodztw przez przywileie sobie danę maią, aby się we wszystkim pokazali byc effective veri cives patriae, nie oglądaiąc się na żadne pożytki by naywiększe, na żadne honori by naypowaznieysze, samą tylko bonum patriae w głowach położywszy, declaruiąc się wszyscy,

poczowszy od jasniewielmożnego jego mosci pana Jana na Barze y Lubomlu Wychowskiego, woiewody y generała ziem Kiiowskiech, iako primasa, ktory sam, będąc na tym seymiku praesens, na to publice consensit za naypierwszą zgodą wszystkich stanow na cassatią y annihilatią tego xięztwa oddac wszystkie przywileie do rąk jego kr. kr. mosci y one powrocic, pewni będąc tego, że te ich ku sobie jego kr. mosc y Rzeczpospolita wolnosc w podawaiących się okaziach nie zechce puscic bez nagrody y contestatiey skuteczney wdzięcznosci, za t° tak generosum in bonum publicum opus. Jnsze wszystkie seymu przeszłego constitutie w swoiey porze y w niczym nie naruszoney zostawiwszy powadze, prosecutionis dalszey woyny z Moskwicinem inibunt modos z jego kr. moscią y z stanami koronnemi ich mosc panowie posłowie, a iesliby przyszło do tractatow z carem Moskiewskim y naznaczenia na tę okazię commissarzow, czego oyczyznie, w burzach kilkunastoletniey woyny fluctuanti, sczyrzey życzymy, upraszac będą, aby commissarze naznaczeni byli z woiewodztw tych, ktorzy maią granic contiguitatem z tym nieprzyiacielem, a osobliwie z woiewodztwa Kiiowskiego, choc ieden żeby seymową constitutią stanol commissarz. Kozacy w szlacheckich dobrach, iako pokoiu stałego mogą byc wzruszeniem, tak to praecaveri constitutione prosimy, differentie iesliby iakowe mędzy obywatelami woiewodztwa Kijowskiego a kozakami nastąpiły, do tych pomiarkowania aby obywatele woiewodztwa Kiiowskiego naznaczeni bywali, prosic będą Ich mosc panowie posłowie. Reassumptio constitutiey securitatis honorum et bonorum woiewodztw ukraynnych prozbą swą gorącą otrzymaią ich mosc panowie posłowie. Wiele na tym communi omnium bono, wiele sanctae justitiae należy, aby poddanie, ktorzy od wlasnych swych panow do cudzych miast, miasteczek, wsi, słobod zbiegaią, za pierwszym pozwem primo et legitimo possessori oddawani byli; więc aby sprawy o grabieże bez wszelkich dillatij y wszystkie insze skrocone byli processa, o czym, aby constitutia na tym seymie staneła, prozbą swą wniosą ich mosc panowie posłowie do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Distributiva justitia acz z samey panskiey jego kr. mosci clementij miała by

poczynac od żolnierzow, krew swą za dostoienstwo jego kr. mosci y całosc oyczyzny obficie toczących, co iednak iż się ynaczey dzieie, a każdy z rycerstwa woyną zabawnę aulica praxi w tym poprzedza, gorąco uprzaszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całey Rzeczypospolitey, do jego kr. mosci o intercessią, aby słowem swym panskim obiecac raczył, przynamniey alternate roczną żołnierzom do swoiey łaski, czym sposobi nieprzewyciężone w swoiey y Rzeczypospolitey usłudze ich animusze. Liczby jego mosci pana podskarbiego koronnego przesłuchac y, perceptae z expensami verificowawszy, na seymik rellatijny przywiesc mają ich mosc panowie posłowie, ze się na przyszłym, da Bog, seymie quietatią da od stanow Rzeczypospoltey po cognitiey ziem y woiewadztw, gdzie się obrociły tak wielkie ordinaryine y extraordinaryine podatki, na extraordinariyne expensa ordinowała Rzeczypospolita arędę, mynice, donatiwy kupieckie, pogłowne żydowskie y za nobilitatie pieniądze, także milion złotych, w szelągach wybity, z czego jego mosc pan podskarbi sufficientem da rationem; a iesli by co extra mentem Rzeczypospolitey lubo by ex senatus consulto, wydał, tego nie powinni przymowac, przytym koniecznie domawiac się będą ich mosc panowie posłowie nasi, aby się żaden cudzoziemiec skarbu Rzeczypospolitey nie tykał. Elblągu, tak potrzebney w Prusiech fortecy, zawiedzioney kurfirstowi jego mosci Brandenburskiemu, potrzebną widziemy eliberatio, tak aby był satisfactus we dwunastukroc sta tysięcy xiąże jego mosc, ich mosc panowie posłowie nasi cum ordinibus regni czynic będą namowę, przy upominaniu się u kurfirsta jego mosc secundum pacta niestawionych na żadną okazyą teraznieyszą y usługi Rzeczypospolitey dwu tysięcy ludzi. Praesidium ukraynnych woiewodztw naygruntownieysze byc może, kiedy ich starostwa nie sądowe, małe y wielkie dzierżawe, na tych woyskowych podzielone będą, ktorzy by z nich stużbę Rzeczypospolitey odprawowali, o czym, aby constitutia seymowa stanęła, starac się będą ich mosc panowie posłowie u jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Tatarowie y wołochowie, w służbie Rzeczypospolitey zostaiące, iako wielkie szkody poczynili w całym krolewstwie polskim, wszyst-

kim wiadomo, do czego iż y to ieszcze accedit, że Rzeczpospolita mało co od nich, abo nic odbiera pożytku, gorąco instabunt ich mosc panowie posłowie o reassumptio y gruntowną excutią przeciwko niem consitutiey uczynioney. Każda Rzeczpospolita naylepiey tym stoi, kiedy aequaliter wszystkie członki własnego ciała fovet et uno eodemque materno amplectitur affectu, ynaczey contemptus unius częstokroc zguby całego ciała bywa przyczyną; zaczym iż obywatele Inflantcy, ea pars corporis Reipublicae, iako equissimum, tak utilissimum, aby bez odwłoki z tego seymu effective ratowani byli, sedulo tedy ich mosciom panom poslom naszy ten articuł zalecamy. O zapłaceniu długow y kreditow rożnych, naznaczeniu sumptow na poselstwa y residentie, o Inflanskiey prowincie, Rzeczypospolitey należącey, o praesidia Pruskie, więc Kamięca, Sambora, Lubomli, Halicza, o upominkach tatarskich, a naybarziey o supplementach woyska koniecznie potrzebnych znosic się maią ich mosc panowie posłowie nasi z stanami Rzeczypospolitey, także o potrzebne miasta Gdanska ukontentowanie. Przywileie wszystkie, ktore są przeciwko prawu, żeby z cancellariey niewychodziłi y żeby ich mosc panowie pieczętarze seria mieli na to animadversionem, o obostrzeniu tego prawa upraszac będą jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie. Prawo samo warowało y każdemu woiewodztwu summe expedit, aby vacuiące w nim dignitarstwa y urzędy bene possessionatis tylko rozdawane byli, zaczym takowe dignitarstwa y urzędy z cancellariey indebite wydane, aby provacanti były, domawiac się będą ich mosc panowie posłowie. Reassumptia constitutiey o dispositiach dla tego iest barzo potrzebna, że xięgi w rożnych woiewodztwach, a mianowicie w Kiiowskim, pogineli. Siła to ubliża swiętey sprawiedliwosci, że infamie trybunalskie, na wyuzdaną złosc ludzką ogłoszone, seymem bywaią cassowane, co aby się żadnym sposobem nie działo, aż za dosyc uczynieniem stronie, abo persona quietatione, ich mosc panowie posłowie nasi instabunt; iako wiele na tym Rzeczipospolitey należy, aby się seymy w zimie, nie w tenczas kiedy woienney pory zażyc koniecznie potrzeba, odprawowały, toties elapsa bene

agendi z wielką Rzeczypospolitey szkodą okazia iest dowodem, co ich mosc panowie posłowie communi utilitate iako naybarziey zalecą. Nobilitatie, indigenati cudzoziemcom in copia pozwolone, iako są rożnym y szkodliwym s postronnych panstw na oyczyzne nasze, żeby ostrzących podległe factiom, iako znowu żaden patricius et bene de Republica meritus do łaski jego kr. mosci przed nimi docisnąc się nie może, dare patet, tak nietylko na żadną ich mosci panowie posłowie nasi nieposwolą cudzozemcom nobilitatio, ale owszem, aby ci, ktorze w nadzieie przyszłych nobilitatiey dobra Rzeczypospolitey przeciwko prawu possident, one dobrowolnie puscili, ktore aby woyskowym conferowane były, upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosc. Za samym tylko iednym y szczegolnym jego moscią panem Janem grafem Celarym gm. j. k. m. o indigenat wniosą intercessią, przez tak wiele lat odważną jego z wielkim pożytkiem całey Rzeczipospolitey wiadomo ad invidiam usque in bonum publicam usługą przymuszeni, z podziwieniem to przymuiąc, że go tak inszych nie słusznie w tym uprzedzili. O cassatią constitutiey względem conservat będą upraszac ich mosc panowie posłowie, iako niemniey aby woiewodztwa nasze ukrainne w trybunale płacą od spraw dwoiako aggrawowane nie były. Przyniesione na seymik nasz od woyska Zaporozkiego quaerimonia, względem ich, nad postanowioną z nimi od Rzeczypospolitey transactią dolegliwosci, przymuszaią nas do tego, abyśmy ardentissimum wniesli za niemi do majestatu jego kr. mosci et in sinum maternum Reipublicae petitum o surową na tych animadversio, ktorzy nieostrożnie indiscrimen puszczaią Rzeczpospziltą, kiedy ieszcze nie cale ugaszony ogień żarzą y podymaią, odniosą tedy te prozbę jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu y Rzeczypospolitey ich mosc panowie poslowie nasi, aby ta differentia oboiey stronie szkodliwa (ktora przez posłow pomienionego woyska jego kr. mosci Zaporoskiego na seym ad status Reipublicae odniesiona będzie) uspokoiłasię prędko et pace optata satisfiat. O innovatio y confirmatio Baru y Lubomla jasniewielmożnemu jego mosci panu Janowi Wyhowskiemu, woiewodzie y generałowi ziem Kiiowskich, przez constitutią jure haereditario od Rze-

czypospolitey przyznanych, y aby cassatia xięstwa ruskiego temu nic nie praejudicowała, upraszac będą gorąco jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie, co żeby przyszła expresse wyraziła constitutia, instabunt. Tym że sposobem aby ich mosc panowie Konstanty y Teodor Wyhowscy przy daninach swoich jure haereditario sobie danych zostawali. Tak dobrze zasłużyli w oczach jasniewielmożnych ich mosciow panow hetmanow y wszystkiego woyska koronnego ludzie jasniewielmożnego jego mosci pana Jana Wyhowskiego, woiewody y generała ziem Kiiowskich, łaskę jego kr. mosci y Rzeczypospolitey respect, że chocby niemieli żadnych od jego kr. mosci y jasniewielmożnych ich mosciow panow hetmanow o poczciwe y krwawe zasługi swoie assecuratie nie omylnie by im za takie ich odważne dzieła Rzeczpospolita przyznała, o co teraz ich mosc panowie posłowie prosic będą. Dobra dziedziczne miasto krolewskich uproszone barzo złe szkodliwe Rzeczpospolitey w wolnosciach iey y prawach pociągaią consequentie, co iż się teraz dzieie. Iego mosci panu Kałusowskiemu o iego dziedziczną maiętnosc Uchowiecko upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, żeby iey sam nie chciał sądzic, ale do trybunału odesłac ią raczył. Approbatia constitutiey z seymu przeszłego o Łopienniki ich mosc panowie posłowie, ponieważ żadney szkody wiele pożytku przyniesc może promovebunt. Ciężką a prawie nieżnosną do maiestatu jego kr. mosci panu swemu miłosciwemu et in sinum maternum totius Reipublicae obywatele woiewodztwa Kiiowskiego, a mianowicie kraiu Poleskiego: Owruckiego y Żytomirskiego powiatow, składaią y quaerimonia na pana Korfa obersztera, ktory maiąc comende sobie zleconą nad regimentami raytarskiemi, nie przestrzegaiąc prawa pospolitego, nie przestrzegaiąc żołnerskiey discipliny, similis hosti agressus te, ktore w niwecz obrocił, nad należyte żołnierzowi y koniecznie potrzebne pożywienie, robocze bydło wszystko, to jest, woły y konie także wszystkie wybrac pozwolił, a choc się o to szlachta upominała, żadney nigdy nie uczynił sprawiedliwosci w

folwarkach y domach szlacheckich wszystko poodbierano, a zgodziwszy się wprzod na pieniężną statią y one odebrawszy, znowu stanowiskiem tęż dobra y nieznosną przytym contributią aggrawowano, posłuszenstwo poddanych y wszystkie proventa szlacheckie odebrano, szlachte za warte sadzano, rozboiow po drogach codziennych nie hamował, barci z pszczołami kilka tysięcy scięto, accize na siebie stanowiono; owo zgołu funditus (bez wszelakiey na synow koronnych discretiey) ten kraj zniesiono tak, że żadnego z tamtąd Rzeczpospolita nie może miec potrzebnego na tenczas subsidium; a obywatele tameczni nic się nie ucieszywszy s pożądanego zwycięztwa, z ktorego finem exilij sui byc rozumieli, nie powetowaną nigdy szkodę poniosszy, w mizernych są żebrakow (obrocone?), upraszac tedy jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całey Rzeczypospolitey będą panowie posłowie nasi iako naygorącey, aby ten człowiek nie odwłocznie był sądzony na tym seymie przed sądem ich mosci pânow hetmanow et debitas suas poenas, ponieważ to tangit communem libertatis pupillam, tym barziey to afficit woiewodztwo, że pomieniony pan Korf w żadney teraznieyszey nie był potrzebie y nie pomogł naymnieyszym sposobem do tey jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przy jasniewielmożnych ich mosc panow hetmanow koronnych y one wszystkie rycerstwo uczynioney y na wszystek swiat sławney victoriey; ktorey prozbic gdyby Rzeczpospolita nie exceptowała, musielibysmy się domyslac, że Rzeczpospospolita woiewodztwa naszego niema za partem corporis sui, gdyby niemiała wespoł z nami na tak ciężką rane bolec y serio pomysli, aby ią iako nayprędzey zgoiła; a iż y w inszych niektorych mieyscach podobne dzieią się excessa, o naznaczenie commissarzow prozby się przyłożą, ktorzy tak z gornych woiewodztw, iako y z naszego ad meliorem informationem byc maią, niech się przeyrzy Rzeczpospolita w tak ciężkiey naszey oppressiey y łaskawie temu medeatur, zaszczycaiąc się od podobney, ktora nad wszystkiemi wisi, sequeli, zwłaszcza że tak wiele dobr y maiętnosci wielkich w Ukrainie będących od tego ciężaru uwolnionych zostało, a my tanta patimur.

Na prolongatią seymu by naymnieyszą żadnym sposobem nie pozwolą ich mosc panowie posłowie nasi, wiedząc, że tak długi czas szescniedzielny iest sufficiens do concludowania naywiększych materij, by legis debite zażyc chciano. Chiba sam oyczyzny nieprzyiaciel nie przyzna jasnie wielmożnemu jego mosci panu Janowi na Barze y Lubomlu Wyhowskiemu, woiewodzie Kiiowskiemu, staroscie Czehyrinskiemu, primum principium w uspokoieniu kozakow et in modo przywrocenia onych do pierwszego poddanstwa, przez co iako wiele accessit Rzeczypospolitey, żadnemu nie tayno, powtore żaden nie będzie tak zazdrosciwy, ktory by miał zaprzec, że iego cnota y odwaga znaczna poczeli słabiec, siły kozackie y Moskiewskie, gdy iedne pod Pułtawą, drugie pod Konotopem, feliciter attruit, nakoniec nie będzie żaden tak niesprawiedliwy, aby temuż nie miał przyznac doskonałey ku oyczyznie y wiekom pamiętney miłosci, gdy uważy, że ten doskonały syn oyczyzny nie częsc iaką dostatkow y substantiey swoiey, ale wszystko co miał naydroższego y naykosztownieyszego (namniey sobie nie zostawiwszy z obfitych bogactw), cale ofiarował oyczyznie, na ktore jego mosci tak wysokie y z naywiększemi porownane merita aby jego kr. mosc pan nasz miłosciwy z Rzeczypospolitą przy każdey podaiącey się okaziey miał wzgląd y baczenie, upraszac będą ich mosc panowie posłowie. Wielmożnego jego mosc pana Stephana na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego naszego Kiiowskiego y połkownika jego kr. mosci, po wszystek czas w oyczyznie się toczących woien, wiara ku panu nienaruszona, doskonała ku oyczyznie miłosc, w zamieszaniu domowym odwaga y dexteritas, w boiach przed oczyma hetmanskiemi y wszystkiego woyska dzielnosc, więcey szwanki po wielekroc ab hostibus patriae otrzymane, są nam doskonałym incitamentem, abyśmy do maiestatu jego kr. mosci suplikowali o respect jego zasługom należyty y łaski jego kr. mosci nad nim prędką y gruntowną w ratunku y podzwignieniu substantiey iego zszczuploney, zwłaszcza że wszystka nadzieia z maiętnosci dziedzicznych iego spomozenia cale upadła, kiedy mu niediscretna commilitarium ręka wszystko

odebrała, nic a nic z tak obfitych niezostawiwszy possessiey y cale ie zniosszy, powtore ich mosc panowie posłowie nasi wniosą do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey za tym że jego mosciom instantią, aby tandem, mogł liquidowac a potym odniesc zapłate summy, ktorą iuż od kilkunastu lat na własną Rzeczypospolitey erogował potrzebę, o co po wielekroc była za nim od woiewodstwa Sędomirskiego na seymach instantia, jego kr. mosci onemu dane swiadczą assecuratie. Wielmożny jego mosc pan podkomorzy Podolski względem ustąpienia Dimiera, także jego mosc pan Władysław Wilczkowski, starosta Zwinogrodski, względem Owrucza przy swoich dawnych y swieżych wiekopomnych usługach słusznie należitą maią miec recompense, co że prozba ich mosci panow posłow naszych przy samey sprawiedliwosci u jego kr. mosci y Rzeczypospolitey efficiet, niewątpiemy. Za jego moscią panem Karolem Potockim, podczaszym Podolskim, rotmistrzem jego kr. mosci, aby commissia per constitutionem naznaczona była do rozgraniczenia wsi Łuzkowa, częsci krolewskiey z szlachecką, iako też y od Wydranicy, krola jego mosci wsi, a Uscilug dziedziczny, instantią wniosą ich mosc panowie poslowie nasi. Jasnie wielmoznego iego mosci pana marszałka wielkiego, hetmana polnego koronnego, na wielmożnego iego mosc pana Ostafia Tyszkiewisza, starostu Żytomirskiego, ferowany decret sprawiedliwy potrzebuie łaski jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby maiąc wzgląd na zasługi znaczne y iego samego y przodkow iego w tym de rigore juris było mu ustąpiono, cokolwiek ż tego decretu ma in partem Reipublicae uczynic, więc aby mogł miec ratunek w inszych ciężkich na teraznieyszą zruinowaną swoie substantią włożonych na się winach iako nie mniey o zdięcie kary z porucznika iego, iego mosc pana Sokołowskiego, powolną prozbą wniosą do krola iego mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie. Iego mosci pana Drohoiewskiego, starosty Miedzielskiego, krzywdę zalecą łasce jego kr. mosci y Rzeczypospolitey y respectowi. Za iego moscią panem z Czerniechowa Niemiryczem, podkomorzycem Kiiowskim, o prędką sprawiedliwosc z odebranych przeciwko prawu Łopiennikow

do iego kr. mosci panowie posłowie suplicowac będą. Jego mosc pana Thomasza z Biberszteyna Kazimirskiego y usługi tak dawne iego zalecą łasce jego kr. mosci, upraszaiąc o consens na przedanie wioski Kopyłowa. Jego mosc pan Ian Wołczkowicz Olizar, woyska wszystkiego w dobrach swoich stanowiska passus, do ostatniey substantiey swoiey pryszedł ruiny, tego baczeniu y łasce jego kr. mosci oycowskiey zalecą ich mosc panowie posłowie, o zniesienie infamiey woyskowey. Za iego moscią panem Stephanem Radlinskim, rotmistrzem iego kr. mosci, prosic będą. Iego mosc pan Kowalowski, łowczy Kiiowski, chorąży roty kozackiey jego kr. mosci, wszelki respect za dzieła odważne meretur woienne, aby tedy danina od iego kr. mosci onemu conferowana znowu potym przez reversał jego kr. mosci primo reddito possessori nieposzła bez nagrody y recompensi, upraszac będą ich mosc panowie posłowie. Jego moscia pana Słoniewskiego za podietę w Ukrainie z kosztem drogi nie przepomnią wesprzec instantią ich mosc panowie posłowie. Ktore to wszystkie articuły y w nich contenta jego mosci panu marszałkowi naszemu do Włodzimirskiego grodu, ponieważ Żytomirski ad praesens vacat, zlecillsmy podac. Datum ut supra. U tey instructiey podpis ręki temi słowy: Stephan na Czerniechowi Niemirycz, podkomorzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego. Ktora to oblata instruktiey, za podaniem oczewistym y prozbą wyszmianowanego jego mosci podawaiącego, a za przyięciem moim urzędowym, do xiąg ninieyszych grodzkich Włodzimirskich есть вписаная.

Книга гродск. Владимір. 1661 г., № 1029, л. 935.

XIX.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О непремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ. Объ индигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравненіи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ Замостья. О доставленіи въ Каменецъ-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраивать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи иноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и банницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привиллегій. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот шестдесят второго, месеца генъваря тридцатого первого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мъною, Стефаномъ Вышъполскомъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъными кгродскими старостинъскими, становъши персоналитер, урожоный его милост панъ Миколай Жабокрыцкий, подсудокъ воеводства Брацлавъского, маршалок кола рыцерского, инсътрукцию воеводства Брацлавъского, нижей выраженую, для вписаня до книгъ нинешнихъ, подалъ, так се в собе маючую: Instructia ich mosciom panom posłom na seym dwuniedzielny Warszawski, z koła rycerstwa woiewodstwa Brycławskiego dana, to iest: jmci panu Krysztophovi Kordyszowi, podczaszemu, jmci panu Stephanowi Konstantemu Piasoczynckiemu, podstolemu, jmci panu Alexandrowi Żabokrzyckiemu, czesnikowi, y iego mosci panu Mikołaiowi Kazimierzowi Zestelinskiemu, woyskiemu,

Bracławskim. Oycowska miłosc jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, lubo po wszystkie lata szczęłsliwego panowania swego nad Rzecząpospolitą plenissime diffusa, enituit przez lat wiele nabytych zwycięztwy nad nieprzyiacioły koronnemi, przy niesmiertelnych y wierney pamięci godnych odwagach jego kr. mosci, osobliwie jednak prace obmysluwania jego kr. mosci okolo zawziętosci woysk koronnych y litewskich, w związku zostaiących, poniesione y nieprzyiaciel solicitudine jego kr mosci pana naszego miłosciwego niedawnemi czasy profligatus, tak wiele do niesmiertelney pamięci nabytych y godnych tryumfow ad diem momenti, że iako wszystka Europa stupere et somniare musi indefatigationem jego kr. mosc, tak Rzeczpospolita ociężona dobroczynnosciami majestatu panskiego będąca, wszystkiemi siłami serc swych Boskiego maiestatu gorąco prosi za długowieczne w szczęsliwym panowaniu krola jego mosci pracie; prze to ich mosc panowie poslowie, venerata majestate waszey kr. mosci pana naszego miłosciwego, w pozne wieki powinszuią niesmiertelnych tryumfow y zdrowia dobrego, z podziękowaniem pokornym za wszelkie trudy, prace, solicitudines jego kr. mosci. Ante omnia ich mosc panowie poslowie suplicem postulationem woiewodstwa naszego wniosą do maiestatu jego kr. mosci, iako pierwey od nieprzyiaciela iawnie naszego następuiącego bylismy de proprio wygnani, tuż teraz sub specie pakt zawartych, gdy ledwie począł patere adsens nie samym osobom, ale tylko urzędnikom, zesłanym zarazem za wydanemi z cancellariey jego kr. mosci universałami y za hetmana Zaporozkiego, do nich się stosuiącego, także uniwersałami, przyszły do wszystkiego exulari, obliguiemy w tym animadversionem virtutem braci y posłow naszych aby pro consulentiis suis succurendo utrapionym braci, od kilkunastu lat wygnanym y teraz włoczącymsię, categoricam à Republica otrzymali declarationem, długoli w takiey oppressiey mamy zostawac, i ieżeli fraternae subsidiae możemy kiedy implorare, żebysmy in aequali Republica aequaliter pociągac z ich mosciami na zapłatę woysku mogli. Constitutie często nie tak ex tipo wychodzą, iako bywaią condita, co y teraz panowie posłowie nasi pokazali, maią tedy w

tym tak starac się aby authorem tego doysc mogli, kto takowych difficultatum et rerum był, y animadversionem urgere na typografie, aby oddał huius negotii rationem. Zapłata żolnierzom aby obmyslona, z inszemi woiewodztwami zniesszysię, by też z dobr Rzeczypospolitey media, a nie intra duorum annorum sic na to exolvere, iako też y duchownych przy podatkach, uchwalonych na przeszłym seymie. Exorbitancie wszystkie, ktore proponent ich mosc panowie posłowie aby reparate były per legem, toż maią uczynic y o kommissiach z kozakami y o regestrze specialnym. Scripta ad archivum dane, pilnie doyrzą ich mosc panowie posłowie, aby przeczytane były, y quid sonant rowno z dzugiemi, w tym zostawali. Laudum securitatis approbatum, inquantum będziemy restituti, maią otrzymac y na przyszłe podatki, iako y przeszłe panowie kozacy pozabierali. Senatus consulta Reipublicae że są fundamenta conservationis et intermissionis, gorąco injungimus ich mosciom panom posłom naszym, aby postrzegali tego, ieżeli prawom dawnym y zwieżym dosyc się dzieie, ieżeii singulariter, ut lex wult, na swoie datum consilium senator podpisał się, inaczey fide et honore obligamus, aby niepodpisanego nie acceptowali pro consilia, ale ad mentem legum stosuiąc się, iakoby całosc Rzeczypospolitey poscent, postępowali, za nierendowanie ich mosciow panow senatorow. Grzywny secundum legem aby na zapłatę woysku były oddane, z czego j. mc pan instigator coronny ma dac rationem. Ich mosc panowie starostowie dobr ukrainnych necessario aby residowali w starostwach swoich, propter maiorem securitatem tamtych kraiow. Zagęsciło się in Republica tak de lege indigenat, że chcąc ad omnes diguitates zaraz przychodzic nie o nobilitatiey, ale o indienat, non prout indienatum in extentus staraią się y otrzymuią barziey prawo, a niżeli meritis, providebunt tedy ich mosc panowie posłowie w tym godnosci Reipublicae, aby ci, ktorzy do indigenatu przyszli, a, według prawa, documentow niepokazali realem ad instantiam cujusvis byli powinni w trybunale inter causas officiales pakazac, ktorych cognitio tam byc ma; a ktorzy przeciwni podielisię, aby kwitami od skarbu, albo cujus intererat, probowali satisfactionem, aby się te pieniądze na zapłatę

woysku obracali. Indienat Orsutego iż sine consensu izby poselskiey wpisany iest in Volumina Legum; także panow Piotrowiczow, na instantią cudzoziemską ultra consuetudinem regni nie proponuiąc tego w izbie poselskiey, instabunt panowie posłowie, aby byli cassowane i na potym aby insequellum nie szło, promcvebunt. Iako wiele na dotrzymaniu fortec pogranicznych należy, docuerant nos swieże y dawne exempla, aby tedy nieprzyiaciel quibus mediis onych nie occupował, upraszac będą per amorem et conservationem patriae ich mosc panowie posłowie maiestatu jego kr. mosci, aby comendantow raczył podawac na praesidia zamkow y miast Pruskich y wszystkich pogranicznych fortec, nie cudzoziemcow, ani nowo nobilitowanych y do indienatu dopuszczonych, ale starożytną szlachtą osiadłą, omne suspicione carentes avis, i tych, ktorzy oraz cum exercitu od krola Szwedzkiego do jego kr. mosci powracaiącym nie powrocili y tam zastawali, y owszem, iesliby tacy ad praesens byli na praesidiach commendantami, aby jego kr. mosc raczył odmienic. A iż cardo spraw Reipublicae na constituciach należy, maią ich mosc panowie posłowie instare, aby deputaci do correctury constituciey byli przysięgli ea rota, iako Respublica uchwalili. Lwow miasto porownane iest miasta Krakowa wolnosciom o dependowaniu rzeczy kupieckich od cudzoziemcow a że sobie niewiedziec qua ratione otrzymali aditament etiam ab incolis regni y pod tą clausulą summopere aggravuią incolas y necessituią ad depositorium, inibunt ich mosc panowie posłowie omnem rationem, żeby aequali jure z Krakowem non ultra gaudere miał Lwow y od takich exactii sub poenis supersedował. Zamoscie, forteca potrzebna Reipublicae, in libertatibus suis od mieszczan Lwowskich praejudiciose aggravatur, zlecamy ich mosciom panom posłom upraszac, aby przy dawnych wolnosciach zostawała. Kamieniec-Podolski, iako antemurale Reipublicae, multis..... forteca difficultatibus, żeby prowiant według dawnych praw mogł miec z starostw, maią demonstrare ich mosc panowie posłowie. W Ukrainie rzecz szkodliwa po wszystkich woiewodztwach, aby de novo radzic miały słobody erogowane,

podnosic się, ich mosc panowie posłowie pilno tego postrzegac maią, aby constitucią warowano y zakazano. Kozacy, ktorzy w regestrze zostaną y wolnosciach rycerskich, ci aby cum plaebe nie łączylisię w commissey dilatą y iako nayprędzey commissa do napisu kozakow odprawiona była, tego pilnie domowią się. Wielką w tym krywdę nobilitas cierpi, że wiele cudzoziemcow nagęsciło się do boku jego kr. mosci, ktorzy et ad consilia miscuunt, upraszac krola ich mosc panowie posłowie maią, aby iako pan nasz nativus szlachtę polską przy boku swoim zatrzymawszy, abdankował cudzoziemcow. Pilno się tego domawiac, aby cudzoziemskich regimentow rachunki popisowe computalne były po potrzebie Czudnowskiey y nie więcey exolvere nato pieniędzy skarb ma, tylko iako wiele po potrzebie zołnierza tego zostało. Deducowano nam autenticis documentis, że na posłach ziemskich przed uczyniemem rellacyey otrzymane są infamiey, banicye, starac się tedy ich mosc panowie posłowie maią, aby takowe processy, iako prawu przeciwne, zniesione byli. Przywilegia, rożnym osobom y w rożnych woiewodztwach contra legem dane, aby nihilowane a potym z cancellariey takowe nie wyprawili. A iż iest kilku osob, petentes graciam et clementiam majestatu jego kr. mosci, ich mosc panowie posłowie adibunt modum aby ad presentium statum et honorem przypraweni byli. Za wysokie przysługi jasnie wielmożnego xięcia jmci Korybuta Wiszniewieckiego, woiewody Bełzkiego, ich mosc panowie posłowie petita onego wniosą do maiestatu jego kr. mosci; także instantią za jmcią panem oboznym koronnym wniosą ich mosc panowie posłowie w petitach pewnych xięcia jmci Michała Wiszniewieckiego, w pamięci maiąc instantią, wniosą do krola jego mosci. Jego mosc pana starosty Nowogrodzkiego merita z odwagą zdrowia zaleciwszy krolu jego mosci, petitum w pamięci onego miec będą. Jego mosc pana Mikołaia Zabokrzyckiego, podsędka Bracławskiego, stratę zdrowia w oblężeniu Zbarazkim y utraty nie małe na usłudze Rzeczypospolitey jego kr. mosci zaleciwszy, miłosciwą panską nagrodę upraszac będą. Za panem Stanisławem Zestelinskim wniosą

instantią swoią ich mosci panowie posłowie, aby sublevatus byc mogł in vigore decreti. In quantum parti satisfactum est za successorami jmci pana Andrzeia Zahorowskiego, woyta dziedzicznego Łuckiego, instancią wniosą, aby od urzędu zamkowego Łuckiego w provencie swoim nie ponosili praejudicium. Także za iego moscią panem Oleszkiem w petitach onego instancią swoią wniosą. O te wszystkie puncta starac się maią pilnie ich mosc panowie posłowie, aby woiewodztwu swemu cale otrzymawszy y integritatem onegoż jmcia powierzywszy, fide, et honore, et conscientiis zawiązawszy ich mosc, żeby nic nowego y szkodliwego oyczyznie niepozwalaiąc, starożytnych wolnosci, praw y swobod postrzegaiąc, oglądaiąc się y na to że na ostre w ciężkich żalach braciey swoich przyszli by, strzeż Boże, szable, ostatek deteritati ich mosci poruczamy. Na co dla lepszey wiazy jmc pan marszałek koła naszego rycerskiego tę instructią ręką swą podpisał. У тое инъструкции подписъ руки тыми словы: Mikołay Żabokrzycki, w. Bracławski, podsędek y na ten czas marszałek koła rycerskiego. Которая то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешъных естъ въписаная.

Книга грод. Владимір. 1662 г. № 1030, л. 1044.

XX.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоповаго. Объ уплатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ гродскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уплаты податей, кромѣ чоповаго.

Року тысеча шестсотъ шестдесят второго, месеца февраля четвертого дня.

На вряде кгродскомъ, в замъку его кор. милости Луцкомъ, передо мною, Александромъ Пируским, подстолимъ Новокгродским, подстаростим Луцким, яко субъделегатом од ясневелможного его милости пана Самуеля, граби з Лешъна, на Баранове и Чарториску Лесъчинского, Луцкого старости, маршалька кола рицерского, ад гункъ актумъ ужитым и засажонымъ, и книгами нинешъными кгродскими Луцкими, становши персоналитеръ, тотъ же вышъменованый его милост панъ староста Луцкий, маршалокъ кола рицерского, для вписаня до книгъ помененых, подалъ лявдумъ ихъ милости пановъ обывателевъ воеводства Волинского, про дие триезима януарии анъни презентисъ тутъ до Луцка згодне постановленое, о чомъ тое лавъдумъ ширей в собе маетъ, просячи, аби принято и в книги вписаное было, а такъ я, субъделегатъ, оное, до книгъ приймуючи, читалемъ, и такъ се в собе маетъ: My, rady, dignitarze, xiążęta, urzędnicy y wszystko koło rycerskie, obywatele woewodztwa Wołynskiego, ziechawszy się do Łucka pro die trigesima januarij anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo na seymik, universałem jego kr. mosci naznaczony, y obrawszy jch m. panow posłow naszych na przyszły seym dwuniedzielny na tymże seymiku, takowe pro bono woiewodztwa naszego unanimiter namowilismy sobie laudum, quo laudo serio prosimy et injungimus jch moscìom panom poborcom, panom administratorom czopowego y depositorom publicznych pieniędzy woiewodztwa naszego, aby ich m. wszyscy od tego roku, ktorego w woiewodztwie naszym podymne

zaczęłosię, na przyszłych naszych sądach skarbowych, ktore dnia szostego miesiąca marca w roku teraznieyszym tysiąc szescseth szescdziesiąt wtorym, da Bog, sądzic się zaczną, stanowszy z regestrami, sprawilisię y pieniądze zniesli, sub poenis in lege sancitis; a tym czasem aby executie ieszcze nie odprawione odprawowali; a panowie retentorowie nie oddane podatki aby oddali y tamże na tychże sądach negligentes sprawili; czopowego zas teraznieyszego jch mm. panom administratorom naszym, j. mosci panu Adamowi Żabokrzyckiemu y j. m. panu Stanisławowi Nasiłowskiemu, ktoby nieoddał, oto będąc pozwany do sądu skarbowego y inszego wszelakiego triplicem pensionem zapłacic ma y powinien będzie. A ich m. panowie administratorowie nasi maią wybierac to czopowe tak, iako j. m. pan Stanisław Nasiłowski novissime, roku niedawno przeszłego, tysiąc szescseth szescdziesiąt pierwsego, wybierał, tymże laudum naszym złotych szescseth polskich, za zgodą wszystkiey braci naszey jch mm. panom posłom naszym woyskowym do nas na seymik przysłanym in vim gratitudinis u j. m. pana Jana na Knerucie Boreyka, sędziego grodzkiego Łuckiego poborce naszego, z podatku Beresteckiego naznaczylismy, ktorych oddanych j. m. pan marszałek koła naszego rycerskiego nemine wszystkiego woewodztwa j. m. pana sędziego poborce naszego kwitowac ma, ktory quit gdy j. m. pan poborca nam pokaże pro realiter sołuto et pro paratis in tempore calculationis j. m. panu sędziemu przyimiemy. A tysiąc złotych pol. j. m. panu krayczemu W. X. Litewskiego u j. m. pana Wacława Zahorowskiego, poborce woiewodztwa naszego, j. m. panu krayczemu od woiewodztwa winny, assignowalismy, ktory tysiąc zł. pol. j. m. pan poborca nasz gdy zapłaci y quit odebranych nam ukaże, gotowismy pro reali przyiąc. Tymże laudum naszym j. m. panom lustratorom, ktorzy na sądach skarbowych przysięgę wykonaią złotych tysiąc pols. naznaczamy y, skąd ten tysiąc złotych dac, na tychże sądach obmyslimy. Koszt zas dla skorygowania y sporządzenia xiąg starych grodzkich Łuckich Drobotowskich na tych że sądach, da Bog przyszłych, skarbowych, kancellariey grod-

zkiey Łuckiey obmyslimy. Declaruiemy y to hoc laudo nostro, aby ultra mentem laudi niebyli do podatkow od j. m. panow executorow pociągani żydzi, excepto czopowego. Ktore to laudum nasze aby było do act grodzkich Łuckich podane, j. m. pana marszałka naszego uprosilismy Działo się w Łucku roku tysiąc szescseth szescdziesiąt wtorego miesiąca januarij dnia trzydziestego. У того лявъдумъ подписъ руки его милости пана маршалъка кола рицерского въ тые слова: Samuel Lesczynski, starosta Łucki, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лявъдумъ я, субделекгатъ, за прозбою вишъменованого его мил. пана маршалка кола рицерского подаваючого, а за принятем моимъ субделекгатским, все, с почтатку ажъ до конца, до книгъ нинешъныхъ кгродских Луцких естъ вписаное.

Книга гродская. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 151.

XXI.

Инструкція посламъ Кіевскаго воеводства, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, выплатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣютъ, какъ слѣдуетъ быть своими имѣніями; но готовность выплатить подымное съ того имущества, которымъ дѣйствительно владѣютъ. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность принесть для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончанію переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и переписи козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О разсмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шесть сотъ шестдесят второго, месеца генъвара тридцатого дня.

На вряде кгродскомъ, в замъку его королевское милости Володимерскомъ. передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, бурк-

грабимъ замъку Володимерского и книгами нинешными кгродскими старостинъскими, становъши очевисто, урожоный его мст. панъ Томашъ зъ Биберштейну Казимирскій, хоружий Овруцъкий, маршалокъ кола рицерского воеводства Киевскаго, инъструкцию на сеймъ двенеделеный близко пришлый Варшавъский их милости наном посломъ, зъ воеводства Киевъского згодне обранымъ, даную, для вписаня до книгъ нинешъных кгродских Володимерскихъ, просечи, абы принятая и вписаная была, подал, так се в собе маючую: Instructia na seym przyszły ich mosciom: wielmożnemu iego mosc panu Stephanowi na Czerniechowie Niemiryczowi, podkomorzemu Kiiowskiemu, iego mosc panu Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, chorążemu Żytomirskiemu, y iego mosci panu Ianowi Kaznowskiemu, posłom na sezmiku naszym, przez nas dignitarzow, urzędnikow, obywatelow y wszystkiego rycerstwa Kiiowskiego na dzien dzisieyszy, to iest trzydziesty januarij, we Włodzimirzu zgromadzonych, zgodnie pluralitate suffragiorum przez nas obranym, dana. Powinszowawszy jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu wszystkich tych fortun y successow woiennych, ktore ręka Boska jego kr. mosci swieżo w xięztwie Litewskim sprawiła, podziękuią ich mosc panowie posłowie nasi za wszystkie trudy y pracy, ustawiczne indefesse za oyczyzne matkę naszą podięte, niemniey y za to, że ten seym na uspokoienie y ukontentowanie woyska sobie y Rzeczypospolitey dobrze zasłużonego złożyc iego kr. mosci raczył, y wyrażac będą, że posteritas nostrum patrem patriae uznawac musi, ta ma bydz iedna cura bonorum civium patriae apponere manum na to mieysce, gdzie naybarziey dolega cum idoneo et sufficienti medicamento. A że przez zatrzymaną zapłate woysku zasłużonemu imminet na Rzeczpospolitą maximum wszystkie periculum, na to ich mosc panowie posłowie nasi impendent starania, aby woysko jego kr. mosci y Rzeczypospolitey nie tylko w zapłacie, ale też in alijs desiderijs iako nayprędzey y bez odwłoki ukontentowano było, sine praejuditio Reipublicae et privatorum. Więc, żeby kto nie rzekł, że facilius est consilio, niżeli aere proprio, juvare in hoc

casu Reipublicae, iesteśmy promptissimi ad juvandam patriam w tym terminie y skorośmy tylka zayrzeli do swych popielisk, pozwolilismy byli troie podymnego z woiewodztwa naszego na przeszłym seymie, lecz że teraz quo fato cujus instituta consilio ausa nie wiemy, że znowu wygnani z dobr naszych zostaiemy, dowiedzic się serio maią ich mosc panowie posłowie nasi, w czym Rzeczpospolita y woysko musi nas dolere y miseros miec excusatos. Atoli, nieczekaiąc Zadnieprskich kraiow zupełnego uspokoienia, byleśmy byli znowu do dobr naszych przypuszczeni bez odwłoki, to troie podymnego z dobr naszych, in possessione reali będących, wydac submituiemy się do zapłaty ich mosciom panom żolnierzom, ktorzy nas w te dobra odważnemi działami y krwią swoią wprowadzili interim na tym seymie przyszłym, da pan Bog, upraszac będą jego kr. mosci pana naszego miłosciręgo y Rzeczypospolitey, aby o tym skuteczna obrada staneła y nieodwłoczna, przez deputatow seymu tego naznaczamy, ktorych większa częsc ma byc z woiewodztwa wygnanych y ukrzywdzonych, aby już tandem aliquando był oppressioni koniec, ktory y żywotem, y ostatkiem substantiey, iako liberi in Reipublica cives, zabiegac y oponowac się chcemy y powinnismy, nie kładąc już więcey totam libertatem mowy sine effectu na seymikach y seymach, ale in reali custodia praw y wolnosci, życia y wszystko co mamy zamykaiąc; dobra dochodow jego kr. pana naszego miłosciwego, że są przez woysko, w związku będące, odobrane, iako nas movet ku panu dobrotliwemu życzliwosci in juvamine w tym Bogu iawno, ieżeli tedy te nie będą jego kr. mosci przywrocone, chocby naycięższe sobie uczynic mieli według proportiey sił naszych, ze wszytkiemi woiewodztwy certanto, post intromissionem in bona bez odwłoki gratitudinem szkod podiętych, przez odebranie intrat, ich mosc panowie posłowie nasi jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu declaruią. O executią commissiey z kozakami, seymem anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, millesimo sexcentesimo sexagesimo primo, tak w uspokoieniu zupełnym relligiey Graeckiey, iako y wypisie kozakow, instabunt indeffesse, fulsi

lege, ich mosc panowie posłowie, aby zaraz s tego seymu bez odwłoki commissarze, iuż a Republica anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni z seymu przeszłego naznaczeni, iako nayprędzey ad exequendum mutuis suum ziachali, erogant offenda tak, aby iuż y kozacy pact swoich bezpieczni byli y my upragnionych possessiy, czego iesliby ich mosc panowie posłowie nasi nie dokazali, na żadną rzecz pozwalac nie maią y do niczego przystępowac, gdyż gdzie o kilka woiewodztw idzie, nie iest to privata, ale Respublica, a iesli Rzeczpospolita chce bydz mutilis, mutiletur do konca; nie tylko nas praemit publica calamitas, że pro bono publico przez lat czternastu patimur exilium, ale też y dobra nasze dziedziczne, contra jura et libertates nostras, kozakom iednym przez przyvileia, a drugim przez constitutie pooddawano, upemnic się ich mosc panowie posłowie nasi serio na tem seymie restitutionem dobr takowych, aby injurati w praetensiach swoich byli ukontentowani. W tey że constitutiey staneło rozgraniczenie powiatow woiewodztwa Kiiowskiego, o ktore się starac maią ich mosc panowie posłowie, aby to ad effectum przyszło, ponieważ wielkie commodum w swiętey sprawedliwosci woiewodztwo nasze, uważywszy przez rozgraniczenie ziem y powiatow, upatruie, co serio wniesc maią ich mosc panowie posłowie nasi. Ponieważ nie możemy się doczekac feliciora tempora, do ktorych conservatij w trybunale koronnym spraw naszych są odłożone, a interim jussus patitur, tedy providebunt ich mosc panowie posłowie, aby, more antiquo, z inszemi woiewodztwy w tym przyszłym trybunale et sic consequenter sądziły się, simplicis debiti zapisy y ręczne długi aby sądzone były cum satisfactione, starac się maią ich mosc panowie posłowie nasi. Quaerella wszystkich ich mosciow duchownych, tym barzięy jasnie wielmożnego iego moscia xiędza biskupa Łuckiego, pieczętarza koronnego, o zdesolowane dobra koscielne y zabrane proventa, od antecessorow naszych na chwałę Boga do kosciołow fundowane, muszą byc w nas, iako u ludzi katolickich, cordi, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi rationes et consilia cum ordinibus regni, iakoby takowym zabieżec

oppressiom y szkody takowe aby mogły bydz iego mosci xiędzu kanclerzowi, pro Republica przy boku panskim pracuiącemu, jako custodio legum nostrarum, nadgrodzone. Errogowana summa, z samey miłosci przeciwko oyczyznie, na uięcie woyska, z wielwożnym iego mosciem panem oboznym koronnym w Ukrainie będącego, przez jasnicwielmożnego iego mosci pana woiewodę naszego Kiiowskiego y na przeszłym seymie liquidowana, instabunt ich mosci panowie posłowie za iego moscią, aby ta summa z skarbu koronnego de facto była dopłacona jego mosci y expensa na fortecę Barską, propter bonum publicum przez iego mosci spendowane, aby byli na tem seymie lequidowane y przyięte, y przy zapłacie woyskowey nagrodzono. Iego mosc jasnie wielmożnego xięcia, pana woiewody Bełzkiego, nietylko naszey oyczyznie, ale y postronnym narodom zasługi, z stratą niemałą fortunarum et facultatum propriarum, dobrze są wiadome, ktore debitam gratitudiem meretur u pana y oyczyzny, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi za xiążęciem iego moscią, aby omnem respectum admoveat jego kr. mosc pan nasz miłosciwy na xiężęci jego mosci o dobra dziedziczne Zarudyniec xiącia iego mosci ad male narata za krolewskie oddane per constitutionem pewnemu kozakowi contra libertates regni, aby byli przywrocone xiążęciu jego mosci. Lubo post sera fata lucent oyczyzny zasługi swiętey pamięci xiącia iego mosci pana woiewody Ruskiego, ktore continuavit xiąże jego mosc Michał syn niebożczykowski, ale że wszystkie facultates onego iedne popiołem siadły, a drugie possidet nieprzyiaciel, stanowi onego należycie służyc oyczyznie niepodobna, gorąco zalecą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci opatrzną fortune xiążęcia iego mosci, aby jego kr. mosc raczył miec osobliwy respect na xiążęcia jego moscia. Krzywde wielmożnego iego mosc pana podkomorzego naszego Kiiowskiego, concernentem et convellentem wolnosci stanu naszego, ich mosc panowie posłowie proponent Reipublicae y obviabunt renovando antiquas leges, aby takowe incovenientiae nie działy się. W dobrey są pamięci u iego kr. mosci zasługi imc pana Ludwika z Ondronowa Woroszyła, cho-

rążego Żytomirskiego, pod usarkiemi jego kr. mosci chorągwiami towarzysza dobrze zasłużonego, za ktore jego kr. mosc w nagrode onemu słobode Kozielec za Dnieprem conferowac raczył, w ktorym interessuiesię xiąże iego mosc pan kasztellan Wilenski, instabunt ich mosc panowie posłowie za iego moscią ad ordines regni, aby per constitutionem przywilei iego mosci był approbowany, inhaerendo constitutioni anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, instabunt ich mosc panowie posłowie. Za imc panem Thomaszem z Biberszteyna Kazimirskim, chorążym Owruckim, ktory do podeszłego wieku swego trzema krolom ich mosciom usługą swoią wierną oddawał, a wies iego Kopyłow de propria pecunia kupiono insue iego mosci do jurisdictiey Grabowieckiey przyłączona, aby jego kr, mosc lubo consens cedendi onemu dac raczył na tę dobra de facto, albo aequivalentem recompensam, aby summa, erogowana na te dobra, onemu nie gineła. Licentia wielka okazuie się od ludzi mianuiących się woyskowemi, ktorzy na prawo pospolite nic nie dbaiąc dobra ciemiężą y w nivecz obracaią, dwory naieżdaią y wsie, ktore im podoba biorą, samych panow zneważaią, co się teraz stało jmc panu Janowi Proskurze, podczaszemu Kiiowskiemu, dobre zasłużonemu w oyczyznie, instabunt ich mosc panowie posłowie aby skuteczną sprawedliwosc mogł odniesc y zabiegac będą, aby in posterum takowa lecentia pohamowana została. Jego mosc pan miecznik Czernihowski pro poena publica zasiadł wieżą, w ktorey wszyscy głownicy do tego czasu siadali, a teraz aggravatur do siedzenia inszey wieże, instabunt za nim ich mosc panowie posłowie, ponieważ iuż niemały czas dawney wieże wysiada, aby w tey że wieże swoie sessio continuował. Za jmc panem Oleszkiem wniosą instantią ich mosc panowie posłowie, aby dekreta zadworne o decimy cassowane były, gdyż to novitatem sapita, omnis novitas periculosa, aby to zas pożarem nie poszło. Co iednemu dzis, jutro się drugi spodziewac musi, iako inszych totali casu contra Reipublicae majestatem principis errantes, ktorych delicta clementia principis pokryła, tak y tych, ktorzy na tem seymie eandem clementiam żebrzec u jego

kr. mosci in sinum principis, zalecą ich mosc panowie posłowie. Ktore to artikuły nasze zgodne ich mosc panom posłom naszym daiemy y facultatem omnimodam, coby należało extra et commodo Reipublicae, tak iednak, aby żadnych novitates nie przynosili, ktore by miały convellere jura et libertates nastras, w czem fide, honore et conscientia ich mosc obowiązuiemy y ieżeli co takowego pokazało przeciwnego, nullitati declaruiemy, a jmc panu marszałkowi teraznieyszemu naszemu zleciliśmy, aby z podpisem ręki swey tę instructią do xiąg grodzkich Włodzimirskich podał. Datum we Włodzimirzu dnia trzydzistego miesiąca januarij tysiąc szescset szescdziesiąt wtorego roku. У тое инъструкции подпис руки тыми словы: Thomasź z Biberszteynu Kazimirsky, chorąży Owrucky, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego. Которая то инъструкция, за поданем и прозбою вышменованое особы подаючое, а за принятемъ моим урядовым, до книг естъ записаная.

Книга грод. Владимір. 1662 г., № 1030, л. 1033.

XXII.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О неотягощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволеніи обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволеніи выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволеніи измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привиллегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненные жолнерами. О равномѣрномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О ненарушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ шестдесят второго, месецэ февраля четвертого дня.

На вряде кгродском, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною Александром Пируским, подстолим Новокгродским, подстаростимъ Луцкимъ, яко субделекгатом, на местцу велъможного его мил. пана Самуела, граби з Лешна на Чарториску и Баранове, Лешчинского, Луцкого старости, маршалка кола рыцерского, до того тилко акту засажонымъ, и книгами нинешъними кгродскими Луцкими, становши персоналитер, тотъже вышъменованный его мил. староста Луцкий, маршалокъ кола рыцерского, для вписаня до книги помененые, подал пер облятам инъструкъцию, од ихъ мил. пановъ обивателовъ воеводства Волинского ихъ милости паномъ посломъ нижей помененым, на сеймъ близко пришлый уфаленую и данную, яко о томъ тая инъструкция помененая лациус етъ локупленциус ин се облоквитур, просечи, абы прынятая и до книги вписаная была, а такъ я, субделекгатъ, опую, до книг прыймуючи, читалем, которая такъ се в собе маетъ: Instructia jch mosciom panom posłom woiewodztwa Wołynskiego wielmożnym ich m. wielmożnemu j. mosci panu Samuelowi, hrabi z Leszna na Baranowie y Czartorysku, Leszczynskiemu, staroscie Łuckiemu, marszałkowi koła rycerskiego, j. mosci panu Wacławowi na Koniuchach

Hulewiczowi, Łuckiemu, j. m. panu Thomaszowi Kozicie, Włodzimirskiemu, j. m. panu Stephanowi Leduchowskiemu, Krzemienieckiemu, podkomorzym, j. m panu Marcinowi Linewskiemu, łowczemu Brasławskiemu, j. m. panu Janowi Horainowi, podstolemu Parnawskiemu, na seym blizko przyszły, w Łucku dnia trzydziestego januarij anni praesentis odprawuiącym się, in loco solito zgodnie obranym. In primis pensando jego kr. mosci pana naszego miłosciwego ustawiczną, a prawie codzienną, Rzeczypospolitey naszey solicitudinem, ktora tak salluberrima consilia proponere, iako armis hostilibus resistentiam nieuspioną oycowskiey providentiey czuynoscią ipsiusque regalis personae w rożnych occasiach inaperta vitae wystawioney pericula sudoribus za łaską Bożą szczęsliwie exhibere zwykła, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym, aby przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego, jego kr. mosci pana naszego miłosciwego tam paternum erga patriam amorem nayniższym zawdzięczyli podziękowaniem, skłoniwszy się zatym do pilnych punctow, instructiey jego kr. mosci nam proponowanych, consideratiey, takową względem onych daiemy tymże jch moscim panom posłom naszym informatią. Nayprzod instabunt jch m. panowie posłowie, aby senatus consultorum ante omnia residentes na tenczas przy boku jego kr. mosci dali rationes y aby in posterum kożdy de senatus consulto sententią swoie podpisował, a contra legem proferens sententiam, secundum quantitatem facti, puniatur poena, na ktorą się protunc stany na seymie zgodzą y respondeant ad instantiam nuncij et cuiusvis privili praecavendo y w lege perpetua et poena, żeby żadne na podatki ex senatus consulto na potym nie wychodzilij uniwersały. Woyska jego kr. mosci ponieważ dotąd w zasługach swoich nie są ukoione, zlecamy ich moscim panom posłom naszym, aby cum ordinibus Reipublicae o zapłacie onym pilne ineant consilium, że iesliby pozwolone podatki na zapłate woysku niewystarczali, w tym się z inszemi woiewodztwy zgadzaiąc, a na czas y calamitatem tego woiewodztwa y zniszczenie przez ustawicznego zołnierza wzgląd y pamięc maiąc, o skuteczney zapłacie myslili, hoc adiecto, żeby rowno insze woie-

wodztwa podymnym te podatki na zapłate woysku praevia lustratione po wszystkich woiewodztwach wydawali, ale ich iako y dawnych żadnych podatkow na seym nie sprowadzali, tylko w woiewodztwach swoich deponowali, y tam wedle assignatiey y podziałow woysk w woiewodztwie wypłacili. Pokorną wniosą prozbę ich m. panowie posłowie nasi do magestatu jego kr. mosci, aby nam to paterne obstantibus nostris procurere calamitatibus et oneribus przebaczyc raczył, że desiderijs jego kr. mosci in providenda provisione per omnem impossibilitatem parere nie możemy Wiele na tym należy, ile his temporibus, iako nas zewsząd o rożnych a strasznych niebezpieczęstwach zachodzą przestrogy, żeby securitas domestica mogła byc, iak naylepiey obwarowana, starąc się maią jch m. panowie posłowie, iż iakowy sposob na seymiku przyszłym rellationis około tego wynaydziony będzie, seymem teraznieyszym mogł byc approbowany. Y w tym wielką przeciwko wyraznemu prawu Rzeczpospolita ponosi iacture, że siła chorągwy nad komput pozwolony nowego znayduie się zaciągu, instabunt tedy y w tey mierze jch m. panowie posłowie, aby zadna chorągiew, po komissiey Lubelskiey ostatniey zaciągniona, także żadna insza, ktoraby potrzeby omieszkała, do zasług paenitus nie należała, a insze wszystkie woyska nielża do zapłaty y zasług przypuszczeni byc maią, poki z regimentow cudzoziemskich pułkownicy sami, a z polskich chorągwi porucznicy zasług swoich juramentem. Nie mało ztąd, nad prawa y swobody, stan szlachecki zostawa aggrawowany, że z dobr swoich dziedzicznych, od wiekow chlebom y stanowiskom żołnierskim niepodległych, ustawicznie, iako to y teraz w woiewodztwie naszym, chleby wydawac musi, instabunt jch m. panowie posłowie y do żadney nie maią przystempowac na tym seymie materiey, aż w tych szkodach y krzywdach po przeszłey constitutiey, przez żołnierza w woiewodztwie tutecznym poczynionych, skuteczna y nie odwłoczna będzie obmyslona nagroda y lege perpetua caveatur, aby jch m. panowie hetmani za ten consistentie y assignatie, do dobr szlacheckich po przeszłych constitutiach dane, sami injuriatis cum

suis successoribus respondeant. Aże y to znayduie się często, że podatki od Rzeczypospolitey ufalone y insze do skarbu wniesione, na rożne obrocili się ultra mentem legis roschody, instabunt jch m. panowie posłowie, aby pan podskarby na tym seymie generalną uczynił calculatią y iakąkolwiek by na woysko summy wydał, to żeby juramentem comprobował i ktokolwiek by się podatkow Rzeczypospolitey, na zapłate woysku ufalonych, iakimkolwiek kształtem tknął, excepta legatione turrica, to wszystko wrocic powinien, także j. m. pan Niezabitowski y insi wszyscy, ktorzy tak roczną disponowali hyberną, redant rationem, gdzie co podzieli. Donativum kupieckie, na przeszłym seymie pozwolone, maią instare jch m. panowie posłowie, aby się kupce w tey donatiwie secundum legem na tym seymie sprawowali y cokolwiek z tey donatiey, także ceł wszystkich wodnych y lądowach, nad ordinatią Rzeczypospolitey, wedle seymu pozwoloney, zostanie, to wszystko na zapłatę woijsku ma cedere. Zlecamy y to jch m. panom posłom, aby z jch mosciow, ktorzy kolwiek na przyszłym seymie maią długi liquidowane, od zapłaty onych tantisper suspendowac fraterno amore ducti, widząc tanta onera y infelicitates oyczyzny, zadosc poki woysko swoiey nieodniesie satisfactiey. Znaczna wtym uyma w ordinarynych podatkach zatym krzywda oyczyznie się dzieie, kiedy bona regalia et Reipublicae obracaią się in terrestria, maią w tym jch m. panowie posłowie instare et lege cavere, aby się to na potym nigdy niedziało, ani w dobra ziemskie obracac quovis modo godziło. Liquidatie długow wszelakich nie maią bydz inaksze tylko in facie Reipublicae, na seymie juramento evincowane, aliter żadne niemaią bydz płacone, ani assecurowane, jchmc panowie posłowie procurabunt. Materya elegendi novi principis że iest prawu contraria et libertatibus nociva, na tym seymie nec nominetur, immo każdy znawiaiący sit infamis y ktobysiękolwiek na nie przedtym podpisał, nomina ipsorum in facie Reipublicae specificentur, y ktorzy in hoc passim corruptie pobrali, a decreta na nich te stanęły, aby z nich niebyłi znoszone, ani kassowane, caveatur lege, y constitutie wszystkie de

libera electione reassumantur. A ponieważ się y to często znayduie, że decreta trybunalskie na seymie bywaią znoszone, provideant jchmc panowie posłowie, żeby abhinc niebyły znoszone, ani kassowane, y decreta seymowe, ktore trybunalskie decreta, ratione bonorum terrestrium, iakiekolwiek zaszłe przesądzały, ad executionem niebyły przywiedzione y owszem onych aby była relaxatia y pro bonis terrestribus quisque in judicio tribunalitio conveniatur, sub poena evocationis, lege antiqua sancita, hac constitutione in perpetuum caveatur. Primum to iest in votis nostris widziec w oyczyznie naszey, religionem catholicam florentem y koscioły ab insultibus quibusvis immunes, bowiem te bases et columnae, kiedy securae (?) stoią, całey oyczyznie inconcussam sustinent machinam, e contrario, kiedy iakiemi gwałtownemi motibus labuntur, contitur y oyczyzny, serio tedy jchmc panowie posłowie nasi immunitates ecclesiarum, in tota Republica położonych, et securitatem onych promovere na seymie, da Bog, przyszłym maią, iako by w naywiększey zostawały ochronie y w zwykłych wolnosciach swoich, osobliwie iednak kathedre nasze Łucką ze wszystkiemi klasztorami y kosciołamy, w woiewodztwie Wołynskim zostaiącemi, nader upadła y z ozdob swoich dawno per temporum vicissitudines et calamitates obnażoną, chcemy miec commendatam, aby iakie od częstych assignacij y wyciągnienia chlebow pospołu z inszemi klasztorami y kosciołami, w woiewodztwie naszym zostaiącemi, w dobrach swoich dosyc zniszczonych, respirium odniesli. A że summa justitia, żeby kożdy cieszył się z swego, maią jchmc panowie posłowie providere, ze y ten, ktory w woysku na tenczas nie zostawa y ktorzy w woysku poginęły y pomarły, a swoie słuszne zasługy liquidowali, od nich niebyli oddaleni y chleby, bubo ktorzy w związku nie zostaią, a usługę Rzeczpospolitey dotąd tractuią, rowno w podział były podzielone. Staneła y w tym przeszłego seymu wyrazna constitutia o nagrodzie szkod injuriatis woiewodztwa Wołynskiego przez żołnierza poczynionych, zlecamy to jchmciom panom posłom, aby tego przestrzec chcieli, iakoby ta constitutia sine mora do affectu przy-

wiedziona była; nad to do żadney tractowania materiey na seymie przystąpic nie maią, aż to woysko, ktore w woiewodztwo nasze wprowadzone, sine ulla discretione nad dobrami y poddanemi, a nawet y dworami naszemi, sevire nieprzestaie, iako nayprędzey wyprowadzone było, y woiewodztwo nasze do wydania żadnych podatkow nie należało, aż ztąd to woysko, nagrodziwszy szkody, ustąpi. Należy y to do ukontentowania niepłatnego woyska, cokolwiek na usłudze Rzeczypospolitey przechodami y z inszych ocasij woiennych uczynili szkody, zleca się to dexteritati et fidei jchmciow panow posłow, aby w tym, facta distinctione, praecipue in criminalibus, z inszemi sgadzali się woiewodztwy. Czopowe, ktore iest osobliwym supplementem zniszczonemu woiewodztwu naszemu, ktorego że magnates rowno y duchowni, przeciwko wyrazney ufale naszey, płacic zbraniaią się, maią ich mosc panowie posłowie serio instare y lege cavere, aby żaden tego podatku nieunikał y temerarius triplici pensione puniatur, dla czego lauda eo nomine sancita wszystkie approbantur. Wznowiło się y to w woiewodztwie Wołynskim, czego przedtym nigdy nie bywało, ani prawo zadne tego woiewodztwa ad decimas stringere nie może, zabieżec maią jchmc panowie posłowie y prawo specialne formare, aby żadny dziesięciny, salutis antiquis fundationibus w woiewodztwie Wołynskim, nie zostawaly y decreta in contrarium lasa za dworem zkassowane były. Committitur y to jchm panom posłom, iż cokolwiek by na tym seymie contra libertatem tractowac chciano, w tym się odwoławszy do praw y słobod dawnych, iesliby co in contrarium legis stawac miała, protestowac się maią; praecavere y w tym maią ichmc panowie posłowie, iakoby jchmc panowie hetmani in dignitatibus suis y władzy, z prawa należącey, żadney diminutiey, ani uszczerbku, nieponosili. Non est aequitati consentaneum, aby unus civis totius Reipublicae portaret onus, a wszystko woysko Rzeczpospolitey, stanowszy w Zbarażu y od nieprzyiaciela zostawszy w oblęzeniu, wielką uczynili temu miastu y włosciom ruinę, na co in recompensam zaszła Brzeska constitutia, ktora dotąd nie przyszła do effectu, tedy jchmc panowie

posłowie na seymie teraznieyszym starac się maią, aby w tey ruinie przez jchmc panow kommissarzow liquidowanym szkodom stała się nagroda. Żałosnie przytym uskarzyc się maią jchmc panowie posłowie nomine woiewodztwa nazsego na jmc pana starostę Osieckiego y woyska pod commendą iego na tenczas będące, ktorzy, w Koretsczyznie y włosciach iey stanowszy y tam czas niemały zabawiwszy, nietylko włosci poddanych do ostatniey przyprowadzili ruiny, ale y samemu zamkowi, także cerkwiom, rożnych tam szukaiąc zdobyczy, nie przepuscili y, odchodząc, w Klewaniu y daley po całym woiewodztwie przechodami nieznosne poczynili szkody, zacopoki woiewodztwo y injuriati wszyscy skuteczney y nieodwłoczney od nich nieodniesli nagrody, dotąd do żadnych przypuszczeni bydz nie maią zasług. Restitutia, abo amnistia, panu Radziiowskiemuc przez stany iesliby pozwolona byc miała, żeby kożdego, iako y tych, ktorzy decretami seymowemi nakryci, okrywała in locus żeby zadnemu niebyła pozwolona, cavebunt jchmc panowie posłowie. Przystąpuiąc zas ad petitia bene meriti jasnie wielmożnego jmc pana Pawła Sapiehy, woiewody Wilenskiego, hetmana Wielkiego X. Litewskiego w oyczyznie znacznie zasłużonego, ktory, własnemu sumptowi y dostatkom swoim nie folguiąc, cum magno dispendio vitae oyczyznie oswiadczył, zaecic jchmc panowie posłowie nasi nie przepomnią, iakoby in suis desiderijs na tym seymie niezostawał prożny. Magnanimis enumerandus heroibus jasnie oswiecony xięże jmc Dimitr na Wyszniowcu y Zbarażu Korybut Wyszniowiecki, woiewoda Bełzki, lubo żagnego a particularibus non exegit zalecenia, kiedy prae oculis totius Reipublicae wysokoprzezacnych przodkow swoich zpurpurowaną sławe odważnemi czynami nietylko apud patricios, ale externos, codziennie extendit marsowemi pracami, abyśmy iednak debitum tanto civi niezdali się denegare amorem, aby in persona nostra przez jchmw panow posłow naszych hoc gloriosum nomen przypomniano jego kr. mosci y Rzeczypospolitey było, zlecamy. Nad to przywiley ad male narrata na włosc pewną Zarudyniec w woiewodztwie Brasławskim dziedziczną xięcia jegomci pomienionego woiewody Bełzkiego od

iednego kozaka uproszoney y onemu z dobrami temi, obracaiąc te in regalia, conferowany, aby był skassowany. Musiał by byc w oyczyznie naszey utroque lumine luscus, ktoremu by tak znaczne w oczach wszystkiey Rzeczypospolitey de patria zasługi wielmożnego jmc pana starosty Łuckiego tayne bydz miały, ktore nie tylko cum toto exercitu, ale ipse unicus proprijs cum paterna hostili rownaiąc się viribus, z iaką kosztow y zdrowia swego odwagą gdy po Mohilowskiey y po wielekroc incursiones et insultus hostium w woiewodztwie naszym od sciany poleskiey z własnemi swemi ludzmi zaszczyciwszy piersiami y pro salute patriae salutem exponendo propriam, gromadne kozackie woyska zpędziwszy y rozgromiwszy, prawie sam na tenczas woiewodztwu zasłoną zostawał, zlecamy tedy jch mciom panom posłom naszym, aby tanti viri merita na pamięc jego kr. mosci y Rzeczypospolitey przywiedli. Nietylko same merita y odważne dzieła swiętey pamięci jasnie oswieconego xięcia jegomci na Wyszniowcu y Łubnach Jeremia Michała Korybuta Wyszniewieckiego, woiewody ziem Ruskich, ktore w oczach wszystkich cum decore gentis Poloniae znacnie wyswiadczył, za tym domem loqui videntur, ale y specialne w młodym wieku jasnie oswieconego xięcia jegomci Michała Thomasza na Wyszniowcu y Łubnach Korybuta Wyszniewieckiego, woiewodzica Ruskiego, w oyczyznie przysługi omnem po kozdym expostulant gratitudinem, zlecamy naszym jchmc panom posłom, aby in suis desiderijs iakim vacansem in adversa sua na tenczas fortuna opatrzony y do czasu pewnego, nim do fortuny dobr zawoiewanych przydzie y od executiey dalszey processow praetensionum debitorum mogł byc uwolniony. Wysokie merita w oyczyznie cum dispendio vitae et substantiae jasnie oswieconego xięcia jegomci Konstantego Korybuta Wyszniewieckiego osobliwemu przed jego kr. moscią jchmciom panom posłom zlecamy zaleceniu. Niemoże praeterire zlecenia prozby jchmciom panom posłom naszym za jasnie wielmożnym jegomcią panem Henrykiem z Wysokiego Kaszewskim, kasztelanem Wendenskim, ktory wprzod młode lata swoie ieszcze od pierwszych Moskiewskich expedicyi,

aż dotąd, na usłudze Rzeczypospolitey odważnie trawiąc, nietylko ipse in persona, ale tak wiele chorągwi y pod czas rożnych expedicij niemałym kosztem miewaiąc, trudow, kosztow y zdrowia dla pana y oyczyzny nie żałował, y iuż senatoria z łaski jego kr. mosci insignitus dignitate apertum vitae discrimen subiit et onus compendium senatorskimi dzwigał nogami, z czego że niemała na zdrowiu y fortunach odniosł jacturam miłosciwey jego kr mosci proponendum consideratiey. Lubo merita krwawe jmc pana Krzysztopha Sapiehy, krayczego W X. L., krolowi panu naszemu są dobrze wiadome, ktore cum dispendio zdrowia swego y fortunarum oswiadczył oyczyznie y dotąd oswiadczac nie przestaie, iednak y my iako optime de Republica merito civi hanc gratitudinem praestare za słuszną rzecz poczytalismy, aby ichmc panowie posłowie nasi in sinum panskiey łaski recommendare gorąco usiłowali. Wysokich wielmożnego jmc pana Wacława na Koniuchach Hulewica, podkomorzego Łuckiego, rothmistra jego kr. mosci, w oyczyznie zasług paenowała gloriosa cicatrix, ktora postrzałem blizkim smierci, iako na wielu odważnych żołnirzach podczas Czudnowskiey z Szeremetem utarczki,. tak na jegomci stemma amoris patriae wyraziła, co abysmy dawnieyszych około trzymania z niemałym kosztem do usług Rzeczypospolitey chorągwie w miłosciwym jego kr. mosci zastawało respectie, jch m. panowie posłowie zalecic nie przepomnią. Wniosą ichmc panowie posłowie instantią, aby xiąże Gedeon Czetwertenski, maiąc przywiley z łaski jego kr. mosci conferowany na władyctwo Łuckie, onego fructum mogł miec post expirationem administratiey j. m. oyca metropolity y iako przydzie do kathedry. Także za j. m. oycem episkopem Lwowskim, ktorego aby sprawa strony Perehinska non obstante declaratione przeszłego seymu sądzona y decidowana była, jch m. panowie posłowie upomniec się maią. Nie maią byc przepomnione od ich m. panow posłow naszych, wielmożnego j. m. pana Jana Piasoczynskiego, starosty Nowogrodzkiego, rothmistrza jego kr. mosci, merita w oyczyznie, lubo ab omni fortuna depressum, przez odpadnienie dobr w woiewodztwie Czerni-

howskim, dobrze zasłużonego, ktoremu że przez kommissią Trubecką odcięto kilkadziesiąt mil gruntow w maiętnosci jego mosci, aby iako inszym in simili recompensa była, tak y jego m. in hoc desiderio niezostawał frustratus. Zacnych przysług j. mosci pana Choynackiego, porucznika kozackiey rothy jasnie wielmożnego j. mosci pana woiewody Sędomirskiego, ktory tak wiele postrzałow, w rożnych okaziach odważnie stawaiąc, wyswiadczył oyczyznie y pro salute patriae salutem exponendo propriam, jch m. panowie posłowie przed jego kr. moscią panem naszym miłosciwym przepomniec nie maią. Instabunt ich m. panowie posłowie za j m. panem Janem Hulewiczem, podstolim Wołynskim, na ktorego absque ulla occasione inopinatres prawie padł casus, że ex justissimis et legalissimis rationibus musiał in defensione vitae propriae vim vi reprimere y obywatelow niektorych powiatu Przemiskiego, in unum iako na obywatela naszego conjunctos (w ktorym związku wielmożny. j m. pan starosta Przemiski primarius iest) tak dalece sobie offensos miec, że nie kontentuiąc się prawnemi terminami multis et innumeris violentijs bona famulos et subditos onego w tym powiecie zostaiących officiunt y onemu samemu plura mali, a naybarziey j. m. pan starosta Przemiski tak dalece, że y do act grodzkich Przemiskich dla wyięcia munimentow in defensam dawnieyszych, a dla zaniesienia obductij y protestacij w krzywdach teraznieyszych y do sądow tamecznych grodu dla bronienia się prawem broni aditum, co że iest injustitistimum zlecilismy ich m. panom posłom naszym, aby serio w tey mierze przed wszystką Rzeczpospolitą uskarzywszy się, domawiali się tego, iżby publica lege securitas onego ac bonorum et familia eius procusa była; acta, iako każdemu, tak y onemu, aby były wolne in aditu do nich et reditu od nich periculis omnibus amotis y aby te sprawy w poblizszym grodzie Lwowskim, a nie w Przemiskim, ponieważ j. m. pan starosta Przemiski maximo vinculo tey sprawie co palatus iest, były sądzone. A co by w grodzie Przemiskim y sądach tamtych na onym do tych czas w takim niebiezpieczęstwie iego stało, aby to irritum et inane było per consti-

tutionem declaratum, y poddani iesli są iacy w więzieniu, aby byli relaxowani. Przytym za iego mosciem xięciem Czetwertenskim, rothmistrzem jego kr. mosci, ktorego znaczne w oyczyznie merita, instare ich m. panowie posłowie nieprzepomnią, aby jego kr. mosc na onego osobliwy respect miał. Meruit to dobrze j. m. pan Konstanty Soszynski, rothmistr jego kr. mosci, ktory, przez wiek swoy służąc w woyskach jego kr. mosci y chorągwie wodząc, wiele postrzałow odniosł y iedynego syna swego victimam pro patria położył godne są wszelkiey regratificatiey y łaski jego kr. mosci, wniosą tedy jch m. panowie posłowie nasi instantią do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, żeby na takowe merita osobliwy miał wzgląd jego kr. mosc, y uroczyska pewne w woiewodztwie Podolskim a powiecie Latyczowskim puste, Sniczna nazwane, iure eufitentico, iesliby nie nalazło się co lepszego, żeby mogło byc conferowane. Toż uczynic maią za j. m. panem Ierzym Woronickim, rothmistrzem jego kr. mosci, ktory na usłudze jego kr. mosci w oczach wszystkiego woyska gloriose occubuit, aby simili principis successor iego mogł bydz praeventus gratia. Instabunt jch m. panowie posłowie za iego moscią panem Alexandrem Mrowinskim, w woiewodztwie tuteyszym dobrze zasłużonym, aby plac pewny, przez niego w Łucku kupiony, in vim gratitudinis omnibus libertatibus mogł gaudere. Siła natym należy każdemu woiewodztwu, aby fortece te przez żadnego nieprzyiaciela niedobyte przy prawach y wolnosciach nad to w osobliwey ochronie zostawała, iako się znayduie Dubienska w dobrach jasnie oswieconego xięcia j. m. Alexandra Janusza Zasławskiego, woiewodzica Krakowskiego, ktory na iedyne refugium y y receptaculum w kożdych przygodach y niebezpieczęstwach tuteczne poczyta woiewodztwo, ktora lubo tot juribus et constitutionibus, iak w dobrach ziemskich od wszelakich angarizatij żołnierskich iest uwolniona, żnayduią się tacy, iak teraz z woyska cudzoziemskiego tu w woiewodztwo Wołynskie wprowadzonego regimenty, ktorzy nie oglądaiąc się nic na prawa y swobody czasu niedawnego hostili modo z rozlaniem krwie mieszczan tamecznych nastąpic

ważylisię, instabunt tedy jch m. panowie posłowie nasi, aby takowe na tym seymie o takowe bezprawie y violentią y o najazdy dworow y insze szkody w woiewodztwie poczynione nieodwłocznie były karani y cavere lege, aby ta forteca z miastem od wszelakich przechodow y noclegow żołnierskich wolna zostawała, a contra delinquentem poena iako naysroższa postanowiona bydz mogła. A iż niektorzy jch mosci w rożnych krzywdach y postulatach swoich iusta desideria, iako in sinum braci swoiey deposuerunt, iako to j. m. pan Paweł Hulewicz Drozdenski, ktory indebite o czeladnika plebeiae conditionis poena publica et alijs aggravationibus nakryty o co cum parte inż transuit et composuit, aby od takowych win et aggravatij był wolny. Tudzież jch m. panowie Kisielowie, j. m. pan Mikołay Babinski, a persona ignota decretami y condemnatami zadwornemi marszałkowskiemi injuste obciążeni, ne inocentes indebite puniantur, aby byli relaxowani y decreta takowe kassowane, niemniey y possessores dobr Kisielina, ktorzy także in foro incompetenti często a o dobra ziemskie conveniuntur, aby amplices od pana Kowalewskiego niebyły inquietowani. Zlecamy totaliter jch mosciom panom posłom naszym, aby serio natym seymie weyzrzawszy, to wszystko constitutią et poena contra indebite evocantes obwarowali y tych wszystkich a praefatis aggravationibus relaxowali. Te tedy naszą instructią, communi ore totius nobilitatis namowioną, zgodnie concludowawszy, wielmożnemu j. m. panu marszałkowi koła naszego ad acta castrensia Luceoriensia podac zlecilismy. Działo się w Łucku dnia trzydziestego januarij tysiąc szescseth szescdziesiątego wtorego roku. У тое инъструкции подписъ руки маршалковское въ тые слова: Samuel Leszczynski, st. Łucki, marszałck koła rycerskiego. Котораяжъ то инъструкција, за поданемъ прреченое особы подаваючие, а за принятемъ мене, субъделекгата, до книгъ нинешъныхъ естъ вписаная.

Книга грод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 158.

XXIII.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на двухнедѣльный Варшавскій сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущеніи депутата въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованіи извѣстной суммы на содержаніе двора, въ случаѣ если королевскія имѣнія будутъ очень разорены жолнерами. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ шестдесят второго, месяца генваря тридцат первого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передомною Стефаномъ Вышполскимъ, буркграбимъ замъку Володимерского и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милост панъ Якубъ Война Оранский, подсудокъ Черниговъский, маршалокъ кола рицерского воеводства Черниговъского, инструкъцию на сеймъ двенедилъный близко пришлый их милости паномъ послом, з воеводства Черниговъского згодне обраным, данную, для вписаня до книг нинешних кгродских Володимерских, просечи, абы принятая и вписаная была, подалъ так се в собе маючую: Instructia ich mosc panom: Stephanowi na Żahorowie Żahorowskiemu podczaszemu Wołynskiemu, Piotrowi z Charzewa Charzewskiemu, podsędkowi, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, podstolemu Nowogrodzkiemu, z Glogowa Głogowskiemu, czesnikowi Nowogrodzkiemu, posłom woiewodztwa Czernihowskiego, na seym przyszły Warszawski dwuniedzielny dnia dwudziestego februarij, na seymiku we Włodzimirzu juxta constitutionem obranym, dana dnia trzydziestego januarij roku tysiąc szescset szescdziesiąt wtorego. Iako z szczęsliwego panowania jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, tak z oycowskiego de salute oyczyzny (co i teraz swiżemi w W. X. Litewskim comprobavit trophaeis) obmysliwaniu ciesząc się y pokornie dziękuiąc, exoramus supplices majestat Boski, aby długo fortunnie jego kr. mosci panowanie wspierał wszechmogącą ręką swoią, a dał pod nogi wszyst-

kich nieprzyiacioł oyczyzny naszey. Ten tedy affect nasz y wierne poddanstwo ante omnia oddadzą ich mosc panowie posłowie nasi jego kr. mosci. To zas, co nam proponowano w instructiey jego kr. mosci, o obmysłuwaniu zapłaty woyska, zamieszanego w oyczyznie, coby kiedy mogło przyniesc incommoda patriae nieukontentowanie w tak długiey borgowey służbie zostaiącego za krwawe ich horowanie, iako omnis mercenarius dignus est mercede sua, tak y woysko jego kr. mosci, aby w zasługach swoich, ich mosci panowie posłowie nasi inibunt rationes, aby było ukontentowane; a ponieważ niemała woyska nayduie się liczba, ktorey oyczyzna nasza nullo w zapłacie sufficere może, tedy upatruiąc niemnieysze subsidium po zabitych exoticis, po ktorych panowie pułkownicy, oberszterowie, capitani, nie wiemy, qua conscientia et ausu, successias, ktoreby na oyczyzne spadac miały, sobie przywłaszczaią, tedy ich mosc panowie posłowie postrzegac maią, aby to ich mosciom w zasługach potrącono było praevio juramento; niemniey y commissia terazznieysza Lwowska, ktora ad effectum nie przyszła, przecie iednak salaria ich mosci panowie commissarze pobrali, co iest cum damno Reipublicae, jako wiele onych w oyczyznie nayduie się prodigalitates, tak y te niemniey affligunt, że nie ex amore oyczyzny, ale podobne propter literum et assistentiam ich mosc panowie senatorowie, tak duchowni, iako y swieccy, reimenti cudzoziemskie pobrali, zlecamy tedy ich mosc panom posłom naszym, aby się tego serio upomneli apud Rempublicam, ponieważ słusznieysza iest et cum maiori commodo et decore gentis nostrae u postronnych narodow po dzis dzień, żeby tedy ich mosc pobrali. In quantum by przyszło ad tractandum z narodem Moskiewskim ich mosc panowie posłowie nasi serio postrzegac, aby żadney avulsiey, strzeż Boże, od korony woiewodztwu naszemu nie było. A zatym ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego et ordines regni upraszac maią, ponieważ nostra res agitur, aby commissarz choc ieden z naszego woiewodstwa był, w czym fide, honore ich mosc et conscientia obligamus. Co się tknie, że terazznieyszy związek

woyskowy wszystkie dobra tak jego kr. mosci, iako y duchowne, odbierac intendit, a, strzeż Boże, iesliby to miało przysc ad effectum. Pro justo judicamus desiderium jego kr. mosci et plenariam facultatem daiemy panom posłom naszym, aby skąd na stoł jego kr. mosci summa obmyslona była. Za jasnie wielebnym j. m. xiędzem biskupem Łuckim kanclerzem wielkim, koronnym, ich mosc panowie posłowie instabunt, aby gratitudinis tanti laboris pro meritis ad bonum publicum od wszystkiey Rzeczypospolitey dignam mogł odniesc meritorum satisfactionem, mianowicie, aby biskupstwo Łuckie od związku woyskowego teraznieyszego było uwolnione. Za jasnie wielmożnym jego moscią panem wioewodą Krakowskim, hetmanem wielkim koronnym, aby iego mosci pro meritis condigna mogła doysc satisfactia. Za jasnie oswieconym xiężęciem j. mosc panem woiewodą Bełzkim, ktory sanguinem et sumptum pro Republica profundit, słuszna rzecz, aby in desiderij suis był ukontentowany, a Republica względem przez oboz pod Zbarażem szkod poczynionych y więc y wies Zarudiniec ad male narata uproszona, ktora multis saeculis w domu xięcią j. mosci zostawała, aby albo wroconą, albo digna recompensa xięcią j. mosci doszła instabunt ich mosc panowie posłowie. Za xiążęciem j. moscią Michałem Wisznicwieckim, ktory idąc torem s. pamięci jasnie oswieconego rodzica swego, aby j. m. ad eunden allicere amorem patriam za słusznym conferowaniem (ponieważ do dobr swoich przysc nie może) vacansu iakiego, a oraz za jasnie oswieconą xieżną jeymoscią panią woiewodziną Ruską rodzicielką xiężęcia j mosci, ktora iest rożnemi processami o długi aggrawowana, aby solutio tych długow do iakiego czasu suspendowana była, ich mosc panowie posłowie nasi procurabunt w Rzeczypospolity. Za j. m. panem starostą Nowogrodka-Siwierskiego w odięciu gruntow na kilkadziesiąt mil przy pospolitym rozgraniczeniu z Moskwą, aby jego mosci mogła byz satisfactia, instare maią ich mosc panowie posłowie. Za j. m panem Iwanickim, miecznikiem Czernihowskim, ktory ex decreto tribunalicio zasiadł pro poena publica wieżą, gdzie przedtym antiquitus ex decreto tribunalicio

głownicy siadali, w ktorey j. m. pan miecznik continuat sessionem, aby constitutione ta wieża approbowana była, oraz y infamia, w grodzie Włodzimirskim publicowana, aby była per constitutionem cassowana, instabunt serio ich mosc panowie posłowie. Za j. mosc panem Stanisławem Oleszkiem, na ktorym j. m. xiądz Małachowski pleban Kowelski processa otrzymał in consumatiam ratione decisiae manipularis, ktora non observatur na Wołyni, instabunt ich mosc panowie posłowie. Ponieważ contra legem et usum te tedy puncta et desideria nasze, na ktorych iako całosc oyczyzny y wszystkiey Rzeczypospolitey, tak y salus woiewodztwa naszego należy, ich m. panom posłom naszym zlecamy fidei, honori et conscientiae ich mosc committendo. Dan we Włodzimirzu w cerkwie katedralney na seymiku woiewodztwa Czernihowskiego, dnia trzydziestego januarij anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo. У тое инъструкцыи подпис руки тыми словы: Jakub Woyna Oranski, podsędek Czernichowski, marszałek na tenczas koła rycerskiego woiewodztwa Czernichowskiego, ręką własną. Которая то инструкция, за поданемъ и прозбою вышменованое особы подаваючое, а за принятемъ моим урядовымъ, до книг нинешних кгродских Володимерских естъ вписаная.

Книга грод. Владимір. 1662 г., № 1030, л. 1038.

XXIV.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 іюня 1662 г. Объ установленіи новой подати, названной subsidium Reipublicae, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованіи подымнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшеніи вопроса о ссудахъ, выданныхъ изъ суммъ Волынскаго воеводства. Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоноваго. О скорѣйшемъ производствѣ люстраціи.

Року тисеча шестсот шестдесят второго, месеца июня шестнадцатого дня.

На връяде кгродскомъ, в замъку его кор. мл. Луцъкомъ, передо мъною Томашомъ Савицъкимъ, наместником буркграбста и замъку Луцъкого, и книгами нинешъними кгродскими Луцъкими, становши персоналитер, урожоный его мл. панъ Марцианъ зъ Шпанова Чапличъ, кола рыцерского воеводства Волынского на сеймикъ релляционис континуандо першое згодне обраный маршалокъ, лявдумъ през их мл. пановъ обывателевъ воеводства Волынского на сеймикъ, про дие децима секъсъта анъни презентис реляцийный згромажоных, зъгодне постановленое и рукою своею подписаное, для вписаня до книгъ нинешъных кгродских Луцъкихъ, подалъ пер облятамъ, просечи, абы до акътъ нинешъных припятое и вписаное было; а такъ я, уряд, оное читалем, которое писаное такъ се в собе маетъ: My, rady, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy, xiężęta y wszystkie rycerstwo woiewodztwa Wołynskiego na seymik prodie decima sexta junij anno praesenti continuando seymik rellationis, według constitutiey naznaczony y approbowany, zgromadzeni na mieyscu zwyczaynym, chcąc miec in vim perpetuae legis, ile że lauda nasze są per constitutionem approbata, zgodnie wszyscy niżey minowane contenta bez wszelkiey contradictiey, ktorey iako w kole nie było cum protestatione, tak się też y w xięgach znaydowac nie powinna, postanowilismy. Poniewaź cała Rzeczpospolita niepłatne przez tak wiele lat woysko magno cum molimine uspokaiaiąc na przeszłym z dwuniedzielnego w szesciedzielny obroco-

nym seymie ten naypewnieyszy wynalazła sposob, aby nowy podatek, subsidium Reipublicae nazwany, wydany był, przeto y my niechcąc dissentire od zgodney oyczyzny naszey uchwały, w niczym nie oddalaiąc się od instructarzow drukowanych y do grodu podanych, ten podatek wydac wszyscy ad diem sextam augusti submittuiemy się, z tą iednak declaratią, że iesliby ktore woiewodztwa w inszy obrocili hocce subsidium wybierania sposob y nam wolno będzie aliud invenire medium; a że ten podatek nowy y niesłychaną wyniesc może summę, przeto per liberam electionem e medio sui uprosilismy do onego wybierania ludzi zacnych dla prędszey expeditiey do kożdego powiatu po dwoch, mianowicie tych jch mosciow do Łuckiego powiatu: j. m. pana Iana Hulewicza y j. m. pana Ostaphiego Linewskiego; do powiatu Włodzimirskiego: j. m. pana Oranskiego, podsędka Czernihowskiego, y j. m. pana Michała Kałusowskiego; do powiatu Krzemienieckiego: j. m. pana Adama Żabokrzyckiego y j. m. pana Dymitra Rohozinskiego; ktorych jch mosc panow, iako ludzi godnych y dobrze osiadłych, fide, honore et conscientia obligamus, aby cale ad mentem instructarza sposob wybierania refferre chcieli y, bonum Reipublicae y całego woiewodztwa nie zawodząc, zgodnie wszystko czynili praevio przed pisarzem skarbowym, albo w grodzie juramenta, począwszy tę exactią a die decima septima julij, ad diem sextam augusti zkonczyc usiłowali, wszak w tym że instructarzu na retentorow założona iest poena, ktora będzie motivo wszystkim do pierwszego wydawania, aże nie ad mentem constitutiey czas wybierania declaruiemy, legale opponimus impedimentum woyska ustawiczną consistentią y przechodami dotychczas woiwodztwo nasze oppressią, dla ktorey day Boże abysmy y na tenczas determinowany sufficere mogli, iże dopiero na teraznieyszym seymiku drukowaną odebralismy seymu zgodną uchwałę. Aże panowie poborcowie przed odprawioną od duchownych revisią tey swoiey exactiey zacząc nie mogą, upraszamy wielce jch mosc wszystkich utriusque ritus duchownych, a mianowicie Łuckiego y Włodzimirskiego episkopow, aby poczuwaiąc się w powinnosci swoiey wewszem ad men-

tem Reipublice stosuiąc się ludzi godnych y do prędkiego expediowania sposobnych na te functią posyłali, tak żeby ante dicimam septimam julij mogła swoy ta revisia sortiri effect, hoc praecavendo, aby pocałym woiewodztwie duchowni s parafiami swemi do xiędza episkopa Włodzimirskiego, a disuniti do xiędza episkopa Łuckiego należeli dispositiey. Chcąc przeto, iako nayskuteczney, y nayprędzeg w tym nowym podatku woiewodztwo nasze uiscic się Rzeczypospolitey, uprosilismy ich mosc panow superintendentow, mianowicie do Łuckiego powiatu: j. m. pana Żabokrzyckiego, podsędka Brasławskiego; do powiatu Włozimirskiego: j. m. pana Kozikę, podkomorzego Włodzimirskiego; do powiatu Krzemienieckiego: j. m. pana Rudeckiego, podsędka Krzemienickiego; ktorych jch mosciow per amorem patriae gorąco prosimy, aby pro solita ku oyczyznie y woiewodztwu propensione et dexteritate tego pilnowali y o tym maiąc swoię ustawiczne conferentie z ich mosciami utriusque ritus duchownemi, do tego należęcemi, tego postrzegali, iako by wprzod revisia, potym przez jch mosc panow poborcow exactia, pod directią jch mosci porządny mogła adire finem, żeby woiewodztwa całosc w ni w czym niebyła od nikogo zawiedziona. Przed tymi jch mosciami pany superintendentami juramenta wszystkie, do tey exactiey należące, maią bydz odprawowane, od ktorych jch mosciow nie każą więcey brac nad groszy dwanascie y za też extracty z pieczęcmi y z podpisami swemi wydawac kożdemu z obywatelow woiewodztwa naszego maią. Solarium jch mosc panow poborcow, w instruktarzu (ktory z grodu ma byc tym że iako y jch mosc panow superintendentow sine omni wydany był solario) za tę pracę naznaczone, w skarbie Rzeczypospolitey dachodzic ma, a tu żeby jch mosc nad summę przychodzącą wyciągac y od kwitu cokołwiek brac nie ważyli się, rzetelnie declaruiemy sub poenis eo nomine sancitis, tego też postrzegac będą panowie poborcowie, aby ieden w drugiego nie wdzierał się powiat y żeby oba jch mosci w kożdym powiecie na kwity się podpisywali, nie zwłocząc, ani depactuiąc szlachty. Iesli by też ktory z obywatelow podatku tego do rąk panow poborcow z iakich raciy oddawac nie

chciał, ale go raczey sam na commissią wiesc wolał, wolno to mu będzie; hoc praęcauto, że gdy dobra iego revidowane będą y przysięga przed należytym panem superintendentem odprawiona będzie, on też sam personaliter stanie manifestatią uczynił y rowno z pany poborcami, lubo na commissią do skarbu, lubo do woiewadztwa on inferre obligatus zostawał, żeby przez to skarb Rzeczypospolitey y woiewodztwo nie było damnificatum caeterum co by się tu, do tey materiey należącego, nie wspomniało, dexteritas ku oyczyznie y woiewodztwu probata fides jch mosc panow superintendentow y panow poborcow, według praw y instructarza, supplebit. Ponieważ podymnego troie, ktoreśmy podczas expeditiey Czudnowskiey wydali na woysko, w Ukrainę idące w zasługi temuż iest potrącone a zosobna in vim hiberni ze wszystkich woiewodztw iest onym wydano po złotych dwudziestu z łanu, a to z dobr duchownych y krolewskich, my zas łanow nie mamy przeto ad proportionem tego łanowego iedno podymne z dobr duchownych y krolewskich pozwalamy y do tego wybrania j. m. pana Alexandra Grotowskiego za poborce uprosilismy, ktory j. m. pan poborca zaraz wybirac pocznie, ażeby ad decimam septimam julij onemu od wszytkich dobr duchownych y krolewskich dzierżawcow, sine abjuratis, według kwitu pana Zahorowskiego, oddawali, declaruiemy; a iesliby z ktorych dobr nie oddano mu było ante praefixum diem, tedy wolno mu będzie, uprosiwszy dwoch z jch mosc panow sędziow skarbowych z tych dobr odprawic executią, salarium takież j. m. ma byc oddawane, iako j. m. panu Wacławowi Zahorowskiemu, to iednak sobie unanimiter waruiemy, żeby dobra nasze ziemskie, ani całe woiewodztwo, skarbowi albo Rzeczypospolitey nie było in ewictione, ale szczegolnie duchowne y krolewskie. A ponieważ nescitur cuius studio wszystka moneta grubsza in auro et argento ex usu populari wyięta y same prawie tylko szelągi inter commertia versantur, jch mosc panowie poborcy maią brac takie pieniądze, na iakie się kto zebrac mogł będzie, by y szelągi dawac mieli, gdyż, ubodzy ludzie aby mieli na grubszą zdobyc się monetę res impossibilis. Iż wydatek subsidij praecedet te osmioro podymne, ktoresmy na przesz-

łym seymiku wydac prędko obligowali się, rozumieiąc że te raty wszystkie trzy mieli byli byc słączone in unum, lęcz że dla woyska bawiącego się na teraznieyszy seymik przywiesc nie moglismy, z drukowanych zas constitutiey zrozumielismy, że aż pro die sexta octobris, a ostatnie ratę pro duodecima decembris, wniesc wszytkie woiewodztwa obligantur na zapłatę woyska; przeto y my na tenczas uiscic obiecuiemy na przyszłey, da Bog, electiey deputatow tę summę z retentow od poborcow dawnych woiewodztwu winnych y podymnym iakim (iesliby retenta nie coresponderent summae) supplendo obmyslic obowiązuiemy się na tymże seymiku electionis ci panowie poborcowie, ktorzy według laudum praecedens nielisię nam tu byli sprawowac, tam się sprawic i z pieniędzmi stawic maiąc. Wszczęła się materia o dawnych donatywach z tey occasiey, że jch mosc panowie sędziowie skarbowi tych ich mosc successorow, ktorzy darowane sobie mieli od woiewodztwa summy, dekretem nakazali, aby do skarbu woiewodztwa wrocone byli, uwolniwszy przecie poborcow tych, ktorzy, posłuszni będąc laudis, tym donatariuszom oddali y kwity od nich praesentowali, drugich zas na poena pecculatus wydac pozwolili, ta tedy materia cum toto ejusdem effectu do przyszłey, da Bog, electiey teyże deputackiey odkłada się, decisią swoią ostatnią wziąc będzie powinna. Teraz condemnaty wszystkie z xiąg skarbowych wydawane byc nie maią tego seymiku electionis. Zasługi rożnych jch mosc panow rothmistrzow w przeszłych laudach de nomine et cognomine wyrażonych, ktorzy manifeste liquidabunt iż niedobrali y xięcia Czetwertenskiego, starosty Ratiborskiego, dotąd od woiewodztwa zatrymane, tamże maią byc obmyslone, żeby dłużey krwawie tych wysług, ktorży dobrze zasłużyli, nie była dalsza prolongatia, ale żeby poborcowie, ktorych im naznaczono, wydawali zadanemi sobie od tych że jch mosc panow rotmistrzow, albo ich successorow, kwitami, praewia tych że liquidatione. O czopowem declaruiemy, iż po expiratiey arendy teraznieyszych jch mosciow: j. m. pana Żabokrzyckiego y j. m. pana Nasiłowskiego, ma byc iuż od iednego, abo wiele, woiewodzwo obierze czopownikow przysięgłych na przyszłym seymiku electionis administro-

wane, a teraźnieysi dzierżawcy czopowego do rąk j. m. pana Mikołaia Hulewicza, poborcy naszego, złotych trzy tysiące szescseth, to iest dwa tysiące spolnie, a szesnascie set złotych sam j. m. pan Nasiłowski oddac ma. Co byli dali ciż panowie czopownicy złotych trzy tysiące j. m. panu Wacławowi Hulewiczowi, podkomorzemu Łuckiemu, ad depositum, tedy iż tylko ieden tysiąc od jch mosci przychodzi, to dwa tysiące darowalismy anteriori laudo samemu jego mosci, przeto y ten tysiąc złotych żeby nie panom administratorom teraznieyszym, ale j. m. panu Stephanowi Ledochowskiemu, podkomorzemu Krzemienieckiemu, j. m. pan podkomorzy Łucki oddał, postanowiamy, ofiarowawszy ten tysiąc złotych za wysokie merita in rem publicam y woiewodztwo nasze mianowicie na teraznieyszym seymie przez ustawiczne mieszkanie oswiadczone wespoł z j. m. panem podkomorzym Łuckim. Retenta pana Bronickiego pan Wacław Zahorowski pro dexteritate et rectitudine sua dobierac powinien, ktore pan Bronicki y iego successor wszytkie do tey exactiey attributa, iako to perceptarz delatij y coby takiego było, oddac sine mora powinien, o czym go nomine publico j. m. pan marszałek nasz obwiescic ma, a j. m. pan Wacław Zahorowski perceptarz ten podac do grodu obligatur, bo tak y drudzy panowie poborcowie według dawnych laud y teraznieyszego to czynic tenentur. Ci rotmistrzowie zas, ktorym zasługi od tegoż pana Bronickiego debebantur za podymne, iemu należące, choc by quitu ad manus nie mieli sprawowac się niepowinni, bo onym to iuż w zasługach dawno potrącono od tegoż pana Bronickiego. J. m. pan Mikołay Hulewicz, poborca nasz, praevia sufficienti cautione et evictione pułtora tysiąca złotych polskich j. m. panu Ianowi Denemarkowi, oberszterleytnantowi jego kr. mosci z pułku jasnie wielmożnego j. m. pana hetmana polnego koronnego, wyliczyc ex nunc powinien te kartę, ktorą da tenże pan oberszterleytnant z swoim y officerow swoich podpisem chowac indeposito ma do commissiey, na ktorey propter salutem woiewodztwa ma to byc przyięte. Jch mosc panowie lustratorowie tak ci, ktorzy na seymiku swiżo przeszłym w tamtym że laudum

wyrażeni, iako y ci, ktorzy na sądach skarbowych przysięgli, a tu się mianuią, to iest, j. m. pan Abram Grabowski, czesnik Wołynski, y ich mosc panowie Siemaszkowie, aby iako nayprędzey officio suo dosyc czynili praesenti laudo monentur według w przeszłych laudach opisania. Lubo successorom pana Masalskiego, poborcy dawnego, sąd skarbowy nakazał pewney summy do skarbu woiewodztwa restitutią w kilka niedzieł po decrecie swoim jednak mutuo consensu pozwalaią bracia, żeby na commissiey o przyięcie tey summy za woiewodztwo starał się, ponieważ za assignatią skarbową niebożczyk pan Masalski panu Woroszyłowi wyliczył, a iesli by tam woiewodztwa tey summy nie przyięto, tedy ciż successorowie do skarbu woiewodztwa tę summę na electiey, da Bog, deputackiey wniesc obligantur, salvam maiąc actionem z panem Woroszyłem, chorążym Żytomirskim, o evictią. Do j. m. pana hetmana wielkiego koronnego posłowie na przyszłym seymiku obrani iechac maią, ktorym credens pan marszałek nasz y list przyczynny za obywatelami wsi Minkowiec nomine publico pisany dac powinien. Listy do trybunału koronnego za j. m. panem podkomorzym Łuckim y j. m. panem podsędkiem Łuckim popisac tenetur y insze na instantią j. m. pana marszałka naszego y braci do tego należących. Kwit od j. m. pana Łukasza Hulewicza, starosty Żwinogrodzkiego, j. m. pana Romana Zahorowskiego, stolnlka Czernihowskiego, y j. m. pana Liniewskiego, rotmistrzow jego kr. mosci, a na tenczas woiewodztwa naszego, dany z przekazania pana skarbnika Wołynskiego, ratione podymnego, coby kolwiek reszty przychodziło, autoritate conventus nostri approbuiemy, chcąc aby przy rachunku successorow pana skarbnika Wołynskiego pro perceptis przyięty był, saccessorom pana starosty Horodelskiego. Ktore to laudum, unanimi consensu nostro conditum et autoritate totius Reipublice approbatum, zlecilismy j. m. panu marszałkowi kola naszego podpisac y do act, dla wiadomosci wszystkich obywatelow, podac. Pisane w Łucku, na mieyscu zwyczaynym, w kosciele katedralnym Łuckim, dnia szesnastego miesięca junij roku tysiąc

szescset szsccdziesiąt wtorego. У того лявъдумъ подпис руки маршалковъское в тые слова: Marcyan z Szpanowa Czaplic, koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego na seymik rellationis continuando pierwszy sgodnie obrany marszałek, mp. Которое жъ то laudum, за поданемъ и прозъбою вышъменованое особы подаваючое, а за прынятемъ моим урядовымъ, до книгъ нинешныхъ ест вписаное.

Книга грод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 706.

XXV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 іюля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати къ назначенному сроку. Согласіе на перенесеніе коммиссіи для уплаты жалованья войскамъ изъ Львова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчинство жолнеровъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волынскаго воеводства. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. О преданности королю. О ненарушеніи дворянскихъ вольностей.

Року тисеча шестсотъ шестдесят второго, месеца июля третего дня.

На вряде кгродскомъ, в замъку его кор. милости Луцкомъ, передо мъною, Томашомъ Савицким, намесникомъ буркграбъства и замъку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, ставоши персоналитер, урожоный его милости панъ Янъ Данилевичъ Чеконский, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского на соймикъ Волынский обраны, для записаня до книгъ нинешних кгродских Луцких, подалъ пер облятамъ инструкъцыю на том же соймику, дня третего месеца июля анъни презентис одправуючым се, их милостямъ паномъ посломъ до его корол. милости пана нашого милостивого в речы, в тои инструкъцыеи нижей писанои меновите выражоное, дапую, с подписомъ руки своее. жадаючи, абы прынята и до книгъ инсерована была, которую я, вряд, до книгъ прыймуючы, чыталомъ и тыми естъ писана словы: My, rycerstwo woiewodstwa Wołynskiego, na seymik pro die wigesima sexta junij anni presentis, za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego do Łucka zgromadzeni, odłożylismy byli, dla nie wczesnie przyniesionych do woiewodztwa naszego uniwersałow jego kr. mosci ten nasz ziazd ad diem terciam julij cum toto eiusdem actus effectu, na ktory czas y termin infrequentiori numero braci ziachawszy się, stosuiąc się ad mentem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przez posła jego kr. mosci oswieconego xięcia j. mosci Heronima Swetopełka Czet-

wertenskiego y instrucciey nam declarowaney, obralismy do jego kr. mosci posłow bracia naszą de medio nostri j. mosci pana Theodora Liniewskiego y j. mosci pana Bronisł.wa Hulewicza, chorążyca Czezuihowskiego, ktorych dexteritati hoc commissimus et unjunximus. Naprzod aby, przy oddaniu uniżonego powinnego pokłonu y wiernego poddanstwa naszego jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, intimis powinszowali votią zdrowia dobrego, szczęsliwego panowania, pomyslnych succesfow y znamienitych tryumphow nad nieprzyiacioły Rzeczypospolitey y iego kr. mosci, życząc, aby sława najasnieyszego imienia jego kr. mosci pana naszego miłosciwego z znacznych odebranych de hostibus Reipblce nostrae zwycięstw na wszystek swiat, etiam ad distantisfimas et desertissimas regiones, diffundi et devolare mogła y nieprzyiacioł jego kr. mosci ipso fiaelicissimo, fiaustissimo et invictisfimo nomine regio terreret. Podziękowac przy tym maią jchmc panowie posłowie nasi jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu za oycowską przeciwko Rzeczypospolitey miłosc y za pracowite, a nie ustaiące, około całosci oney staranie, w ktorym cum dispendio etiam zdrowia et gazae suae regiae jego kr. mosc pan nasz miłosciwy noctes diesque desudat, chcąc ią ad pristinam reducere fiaelicitatem et immunem ac intedram ab omnibus undigue imminentibus conservare periculis. Co zas do instructiey jego kr. mosci pana naszego miłosciwego a primario do punctu o zwiezienie pieniędzy przez panow exactorow naszych do Warszawy, pro die quarta julij na exolutią jchmciom panom woyskowym dwoch milionow, j. chmc panowie posłowie nasi to jego kr. mosci deferent, że to zwiezienie pieniędzy do Warszawy nie może byc per ipsam impossibilitatem in tam strictisfimo tempore dla nierychło nam przyniesionych uniwersałow, druga ob tantam distantiam loci woiewogztwa naszego, ktore na ten czas iest ab hostibus finitimum y od inszych swawolnych incursij non vacuum nec tutum, a co większa przeprowadzenie tych pieniędzy y odwoz do Warszawy non sine summo na drodze odległey od swawoli grassuiącey musiało by byc periculo, za czym lubo to wiemy dobrze, ze jch mci panowie woyskowi, nie

żadnym inszym srzodkiem, samą tylo exolutią mogą byc ukontentowani y uięci, to iednak przesłanie per hanc impossibilitatem nie może byc na ten czas, aż chiba zarowno z swiżo uchwalonymi wybranymi podatkami na commissią przez panow, exactorow naszych odwiezione będą. Proponuie nam krol jego mosc y to, iż jch mosc panowie woyskowi niechcą miec commissij we Lwowie, ale za Wisłą, my niechcąc byc sapientiores lege dispensare jego kr. mosci, aby ią gdzie indziey przeniosł, nie możemy, licebit to iednak jego kr. mosci iako panu uczynic, co by e re et commodo Reipublicae było, oto iednak maiestatu jego kr. mosci upraszamy, aby z tey commissiey, gdzie kolwiek ona będzie, assignatie, post expeditum calculum y po porachowaniu się z woyskiem, do naszego woiewodztwa wydawane były, bo pieniądze odwozic panom poborcam naszym nie iest tutum, y oto maiestatu jego kr. mosci upraszamy, aby tam graves et grandes injuriae, ktoresmy od woysk jego kr. mosci poniesli, tandem injuriatis obywatelom naszym totaliter nagrodzone były, gdyż się żaden obywatel w woiewodztwie naszym tak szczęsliwy nie naydzie, ktoryby summam nie miał pati od ichmciow panow woyskowych sam y tam przechodzących injuriam, bo iako skoro za uniwersałami jasnie wielmożnego j. mosci pana woiewody Krakowskiego woysko w woiewodztwo nasze weszło (o czym samego jego kr. mosci uniwersały testantur, ktore jch mosc panowie posłowie jego kr. mosci ad rei verificationem prezentowac maią), tak wszystko non sine summa injuria et maximo detrimento ubogich ludzi, aż do odeyscia pewnych pulkow w Ukraine, consistentią swoię w woiewodztwie naszym odprawowało, wybieraiąc za assignaciami j. mosci pana Bałabanowemi y jego mosci Wiewierskiego, nad prawo wydanemi, wszędzie chleby y przechodami, nie tylko ubogich poddanych naszych, ale y niektorą bracią naszą officiendo, domom etiam szlacheckim non parcendo. Ad summam (injuriam?) ieszcze y na tenczas połki w woiewodztwie naszym zostaią, iako to, połk jasnie wielmożnego j. mosci pana marszałka koronnego, wielmożnego j. mosci pana Cełarego, ktorzy są non minori do wybierania swieżych podatkow impe-

dimento, te tedy połki aby z woiewodztwa naszego sprowadzoze były ich mosc panowie posłowie nasi iego kr. mosci pokornie upraszac będą. Donosi nam kroł jego mosc pan nasz miłosciwy do wiadomosci, iako czuły stroż y gospodarz tey Rzeczypospolitey, undique ab hostibus imminentia in rem publicam pericula y stosuiąc się ad mentem legis injungit nam uniwersałami swemi, abysmy more antiquo maiorum nostrorum in tam praegnante necessitate Reipublicae ad defensionem oney pospolitym ruszeniem stawali. W tym punctie ichmosc panowie poslowie nasi denunciabunt jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, iż woiwodztwo nasze, iako nigdy nie okazało się byc poslednieyszym y nieochoczym do zaszczytu y obrony Rzeczypospolitey miley oyczyzny, swey, iak y na tenczas ochoczo idąc za głową jego kr. mosci pańską przy dostoienstwie maiestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przeciwko każdemu nieprzyiacielowi Rzeczypospolitey stawac submittuię się sine divisione iednak belli. A że jego kr. mosc iest vigilentissimus nad swobodami y wolnosciami naszemi, ktore Rzeczpospolita complectitur, defensor et patronus, sądzimy pro impio et nefario kożdego, ktoryby sinistre o jego kr. mosci nierzkąc pisac, mowic, ale y myslic miał, bo to swiat widzi iako laceram od nas krol jego mosc pan nasz miłosciwy wzioł rem publicam y za grzechami naszymi toties quassatam y prawie perditam, a iako za łaską Bożą a szczęsciem swym krolewskim s tak wielu y tak wielekroc niebezpiecznych iął toni, zaczym nie możemy tylko wiernoscią uniżonoscią et votis nostris pietissimis gratificari prawie te trophaea jego kr. mosci pana naszego miłosciwego; a tym vanis rumoribus że nie tylko mieysca u siebie nie nayduięmy y nie damy, ale to declaruiemy maiestatowi jego kr. mosci, że niemasz miedzy nami takowego, ktory by niebył gotow za dostoienstwo jego kr. mosci y za krzywdę tak swiątobliwego pana krwie wylac y umierac, rectissime jego kr. mosc pan nasz miłosciwy w oczu Boskich y wszytkiego swiata vivit y nas, wiernych poddanych swych, y wolnosci ich, ktore poprzysiągl, iako pan miłuie. Zaczym nima też curare verba malorum, ale wszystkie

swoie regias intentiones, iako przez te czasy panowania swego pietate miarkował, tak nie tracimy nadzieie o tak pobożnym y świętobliwym panie, że miarkowac poty będzie, aż zostanie satur dierum, divorum majorum suorum lat dopędzi, y naprowadzi w tę Rzeczpospolitą znamienitych tryumphow, a nas przy naszych zostawi wolnosciach. Tym tez ich mosc panom poslom naszym zlecamy, ut desideria ich mosciow panow Liniewskich in anteriori conventu nostro wniesione y w tamtym że laudum specificowane, jego kr. mosc deferant y oto upraszali jego kr. mosci, pana naszego miłosciwego, aby żadne listy przeciwko prawu wydane s kancellarij nie były. У тое инструкъцыеи подписъ руки маръшалковское в тые слова: Ian Danilewicz Czekonski, marszałek na ten czas koła rycerskiego na seymiku Wołynskim. Которая жъ то инструкъцыя, за поданемъ и прозъбою тогожъ его милости пана маръшалка, а за прынятемъ моимъ урадовымъ, до книгъ нинешныхъ естъ вписана.

Кн. грод. Луцк. 1662 г., № 2183, л. 796.

XXVI.

Универсалъ короля польскаго Яна Казимира къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекіе походы для защиты отечества и переноситъ всякіе труды и лишенія, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разныя безчинства. О назначеніи срока новаго сейма.

Року тисеча шест сот шестдесят пятого, месеца февраля шестнадцатого дня.

На вряде кгродском, в замку его кор. милости Володимерскомъ, передомъною, Михаиломъ Стефановичемъ Макарскимъ, бурккграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъными кгродскими старостинъскими, становъшы персоналитер, шляхетный Лукашъ Доманский лист его кор. милости сеймиковый предсеймовый, с печатю болшое канцелярии притисненою друкованый, его кор. милости власною и ясне превелебного его милости ксендза канцлера коронного руками подписаный, до воеводства Браславского писаный, а до повету Володимерского одданный, для вписаня до книгъ нинешънихъ, перъ облятамъ подалъ, просечи, абы принятый, въ книги вписаный и возъный до публикованя оного приданый былъ. Которого я, урядъ, для вписаня до книгъ, примуючи, читалемъ и такъ се в собе писаный маетъ: Jan Kazimirz, z Bożey łaski krol Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Kiiowskie Wołynskie, Żmudzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie, Siewierskie, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny krol. Wszem wobec y kożdemu zosobna, komu o tym wiedziec należy, a mianowicie naywielebnieyszemu, wielebnemu w Bogu, wielmożnym, urodzonym y szlachetnym dignitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego do woiewodztwa Brasławskiego y powiatu onegoż obywatelom uprzeymie y wiernie nam miłym do wiadomosci podaiemy. Jawne są y szerokim provinciom krolewstwa tego wiadome pracowite zabiegi nasze, ktore od początku panowania tego, dla zachowania w całosci pokoiu oboyga narodow, czyniemy,

w większey cenie publicam Rzeczypospolitey fortunam maiąc, a mniey wczasom y przyzwoitym krolewskim wygodom zgadzaiąc. Swieżym documentem swiatu wszystkiemu niedawno to staranie constitit, gdy osobę naszą, zaszczycaiąc securitatem omnium, w Zadnieprskie y dalsze kraie (gdzie y ombra walecznych przodkow naszych nie zakroczyła), dla odzyskania panstw od Boga powierżonych, woyskom naszym torowalismy gosciniec, zkąd że nas wiernych panow Rad naszych y niemal wszystkich woiewodztw y powiatow revocarunt desideria, abysmy seymową obradą deesse nie chcieli krolewstwu temu, żeby nie tylko arma w poliu zostawały, ale też y przezorne consilia domi, za usilnemi prozbami tedy onych krwawego Marsa odstąpiwszy zabaw złożylismy byli uprz. y wiern. waszy seym walny, na ktorym przy niewczasach y fatygach naszych codziennych, insomnes odważaiąc noctes, staralismy się, aby to krolewstwo mądremi y użytecznemi stanow Rzeczypospolitey zasilone radami, szczęsliwym rządzie a stałym pokoiu przy wolnosciach y swobodnych praw swoich używaniu kwitnąc y rozkrzewic się mogło. A tak iako y zawsze na tym seymie nasza intentia była boni publici praw y swobod stanom wszytkim nie tylko conserwatia, a y libertatis auctia, ktorey że zawziętosc paucorum bezprawnie, a prawie nullo innixa fundamento legum et consuetudinis, przeszkodziła, tak swiątobliwe y liczne consilia rad zgromadzonych rozrywaiąc, a nasze szescniedzielne prace z uszczerbkiem zdrowia podięte nieuważnie in cassum puszczaiąc, przypisac to musiemy tey Rzeczypospolitey vicissitudinibus, wszakże iednak nie ustawamy w zwykłey około dobra pospolitego czułosci naszey, zwlaszcza gdy niebezpieczęstwa iawne tey oyczyzny widziemy, ktorym, seym ten rozerwany mederi nie chciał za usilną y iednostayną stanow Rzeczypospolitey wszystkich prozbą przy conclusiey tego seymu rozerwanego do nas publice wniesiono iterato uprz. wier. waszym składamy seym dwuniedzielny w Warszawie na na dzien XII miesiąca marca roku teraznieyszego tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, ktory iednak miec chcemy sine solennitatibus dla samey tylko szczegolniey obrony y bezpieczenstwa, tak koronnych,

iako y W. X. Litewskiego, granic., zgoła dla opatrzenia securitatis publicae od następuiących undique nieprzyiacioł. Seymik zas uprz. y wiern. waszym składamy we Włodzimirzu na dzien XIX miesiąca lutego; na ktory seymik przedseymowy abyscie uprz. y wiun. wasze amore boni publici ziachawszy się, wszystkie prywaty na strony odłożywszy, ktoré dotąd publica consilia tamowały y psowały (czego swieżym iest dowodem seym przeszły), o samym tylko uspokoieniu oyczyzny, lub przez poparcie woyny, lub przez tractaty, rade przedsięwzieli. Więc rycerstwu, bezprzestannie dotąd w Ukrainie pracuiącemu, żołd zatrzymany y na dalszy czas obmyslili y o tym wszytkim, cokolwiek przez posła naszego w instantiey proponowano będzie, obradę spolną uczynili salutem publicam za naywiększy cel przed oczyma maiąc, co iterato uprzeym. y wiern. waszym oycowsko zaleciwszy, ten uniwersał na zwykłych mieyscach publicowac rozkazuiemy; ktory, dla lepszey wagi y wiary, ręką naszą podpisany, pieczęcią koronną stwierdzony iest. Dan w Warszawie dnia XV miesiąca stycznia roku panskiego MDCLXV, panowania krolewstw naszysh Polskiego y Szwedzkiego XVII roku. У того листу печатъ коронная болшое канцелярии естъ притисненая, а подписы рукъ его кор. милости и канъцлерское в тые слова: Jan Kazimirz, krol. Franciszek Prażmowski, praepositus Crakoviensis, regens cancellarii regni. По принятю которого и въписаню до книгъ листу, я, урядъ, возного, шляхетного Юзефа Климатского, до публикациеи того листу придалемъ. А такъ онъ, возный, съ приданя моего урядового, а с повинъности своее возъновское, тотъ лист его кор. милости обволавшы и публиковавшы, о томъ релляцию свою очевисъто созналъ. Который же то листъ, за поданемъ и прозбою вышей менованое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятъемъ, до книгъ естъ уписаный.

Книга грод. Владим. 1665 г., № 1035, л. 1041.

XXVII.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленіи военныхъ дѣйствій или заключеніи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участіи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ. О снятіи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ коммиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели изъ обращенія старую. О преданіи суду чеканщика, Боратыня, за злоупотребленія. О недозволеніи разрѣшать вопросы, касающіеся всего государства, безъ вѣдома дворянъ. О пересмотрѣ постановленій, сдѣланныхъ на предшествовавшемъ, неполномъ по составу членовъ, сеймѣ. Объ уничтоженіи узаконеній, нарушающихъ шляхетскую вольность. О засчитаніи настоящаго двухнедѣльнаго сейма за шестинедѣльный. О невозвращеніи Радзѣевскому отнятыхъ у него правъ и званій. Объ отнятіи у Бранденбургскаго курфюрста Драгимскаго староства за неисполненіе договора. О преслѣдованіи сектантовъ. Объ упорядоченіи торговли съ Италіей. Объ изгнаніи евреевъ или наложеніи на нихъ подушной подати. О разсмотрѣніи на настоящемъ сеймѣ дѣла судьи земскаго Новогродскаго, Буркацкаго. О разсмотрѣніи дѣла объ убійствѣ ксендзомъ Янковскимъ ксендза Скачевскаго.

Року тысеча шест сот шестдесятого пятого, месеца февраля двадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. милости Володимерскомъ, передо мною, Миколаем Жабокрыцкимъ, подсудкомъ воеводства Браславъского, подстаростимъ Володимерскимъ, ставшы персоналитеръ, урожоный его милост панъ Янъ Загоровъский, судя земский Володимерский, маршалокъ сеймику воеводства Черниговъского, инструкъцыю их милости пановъ обывателевъ воеводства Черниговъского, на сеймикъ дню вчерашнего згромаденыхсе, згодне постановленую и их милости паном посломъ, през себе обраныхъ на сеймъ, даную, рукою тогожъ его милости пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нинешных пер облятамъ подалъ, которая так се в собе писаная маетъ: Instructia i. mosc panom posłom woiewodztwa Czernihowskiego j. mosc panom: Janowi na Zahorowie Zahorow-

skiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimirskiemu, Jakubowi Woynie Oranskiemu, Czernihowskiemu, Adamowi Burkackiemu, Nowogrodzkiemu, sędziom, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, podstolemu Nowogrodzkiemu, na seymiku we Włodzimirzu za uniwersałem jego kr. mosci juxta constitutiones, eo nomine sancito, dana na seym, pro die duodecima marcij in anno praesenti przypadaiący. Gdy tak niebo zagniewane niepozwala dotąd oyczyznie naszey pożądaney oglądac auroram pacis, a pracowite y oycowskie jego kr. mosci około dobra pospolitego pieczołowanie y rycerstwa odwaga nie mogąc in porto tranquilitatis Rempublicam collocare, in luctu et squallore woiewodztwo nasze zostawac musi per tria et amplius exulando lustra, ktore sola spe futurae pacis laetatur. A że nie są insze żadne skutecznieysze media pacis, iedno to dwoie victoria ex hoste vel posita per tractatus arma invocat, velut denique obtestatur patriam woiewodztwo nasze, aby victoriae effectum za pomocą Bożą przedsięwzięti per adaequata hostili potentiae arma, more majorum et recentibus vestigiis oycow naczych, ktorzy samey stolicy nieprzyiacielskiey imperabant, circumferendo gloriosa arma et in visceribus fidefragae gentis hostili cruere Deo et Patriae ditando. Ieżeli też media pacis et tractatus procedent, lubo nie wątpi woiewodztwo nasze, że ex dignitate Reibublicae staną, iednak obstringit fidem panow posłow, aby przestrzegali tego, iakoby żadney avulsiey minime, strzeż Boże, provineij y woiewodztw nie było. Nadto aby z woiewodztwa naszego komisarze de gremio obywatelew, tak z j. mc. panow senatorow naszych, iako et ex ordine equestri, kraiow tamtych wiadomi, naznaczeni byli, czego gdyby nie miało bydź, nie będą mieli panowie posłowie ullam facultatem concludendi circa tractatus na żadne transcriptie ullatenus poswolic nie maią, ale to wszystko na seymik rełlaciyny odniesc powinni. A ponieważ nec quies provinciarum sine armis, nec arma sine stipendiis, nec stipendia sine tributis bydz mogą, gdy tak ciężką sobie oyczyzna uczyniła inaudito tributo pogłownego szlacheckiego, a woysko skuteczney zapłaty nieodniosło, nie maią do żadnych consultatiey pa-

nowie posłowie przystępowac, ażby exactam rationem j. m. pan podskarbi oddał villicationis suae także ich mosc panowie comisarze functiey swoiey commissiey Lwowskiey, czego gdyby nie uczynili, albo się to cum damno Riepublicae pokazało bydz, instabunt panowie posłowie nasi, aby summario processu sądzeni na tem seymie y karani byli. Ieżeli może bydz większa pestis Reipublicae iako in ferio (?) złey monety, co że się teraz dzieie powinni dac rationem ciż ich mosc panowie comissarze, czemu, transgressi metas officiej sui, pieniądze bic pozwolili, mianowicie orly złotowe, kędy połowice valoru szebra niemasz, y czemu Wołoskie szelągi admiserunt, a szelągow starych, ktore za krolow jch mosciow przeszłych currebant in regno, excluserunt. Pan Baratyni jak wielką szkodę Rzeczypospolitey uczynił, constat Bogu y ludziom, ktory iż odprzysiągł summę tak wielką Rzeczypospolitey, a teraz jasne są perjurij eius dowody, ma bydz reassumptum o nim judicium, a on juxta leges patrias de perduellionibus sancitas karany in senatus consułtis. Gdy materie seymowe, ad omnes status należące, tractantur et deciduntur, dzieie się to contra leges antiquas et novellas, czego się j. m. panowie senatorowie residenci y pieczętarze sprawic maią Conservatio libertatis, bez ktorey wolny narod życ nie może, ma bydz iako pupilla oculi pieszczona, przestrzegana, gdy tedy, sinistro Reipublicae fato, seymu przeszłego consultatie nie doszły, propter absentiam nuntiorum terrestrium et post illatas protestationes sądy formowane, instabunt panowie posłowie, aby te sprawy in integris były restituowane, a in posterum lege caveatur, iakoby fundamenta praw y wolnosci naszych, y wolnych głosow szlacheckich, przy ktorych, przykładem sławnych na wszystek swiat przodkow naszych, stawac powinnismy, inviolata sine ulla labe były conservowane. Mandaty pro libera tak na seymikach iako y na seymie voce zagęsciły się, co yż iest initium servitutis nostrae, maią się o to j. mc. panowie pieczętarze, z ktorego by cancellarij wyszły, sprawic, a in posterum lex statuatur et poena interponatur, iesli by takie mandaty smieli wydawac. Seymy dwuniedzielne, iż per legem zniesione, in-

stabunt panowie posłowie, aby ten teraznieyszy za szescniedzielny per constitutionem był declarowany. Ponieważ sedes belli w woiewodstwach naszych y od początku woyny żadney prawie consolaty ż dobr naszych nie mamy, in quantum na tym seymie tractaty nie staną, aby reclinatorium woiewodztwu naszemu było naznaczone, prosic będą panowie posłowie jego kr. mosci y Rzecypospolitey. Restitutio do honorow per expressam zawsze stawaią constitutionem, a jego mosc pan Radzieiewskij per diplomam solum est restitutus conditionaliter, aby injuratis dosic uczynił et modeste legeret, czemu że contravenit, ta restitutia ma nullitati subjacere, a poena constitutionis tysiąc szesc set pięndziesiąt wtorego exequi. Pacta z kurfistrzem Brandeburskim, iż necessitas Reipublicae extorsit, ktorym contraventum iest a parte kurfistrza j. mc., bo ludzi Rzeczypospolitey na woynę nie stawił, zkąd nullitas pactorum elicitur, aby tedy starostwo Drohimskie totaliter uwolnione, a ta summa na Elbląg przeniesiona była, efficient panowie posłowie nasi. Injuria Dei, ktora transfert regna et gentes, musi commovere christiana et catholica pectora, gdy tedy haeresis impia na wielu mieyscach, mianowicie w Toruniu, impuro ore smiało blasphemare Sacratissimam Virginem, Dei Matrem, et Filium Ejus, aby się o to na tym seymie formato juditio sprawili y karani byli, ante omnia instabunt panowie posłowie nasi, a Torunczanie, benefitio amnistiae abusi, byli iey odsądzeni. Mercatura z Włochami aby w rzeczę wprawiona y pieniądze z korony dobre wywożone nie były, zniosą się z innemi woiewodztwy panowie posłowie nasi. Horret animos, meminisse, quanta scelera impia gens żydowska popełniła, czego do tychczas codzienne są przykłady a iż o takie crimina secta arianska, ktora z braci naszey po większey częsci constabat, wygnana iest, tanto magis fidei hostes et servi pyene maią bydz wygnani et per legem proscripti, a iesliby zgoda była stanow Rzeczypospolitey zatrzymac ich, tedy, miasto poborow, pogłowne co rok płacic powinni. Naznaczyła Rzeczpospolita lustratorow do wszystkich woiwodztw, inter alios j. mc. pana Burkachiego, teraznieyszego sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, ktory odprawował functią swoią juratus,

a teraz przeszkode w niey cierpi, aby tedy ta sprawa na tym seymie była sądzona, promovebunt j. mc panowie posłowie. Interest Reipublicae, crimina maneant impunita, gdy tedy horrendo exemplo zabity iest iego mosc xiądz Skaszewski societatis Jesu przez pana Jankowskiego, ktory teraz xiędzem został, aby ta sprawa definitie, mediante authoritate jego kr. mosci et interpositione do i. mosciow panow duchownych, sądzona była y on karany został, promovebunt panowie posłowie nasi. W tych tedy artykułach zgodnie namowionych fide, honore et conscientia ich mosciow panow posłow naszych obliguiemy. A te instructią do act podac zlecilismy j. mc. panu marszałkowi naszemu. Działo się na seymiku we Włodzimirzu die decima nona februarij tysiąc szesc set szescdziesiąt piątego roku. У тое инструкции поднис руки его милости пана маршалка воеводства Черниговского в тые слова: Янъ Загоровъскій, судя земский Володимерский, маршалокъ на тотъ час сеймику Черниговъского. Котораяжъ то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышъречоное особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешъних ест уписана.

Кн. грод. Владим. 1665 г., № 1035, л. 1046.

XXVIII.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, оправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Жалоба на сеймоваго маршалка, что онъ, помимо воли пословъ, продолжалъ засѣданія предъидущаго сейма, клонившіяся ко вреду государства. О недозволеніи королевской канцеляріи разсылать инструкціи, оскорбительныя для дворянъ и нарушающія ихъ вольности. О преданіи суду раскладчика податей за злоупотребленія по продовольствію войскъ и объ удовлетвореніи дворянъ, понесшихъ убытки отъ своевольства жолнеровъ. О назначеніи коммисаровъ отъ Брацлавскаго воеводства въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ отданія подъ судъ монетниковъ за неправильности при чеканкѣ. О веденіи дѣлъ лишь финансовыхъ на предстоящемъ сеймѣ, назначенномъ несогласно, съ государственной конституціей. О подтвержденіи прежней цѣнности старой монеты. О прочтеніи охраннаго листа, выданнаго Брацлав. воеводству. Объ уничтоженіи волошскихъ и татарскихъ хоругвей. Объ обузданіи жолнеровъ. О совмѣстномъ совѣщаніи Брацлавскихъ пословъ съ Кіевскими, Волынскими и Черниговскими относительно мѣръ защиты воеводствъ

Року тисеча шестсот шестдесят пятого, месеца февраля двадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его кор. милости Володимерскомъ, передо мною, Николаемъ Жабокрыцкимъ, подсудкомъ воеводства Браславъского, подстаростим Володимерскимъ, ставовши персоналитеръ, его милост панъ Янъ Кудевич Копчинскій, судя кгродский Володимерский, маршалокъ сеймику воеводства Браславского, инструкцию их милости пановъ обывателевъ тогожъ воеводства Браславъского, на сеймикъ дня вчорашнего згромаженыхсе, згодне постановленую и их милости паном посломъ, през себе обранымъ, на сеймъ даную, рукою тогожъ его милости пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нинешъних, пер облятамъ подалъ, которая такъ се в собе писаная маетъ: Instructia na seym dwuniedzielny extraordinaryny koronny w Warszawie, na

dzien dwunasty miesiąca marca w roku teraznieyszym tysiąc szesc set szescdziesiątym piątym przypadaiący, z seymiku woiewodztwa Brasławskiego, we Włodzimirzu w kosciele oycow Dominikanow odprawionego, ich mosciom panom posłom, to iest: Mikołaiowi Żabokrzyckiemu, podzędkowi Brasławskiemu y podstarosciemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Stephanowi Konstantemu Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, Ianowi Kudewiczowi Kopczynskiemu, sędziemu grodzkiemu Wlodzimirskiemu, Piotrowi Andrzeiowi Sulimowskiemu, daną. Za pieczołowanie oycowskie około dobra pospolitego należy ich mosciom panom posłom, aby, przy oddaniu wiernego poddanstwa jego krolewskiey mosci, dzięki wprzód Bogu wszechmogącemu za conservatam dotąd zdrowia dobrego w długolctne a w niepotomne czasy jego krolewskiey mosci apprekowali. Z wielkim żalem naszym doniesli nam j. mosc panowie posłowie nasi, od nas na seym przeszły wysłani, że zostawaiący przy artykułach swoich, contradykcyą y protestatią, tak w izbie poselskiey, iako w grodzie, zaniosszy y po wysciu z izby autentice posławszy contra acta na seymie, zgube wolnosci y sprawiedliwosci za sobą przynoszące, nihilominus iego mosc pan marszałek poselsky ważył się seymowac, contradikcią y protestatią posłow autentice z grodu posłaną y publice produkowaną violare, s czego że status Reipublicae, evulsią libertatis et aequalitatis interitque pluralitatis, wyprowadzenie zgoła z izby poselskiey equestrisquae ordinis, tertiusque w tey Rzeczypospolitey status, prawdziwego publicae libertatis gniazda, ruina y pewna zguba palpabiliter pokazuiesię, obstringimus panow posłow naszych fide, honore et conscientia, także ostroscią szabel naszych szlacheckich, aby do niczego nie przystępowali, poki seymu przeszłego rozerwanego wszystkie acta, judicata constitutią, zniesione y annihilowane nię będą Jego mosc pan marszałek zas poselski ponieważ ważyl się, po zaniesioney protestatiey posłow, seymowac y ex nunc nie poszedł krola jego mosci żegnac y owszem rożnemi sposobami prawa y wolnosci nadwątlac, tedy ma byc ad instantiam instigatora regni sądzony y poenis condignis juxta qualitatem facti karany. Uboliwac musi na to woiewodztwo

nasze, a podobno cała stękac musi oyczyzna, że nam imponitur w instructiach z cancellariey iego kr. mosci, aby posłowie nasi seymow nie rozrywali nigdy, albowiem między nami takowe nie znaydowali się, ktorzy by miłą oyczyzne dla iakich nikczemnych zyskow, albo szkodliwych privat, gubic mieli, consilia Reipublicae tamuiąc; zawsze u nas, iako na seymach przeszłych, tak y na seymie swiżo rozerwanym, viri probatissimae virtutis wyprawowani bywali, nieuganiali się za żadnemi faworami, ani patrzyli na naładowane worki, lecz iako cnotliwi synowie, amantes patriam, widząc na zgubę tey że oyczyzny zawziętosci, widząc oppressionem jurium, przy artykule sobie od braciey danym stawali, upomniec się tego panowie posłowie nasi maią, aby cancellaria jego krolewskiey mosci in posterum takowych instructiy nie pisała, ktore laedunt cives de Republica bene meritos. Miało by sobie woiewodztwo nasze za osobliwe szczęscie, żeby rowno z drugiemi woiewodztwy do zapłaty przyłozyło się woysku, ale kiedy wszystkie obywatelow tamecznych fortuny in praedam woyska koronnego y Zaporozkiego są podane, a nawet y same dwory, zamki, intraty przez nie dyskretną woyska wodzow ordynacią wyniszczone, upraszac będą panowie posłowie nasi jego krolewską mosc, aby reddat rationem dispensator assygnatiey, ktory rozdawal w tym woiewodztwie na dobra szlaczeckie, dla czego modus podziału chleba nie iest zachowany w swey klubie y tak znaczna prowincya, tudzież domy szlacheckie, prawem pospolitym obwarowane, przez żołnievza funditus są zniszczone, obywatele ad propria nie są przypuszczeni, y owszem praejudiciosae ex possessionibus przez własnego swego żołnierza są deturbati, przez co iuż ad extremam przyszła tota nobilitas egestatem, a woysko, na kilka milionow wziąwszy sine ordine y wybrawszy srogo moc bydeł, pieniędzy y fantow, rozbiegło się, y tak znacznego posilku na wsparcie swych niedostatkow w nagrode y zapłate nie dotrąca sobie, upomniec się maią panowie posłowie y przytym ante ara stawac, aby ten dispensator assignatij według constitutiey był sądzony y karany, y aby injuriati krzywd swoich, juxta jurem praescriptum, dochodzili sine ulla amnistia żołnierzom.

Jesliby do tractatow z Moskwą przyszło, aby commisarze terrigenae woiewodstw naszych, quorum res virtutis, przez constitutie naznaczeni byli, czego maią doyzrzec pilno panowie posłowie nasi. Mynnice, ktore officiunt prawie omnium malorum w oyczyznie, bo przez nie wszytke dobra moneta wygubiona y do wielu trudnosci, miasto poratowania, przywiodła Rzeczpospolitą, ktora nad postanowienie więcey ważyła się ad commoda privatorum wybiiac, przeto injungimus panom posłom naszym, aby minnicy obiedwie, Boratyniego y Tynfowa, zawarte były, y ci obodwa minnicarze ad cujus instantias w trybunale koronnym inter causas fisci sprawili się. Jeym teraznieyszy dwuniedzielny, iż iest contra constitutiones regni złożony, na ktorym panowie posłowie naszy doisc tego maią, aby się żadne sądy nie odprawowały oprocz causas mere fisci y aby pan marszałek teraznieyszy nie ważyłsię deputatow do nich naznaczac, aż za zgodą całey izby poselskiey. Moneta szełążna stara, iż inter populum in perplexitate zostaie, ktorey populus brakuie y nie bierze, instabunt panowie posłowie, aby per constitutionem szła y brana była; wołosskie zas szelągi, ktorych magna pars apud incolas regni nayduie się, te aby do seymu walnego koronnego brano, co j. mosc panow posłow curae injungimus. Skrypt, woiewodztwu naszemu de securitate bonorum dany et in archivo regni zostaiący, poniewaz dla rozerwanego seymu niebył czytany, zlecamy panom posłom naszym instantią uczynic gorąco do Rzeczypospolitey y iego kr. mosci, aby był czytany według assecuratiey j. mosci xiędza kanclerza Korony naszey Polskiey. Wołoskie y tatarskie chorągwie contra constitutionem dotąd w woysku naszym koronnym zostaią, ktore aby były pozwijane, instabunt panowie posłowie, aby to constitutią teraznieyszą warowano y przeszłą reassumowano. Approbacia laudorum de securitate naszego woiewodztwa per constitutionem aby staneła y warowana była, panowie posłowie maią instare. Iż żołnirze chorągwiami po rożnych woiewodztwach statum nobilitatis poddanych ich od miasta do miasta, od wioski do wioski chodząc, opprimunt variis et inauditis exactionibus, zlecamy panom posłom naszym

prosic jego kr. mosci Rzeczypospolitey, aby te chorągwie zwinione były, albo też do woyska w Ukrainie posłane były y ordynowane. A ponieważ spolna calamitas woiewodztw naszych spolna tey potrzebie od rady, zlecamy panom posłom naszym znosic się z pany posłami woiewodztwa Kiiowskiego, Wołynskiego y Czernihowskiego y spolnie per libertate stawac Reipublice y swego woiewodztwa securitate. Mandaty z kancellariey jego kr. mosci in velem et mentali aby nie były wydawane po obywatelow naszego woiewodztwa, panowie posłowie nasi maią expostulare u krola j. mc. y Rzeczypospolitey. Ktorą to naszą instructią wysłaney braciey naszey dawaiąc, nie tylko fide, honore et conscientia onych obligamus, ale też y miłosc naszą braterską interponimus, aby w tey podaney instrukcyey, in omnibus do prawa pospolitego stosuiącey się, całosc Rzeczypospolitey y naszego woiewodztwa zachowali, plenam facultatem consultandi od nas maiący sobie concessam, y tego przestrzegali, aby żadne prolongacie seymu tego dwuniedzielnego nad czas naznaczony nie były pozwalone. A za tym tę instructią naszą, zgodnie na seymiku naszym napisaną marszałkowi naszemu podpisac y do xiąg per oblatam podac zlecilismy. Data, ut supra, w kosciele oycow Dominikanow conventu Włodzimirskiego, roku wyżey napisanego, tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, miesiąca february dnia dziewiętnastego. У тое инъструкции подпис руки его милости пана маршалка воеводства Браславскаго въ тые слова: Ian Kudewicz Kopczynski, sędzia grodzki Włodzimirski, marszałek seymu woiewodztwa Brasławskiego. Котораяжъ то инъструкциа, за поданемъ и прозъбою вышъречоное особы подаваючое, а за моим уряДовым принятемъ, до книгъ нинешных кгродских Володимерских естъ вписаная.

Книга грод. Владимiр. 1665 г., № 1035, л. 1049.

XXIX.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О назначеніи шестинедѣльнаго сейма. О награжденіи войскъ за понесенные воинскіе труды. О заключеніи выгоднаго мирнаго договора съ Москвою. О содержаніи пограничныхъ крѣпостей на государственный, а не на земскій, счетъ. О строгомъ разслѣдованіи причинъ сильнаго расиространенія фальшивой монеты. О неотягощеніи разоренныхъ обывателей повинностями. О скорѣйшемъ разборѣ дѣлъ лицъ, обвиняемыхъ въ государственныхъ преступленіяхъ, а именно: Кіевскаго митрополита Іосифа Нелюбовича-Тукальскаго, Юрія Хмельницкаго и Гуляницкаго. О назначеніи мѣстопребываній гродскихъ судовъ. О неотягощеніи разоренныхъ сборами на содержаніе костеловъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оказаніи покровительства православнымъ.

Roku tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, miesiąca februarii dwudziestego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodskiemi Żytomirskiemi, przedemną, Pawłem Ziołkowskiem, podstaroscim Żytomirskim, personaliter stanąwszy, urodzony jego mosc pan Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego krol. mosci, marszałek koła na ten czas rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, dla zapisania do xiąg, podał per oblatam instrukcyą jch mosc pp. posłom, na seymiku w Żytomirzu od jch mosciow pp. obywatelow wojewodztwa Kijowskiego na seym walny dwuniedzielny Warszawski, die duodecima martii anni praesentis przypadający, obranym bona fide, spisaną, ręką jego mosci podawającego podpisaną, którą podając, affektował, aby do xiąg przyięta y wpisana była, a tey tenor ten jest: instrukcya jch mosciom pp. posłom wojewodztwa Kijowskiego na seym przyszły: jego mosci p. Karolowi Potockiemu, podczaszemu Podolskiemu, jego mosci panu Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, podwojewodzemu Kijowskiemu, jego mosci panu Janowi Olizarowi Wołczkiewiczowi,

rotmistrzowi jego krol. mosci, od jch mosciow pp. obywatelow wojewodztwa Kijowskiego w Żytomirzu na seymiku die 19 februarji anno 1665 dana. Iest nam za co naywyższemu podziękowac Tworcy, kiedy, post tot anfractus oyczyzny naszey, do pożądanego prowadzi pokoju, gdy za szczęsliwym jego kr. mosci pana naszego miłosciwego panowaniem dostaje się nam in nostra metropoli o całosci oney radzić. Za wszystkie tedy jego krol. mosci oycowskie podjęte prace, trudy, niewczasy, odwagi y wszystkie pieczołowania około dobra Rzeczypospolitey od wojewodztwa naszego, przy należytym poddanstwie, jch mość pp. posłowie naszy ea, qua debent, reverentia podziękuję jego kr. mosci. Ante omnia fide, honore et conscientia obligamus jch mosciow pp. posłow, aby jego kr. mość upraszali o sześćniedzielny seym, ponieważ ten dwuniedzielny jest przeciwko wyraznemu prawu złożony, około czego inibunt rationes et media z inszemi wojewodztwami, mianowicie: Bracławskim, Bełzkim, Chełmskim, Wołynskim y Czernihowskim, któreby do wyraznego prawa stosowało się. A in quantum by jch mość pp. posłowie naszy modos excesserint woli naszey, ingrate jch mosciow u siebie przyimiemy. Za naywiększą exulantes bracia naszy mają sobie consolacyą, kiedy woyska Rzeczypospolitey in obsequio j. kr. m. będąc in opere belli continuo debitam u Rzeczypospolitey zasłużyły mercedem, w tak siłu okazyach, za dostojenstwo panskie y całosc Rzeczypospolitey stanu szlacheckiego z posrzodka siebie braci trupem położywszy, sine fructu y nagrody zdebilitowane perseverat w teyże Rzeczypospolitey, instabunt jch mość pp. posłowie et inibunt consilia cum tota Republica, aby totalis et finalis satisfactio za krwawe zasługi zasłużonemu woysku stanęła od Rzeczypospolitey y zwinionym chorągwiom. Assignacie wszystkie in vim satisfactionis wszystkim chorągwiom ante et post wydane, aby z skarbu Rzeczypospolitey zapłacone były, instabunt jch mość pp. posłowie, a jeżeli ktora assignacia indiget finali executione, aby sine mora adimpleatur legitima, jaka de lege debetur, executio, etiam cum adminiculo militaris executionis. Doznawała przez wszystkie czasy szczęsliwego

panowania jego krol. mosci oycowskiego patrocinium o całosci oyczyzny Rzeczpospolita nasza, kiedy jego krol. mość zapaloną zastawszy oyczyznę naszą, gosząc ją piersiami y zdrowiem swoim panskim, zupełnych po dzis dzień tey oyczyzny dotrzymuje granic, aby y teraz do iakiegokolwiek, per media pacis oyczyznie naszey z carem Moskiewskim tractatu przychodzić będzie, zniosszy się cum statibus regni, takowe wynaydą media sine discrimine bonorum Reipublicae et avulsione provinciarum, gloriosum et laudabile a magis commodi Rzeczypospolitey y wojewodztwu naszemu. Noviter fortece w dobrach jego kr. mosci erigowane, potrzebują sufficientiam praesidiorum et prowiantu, ktore teraz cum summa aggravatione status equestris y utrapionych braci naszych, wojewodztwo nasze providuje, instabunt jch mość pp. posłowie, aby te fortece z dobr Rzeczypospolitey, a nie z dobr ziemskich prowiantowe abhinc dostawały, y intrata z tychże starostw, gdzie są erigowani, aby na praesidia y prowiant tych fortec obracała się, a recompensę jch mosciom pp. starostom, aby Rzeczpospolita za tę intratę, która cedet na te fortece, obmysliła. Jnszych zas fortec noviter w tym wojewodztwie, a mianowicie, w dobrach ziemskich, wojewodztwo nasze locować w sobie niepotrzebuje, ile cum aggravatione status sui equestris. Moneta zła, tak domestica, iako y exotica, iakim sposobem iest w Rzeczypospolitey introducta, reddet rationem jego mość p. podskarbi y serio animadvertent jch mość pp. posłowie, aby ktokolwiek causavit injuriam privatorum niemało na tey monecie szkodujących, aby był karany formato judicio, y Domny, wołoszki, dobra, ktora in Republica ważyła się cudere w Roszkowie, exoticam monetam, subeant executioni et confiscationi, y aby na żołnierza w zasługach rozdane były. Nie dosyć na tym, że publica calamitas premet exulantes bracią wojewodztwa naszego, którzy nie fructifikując z popielisk swoich, przez czas exilii sui chcieli teraz visitare desolatos lares, ale kiedy ciężko jest status equestris utrapioney braci naszey aggravatus, ze nietylko za assignaciami rożnemi wielkie prowianty

z popielisk swoich oddawać muszą, partim na fortece, partim per modum staciuw rożnym chorągwiom: ale też uniwersały z cancellaryi jego krol. mosci contra jura libertatis takie wychodzą, że też utrapioney braci pospolitym ruszeniem za takimi uniwersałami pod rozne pułki stawać rozkazują, czemu zabiegaiąc, jch mość pp. posłowie naszy uskarżać się mają jego kr. mość y urgere poenas z takowych, ktorzy takowe uniwersały ważą się wydawać cum aggravatione status equestris. Jako wszystkie delecta displicent Bogu y swiatu, y wszystkie crimina ne fiant impuna, a mianowicie contra Rempublicam y przeciwko panu patrata, tak tez justi sine lege et judicio ne fiant condemnati, instabunt jch mość pp. posłowie, aby jego mość ociec metropolita Kijowsky y ociec Chmielnicky, także p. Hulanicky, ktorzy sine judicio są detenti solito more et judicio, jesli co deliquerunt contra Rempublicam y przeciwko panu, aby sądzeni byli y karani a jesli nihil mali emeruerunt, aby uwolnieni byli. Potym na wielką incommoditatem województwo nasze, że tempore exilii sądow województwa swego mieć nie mogło, tedy providendo securitati bonorum et honorum reassument jch mość pp. posłowie constitucyą o specyałach województw ukrainskich y mieysc sądom grodzkim, na których wszystkie sprawy, non obstantibus anterioribus constitutionibus sądzic się będą, per legem naznaczą sobie. Życzyli by sobie utrapieni bracia naszy adimplere legem divinam y totaliler reddere, quod est Dei, Deo, a pogotowiu zdezelowane domy y koscioły Boże restaurare fortunami swemi, ale że iniquitas temporum y publica calamitas niedopuszcza, instabunt jch mość pp. posłowie cum ordinibus regni et praesertim spiritualibus, aby jch mość pp. duchowni eidem subeunt calamitati y habeant rationem w odbiraniu prowentow koscielnych z spustoszałych dobr. Iako z przodkow swoich tak, y sam emeritus civis de Republica jas. wielm. j. m. p. wojewoda Sendomirsky przez rożne expeditie na obrone oyczyzny wielkiemi pułkami de propria fortuna y sam osobą swoią na zeszczyt dostoienstwa panskiego stawaiąc, y teraz w

Ukrainie nie mało ludzi chowaiąc, ktorzy tak w Podolskim, iako y w Bracławskim, woiewodztwach wiele buntow uspokoili, a nawet y samego Hohola ad obsequium jego kr. mosc przywiedli, promovebunt jch mość pp. posłowie tak wysokie merita jego mosci, w Rzeczypospolitey zostawających, potkała jego mosc p. wojewodę, y zatrzymane zasługi tak zasłużonym Rzecypospolitey ludziom, jego mosci zapłacone od Rzeczypospolitey były. Luce clariores są zasługi jas. wielm. j. m. p. weiewody Kiiowskiego, hetmana polnego koronnego, który od lat czterdziestu y szesciu na usługę oyczyzny marsowe zoprągszy dzieło, nietylko w oyczyznie, ale też w obcych kraiach, cum stupore externorum, a cum gloria suae gentis, na dobrą zarabiaiąc sławę, tak wiele potrzeb y okazyi woiennych wygrawszy, po dzis dzień w usłudze Rzeczypospolitey persewerat, wiek swoy y ostatek spracowanego zdrowia consecruiąc, a pogotowiu erogowanych summ y expens pieniężnych pro bono publico Ordzie y fantow wydanych y porabowanych. Nie tylko calamitate publica brat nasz j. m. p. Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego kr. mosci, pressus, maiąc rowno z inszemi bracią zruynowane dobra, ale też po expeditiey Czudnowskiey wszystko Rzeczypospolitey y infanterya w miescie jego mosci Koresteszowie na hyberne postawione, na kilka kroć sto tysięcy szkody uczyniło, wszystkie zboża, bydła, fanty z komor ubogich ludzi pozabirało. Instabunt jch mość pp. posłowie ad ordines regni, aby omnis respectus na tak znaczne szkody był jego mosci y commissarzow, aby na verificatią takowey jego mosci ruiny z tego seymu ordinowała Rzeczpospolita. Wielką ochotę ku usłudze Rzeczypospolitey oswiadczyli bracia powiatu Owruckiego, za powodem j. m. p. Jozefa Niemirzycza Olewskiego, po kilka razow kupiąc się w kilku mieyscach w Polesiu, nieprzyiaciela znosząc kraje poleskie od insultow nieprzyiacielskich zaszczycali. Zalecą jch mość pp. posłowie, tak jego mosci p. Niemirzycza, iako y wszystkich pp. obywatelow Owruckich, tak jego kr. mosci, iako y całey Rzeczypospospolitey. Iesli co deliquit contra maiestatem

jego kr. mosci, j. m. p. Stefan Niemirzycz, podkomorzy Kijowski, intercedent jch mość pp. posłowie do maiestatu panskiego, aby ex innata benignitate et clementia parcere onemu, y samego ab extra do oyczyzny revocare raczył. Wyswiadczyła to Rzeczpospolita godney pamięci nieboszczykowi j. m. panu Ierzemu Niemirzycowi, podkomorzemu Kijowskiemu, kiedy za wyswiadczony erga Rempublicam affekt, dobra pewne, Łopienniki nazwane, jure feudi constitucyą anni 1659 conferowała y zasługi liquidowane w Xięstwie Litewskim tąż constitucyą assecurowała, co vin im gratitudinis, za całość teyże oyczyzny, proprio sanguine nieboszczyk p. podkomorzy confirmavit, będąc przez rebellizanta immolatus pro Republica, instabunt jch mość pp. posłowie, aby successores pozostali gaudeant ea gratitudine od Rzeczypospolitey meritorum rodzica swego. Iako wszyscy po dziś dzien cieszą się za wysługi swoie y antecessorow swych łaską y wysługą krolow panow swych w oyczyznie, tak też j. m. p. Adam Mazepa, podczaszy Czernihowsky, maiąc z przodkow swych od antecessorow nayiasnieyszych krolow pp. naszych y approbatyą prawa swego od jego kr. mosci na Trylisy, dotrzymuiąc po dzis dzień cnoty y wiary oyczyznie y panu, maiąc syna swego przy boku panskim, w pokoiu jego kr. mosci, meruit, aby przy tym prawie swym y posesiey tych dobr zostawał, instabunt za nim jch mość pp. posłowie ad ordines regni. Zawsze omnis respectus habebatur na stan duchowny, ile przy prawach od krolow y panow naszych duchownym religiey Greckiey nadanych in contributionibus militaribus, instabunt jch mość pp. posłowie ne aggraventur jure militari et circa jura conservetur stan duchowny religii Greckiey. W inszych zas punktach pro libertate et conservatione jurium militantibus do instructiey przeszłego seymiku na przeszły rozerwany seym, przeszłym pp. posłom daney, jch mość pp. posłowie naszy stosowac się będą, et signanter conserwaty wojewodztw ukrainskich more solito et cursu ordinario nie odsyłaiąc ad feliciora tempora, aby sądzone były. Ktorą to instrukcyą naszą imieniem naszym zleciliśmy pod-

pisać jego mosci panu marszałkowi naszego koła. Dattum w Zytomirzu, die 19 februarii, roku panskiego 1665. U tey instrukcyi podpis ręki temi słowy: Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Ktora że to instrukcya za oczewistym podaniem wyszmianowanego jego mosci pana marszałka, a za przyięciem moim urzędowym, przyięta y do xiąg zapisana jest.

Книга грод. Житомир. № 21, л. 103 на об.

XXX.

Постановленіе черниговскихъ дворянъ, отъ 3 февраля 1668 года. Въ виду двукратнаго срыванія сейма, на случай, если третій сеймъ не состоится, рѣшено съѣхаться на сеймикъ во Владиміръ, для обсужденія мѣръ, которыя должны быть приняты для защиты отечества

Року тисеча шест сотъ шестдесят шостого, месеца февраля третего дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его корол. милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаном Вышъполскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъными кгродскими старостинъскими, становъшы очевисто, урожоный его милост пан Стефанъ Иваницкий, мечникъ Черниговъский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Черниговского, лявъдумъ сеймику воеводства тогожъ Черниговского, през ихъ милост панов обывателиовъ помененого воеводства згодне межи собою намовленое и постановъленое, рукою тогожъ его милости пана маршалъка подаваючого подписаногосе, для вписаня до книгъ нинешънихъ пер облятамъ подал такъ се въ собе маючое: My, dignitarze, urzędnicy y rycerstwo woiewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, ziachąwszy się tu do Włodzimirza, iako na mieysce prawem opisane na wszelakie nasze ziazdy, pokąd do dobr naszych nie przydziemy y w Czernihowie secure seymikow odprawowac nie będziemy mogli. Wyprawiwszy j. mosciow panow braci posłow naszych na seym przyszły, uważaiąc eam infelicitatem woiewodztwa naszego, że post tam longum, plusquam trium lustrorum, exilium, laetati spe reinductionis, gdy widziamy, że extremum malorum accessit in Republica, ta ktora evertit civitates, gentes, discordia et occuli abominandum irepsit bellum y seymy po dwakroc rozerwane, hoc praesenti unanimi cavemus laudo, strzeż Boże, tego teraznieyszego trzeciego rozerwania seymu, iż powinnismy we trzy niedziele praecise a termino tegoż rozerwania ziachac się tu do Włodzimirza, a

odebrawszy przyczyny od j. mosci panow posłow, z ktorych ieden przynamniey powinien stanąc in medio nostri, to, co expediet temporibus Reipublicae, libertati nostrae et legibus, securitati horum omnium, tamże na tym postanowic seymiku eo adjecto, iż, ktoby się na tenczas nie stawił, nie będzie miał, iako absens, potestatem infungendi praesens laudum y temu wszystkiemu, co in illo statuetur termino, subjacebit, co wszystko sobie strzymac, sub onere fidei, honoris et conscientiae, przyrzekamy, zlecaią j. mosci panu marszałkowi to laudum nasze do akt podac. Działo się w kosciele oycow Dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc szesc set szescdziesiąt szostego miesiąca februarij trzieciego dnia. У того лявдум подписъ руки маршальковское в тые слова: Stephan na Iwaniczach Iwanicki, miecznik Czernihowski, marszałek seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Котороежъ то лявдумъ, за поданемъ и прозбою вышменованого его милости подаваючого, а за моим урядовым принятемъ, до книгъ нинешъныхъ кгродскихъ Володимерскихъ естъ вписаное.

Книга грод. Владимір. 1666 г., № 1036, л. 790.

XXXI.

Инструкція дворянъ черниговскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. О прекращеніи междуусобій и объ оказаніи помощи разореннымъ воеводствамъ. О допущеніи депутата въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. О сохраненіи шляхетскихъ вольностей. О преслѣдованіи нечестивой ереси въ Торнѣ и евреевъ. Объ отвѣтственности начальниковъ литовскаго войска за отсутствіе въ немъ дисциплины. О недопущеніи избирать новаго короля при жизни королевствующаго. О преданіи суду чеканщика Боратыня за злоупотребленія. О снятіи отчета съ членовъ Львовской коммиссіи относительно выпуска серябряныхъ шеляговъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. Объ удовлетвореніи жалобъ разныхъ лицъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православныхъ.

Року тисеча шест сот шестдесят шостого, месеца февраля третего дня.

На вряде кгродском, в замку его корл. милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ. буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъными кгродскими старостинъскими, становъшы очевисто, урожоный его милост панъ Стефанъ на Иваничахъ Иваницъкий, мечъникъ Черниговъский, маршалокъ кола рыцерского воеводства того же, инструкъцию презъ ихъ милост пановъ обывателиовъ воеводства Черниговъского на сеймику предсеймовым ихъ милости паномъ посломъ, обранымъ на сеймъ валный Варшавский, даную, для въписаня до книгъ нинешънъихъ, пер облятамъ подалъ, так се в собе маючую: Instructia ich mosciom panom Piotrowi Charżewskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, Adamowi Burkackiemu, sędziemu ziemskiemu Nowogrodzkiemu, Mikołaiowi Głogowskiemu, czesznikowi Nowogrodskiemu, Stephanowi Iwänickiemu, posłom woiewodztwa Czernihowskiego, na seymiku commicialnym ante na seym walny koronny pro die decima septima martij w roku teraznieyszym tysiąc szesc set szescdziesiątym szostym, według constitutiey, we Włodzimirzu zgodnie obranym. Im barziey

oyczyzna nasza piesciła się z kwitnącym ad invidiam narodow pokoiem, tym więcey bolec musi, gdy post altam tranquilitatem tot bellis lassata ad portum felicitatis et promotorium bonae spei przysc nie może, co lubo wszystką Rrzeczpospolitą afficit, praecipue iednak woiewodztwo nasze ingemiscit, iterum wyglądaiąc, velut elimbo, dotąd auroram pacis, nec radio ejus intueri, może przypisac to suppraemae numinis dispositionem, widząc iednakże, nec parta ejus (sic) hoste victoria, nec positis per honestam pacem armis, extremam malorum in Reipublica accessit discordiam. Na ten prawie ostatni punkt infelicitatis gemit y oraz supliciumque votis implorat jego kr. mosc pana naszego miłosciwego et Rempublicam, aby, sopitis civilibus odiis, obrocili hostilia ad debellandum hostem et recuparandas tantae sanguinis provintias. Podziękowawszy iego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, woiewodztwo nasze, za oycowskie obmyslania koło złożenia seymu teraznieyszego, widząc ten punkt iego kr. mosci, aby ich mosc panowie kommissarze, do traktatow z carem Moskiewskim naznaczeni, plenariam mieli facultatem, w tem punktcie reassumuiąc instructie seymow przeszłych, fide, honore et conscientia obowiązuiemy ich mosc panow posłow, aby ullatenus na to niepozwalali, a że nikogo barziey non afficit hoc bellum, albo, strzeż Boże, deterior bello inhonesta pax, iako woiewodztwo nasze, temu narodowi pograniczne, obowiązuiemy i. mc. panow posłow, aby do żadney rzeczy pogotowiu do pisania constitutiey nie przystępowali, ażby między kommissarzami, do tych że tractatow naznaczonemi, kommissarz woiewodztwa naszego obywatel dobrze osiadły, nec noviter accedens, s praw y granic tamtey prowinciej dobrze wiadomy, ktory iednak nie będzie miał facultatem concludendi eo modo, aby naymnieysza, strzeż Boże, bydz miała vel minimae particulae a regno avulsio; frustra sunt arma foris, nisi sit consilium domi, dla tego injungimus ich mosc panom posłom, aby exactam senatus consultorum odebrali rationem, w ktorych, ieżeliby co contrarium legibus znaydowało się, ma cassari, ponieważ ipso facto według praw naszych subsistere nie może, a j. mc. panowie sena-

torowie, aby za to Rzęczypospolitey odpowiadali. Conservatio libertatis, bez ktorey wolny narod życ nie może, ma bydz iako pupilla oculi pieszczona ostrzegana, gdy tedy sinistro Respublicae fato seymu przeszłego consulta nie doszły, propter absentiam nuntiorum terrestrium et post illatas protestationes sądy informowane, instabunt j. mc. panowie posłowie, aby spraw na tym seymie sądzonych nulla executia była, y owszem integrum restitutio a in posterum lege caveantur et poena interponantur, iakoby fundamenta praw wolnosci naszych y wolnych głosow szlacheckich sine labe były conserwowane, przy ktorych, przykładem sławnych na wszystek swiat przodkow naszych, stawac powinnismy. Aże sprawa j. mc. pana Lubomirskiego, marszałka koronnego, ex eodem fonte oppraessis libere votis pullulavit et, obstantibus de nullitate actus convictialis protestationibus, subsistere nie może, aby idem decretum było cassatum. In quantum dementia krola j. mosci pana naszego miłosciwego, o ktorą uniżenie upraszac panowie posłowie maią, nienastąpi, mandaty pro libera, tak na seymikach, jako y na seymie, voce zagęsciły się, co iż iest initium servitutis nostrae, maią się oto j. mosc panowie pieczętarze, z ktorey by kancellariey wyszły, sprawic et in posterum lex statui, aby ten że pieczętarz, takie mandaty wydaiący, sprawował się cum assignatione fori w trybunale ex speciali regestro. Injuria Dei, ktora transfert regna et gentes, musi commovere christiana et catholica pectora, gdy tedy haeresis impia na wielu mieyscach, mianowicie w Toruniu impure oro smiała blasphemare Sanctissimam Virginem, Dei Matrem, et Filium Ejus, aby się oto na tem seymie formato juditio sprawili y karani byli, ante omnia instabunt panowie posłowie nasi, a Torunczanie beneficio amnistiae ab usu byli odsądzeni. Horret animus meminisse, quanta scelera impia gens żydowska popełniła, czego y do tychczas codzienne są przykłady, a iż o takie crimina secta aryianska, ktora z braciey naszey po większey częsci constabat, wygnana iest, tanto magis fidei hostes et servi pene maią bydz wygnani et per legem proscripti; a iesliby zgoda była stanow Rzeczypospolitey zatrzymac

ich, tedy miasto poborow pogłownego, płacic powinni novo et inaudito exemplo. Sine ullo publico sancito, woysko W. X. Litewskiego, horrendas et vix barbaris nationibus usitatas, poczyniło w koronie clades, co że iest cum convulsione unionis, instabunt panowie posłowie nasi, aby motores ejusque convulsionis, a osobliwie j. mosc pan hetman W. X. Litewskiego polny, j. mosc pan kanclerz W. X. Litewskiego, o to się in facie Rzeczypospolitey sprawili; a zas panowie regimentarze woyska tegoż rotmistrze, poruczniki y wszystkie in genere towarzystwo w trybunale koronnym tanquam in loco delicti ex speciali regestro byłi sądzeni. Damna tot legibus, iako y swiżo per constitutionem novellam electionis, novi regis promotio, iż ex fama publica znowu resurescit, serio zlecamy j. mosci panom posłom, aby kożdy taki, ktoby smiał więcey resuscitare hanc materiam, proper duelli et hoste patriae był declaratus y oto się foro et judicio powinien sprawic. Pan Boratyni, lubo miał commissum na wybicie szelęgow miliona, a gdy był sądzony, przysięgą się odwiodł, że iednak iasne są perjurii ejus documenta, instabunt panowie posłowie y do żadney rzeczy nie przystąpią, aż by się sprawił y był sądzony y karany poena perjurii, ktore leges descripsent, to iest infamiae, colli et confiscatione bonorum był karany, lubo na seymie, lubo w trybunale koronnym. Toż się o tynfach minic obudwuch koronnych ministratorach rozumiec się ma. Woysko koronne ukrainne, iż się zapłaty upominało, tylko służyc ma, poki ad nexum nie przyszło. Nigdy żaden nieprzyiaciel non intulit tanta damna oyczyznie, iako to szełężna srebrna in speciem moneta, ktora że to proprio motu panow kommissarzow commissiey Lwowskiey staneła, iako j. mosc pan sam w instructiey swoiey daie testimonium, powinni dac panowie kommissarze exactum, poenam, dla czego tantum sibi ultra mentem Reipublicae praesumpserunt, w ktorey kiedy deficient, maią byc sądzeni y karani. Podskarby koronny iż dawno, dla rozerwania seymow, po wydaniu tak wielu milionow, rachunkow nieczynil, gdy na seymie teraznieyszym przydzie ad calculum, instabunt panowie posłowie, aby panowie deputaci do tychże rachunkow naznaczeni

byli jurati, ktorzy na kwit podpisywac się niemaią, a j. mosc pan podskarbi wszystkie przeszłe, iż functiey swoiey powinien reassumowac, rachunki y z reszty tysiąca szesciuset pięciudziesiąt dziewięciu sprawic się, panowie posłowie na kwit ieden post praestitum calculum pozwalac nie maią, ale cale na seymik relacyiny materią odniesc. Wiadomo iest wszystkiemu swiatu dzielnosc sławy niesmiertelney pamięci wielkiego herois xięcia j. mosci Michała Heremia Korybuta Wisniewieckiego, woiewodę Ruskiego, ktorego pozostała małżonka x. j. mosci, będąc w possessiey dobr po sławney pamięci woiewodzie Sędomirskim, na xiężnę jey mosc jure natali spadaiących, iż permultum et guerrico modo iest aggressa, ich mosc panowie posłowie instabunt, aby w tak jawney krzywdzie swoiey odniosła justitiam y przy dobrach, ktore xiężna ieymosc concernunt, była conserwowana. Quantum Reipublicae nocet dictatura dożywotniego hetmanstwa także y pieczęci koronnych, codziennie Respublica doznawa, przeto in formam lex, aby in posterum ieno od seymu do seymu trwała, a o szkody zas poczynione y assignatie wydane aby ciż panowie hetmani y panowie pieczętarze ex speciali regestro w trybunale koronnym sprawic by się powinni. Detulit nobis żałosną skargę ieymosc pani Lubomirska, marszałkowa koronna, iż własne dobra iey hostili modo są desolowane y zniesione, co że iest tak, powinni o to talium patratores in omni judicio respondere panowie kommissarze, yż powinni dac rationem, na tym seymie żaden z nich posłem byc nie może. Supplica j. mosc pana Eustafiego Wyhowskiego, woiewodzica Kiiowskiego, permovit nas, gdy żałosnie się uskarza, nietylko rodzica pozbył, ale y na iego samego tenerem statum, ktore delinquere nie mogło a żadnego nie ma respectu, wezmą tedy panowie posłowie causam hanc in curam, aby ten człowiek niewinny nie był inquietowany. Także j. mosc pan Konstanty Wyhowski, ktory notitia publica nas wszystkich w Ukrainie na ten czas niebył y snadz ad male narrata do jego kr. mosci iest udany y mandatami aggrawowany, ciż panowie posłowie nasi praejurabunt vel promovebunt. Żałosną supplikę podali do koła naszego wielebni

oycowie zakonu Dominika swiętego, iż sprawa ich z Chełmskiemi żydami taką prolongatią przy iasnych cierpi documentach, co iż należy do sądu jego kr. mosci, promovebunt panowie posłowie causam hanc, upraszaiąc jego kr. mosci, aby ecclesia Dei więcey prolongatiey cum hoc perfida gente litigando nie cierpiała, ale aby jego kr. mosc swiątobliwym swoim decidował wyrokiem. A iż j. mosc pan podstoli Brasławski indebite przez mandaty sobie in honore aggravatus, przeto ich mosc panowie posłowie nasi instabunt do jego kr. mosci, aby ta condemnata była zniesiona; a że ten że pan podstoli wziął z skarbu koronnego pewną summę wołoskiemi szelęgami, aby j. mosc pan podstoli koronny pretium currens in regno wyliczył. Znaczne od woyska iego kr. mosci aggravatus w dobrach Charzewiczach j. mosc pan podkomorzy Nowogrodzki, ktore funditus zniesione, aby tedy krol j. mosc pan nasz miłosciwy, iako na dawne merita j. mosci jego kr. mosc respect miał, także y na tak wiełką desolatią jego mosci, przytym summa siedm tysięcy złotych polskich, ktora j. mosci debet od Rzeczypospolitey, aby była niszczona na tym seymie. A że piechota pana Drożewskiego w tych że maiętnosciach hostiliter grassat etiam admoto igne, aby tenże j. mosc pan Drożewski, iako ci wszyscy patratores, ex speciali regestro w trybunale byli sądzeni y karani. Naznaczony iest per constitutionem lustratorem j. mosc pan Burkacki, sędzia ziemski Nowogrodzki, teraznieyszy, w ktorey iego functiey yż pan Mrozowicki, pisarz Halicki, contra legem przeszkadza y, nie będąc naznaczony per constitutionem, lustruie sam ieden z pisarzem, biegaiąc y ludzi depactuiąc, przeciwko decretowi commissiey Lwowskiey, promovebunt panowie posłowie nasi, aby j. mosc pan sędzia penes legem był conserwowany, a pan Mrozowicki, iako intrusor, karany. J. mosc pan Jan Piesecki, czesznik Czernihowicki, iest aggravatus poena publica, ktory iż parti satisfecit, promovebunt panowie posłowie, aby, respectuiąc na merita iego mosci y na dzieło rodzonego j. mosci brata pro patria smierc ac profusum sanguinem, ab eadem poena był uwolniony. Żołnierskie przechody y poboczne chleby magnam rui-

nam in regno uczyniły, instabunt tedy panowie posłowie, aby wszystkie prawa o tem reassumowawszy, forum takowym in omni juditio było naznaczone. Restitutio do honorow per expressum zaszła constitutionem, a j. mosc pan Radzieiowski per diplomam solum iest restitutus, conditionatum, aby injuriatis dosic uczynic et modeste se gerat, czemu że contravenit, ta restitutio ma nullitate subjacere, a poena constitutionis millesimi sexcentesimi sexagesimi secundi exequi. Relligia Ruska aby przy dawnych prawach, a mianowicie przy constitutiey coronationis krola j. mosci swiętey pamięci Władysława, była conserwowana. Z podaney suppliki urodzonego pana Hieronima z Roten Rota, ktory z rodzicem swym w więzieniu będąc u xięcia jego mosci Brandenburskiego, uprasza jego kr. mosc aby iako ten, ktory te incarceratią dla życzliwosci ku Rzeczypospolitey pokazaney podeymuie, mogł bydz eliberowany y wydzwigniony. Laudum woiewodztwa naszego, ktore na tem seymiku staneło, aby było pro lege, instabunt j. mosc panowie posłowie nasi. Te tedy punkta nasze są zgodnie namowione, ktorych fide, honore et conscientia ich mosc panow posłow naszych obowiązawszy, zlecilismy jego mosci panu marszałkowi naszemu do act podac. Działo się we Włodzimirzu, dnia trzeciego lutego roku tysiąc szesc set szescdziesiąt szostego. У тое инсътрукцыи подписъ руки в тые слова: Stephan na Jwaniczach Jwanickij, miecznik Czernihowski, marszałek seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Которая жъ то инструкъцыя, за поданем и прозбою вышъменованого подаваючого, а за моимъ принятем урядовымъ, до книгъ пинешъних есть вписаная.

Кн. грод. Владимір. 1666 г., № 1036, л. 784 на об.

XXXII.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства и просьба удостоить подданныхъ большимъ довѣріемъ, распустивши иноземную гвардію. Объясненіе причины несогласія дворянъ на избраніе новаго короля при жизни правящаго. О кассаціи постановленій прошлаго сейма. Объ освобожденіи короннаго польнаго гетмана Любомирскаго отъ обвиненія въ государственной измѣнѣ. Объ объявленіи амнистіи войску и объ уплатѣ ему жалованья. О принятіи мѣръ къ улучшенію качества звонкой монеты. О недозволеніи отдавать правъ на булаву и искать въ пожизненное пользованіе. О принятіи мѣръ къ обузданію жолнеровъ. О допущеніи брацлавскихъ депутатовъ въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ утвержденіи охранныхъ листовъ, данныхъ Брацлавскому воеводству. Объ отдачѣ старостъ состоятельнымъ шляхтичамъ. О необходимости принятія мѣръ для охраны шляхетскихъ вольностей, въ случаѣ, если сеймъ будетъ разорванъ. Объ удовлетвореніи претензій православныхъ. О присылкѣ сеймиковыхъ экседицій къ гродскимъ урядамъ лишь чрезъ посредство сенаторовъ воеводства О принятіи мѣръ противъ клеветниковъ. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой отъ воинскаго постоя. О ревизіи таможенъ. О налогѣ на купцовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія, въ виду обнаруженныхъ злоупотребленій со стороны католическаго духовенства при взносѣ податей, и сенаторовъ и коммиссаровъ при уплатѣ жалованья войску. О принятіи мѣръ противъ фальшивыхъ монетчиковъ. О предписаніи старостамъ подавать жалобы въ ближайшій къ отвѣтчику судъ. Объ отдачѣ подъ судъ начальниковъ Литовскаго войска за отсутствіе дисциплины въ войскахъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ нѣкоторыхъ лицъ, пытающихся разъединить Литву и Польшу. Объ учиненіи люстраціи воеводства передъ раскладкой податей, въ виду опустошеній, сдѣланныхъ жолнерами. О преслѣдованіи гетмана Павла Тетери за убійство воеводы Кіевскаго, сенатора Выговскаго. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ брацлавскихъ обывателей. Объ отнятіи у евреевъ грунта въ г. Холмѣ, принадлежавшаго доминиканамъ. Объ отдачѣ подъ судъ чеканщика Боратыня.

Року тисеча шестсотъ шестдесятого шостого, месеца февъраля третего дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его корол. млсти Володимерскомъ, передо мною, Стефаном Вышъполскимъ, буркграбимъ замку

Володимерского, и книгами нинешънними кгродскими старостинъскими, становъшы очевисто, урожоный его милост пан Миколай Жабокрыцъкий, подсудок воеводства Брацлавъского, подстарости Володимерский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Браславъского, инъструкъцыю, през ихъ милостъ пановъ обывателев помененогожъ воеводства их милости паномъ посломъ, на сеймъ валный Варшавский згодне обранымъ, даную, рукою тогожъ его милости пана маршалъка подписаную, для въписаня до книгъ нинешъних пер облятамъ подалъ, которая такъ се въ собе писаная мастъ: Instructia na seym walny koronny w Warszawie, na dzien siodmnasty miesiąca marca w roku ninieyszym tysiąc szescset szescdziesiątym szostym przypadaiący, z seymiku, we Włodzimirzu odprawionego, na seymiku woiewodztwa Brasławskiego naznaczonym ich mosciom panom posłom, to iest: j. m. panu Maximilianowi Oczesalskiemu, sędziemu ziemskiemu Brasławskiemu, j. m. panu Konstantemu Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, j. m. panu Alexandrowi Żabokrzyckiemu, czesnikowi Brasławskiemu, j. m. panu Sewerynowi Klesczowskiemu, skarbnikowi Nowogrodzkiemu, dana w kosciele oycow Dominikanow conventu Włodzimirskiego. Tak są głęboko wyryte w sercach tey oyczyzny odważne jego krol. mosci pana naszego miłosciwego czyny, że ich żadna czasu vetustas, żadna niepamięc obliterare, iesli bowiem swiat wszystek obcy, attonitus prawie, przypatruie się odważnym jego kr. mosci dziełom y powienne u siebie wieczney pamięci wystawuie triumpha (?) daleko więcey ta oyczyzna jako własnego pana, dla siebie tak wiele podeymuiącego prace y fatygi, debito veneratum cultu, debito honorat, applausa, y w sercu swoim wystawuie jego kr. mosci panu swemu miłosciwemu focos et aras, w ktorych codziennie dobrotliwemu panu powinni litat dzięcznosci. Osobliwie woiewodztwo Brasławskie w powinney ku jego kr. mosci observantiey, gdy toties przypomina sobie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego dla siebie podięte prace y odwagi, zapomniec nie może oycowckiego jego kr. mosci koło uspokoienia swego pieczołowania, zleca

to tedy j. m. panom posłom swoim, aby cum omni debito cultu magestati jego kr. mosci za wszystkie w te lata jego kr. mosc uniżenie podziękowali fatygi y oraz pokornie do magestatu jego kr. mosci suplicovali, aby iak od poczętku szczęsliwego panowania swego łaskowoscią y oycowską confidentią ku synom tey oyczyzny z podziwieniem oboych narodow słynoł, tak y na tenczas tenże oycowski ku tey oyczyznie obrocił affect y dyfidentią, ktora, nie wiemy, quo fato, tey oyczyzny serce jego kr. mosci niezmiernym żalem y nieszacowaną irrepsit w Rzeczypospolitey szkodą, z urodzoney dobroci swey dla miłosci tey oyczyny, w ktorey się jego kr. mosc urodził y wychował i, liberis electus, szczęsliwie panuie, suphragiis, z serca swego panskiego wykorzenic miłosciwie raczył. Terrent nie pomału całą oyczyzne arma exotica jego kr. mosci y ciężko na to oyczyzna ubolewac musi, że więcey jego mosc in praesidies exotici militis pokłada ufnosci, a niżeli w synach tey oyczyzny, ktorzy toties piersi swoie, ipso jego kr. mosc teste, za dostoięstwo jego kr mosci wszystkim magestatu jego kr. mosci nieprzyiaciołom ochotnie opposuerunt, jako to swiadczą wszystkie odprawione z rożnymi nieprzyiacioły expeditiae, przeto pokornie panowie posłowie jego kr. mosc supplicowac będą, aby deponat jego kr. mosc, ktore maiorum suorum, arma, lege publico prohibita, y executiat non vanum z serc poddanych swych metum, ktory przenika serce synow tey oyczyzny, tym barziey, kiedy o zaciągach ordy kozakow, szwedow, niepłonne odbiera wiadomosci, ktore legatie, iako prawu Bożemu y prawu pospolitemu praejudiciosa, aby revocovane były, upraszac będą panowie posłowie y takowe, ktorze sine consensu całey Rzeczypospolitey takowe odprawuią functie, pro hostiles patriae declarowani byli. Podczas seymu aby zwyczayna przy boku jego kr. mosci prawem pospolitym opisana zostawała tylko gwardia, pokornie o to jego kr. mosci panowie posłowie upraszac będą, gdyż consilia togata w wolnym krolewstwie, non loricata, ani sub strepitu armorum, odprawowac się powinne. Przyżnawa to cała oyczyzna y woiewodztwo nasze, iż inaudito dobroci y łaskowosci ku

poddanym exemplo jego kr. mosc za żywota swego cum praejudicio et periculo magestatu swego chciał widziec z wolnemi obranego successora, że ta swiętobliwa jego kr. mosci intentia skutku wziąc nie mogła, non dementia civium tey oyczyzny, ani ku jego kr. mosci panu swemu contumelia, ale prawa pospolitego powaga uczyniła te tak potężną swiętobliwym zamiaram jego kr. mosci pana naszego miłosciwego renitentią y oraz ku panu własnemu miłosc, obawiałasię bowiem Rzeczpospolita, aby, superveniente novo principe, jego krol. mosc pan nasz miłosciwy nie uczuł, (iako to cupido regnandi umie) jakiego niesmaku czego pietas in principem optime de Republica meritum zniesc sine ultione niemogła, woli tego y teraz jego kr. mosc widziec na thronie swym, iako naydłużey panuiącego, ta oyczyzna, aniżeli sancita majorum infringere. Przyznawa y to woiewodztwo niewymowney jego kr. mosci dobroci, że to, cokolwiek ex orbita prawa pospolitgo wypadło, częscią per fatorum injuriam, declaruie jego kr. mosc dobrotliwie do pierwszey przywiesc Rzeczypospolitey; aże za naywiększą exorbitantią ma sobie cała oyczyzna, acta et judicata seymu tysiąc szesc set szescdziesiątego czwartego roku, na ktorym vox libera oppressa, przeto ich mosc panowie posłowie upraszac jego kr. mosc będą, aby acta seymu tego, ktore się Rzeczypospolitey praejudiciosa byc zdadzą, kassowane byli. Niczym nie zbliżaią się magestaty monarchow ziemskich do nieogarnionego magestatu Bozkiego, jako dobroczynnoscią, łaskawoscią y miłosierdziem, doznała tego cała oyczyzna, iaką łaskowosc jego kr. mosc pan nasz miłosciwy wyswiadczył za panowania swego wszystkim przeciwko magestatowi swemu nie mowic deliquentibus, ale etiam conspirantibus, tak dalece, że nie tylko iako servos pene według prawa pospolitego nie skarał, ale łaski swey panskiey bogatemi ubogacił faworami y ozdobił godnosciami, czemu słusznie swiat obcy dziwowac się musi; oyczyzna zas taką wzruszona dobrotliwego pana łaskawoscią, tak miłosciwie sobie panuiącego, winszuie pana y teraz temiż parta łaskawosci iego kr. mosci dowodami pokornie do magestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego

supplikuie, aby iego mosc pana Lubomirskiego, marszałka wielkiego y hetmana polnego koronnego, sługe wiernego y poddanego swego, udaniem opacznym obżałowanego, a pokornie magestatowi się jego kr. mosci uniżaiącego, do łaski swey panskiey miłosciwie przyiąc raczył, zwłaszcza iż w tym iego obwinieniu, kilka tysięcy synow tey oyczyzny sumnieniem się obowiązuie, iako nigdy fomentatorem nie był confederatiey, co y przysiągą potwierdzic obliguią się na dowod niewinnosci iego, pokornie tedy powtoro panowie posłowie do jego kr. mosci supplikowac będą, aby jego kr. mosc, z tey, ktora po wszystkim swiecie słynie, łaskawosci, restituat civem tey oyczyznie sobie wiernego, sługę senatowi dosic zasłużonego, by invidia zasług nie cmiła senatora. Amnistia woysku aby iako warownieysza była dana, starac się o to będą panowie posłowie Zapłata temuż woysku aby po woiewodztwach naznaczona była. Uczyni to wielki Rzeczypospolitey pożytek, że podatki ad usus privatorum obracane nie będą y panowie skarbowi nad artymetiką głowy sobie nie zepsuią, ani major numerus nad podział woyska do zapłaty przybuwac będzie. Minica, iako fons et origo omnium tey oyczyznie malorum, ktora depauperavit Rempublicam, złupiwszy ią z dobrey monety, aby do pierwszego waloru przywiedziona była y aby pod czas seymu contrakt był zawarty lub z Gdanszczany, lub z kimkolwiek, ktory by był sufficiens do przywiedzienia pierwszego valoru monety, w tym iednak cavebunt panowie posłowie, aby moneta teraznieysza zła, gdy spadac będzie, sine praejudicio et damno privatorum spadała, a Boratyni y Tynf z innemi administratorami minice aby się sprawił, dla czego tak złey minicy nawet nad wolą commissiey robił pieniądze, y czemu excepit quantitatem robienia, poniważ nie więcey nie mieli robic, tylko coby było woysku na zapłatę wyszło. Assignatie z przeszłey commissjey do minice dane, aby skarb wypłacił, gdyż to iest summa justicia reddere uniquique, quid suum est. Iesli co barziey afficit Rempublicam, iako dożywotnie buławy y pieczęci, te bowiem, tak sua abutantur autoritate, że to, co pro defensione publica praestare by powinni byli, na oppressią y zgubę

iey używaią, insensibilem in cives exercent tirannidem na ukrucenie tedy tey tak szkodliwey Rzeczypospolitey powagi nic nie znayduie lepszego woiewodztwo, tylko aby te od seymu do seymu oddawane byli, czego j. mosc panowie posłowie ulla tenus odstąpic nie maią, y cale się przy tym artykule firmiter zasadzic powinni będą, etiam cum provocatione dobra. Disciplina militares tak dalece wyniszczała, że żołnierz, in omnem effusus licentiam, jura diurne humana violare nie obawia się, kiedy dwory naieżdzaią, y owszem intraty całe cum praejudicia szlachty zabieraią, agriculturam przez odebranie bydeł zniszą, gwałty popełniaią y nie wiedziec jakey nie płodzą swoywoli sine omni j. mosc panow wodzow animadversione; przeto starac się o to będą panowie posłowie, aby prawo nowe, iako naysurowsze, na j. mosc panow wodzow napisane było, ut coarcuant militem na wszystko zle effrenatum na dobra szlacheckie, aby według praw dawnych omni gaudeant securitate. Panowie komisarze do Moskwy aby naznaczeni byłi, providebunt iednak panowie posłowie, aby z woiewodztw tych commissarze naznaczeni byli, ktorych dobra są zawoiewani od Moskwy, gdyż nikt nie może o rzecz cudzą tak się domawiac, jako każdy o swoie; nieodstąpia tedy tego panowie posłowie nasi y owszem instabunt, aby z tych y onym pobliższych naznaczeni byli. Dyploma woiewodstwom naszym dane, aby według assecuratiey j. mosc xiędza kanclerza ante omnia czytane było, instabunt serio j. mosc panowie posłowie; aby o wydanie na dobra szlachockie uniwersaly j. mosc xiądz kanclerz sprawiłsie, upomnią się tego serio panowie posłowie; o approbatią laudorum securitatis woiewodztwa naszego serio instabunt panowie posłowie y tego dołożą, aby co, ktorzy byli exactores dawnych przed woyną podatkow coram juditio formato tegoż woiewodztwa sprawili się. Funduiąc się na prawie pospolitym, ktore chce miec starostow y inszych urzędnikow kożdego woiewodztwa possessionatas, jako to constitutie w sobie maią obszerniey, instabunt panowie posłowie, aby starostwo Winnickie inter vacantia possessionato szlachcicowi woiewodztwa Brasławskiego oddane było, czego serio poprzec y odstąpic nie

maią. Iesliby fato aliquo tey oyczyzny adverso, albo per malignitatem civium seym się miał rozerwac, tedy panowie posłowie we dwie niedzieli po seymie rozerwanym tu do Włodzimirza stawic się maią, gdzie y wszystka nobilitas zgromadzic się powinna y tu consilium ad tuendum libertatis namowiona byc ma. Relligia Graecka aby, według dawnych zwyczaiow i swiżo zawartych pakt Hadziackich, uspokoiona w pretensiach swych była, instabunt panowie posłowie y aby scandelosi tumultus w władicstwie Przemisskim uspokoione były. Expeditie seymikowe iż częstokroc, przez ręce privatorum z kancellariey wydane, niewczesnie studio niektorych obywatelow do grodow przychodzą przeto starac się będą panowie posłowie, aby per legem novellam do rąk j. mosciow panow senatorow woiewodztwa naszego expeditie takowe przysyłane były. Nanmożyło się per temporum modernorum injuriam, że na uciążenie stanu szlacheckiego y na zrażenie publicznych functij ludzi do usługi oyczyzny sposobnych wymyszlaią mentales actiones y bez dania mandatow infamiami seymowemi aggrawuią, lada przyczynkie sobie urosciwszy, co się y teraz stało, gdy na j. mc. panu podstolim Brasławskim na oppressią y obciążenie honoru że go wymyszlono na przeszłym seymie actia, iakoby miał indebite dwa tysiące dwiescie złotych w skarbie przebrac, o co poena peculatus na nim inter donatia staneła cum summo praejuditio honoru onego, zwłaszcza iż się to nigdy nie pokaże, bo y owszem mu skarb ex calculatione, iako się dostatecznie z skarbem we Lwowie na commissiy porachował, został winien dwa tysiąca siedmset złotych, przeto instabunt panowie posłowie serio, aby ta infamia ante omnia zniesiona była, iako praejuditiose et in convulsionem prawa pospolitego otrzymana, a delator aby był sądzony, iż niesłusznie strone aggrawował y szlachcica dobrze osiadłego bez dania mandatu a in posterum caveant; aby mandaty, komużkolwiek wydane in proprio districtu, gdzie pozwany mieszka kładzione byli y relatie zeznane; a iesliby per aliquam factionem, ktorych się teraz dosic zagęsciło, sądu j. m. pana podstolego w tey sprawie pociągac miano, tedy panowie posłowie cum soleni protes-

tatione de nulitate totius actus z izby wynisc powinni będą, ponieważ doswiadczylismy, jako seymu millesimi sexcentesimi sexagesimi quarti anni tenże j. mc. pan podstoli, ktorego trybunał innocentem uznał, praejuditiose per factionem cum summo dolore woiewodstwa naszego iest rugowany, dług krolewstwa ich mosc, ponieważ non constat woiewodztwu na to erogowany, doyrzą tego panowie posłowie, y to co będzie aequitatis uważywszy na wypłacenie pozwalą. Archimandria Mielecka iż iest funditus przez exactie żołnierskie zniesiona, a ta fundatia constat ex bonis haereditariis, wniosą instantią panowie posłowie, aby od tak ciężkich wyiąta była zołnierskich exactii, gdyż dla spustoszenia musiała by chwała Boża nie tylko diminui, ale cale intermitti. Komory celne iż mało Rzecziposролitey fructificuią y prawie to coniventia skarbu, ktory swoich tylko w arendach upatruie pożytkow, przeto instabunt panowie posłowie, aby do rewisiey tych komor y ceł z poblizszych woiewodztw naznaczeni byli rewisorowie, ktorzy by pożytek iaki, albo auctio Rzeczypospolitey przyniesc mogli. Kupcy iż contra mentem Reipublicae y na taxę praesentia rerum podniesli, ztąd niezmierny sobie cum praejuditio Reipublicae uczynili pożytek, przeto podatek pewny Rzeczypospolitey na zapłatę woysku dac powinni będą, i co serio instabunt panowie posłowie. I. mc. pan podskarbi koronny exactam reddet rationem ze wszystkich proventow Rzeczypospolitey do skarbu wniesionych, tak pogłownego, swieckich, iako y duchownych, ponieważ constat to liquide, że niektorzy ich mosci xięża biscupi z diocesij swych do siebie odebrali pogłowne od duchownych, a non constat Rzeczypospolitey iesli do skarbu wniesli, iesli się to obrociło na zapłatę woysku; także y to, cokolwiek panowie kommisarze na potrzebę swoią poprzebialy minicy na commissiey Lwowskiey, aby skarb declarował y aby to do skarbu Rzeczypospolitey wrocono było, ponieważ constat Rzeczypospolitey, iż niemało summy tak panowie senatorowie, iako y panowie komisarze potrzebiali. O wołoskiey monety wprowadzenie, aby się skarb sprawił, instabunt panowie posłowie, ponieważ j. mc. pan podskarbi naywyszszy iest strażnik in Respu-

blica, aby fałszywe monety wprowadzone nie były, że tedy czuie nieznosną szkodę w tym Rzeczpospolita, inquirent panowie posłowie autorem wprowadzenia tey monety, a ten aby był przez j. mosci pana podskarbiego juditio tribunalitio ad cujusvis instantiam stawiony y szelągi stare. Ich mosc panowie starostowie aby nie do swego grodu, ale do bliższego pozywali, iesli z kim zachodzą diferentie, gdyż przez takowe sądy szlachta nieznosne ponosi aggravatiae. Woyska Litewskie iż contra pacta unionis przeszli granice koronne y szlachcie rożne a niesłychane poczynili praejuditia y popełnili zaboystwa, instabunt panowie posłowie, aby starszyna onych nieodwłocznie, iako convulsores unionis, sądzeni byli, a prawo żeby reassumowane było, aby in posterum nigdy bez conseusu Rzeczypospolitey przechodzic się nie wyżyłij. Są to niepłonne wiadomosci, iż pewne osoby W. X. Litewskiego unią z Koroną rwac usiłuią, co iako iest szkodliwa Rzeczpospolitey, kożdy to uważge może, przeto instabunt panowie posłowie, in autores tam atrocis criminis aby Rzeczypospolita animadvertere chciała, iako zaboycow Rzeczypospolitey. Przy declaratiey podatkow, na pokazanie iż dobra szlacheckie, także duchowne, funditus są przez żołnierza zniesione woiewodztwa naszego, upraszac będą j. mc. panowie posłowie, aby revisia Rzeczpospolitey naznaczona była, iż cale iest zniesiona agricultura przez wybranie bydeł, przeto y podatkow żadnych declarowac nie mogą panowie posłowie. Handle Wołoskie iako są szkodliwe Rzeczypospolitey, tak o to pilnie starac się maią j. m. panowie posłowie, ukazawszy damnum Rzeczypospolitey, aby były zakazane, ale securitas Wołochom y Graecom tu wiachania do sprzedaży towarow wolno, tylko aby nasi przekupnie tam nie wywozili złota y srebra i te cła aby w domu się zostawali, bo przez to wykupione złoto y dobre srebro, a zła moneta tu wprowadzona. Wniesiona od j. mosciow panow Wyhowskich instantia ratione crudelis necis j. mc. pana woiewody Kiiowskiego przez j. mc. pana Tetere, hetmana Zaporoskiego, j. mc. pana Machowskiego, zaczym serio instabunt panowie posłowie, aby tak okrutnego zaboystwa authores reddant rationem, czemu go,

iako senatora, maiąc go in manibus suis; nie stawili juditio Reipublica, aby ordinario był sądzony processu, iesli był winien czego. Za j. moscią panem podstolim Brasławskim wnosi woiewodztwo instantią do stanow Rzeczypospolitey, aby wszystkie szelągi, onemu na kommissiey Lwowskiey w zasługach dane, ktorych że to dwiescie tysięcy do skarbu przyięte były, aby tak dobrze zasłużony syn tey oyczyzny na krwawey swey nieszwankował wysłudze. Dobra i. mc. paniey marszałkowey koronney, tak dziedziczne, iako y reformatiey podległe, ktore y sam decret chciał miec immunia, że są cum summą praejuditią stanu szlacheckiego przez woysko Litewskie zniesione, podadzą to panowie posłowie in considerationem Rzeczypospolitey y urgebunt, aby aggresus bonorum sądzeni y karani wodług prawa pospolitego byli. Za xiężną j. mc. Wyszniowiecką, woiewodziną Ruską, iako z prawa Bożego y przyrodzonego successorką y dziedziczką dobr pozostałych po zesciu swiętey pamięci j. mc. pana woiewody Sędomirskiego, rodzonego iey, upraszac soleniter jego kr. mosc, aby przy tey swoiey dziedzicznej własnosci zpolnie z j. mc. panem woiewodzicem Sędomirskim, tudzież y synem swoim, ktorych świętey pamięci rodzicow znakomite w Rzeczypospolitey wygasnąc nie mogą merita, zostawali, ordinatio, iak mniey pożyteczna Rzeczypospolitey, onym aby nie przeszkadzała, z ktorych Rzeczpospolita małe subsidium ma, z tych zas dwoch panow znaczną oyczyzna miec usługę będzie. Z podaney supliki urodzonego pana Heronima z Rotenhof Rotha, ktory za rodzicem swoym, w więzieniu będącym, u xięcia j. mosc Brandenburskiego upraszac iego kr mosc, aby iako ten, ktory te incarceratio dla życzliwosci ku Rzeczypospolitey pokazaney podeymuie, mogł byc eliberowany y wydzwigniony. Stąd wszystkie panstwa y krolewstwa benedictionis de super et prosperitatis w panstwach swych biorą incrementa, kiedy koscioły in honorem Dei conservowane przy swoich fundatiach y dochodach w należytey zostaią conservantiey. Przeto na gorącą supplikę j. mosc oycow Dominikanow provintiey polskiey instabunt ferventissime j. mosc panowie posłowie do jego kr. mosci ad ordines regni, aby grunt ten w Cheł-

mie, na ktorym kosciol in honorem Dei param evectus byl, y tam manes pobożnych fundatorow in pace requiescunt, a teraz per injuriam temporum ten grunt zpustoszywszy, że żydzi nullo jure cum offensa divinae magestatis possident, aby przywrocony był cum seria na nich, tam impio ausu, animadversione. Restitutio do honorow per expraessam zawsze stawaią constitutionem, a j. mosc pan Radzieiowski per sola diploma iest restitutus conditionaliter, aby injuriatis dosic uczynił et modeste se gerat, czemu że contravenit, ta restitutia ma nullitate subjacere a poena constitutionis millesimi sexcentesimi quinquagesimi secundi anni exequi. Charzewicze, bona haereditaria j. mosc pana podkomorzego Nowogrodzkiego funditus przez woyska jego kr. mosci zniesione, aby, na dawne zasługi j. mosci pamiętaiąc, w tych poniesionych szkodach miłosciwy respect miał jego kr. mosc instabunt panowie posłowie, także summa siedm tysięcy złotych aby była zapłacona. Za j. mosc pana Pieseckiego, czesnika Czernihowskiego, ktory ad instantiam j. mosc pana Zborowskiego poena publica innodatus, a teraz iuż satisfecit parti, aby tak poena z niego per legem zniesiona była, instabunt panowie posłowie. Pan Boratyni lubo miał commissum na wybicie milliona a Respublica y gdy był sądzony przysięgą się odwiodł, że iednak iasne są perjurij ejus documenta, instabunt ante omnia j. mosc panowie posłowie, aby był sądzony. Naznaczyła Rzeczpospolita na lustratią pewnych woiewodztw j. mosc pana Burkackiego, sędziego teraznieyszego Nowogrodzkiego, w ktorey że ma contra legem przeszkode od pana Mrozowickiego, aby per legem był do niey przywrocony, a pan Mrozowicki cum assignatione fori w trybunale inter causas fisci karany. Ktorą instructią naszą, zgodnie na seymiku naszym napisaną, marszałkowi naszemu podpisac y do xiąg per oblatam podac zlecilismy. Datum w kosciele oycow Dominikanow klasztoru Włodzimirskiego, roku tysiąc szescset szescdziesiąt szostego, miesiąca februarij dnia trzeciego. У тое инъструкъции подъписъ руки маршалъковское в тые слова: Mikołay Żabokrzycki, woiewodstwa Brasławskiego podsądek, podstarosci sądowy Włodzimirski, na tenczas marszałek

na seymiku Bracławskim koła rycerskiego, ręką własną. Которая жъ то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышменованого его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешънихъ кгродскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Кн. грод. Владимір. 1666 г., № 1036, л. 791.

XXXIII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 августа 1666 года. Объ обузданіи Даська Дейнеки и собранной имъ своевольной толпы крестьянъ, называвшихся по имени предводителя Дейнеками

Року тисеча шестсотъ шестдесят шостого, месеца августа четвертого дня.

На вряде кгродском, в замку его корол. милости Луцъком, передо мною, Мацеем Казимеромъ Ястребскимъ, наместникомъ, бургкграбим замъку Луцъкого, и книгами нинешними кгродскими Луцъкими становши персоналитер, урожоный его мил. панъ Еразмый Гулевичъ з Воютина, дворянин покоевый королевои ее милости, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского воеводства Волынского, лядвумъ ихъ милости пановъ обывателевъ тогожъ воеводства, в речи в нем выражоное ухваленое, з подписом руки своее, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер облятамъ подал, тыми писаное словы: My, rycerstwo woiewodztwa Wołynskiego, podczas electiey pisarza ziemskiego Łuckiego, za uniwersałem jasnie oswieconego xięcia j. mosci pana Michała na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody Wołynskiego, pro die tertia augusti in anno currenti millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto do Łucka zgromadzeni, arripuimus occasionem w złą godzinę na całą Rzeczpospolitą osobliwie na woiewodztwo nasże, w ktorym iuż impune grassantur Deynekowie, miasta, wsi znosząc, ludzi zabiiaiąc y wszystko zabieraiąc, z posr-

zodka nas obralismy braci naszych, j. mc. pana Zbigniewa z Lubienca Lubienieckiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, j. mc. pana Dimitra na Rohoznie Rohozenskiego, ktorych do maiestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego posyłamy, oddadzą ich mc. maiestatowi jego kr. mosci wierne nasze poddanstwo, deferent życzliwosci naszey, że życzymy, aby zdrowo, czerstwo, spokoynie, długo panował narodom sobie od pana Boga powierzonym, opowiedziawszy to że my perseveramus in fide ku jego kr. mosci, supplikowac pokornie imieniem woiewodztwa naszego będą, aby się użalił panstw sobie od pana Boga powierzonych et ad clementiam skłoniwszy się oycowsko z poddanemi swemi electoribus suis obeysc się raczył, et non armis, ale pacis mediis flammam hanc, ktora corripuit całą Rzeczpospolitą, gasic y uspokoic raczył, upraszac przytym uniżenie będą, aby jego kr. mosc o naszym woiewodztwie, wiernych swoich poddanych, pamiętał, żeby swawola Deynekow była pohamowana y my zebysmy ab impetitione wolni zostali. Opowiedzą y to jego kr. mosci, że my w takim niebezpieczenstwie nobis non desumus, bo laudo praesenti wszystkim grodom woiewodztwa Wołynskiego ad noticiam deferre poruczylismy, że ad diem decimam quartam augusti do Łucka universi et singuli cives woiewodztwa naszego ziadą się na ktory termin nie wątpiemy, że y jasnie oswiecony xiąże j. mc. pan woiewoda Wołynski, ziedzie, iako starzy brat nasz, pro innata przeswietnemu domowi swemu dexteritate et prudentia, takowe nam suggeret belli consilia, żebysmy repres tey Deynekow sweywoli uczynili, a do konca ad interitum nie przyszli, obralismy posłow y do przeswietnego trybunału, j. mc. pana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, y iego mc. pana Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, ktorzy stanąwszy w trybunale, omnes prosperitates powinszuią Rzeczypospolitey, od ktorey powaga dependet mieysca tamtego. A upraszac będą, aby sądy swe limitowali, y nam przez to wolnieyszy aby czas był ad arma capessenda bez distractiey w sprawach, ktore mamy w roznych regestrach do sądu jch mosciow deloquendas. Ciż jch mc. panowie posłowie jego mosc

pan sędzia ziemski y jego mosc pan podstoli Kiiowscy, absentia unius non obstante, poiadą, expeditią od trybunału wziąwszy, do jch mosciow. panow braci woiewodztw in armis s tey strony Wisły zostawaiących, ktorym opowiedzą quot et quantis involuti sumus od Deynekow periculis, ad quae arcenda pro die decima quarta augusti ziezdzamy się armati pod Łuck, gdzie consilia belligerandi inibimus y z ich mosciami wszytkimi woiewodztwy pro libertate idem sentire miec chcemy. A przytem jasnie oswieconym, jasnie wielmożnym, jch mm. panom obywatelom wszytkim woiewodztwa naszego Wołynskiego do wiadomosci praesenti convocationis laudo daiemy, że dzien czternasty augusti w roku teraz idącym tysiąc szescset szesdziesiąt szostym naznaczylismy, na ktorym in armis et cum armis pod Łuck stawic się mamy, gdzie quam in frequentiori numero o tem radzic będziemy. Qualiter securitati woiewodztwa naszego od Deynekow było by cautum et provisum, więc y responsa na legatie nasze od jego kr. mosci, od trybunału, od woiewodztw na tymże terminie odebrawszy, id ademus coby concerneret restitutionem avitarum libertatum et pacificationem totius Reipublicae, upraszamy tedy jch mosciow naszych miłosciwych panow, osobliwie jasnie oswieconego xiązęcia j. mc. pana woiewody Wołynskiego, iako woyny wadza, ktorego listem naszym osobliwie injuramus, aby w posrzodek nas stawiwszy się, optimo juvandae patriae praeesse nobis chciał exemplo, a my przy xiążęciu jego mc. panu woiewodzie bracie naszym starszym, nie tylko residuum dostatkow, w ktorych przez tę temporum infelicitatem uymę mamy, ale vitam et sanguinem pro patrio domicilio libertatis vovere gotowismy, grodowi Łuckiemu inposuimus, aby do grodow Włodzimirskiego y Krzemienieckiego rozesłał praesens hocce laudum. I. mosc pan Konstanty Zubczewski, łowczy Wołynski, czopowego administrator, dał za wolą naszą złotych polskich trzysta do rąk j. mosci pana Lubienieckiego y j. mc. pana Rohozenskiego, z ktorych praesentibus jego mosci pana łowczego kwituiemy. У того лявдумъ подписъ руки тыми словы: Erazmy Hulewicz z Woiutyna, dworzanin

pokoiowy krolowey jego mosci, marszałek na tenczas koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego. Которое то лявъдумъ, за поданем през вышменованную особу, а за прынятемъ моим урядовым, естъ до книгъ вписане.

Книга грод. Луцк. 1666 г., № 2189, л. 866.

XXXIV.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1667 года: о военномъ постоѣ.

Idąc na stanowisko, po trzy mile aby uchodziła chorągiew y dies praescribi ma od j. mc. pana hetmana, ktorego na mieyscu swoim stanąc powinna. A gdzie dwie chorągwie staną, od trzeciey aby wies immunis zostawała, sub poena sądu jego mosc pana hetmana.

Книга грод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 386, № 28.

XXXV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1667 года. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О лишеніи жалованья военныхъ начальниковъ, покинувшихъ свои отряды. О дозволеніи срывать сеймъ лишь при нарушеніи основныхъ законовъ государства. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе срока сеймика въ Луцкѣ, если сеймъ не состоится. Объ установленіи болѣе довѣрчивыхъ отношеній между королемъ и сословіями. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О ненарушеніи мира съ Турціей. О дозволеніи Юрію Любомирскому возвратиться въ отечество. Измѣненія сеймовой конституціи. О военномъ постоѣ. О недозволеніи постороннимъ лицамъ вмѣшиваться въ семейныя отношенія. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи рѣшать вопросы, касающіеся всего государства, помимо шляхты. О приведеніи къ окончанію

дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О награжденіи Чарнецкаго и Санѣги. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. Объ уничтоженіи таможенной пошлины на р. Бугѣ въ Брестъ-Литовскѣ. Объ освобожденіи селъ, принадлежащихъ Луцкой іезуитской коллегіи отъ уплаты податей и военнаго постоя. Частныя дѣла.

Року тысеча шестсотъ шестдесятъ семого, месеца февруарія девятого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Кришюфомъ Перетятковичомъ, наместникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Янъ на Гулевичове Гулевичъ, подстолій Волынскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Волынскаго, для вписаня до актъ нинешнихъ, подалъ пер облатамъ инструкцию воеводства Волынского на сеймъ ихъ мил. паномъ посломъ нижей менованымъ, на сеймику за универсаломъ его кор. мил. pro die septima februarij anni praesentis през всихъ ихъ мил. пановъ обывателевъ, in loco solito w kosciele kafedralnym Łuckim згромажаных, згодне постановленую, даную, яко о томъ тая инструкъция, с подписомъ руки тогожъ вышречоного его мил. пана подстолего Волынского, на тотъ часъ маршалка кола рыцерского, ширей в собе обмовляетъ, просечи, абы принятая и до книгъ вписаная была, которую я, урадъ, пріймуючи, читалемъ и такъ се въ собе писаная маетъ: Instrukcya na seym Warszawski wielmożnemu j. m. p. Wacławowi, hrabi z Leszna. Leszczynskiemu, krayczemu koronnemu y Kowelskiemu staroscie, wiel. j. panu Samuelowi, hrabi na Korcu, Czartorysku, Łeszczynsciemu, oboznemu koronemu, Łuckiemu etc. staroscie, j. m. p. Ierzemu Piotrowi na Horochowie Wielhorskiemu, stolnikowi Wołynskiemu, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podsędkowi Wlodzimirskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, j. m. p. Ianowi Hulewiczowi, woyskiemu Włodzimirskiemu, oswiconemu xięciu j. m. Wacławowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, posłom woiewodztwa Wołynskiego daną, na seymiku Łuckim in loco seymikom

privillegiato w kosciele katedralnym die septima februarij millesimi sexcentesimi sexagesimi septimi. Poniewaz sufficienter wszystkie urady Rzeczypospolitey et desideria woiewodztwa naszego w przeszłych instrukcyach są wyrażone, tedy jch m. pp. posłowie do nich stosowac się y one promowowac powinni będą, ktore wszystkie teraz się reassumuią y jch m. panom posłom terazuieyszym insimul z teraz namowionemi unanimiter zalecaią się. A że teraz novus a prawie fatalis casus woiewodztwu naszemu accessit przez odbieżenie woyska z stanowiska a następnie Tatarow, tedy też nowe musiały accedere utrapionego woiewodztwa rationes. Seym dwuniedzielny, ponieważ multas in se complectitur materias, y tak krotki czas namowie około całosci Rzeczypospolitey y obrony iey sufficere niemoże, tedy się jch m. pp. posłowie ad necessitatem Reipublicae skłaniac będą, aby w szesciniedzielny obrocony był, iednak na prolongacyą, aby się daley szesci niedziel ciągnąc miał, wedle prawa niepozwolą. A że per negligentiam jch m. pp. hetmanow, że woysko bez wszelkiey ordynatiey zastało na stanowiskach, od jch mosciow porzucone, a potem przez nieprzyiaciela rozproszone, przyczyną zguby desolatiey y tak wielu zabranych chrzescian w niewolą poganską, jch m. pp. posłowie ante omnia instabunt y na nic niepozwalą, aż wprzod constitucya stanie, aby jch m. pp. hetmani in futurum (salvis modernis) dożywotni niebyli, tylko od seymu do seymu od Rzeczypospolitey per pluralitatem votorum obrani, a teraz nihilominus urgebunt jch m. pp. posłowie, ut Respublica inquirat z jch mosciow, czemu, maiąc woysko proporcionalne siłom nieprzyiacielskim, przywiedli ad tantem ruinam nietylko nasze woiewodztwo ale y insze per eundem malam dispositionem, że jch m. pp. hetmani sami woysko porzucili, ad exemplum jch mosciow pp. rotmistrze, porucznicy chorążowie y wielka liczba towarzystwa z pod chorągwie dla swoich wczasow wyiechali, tak że ledwo połowica woyska in statijs zostawała, tedy jch m. pp. posłowie omnino instabunt, aby wszyscy absentes od zasług odsądzeni byli, lubo graviores poenas meruerant, ażeby żołd w skarbie Rzeczypospolitey zostawał, a raczey tych wykupowano,

ktorzy certando pro patria do więzienia się dostali. Seymu aby niezważano w jzbie poselskiey, ale more maiorum aż na gurze y to wtenczas gdyby jura cordinalia essentialia miały convelli, nec per modum profugi, ale tak, iako liberos cives decet per protestationem in facie ordinum regni. A że in extremis media consilia non valent, ex quo extrema extremis creantur, tedy in eo statu Reipublicae, gdziesmy Moskiewskiego po Dniepr stracili prowincye y woiewodztwo Smolenskie y Dineburh, tu zas rebelia kozacka recruduit, braterstwo tatarskie zerwane z tak wielką uymą krwie chrzescianskiey; insuper ani od Austriey, ani od Sweciey, res secure, przeciwko ktorym potęgom mdłe bardzo subsidia a milite mercenario, gdyż codziennie tego doznawamy, że obrany penitus żadney Rzeczpospolita od żołnierza niezna, y owszem arma contra hostem sunt aversa in Rempublicam, tedy po panu Bogu inszey obrady zażyc niemożemy, albo more majorum rzucic się ad prima principia y wszystkim pospolitym ruszeniem na koń wsiadać, bo albo te iedyne w oyczyznie naszey ieszcze remedium albo nullum, ponieważ Rzeczpospolita przez własnego zołnierza tak zubożona, nie może par byc solvendis stipendiis, ktore pospolite ruszenie aby naydaley in fine aprilis per constitutionem ogłoszone było, y iaki tego pospolitego ruszenia Rzeczpospolita naylepszy wynaydzie sposob, takowego jch m. pp. posłowie nasi trzymac się maią. A ieżeli by to mogło bydz practicabile, dla iakiey per malevolos contradictiey, tedy, alijs remediis nieufaiąc, na concluzyą seymu niepozwolili, et media salvandae patriae takowe tylko acceptowac zlecamy, ktoreby ex aequo nas iako y insze woiewodztwa salvowały, tych zas ktore by inszym prodessent woiewodztwom, a naszego Wołynskiego nieratowały, contradicowac. Strzeż Boże, gdyby seym kto impius zerwał, tedy po rozerwanym seymik woiewodztwu naszemu w Łucku składamy w niedziel dwie, a iesliby Łuck, quod absit, został extra securitatem, tedy xiąże j. m. p. woiewoda Wołynski, albo j. m. p. kasztelan Wołynski, etsi intermisserint jch mosc, tedy j. m. p. podkomorzy Łucki, albo z urzędnikow ziemskich jch mosciow ktorzy,

per universalia sua in loco apto et sekuro convocare nos ma, a my na mieysce naznaczone in armis et cum armis, iako cnotliwi tey oyczyzny synowie, stanowic się obiecuiem. Upadku Rzeczypospolitey naywiększą byc rozumiemy przyczyną, diffidentią inter principem et status, z tego fundamentu extinctum w oyczyznie consilium, stanęli przeciwko sobie parentum et liberorum sacramenta diversa, wylała się krew civium, wzniesione ab intra prowincye regis Moskiewskiego, auctie tatarskie braterskie zerwane, rebelia kozacka reassumpta, iednym słowem ztąd eversio Rzeczypospolitey et subsanatio horum, qui oderunt nos, a tey diffidentiey nieuliczywszy, nemo sani mentis meliora sperabit tempora; sposob zas uliczenia ten podaiemy: upraszac j. kr. mosci pana n. m., aby na ukontentowanie powierzonych sobie od pana Boga populorum, praecludendo viam murmuri ab ultima desperatione, zawieraiąc malevolis campum do traductiey, juramentum pactorum conventorum reassumat, wzaiemnie senat, przy boku j. kr. mosci zasiądaiący, toż niech uczyni y ab equestri ordine posłowie też przysięgę praestent, z tą declaratią iż się wszystkich motus ab intra wyrzekamy y zdrowia nasze przy dostoinstwie j. kr. mosci położymy; drugi sposob: aby traktaty pod Jaroszynem stałe in toto byli approbowane, cum restitutione civium, pod ktorą iednak amnistią tych szkod, ktore od zołnierza poczynione po Jaroszynskich traktatach, podszywac niepozwalamy, fide, honore et conscientia obowiązuiąc jch m. pp. posłow, aby nam takowey amnistiey nieprzyięli, ktorey ex nunc pro tunc contradicuiemy y za prawo iey miec niechcemy. Na zapłatę woyska podatki salvis abjuratis (wytrąciwszy troie podymne, ktoresmy dali) cum tota Republica ad proportionem calamitatis nostrae modernae dac pozwalamy, komu zas płacic, komu nie, y iako płacic z Rzeczpospolitą zgodzac się. A że res eo adductae, że nobilitas w domach, żadnym sposobem tuto rezidowac niemoże, ex quo ma serpentem in sinu Tatorow z kozakami conjuratos in perniciem oyczyzny in visceribus Reipublicae, bo Ukraina w Krym się obrociła, a Wołyn w Ukrainę, gwoli czemu cum pignoribus do fortec

tulic się musiemy; co zas sine ordine, ktory anima rerum, żadnym sposobem byc niemoże, przeto lauda, ktore sobie na fortecach nobilitas cum consensu haeredum et posessorum postanowiła, albo postanowi, per constitutionem approbentur, ktore lauda tych tylko stringere maią, kto się sam dobrowolnie pod ten porządek podda, renuentibus et absentibus, nec quidquam praejudicando. Pod ktory czas tak niebezpieczny osobliwie naszemu woiewodztwu iuż pogranicznemu od koczowisk tatarskich musiała by byc ostatnia ruina, niemaiąc żadney restaurowaney fortecy, tedy lubo y stare prawa y pacta conventa o tem są, instabunt jch m. pp. posłowie nasi y efficere maią, aby constitucya na tym seymie stanęła, żeby miasto j. kr. mosci Łuck, metropolis woiewodztwa naszego y forteca, względem pozyciey mieysca, choc opustoszała, nieposlednia, od zimowych chlebow y innych aggravatij żołnierskich, ad instar miast inszych głownych było libertowane. Sposob fortificowania y porządek koło tego namienic do blizko przyszłego seymiku składamy, czego wszystkiego approbacyą jch m. pp. posłowie nasi per constitutionem przywiodą Włodzimirską fortece y Krzemieniecką przez powiaty swe do ufortyfikowania takowymże sposobem, iako y Łuck, jch m. pp. posłowie maią promovere. A iż propter distantiam loci pomienione fortece od obywatelow tuteyszego woiewodztwa zostaiąc y propter angustiam miejsc niemogą byc wygodne, zaczym uprosilismy j. m. pana krayczego koronnego, starosty teraznieyszego Kowelskiego, aby jch mosc pro innato ku Rzeczypospolitey amore, Kowel miasto j. kr. mosci, ex positione mieysca bardzo sposobny do fortificowania mocnił y ofortificował, ile ze et fortunarum magnarum y w armacie tak wielkie, iako y ręczney strzelbie, multum abundat. Ponieważ ta fortificatio sine dispendio proventow Rzeczypospolitey należących, a cum publico commodo in conservationem tamtego całego kraju bydz może, instabunt jch mosc pp. posłowie nasi, aby tąż constitutią starostwo Kowelskie od chleba zimowego przechodow y noclegow przez lat dziesięc było libertowane, ażeby tym sumptem, ktory co rok na ten chleb zimowy zwykł bywac wydawany, miasto Kowel j. kr. mosci

ufortyficowane było ku ozdobie Rzeczypospolitey et in securitatem tamtego kraju od incursiey nieprzyiacielskich, et jeżeliby do pospolitego ruszenia przyszło, niepierwey się z fortec ruszymy, aż dalsze woiewodztwa zciągną się, nas pominą, a my dopiero z jch moscmi, da pan Bog do boku j. kr. mosci stawimy się. Obawiali się zawsze majores nasi, aby na się y na całą Rzeczpospolitą molem woyny Tureckiey nieobalili, teraz woiewodztwu Wołynskiemu, ktore proximum periculi to się niezda, że classicum conitur, przez to, że inscia et inconsulta Rzeczpospolita do monarchow rożnych ratione subsidiorum, rozni wyprawieni posłowie, czym verendum, aby nam prędzey, niżeli rozumiemy, nieprzyszło do woyny Tureckiey, w ktorym woiewodztwo nasze przed innemi musiałoby wprzod periclitari, przeto sentire nostram deferent ordinibus regni jch m. pp. posłowie nasi, aby satius z Moskwą tractaty rozerwano et omni meliori modo viento Orde a pact pod Chocinem przez jas. wielm. Lubomirskiego wiecznie zawartych niewzruszac, ale ie per secula krwią synow koronnych y Wiel. X. Lit. wytargowanych wiecznie trzymac. Restitutią y ukontentowanie j. m. p. Lubomirskiego tym iest potrzebnieysze, im większe na oyczyzne imminent ab origente pericula, iako potrzebnego civis acceleranda restitutio, ponieważ Rzeczpospolita widziec musi wielki ztąd profekt pracy z industriey godnego j. mosci oyca y godney pamięci j. m. p. woiewody Krakowskiego w zawarciu pakt Chocinskich, że dotąd zostawała immunis y daleka od każdego takowego, iakiemu teraz imminent niebezpieczenstwa, wątpic niepotrzeba, że tenże iako magnanimae stirpes magnanima soboles y wielki in Republica civis, syn godnego wojewody Krakowsbiego te nasępione woyny Tureckiey obłaki swą rozpędzi industrią, y siła do ratificatiey pakt Chocinskich per suam pomoże habilitatem, instantissime pp. posłowie cum tota Republica na początku zaraz seymu suplikowac do majestatu j. kr. mosci będą, aby tak potrzebny civis czasu ile tego do sublevatiey oyczyzny revocetur z zagranice y reintegretur w szczedrobliwą j. kr. mosci łaskę tym bardziey, że y seymy etiam sine lege rwac poczeli y dla interessow prywatnych

vacillat Respublica, przez to bo cała Respublica dla interesow in periculo, serio tedy jch m. pp. posłowie upraszac będą j. kr. mosci, aby przy amnistiey daney j. m. pan Lubomirski powrocił z zagranice do oyczyzny, bo tak wielkich ludzi w panstwie pogranicznym mieszkanie nie iest z pożytkiem Rzeczypospolitey, są exempla rzymskie y swiże nasze w pamięci, revocetur tedy praevia securitate personae et bonorum. Seymu też żaden poseł rwac niepowinien, chiba przy wyraznym prawie, iako to w jzbie poselskiey prawie nic się nietraktuie, według dawnego zwyczaju, ale in usum wzięli, że do jzby senatorskiey uszedszy, piątym dniem tam zażywają prolongatiey y wszystko robią a to contra legem, bo oczem się w jzbie poselskiey niemowiło, to na gurze niema byc traktowano przez pięc dni, tedy na gurze concludowac powinni a nie według przyczyn, firmiter jch m. pp. posłowie stawac powinni, y nie pozwalac dłużey nad pięc dni tam concludowac y w żadne nieuchodzic prolongatie przeciwko wyraznemu prawu. A ieżeliby ktory poseł chciał przy prawie seym rwac, powinni stanąc przy nim posłowie sinminus, że przy priwacie jzba poselska powinna sana discernere. Constitucye o chlebach y stanowiska reasumowane mają bydz in toto, ktoby się ważył w dobrach stacye wybierac y stanowiskiem u nich stac, assignatie na nich brac, iako ten, kto bierze assignatie na takowe dobra, tak ten, co ie daie, mà subesse constitutioni millesimi sexcentesimi sexagesimi, o co każdy rotmistrz respondere powiniem, porucznik, namiestnik y compania wszystka, także gdzieby z dwora szlacheckiego kto się z nich ważył brac, y gdzie chorągwie trzy noclegiem stały, aby się czwarta stac nieważyła sub poenis ejusdem constitutionis. Ciągnienia też aby żadna chorągiew niezażywała daley nad trzy niedżiele, bo to ruina Rzeczypospolitey, o co wszystko forum w trybunale inter causas militares, o ktory artykuł secundum legem instabunt jch m. pp. posłowie. A iż żadne prawo niepozwala, aby dispozycye dzieci od rodzicow odbierano, bo lex universalis samego Boga w dispozitiey rodzicow ich zostawuje, przeto że przeszły jas. wiel. j. m. xiądz biskup Łucki,

teraznieyszy primas regni, chciał brac dispositią corki j. m. pana Luszkowskiego y ze, secundum libitum suum, wydał ją za j. m. pana Zahorowskiego, podczaszego Wołynskiego, a nie secundum mentem przeszłego j. m. xiędza beskupa Łuckiego, o to na nim excommunika stanęła, tedy mają jch m. pp. posłowie przy suplice w jzbie poselskiey j. m. p. Luszkowskiego wesprzec, iakoby przy prawie Bożym y przyrodzonym zachowany był, a ta excommunika żeby zniesiona była, et in posterum caveatur lege, aby nie były podobne exarbitantie. Wolnosci nasze, pożal się Boże, pessundantur, unica ieszeze zostawała intacta basis libertatis-trybunał koronny, ale y tego decretowi inflictum na seymie blisko przeszłym rozerwanym enorme vulnus, bo damna poprzysiężone ex seriis controversiis przez szlachcica gravissime ukrzywdzonego przez dekret seymowy pokassowane, y tenże ukrzywdzony szlachcic infamiae poena ab injuriante innodatus, iako y przedtym mala interpretatione Torunskiego statutu przy aggrawatiey drogich szlachty decretem trybunalskim, vindicowana injuria przez condemnaty seymowe od mieszczan Lwowskich, te dektera trybunalskie skassowane y szlachta indebite na seymie od tychże mieszczan iest aggrawowana, poruczamy tedy jch m. pp. posłom naszym, aby circa authoritatem decretow trybunalskich, prawem zdawna utwierdzonych, firmiter stanąwszy na seymie blisko przeszłym zerwanym, dekreta trybunalskie zniesione in integrum restituant. Infamiarum poenas, in contumatiam na szlachcie otrzymane, per legem sufferant et praecaveant na potem, aby seym w dekreta trybunalskie y ich powagę non involwet, a statut Torunski, ktory repugnat mala interpraetatione wolnosciom szlacheckim, non concernat szlachtę, w czym in toto reassumatur artykuł instrukciey woiewodztwa naszego, na seym blisko przeszły napisaney. Podziękują jch m. pp. posłowie nasi j. kr. m. panu n. m., że providet wczesnie rebus tey tot malis strapioney oyczyznie, tedy posłowie naznaczeni albo już wyprawieni są propter opponendas vires cesarzowi Tureckiemu, od ktorego ieszcze non constat wyraznie y dowodnie do Polski imprezie, do panow chrzescianskich y wszystkich

colligatos, prasząc o auxilia przeciw tak potężnemu monarsze, iednak cavebunt jch m. pp. posłowie cum Republica y takowe tylko acceptowac będą auxilia, ktore non sunt suspecta, y od tych narodow, z ktorego dalecy są ab ambitu regni principes, żeby zas, strzeż Boże, pro subsidio niebyło maleficium, y żeby przez wprowadzone podeyrzane posiłki non vacillet liberae electionis iedyne clenodium wolnosci szlacheckich, a insze iakoby nayzdrowsze y naybezpiecznieysze cum Republica inibunt rationes et modos, wynaydą media nayskuteczniejsze. Spraw tych et materias, ktore concernunt statum, per deputatos niedopuszczą jch m. pp. posłowie odprawowac, ale ad Rempublicam conclusia takowych rzeczy należec ma. Ordynacya godnego y wielkiego w oyczyznie illo protunc seculo j. m. p. Jana Zamoyskiego approbata constitutionibus, ponieważ przychodzi in disquisitionem, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby ineant modum cum toto Republica, aby iako nayprędzey była rozsądzona, zabiegaiąc dalszym między takiemi domami diffidentiom, a iako universa Respublica postanowiła ordinatią, tak gdy ad judicium deveniet, per totam Rempublicam judicetur, non per deputatos. Wielkie ztąd oyczyzna nasza wpotrzebach swoich ponosi subsidium, kiedy życzliwi cives, broniąc oney, nietylko zdrowiem zaszczycaią, ale też in defectu skarbu koronnego własnemi fortunami potrzebam Rzeczypospolitey wygadzaią, iako swiże documentum patet w affekcie godney pamięci ias. wiel. jego mosci pana Stepana na Czarnce y Tykocinie Czarneckiego, wojewody Kiiowskiego, aby tedy in futurum do podobney uczynnosci podała się occazia, promovebunt ich mosc pp. posłowie. Calculationem y liquidationem expens erogowanych tegoż jego mosc p. woiewody Kiiowskiego na publiczne Rzeczypospolitey potrzeby, inibunt modum cum ordinibus regni, iakoby successorum, iako nayprędziey satisfactia stac się mogła. A lubo nietylko w Koronie, w W. X. Łit, quo patet orbis, iawne są tegoż ich mosc p. woiewody Kiiowskiego merita, bo przyznac to każdy może, że oyczyznie naszey prawie już upadłey restituit rem, zaco iako odniosł a Repubiica gratitudinem, testatur legum volumen,

przecież iednak iako żaden niebył ex omni parte beatus, tak doskonało się temuż ich mosci panu woiewodzie, bo post fata godney pamięci ias. wiel. jego mosci, pan Sapieha, woiewoda Wilenski, hetman Wiel. X. Lit, a potem y successores jego mosci uderzyli w successorow jego mosci p. woiewody Kiiowskiego, dali actionem ratione desolationis bonorum przez woysko koronne, na owczas w kommendzie jego mosci pana woiewody Kiiowskiego będące, w Lubelskim trybunale y otrzymali condemnate, o ktorej cassatią ich mosci pp. posłowie nasi procurabunt. Ponieważ tak byc musiało, że maiętnosci jego mosci p. woiewody Kiiowskiego protunc byli in hostico, zaczym nieprzyiacioł Rzeczypospolitey, woysko Moskiewskie, z krajow Wiel. X. Lit. exterminuiąc, tak od Moskiewskich, iako koronnych y W. X. Lit damna pati włosci jego mosc p. woiewody Wilenskiego musiały, przeto starac się o cassatią condemnaty tey per legem będą ich mosc pp. posłowie. Wielka ztąd iest diminutia Rzeczypospolitey, gdy dobra iey alienantur, zkąd musi extingui fervor do usługi oyczyzny, gdy sensim obrociliby się dobra Rzeczypospolitey w dobra ziemskie, albowiem ten chlib, ktory iest merentium ad bene merentes, iuż byłby przezto samo zszczuplony, zalecamy tedy ich mosc pp. posłom naszym, aby y stare prawa de non alienandis bonis regalibus utwierdzili y osobliwą constitutią zabiegli, iakoby to in posterum nigdy niebywało, salvo iednak jure tych, ktorzy przedtym otrzymali nagradą strat y prac swoich. A że y to iest z wielką oppressią libertatis nostrae, że ich mosc pp. obywatele W. X. Lit. nowe cło wodne sine consensa ordinum privata authoritate postanowili y iuż go w Brzesciu od statkow szlacheckich wybieraią, aby tedy te cło per constitutionem annihilowane było, maią ich mosc pp. posłowie efficere. Ciż ich mosc pp. posłowie instabunt, aby na chorągwie wszystkie aequaliter przez dwoch commisarzow, iako zasługi, tak chleby y hyberny, w dobrach jego kr. mosci y duchownych byłi distribuowane. Niemniey y o to aby powiat Wilpinski, dawno do Korony należący, znowu do teyże był przywrocony. Jego mosc pan Domaniewski, chorąży roty ussarskiey

starego zaciąga jego kr. mosci, iż się ważył nad prawo dobra ziemskie w naszym woiewodztwie przez assignacie żołnierzom rozdawać zaczym cieżkie aggravatie, desolatie y zniesienie tychze dobr stało się, aby według prawa był sądzony y karany, iako contemptor legum, instabunt ich mosc pp. posłowie. Ciż ich mosc pp. posłowie wniosą instantię za j. mc. panem Janem Hulewiczem, podstolim Wołynskim, bratem naszym, aby j. mc. ponieważ, przy wiadomosci prawie wszystkich nas, za transmutacią przez dekret sądu głownego trybunalskiego siedzenie wieży Sanockiey na Łucką, o zabicie urodzonego niegdy j. mc. pana podczaszego Wielunskiego, in tempore praefixo decretem w wieży Łuckiey, gdzie wszyscy głownicy siadaią, też więzienie przez lat dwie y niedziel dwanascie sine intermissione wysiedział y we wszystkim decretowi trybunalskiemu względem głowy tegoż j. mc. p. podczaszego Wielunskiego uczynił był in altera parte, tegoż decretu accedente consensu totius Reipublicae per constitutionem relaxowany. Także za j. m. p. Andrzeiem Jełowickim, woyskim Łuckim, ponieważ z decretu trybunalskiego wieżą nakazano w zamku Krzemienieckim przez połtora lata wysiedział, supplikowac będą ich mosc pp. posłowie do maiestatu jego mosci y Rzeczypospolitey, aby a residuitate tey wieży był relaxowany, ktory dla słabego zdrowia, ktore w więzieniu za zaszczyt jego mosci y za całosc Rzeczypospolitey w niewoli Tatarskiey stracił, że był wysiedziec niebędzie mogł ostatnią, o czym y constitucyą ich mosc pp. posłowie nam przywiozą. A iako wprzeszłych instrukcyach zlecilismy ich mosc panom posłom naszym, tak y teraz injungimus, aby się opponowali przy constitutiey y dekretach tribunalskich, vigore ktorych dobra Łopiennickie nalezą j. mc. panu Teodorowi Niemirzyczowi, podkomorzycowi Kiiowskiemu, y successorom godney pamięci jego mosc pana Woyniłowicza, starostą Litynskiego, połkownika jego kr. mosci. Toż się ma rozumiec y o zasługach w W. X. Lit. przez constitutią saccessorom j. mc. p. Ierzego Niemirzycza, podkomorzego Kiiowskiego, assekurawanych. Nie małą szkodę woiewodztwa ukrainskie y z wielu innych miar, ale y ztąd niemniey maią, że collegia patrum societatis Jezu przez nieprzyia-

ciela koronnego funditus są zniesione, a zatem młodzi tych woiewodztw exercitationem w tych naukach, iako przedtem była, niemaią y subiecta do usługi Rzeczypospolitey kiedyżkolwiek by w tych kraiach musieli ostawac, czemuż woiewodstwo nasze providendo, collegium Łuckie już prawie na samym pograniczu od nieprzyiaciela zostaiące y bardzo zniszczone, w ktorym młodz nietylko woiewodstwa naszego, ale y dalsze ukrainne zabieżały exercitie swoie mają, zalecamy ich mosc panom posłom naszym, aby ich mosc włożylescie to na tym seymie y efficiant, aby wioski tego collegium: Kuczkorowce, y Botyn, y Łyszcze, byli od chlebow, hybern, przychodow y noclegow żołnierskich libertowane. Desideria ias. wielm. xięcia jego mosci Konstantego Krzysztofa Koributa na Zbarażu y Wiszniowcu Wiszniowieckiego na przeszłym seymiku ratione libertaciey Zmigroda, a na teraznieyszym seymiku ratione desolationis dobr xięcia jego mosci przez chorągiew jego kr. mosc pana n. m. pancerną, pod ktorą porucznikiem j. mc. pan starosta Chęcinski wniesione, ich mosc pp. posłowie nasi aby promoveant y consolationem w tym xięciu jego mosci a Republica otrzymali, serio zlecamy. Takowym że sposobem desideria y merita wielmożnych ich mosc pp. podkomorzego Łuckiego y starosty Kaniowskiego, ciż ich mosc pp. posłowie promovere maią. A iż nayiasnieyszy krol jego mosc Władysłav Czwarty u opiekunow j. mc. pana Kazimierza Krasickiego wziąc raczył na swoie potrzebe summę niemałą y opieka ta była y dotychczas iest j. mc. szkodliwą, także zasługi swoja y stryia jego mosci petita, j. mc. pp. posłowie aby na seymie promowowali y rękę podali j. mc. panu Krasickiemu, iako utrapionem przyczyną, do jego kr. mosci y wszystkiey Rzeczypospolitey, cum ea cautella, aby napotem privilegia contra jura regni, ani opieki, niebyli wydawane y j. mc. pan Kazimierz Krasicki aby był in praemissis integrum restitutus. Dawno y na to equestris status utyskuje, że executionem super jure victis miec niemoże, zlecamy tedy serio ich mosc panom posłom naszym, aby constitutione obwarowali fortem executionem, iż iesli loci capitaneus propriis viribus uczynic iey niemoże, aby ad mota

nobilitate inodate też executią uczynił, więc że pessimo exemplo jurevicti in publicis locis versentur, tedy y w tem ich mosc pp. posłowie nasi obostrzą tą constitutią, aby to beneficium in locis publicis conversandi jurevictis zabronione było. Poborcowie woiewodztwa naszego noviter obrani do troyga podymnego, też troje podymne z assignatią skarbu koronnego na praesidium Białocerkiewskie wydali, tedy ich mosc pp. posłowie nasi instabunt, aby Respublica w rachunku do podatkow woiewodztwa naszego przyieła, y aby kwit z tych podatkow od skarbu koronnego otrzymali, a pp. poborcy na przyszłym da pan Bog seymiku calculationem przed woiewodztwem naszym skuteczną uczynic powinni będą y kwit od nas otrzymaią. Fundacya urodzonego j. mc. p. Samuela Dałmata Isaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, oycow zakonnikow sw. Dominika w dziedzicznych wsiach iego Jałowiczach y Worszynie w woiewodztwie Wołynskim, a powiecie Łuckim leżących, in omnibus punctis et clausulis aby approbowana była y zasługi tegoż j. mc. pana sędziego, ktory a prima aetate usque ad senectam oyczyznie y jego kr. mosci szczyrze y wiernie oddał, szczodrobliwą j. kr. mosci łaską osobliwie biorącemu się ad statum spiritualem miłosciwie opatrzone ex spiritualibus bonis. Instantią naszą przeszłego seymiku za pany Radziejowskiemi bracią, z woiewodztwa Podolskiego szlachtę, krzywde niemałą, przeciwko privillegiom, ab antiquo od nayiasnieyszych krolow ich mosciow polskich na pewną ich daninę, w powiecie Latyczowskim leżacą, służącym, od ich mosc pana starosty Barskiego cierpiącym, ich mosc pp. posłom naszym przeszłym do jego kr. mosci pana n. m. wniesc zlecilismy byli, co iż za niedoysciem tegoż przeszłego seymu swoiego niewzięła effectu, tedy tęż instantią ich mosc pp. posłowie nasi teraznieysi, ponieważ o naruszenie daniny tak dawney idzie (aby y nasze takoweż in dubium na potem od kogo niebyli vocovane) za temiż pany Radzicjowskimi wniesc mają, zlecamy. Ktore to laudum nasze, unanimi consensu postanowione, urodzonemu jego mosc p. Janowi na Hulewiczowie Hulewiczowi, podstolemu Wołynskiemu, marszałkowi na tenczas koła

naszego rycerskiego do act podac zlecilismy. У тое инструкъции подписъ руки его мил. пана маршалка тыми словы: Ian Hulewicz na Hulewiczowie, podstoli Wołynski, marszałek na tenczas koła rycerskiego, m. pr. Котораяжъ то инструкъция, за поданемъ и прозбою вышъ менованое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаная.

Книга грод. Луцк. 1667 г., № 2190, л. 35, № 4.

XXXVI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 марта 1667 г. Негодованіе на заключеніе Андрусовскаго перемирія съ Москвою. Недозволеніе заключать какой либо договоръ съ Франціей и требованіе о высылкѣ французскаго посла, вмѣшивающагося во внутреннія дѣла Польши. О недозволеніи сохранять званіе гетмановъ пожизненно. О недозволеніи уплачивать частные и казенные долги въ то время, когда деньги нужны для веденія военныхъ дѣйствій. Объ удовлетвореніи дворянина Линчевскаго. О томъ, чтобы новопожалованные дворяне, желающіе сохранить за собой новое званіе, выставили на свой счетъ отряды жолнеровъ. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О подтвержденіи инструкціи прошлаго сеймика. Объ удовлетвореніи короннаго обознаго Лещинскаго въ его жалобѣ на Львовскихъ мѣщанъ. Объ окончаніи процесса между Замойскими и Вишневецкой. О недозволеніи духовнымъ притѣснять дворянъ. О недозволеніи Брестъ-Литовскому воеводству взимать пошлину на р. Бугѣ у г. Брестъ-Литовска, обременительную для Волынскаго и Бельзскаго воеводствъ и для земли Холмской. О недозволеніи Радзѣёвскому устраивать шлюзъ на р. Бугѣ.

Року тысеча шест сот шестдесят семого, месеца февраля семого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его корол. милости Володимерском, передо мною, Стефаном Вышполским, буркграбим замку Володимерского и книгами нинешъними кгродскими старостинскими,

становъши очевисто, урожоный его милост панъ Якубъ Война Оранский, судя земский Черниговъский, маршалокъ кола рыцерского воеводства тогожъ Черниговъского, инструкъцию воеводства вышъменованого, зъ подписом руки своее, на соймъ валный Варшавъский их милости паном послом дапую, для вписаня до книгъ нинешъних перъ облятам подалъ, такъ се в собе маючую: Instructia ich mosciom panom posłom woiewodztwa Czernihowskiego: j. mosci panu Piotrowi Charzewskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, j. mc. panu Janowi Piasoczynskiemu, Nowogrodzkiemu y Ułanowskiemu staroscie, j m. panu Jakubowi Woynie Oranskiemu, sędziemu ziemskiemu Czernihowskiemu, j. mc. panu Adamowi Burkackiemu, sędziemu ziemskiemu Nowogrodzkiemu, na seymiku antekomitialnym seymu, die septima marcij przypadaiącego, według constitutiey we Włodzimirzu zgodnie obranym. Ieżeli w ciężkim żalu zostawało woiewodstwo nasze, gdy od tak wielu lat sola spe restitutionis laetatum, oczekiwało finem malorum et indignae servitutis, tym cięźey bolec teraz musi, widząc że nie tylko non concluditur pax per arma, aut honesta media, ale nova coraz erumpit flamma. Było tey nadzieie woiewodztwo nasze, że albo aquila polonorum, conjuncta pogoni, mogła rezistere sempowi połnocnemu, more majorum, ktorzy w samey stolicy et in ipso nido victrices foverunt aquilas, dla tego żadney nie życzyło commissiey, zwłaszcza takiey, przez ktorą by, streż Boże, praejudicium Reipublicae dziac się miało, teraz lubo confidit, że non avelletur a sinu dulcissimae matris patriae, raczy, iako nayprędzey redibit in gremium iey, gdy iednak maligna fama flat, iakoby, strzeż Boże, per aliquos inhonestas tractatus miała imminere ruina, pytac się będą ante omnia j. mc. panowie posłowie nasi y do żadnych spraw nie przystępowac, quo ausu j. mc. panowie comissarze tantum periculum induxerunt in Rempublicam y smieli na avulsio pozwalac. Przypomnią jego kr. mosci, że nie tylko nie ustępowac nic a corpore regni, ale ablata recuperare, swiątobliwie poprzysiągł na czczęsliwey koronatiey swoiey, proponent inter media ordini senatorum, do czego jch mosci lex et sacrum stringit

juramentum, si quid Reipublicae nocivum viderent, avertere et semet ipsos opponere; statui denique equestri, in quo robur consistit Reipublicae, przypomnią, quanto sanguine majores nabywali provinciey et ex parva patria potentissimum usque ad invidiam narodow efficerunt regnum, ktorego nec ipsa Ottomanica mogła kiedy obscurare luna, teraz kiedy tenże ardor gloriae in animis residet posteritatis nec degeneres za pomocą Bożą filii, dla czego maią pati provincias, tanto sudore partas, per inhonestum et paucorum libitum, adinventa avelli media. Będą się przytym pytac dla czego ex senatus consulto, inscio et excluso tertio ordine, wydana instructia, czemu z cancellariey Litewskiey bez koronney pieczęci, contra vincula unionis, czemu bez senatora ex ordine senatus koronnego tractowano. Jakosmy tedy tu w kole naszym de oppressione libertatis nostrae protestowalisię, tak zlecamy j. mc. panom posłom naszym, wprzod przed majestatem Bozkim, potym jego kr. mosci et coram tota Republica protestowac się przeciwko tym złosliwym pactom, ani ich approbowac. A że to flumen malorum ex malis consiliis inundavit in patriam y co daley ad interitum prowadzi, inquirent, ieżeli, ut publicus hominum sermo fert, y dla czego ex senatus consulto in suo ordine equestri transactia iakas z krolem y koroną Francuzką staneła, y po co przeszły poseł do Franciey iezdził, y ten poseł francuzki dla czego się tu bawi tak długo et sub specie legationis in res nostras inspicit, ktory aby był ante omnia relegatus, instabunt także, aby producowana była teraznieysza do Franciey y do Turek instructia, na żadne zas conjunctie y ligi z pomienionym krolem y koroną pozwalac nie będą mieli facultatem. A że nova imminent bella, iako w pierszey instantiey zleciło woiewodztwo nasze instare, aby ich mosc panowie hetmani dożywotni nie byli, toż y teraz zleca tanto magis, gdy na woyne cum infensissimo nominis christiani et sanctae crucis hoste potrzebuie oyczyzna ductorem exercitus aestate vigentem et fama victricium armorum celebra. Na żadne przytym liquidatie żadnym osobom pozwalac nie będą, ale ad feliciora tempora odłożą, także y długi wszytkie koronne. Oppressio

j. mosci pana Linczewskiego, brata naszego, commovit nas, ktorą cierpi od j. mc. pana Lubowickiego, kasztellana Wołynskiego, expulsus de bonis, otrzymał dekret trybunalski, przeciwko ktoremu wyniosł mandaty j. mc. pan Wołynski, promovebunt to tedy eam injuriam panowie posłowie nasi. Szlachta nowa, per indigenatus et nobilitationes erigovana, iż non satisfecit legibus, aby była eo beneficio privovana, a in quantum conservari circa illud zechcą, aby swym kosztem ducta proportione substantiarum na tę expiditią ludzi stawili. Strony seymu, ieżeli wszystkich woiewodztw zgoda będzie, aby w szescniedzielny był obrocony, accident ad communem consensum panowie posłowie, ieżeli też dwuniedzilny stanie na swym placu, tedy ex usitata praxi same fisci sprawy sądzone byc maią. W sprawie y krzywdzie koscioła Bożego strony oycow Dominikanow Chełmskich praetensiey, także w sprawie jasnie wielmożnego j. mc. pana Lubomirskiego, j. mc. pana podkomorzego Nowogrodzkiego, j. m. pana starosty Nowogrodzkiego, j. mc. pana Piaseckiego, czesnika Czernihowskiego, j. mc. pana Kazimirza Krasickiego, j. mc. pana podstolego Brasławskiego, reassumitur instructia przeszłego seymiku. Tak że punct o panu Radzieiowskim eo addito, aby originale diplommatis iego było producowane, iako y we wszystkich inszych punctach, w tey że pierwszey wyrażonych instructiey. I. mc. pan Leszczynski, obozny koronny, deposuit in medio nostri quaerellam na mieszczan Lwowskich, huic instantie j. mc. assistent et promovebunt panowie posłowie nasi. Jeżeli w czym opprimitur libertas, paritas juris et aequalitas status suffertur, iako kiedy non administratur justitia, o co się sam Boski gniewa majestat, gdy ieszcze variis modis impeditur, aby tedy sprawa jasnie wielmożnego j. mc. pana kasztellana Czernihowskiego y całego domu ich mosciw panow Zamoyskich z jasnie oswieconą xiężną ieymcią Wiszniowiecką, woiewodziną Ruską, y j. mc. panem woiewodzicem Sendomirskim tandem fine, ulterioribus dillationibus, sądzona była, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi. Oppressio status aequestris ukazuie się in persona j. mc. pana podczaszego Wołynskiego y drugich j. mosciow,

gdy contra leges aggravantur a spiritualibus w tym także punctie reassumitur przeszła instructia. Novo et inaudito exemplo woiewodztwo Bzreskie Litewskie privatim, sine lege publica, cło na Bugu w Brzesciu wymyslili, czym woiewodztwo Wołynskie, Bełzkie, ziemia Chełmska aggravantur, aby tedy ta servitus zniesiona była et poena sub hoc audentibus postanowiona idque cum assignatione fori w trybunale koronnym ex speciali regestro. Mimo wyrazne prawo postanowiona przez pana Radzieiowskiego na rzece Bugu sluza, instabunt panowie posłowie, aby zniesiona była et poena tanquam contra impedientem navigationem surowie postanowiona. Te tedy puncta y wszystkie insze, na ktorych należy saluti oyczyzny, conservationi praw y swobod naszych, zlecamy y powierzamy fidei, honori et conscientiae ich mosc panow posłow cum ea declaratione, że in quantum by w tym punkcie strony comissiey Moskiewskiey mieli contravenire, czego jch mosc, nie rozumiemy instructiey teraznieyszey, in personis ich requirowac tego będziemy. Działo się we Włodzimirzu, na seymiku die septima februarij tysiąc szescset szescdziesiąt siodmego roku. У тое инструкъции подпис руки маршалковъское въ тые слова: Jakub Woyna Oranski, sędzia ziemski Czernihowski, marszałek seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкъция, за поданем и прозбою вышречоное особы подаваючое, а за моим урядовым принятем, до книг нинешъныхъ естъ вписаная.

Книга грод. Владимiр. 1667 г., № 1037, л. 34.

XXIX.

Инструкцiя кiевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскiй сеймъ, назначенный на 7 марта 1667 года Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьбы, чтобы назначенный сеймъ былъ шестинедѣльнымъ Мѣры къ обсужденiю шляхты на сеймахъ—возстановленiе прежнихъ довѣрчивыхъ отношенiй между тремя сословiями и запрещенiе разсматривать на сеймахъ частныя дѣла. О введенiи въ

обращеніе лучшей монеты. О неподтвержденіи заключать мирный договоръ съ Москвою съ уступкой территоріи. О подтвержденіи договора подъ Краменцами. О выясненіи причины, по которой гетманы распустили гусарскія и козацкія хоругви. Объ уплатѣ татарскихъ упоминковъ. О переводѣ судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Житомиръ и Овручъ. Объ уплатѣ жалованья войску, объ обузданіи жолнеровъ, о готовности участвовать въ посполитомъ рушеніи. О разсмотрѣніи разныхъ частныхъ дѣлъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волынска на четыре года отъ военнаго постоя и отъ уплаты податей.

Року тисеча шест сот шестдесят семого, месеца февраля семого дня.

На вряде кгродском, в замку его кор. милости Володимерском, передо мною, Стефаном Вышполским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешъными кгродскими старостинскими, становъшы персоналитер, урожоный его милост панъ Александеръ Корчевский, маршалок кола рыцерского воеводства Киевъского, инструкъцию тогожъ воеводства менованого, с подписом руки своее, ихъ милости паном послом, на сеймику в Володимери згодне обраным на сеймъ валный Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нинешныхъ пер облятам подалъ, так се в собе маючую: Instructia j. mc. panom posłom na seym walny Warszawski, pro die septima marcij in anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo złożony, obranym y wysłanym od nas, obywatelow woiewodztwa Kiiowskiego, do Włodzimirza za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzonych, dana, to iest: j. mc. panu Marcinowi z Szpanowa Czaplicowi, podstolemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Mikołaiowi Sapieze, staroscie Owruckiemu, y j. mc. panu Demianowi Surynowi, ktorych ich mosciow, używszy y do tey pracy publiczney y usługi woiewodztwa naszego, upraszamy y obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey wszystkiey y naszey instructiey stosowali, iako wszyscy musielismy ubolewac, kiedy oyczyzna domową musiała się mieszac woyną y siły iey nieprzyia-

ciołom straszne postronym wątliły się, tak teraz stupore quodam continuo ingemiscendo, iż po tak strasznych paroxizmach destituitur consilium przez rozerwanie seymu swego przeszłego. A że jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, nie żałuiąc zdrowia swego y ochotnie prace swą ofiaruiąc, składa seym, day Boże szczęsliwszy, nieżeli tamten, podziękowawszy za to jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, staną przy prawie j. mc. panowie posłowie y uprszac będą, aby szescniedzielny mogł byc, ponieważ materie obrady Rzeczypospolitey et exorbitantiarum siła potrzebuią czasu. Potrzebną jego kr. mosc pan nasz miłosciwy proponit materią, ut ineat modum Respublica, iako by urywanym seymom zabieżec się mogło, inferant j. mc. panowie posłowie, iż trzebaby, aby staropolska confidentia inter tres status Reipublicae wrociłasię, do czego aby jego kr. mosc, iako pan dobrotliwy, paterna benevolentia był powodem, supplikowac będą, lecz że weszło y to in usum, iż niektorzy posłowie privato abundando sensu mieszaią seymowe materie privatami, przeto cokolwiek by Rzeczpospolita w tey materiey do poprawy tam tardo cursu idących rad publicznych wynalazła, od tego j. mc. panowie posłowie nasi nie będą alieni. Jako jego kr. mosc w instructiach swoich upewnia, iż ta minnica, ktora specialiter w niewecz stan szlachecki obrociła, iuż więcey nie będzie pomnażała się, tak aby y constitutione haec pestis Reipublicae wykorzeniona została, a dobra moneta reintroducta, consulent cum Republica j. mc. panowie posłowie nasi. Przyzna to woiowodztwo nasze, iż z carem Moskiewskim iest potrzebny pokoy, ile przy teraznieyszym tatarskim okrucenstwie, iednak in tantum panowie posłowie nasi na postanowienie pakt z Moskwą pozwolą, in quantum stanąc będą mogli sine avulsione nietylko provintiey naszey woiewodztwa Kiiowskiego, ale y woiewodztwa Czernihowskiego. Traktat, w polu pod Kramiencami postanowiony, ut approbetur, nie będą contrarii panowie posłowie nasi, ale exquirant, ieżeli iest iaki drugi ad archivum dany. Iest to w podziwieniu u nas, że gdy jego kr. mosc zaleca y życzy iako nawięcey miec przeciwko turczynowi usarza, teraz j. mc. panowie

hetmani nie tylko kozackie, ale y usarskie pozwiali chorągwie, zaczym ich mosci dent rationem in facie Reipublicae na seymie. Lubo woiewodztwa naszego obywatele z domow swoich exulant, iednak utrapeni byc muszą tym barziey, że y w cudzych kątach od tatarow w pokoiu wysiedzic się nie mogą; tatarowie zas excursionis suae kładą hanc principalem, iż im annuatim należytych nie oddano upominkow. Przeto j. m. pp. posłowie nasi serio nastąpią na j. mc. p. podskarbiego, żeby dał rationem, gdzie się pogłowne żydowskie podziało, ktorego nie powinien był j. mc. na insze spendere wydatki, tylko insolutionem upominkow tatarskich, a że j.m. in contraventionem constitutionis erogował tę summę, tedy j. mc. pp. posłowie nasi serio na j. mc. instabunt, aby to j. mc. de suo zapłacił. Ponosi ztąd woiewodztwo nasze wielką niewygodę, że nietylko dekreta trybunalskie niemogą in executionem przychodzic, ale że y mieysca niemasz żadnego, na ktorymby sądy odprawowac się mogli, zaczym j. mc. pp. posłowie starac się o to będą, aby per constitutionem pozwolono było j. mc. p. woiewodzie Kiiowskiemu y officialistom j. mc. sądy odprawowac w Żytomirzu y w Owruczym dotąd, poki Kiiow od nieprzyiaciela nie będzie eliberowany. Insze artykuły szyrzey wyrażone w przeszłych instructiach, na seym danych, a osobliwie anni millesimi sexcentesimi sexagesimi quarti et sexagesimi sexti, in toto reassumuiemy y aby sortiri effectum suum mogli j. mc. p. posłom naszym imponimus; a mianowicie tak ratione przyłożenia się do zapłaty woysku y od woyska oppressiey uwolnenia, iako tez zatrzymania powagi constitutiey y dekretow trybunalskich hoc addito, że ieżeli wszystka Rzeczpospolita viritim non facultatibus, ale iako szlachta wsiadac będą na koń, tedy my, mimo prawa uwolnienia od pospolitego ruszenia, obiecuiemy stanąc przeciwko nieprzyiacielowi, iako interest statui militari ex equestri ordine do sumptu. Inter desideria, ktore niżey exprimatur, to będzie primum, aby j. mc. p. posłowie przy dawnym prawie upomnieli się gospod należytych y ante omnia tego nie ustępowali, lubo to w pierwszych instructiach latius napisano y w teraznieyszych ad memoriam reductum, aby j. mc. p. posłowie przy successorach sławney pamięci j. mc.p. Jerzego Niemirzycza, podkomorzego Kiiowskiego, y pana Woyniłowicza, starosty Litynskiego, stawali, iakoby in personis eorum

powaga prawa nie była annihilowana. Także j. mc. p. posłowie, injungimus, ut presequantur causam o zabicie j. mc. p. Wyhowskiego, woiewody Kiiowskiego, et praecurant całosc j. mc. pana Konstantego Wyhowskiego, ktory niewinnie cierpi impeditiones, chociaz okryta amnistia, o ktorey reassumptio instabunt j. mc. p. posłowie nasi. Aczkolwiek non primo loco piszemy, lecz eodem zelo, iako na pirsze bonum publicum concernentes materias promovendas, zlecamy j. mc. panom posłom naszym, aby tak do jego kr. mosci, iako i do całey Rzeczypospolitey, wniesli instantią za j. mc. panem Jerzym Lubomirskim, revocetur do oyczystych progow y iako szczęsliwie na kożdey woynie praesuit, tak niech y teraz nieodmieną swoią do usługi oyczyzny ochotę oswiadcza. Sprawa Zamoyska, iż miesza całą Rzeczypospolitą, co evidenter patuit na przeszłych seymach, przeto, aby na tym seymie koniec swoy wzieła, szczyrze satagent j. mc. panowie posłowie nasi, ile że obiedwie strony deciziey Rzeczypospolitey przez sąd affectant. Nieomieszkaią j. mc. panowie posłowie nasi wniesc instantią za j. mc. panem Marcinem Łuszkowskim in facie Reipublicae, aby od impeticiey jasnie przewielebnego j. mc. xiądza arcybiskupa Gnieznienskiego wolny zostawał, ktorą ponosi ex locatione corki swey non ad mentem xiędza j. mc. arcybiskupa, prae tunc biskupa Łuckiego, uczyniony, a że takowe interessowanie się biskupow praejudicat statui nobilitatis, urgebunt ich mosci o napisanie prawa, żeby in posterum takowe exorbitantie nie działy się. Laudabile opus j. mc. pana Samoela Dołmata Isaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, w fundowaniu oycow Dominikanow w maiętnosci dziedziczney Jałowiczach, deferent j. mc. panowie posłowie nasi totae Reipublicae et commendabunt, żeby ta fundatia per constitutionem approbaretur; j. mc. pana oboznego koronnego, j. mc. pana podstolego Wołynskiego, j. mc. pana Łinczewskiego, desideria j. mc. panowie posłowie nasi będą mieli cordi, ut satisfiat ich mosciom. Ponieważ na prawie funduią się commiseratiey chrzescianskiey, za słuszną rzecz poczyta woiewodztwo przyczynic się za miastem Włodzimirzem, w ktorym seymiki woiewodztw kilku odprawuią się.

a propter suam desolationem od przechodzących woysk jego kr. mosci koronnych tudzież y stanowisk, swoiey nie mogą miec wygody, tedy serio instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, aby to tak spustoszone miasto od stanowisk żołnierskich y przechodow ich, niemniey od podatkow publicznych na lat cztery per constitutionem eliberowane było. Te tedy artykuły woiewodztwa naszego et desideria dexteritati j. mc. panow posłow naszych confidimus et committimus, obligando ich mosciow toties, quotięs fide, honore et conscientia, żeby functiey od nas włożoney dosic uczynili; a tę instructią podpisac et ad acta podac j. mc. panu marszałkowi koła naszego zlecilismy. Dan we Włodzimirzu dnia siodmego februarij anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septima. У тое инструкъции подпис руки маршалковъское в тые слова: Alexander na Korczewie Korczewski, pro tunc marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инъструкъция, за поданем и прозбою вышъменованое особы подаваючое, а за принятем моим урядовымъ, до книгъ нинешныхъ кгродскихъ Володимерских ест въписаная.—Correctum.

Книга грод. Владимір. 1667 г., № 1037, л. 37.

XXXVIII.

Постановленіе черниговской шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 21-го іюня 1667 г. Сокрушеніе объ отдѣленіи части территоріи Черниговскаго воеводства къ Москвѣ по мирному договору и просьба выдѣлить ему, взамѣнъ того, часть reclinatorii и причитающейся отъ Москвы суммы, большую, чѣмъ Кіевскому воеводству. Запрещеніе посламъ соглашаться на ассигнованіе денежныхъ суммъ на надобности, неупомянутыя въ ихъ инструкціи. О назначеніи постояннаго резидента при королѣ. Объ освобожденіи отъ участія въ посполитомъ рушеніи.

Року тисеча шест сот шестдесятъ семого, месеца июня двадцет второго дня.

В рочки судовые кгродские Володимерские, од дня девят го месеца июня року, вышъ на акте менованого, которого толко актъ

записаный естъ, до суженя припалые, а для закроченя урочистости свята Божого Тела ажъ на завтрое, то естъ, дня десятого тогожъ месеца июня судовъне одправоватисе зачатие, передо мною, Миколаемъ Жабокрыцъкимъ, подсудкомъ воеводства Браславъского, подстаростимъ Володимерскимъ, становъшы очевисто, урожоный его милостъ панъ Стефанъ Иваницъкий, подсудокъ Черниговъский, маршалокъ на тотчасъ кола рыцерского воеводства Черниговъского и повету Новокгродского, лявдумъ на сеймику реляционисъ ухваленое, с подписомъ руки своее, для вписаня до книгъ нинешних пер облятам подалъ, такъсе в собе маючое: My, dignitarze, urzędnicy, rycerstwo woiewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, ziechawszy się tu na seymiku pro die vigesima prima junij złożony, lubo żałosno słuchac nam przyszło, że ich mosci panowie komisarze na tractatach przeszłych Moskiewskich woiewodzwa całe y dobra nasze obcemu monarsze oddali y tak wielką avulsio a corpore regni uczynili, czego potym, iakosmy się spodziewali, Rzeczpospolita nie retractowała, jednak, przymuiąc to zawdzięcznie od pana Boga, a nie desperuiąc za lepszą zeszle felicitatem oyczyznie naszey, ponieważ per constitutionem seymu przeszłego approbowane iest diploma, ratione reclinatoriorum nostrorum, iterato wysyłamy do jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego posłow naszych, jego mosc pana Adama Burkackiego, sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, y jego mosc pana Krzysztopha Kulczyckiego, skarbnika Czernihowskiego, nic nie wątpiąc, że jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, słowu swemu panskiemu dosyc uczyni, iako y całey Rzeczypospolitey intentiey, y dla tegoż ad distributionem horum, ktore, da pan Bog, obvenient reclinatoriorum, naznaczamy de medio nostri jego mosc pana Jakuba Woynę Oranskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, jego mosc pana Kulczyckiego, skarbnika Czernihowskiego, jego mosc pana Jana Bergielewicza, horodniczego Czernihowskiego. Co się zas tknie summy, ktorą ich mosc panowie posłowie, od jego kr. mosci do cara Moskiewskiego wysłani, exui pactorum przywiesc maią, lubo nie wątpiemy, że juxta mentem diplo-

matis, nikomu nie będzie, ktoby do niey nie należał, oddana, iednak naznaczamy in ea materia ich mosc panow sędziow Czernihowskiego y Nowogrodzkiego, ciż ich mosc domowic się maią, aby summa większa była wyliczona woiewodztwu naszemu, niżeli woiewodztwu Kiiowskiemu, ponieważ iakie avulsum est, a woiewodztwo Kiiowskie ieno in parte. Więc że summa siedm tysięcy złotych jego mosci panu podkomorzemu Nowogrodzkiemu in eadem diplomate napisana, także drugą summam dwa tysiące na droge do Moskwy, iakosmy tego nie zlecali w instructiey naszey y nie mieli panowie posłowie facultatem pozwalac na to, tak y my protestamur, że o tym wiedziec miec chcemy y nie pozwalamy. Upatruiąc potrzebę tego, woiewodztwo nasze aby miało residenta przy boku jego kr. mosci, także ich mosc panow pieczętarzow naznacza na tę functią y uprasza jego mosc pana Stanisława Baryckiego, podstolego Czernihowskiego, aby jego mosc, iako naypilniey, przypominał jego kr. mosci desiderium nasze, staraiąc się, aby ad faelicem, iako nayprędzey, przyszło effectum. A że constitutie przeszłe uwolniło od pospolitego ruszenia woiewodztwo nasze, ponieważ dobr swoich nie trzyma, tym barziey po tych pactach teraznieyszych słusznie maią bydz wolni obywatele woiewodztwa naszego, ktorzy w inszych woiewodstwach zeznanych ad acta dobr także intromissij nie maią. Poniewaz laudum woiewodztwa Wołynskiego praejudicowac woiowodztwu naszemu nie może, powinni też będą ich mosc panowie posłowie nasi, do jego kr. mosci wyprawieni, powrociwszy się, iako nayprędzey, rellatią nam uczynic, w czym jego mosc pan sędzia ziemski Czernihowski ma nas obwiescic, na ktory by dzien ziechacsię mielismy. Ktore to laudum nasze, aby do akt było podane, jego mosci panu marszałkowi zlecilismy. Działo sie na seymiku rellacynym, we Włodzimirzu die vigesima prima junij millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo anno. У того лявдумъ подписъ руки маршалъковское тими словы: Stephan z Iwanicz Iwanicki, podsędek Czerni-

howski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Czernihowskiego. Котороежъ то лявъдумъ, за поданем и прозбою вышъменованое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешънихъ естъ вписаное.

Книга гродъ. Владимір. 1667 г., № 1037, л. 399.

XXXIX.

Постановленіе свѣтскихъ и духовныхъ обывателей Волынскаго воеводства отъ 30 сентября 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей.

Року тысеча шестсотъ шестдесятъ семого, месеца октобра третего дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Криштофомъ Перетятковичемъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, персоналитеръ становши, урож. его мил. панъ Теодоръ Ушакъ Куликовскій, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынскаго, ку записаню до актъ комененыхъ, подалъ пер облатамъ лявъдумъ ихъ мил. пановъ обывателевъ воеводства Волынскаго, такъ духовныхъ, яко и светскихъ, тутъ в Луцку на тотъ часъ згромажоныхъ, о речъ певную, нижей въ томъ лявдумъ инъсерованомъ меновате выражоную, списаное, о чомъ тое лявдумъ с надписами рукъ, такъ его мил. подаваючого, яко и другихъ ихъ мил., нижей на подписахъ менованыхъ, ширей в собе маетъ, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читалемъ, такъ ся в собе маючое: My, niżey na podpisach mianowani, obywatele woiewodztwa Wołynskiego, tak duchowni, iako y swieccy, tu w Łucku natenczas zgromadzeni, widząc takowe ubique motus Reipublicae, ktore nas zewsząd praesentibus opasały periculis, a wziąwszy przed się amorem patriae, defensio-

nem vitae propriae et commodum całego wojewodztwa naszego, umyslilismy receptaculum nostrum tu, w pomienionym miescie Łucku, tanquam in metropoli wojewodztwa naszego, fundowac y one za pomocą Bożą etiam propriis pectoribus propugnare. A tak pana Boga naszego y jego swiętą protekcyą biorąc sobie na pomoc nomen Domini pro turri fortissima obrony naszey maiąc na zeszczyt y zachowanie kosciołow Bożych, krwie niewinney, własnego zdrowia naszego y akt tuteyszych, w ktorych jura et immunitates nas wszystkich manet, mając facultatem z prawa pospolitego, także ex laudis publicis wojewodztwa naszego, ad formandam securitatem et munitionem mieysca tego y do namowy wszelkiego między nami porządku, takowy między sobą sposob fortificatiey tuteyszey y obrony naszey stanowiemy. Naprzod uznawszy piissimum zelum przewielebnych jch m. xięży prałatow, tak katedry, iako y conventow zakonow Łuckich, ktorzy namniey, nie wzdrygaiąc się trudow y niewczasow, przy obronie fortec należytych dla zachowania chwały panskiey z nami pospołu do teyże omni labore et sumptu concurrunt defensy, communicato per omnia consilio wespoł z jch moscmi, to sobie verbo nobili firmiter przyrzekamy y ieden drugiemu fide, honore et conscientia obliguiemy się, iż omnem sortem et fortunam insimul praestolari mamy, et pro innata generositate in casu wszelakiey potrzeby y iawnego, strzez Boże, niebezpieczenstwa omni possibili ratione, ieden drugiego nieodstępuiąc, przy sobie stawac obiecujemy. Przytym ad formandum ordinem w niebytnosci na tenczas wielmożnego j. m. p. oboznego koronnego, Łuckiego et c. starosty, stosując się do woli samego j. mosci y laudum wojewodztwa naszego, na blisko przeszłym seymiku uchwalonego, do przyiazdu j. mosci użylismy y uprosili z posrżodka siebie urodzonego j. mc. p. Bogusława Jana Horaina, sędziego ziem Kiiowskich, za hubernatora, ktory ma zawsze in absentia przy tey fortecy vices tenere j. mosci, y totalem et plenariam do czynienia wszelkiego porządku dajemy facultatem y omnem primarie po sobie samych przyrzekamy obedientiam. Przytym aby j. mosc pro sensu et arbitrio suo tą fortecą tudzież

y mieszczany, iakiey kolwiek jurisdictiey nemine excepto rządząc, officia et labores ad defensionem loci pertinentes według rożnosci czasu imponere y nieposłusznych karac mogł, beż żadney od kogo kolwiek contradictiey. I jesliby j. mosc pod ten czas kogo ex plebeis per authoritatem et rigorem officii sui skarac miał, tego nikt za żadną pretensyą do j. mosci miec y j. moscia in posterum prawem turbowac niepowinien, względem czego my wszyscy j. mosc assekuruiemy. Także na potrzebę teraznieyszą iesliby materiey iakiey pieniędzy, drzewa, żywnosci et quid simili j. mosc miał ad usum communis defensionis wziąc, tedy my wszyscy w tym j. mosc evincere gotowi będziemy. Zabiegaiąc zas wszelakim tumultom y nieporządkom, obieramy e medio nostri urodzonych jch m. panow, Konstantego Bogusława Zubcewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, y Jana Olszamowskiego, horodniczego Łuckiego, za sędziow naszych, ad causas fakti sub praetexto securitatis publicae modernae podpadaiących. ktorym daiemy facultatem excessivam sądzic ad instar sądu woyskowego, na ktorych pozew kożdy zapozwany, cujuscunque status, conditonis et jurisdictionis, stanąc powinien y dekretowi ferowanemu dosyc czynic, a nieposłusznego dekretowi jch mosciow, j. mc. pan direktor nasz z nami wszystkimi, iako contraveniente judicio sądzic et majoribus poenis decretowac wolen będzie. Tudzież, aby porządek woienny podczas następuiącego, strzeż Boże, nieprzyiaciela był gotowy, użylismy y uprosili urodzonego j. mc. p. Stanisława z Bełza Bełzeckiego za rotmistrza naszego, pod ktorego chorągiew tota nobilitas, tu zgromadzona, kupic się y stawac ma, a zatem prace y powinnosci, do spolney obrony należące, odprawowac wtenczas y w takowy sposob, iaki, za następuiącemi o progressach nieprzyiacielskich wiadomosciami, między nami wszystkiemi mianowany będzie, według zdania y dispositiey j. mc. pana direktora naszego. Zatym do zawodzenia straży y oną zawiadywania upraszamy z między siebie urodzonych: j. mc. pana Jozefa Ihnatowskiego, j. mc. d. Pawła Mossakowskiego. Pieniądze czopowe, in sequestro urodzonego j. mc. pana Danilewicza na Czekniu Czekon-

skiego będące, juxta mentem woiewodztwa, iż na rożne potrzeby fortificatiey tuteyszey expenduntur, tedy tegoż j. mosc upraszamy, aby y dalsze raty tego czopowego, za requisitią tegoż j. m. pana direktora naszego, ad usum necessarium distribuował, wszelaką względem tego od wojewodztwa j. mosci przyrzekaiąc sekuritatem. A że dimensio, według ktorey wały, szance y inne positury fortecy należące, niektore mieysca przypadaią, na ktorych dwory y budynki stoią, a propter normam robot należytych zniesione byc maią, także dwory niektore, na przedmiesciu będące, oppugnant mieyską obronę y in casu necessitatis zniesione byc muszą, przeto cavemus, aby ci, czyie to są dwory y budynki, propter commune bonum singuli non patiantur injuriam, ale in conventione generali całego wojewodztwa przy większych, da Bog, jch m. panow obywatelow frequentiey sposob ma bydz namowiony, iakoby kożdemu mogła byc nagrodzona; ci zas jch mosc, ktorym od woiewodztwa zlecona iest fortificatia, o takowe znoszenie budynkow, ni od kogo niemają byc turbowani. Prowiant, od wojewodztwa uchwalony pro hanc unica vice, lubo w laudem seymikowem wyrażony, aby taką miarą, iaka iest, w ktorey majętnosci był złożony, iednak iż niewymowna w tym iest difficultas, aby y kwota zsypanego zboża y dystrybuta onego swoie sortiri mogła porachowanie y z jch mc. pany woyskowymi wielka o to trudnosc, preto upraszamy per amorem fraternum jch mc. pp. braci, aby lubo Łucką miarą tu do Łucka zwozic kazali. A że jch mosc niektorzy temerarie przeciwko wyrażoney uchwale wojewodztwa całego, tego prowiantu wydawac niechcą, tedy takowych, inquantum by in spatio niedziel dwoch ab actu praęsenti, jch mc. pp. sądowi nasi na delacie podac powinni, aby cum poenis duplicis pensionis oddawali, y assignatie na ten prowiant ma j. mc. pan prowiant-magister nasz, dla odebrania prowiantu tego od dobr, prawu sprzeciwiaiących się, wydawac. A że za tymże nieprędkim wydawaniem tegoż prowiantu, piechota z regimentu j. mc. pana commendanta naszego, roboty koło munitiey continuari niemogą, ażeby tak spesobny czas do sypania wałow

nieszedł in otio, y potym mrozy y pluty iesienne nastompili, przezcoby ta robota continuowana byc niemogła, upraszamy jch mosciow, jako j. mc. pana direktora naszego, j. mc. Jana Danilewicza Czekonskiego, aby tych pieniędzy czopowych dawali jch mosc na robotę tym czasem prowianty zwiezione byc mogą, w czym my jch mosciom u całego woiewodztwa naszego evincere declarujemy się. To też praesentibus cawemus, iż każdy, tak ex nobilitate jch mc. panow braci a nasi iako plebeae conditionis, wsi y miasteczek rożnych do zabiegu, strzez Boże, zprowadzeni, lubo by kto tu na podpisie z nami niebył, ktokolwiek się tu schroni et severitate nostra gaudebit, do tego wszystkiego tak robot, iako y poddanstwa straży wszelakie, powinnosci y posłuszenstwa aequaliter nobiscum pociągac ma. Także cobykolwiek w tym laudum naszym wyrażone niebyło, a osobnemi consultami naszemi, ktore pro tempore et necessitate, iako dictabit ratio, subsequenter uchwalone, to wszystko vigore laudum naszego, na prawie pospolitym y laudach publicznych funduiącego się, trzymac powinni będziemy, y nowe lauda ad commodum obrony naszey pro diversitate temporis et rationis publicae formare salvam viam sobie zachowujemy. Ktore to laudum nasze, z podpisem rąk tak duchowienstwa, iako też nomini nobilitatis j. mc. pana direktora naszego, między sobą stanowione, uformowawszy, zlecilismy j mc. panu Teodorowi Uszakowi Kulikowskiemu, marszałkowi koła naszego, do akt podac w Łucku dnia trzydziestego septembris roku tysiąc szescdziesiąt siodmego. У того лявдумъ подпись руки тыми словы: Alexander Mogilnicki, canonicus Luceoriensis, m. pr. Fr. Hiacynthus Szostakowski, prior Luceoriensis ord: praedicatorum; Albertus Przygocki, rektor col. Luc. societ. Jesu; Bogusław Jan Horain, sędzia ziem Kiiowskich; Teodor Uszak Kulikowski, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лявдумъ, за поданемъ вышъ менованое особы подаваючое, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга грод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 209, № 6.

XL.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймику въ Луцкѣ, отъ 31 октября 1667 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. Мѣры къ оборонѣ г. Луцка. Освобожденіе нѣкоторыхъ лицъ отъ гиберны.

Року тысеча шестсот шестдесятъ семого, месеца ноябра второго дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Криштофомъ Перетятковичемъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Стефанъ на Иваничахъ Иваницкій, подсудокъ воеводства Черниговъского, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынского, для записанія до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ подалъ пер облатамъ лявдумъ ихъ мил. пановъ обывателевъ воеводства Волынского, на сеймику, про дие триезима октобрисъ анни презентисъ тутъ въ Луцку, in loco solito, одправуючимъсе, о речъ певную, нижей в томъ лявдумъ инсерованомъ меновите выражоную, списаное, о чемъ тое лявдумъ, с подписомъ руки тогожъ его мил. пана маршалка, ширей в собе обмовляетъ, просечи, абы припятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в собе маетъ: My, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnic , dygnitarze y wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołynskiego, na seymik pro die trigesima prima octobris anni praesentis millesimi sexcentesimi sexagesimi septimi tu do Łucka, in locum solitum consiliorum, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m. zgromadzeni, w materiach do samey naszey teraznieyszey należytych, takową czynimy obradę. Naprzod j. kr. mc. panu n. m. humillime dsiękujemy, że tanquam dementissimus patriae pater, iako we wszystkich przeszłych Rzeczypospolitey uciskach paternam opem labenti patriae contulerat, tak in moderna Republica, a osobliwie woiewodztwa naszego, calamitate ultimum robor Reipublicae adhibendo, a nawet swoiey własney a

sudoribus bellicis non parcendo osobie, wici trzecie na pospolite ruszenie wydac raczył, więc y wojewodztwo nasze, stosując się do woli j. kr. mc. pana n. m., iako nigdy patriam extremis laborantem deserere nie zwykło, tak y na tenczas lubo ziemia nasza, tot grasssata hostilitatibus y ieszcze ze krwie prawie nie oschła, ich mc. panow obywatelow major pars in dispersionibus y po fortecach rożnych zostaje, jednak to między sobą statuimus, że lubo nam z czele od nieprzyiaciela będącym, ku Łublinu ustępowac nulla ratio dictat, iednak skoro o szczęsliwym, da pan Bog, j. kr. mc. pana n. m. usłyszemy zbliżeniu modo et apparatu, pospolitemu ruszeniu usitato, na zaszczyt oyczyzny absque omni mora zgromadziwszy się do boku j. kr. mc. pana n. m., nasze ochotnie conferre gotowi iestesmy pectora y wszelaką po sobie contestamur gotowosc. A że pewne o zawarciu tractatow z nieprzyiacioly przez jas. wielm j. mc. p. marszałka y hetmana koronnego y powrocie nieprzyiacioł ku Ukrainie mamy wiadomosc, niewiedząc, iako się stantibus rebus j. kr. mc. pana n. m. succedet dispositio, upraszamy jas. osw. xięcia j. mosci p. wojewody naszego, aby iako legittimus ductor bellicus woiewodztwa naszego, wprzod przez swoje conferentie wolą et mandata j. kr. mc. pana n. m wyrozumiawszy, pro exigentia temporis et necessitatis, in quantum by taka wola j. kr. mc. pana n. m. była y innych wojewodztw ku nam zbliżenie, uniwersałami swemi czas y mieysce do skupienia nam naznaczyc raczył, co solitae dexteritati xięcia j. mosci p. wojewody naszego committimus, salva jednak lege de modo pospolitego ruszenia praescripto, sine divisione belli. W ktorey materiey użylismy y uprosili do xięcia j. mc. p. wojewody naszego e medio nostri urodz. ich mc. panow Bohdana Bratkowskiego y j. mc. p Theodora Uszaka Kulikowskiego, ktorzy latius verbotenus hoc desiderium nostrum defferent xięciu j. mc. panu wojewodzie. Quaerilantur ich mc. pp. poborcy wojewodztwa naszego na zatrzymanie podymnych, względem ktorych wielką od ich mc. pp. assignaryuszow swoich cierpią inportunitatem, admonemus tedy fraterne ich mc. pp. petentorow, aby ad decimam novembris wszystkie

podatki wydane byli sub poena quadruplius pensionis czternastu grzywien. Provianty laudo publico seymiku przeszłego na regimenty w Łucku będące postanowione, ponieważ dla trwog, ktore po te czasy w tych krajach grassabantur, niejest vigore laudi od ich mc. pp. obywatelow powiatu Włodzimirskiego zniesione, dla snadnieyszego tego prowiantu wystawienia, na instantią j. mc. p. Stefana Jwanickiego, podsędka Czernihowskiego, marszałka seymiku teraznieyszego, pozwalamy moderno consensu. Iesli kto z ich mosciow, dla odległosci mieysca, albo następujących złych trwog, niebędzie mogł wystawic prowiantow do Łucka swojemi podwodomi, gotowizną, poczemu pro tunc w targu w Łucku wydac powinien, to iest żyta cwierc po złotych pułtrzecia, jęczmienia czwierc po złotych dwa, co sit pro libitu każdego z ich mc. pp. obywatelow wojewodztwa Wołynskiego, lubo zbożem do Łucka prowiant wystawic, lubo gotowizną według kwitow novissimae exactionis. Ktory to prowiant wydany ma byc ad primam decembris sub poena duplicis pensionis, będąc informati o dispositiey wojewodztwa naszego circa fortificationem miasta Łucka, inhaerendo laudis anterioribus, aby ta forteca do prędszey przyjsc mogła perfekciey, lauda wszystkie przy tey fortecy postanowione tak przeszłe approbujemy, iako in futurum pro ratione temporis stanowic pozwalamy. A że do teyże fortificatiey desideratur, aby miasto tak dla stanciey zgromadzonym zabiegom, iako dla pociągnienia robot y sumptow około wałow y municiey było sposobnieysze, upraszamy jas. wiel. j. mc. p. marszałka y hetmana koronnego, aby od stanowiska zimowego, przynaymniey pro hac sola vice, chciał uwolnic, a jeżeliby aliqua miała obstare impossibilitas, tedy, aby nie konnych, ale pieszyeh ludzi, ktorzyby y w stancyach mniey zacisneli y około rabot wałowych hoc pro mercede, a tym bardziey obrony, strzez Boże, jakiey inkursiey byli pomocni. A mianowicie j. mc. pana Jana Dannemarka, połkownika j. kr. mosci, ktoremu pro omni dexteritate et vigilantia, przytym modestia militari, dajemy nasze testimonium, aby te tu locowac raczył. Upraszamy barziey iednak o libertacią a hibernis, przynaym-

niey no tę iednę zimę j. kr. mosci sollicitamus, ratione czego upraszamy z między siebie do pomienionego j. mc. p. hetmana ich mc. pp. posłow naszych jas. osw. xięcia j. mc. Wacława Swiatopełka na Czetwertni Czetwertenskiego y urod. j. mc. p. Jerzego Liniewskiego, ktorych dexteritati hoc opus committimus. Ciż ich mc. pp. posłowie nasi mają zalecic respektowi j. mc. p. hetmana y pilnie instare nomine nostro, aby dobra ich mc. xięży dominikanow Łuckich, ktorzy y restauracya koscioła po spaleniu onego exhausti y consistentiami woyska bona desolata mają, od chleba tey zimy wolni byc mogli. Similem y za jas. przewielebnym xięciem j. mc. oycem episcopem Łuckim, na ktorego gruncie teraz novissime stał oboz, aby similem j. mc. p. hetman habeat respectum y obozy aby tam in posterum niestawiali. Administracya czopowego zlecona urodzonemu j. mc. Kasprowi na Radowiczach Horainowi, sędziemu grodzkiemu Łuckiemu, iż effectuari niemoże dla rożnych retent et praetensiones minus legitimas, cavemus laudo nostro, aby żadnemi prywatnemi laudami, po miastach y miasteczkach poczynionemi, tey contributiey, laudo publico uchwaloney, derogatum niebyło. J. mc. p. Bogusław Jan Horain, sędzia ziem Kiiowskich, gubernator fortecy Łuckiey, providował y liquide pokazał, iż nietylko ad mentem wojewodztwa ratione fortificatiey Łucka sobie zleconey dosc znaczne tak in aparentia iako, in ipso commodo loci y całego wojewodztwa, założywszy fundamenta magna ex parte et erexit, ale też amore boni publici ductus sam swoich własnych sumptow w dawaniu rżemieslnikow poddanych do sypania wałow, żelaz ż rudni swoich, drzewa y rożnych materyi do osadzenia armaty y raboty koło wałow magno cum dispendio aeris proprii adhibuit, przeto my, tak in refusionem sumptus, iako gratitudinem juste j. mosci debitam, złotych połtora tisiąca naznaczamy, ktore żydzi ex nunc y mieszczanie Łuccy cujuscumque jurisdictionis oddac powinni ze trzech tysięcy złotych polskich, ktore na fortificatią miasta na seymiku przeszłym declarowali, a żłotych pięcset ciż mieszczanie y żydzy oddac powinni do rąk urodz. J. mc. p. Jana Danilewicza Czekonskiego na

roboty około tey fortyficatiey. A jesliby wojewodztwo per instancias publicas libertatią od hyberny wyiednało, tedy y trzeci tysiąc według declaratiey swoiey oddać powinni, a to wszystko adimplere powinni sub processu fisci. Co jednak liquidowaney materiey na fortyficowanie od mieszczan y zydow in praesentia j. mc. p. sędziego Kijowskiego pokaże się, to j. mc. p. Czekonski pro percepto w tychże pięciuset złotych przyiąc powinien. Lauda privata po rożnych dworach y zamkach, do obrony podobnych, w ktorych in provisa pericula wielu ich mosciow per partes osadzili, iż usurpant nieco supra legem et publicis detrahunt commodis, vigore laudum terazniey szego w tych punctach, ktore by legi przeciwne byc miały, annihilamus. Ich mc. pp. posłowie reversuri tak od xięcia j. mc. p. wojewody naszego, iako y od j. mc. p. hetmana, rellatią swoją in quantum by iakie ziazdy publiczne ocurrere nie miały, do j. mc. p. sędziego ziemskiego Kiiowskiego referre mają, a j. mc. pan sędzia xięciu j. mosc panu wojewodzie naszemu denuntiare. Ktore to laudum nasze, unanimi consensu postanowione, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi koła naszego ad acta podac. Działo się w Lucku, w kosciele katedralnym, in loco solitorum consiliorum, die secunda novembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. У того лявдумъ подпись руки тыми словы: Stefan na Iwaniczach Iwanicki, podsędek wojewodztwa Czernihowskiego, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołynskiego. Котороежъ то лявъдумъ, за поданемъ вышъменованое особы, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ естъ вписаное.

Книга грод. Луцкая 1667 г., № 2191, л. 245, № 2.

XLI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 14 декабря 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей.

Року тысеча шестсотъ шестдесятъ семого, месеца декабря девятнадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Матеушомъ Казимиромъ Петрушевскимъ, бурккграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, персоналитер становши, велможный его мил. панъ Стефанъ Станиславъ Чарнецкий, староста Каневский, пулковникъ его кор. мил., маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынского, для записаня де книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ подалъ пер обълятамъ лявдумъ, з надписомъ руки своее, на сеймику тутъ въ Луцку до универсалу его кор. мил. in loco salito, в костеле катедралнымъ, дне децима кварта децембрисъ анни презентисъ одправуючимъся, презъ всихъ их. мил. пановъ обывателевъ о речъ певную, нижей в томъ лявдумъ инсерованомъ меновите выражоную, списаное, о чомъ тое лявдумъ нижей вписаное ширей въ собе маетъ, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в собе маетъ: My, senatorowie, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo woiewodstwa Wołynskiego, na seymik do obrania na seym jch m. pp. posłow anno praesenti, pro die decima quarta decembris, in locum solitum seymikowania do Łucka zgromadzeni, una voce et unanimi conseusu to nasze postanowilismy laudum, ktore pro rato et firmo miec zawsze chcemy, y to naszym zgodnym iednostaynym głosem za nieodzowne y nieporuszone declarujemy. Naprzod ponieważ praesidium et munitium miasta Łucka, metrapolis nostrae, nietylko pro receptaculo nas samych, pignorum y podannych naszych, ale też na zaszczyt et pro antemurale oyczyzny całey są, per quam necessaria ex consensu trzech ziazdow publicznych, to iest rellatio-

nis immediate po seymie electionis jch mc. pp. deputatow et expeditionis bellicae po trzech wiciach wydanych postanowione, tedy y my, niechcąc deesi tak potrzebney intentiey, ile crescente indies conventium periculorum fama et flamma, te lauda approbujemy, cum hac distinctione et assecuratione poviatow Włodzimirskiego y Krzemienieckiego, iż przywiadszy ad effectum te nasze w Łucku, iako in metropoli principia na pierwszym seymiku rellationis ante omnia, wszyscy inibimus rationes et modas fortificatiey takieyże incolis powiatu Włodzimierskiego et subsequenter Krzemienieckiogo, dorowiznę zas, ktorąsmy pozwolili in vim gratitudinis za robotę, ustawiczne straże, pechocie do Łucka od jas. wiel. j. mc. p. hetmana z j. mc. panem Dennemarkiem ordinowaney, powinni wydac wszyscy, oprocz tych, ktorzy w swoich fortecach zapierac się będą y podobne przeciwko niepzyiacielowi fundowac będą, obstacula, a braci y poddanym rożnym praestabunt receptacula. A że j. mc. p. sędzia ziemski Kiiowski, brat nasz, dozorca rządu y expens naszych, na tę ordinowanych fortificatią, znaczne in parvo compendio czasu principia, tak w murach reparowanych, iako y w wałach wysypanych, regulariter praestant, grato excipimus animo hanc curam et sedulitatem j. mości y, aby indefessa studio konczył, fraterne uproszamy. Więc że na teraznieyszym seymiku propter concurrentiam materiorum et compendium temporis, rachunek panow posłow novissime obranych zmiescic się niemogł, przeto maią jch mc. pp. poborcy ziechac się w dom j. mc. pana stolnika Wołynskiego, commisarza naszego, y onemu sufficientur reddere calculum perceptorum et omniam expensorum, żeby j. mosc na przyszłym ziezdzie sufficientem mogł excipere rationem et informationem dac seymikowi. Tereznieysze zas spezy czopowego z retentow y inszych pozwolonych od szlachty, mieszczan y żydow contribucyi, iako są obrocili et quam fractum uczynili, aby wiel. j. mc. pan podkomorzy Łucki czas y mieysce naznaczył tym jch mosciom, ktorzy quacumque ratione tego się dotknęli, do tegoż przybrawszy sobie j. mc. p. sędziego grodzkiego Krzemienieckiego ad sufficientem calculationem et

taxationem, sporządzonych skupionych rzeczy do tey munitiey publico consensu miec chcemy przed seymikiem, a to z confrontaciey regestrow j. m. p. Denemarka; lauda, ktorych będzie potrzebował wiel. j. mc. p. podkomorzy Łucki, iako gospodarz tego wojewodztwa, propter informationem et retentorum combinationem, przez naznaczonych executorow sądow skarbowych aby darmo wydane były j. mosci z cancellariey, pro publico commodo declarujemy. A iż do do municiey Łucka porządney regularney należą prostowac wały do revelanow, a niektore domy duchowne, szlacheckie y mieyskie zastępują y przeszkadzają, tedy praesenti consensu publico miec chcemy, aby żaden tego przyjęcia gruntu pro necessitate bronic niemogł, ponieważ to należy ad publicam conservationem, y kożdy pewien nagrady y zapłaty ex publico aerario będzie, mianowicie z przyszłego czopowego, albo z retentow, naypewnieysza. Oszacowanie zas tych gruntow y placow ma byc przez tegoż j. mc. p. podkomorzego Łuckiego, j. m. p. sędziego Kiiowskiego, z podpisem rąk jch mosciow, kożdemu wydane, dla lepszey do upewnienia się a woiewodztwa pewnosci. Ktore to laudum publico consensu nostro stwierdzaiąc, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi koła naszego, aby ręką swą podpisawszy, do akt grodzkich Łuckich, dla wpisania, podał. Działo się w Łucku, w kosciele katedralnym, miesiąca decembra dnia czternastego roku tysiąc szescset szescdziesiąt siodmego. У того лявъдумъ подписъ руки его мил. пана маршалъка тыми словы: Stefan Stanisław Czarniecki, sk. p. jego kr. mosci, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołynskiego. Которое жъ то лявъдумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованое особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга грод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 384, № 27.

XLII.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 24 января 1668 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ обузданіи жолнеровъ. О расширеніи юрисдикціи земскихъ судовъ. О допросѣ чеканщиковъ. О назначеніи сеймовымъ посламъ даровыхъ квартиръ и объ отпускѣ денегъ на ихъ содержаніе. О точномъ опредѣленіи количества московскаго вспомогательнаго войска. О сохраненіи мирныхъ отношеній съ ханомъ. О войскѣ Запорожскомъ. О полученіи отъ Московскаго царя кіевскихъ книгъ и о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ на лѣвый берегъ Днѣпра. О недозволеніи повышать цѣнность монеты. О готовности составить, въ случаѣ надобности, ополченіе. Объ укрѣпленіи Кіева, по возвращеніи его опять Рѣчи-Посполитой. Объ укрѣпленіи другихъ городовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ окончаніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать крестьянъ у бѣдныхъ дворянъ.

Року тисеча шест сот шестдесят семого, месяца декабря пятнадцатого дня.

На вряде кгродском, в замку его кор. милости Володимерском, передомною, Александром Францишком Мысловским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешными кгродскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его милост пан Вацлавъ з Стоешына Стоинский, войский Любелский, подвоеводий Киевский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевъского, инструкцию, с подписом руки своее, воеводства вышменованого их милости паном послом, на сеймику предсеймовым постановленую, згодне обраным на сейм валный Варшавский, даную, для вписаня до книг нинешных пер облятам подалъ, такъ се в собе маючую: Instructia ich mosciom panom posłom na seym walny Warszawski, pro die vigesima quarta januarij in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo proxime przyszlym złożony, obranym y wysłanym od

nas, obywatelow woiewodztwa Kiiowskiego, do Włodzimirza za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzonych, to iest j. mc. panu Marcianowi z Szpanowa na Nowodworze Czaplicowi, podstolemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Marcianowi Iwanickiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, j. mc. panu Stanisławowi Cetnerowi, miecznikowi Lwowskiemu, ktorych ich mosciow używamy do tey pracy publiczney y usługi woiewodztwa naszego, upraszamy et obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey wszystkiey y instructiey stosowali. Iest za co panu Bogu podziękowac, że post tot naufragia Reipublicae, przez rożne nieprzyiacielskie insulty zmordowaney, respirare przyszło et in tam amplissima braci frequentia saluberrimis sublevare consilijs, niemniey jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu podziękuią i. mc. panowie posłowie nasi, ieszcze nie otarszy żalu z oczu y serca swego po smierci s p. krolowey iey mosci, miłey małżonki swoiey, oycowsko desudare raczy, iakobysmy wierni poddani pana naszego miłosciwego secure in sudoribus nostris communere mogli. Ponieważ jego krol. mosc pan nasz miłosciwy z zwykłey ku dobru oyczyzny naszey pieczołowania oycowskiego ochoty sam nas admonet, abysmy seymu prolonganciam niepotrzebnym, przodkom naszym mało incognito, zabiegali y tak zdrowiu jego kr. mosci Rzeczyposlitey potrzebnego folguiąc, iako też y skutku prędszego rad publicznych w szesciu niedzielach s tym konczyc usiłowali; przeto j mc. panowie posłowie nasi principiis obstando na początku seymu declarowac będą, iż na żadne prolongatie niepozwolą y owszem satius z protestatią odiadą, aniżeli moram kraiom naszym szkodliwą patientur satagentque, aby j. mc. pan marszałek poselski statuta hora zasiadał y do consultatiey, plurium absentia non obstante, przystępował, kto bowiem z j. mc. panow posłow izby nie pilnuie poselskiey y czasu naznaczonego, evidenter patet, że albo prolongatiey potrzebuie seymowey, albo maiestatem izby poselskiey confundit, eludendo tempus, żeby mało co, albo nic nie concludowawszy poysc na gore. Nic słusznieyszego (iako woysku,

ktorego czułoscią y odwagą y ieszcze czasu tak wiele oyczyznie dostaie, że consilia inigere może) zapłacic de integro y taki obmyslic sposob, ut constet certitudo żołdu, anticipatine pracuiącemu, żołnierzowi. Mielibysmy się za szczęsliwych, gdybysmy eodem modo, iako y drugie woiewodztwa, będąc in possessione, contributione aliqua voluntaria z dymow do tey że zapłaty przyłożyc się mogli; lecz gdy fato Reipublicae y naszych kraiow dotąd exulamus, a nigdy słuszney dobr naszych possessiey non participamus y owszem od tegoż Rzeczypospolitey woyska częstokroc ledwo nie barziey, niż od nieprzyiaciela, impediti zostaiemy, tedy j. mc. panowie posłowie nasi hanc publicam woiewodztwa naszego nie ustaiącą calamitatem deferent Reipublicae, czopowe na Biełey Cerkwi y inszych fortecach, w ręku Rzeczypospolitey będących, dotąd ad privatas usus comendantow obrocone y dawno declarowane troie podymnego z uboztwa naszego Reipublicae deferent, tak y te summy nomine woiewodztwa naszego Rzeczypospolitey nasi j. mc. p. posłowie przekażą, aby to mogło na ukontentowanie woyska cedere cokolwiek, tak pan Paweł Tetera, iako y inni calamitoso Reipublicae tempore z dobr naszych wzieli y naszym nieszczęsciem zbogacilisię, kładzie bowiem sobie woiewodztwo summ powziętych na million rożnemi sposobami, a mianowicie evectami, inductami, accyzami y opłaceniem koł młynskich y rudnickich; a iesliby Rzeczpospolita tego przyiąc nie chciała, tedy salva manet kożdemu ex privatis injuriato cum hisce depredatoribus woiewodztwa naszego actio inter causas speciales woiewodztwa naszego non obstante amnistia przeciwko ktorego protestamur, ile że od panow posłow naszych mamy te wiadomosc, że w izbie poselskiey nie było na nic zgody. Szkody iednak, przez woysko jego kr. mosci w dobrach ziemskich poczynione w tenczas mianowicie, gdy obywatele woiewodztwa naszego intraty mogli bydz participes, aby nie były amnistią pokryte, procurabunt j. mc. panowie posłowie y to efficient, aby ante omnia Wasilkowski, ktory y teraz, sub praetextu pozwolenia jego kr. mosci, ludzi kilka set zebrawszy, kraie nasze ingruit, miasto odparcia nieprzyiaciela, tegoż drażni, ostatek poddanych naszych

do kosztownych desperacyi przywodzi, a czasu nastąpienia nieprzyiacelskiego do woiewodztwa Wołynskiego umyka się, zaraz kupę swawolną za uniwersałem jego kr. mosci rospuscił, a sam sub poena capitis do boku jego mosci pana hetmana stawic y kożdemu injuriato odpowiadac nie zbraniałsię. A że contemptus legum iest pewne mentis Reipublicae omen, przeto nie przystąpią j. mc. panowie posłowie nasi do obierania marszałka poselskiego, aż prawu, na przeszłym seymie postanowionemu, in diplomate exulibus, a osobliwie zadnieprzanom, danemu, satisfiet, y reclinatoria ukazane będą, za co osobliwie izba poselska cała uiąc się powinna, ktora nomen legum officinae sortitur, y nie wprzod nowe prawa knowac, aż stare executionem wezmą, conetur, jakoż gdy toż powagą swoią zechce desideriom woiewodztwa naszego sucurrere y przy upomnieniu się vacantow u jego kr. mosci te naszą słuszną praetensią promovere, pozwolą j. mc. panowie posłowie do obierania marszałka przystąpic, a potym żadney inszey nie puszczą materiey, aż in hoc passu ukontentowani będą. Iako iest za co dziękowac j. mc. panom posłom naszym, że in spem fortunae melioris Rzeczypospolitey y naszych kraiow constitutiey, titulo, sądy ziemskie woiewodztwa Kiiowskiego, na przeszłym seymie wymogli tak, aby do teyże constitutiey additum to było; omnem amovebunt curam, iż w regestrze causarum specialium causae expulsionum et alit generis sądzone były, ostrzegszy juxta exigentiam causarum wzdawania, a sposob habitaque ratione spustoszenia, juxta novellam constitutionem do wszystkich exequo należącego, ponieważ zdasię, że nie cale ostrzeżono spraw de novo emergentium do tego regestru neleżących integritas, ktorąsmy już ostrzegli per manifestationem przez nas w trybunale porrectam. Mamy te rellatią, że dekret trybunalski Lwowski przy sprawie z Tynfem y panem Boratynim j. mc. panow superintendentow odesłał na seym zaczym, aby tam dent rationem, mianowicie superintendent Birgoski z Reydem, mieszczaninem Lubelskim, ktorego na mieyscu swoim za dozorce minnice creował, pomogą szczyrze j. mc. panowie posłowie nasi woiewodztwom drugim. Acz to wszystkich j. mc. pa-

now posłow z rożnych concernit woiewodztw, żeby były według dawnego zwyczaiu ex officio dawane posłom gospody, iednak iż to osobliwie wygnancom, ktorzy na strawe posłom dawac nie możemy, przykrzyc się musi; przeto starac się będą j. mc. panowie posłowie nasi o reassumptią prawa oddawaniu grzywien posłom y gospod. Iż prawa postanowione nie tylko a consensoribus ich violantur, ale iuż rożnemi adinventiami subvertuntur y prozno stanowiąsię, gdy subsunt convulsorum solis, iako miedzy innemi pupillorum, osobiscie pupillorum prawam doysc dobrze, titulo, filiae, quae haereditant, obostrzonym krzywdą, ważąsię iednak tutores, ut extant, exempla, na prawo, nic nie dbaiąc wprzod conditionibus pactis millisque, ab inventionibus legem publicam follentibus onerare moritos, a potym exhaereditare pupillos, zlecamy tedy j. mc. panom posłom, aby sollicite staralisię oto, iakoby przez surową na to karę włożoną tutorow malevolentiae zabiegłosię, nec sufficiat de lege publica, iż dobra pupillae przywrocone byc y zapisy, quibuscunque pactis et conditionibus per adstrictum necessitatumque maritum wycisnione, subesse cassationi maią, nie tylko ad instantiam etiam remotissimorum amicorum, iesli proximiores, albo negligunt, albo ex favore tutori conspirarunt in laesionem et lex haereditationem pupillae, ale ad instantiam cujusvis w sądach trybunalskich ex regestro officij sprawowac się, gdyż to publica publicae leges convulsae injuria, takowy tutor et convulsor powinien et convictus dowodami conditionum necessitantium maritum super consensum resignationum per tutorem factorum et haereditationisque pupillae ne ausus convellendae legis publicae et defraudationis mogł, inventionesque quaevis ex haereditandarum laedendarumque pupillarum contra jus publicum crescant, instare y prosic oto, iż tacy opiekunowie, ktorzy loco augendae fortunae pupillaris, nie tylko krew własną bonaque earum dolo et fraudi habent, ale ipsam quoque legem convellunt et tollunt publicam perindeque legis publicae, quae est parens et vix nostra, existant słusznie privatione pati bonorum propriorum, ut a pupilla tutor avulserat, karany byc ma według prawa titulo, lex

requirit audacia plerumque preversorum, ut non simus sola delictorum prohibitione contenti, sed etiam poenam deliquentibus imponamus. A iż siła należy natym Rzeczypospolitey wszystkiey, aby z carem jego moscią Moskiewskim raz pacta przez j. mc. panow commissarzow oboyga narodow namowione, quam cellerrime reducantur in executionem, żeby tym prędzey certus et sufficiens numerus woysk cara j. mc. Moskiewskiego na odpor kożdemu Rzeczypospolitey nieprzyiacielowi per approbationem pactorum był postanowiony y namowiony, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, a oraz inire modos maią ze wszystką Rzeczpospolitą braterskiey z chanem j. moscią y ze wszystkiem Krymem dotrzymania ligi, woysku także jego kr. mosci Zaporozskiemu, aby pewne dobra jego kr. mosci na futory rozdane były, ktore to dobra od stancy żołnierskich wolne byc maią, aby żadney toties stwierdzonemi przysięgami oddania wiernego jego kr. mosci poddanstwa woysko jego kr. mosci y Rzeczypospolitey do zruszenia onegoż nie dawało okaziey, ktorego woyska certus numerus, a woysko Zaporozkie nie w kupie takowe ma miec residentiae, kożdy zas starosta ukrainny na swoich starostwach residowac ma pewną przy sobie chowac ludzi liczbą. Wiemy to dobrze, że się na przyszłym seymie przez commissiey miedzy Rzeczypospolitą a woyskiem jego kr. mosci Zaporozkim nie obeydzie, z poselskiey izby uprosilismy j. mc. panow Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, a z koła rycerskiego pana Jana Suszczanskiego Proskurę, podczaszego Kiiowskiego, j. mc. pana Alexandra na Szumsku Woronicza, podkomorzego Kiiowskiego, pana Jana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, pana Jana Wołczkiebura Olizara, podsędka Kiiowskiego, y j. mc. pana Michała Prykalskiego, pisarza ziemskiego Kiiowskiego, y innych j. mosciow, kogo sobie ex equestri ordine obiorą. Starac się oto j. mc. panowie posłowie maią, aby xięgi woiewodztwa Kiiowskiego tak, iako w W. X. Litewskim, od cara Moskiewskiego oddane były, y oto domowiac się będą, aby poddani nasi na tamte nie przychodzili Dniepru strone y ci, ktorzy z czyiegoż kolwiek

poprzechodzili gruntu, żeby wydani byli. Wielką ztąd Rzeczpospolita ponosi szkodę, że praetia rerum in summam podniosły się censuram, dla tego iż kupcy monete złotą y srebrną zagranice powywozili y tak czerwone złote, iako y talery podwyszeniem ceny curренti in regno przykupowali monetae, tedy ktokolwiek abhinc ważył by się zwyszpomienione pieniądze w większey brac cenie, takowy poena confiscationis bonorum karany byc ma, forum parti laesae inter causas fisci naznaczaiąc, a j. mc. panowie posłowie procurare maią, żeby takowa mennica odwarta była y takowe Rzeczpospolita biła pieniądze, ktore by etiam apud extraneos currere mogli. Propter inopiam ex facultatibus nostris rowno z drugiemi woiewodztwami przy boku jego kr. mosci pana naszego miłosciwego pospolitym ruszeniem stawac nie możemy, tedy pro personis nostris do boku jasniewielmożnego j. mc. pana woiewody, generała ziem Kiiowskich, albo ktorego kolwiek z j. mc. panow urzędnikow ziemskich, ktory pro tunc naywyższy będzie, zkupiemy się, hoc adiecto, że ktory kolwiek z j. mc. panow obywatelow naszych w woiewodztwach inszych ma swoie possessie, a w tymże woiewodztwie Kiiowskim in persona sua poydzie, takowym w tymże woiewodztwie wolno stawiac będzie poczty. Siła na tym należy woiewodztwu Kiiowskiemu, aby forteca Kiiowska ludzmi y municiami dobrze opatrona była, ponieważ w dispositiey niedługo będzie zostawac Moskiewskiey, tedy j. mc. panowie posłowie nasi znosic się maią z jasnie wielmożnym j. mc. panem woiewodą Kiiowskim, aby anticipative przed wysciem Moskwy z Kiiowa nasze praesidium wprowadzone było, aby tandem aliquando za wprowadzeniem onego jasniewielmozny j. mc. pan woiewoda mogł generalne woiewodztwa Kiiowskiego z czynac sądy; a ponieważ propter desolationem znaczna uyma temuż j. mc. panu woiewodzie zostaie intraty, tedy per conservationem dignitatis palatinatis, aby j. mc. pan woiewoda participował summę od cara j. mosci Moskiewskiego, efficient j. mc. panowie posłowie nasi. Insze fortece, iako to: Kamieniec, Lwow, Łodz, Wlodzimirz y Kowel, ktory iuż znaie j. m. pan krayczy coronny

suo sumptu fortificowac poczał, aby dobrze opatrzone były y od statiy żołnierskich wolne, starac się maią j. mc. panowie posłowie; także oycom dominikanom Włodzimirskim sprawic to maią, u ktorych akty publiczne kilka woiewodztw odprawowac sie zwykły, aby grunta ich od żołnierskich stanowisk wolne były. J. mc. pan podskarbi koronny lubo meretur to, żeby in fidem j. mosci zaciągnionych pieniędzy miał by był respectus dla tego, yż woysku rozrywac się nie dał, ale że tenże j. mc. pan podskarbi, tak za niewypłaceniem assignatiey jasniewielmożnemu j. mc. panu woiewodzie generałowi ziem Czernihowskich, wielkiemu posłowi do cara j. mosci Moskiewskiego pro confirmando pacta, cum tota Republica oboyga narodow postanowionych, dla ktorey niewypłacenia tenże j. mc. pan woiewoda legationis suae retardavit cursum, że cale j. mc. dla nierychłego przyscia żadnego według pact in tam ardenti Reipublicae casu nie dawał posiłku y, przez niewypłacenie powinnego Tatarom trybutu, był z niemi do rozerwania okasią ligi, dla ktorego Rzeczpospolita tak znaczną y szkodliwą poniosła ruinę, tudzież y przez niewypłacenie assignatiey woysko in opere belli byc nie mogło, tedy zniesc się maią j. mc. panowie posłowie, aby j. mci kwit niebył dany, aż te wszystkie y woysku zwinionemu wypłaci assignatie. Lubo j. mc. pan Stephan na Czerniehowie Niemirycz, przeszły podkomorzy woiewodztwa Kiiowskiego naszego, nas deseruit, y my j. mc. pana Aleksandra na Szumsku Woronica za prawdziwego podkomorzego mamy y onego zawsze consiliis nostris praesentem odstępowac nigdy nie myslimy, iednak za słuszną rzecz rozumiemy, aby j. mc. panowie posłowie nasi przyczynilisię za j. mc. panem Niemiryczem do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, żeby mu przez dany gleyt do oyczyzny pateat aditus y sprawienia się kożdemu, do jego mosc praetensią maiącemu, sposobnieysza otworzyła droga tak ze, aby za domu iego y osoby samego z wielką substantiey uymą oswiadczone in Rempublicam et palatinatum nostrum zasługi, dany był urząd iaki koronny jego mosci, upraszac jego kr. mosci jch mosc panowie posłowie nasi nie zaniechaią, wniosą przy teyże materiey,

lubo acceptata commoda.occasione, aby teraznieyszemu j. mc. panu podkomorzemu Kiiowskiemu, tak dawno in toga et sago oyczyznie służącemu, co ex pane benemeritorum od jego kr. mosci conferowano było. Tracic musi kożdy żołnierz do przysługi Rzeczypospolitey ochotę, gdy po niespodziewanym chorągwi zwinięciu nie rychło, albo żadney w odyskaniu zasług niema nadzieie, mocno tedy j. mc. panowie posłowie nasi przy tym się opponowac będą, iako by dawne zasługi regimentowi s. p. j. mc. pana Jerzego na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kiiowskiego, w W. X. Litewskim per constitutionem anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, assecurowane, tegoż sukcessorow iako nayprędzey doysc mogło także y zwinionym chorągwiom osobliwie j. mc. pana łowczego Kiiowskiego y j. mc. pana Drzewieckiego zasługi, aby wypłacone były, jużto nie tylko tym, ktorzy publica tractant negotia, ale omnibus notum, iako sprawa ordinatiey Zamoyskiey przeszłych seymow impediebat consilia publica, zaczym aby tak wielkie domy oyczyzny dobrze zasłużone, z ktorych diffidencij woiewodztwo nasze y cała Rzeczpospolita musi byc żalosna, przez sąd jego kr. mosci combinowane były, nie omieszkaią serio intimere j. mc. panowie posłowie nasi y u jego kr. mosci pana naszego miłosciwego słowa in facie Reipublicae na przeszłym seymie danego upomniec. Wielkie w tym a potentioribus odnosimy praejudicium, że poddani zmaiętnosci naszych do nich uciekaią, extraditionem zas y prawem vindicare nie możemy, dla tego że per possessores bonorum suorum wychodzą ex causa extraditionis, serio invigilabunt j. mc. panowie posłowie, aby, gdy convenitur dziedzic o wydanie chłopow in vicem cum possessoribus, należeli ad extraditionem subditorum y zarowno unus ad alium sese non referendo prawne patiantur terminy. Jako kożdemu utrapionemu, tak sirotom pozostałym benemeriti in Republica civis s. p. j. mc. pana Marcina Liniewskiego, łowczego Brasławskiego, podadzą dexteram j. mc. panowie posłowie nasi, aby kwit onemu przez s. p. jasniewielmożnego jego mosc pana Bogusława na Lesznie Leszczynskiego, podskarbiego koronnego, z proviant-magistrowstwa dany

był per constitutionem approbowany. Kożdy, ktory in Republica nie iest peregrinus przyznac to musi, że iasnieoswieconego xięcia j. mc. pana woiewody Bełzkiego tanta sunt merita, że modum coaequandi przybrac ich trudno, zaczym tak tych respectu, iako y zniszczenia nie porownionego dobr xięcia j. mc., primo loco instantiarum maią miec corde j. mc. panowie posłowie nasi przypomniec to jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, ukontentowany y do dalszych przysług dobru pospolitemu potrzebnych przychęcony, a według constitutiey o zniszczeniu Zbarażu anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio postanowioney od Rzeczypospolitey odniosł recompense. Trudno uiąc zasługom jasnie oswieconego xięcia j. mc. Konstantego Wiszniowieckiego, zaczym y tego desideriom o Zmigroda i składu winnego lege publica ostrzeżeniu promovebunt j. mc. panowie posłowie nasi, nim dalsze occurrent in Republica occasiones nagrodę tegoż jego mosci zasług y znieszczenia wielkiemi teraznieyszemi nieprzyiacielskiemi incursiami y obozowaniem pod Wyżgrodkiem dobr ciężkiey ruiny recompensa. Gloriosum opus j. mc. pan Bogusław Horain, sędzia ziemski Kiiowski, przez koszty własne y prace swoie wystawia przed oczy, gdy fortece Łucką nie tylko munitią de proprio ejus, ale y proviantem dostatecznym regulariter erigere poczał, instabunt j. mc. panowie posłowie, aby habeatur respectus tak znacznych prac y kosztow jego mosci. Nie tylko calamitate publica brat nasz j. mc. pan Olizar Wołczkiewicz, podsędek Kiiowski, pressus, maiąc z inszemi rowną bracią zruinowane dobra, ale też po expeditiey Czudnowskiey wszystko woysko Rzeczypospolitey y jnfanteria w miescie jego kr. mosci Korosteszowie na hyberne postanowione, na kilkakroc sto tysięcy szkod uczyniło, wszystkie zboża, bydła, fanty z komor ubogich ludzi pozabierało, instabunt j. mc. panowie posłowie ad ordines regni, aby omnis respectus na tak znaczne szkody był jego kr. mosci y panow commissarzow, aby na verificatią takowey j. mosci ruiny z tego seymu ordinowała Rzeczpospolita. Desiderium jasnie wielmożney j. mc. paniey woiewodziney Brasławskiey o

Miądzyboż, aby od wszelakich wolny zostawał exactij, także wielmożnego j. mc. pana podstolego koronnego Podhayce, ponieważ przez obozy tak woysk koronnych, iako y nieprzyiacielskich, są spustoszone. Wielmożney ieymosci paniey krayczyney W. X. L. aby summa oddana była. J. mosci xiędza archimandryty Mieleckiego aby monaster y z dobrami wolny od stancij żołnierskich zostawał. Wielmożnego j. mc. pana pisarza polnego koronnego ratione avulsionis bonorum aby była recompensa. J. mc. panu staroscie Newogrodzkiemu na Uładowce aby summa assecurowana była. J. mc. pana Tyszkiewicza, maiora, ratione indienatu, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, aby specialis a Republica był respectus. Ktore wszystkie zwyszpomienione punkta instructionis j. mc. panom posłom zwyszmianowanym fidei, dexteritati et conscientiae iterum atque iterum committimus. A te wszystkie puncta instructionis zwyszmianowane aby j. mc. pan marszałek koła naszego, unanimis vocibus uproszony, do grodu Włodzimirskiego per oblatam podał y ręką swoią podpisał, uprosilismy. Działo się we Włodzimirzu dnia szesnastego decembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. У тое инструкъции подпис руки его милости пана маршалъка в тые слова: Wacław z Staieszyna Stoinski, woyski Lubelski, podwoiewodzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкъция, за поданем и прозбою вышречоное особы подаваючое, а за моим урядовым прынятем до книг нинешных кгродских Володимерскихъ ест въписаная.

Книга грод. Владимір. 1667 г, № 1037, л. 706.

XLIII.

Изъ постановленія брацлавскихъ дворянъ, отъ 18 марта 1669 г.: о евреяхъ.

. .. Tak się wyniosła złosc żydowska, że żadnego prawa na siebie postanowionego suis perversitatibus nie dopuszcza w skutek przywodzic, zaczym ineatur modus rigidae animaduersionis et poenarum capitalium interpositionis w czymby kolwiek przeczno prawom dawnym exorbitarent ich malitia...

Книга грод. Владимір. 1669 г., № 1040, л. 749.

XLIV.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ въ Краковѣ въ 1669 г. Просьба къ новоизбранному королю Михаилу о принятіи мѣръ для зашиты Кіевскаго воеводства. О посполитомъ рушеніи. О выдачѣ reclinatorii Кіевскому воеводству. Объ успокоеніи православной церкви. О государственныхъ клейнотахъ. О напечатаніи акта избранія короля. Объ отдачѣ подъ судъ лицъ, подкупленныхъ иностранными послами. О скорѣйшемъ заключеніи вѣчнаго мира съ Москвою. О допущеніи депутата отъ Кіевскаго воеводства въ коммиссію для переписи реестровыхъ козаковъ. О приведеніи къ окончанію процесса между Замойскими и Вишневецкой. Объ улучшеніи качества монеты. О недозволеніи отдавать королевскія имѣнія въ аренду иностранцамъ и лицамъ низкаго происхожденія. О болѣе правильномъ распредѣленіи вакантныхъ званій между лицами, заслуживаюшими награды. Объ удовлетворднiи князя Дмитрія Вышневецкаго за убытки, понесенные имъ при осадѣ Збаража. О недозволеніи имѣть подъ командой одновременно польскую хоругвь и отрядъ иноземцевъ. О назначеніи опредѣленнаго срока для разсмотрѣнія дѣлъ украинскихъ воеводствъ въ главномъ трибуналѣ и о напечатаніи статута, по которому они судятся. О кассаціи рѣшеній каптуровыхъ судовъ. О нѣкоторыхъ измѣненіяхъ въ судѣ. Объ удержаніи за Кіевскими послами прежняго мѣста въ посольской избѣ. О дозволеніи избираться въ сеймовые послы че-

резъ два сейма на третій. О недозволеніи магнатамъ держать надворную стражу въ большомъ количествѣ. О недозволеніи выдавать неосѣдлымъ дворянамъ привиллегіи на почетныя званія и должности. Объ объявленіи званій каштеляна и стольника Кіевскихъ вакантными. Объ обсужденіи вопроса о іезуитскихъ школахъ. О наказаніи пана Пива, держащаго при себѣ большее, чѣмъ положено, количество людей, дѣлающихъ насилія надъ обывателями Овруцкаго повѣта. О награжденіи бывшаго Кіевскаго подскарбія Стефана Немирича. О порядкѣ привоза податей во Львовъ. Объ увеличеніи жалованья и награжденіи писаря польнаго. О награжденіи разныхъ лицъ, между прочимъ, нѣкоторыхъ иностранцевъ, послѣднихъ, чрезъ дарованіе шляхетскихъ правъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волынска отъ уплаты податей и отъ военнаго постоя на десять лѣтъ.

Року тисеча шест сотъ шестдесят девятого, месеца августа двадцатого дня.

На вряде кгродском, в замъку его кор. милости Володимерском, передо мною, Томашом Савицъкимъ, наместникомъ присяглымъ бурграбства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становъшы персоналитер, урожоный его мил. панъ Михалъ Триполский, писар земъский Киевский, маршалокъ на тот час кола рыцерского воеводства Киевского, инъструкцию тогожъ воеводства, презъ их мл. пановъ обывателей воеводства Киевъского на сеймику предсеймовымъ коронацийным згодне постановленую, рукою своею власною подписаную, для вписаня до книг нинешъних кгродскихъ Володимерских пер облатам подалъ, такъ се в собе маючую: Instructia woiewodztwa Kiiowskiego na seym koronationis w Krakowie faelicissime obranego krola jego mosci Michała, krola Polskiego, wielkiego xięcia Litewskiego, na seymiku we Włodzimirzu spisana, a j. mc. panom posłom, sine contradictione obranym, to iest: wielmożnemu j. mc. panu Alexandrowi na Szumsku Woroniczowi, podkomorzemu, j. mc. panu Janowi Suszczanskiemu Proskurze, podczaszemu, jego mosci panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi, urzędnikom ziemskim Kiiow-

skim, dana dnia dwudziestego augusti anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono. Każdy to przyznac musi, że dawna dispositia Bozka, ktora creat reges et format principes, dała wieczny pochop y utwierdziła pectora civium Rzeczypospolitey Polskiey do podzwignienia oyczyzny, aby opuszczony thron magestate nowo luminari osadzic et serenare mogli, jakoż zostawiwszy posteritati nostrae encomium, per liberas voces szczęsliwie nam panuiącego obralismy pana. Weselisię weselem doskonałym, oyczyzna cała, maiąc pewną nadzieię, iż cum hoc lumine novo wruci się dawna sława, dawne szczęscie, pożądany pokoy y czasy złote do Rzeczypospolitey, weselic się nad inszych musi woiewodztwo Kiiowskie, ktoremu spes affulsit ammisorum restitutionis, że za szczęsciem obranego pana, a teraz faelicissime koronowanego, do fortun swoich przydą, jakoż ich mosc panowie posłowie, powinszowawszy jego kr. mosci długoletnego panowania, pokornie prosic będą, aby użyc raczył clementiam nad tym utrapionym woiewodztwem y remedium wynalazł, iako by te woiewodztwo, dawno czekaiąc refrygerium, szczęsliwym panowaniem jego kr. mosci mogło przysc ad faelicem successum. A nie nayduie lepszego sposobu toż woiewodztwo stabilitatis suae, iako kiedy, ex innata virtute et amore in patriam, na zruinowanie zawziętosci nieprzyiacioł Rzeczypospolitey pospolite ruszenie ex facultatibus za instantią jego krol. mosci uchwalone et ad effectum przywiedzione a tota Republica będzie, woiewodztwo też Kiiowskie, lubo są exules y maią libertatią od pospolitego ruszenia, ostatek fortun swoich y zdrowie przy dostoięstwu jego krol. mosci na reinductią samych siebie y na ukrocenie nieprzyacioł Rzeczypospolitey poniosą y iuż połkownika y rotmistrzow dla lepszepo porządku miedzy sobą obrali, co declaratum iest przez osobliwe laudum. A że ich mosc panowie obywatele są orbati substancyi swoich przez insult niepryiaciela, ich mc. panowie posłowie upraszac będą jego kr mosci y wszystkiey Rzeczypospolitey o naznaczenie ex primis vacantibus reclinatorium na całe woiewodztwo, seorsive iednak prosic będą na obywatelow tego woiewodztwa, za Dnieprem

dobra maiących, gdy et per diploma woiewodztwu dane iest, to a tota Republica declaratum y ni doczego nie przystąpią, aż się temu satisfiet. Iest to lege contra, aby religia ritus graeci przy swoich wolnosciach, prawach y prerogativach nie zostawała, więc że te uspokoienie per tot tempora ad suum effectum nie przyszło y teraz novissime na electie jego kr. mosci w reces ta materia poszła j. mc. panowie posłowie po obraniu j. mc. pana marszałka przy tym oponent se, aby żadna wprzod materia traktowana nie była, ażby satisfactum było religiey ritus graeci disunitorum tak w oddaniu cerkwi y dobr; upomnią się też serio o naznaczenie commissarzow do odebrania cerkwi y dobr tamże zaraz, ratione władyctwa Przemyskiego, władyctwa Lwowskiego, archimandrij Leszczynskiey, omnem curam adhibebunt; tudzież o reclinatorium ex bonis ecclesiasticis vacantibus j. mc. oycu Winnickiemu, metropolicie Kiiowskiemu, ktory propter injuriam temporum niemoże miec aditum ad bona. także y apparata metropolitanskie, indebite u kogo inszego in possessione będące, domowią się. Sam czas per occasio felicis coronationis jego kr. mosci pana naszego exigit po całey Rzeczypospolitey, aby clenodia Reipublicae wszystkie presentowane były, j. mc. panowie posłowie attentissime doyrzec tego maią, żeby kleynoty, według inventarzu millesimi sexcentesimi undecimi oddane, in casu zas, iesliby nie wszystkie, iako inwertarz opisuie, okazali się, instabunt ich mosci, żeby ci j. mc. panowie senatorowie y urzędnicy koronni, ktorzy w zawiadywaniu mieli y maią, dali rationem, gdzie się rozeszło proficuum Reipublicae, alinationem kleynotow przymą, a co poszło ad privatum usum, to jch mc. w zawiadywaniu maiące, ex proprio refundere powinni y oto sądzeni bydz maią. W wielkim podziwieniu woiewodztwam to byc musi, że dawne consuetudo et lex circa electionem dana nie przychodzi ad effectum y, iako zawsze bywało, aby sufragia wiernych poddannych obranego per liberas voces pana do druku podane były, teraz qua metodo staneło, iż z oswiadczoney życzliwosci, przeciwko obranemu panu, nie iest contestatio autentica przez druk, pilnego w tym przyłożą

starania j. mc. panowie posłowie w dowiadywaniu, dla czego to się stało, y, aby były podane do druku, procurabunt; rationem zas odmienienia deputatow ad orbitantias woiewodztwa Kiiowskiego maią się dowiedziec. Iako zawsze nicorruptialis fides była synow Rzeczypospolitey naszey Polskiey, barziey sobie libertatem, niżeli jakie upominkowanie ab exteris, kładli, niezagrzebiona y dotąd in pectoribus taż virtus życżliwych oyczyzny synow, a że fama volat o niektorych, jakoby mieli hanc virtutem suam odmienic, pokwapiwszy się za podarkami y wyliczeniem pewnych summ ab exteris, ktorych, iako dawne prawa et constitutiones regni pro hostibus Reipublicae declaruią, tak j. mc. panowie posłowie nasi, wziąwszy wiadomosc od jch mc. wiadomszych o takowym postępku, legi publicae et votis totius Reipublicae accomodowac się powinni y o sąd na takowych prosic jego kr. mosci będą. Dabit przytym j. mc. pan Czerkas rationem, cuius instinctu et mandato iezdził po Ordę zaciągaiąc, czego pilnie doyrzec maią. Ni na czym barziey, iako na commissiey wiecznych pact z carem jego moscią Moskiewskim fundatur uspokoienie Zadnieprskiey prowintiey y woiewodztw tam będących, tak odebranie fortecy Kiiowskiey, j. mc. panowie posłowie jego kr. mosci prosic będą o prędkie przyprowadzenie ad effectum tey commissiey, non obviando szczęsciu jego kr. mosci; jesli by też do wypisu kozakow regestrowych przyszło, commissarz nie na seymie, ale na seymiku relationis z woiewodztwa Kiiowskiego, obrany byc ma. Przez tak wiele seymow niemało zawsze sprawa czasu bierze ordinatiey jch mc. panow Zamoyskich z xiężną jeymcią woiewodziną Ruską et cum successoribus j. mc. pana woiewody Sędomirskiego więc, żeby iuż więcey ta sprawa nie tamowała negotia Reipublicae, invenient modum cum tota Reipublica, j. mc. panowie posłowie do uspokoienia. Wielki uszczerbek cała Rzeczpospolita ponosi w namnożeniu monety szelągowey, za ktorą wielkie monopolia rożnych towarow potrzebnych stanowi szlachieckiemu nastąpili, a że się dzieie to ex occasione Tynfa y Boratyniego, a niedozorem j. mc. pana Krasinskiego, podskarbiego koronnego

przeszlego, tedy ponieważ submittowałsię onych stawic, j. mc. panowie posłowie instabunt, aby dosic się stało tey submissiey, a jego kr. mosci prosic będą o lepszą monetę z minnic jego kr. mosci; ecconomie też krola jego mosci, ze byli ante electionem in dispositione j. mc. pana podskarbiego koronego y innych administratorow, tedy faciant calculum Reipublicae, gdzie się co podziało, ad posterum aby ecconomie w administratią nie były dawane cudzoziemcom, ani ignobilibus personis. Ktokolwiek bene meretur de Republica z stanu szlacheckiego, spodziewa się miec gratitudinem od jego kr. mosci, ale że iest zatamowana droga tenuioris fortunae wiernym poddanym jego kr. mosci ad gratiam, przez rozdawanie wiele wacansow unius personae et minorennibus, tudzież per jura communicativa białogłowami tak barzo iż wiele wylewaią krwie dla Rzeczypospolitey, a nic nie biorą, suplicowac panowie posłowie będą do jego kr. mosci, aby w wacansach adaequata distributa była bene merentibus, obwarowawszy in futurum, aby tego więcey nie było, a te jura communicativa także possiessiones minorennium bonorum Reipublicae skasowane były, providebunt z tym iednak dokładem, że teraznieysze vacansy obywatelom woiewodztwa Kiiowskiego, według diploma dane, rozdawane byc maią. W oczach wszystkiey Rzeczypospolitey lucidissime emanant odwagi nieporachowane, koszty bez nagrody, desolatią bonorum tempore obsidionis Zbaraża propter Rempublicam xiężęcia j. mosci woiewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, ktora szkoda w desolatiey Zbaraża, iuż per commissarios assignatos od Rzeczypospolitey iest lustrowana, jch mosc tedy panowie posłowie, stosuiąc się do prawa pospolitego w szkodach, przez obozy poczynione in bonis haereditarijs, pilno w to się włożyc maią, iakoby ex primis vacantibus xiąże jego mosc ukontentowany został; także y ratione odebrania starostwa Drabimskiego a summa liquidowana et assecurata, względem stawienia ludzi na pilnowanie limites Ukrainy, z skarbu Rzeczypospolitey wypłacona y oddana aby była. Iuż to nieraz praedicatum, żeby ci jch mosci, ktorzy chorągwic polskiego zaciągu maią, nie mieli reimentow cud-

zoziemskich, procurabunt j. mc. panowie posłowie, prawem obostrzywszy poenam na takowych, in eadem włożyszy, aby się takowe inconvenientia niedziały, excepto jch mc. panow hetmanow a zwinionym chorągwiom, tak dawnym, iako też y swiże, aby zapłata doszła, urgebunt. Miało iedne consolatio woiewodztwo Kiiowskie a Republica, że sancta justicia non vacillabit w sprawach onych, a to przez sądzenie regestru spraw specialnego, więc że nad wolą woiewodztwa Kiiowskiego in dubium vocovano te sądy per constitutionem electionis y pociągnieniem trybunału do swiętego Thomasza, przyłożą sedulo pilnosci w reassumowaniu tych sądow, hoc adicto, żeby w tym że regestrze sprawy do zapisow et simpliciurs inviciae, oprocz spraw granicznych, sądzone były, ten zas czas, ktory iest declarowany w sądzeniu trybunału post festum sancti Francisci, na tygodnie woiewodztwa Kiiowskie, Wołynskie, Brasławskie y Czernihowskiego podzielono y constitutione approbowano, w ktore tygodnie żadna sprawa innych woiewodztw sądzona byc nie ma, y statut, ktorym się te woiewodztwa sądżą, był drukowany. Dekreta, na sądach kapturowych ferowane, ktore contra legis sapiunt, cassowane y annihilowane staraniem j. mc. panow posłow byc maią, iednak za dowodem partis laesae. Correcturam jurium mianowicie processow przewlokłych executiey przędkosc, depactationem od urzędnikow grodzkich y sądu ziemskiego, względem iechania na executią y naznaczenie od executiey scrutiniey solarium, neglientiam officialistow in executionibus y obostrzenie rigoris juris, podwyższenie win, ktorzy contraveniunt decretis tribunalitijs, owszem uznanie succubitiey poenas complićitatis, według zapisu sprawowanie się in foro, sine exceptionibus et sine appellatione na trybunał, w kancellariach placenie minut, wszystko commitimus fidei jch mosci, iednak obowiązuiemy, aby to wszysko nam declaratum było per constitutionem. Względem mieysca w izbie poselskiey upomnią się, aby posłowie naszego woiewodztwa mieli locum designatum, iako mamy w trybunałach y iako declaratią daią. To też miec chcemy, aby po trzech seymach był capax iechania na seym·

poseł, anie na kozdy seym. Należy to ad correcturam jurium, aby była descriptio assistentiey majorum in fortuna braci naszych, ktorzy barziey propter oppraessionem nobilitatis chowaią gwardie, niżeli dla obrony Rzeczypospolitey, niech tedy per legem będzie determinata jch mc. assistentia. Inibunt modum j. mc. panowie posłowie cum Republica, iakim sposobem facilior będzie aditus executionis decretorum in bonis jch mc. oneratis. Wielka iest y w tym variatia,. że inpossessionati otrzymuią przywilegie na dignitarstwa y urzędy ziemskie; y lubo iuż constitutią warowano, aby takowe nie wychodziły privilegia y iuż poena założona na donatariusza dwa tysiąca grzywien forum w trybunale inter causas officyi naznaczone, iednak iż his poenis takowy abusus pohamowac się nie może, vigilabunt jch mc. panowie posłowie, aby major poena, to iest, cztery tysiąca grzywien polskich cum ammissione officij. Tamże in eodem termino starac się będą, aby kasztellania y stolnikowstwo Kiiowskie były pro vacanti, gdyż są inpossessionati possessores officiorum. Ich mc. oycowie jezuici, w Warszawie reziduiący, ponieważ nie maią pozwolonych szkoł, a teraz one eriguią, zabiegaiąc zamieszaniu studentow z ludzmi przyiazdzaiącemi ad tractanda publica negotia, maią byc te szkoły zawarte per constitutionem. Barziey wielką szkodę residentia pana Piwa w powiecie Owruckim, niżeli commodum Reipublicae przynosi, ktory nad comput waży się miec ludzie woluntarskie, inscia Reipublica, dowiedzą się j. mc. panowie posłowie, za czyim listem przypowiednym te ludzie chowa na zruinowanie kraju tamecznego, y procurabunt, aby te ludzie zwinieni y zwiedzeni byli, a sam aby był karany, według wynalazku Rzeczypospolitey; instabunt, też serio j. mc. panowie posłowie nasi za j. mc. panem Staphanem Niemirzyczem na Czernichowie, przeszłym podkomorzym, aby jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, pomniąc na zasługi y odwagi z wielkim kosztem tak domu j. mosci, iako y samego jego mosci, Rzeczypospolitey oswiadczone, maiąc też respect na woiewodztwo nasze, żebysmy się przez seymiki nie mieszali, żesmy, gdy nas deseruit j. mc., obrali j. mc. pana Alexandra Wo-

ronicza na Szumsku, podkomorzym Kiiowskim, także bene meritum oyczyznie y woiewodztwu naszemu civem, conferował jego kr. mosc wyszszy urząd koronny, albo stołek senatorski j. mc. panu Niemirzyczowi; a że rożne ma j. mc. pan Niemirzycz aggravationes, personam suam y domowych zachodzące, occurent jch mosci, ut prosint indemnitati et securitati jch mc. Dozor płacenia woiewodztwu iest zlecony j. mc. panu pisarzowi polnemu y jego mosc incurabit wiedziec expensa quarty takiey, aby taż kwarta zwożona była do Lwowa in praesentia j. mc. pana pisarza polnego przy pisarzu skarbowym, czego, że nie czyni pan Kowalikowsky, domowią się jch mc. panowie posłowie, aby disiderio jego mosci pana pisarza polnego koronnego, ile to iest lege declaratum, dosic się stało. Także też o podwysszenie jurgieltu j. mc. panu pisarzu polnemu y o ukontentowanie vacansem znacznym za odwagi y przysługi Rzeczypospolitey jch mosci starac się pilno będą, Nie po iędnokroc woiewodztwo w jnstructiach zlecało jch mc. panom posłom o zabicie j. mc. pana Wyhowskiego, woiewody Kiiowskiego, domowic się, więc nie wiemy, ex quali occasione ta krew szlachecka vindictam wziąc nie może, prosic będą o sąd ich mosc panowie posłowie w tey sprawie. Nie małą krzywdę ponosi in honore j. mc. pan Ilinski, woyski Czernihowski, z dekretow sądow kapturowych woiewodztwa Wołynskiego, zaczym deducet suam innocentiam, że iest non incompetenti foro sądzony, a jch mc. panowie posłowie przy tym staną, aby hoc decretum było cassabile. Wielmożny pan Alexander Woronicz, podkomorzy Kiiowski, nie szanuiąc zdrowia swego y substantiey uymą, służy Rzeczypospolitey życzliwie y nie raz więzienie nieprzyiacielskie propter Rempublicam ucierpiał, spodziewa się łaski jego kr. mosci; tak też y j. mc. pan Suszczanski Proskura, podczaszy, wiek swoy w woysku prowadząc do sędziwosci a z niemnieyszym uszczerbkiem zdzowia y substanciey, godzien iest ukontentowania od jego krol. mosci, za ktoremi ich mc. panowie posłowie intercedunt. Dobrze to zasłużyli in Republica jch mosci: j. mc. pan Choynacki, starosta Żytomirski, j. mc. pan Kowalowski, lowczy Kiiow-

ski, wniosą]nstantią jch mc. panowie posłowie do jego krol. mosci et ad totam Rempublicam, aby mogli miec mercedem odważnych prac swoich, j. mc. panu staroscie Żytomirskiemu znaczną jaką daniną, a j. mc. panu łowczemu Kiiowskiemu, ktory y teraz koszty na commissią do Moskwy proprio sumptu prowadzi, na dzierżawie Osiekrowa przyznaniem lennosci, albo li też ukontentowaniem summę, iako na tych ze dobrach. Constitutiey uwalnia bona terrestria ab omnibus oneribus j. mc. panow żołnierzow y zakazuie locationem obozow na dobrach ziemskich, więc że oboz teraznieyszy iest postawiony na gruntach j. mc. pana Jana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. pana Mikołaja Wielhorskiego, j. mc. pana Andrzeja Rogulskiego, j. mc. pana Michała Komorowskiego, j. mc. pana Mikołaia Karsnickiego, j. mc. pana Mikołaia Bobinskiego, za ktorym postanowieniem wielka desolatia w zbożach, w robocie na przyszły rok przeszkoda dzieie się, jch mc. panowie posłowie o satisfactią w krzywdach domowiąsię. Ponieważ nie na ieden seym petita wnosiło woiewodztwo w interessach j. mc. pana Kazimirza Krasickiego, y teraz instabunt jch. mc. panowie posłowie, aby to wszystko, cokolwiek jego mosc sam wniesie, miało suum robur. Złota wolnosc polska wielom z narodow cudzoziemskich nobilibus smakuie, iakoż kiedy znaczna iest odwaga dzielnosci j. mc. pana Delmarka, j. mc. pana Tyszkiembeka, oberszterow jego krol. mosci, in Republica, tedy jch mc. panowie posłowie ad totam Rempublicam zalecą ich mosc, aby za indigeny Korony Polskiey swobod przyięci zostali, do ktorych wolnosci y swobod dobrze zasłużony j. mc. pan Berencza, oberszterleitnant jego krol. mosci, garnie się, ten aby do kleynotu szlacheckiego w oyczyznie naszey był przypuszczony. Także też j. mc. pan Piotr Lebedowicz, człowiek godny y dla całosci Rzeczypospospolitey, nie żałuiący hanc gratiam od Rzeczypospolitey żąda, a jch mosc panowie posłowie w promowowaniu y otrzymaniu nobilitatiey pilnego przyłożą starania. Pobożnosc y swiętobliwe życie j. mc. oyca Stephana Horaina, archimandryty monastera Mieleckiego, indiget po nas zalecenia ab oneribus

militaribus dobr archimandrij, ponieważ dobra sunt terrestria y iuż barzo desolała, adhibebunt curam jch mc. panowie posłowie o libertatią. Wniosą do jego krol. mosci y całey Rzeczypospolitey za j. mc. panem Hipoldem Alexandrem Snitowskim, iako za wygnancem z woiewodztwa Kiiowskiego, a dobrze zasłużonym, aby summa osm tysięcy na erectią woytowstwa Żukowa, w woiewodztwie Lubelskim będącego, approbowana była cum advitalitate, a post decessum onego y jey mc. pani Marianny de Brzezie Snitowskiey proximis eorum, od tego, ktoby chciał possidere, oddana była. Niemniejszą ich mc. panowie posłowie będą mieli curam, aby summa Trubecka tak dawno jch mc. panom Sołtykom y teraz dobrze oyczyznie zasługuiącym z skarbu Rzeczypospolitey wypłacona była. Przywiley ad male narrata caducowy j. mc. pana Stephana Rostka uproszony po panu Jerzym Jeniczu, sędżim grodzkim Krzemienieckim, uti arianum, ktory ante constitutionem de arianis na lat dziesięc umarł, iako niesłusznie uproszony ma byc cassowany, o co się domowią ich mc. panowie posłowie. Wniosą jnstantią do jego krol. mosci za possessorami woytowstwa Samborskiego y starostwa Przemyskiego, tudzież za j. mc. panem Gałęzowskim, ratione odebrania woytowstwa y ratione violentiarum, aby sądzone byli, jch mc. panowie posłowie jego krol. mosci prosic będą. Wielka desolatia miasta Włodzimirza wprzod od nieprzyiaciela, a potym od niediscretnego żołnierza, ponosi, jch mc. panowie posłowie wniosą ad Rempublicam intercessio y serio domowią się o eliberowanie od podatkow miasta tego z zydami, tam mieszkaiącemi, takze od stawania chorągwi y dawania chlebow y od wszelakich assignatij na lat dziesięc. Ktore wszystkie puncta, artykuły, przez nas namowione y postanowione, także też y wszystkie instantie commitimus ich mosci panom posłom naszym fide, honore et conscientia ich mosciow staraniu obowiązawszy, cum hoc declaratione, aby się też do artikułow w instructiey electionis applicowali, y dla wagi większey ręką j. mc. pana marszałka naszego rycerskiego są podpisane. Działo się we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, dnia dwudziestego augusti tysiąc szesc set

szescdziesiąt dziewiątego. У тое инъструкъции подпис руки его мил. пана маршалъка в тые слова: Michał Trypolski, pisarz ziemski Kiiowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego. Которая жъ то инъструкъция, за поданем и жаданемъ вышъ менованого offерента, а за принятемъ моим урядовым, до книг нинешъних кгродских Володимерских естъ уписаная.

Книга грод. Владимір. 1669 г., № 1040, л. 1003.

XLV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 29 сентября 1669 г. Выборъ пословъ. Выраженіе вѣрности новоизбранному королю и готовность поддерживать его. Утвержденіе новосоставленнаго при избраніи короля соглашенія. Объ обузданіи жолнеровъ. О недозволеніи духовнымъ облагать дворянскія имѣнія поборами и подстрекать дѣтей, воспитывающихся въ ихъ школахъ, къ переходу въ духовное званіе О недозволеніи утверждать фундаціи, могущія принесть вредъ церквямъ и самимъ фундаторамъ. Объ установленіи добрыхъ отношеній между уніатами и православными. О награжденіи митрополита Кіевскаго Антонія Винницкаго, возвращеніи ему отнятыхъ имѣній и удовлетвореніи его за убытки, причиненные ему Шумлянскимъ. Объ освобожденіи Перемышльскаго епископства отъ тягостей военнаго постоя. Объ оставленіи епископства Мстиславскаго и архимандріи Лещинской за православными. О возвращеніи православнымъ церквей въ землѣ Бельзской. О закрытіи славянскихъ типографій въ Русскомъ воеводствѣ, кромѣ Львовской. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой и монастыря Бѣлостоцкаго отъ военнаго постоя. О подтвержденіи правъ и привилегій Кіево-печерской лавры. Объ измѣненіи прежнихъ постановленій о трибуналѣ. Объ оказаніи снисхожденія разореннымъ. Объ отысканіи виновниковъ появленія низкопробной монеты. О недозволеніи раздавать коронныя имѣнія въ награду. Объ оказаніи помощи обывателямъ украинскихъ воеводствъ. О принятіи мѣръ противъ новопожалованныхъ дворянъ, наносящихъ обиды стариннымъ. О недозволеніи гродскимъ урядникамъ рѣшать въ своихъ мѣстныхъ судахъ личныя дѣла. О правѣ участія въ сеймикахъ арендаторовъ и залогода-

телей. О протестахъ противъ выбора короля Михаила. О назначеніи спеціальнаго канцеляриста, для записыванія актовъ украинскихъ воеводствъ въ метрику. О недозволеніи земскимъ урядникамъ небрежно относиться къ своимъ судейскимъ обязанностямъ. О дѣлѣ короннаго гетмана Любомирскаго. Объ исправленіи и отпечатаніи статута, по которому судятся украинскія воеводства. О производствѣ люстраціи. О внесеніи посольскаго протеста на сеймѣ въ книги земскаго суда. О порядкѣ составленія новыхъ постановленій о трибуналѣ. О сборѣ чоповаго. О подтвержденіи прежняго порядка выбора епископовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. О возвращеніи князю Острожскому, отнятаго у него королемъ Яномъ Казимиромъ грунта въ Варшавѣ. Объ уплатѣ долговъ Сигизмунда III. Объ установленіи таксы на рабочіе руки. О преслѣдованіи Александра Илинскаго за уклоненіе отъ суда. Просьба, чтобы послы и сенаторы заботились о нуждахъ украинскихъ воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкоцинъ оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволеніи Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволеніи устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ гродскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхъ постановленій на вознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволеніи отнимать у судебныхъ старостъ ихъ староства. О возстановленіи церкви св. Михаила въ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести недѣль; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволеніи имъ мѣшаться во внутреннія дѣла.

Року тисеча шестсот шестдесят девятого, месеца авъгуста дня двадцат третего.

На вряде кгродском, въ замъку Луцъкомъ, передо мною, Мацеем Казимером Ястребъским, наместником буркграбства и замъку Луцъкого, и книгами нинешъными кгродскими Луцкими, становъшы очевисто, уроженый его милостъ панъ Кгабриелъ Гулевичъ зъ Воютина, хоружый земли Черниговъское, маршалокъ на тот часъ сеймику Волынского, для записаня до книгъ нинешъных, подалъ перъ облятамъ инъструкъцию, одъ их милости пановъ обывателей воеводства Волынского их милости паном послом на сеймъ коро-

национис даную, з подписом руки своее, о чом тая инъструкъция нижей вписаная шырей в собе мает, просечы, абы прынятая и до книгъ въписаная была, которую я, уряд, прыймуючы, чыталем, и так се въ собе писмом полским писаная мает: My, rycerstwo woiewodztwa Wołynskiego, ziachawszy się pro die vigesima augusti in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono do Łucka na seymik constitutione electionis novi regis naznaczony, gdzie nie tylko ex constitutionibus, ale y z ustney rellatiey jch mc. na electiey krola jego mosci praesentium pewną powzielismy wiadomosc, że Krol krolow, Pan panuiących, w nieprzystępnym swietle mieszkaiący, pan Bog dał eam unanimem mentem Korony Polskiey y W. X. Litewskiego civibus, iż, stosuiąc się ad legem divinam y do zwyczaiow wszytkich pod słońcem narodow, de medio concivium tey Rzeczypospolitey obrali za krola y pana wolnym narodom najasnieysego jego kr. mosc, pana naszego miłosciwego, za ktorą wszechmocną łaskę y dobrodzieystwo, nam coelitus daną, wszyscy my oddalismy Naywyższemu chwałę y dziękow czynienie A zgodnie z posrzodku nas obrawszy na seym coronationis, die vigesima nona septembris in anno currenti millesimo sexcentesimo sexagesimo nono w Krakowie naznaczony, de medio nostri bracią naszych, posłow, wielmożnych: j. mc. pana Wacława Hulewicza, na Koniuchach, Łuckiego, j. mc. pana Jerzego Wielhorskiego na Horochowie, Włodzimirskiego, j. mc. pana Stephana Ledochowskiego na Korytnie, Krzemienieckiego podkomorzych, wielmożnego j. mc. pana Stephana na Malowie Zahorowskiego, starostę Włodzimirskiego, j. mc. pana Gabryela Hulewicza z Woiutyna, chorążego Czernihowskiego, y j. mc. pana Jana Danilewicza Czekonskiego, ktorym, iako już veteranis Reipublicae, gnaris to, co infra sequitur, zlecamy y na seymie przyszłym agendum poruczamy. Naprzod aby przez marszałka poselskiego jego krol mosci panu naszemu miłosciwemu powinszowali thronu, na ktorym od pana Boga posadzony, y te nasze majestatowi panskiemu opowiedzieli życzliwosc zdrowia y czerstwosci, y zwycięztw ze wszytkich nieprzyiacioł Rzeczypospolitey, y długiego na swey

fortunae panowania jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu życzemy, aby plenus aeri, satur dierum, laceratam Rempublicam wziąwszy, posteritati nostrae oddał integram; y żeby był y żył felicior Augusto, melior Traiano; od nas zas, iako od wiernych jego kr. mc. poddanych, aby deferant majestati filiale nostrum obsequium y declarowali, że nietylko fortuny nasze wszytkie, ale vitam et sanguinem przy dostoienstwie krola jego mosci pana naszego profundere gotowismy. Jakoż skorośmy powzicli jakies aboday falsos rumores, że nayduią się ci w oyczyznie naszey, ktorzy electią jego kr. mosci pro irrita miec usiłuią, tedysmy zaraz expediowali do jasnie oswieconego xiężęcia j. mc. pana woiewody Wołynskiego peregrius od woiewodztwa naszego pronunc ex morbo podagrae decumbentem, prosząc, aby invigilet, a postrzegszy quod nocivum, dawał znac przez swoie do grodow uniwersały; jesliby też xiąże j. mc. tardaret dawac znac, tedy wielmożnemu j. mc. panu Wacławowi na Koniuchach Hulewiczowi, podkomorzemu Łuckiemu, fraterne injunximus, aby swemi obwiescił nas universałami y do sciągnienia się czas y mieysce determinował, na ktore my pospolitym ruszeniem, in armis et cum armis ziachawszy się, idziemy spieszno do boku jego kr. mosci, vitam raczey nostram obrawszy sobie stracic, niżeli słyszec y widziec adversi quid, coby jego kr. mosci pana naszego miłosciwego anxium et sollicitum distinere miało. Aże in locum instructiey jego kr. mosci actus electionis pana naszego miłosciwego ad manus nostras devenit, w ktorym pacta conventa wyrożone, my his bene trutinatis et examinatis, że przez jego kr. mosc poprzysiężne approbavimus, iednak, w czym ieszcze nie dosyc stało się, przydaiemy osobliwie. Iż ciężkie od niemałego czasu cała Rzeczpospolita dzwiga jarmo z occasiey incorrectae et indisciplinatae militiae tak dalece, że łzy ubogich ludziey przenikaiące niebiosa successui szczęsliwych skutkuw woiennych non evident y błogosławienstwo Bozkie zastanawiaią, czego iuż dłużey na karkach naczych, iako gens libera, niechcąc dzwigac, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym na początku consiliorum przed wszytkiemi materiami

z całą Rzeczpospolitą ineant modos ordinatae militiae, aby tak ciężkim y niesłychanym hibernom y prechodom, ktore ieszcze superant hibernorum extòrsiones, zabieżeli, albo remedio ustawicznego in confinijs regni hibernorum, ktore miedzy rzekami Bohem, Bożkiem y Dniestrem byc maią, aby się żołnierz po oyczyznie nie przechodził, ale na mieyscu stoiąc przez deputaty na swięty Marcin we Lwowie hyberną odbierał; albo iesliby się ten nie zdał sposob, tedy satius na powiatowego żołnierza ex facultatibus bonorum pozwalamy. Aże inaudito exemplo bez wszelakiey potrzeby in meditullio woiewodztwa naszego już to po kilkakroc z ostatnią zgubą naszą obozy stawaią, tedy lege publica od takowey oppraessiey upominac się ex onerationem, przeto y obowiązuiemy jch mc. panow posłow naszych fide, honore et conscientia, aby sine lege ordinationis woyska et ex oneratione perpetua tegoż woyska od woiewodztwa naszego do nas nie powracali, by się też y seym zerwac miał, gdyż dłużey takowey plusquam Othomanicam, abo Moschoviticam tirranidem, pati nie możemy. Patrząc y dzis z żalem naszym, że obozy w Bohurynie y w Uholcach, maiętnosciach j. mc. Hulewicza y j. mc. pana Wilhorskiego, braciey naszych, per vitam suae woynę tractuiących, stoią y extremam w nich y w okolicy czynią desolationis abominationem. Nigdy to za przodkow naszych y za wieku naszego nie było, kiedy practicatum, aby jch mc. spirituales gratiam mieli maiętnosci nasze wyderkafami, dziesięcinami obkładac, iako to teraz noviter czynic poczęli, że y dzieci, nawet szlacheckie syny, invitis, inconsultis et inscijs parentibus, w klasztory incompletae aetatis indudunt, w kłopoty, frasunki et extremas anxietates rodzicow prowadząc, co Reipublicae deferent jch mc. panowie posłowie naszy, y gdy Respublica inter exorbitantias y te compositionem inter status wezmie ad tractandam exorbitantią, tedy jch mc. panowie posłowie naszy quam maxime instabunt et curabunt, aby jugum servitutis na kraie nasze dziesięcin y wyderkafow jch mc. spirituales nie zaciągali, szlacheckie syny sitiunt w szkołach crescere ad usus Reipublicae; a iesli by ktorzy, sponte sua, maiąc

annos już discretionis, miał sacris initiari, tedy ad quartam tylko sortem patrimonij należec będzie, judicium też compositum aby omnino w trybunale zniesione było. Nad to domowic się jch mc. p. posłowie maią, aby fundacie nowe, ktore by ad praejudicium ecclesiarum cathedralium, albo episcoporum loci ordinariorum, także samych fundatorow, ziawiac się miały, żadney uwagi nie mieli y przeciwko ktorym by reclamationes et protestationes zaszły a loci ordinarijs vel ipsis fundatoribus, vel eorum proximoribus, albo od kogokolwiek ex respectu publico zaniesione y producowane były, na apoprobatią onych na seymie nie pozwolą y owszem resistent jch mc. panowie posłowie naszy. Iesli że co może byc sanctius, iako miec zgodę miedzy wzroznionemi narodami, a ponieważ miedzy narodem Ruskim relligiey graeckiey, unitami y disunitami, wielkie zaszły diffidentie, ktore przez tak długi czas publica regni mieszaią negotia, przetoż pilnie instabunt jch mc. panowie posłowie nasi, aby te wszytkie miedzy tym narodem diffidentie ratione quorumvis praetextuum, aże puszczaiąc iuż w dalszy recess były uspokoione, y tey że relligiey graeckiey disunitis prawa, przywileia, diplomata juramentem jego kr. mosci specifice confirmowane były. Także puncta electionis swiętey pamięci jego kr. mosci Władysława y po nich subsecuta diplomata do należney swoiey executiey per commissarios aby przywiedzione były. Jego mc. ociec Winnicki, metropolita Kiiowski, ponieważ ob injurium temporum do possessiey oney przysc nie może, instabunt jch mc. panowie posłowie, aby krol j. mc. temuz oycu Winnickiemu ex primis vacantibus, uti bene merito, reclinatorium obmyslic raczył y dobra deoccupowane, iako to episkopią Lwowską, archimandrią Uniowską, legitimo jure onemu służące, quo usque nie wnidzie na metropolią, przywrocic raczył; także sprawę o naiazdy, violentią mocną, przez oyca Szumlanskiego popelnione bez wszelakiey odwłoki y recessu na teraznieyszym seymie coronationis aby sądzono; apparata tegoż j. mc. antecessorow metropolitanskie, ponieważ w nienależnych rękach zostaią, temuż j. mc. oycu metropolicie, uti bene possessionato y ad hoc munus officij

privilegiato, aby sine mora oddane były, condemnaty zas w sądach kapturowych Halickich, in foro incompetenti bez tegoż oyca Szumlanskiego na jch mosciach otrzymane, aby zcassowane były, zlecamy to jch mc. panom posłom naszym. Władyctwo Przemyskie że do tychczas do uspokoienia przysc nie mogło y telko częstemi recessami differtur, instabunt jch mc. panowie posłowie, aby to władyctwo Przemyskie, juxta pacta conventa Vladislai Quarti, non obstantibus constitutionibus quadragesimi primi et noviter na convocatiey uchwalonym uspokoione de toto było; także władyctwo Mscisławskie y archimandrya Leszczynska primis possessoribus aby oddane były, jch mc. oycom unitom do tych władyctw y archimandrij interessowąc się aby wolno nie było in posterum, cavebunt jch mc. panowie posłowie nasi. Cerkwie zas w Bełzie y ziemie teyże, ad instantiam j. mc. xiędza episkopa Chełmskiego per judicium capturale Belsense przysądzone, aby tenże dekret, iako praeiudiciosus prawom narodu Ruskiego et constitutionibus contrarius, zcassowany y te cerkwie prioribus possessoribus aby oddane były, invigilabunt jch mc. panowie posłowie. Aże za namnożeniem się drukarnie w woiewodztwie Ruskim, przez rożne osoby errigowanych, z ktorych, sine correctura starszych, wiele xiąg wychodzi ięzykiem słowianskim, starac się będą jch mc. panowie posłowie, aby iedna telko drukarnia w woiewodztwie Ruskim bractwa Lwowskiego mieyskiego, pod tytułem Naswiętszey Panny, była, inszey żaden de novo erigere aby nie ważył się sub poenis legum regni et confiscatione xiąg y drukarni. Ad instantiam przewielebnego j. mc. oyca Horaina Stephana, archimandryty Mieleckiego, y kapituły jego mc. zlecamy, miłością braterską obowiązuiąc jch mc. panow posłow, serio to injungimus, aby mocno instare chcieli y punct promowowali ratione perpertuae libertatis monastera Mieleckiego od wszystkich ciężarow żołnierskich, ponieważ ten monaster pure na dobrach ziemskich ex fundatione et collatione zostaie et ex natura sui żadnym assignatiom żołnierskim y exactiom nie podpada. Także y monaster Białostocki aby iisdem, iako Mielecki, gaudeat immunitatibus et libertatibus. Stosuiąc się

tak do listowney j. mc. oyca archymandryty y kapituły monastera Pieczarskiego Kiiowskiego, iako też niektorych jch mc. panow obywatelow woiewodztwa naszego, nie w uniey będących, instantiey zgodnie na to, quod aequum et justum est, zezwalamy, aby jch mc. panowie posłowie nasi omnino to poprzec y promowowac chcieli, aby specifica constitutione monastera ich Pieczarskiego Kiiowskiego prawa, przywileia y przywiley teraznieyszemu j. mc. oycu archimandrycie, fundusze, dekreta y wszelakie immunitates confirmowane y approbowane byli; także wszelakie, ad mala narata, z cancellaricy jego kr. mosci ad cuiusvis instantiam wydane na dobra tegoż monastera jura patronatus, reclinatoria, administracye, kaduki y niektore in quocunque juris subsellio z czyieykolwiek instantiey y o cożkolwiek condemnaty in contumatiam otrzymane aby lege publica praesenti constitutione cassowane annihilowane byli. Constitucia o prolongatiey trybunalu ani swego czasu, ani swym porządkiem weszła in volumen electionis et pactorum conventorum, ktorey pro rata przyjąc nie możemy, zlecamy iednak jch mc. panom posłom naszym, aby nie powracali bez correctury y ordinatiey trybunału, tak iako się całey Rzeczypospolitey będzie zdała naydoskonalsza, osobliwo circa terminum tactum a judicibus trybunału cautum było privatis, żeby ich deputati pod regestrem o ledaco nie trzymali, ordinatia też aby w druk podana była et, ratione profugorum, aby processus skrocony był. Przez ustawiczne woysk przez woiewodztwo nasze przechody y w dostatkach naszych y poddanych naszych znaczna diminutia, także chorągwiom do nas assignowanym do zapłaty sufficere nie możemy, a Rzeczpospolitą mamy in evictione, z ktorey ratione diminutionis koniey jch mc. panowie posłowie nasi expostulabunt. Jako wiele złego z ohidą narodu naszego inducta adulterima moneta, żeśmy prawie ad extremam pauperiem przyszli, inquirent jch. mc. panowie posłowie nasi, kto tego przyczyną, żeby takowi legibus patrijs formato judicio judicientur, a że Tynph y Boratyni tego principales byli, a pan podskarbi niebożczyk koronny fidejussit Reipublicae, że miał stawic

Tynpha, przeto j. mc. pan referendarz koronny successor onerum et bonorum utrumque, statuat Reipublicae tak Boratyniego, iako y Tynpha, przeciwko ktorym dirigatur actio dla czego, tak ze srebra y ze złota złey monety narobiwszy, exviscerarunt Rempublicam. Distributiva justitia po te czasy inordinatissime szla, że w kilka jch mc. domow prawie niby per haereditatem bona regalia weszły, pilno oto starac się jch mc. panowie posłowie nasi będą, aby na trzydziesci tysięcy złotych polskich intraty (oprocz jch mc. panow hetmanow) nemo gaudeat. Mamy condolentią y braterską commiseratią nad bracią naszemi jch mc. pany obywatelami woiewodztwa Czernihowskiego, Bracławskiego y Kijowskiego, ktorzy de patrio sole pulsi, miseram trahunt miedzy nami vitam, zaczym przez jch mc. panow posłow naszych upraszamy jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, aby sam głową swoią ruszył się w Ukrainę y bracią naszych inopes et exhaustos in propria sua reinducat. Postrzegamy wielkie abusus tych, ktorzy novi creantur milites, bo clenodio nobilitatis abutuntur, przeto carebunt hoc et eodem clenodio osobliwie Bianki, przeciwko ktorego nobilitatiey zaszła protestacia j. mc. pana woyskiego Włodzimirskiego, toż się ma rozumiec y o inszych, ktorzy starożytnią szlachtę ex levissimis occasionibus vexant y pod regestrem trzymaią, sami nie krwią tak, iako przodkowie nasi, ale fato quodam intruserunt se do tak wysokiey imminentiey et statui nostro stali się molestissimi. Czuią, et sensibiliter czuią gravatos jch mc. panowie bracia obywatele woiewodztwa naszego, gdy od urzędnikow grodzkich przed swoy sąd citantur, przeto caveatur lege, aby nie przed siebie officiales castrenses, ale ad viciniores capitaneatus et personas tych, cum quibus lis est, pozywali. Zagęsciło się w woiewodztwie naszym arędarzow y zastawnikow niemało, ktorych numerus na ziazdach opprimit antiquos haeredes et patriotas woiewodztwa naszego, zaczym cavebitur lege, aby tak iako iuż za naszey pamięci bywało, niechay arendatory et obligatory possessores głosy swoie in causis Reipublicae maią, ale żeby kresek nie pisano, tylko samych haereditorum antiquorum possessorum; ciż obligatorij et

arendatorij aby nas na ziazdach nie mieszali y seymikow rwac potestatem nie mieli, ani sami przez się, ani per substitutas personas, satius że a loco consiliorum absentowac się będą, y w nasze consilia wrywac się zaniechaią, bo y dawny zwycząy oblinuit, aby hospes ab hospite był tutus, y ten, ktory nowo wnidzie et opes aquirit, antiquo patriote et haeredi nie był molestus, y tak przykro et acerrime w nasze noscendo se ipsum nie wrywał się postponendo nos patryotas consilia, a zwłaszcza że asperius nihil est humili cum fundit in altum. Doszło też nas wiedziec in medio cursu ziazdu, ze przeciwko jego kr. mc. p. naszego miłosciwego electiey zaszły protestacie, providebit tedy Respublica, aby z ukontentowaniem protestantium, te protestacią eliminowano y żeby ci jch mc., ktorzy olim jego kr. mc. p. naszego miłosciwego ratione injuriarum processowali, ucontentowani in toto zostali na przyszły, da Bog, day Boże szczęsliwym, jego kr. mc. koronatiey seymie. Seymik albo ziazd w Korczynie woiewodztw Małopolskich barzo potrzebny ad conferentiam de Republica reassumatur. Akta woiewodztw ukrainskich ruskich, w metrykę ingrossowane, aby swego mieli metrykanta, ktorego lubo j. mc. p. canclerz koronny poda, lubo też sami go podamy. Urzędnicy ziemscy ieżeli by do roku intermississent kiedy sądzic roki zemskie tedy xiąże jego mc. p. woiwoda Wołynski pro vacanti absentiam judicis subjudicet, notarijs terrestris censebit, a dowiedziawszy się pewnie cuius injuria to się stało, wyda swoie na electią jure innodati universały. Ordinatia Zamoyska aby iuż amplius nie trudniła Rzeczypospolitey, zlecamy jch mc. panom posłom naszym, aby się ea in parte ad majorem sensum et consensum Rzeczypospolitey stosowali. W sprawie jasnie wielmożnego Lubomirskiego, marszałka wielkiego y hetmana koronnego, optime de Republica meritissimi herois, pożal się Boże, na seymie Bogu y ludziom, przemierzłe stanęło judicatum, co y sama constitucia electiey krola jego mosci testata est, zaczym in similibus jeżeli by kto ex avibus patriae insimularet y do seymowego przyszło sądu, krolowi panowie nasi, aby przy tych sądach nie bywali, ktorych powinnosc iest, aby doleant, quocies coguntur esse feroces. Statut, ktorym się woiewod-

ztwa nasze ukrainne sądzą corrigendus et tipodandus bez wszelakiey odwłoki. Reassumatur lustratia miast y miasteczek w woiewodztwie naszym salvis lustratoribus, jam juratis et actu existentibus, atque, si opus fuerit, addendis. Seymowey protestatiey od posła na seymie zaniesioney inquantum by grod, gdzie celebratur, przyiąc niechciał, tenebitur przyiąc ią judicium terrestre in quocumque palatinatu. Deputaci do constitutiey przy marszałku poselskim aby alternato z woiewodztw naznaczeni bywali. Correcturam trybunału majores naszy nam, successorom, toties, quoties potrzeba tego będzie, zostawili; zaczym gdy do tego przydzie, że na czasy y miesce woiewodztwa w trybunale Lubelskim podzielone będą, tedy promovebunt jch mc. panowie posłowie nasi, ktore się sądzic będzie, sąd ziemski do trybunału Lubelskiego ziezdzał y pisarz ziemski tegoż woiewodztwa dekreta pisał. Jeżeliby cała Rzeczpospolita zezwoliła na to, aby czopowe po wszystkiey koronie ad majus emolumentum Reipublicae pozwolone było, tedysmy non detractamus, aby woiewodzwo nasze z inszemi insimul woiewodztwy do skarbu czopowe pogo(to)wało. Antiquus usus, kiedy kapituły z posrzodku siebie biskupow obierali, per abusum intermissus, procurabunt ich mc. panowie posłowie nasi, aby ten że zwyczay w obieraniu biskupow przez kapitułę był rząssumowany. Ponieważ prawo o szkody przez obozy w dobrach dziedzicznych seriam uczyniło animadversionem, do ktorego się applikuiąc cała Rzeczpospolita nie tylko pensando jasnie oswieconych xiążąt jch mosciow Wisniewieckich dignissima merita y z przodkow swoich wielkiemi spezami dla zaszczytu oyczyzny czynione conatus i studia, ale niemniey ad oculum wziąwszy podczas nieprzyiacielskiey incursij desolatio Zbarażu dobr jasnie oswieconego xiązęcia j. mosci woiewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, pod ktorym nie tylko woysk koronnych od wielkiey nieprzyiacielskiey, tak kozackiey, iako y tatarskiey, potęg zachowana została salus, ale y całey oyczyznie zatym niemnieyszy stał się zaszczyt, constitucią seymu Brzeskiego declarowała recompense, zaczym nagradzaiąc życzliwosci ku oyczyznie zawżdy czynioney promptitudinem, jch mc. panowie

posłowie nasi do całey Rzeczypospolitey serio instabunt, aby ex primis vacantibus stała się xiążęciu j. mc. panu Bełzkiemu recompensa; także summa assecurowana od stanow koronnych ex senatus consilio ratione kosztow na monderunek ludziey koronnych, to iest kozackich koniey trzysta trzydziesci, a dragunskich koniey osmdziesiąt za Dniepr, dla zachowania maiestatu krola jego mosci przeszłego y całey Rzeczypospolitey integritatem, kiedy vires Rempublicam pod tenczas dla związku deserverunt proprio sumptu zaciągnionych y przez czwierci cztery w Ukraynie zatrzymanych z skarbu koronego Rzeczypospolitey sine ulla procrastinatione wyliczona była satisfactia, omni conatu promovebunt jch mc. panowie posłowie nasi. Otrzymał to był na seymie coronationis s. pamięci Władysława Czwartego magnus ille et rerum gestarum gloria insignis Koniecpolski, kasztellan Krakowski, hetman wielki koronny, a Republica, że miastu iego Brodom omnes immunitates, libertates nadane były, a że wielmożny j. mc. pan Stanisław na Koniecpolu, woiewodzic Sędomirski, starosta Dolinski, non degener od dziada y oyca swego swiętey pamięci jego mosci pana Alexandra Koniecpolskiego, woiewody Sędomrskiego, w dziele rycerskim y w ochocie ku usłudze Rzeczypospolitey woienney praebuite vestigia heroicis virtutibus, ani zdrowia obraniaiąc y substantią swoię prawie dla Rzeczypospolitey oneruiąc, przeto instamus do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y do Rzeczypospolitey, aby też Brody his et ijsdem immunitatibus gaudeant et libertatibus. Grunt własny dziedziczny jasnie oswieconego xiężęcia j. mosci Ostrozkiego, w Warszawie będący, iż iest przez krola jego moscia przeszłego odięty, y na tym groncie structury pewne postanowione, tedy zlecamy jch mc. panom posłom, aby ten grunt, iako własny dziedziczny, był xiążęciu j. mosci przywrocony, gdyż by res pessimi exempli była, gdyby haereditas nobilium praetextu vicinia miały odpadac od własnych dziedzicow. Długi u krola jego mosci s. pamięci Żygmunta III, ktore się znayduią nie wypłacone, aby wolno creditorom non obstante quavis praescriptione, odszukiwac na Żywcu, na Nie-

poręcie y na Uiazdowie. Jego mc. pan podkomorzy Łucki, brat nasz, lubo tot meritis in sago et toga clarus, tum et horrenda cicatrice pro patria pod Cudnowem signatus, praeter publicum od woyska y całey Rzeczypospolitey virtutis suae testimonium otrzymał huiusque amplius nihil, przeto jch mc. panowie posłowie nasi speciali et publico wszytkich nas instare maią nomine, aby tandem iako respectu a Republica condigno, tak debito ex justitia distributiva od jego kr. mc. mogł byc in felicissimo regni sui exordio exceptus et honoratus praemio. Tenże j. mc. pan podkomorzy Łucki w praetensiach swoich nomine zabrania trzech szkut własnych cum omni apparatu od jego kr. mosci przeszłego, nie będąc dotąd ucontentowany przy propositiey nomine provisiey j. mc. circa abdicationem, jednak inter injuriatos na electiey iest przepomniany, zaczym aby tak znaczna jego mc. oppraessio nie była postposita y żeby nie wprzod ad effectum przychodziła exolutia tey provisiey, aż by j. mc. pan podkomorzy był sufficienter satisfactus. Y oto ich mc. panowie posłowie upraszac maią, aby te dobra, ktore per executionem przez deputata chorągwie wielmożnego j. mc. pana podkomorzego Łuckiego, rotmistrza Rzeczypospolitey, w woiewodztwie Podlaskim, a w ziemie Bełskiey, w starostwie Surazkim y Branickim, włok pułczternasty pustych w sumie tysiąca szescdziesiąt y czterech zł. y groszy piętnastu na pomienioną chorągiew, ratione niezapłacenia retent, odebrano, aby te gronta y włoki od żołnierzow y stacij wszelakich żołnierskich, do oddania y zapłacenia summy wzwysz mianowaney, wolne były. Jego mc. pan Samoel Dołmat Isaykowski, sędzia ziemski Łucki, dexterimus meritissimus z przodkow swoich de Republica patriae civis wszystkie functiones, qua pace, qua bello publicas obivit y iuż w starosci swoiey ad magis piam skłania się vitam, przeto ich mc. panowie posłowie nasi omni meliori modo deferent jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu że j. mc. pana sędziego dexteritatem et pietatem y suplicowac maiestatowi panskiemu będą, żeby de pane Christi per gratiam regiam j. mc. pan sędzia participował, a pana Boga za szczęsliwe

jego kr. mosci y długoletnie panowanie in tuto pobożne swoie oddawał vota. J. mc. pan starosta Kaniewski dzielnosci odwag et omnium dexteritatum in rebellica prawdziwy po stryiu swoim haeres in sua persona tak wielu cicatricum representuiąc, rytrat (?) dotąd żadney nietrzymał nie tylko ex distributiva justitia wdzięcznosci, ale nec specie insimul złączoney pracy y zamorskich trudow gaudere może, zaczym jch mc. panowie posłowie nasi elaborabunt, iako publicam recomendationem, tak nizką instantią do jego kr. mosci y całey Rzeczypospolitey, aby przynamniey desolati fundi omnia cum attinentijs mogły j. mc. na ponętę y nasladowania podobnych dzielnosci caedere in haereditatem. J. mc. pan woyski Łucki z młodosci lat swoich usługę Rzeczypospolitey tractuiąc przez lat dwadziescia cum dispendio zdrowia y substantiey swoiey, podczas Żwanieckiey expediciey dostawszy się w niewolą tatarską, przez lat kilka zostaiąc pro eliberatione z niewoli substantią swoię onerował, uprasza aby ex beneficio Rzeczypospolitey ex manibus j. mc. pana kasztellana Halickiego, iako bene meritus, eliberationem mogł otrzymac. Instat woiewodztwo do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey za j. mc. panem Michałem Klowskim, czensnikiem ziemi Lwowskiey, ktory znaczną przez woysko, pod Wyszgrodkiem po Podhaieckiey transactiey obozuiącego, w maiętnosciach swoich poniosł desolatią przez zabranie zboż rożnych na dziesiątek tysięcy kop y rozescie z tey occasiey poddanych z czterech wsi, ktore w summie szesciudziesiąt tysięcy zł. od swiętey pamięci rodzica krola jego mc. p. naszego miłosciwego trzyma, uprasza, aby mogł miec (za) szkody y ruiny tak wielkiey substanciey swoiey nagrodę y recompense od jego kr. mc. y Rzeczypospolitey. Za urodzonym j. mc. p. Samoelem z Humnisk Humnickim instabunt serio jch mc. p. posłowie nasi, aby rzeczy wszystkie według regestru, w grodzie Krakowskim przez jego mosc per oblatam podanego, a przy panie Stanisławie Stelmachu y Krakowskim mieszczaninie zostawione et ad sequestrum onego podane, wszytkie j. mc. były wrocone bez żadnych pozwow y processow prawnych. J. mc. pan Zbigniew z Sługocina Sługocki, sędzia ziemski Chełm-

ski, optime meritus de Republica civis, de pane filiorum do tychczas non participavit quidquam, a to moveri ante sibi fortuna, ktora non cui debet, sed cui vult, przynamniey w tym niech uzna gratiam Reipublicae, aby per legem revisia naznaczona była, iako wielki sumpt erogavit na reparatią Swidnicka aere proprio kupionego w woiewodztwie Lubelskim, existente. Jasnie wielmożni jch mc. panowie hetmani koronni probatissimam maiąc in militari virtute j. mc. pana Berentra y j. mc. pana Dobczyca experientiam do seymiku naszego wniesli za niemi instantią, aby gaudent praeminentia nobilitatis, a my cessimus jasnie wielmożnych jch mc. panow hetmanow instantiey et praecipimus jch mc. panom posłom naszym, aby ineant intentionibus jch mc. panow hetmanow. Nietylko in dies, ale in horas dla ustawicznego w woiewodztwie naszym woyska ad pauperiem et extremam desolationem woiewodztwo nasze przychodzi, nam gravis et onerosa ac molestissima musi bydz agricultura, w ktorey gdy iuż ad vindemiam o robotnikow in deserta prawie Arabia musi bydz trudno, gdy ieden przed drugim przeplacac musi; a iż do groszy dwunastu, piętnastu na dzien robotnikowi extendit zapłata, przeto jch mc. panowie posłowie nasi constituent legem po czemu diurnum laborem placic robotnikowi, a iesliby kto nad prawo płacił więcey, a dowiedziono mu tego per testes duas vel tres in officio castrensi, tedy poenam ducentarum marcarum parti vindicanti sine omnibus exceptione et appellatione zapłacic powinien. Jch mc. panowie Porwanieccy, ab avis et atavis w woiewodztwie naszym pacatissimi cives, przyszli na obrot p. Alexandra Ilinskiego, woyskiego Czernigowskiego, ktory w Łucku obrawszy sobie domicilium, tylko tym samym vitam trahit, aby ludziey pacatos pessimis suis, callidissimis et iniquissimis consilijs ad litera przywodząc, committat dissensionibus, a to go na jch mc. panow Porwanieckich, ludziey cnotliwych, osobliwy iakis spiritus trusit, że ich z wczasu ruszył y do rożnych woiewodztw, ziem y powiatow pro expurganda innocentia sua, z kosztem ich niemałym, z utratą substantiey przywiodł do wielkich y znacznych rerum domesticarum de-

fektow, y gdy na tym że to panu Ilinskim w sądach kapturowych woiewodztwa naszego justa malitiae, calliditatis, fabricationis, subministrationis pessimorum consiliorum stanęły dekreta, że y wieża y grzywny na nim nakazane, tenże pan Ilinski his viribus spretis et floccipensis ac contemptis, ani wieże zasiadł, ani grzywien jure vincentibus płacił, y owszem do capturu generalnego Warszawskiego udawszy się, przeciwko jch mc. panom sędziom woiewodztwa naszego kapturowym, wpisał się, et insuper pessimae malitiae suae na seymikach rożnych, iako to: Kiiowskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego szukał opem, przeto my serio jch mc. panom posłom naszym injungimus, aby id procurent, żeby dekreta, w sądach naszych capturowych lata, w żadną nie przychodziły disquisitią ale in suo maneant robore, valore et pondere, a ten tak facinorosus et tantus legum contemptor, iako iuż per dekretum capturale zruinowany żadney nie uznał folgi, aż by satisfaciat parti laesae juxta obloquentiam decreti capturalis. Na ostatek upraszamy tak jch mc. panow posłow, iako y ich mc. panow senatorow generału naszego, aby poczuwaiąc się w powinnosci y sumnieniu swoim, bonum publicum woiewodztw ukrainnych promoveant. Przeciwko Tykocinowi et eo pertinentibus, że ex bonis regalibus transformata fuerant in bona terrestria, zaszło protestaciey niemało, ktorym insistendo też dobra Rzeczypospolitey Tykocin z przynależnosciami redeant et sint iako przed tym regalia bona. Zagęsciło się to w woiewodztwie naszym in hac tristi rerum nostrarum desolatione, że tatarowie bonis terrestribus possessis y meczetow w nich nabudowali, zaczym expedit, aby bona terrestria haeredibus należące dimittant et meczoty demoliant. Są stare prawa miedzy obywatelami powiatu Krzemienieckiego, ktore maią na Horodnie w zamku y pod zamkiem Krzemienieckim, przeto wielmożny j. mc. pan podkomorzy Krzemieniecki, aby każdemu podług prawa należytego wydzielił, efficient jch mc. panowie posłowie nasi nowych swobod, dla ktorych szlacheckie nasze wioski muszą bydz puste, aby nikt nie sadził, omni meliori modo zacroczą temu jch mc. panowie posłowie nasi. Officia castrensia siła sobie

pazwalaią y nas depaktuią, zaczym circumscribat lege, quanta quota od iakiey sprawy ma bydz w grodach płacona. Z wielką to iest molestią sądu ziemskiego y grodzkiego, gdy sami personaliter po executiach iezdzic muszą, przeto levando ich pracę executie przez woznego y dwoch szlachty żeby peragant. Często się to w woiewodztwie naszym trafia, że kupy swawolne wioski nasze y nas samych onerant exactionibus zdzierstwem et pro libitu biorąc ubogim poddanym naszym alimenta, przeto j. mc. pan podkomorzy Łucki, gdy swoie wyda universały, aby tę kupy znoszono et seorsive capita invindicabilia były. Od starostw juridicznych avulsia bonorum stała się od rożnych dzierżawcow y ledwie iest czym aby starosta sądowy juridiki swoiey y honoru tractatur, przeto avulsia żeby restituat, jch mc. panowie posłowie domowią tego serio. Była olim cerkiew w zamku Krzemienieckim fundatiey s. Michała, aże pan Bog dał nam doczekac cognomine s. temu archaniołowi jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, tedy upraszamy iego kr. mc., aby na tym mieyscu cerkiew erigowac roskazał. Zaraz na początku seymu curabunt jch mc. panowie posłowie nasi, aby sufficientissimam j. mc. pan podskarbi koronny det rationem perceptorum et expensorum skarbu koronnego, uczyniwszy rachunek, corporali juramento probet, iako realiter wyrachował się, y że przy nim restat nihil, a zwłaszcza iż to nam na seymiku probabiliter deductum, że upominki tatarom oddane minoris constat, niżeli in rationibus kładą. Posłowie cudzoziemscy nad niedziel szesc non morentur w Rzeczypospolitey, czego doyrzec pilno powinni tak jch mc. panowie marszałkowie koronni, iako y W. X. Litewskiego, y residentowie a monarchis et vassallis Reipublicae, aby co rok odmieniały się a w sprawy Rzeczypospolitey naszey et in ejus statem accurate nie wglądali. У тое инъструкъции подписъ руки маршалъковское тыми словы: Gabryel Hulewicz z Wojutyna, chorąży ziem Czernihowskich, marszałek na ten czas seymiku Wołynskiego. Котораяжъ то инъструкъция, за поданемъ и прозбою вышъреченое особы, а за прынятемъ моим урядовым, до книгъ нинешъних ест вписаная.

Книга грод. Луцкая 1669 г., № 2193, л. 888.

XLVI.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1670 года: о десятинѣ.

Dziesięciny w wojewodztwie naszym aby na ten czas wymagane nie byli, wiele bowiem obywatelow indebita vexa a parochis impetuntur do constitucyi, ktora na nasze wojewodztwo niesciąga się, aby tedy processa takowe et ante intentowane et in posterum zaszłe, były nullitatis.

Книга грод. Луцк. 1670 г., № 2194, л. 34, № 39.

XLVII.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей.

O fortecy Białocerkiewskiey maią radzic, aby iako nayprędzey mogła byc prowiantami opatrzona, ludzie pro praesidio zostające w zasługach swoich ukontentowanie odniesli, providebunt ich mc. pp. posłowie Kamieniecka forteca, ktora jest bramą oyczyzny naszey, aby była reparowana. A że ich mc. xięża biskupi antiquitus mieli swoje baszty na tey fortecy, co patet y z herbow antecessorow ich mc. na tych basztach, aby one proprio sumptu chcieli ratowac pro dexteritate sua, także y munitiami posiłkowac, maią otym agere ich mc. pp. posłowie. Wiele na tym należy aby commendanci, na fortecach będący, byli cives posessionati Reipublicae, reassumptionem tedy dawnego prawa o comendantach urgebunt ich mc. pp. posłowie, in quantum by też commendant ktory sobie powierzoną fortecę nieprzyiacielowi poddał, aby in causa perduellionis był sądzony.

Книга грод. Луцк. 1670 г., № 2194, л. 893, № 62.

XLVIII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоповаго на укрѣпленіе Луцка, Владиміра—Волынскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.

Року тысеча шестсотъ семдесятаго, месеца генвара двадцетъ пятого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Мацеемъ Казимиромъ Ястрембскимъ, наместникомъ буркграбстга и замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, персоналитеръ становши, урож. его мил. панъ Константый Богуславъ Зубъчевскій, подчаший Новокродский, маршалокъ кола рыцерскаго воеводства Волынского, для записаня до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ, подалъ перъ облятамъ лявдумъ, съ надписомъ руки своее, ту въ Луцку на сеймику про die vigesima secunda januarij anni praesentis за универсаломъ его кор. мил. на местцу звычайнымъ одправуючимся, през ихъ мил. пановъ обывателовъ воеводства Волынского на речъ певную в томъ лявдумъ, нижей вписаномъ, меновите выражоную, постановленомъ, о чомъ тое лявдумъ шерей в собе маетъ и тыми естъ инсерованое словы: My, rady, senatorovie, xiążęta, urzędnicy, dygnitarze y wszystko rycerstwo województwa Wołynskiego, na seymik przedseimowy dnia dwudziestego wtorego januarij, uniwersałami j. kr. mosci nam złożony, do Łucka in locum solitum consultationibus publicis zgromadzeni, mają to z łaski j. kr. pana n. m. beneficiam consultationam, quo ad privatam wojewodztwa naszego securitatem et desideria, takowe stanowimy laudum. Naprzod providendo obronie od nieprzyiacioł koronnych w wojewodztwie naszym prawie codziennie grassujących, miasta grodowe wojewodztwa naszego tak Łuck, sedem et metropolim, iako Włodzimierz y Krzemieniec, chocąc aliqua cumque proposse moderną opatrzyc defensą, statuimus, aby czopowe za rok przeszly z powiatu Łuckiego na Łuck, z Włodzi-

mirskiego na Włodzimierz, a s Krzemienieckiego na Krzemieniec dla poprawy wałow y municyi obrocone bylo. Także złotych tysiąc laudo anteriori na studnią w Krzemiencu naznaczamy, affective z terazniejszego czopowego oddany byc ma. Jż podczas inkursyi nieprzyiacielskich jch mc. pp. obywatele cum pignoribus suis do fortec chronic się muszą. Przeto lauda y spiski jch. mosciom, ktoreby ad ordinem defensionis suae pro tempore et occasione sobie postanowili, laudo moderno approbujemy. Zaslugi j. mc. pana Jerzego Ruszczyca, polkownika j. kr. mosci, na chorągiew j. mosci należące, wydane byc mają, a j. mc. praevia jednak asserwatione, ktorą ma dac j. mc. panu kommisarzowi naszemu, iż jesliby w czym miał damnificare wojewodztwo nasze, respondere gotow będzie et satisfacere. Lubo nulla proportio gratitudinis meritorum jas. oswieconego xiążęcia j. mosci p. wojewody Belzkiego, hetmana polnego koronnego, iednak praemia meritis xiążęcia j. mosci adaequata, ad totam zaleciwszy Rempublicam na tenczas dobra xiążęcia j. mosci Zbarazkiey y Wiszniowieckiey wlosci od delat y podatkow czopowego uwolniamy j. mc. panu administratorowi naszemu to, co z dobr xiążęcia jego mosci przyidzie, za gotowe in persolutis przyiąc obiecuiemy. У того лявдумъ подписъ руки маршалъковское тыми словы: Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, marszalek na ten czas koła rycerskiego wojewodstwa Wolynskiego. Котороежъ то лявдумъ, за поданемъ и прозбою вышъречоного его мил. пана Константого Богуслава Зубъчевского, подчашого Новокгродского, маршалка на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Волынского, а за принятемъ урядовымъ, все тутъ зпочатку ажъ до конца слово в слово до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное и инсерованое. Correctum.

Книга грод. Луцкая 1670 г., № 2194, л. 63, № 51.

XLIX.

Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви.

Religiey graeckiej uspokoienie tandem aby przynaimniey teraz na tem da Bog szczęsliwym seymie wzieło swoy effect y dissentium przez odebrane teraz novissime przez i. mc. oyca Suszę, episkopa Chelmskiego, w woiwodztwie Belzkim cerkwie zabierało się, sedulam curam adhibebunt ich mc. panowie posłowie.

Кн. грод. Владимір. 1670 г., № 1041, л. 749.

L.

Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви.

Religia graecka, pactis conventis approbata, swiątobliwie od jego kr. mosci poprzysiężona, taką vim patitur in regno catholico christiano, a w Rzeczypospolitey wolney y swiebodney, iako y w niewoli poganskiey chrzecianie graeccy nie cierpią, cathedry, cerkwie, monastery y z przynależnosciami przez panow unitow nie slusznie przedtym y teraz swieżo pozabierane, przez co exercitium liberum zabronione y ubodzy chrzescianie bez sacramentow umieraią, publicznych pogrzebow miewac nie mogą, iako to w Bełzie odebrane cerkwie sunt. Cathedra Ostrozka xiązęciu j. mci episkopowi Łuckiemu należącą, z dobrami, z cerkwiami y apparatami odebrana przez panow unitow, y insze ciężkie oppraessie przez tych że aby więcey nie byli aggrawowani y to, co poodbierali unici, aby disunitom ze wszystkim przywrocone bylo. Stan duchowny religiey graeckiey y disunitorum aby w iedney częsci y poszanowaniu z rzymskim stanem zostawał duchownym. Tenże stan dychowny aby pensią trybunalską w ten czas tylko płacił, kiedy się ich sprawy odprawowac będą y to salva moderatione quot. Przywiley na administratią episkopey

Przemyskiey, jego mosci xiędzu Suszy ad male narrata wydany, aby byl skassowany, także y na władyctwo Łuckie y Ostrogskie w teyże materiey od tegoż otrzymany. Monaster Mielecki nad rzeką Turią, ponieważ są dobra ziemskie ex fundatione et collatione sua, aby był wolny od assignatiy y consistentiey żołnierskich, serio domawiac się maią ich mosc panowie posłowie, gdyż przez częste exactie żołnierskie iuż ad extremam przyszedł ten monaster ruinam, że nie tylko gloria Dei działa augere nie może, ale y same duchowne osoby, per summam inopiam, będąc od żołnierza ustawicznego tak devastati, że z monasteru wystąpic y per mendicata suffragia quaerere sobie victum. Archimandria Uniowska j. mc. oycu Szeptyckiemu że według prawa electo od przeszłego krola j. mci conferowana, już w pułtrzeciu lat w possessiey będą, aby nie był w prawie swoim od j. mci oyca Winnickiego impetitus, więc upraszac będą jch mci panowie poslowie. Dobra wies Lubyn y Dzięciolowicze, w Wielkim Xięztwie Litewskim zostaiące, do monastera Pieczarskiego, z fundatiey y domu jch mci panow Dołmatow należące, teraz niedawno modo guaerrico przez j. mc. oyca Wasilowicza, archimandritę Słuckiego, wzięte, aby przywrocone były cum poenis et refusione damnorum.

Книга грод. Владимір. 1670 г., № 1041, л. 1121.

LI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолнеровъ (описаніе ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О снятіи отчета со сборщиковъ податей.

Року тысеча шестсот семдесятъ первого, месеца марца семого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Мацеемъ Казимиромъ Ястрембъскимъ, наместникомъ бурграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими

Луцкими, персоналитер становши, урож. его мил. панъ Янъ Гулевичъ, писаръ земский Луцкий, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынского, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ, пер облятамъ подалъ лявъдумъ воеводства Волынского, з подписомъ руки своее, згодне през ихъ мил. пановъ обывателевъ тогожъ воеводства Волынского постановленое, о чомъ тое лявдумъ, нижей вписаное, ширей в собе маетъ, которое такъ се в собе маетъ: My, rady, dignitarze, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo województwa Wołynskiego na seymik, za uniwersałem j. kr. mosci auctionis woyska, na dzien piąty martij naznaczony, do Łucka in loco solito zgromadzeni, zgodnie między sobą, nemine contradicente postanowilismy. Naprzod stosując się do zgody Rzeczypospolitey, całey y osobliwego przez jch mc. pp. posłow naszych obowiązku, iakosmy na przeszłym seymiku acceptowali genus militiae piechotnego żołnierza, y teraz approbuiemy, y communi conseusu stanowiemy, y uchwalamy czterysta y dziesięc haydukow, ktorych aby kożdy w dobrach swoich, tak krolewskich, iako y duchownych y ziemskich, ze czterdziestu dymow jednego hayduka monderowanego w barwie do ostatniey, to iest, zupanie liberyi w pludrach, albo dostatnich ubiorach: kapturze, butach dostatnich z cholewami długiemi, a to jednakowey boswy, to iest, paklaka błękitnego, z besztwami dostatniemi kiru żołtego, z muszkietem kontowym, pulversakiem, szablą, bardyszykiem, lantami, kulami, prochem, rydlem, proviantem, na dwie czwierci roku wystarczaiąc im, wystawił. Iusuper zasie ktoby miał w dobrach swoich nad czterdziesci dymow kilka kilkanascie albo kilkadziesiąt, żeby niedochodziło proporciey wyprawy drugiego żołdata, takowy każdy ex residuitate dymow ma contribuere. Podymne czworo y oddawac do j. mc. pana poborcy, według kwitow ostatnich teraznieyszych, w powiatach swoich wszyscy obowiązujemy się, termin sobie oddania podymnego a die decima secunda ad ultimam martij praecise naznaczamy, do ktorego terminu kożdy z nas powinien sub triplici pensione te czworo podymne do panow poborcow naszych exolvere. A in defectu solutionis, gdy per executio-

nem pp. poborcowie będą wybierac cum triplici pensione tą constitutią, tedy ta triplex pensio per medium panom poborcom, a drugie medium do skarbu wojewodztwa naszego in supplementum do zapłaty teraznieyszego zaciągu należec ma. Libera też aptio stawienia żołdata albo pieniędzy oddania, tylko tym się ma rozumiec y służyc, ktorzy na czterdziestu dymow w posessyach swoich niemogą wystarczyc. Tym zas, ktorzy maią rowno czterdziestu albo supra, żeby się składac niepotrzeba żadną miarą niema isc, owszem koniecznie tenentur stawic, juxta descriptionem wyprawy żołdata a to dla tego tym bardziey, że czas bardzo krotki do cwiczenia czynienia porządku naznaczony iest. Ludzie zas ci, ktorzy mają byc ex facultatibus, pro prima maij do j. mc. pana pułkownika, w dobrym, iako należy, wyżey pomienionym porządku, w Koniuchach. majętnosci j. mosci praezentowani, oddawani bydz mają. Za ktorym oddaniem attestacye od j. m. p. pułkownika naszego, albo substituta jego mosci, z odebranych ludzi brac będą miasto kwitow od pp. poborcow za kwitami pokazanemi novissimae exactionis, a po oddaniu już więcey interessowac się niema potym do tych ludzi żaden przez tenczas pułrocza, sub poena peculatus, o co tacy respondere tenebuntur ad instantiam tychże pp. poborcow, ktorzy tak o nieodanie pieniężne, iako y niestawienie ludzi w kożdym sądzie mają urgere et executiones officiosas prosequi. Za pułkownika tym ludziom uprosilismy wielm. j. m. p. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podkomorzego Łuckiego, rotmistrzow zaś officierow do tych ludzi temuż j. m. panu pułkownikowi, pro arbitrio sui, posessionatos et peritos z szlaczty braci naszych ubrac y podac comittimus, ktorych, in spacio dwoch niedziel, przez uniwersały swoje, iako y o ściągnienie do grodow, ma obwiescić. A za majora lubo iest od nas braci podany j. m. p. Jan Hulewicz, woyski Włodzimierski, tedy ad libitum j. m. pana podkomorzego Łuckiego, pułkownika naszego, y to podajemy, ażeby in posterum j. mc. p. pułkownik tych ludzi nie był in onere tego, gdyby z panow rotmistrzow podanych, kompletu piechoty żupełnie mieć niemiał, ktore tedy nie j. mc. pan

pułkownik, ale sam j. m. p. rotmistrz ex posessione sua województwa za to także y o szkody, jeżeliby się jakie komu przez nich stac mieli, odpowiadac powinien. A lubo j. mc. pańa podkomorżego Łuckiego, pułkownika naszego, pracy y koszty merentur większego ukontentowania, jednak iż dla częstych exactij ubożałych poddanych naszych, fraterno z nami certando amore, tak małym kontentuje się pro tunc tractamentem połroka czterma tysiącami złotych, tedy z naypierwszego czopowego immediate po wypłaceniu j. mc. panu commisarzowi naszemu, do Radomia deputowanemu, trzech tysięcy złotych. Ante omnia j. mc. panu połkownikowi y jch mc. panow administratorow czopowego teraznijszych te pomienione cztery tysiące złotych za kwitem onegoż wydac, iako nayprzędzey, imponimus. Także jch mc. panom rotmistrzom po tysiącu złotych na pułroka, ciż exolvere mają, za kwitami onychże z podpisem j. mc. pana połkownika. Do tego j. m. pana połkownika naszego assekurujemy, in quantum by ci ludzie będą, in opere bellico byli przytrzymani więcey nad poł roku, zaczynając służbę a prima maij ad ultimum octobris; tedy, co będzie tym ludziom insuper w zasługach należało, zapłacić obiecujemy. Ktorych ludzi wyżey mianowanych od całego województwa ad defectum kosztow na tryb niemiecki manierą polską byc declarujemy. Poborcow zas do tey contributiey czworga podymnego uprosilismy z powiatu Łuckiego urodzonego j. mc. p. Mikołaja Kniehyninskiego, z Włodzimirskiego urodz. j. mc. p. Andrzeja Małoszynskiego, z Krzemienieckiego urodz. j. mc. pana Jana Sonata Jsernickiego; ktorzy j. mc. panowie poborcowie, w kożdym powiecie swoim te podymne wybrawszy, za assignatią j. mc. pana pułkownika naszego y kwitami od panow rotmistrzow, tymże panom rotmistrzom na zaciągi ludzi wydac powinni będą. A iż całey Rzeczypospolitey intentia ta iest, aby od summ, fructificających na interesach wielkich, prawem koscielnym y koronnym zakazanych, contribucia iaka accedere mogła, tedy obliguiemy po wszystkich miastach synagogi żydowskie, aby za niedziel dwie w grodach powiatu swego przysięgą przez starszych swych dwoch wykonali, iak wiele summ

iakich y od kogo mają, od ktorych te lichwy płacą; z ktorych przysiąg, bez żadnych exactij od urzędow grodzkich wykonanych, ciż jch mc. pp. poborcowie od złotych sta po dziewięciu złotych repetere mają y to na tegoż żołnierza naszego. In casu niewystarczenia podymnego czworga obrocic się ma, do czego wyderkafy na koscioły cierkiew zapisane należec niemają. Także te summy, ktore po dziesięciu złotych fructificują, solarium jch mc. panom poborcom grosz ieden od każdego złotego przy braniu podymnego; tudzież y kwitowego groszy szesc a niewięcey od kwitu naznaczamy. Postquam exolutionem tractamenti, jesliby się defectus ukazał, z contribuciey czworga podymnego na zapłatę chorągwiom kwarcianym woiewodztwu naszemu należącym, wolno będzie j. mc. panu commisarzowi naszemu do ostatka czopowego, coby ieszcze byc miało in supplementum assignatie wydac, na ktorą (opłaciwszy wszystkie wprzody pp. administratorowie potrzeby in hoc laudo specificowane) exolvere mają in residuum, ostatniey zas raty czopowego includowac się ma tysiąc złotych, ofiarowany oycom bernardynom Łuckim na erectyą kosciola, także y bractwu Łuckiemu religiey greckiey złotych trzysta na poprawienie cerkwie, czopowego wojewodztwa naszego ponieważ anteriori laudo plus solito strictus do wybierania napisano, ktory sposob u nas jeszcze niebył practicatus y do wybrania impossibilis, tedy tym teraznieyszym objasniamy, aby solito more oddawano, iednak in duplo, to iest, z ktorego miasta albo miasteczka złotych sto płacono, teraz dwiescie, et per consequens praewio juramento, iako przedtym dawali, tak do skarbu jako i porękawicznego. Co wszystko ma cedere od tego czasu ad aerarium wojewodztwa naszego, a ta przysięga ma byc przed urzędem grodzkim każdego powiatu in duabus septimanis przez żydow arędarzow czopowego sine omni solario, ponieważ ad fructum Reipublicae czopowe należy; ktora przysięga ma byc wedle contractum tych, ktore zaszły między miastami a pany administratorami y arędarzami czopowego, którzy auctionem do skarbu wniesli. Lustratio dymow, na ktore dawno wojewodztwo de medio sui obrało jch m. pp. lustratorow przysiąg-

łych, tą teraznieyszą uchwałą naszą reassumujemy, ktorą zacząc mają od dobr panskich, a inquantum by potrzeba więcey ukazowała jch mc. pp. lustratorow przydac, tedy na drugim ziezdzie naszym z między siebie przydamy.' A lubosmy, wygadzając zaciągowi teraznieyszemu, pro tunc zezwolili wydawac czworo podymne według kwitow y attestacyi ostatnich, iednak in posterum tak się ma to rozumiec, że tylko z tych chałup ma podymne należec, w ktorych chałupach gospodarze mieszkają, że lubo swemi, lubo panskiemi, lubo też najemnemi wołami zrobiając pola, zasiewają; jednak że ci, ktorzy najemnemi panskiemi wołami robią y pola niemają, aequaliter s temi, co swoie dobytki mają y pola zrobiają, pociągnąc, tedy consequentie tego y umiarkowanie panskiemu sumnieniu poruczamy. Ci zas poddani ludzie lubo chałupy swoje mają, a gruntow żadnych, ogrodami się tylko kontentując, niezażywają, do podatkow należec niepowinni, y jch mc. pp. lustratores tych chłopow mają distinguere od osiadłych. Odprawuiąc zas tę lustracyę, mają miec eam securitatem sub iisdem poenis na tych, ktorzy by niemieli impedire, iakie są commisarzom, in publicis negotiis Reipublicae będących postanowione extendentes. Zasługi zeszłego oswieconego xięcia jego mosci Zacharyasza Czetwertenskiego, podsędka Łuckiego, y innych jch mc. pp. rotmistrzow, tak pro Pilawce, iako pod Zborow, woiewodztwa naszego ex debito winne te, że dotąd województwo nasze nieopłaciło successorom zeszłych jch mc. panow rotmistrzow, iako nayprędzey do zapłacenia sposob obmyslec mamy, a to z dawnych retent ktore są woiewodztwu winne. J. mc. p. Wacław Zahorowski, poborca województwa naszego Wołynskiego, troyga podymnego in anno millesimo sexcentesimo septuagesimo obranym, iż w wypłaceniu onego dosyc uczynił, y documentami, że wypłacił, dowiodł; tedy onego z tego zapłacenia uwalniamy y z dekretu, także condemnat, na nim otrzymanych, kwitujemy. Innym zas panom poborcom województwa naszego, ktorzy już przed j. mc. p. commisarzem naszym calculum uczynili y kwity otrzymali, iako toż y tym, ktorzy w trybunale Lubelskim rachunku z exactiy swoich deduxerunt, gdy dekreta

z kwitami od j. mc. p. commisarza j. mc. panu marszałkowi koła naszcgo pokażą, temuż j. mc. p. marszałkowi koła naszego zlacamy nomine wojewodztwa kwity generalne dac. J. mc. p. Andrzey Zabokrzycki, arędarz czopowego in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, lubo bez defalki wszelkiey postanowiony, iednak iż deduxit hostilitatem y uymę przez condonatią czopowego per lauda publica Zbaraża, Międzyrzycza, Korca, należący quoti, tedy zł. pięcset j. mc. summy należącey defalkujemy. Nihilominus naznaczoną kwotę na studnią Krzemieniecką exolvere powinien będzie spełna. Z summy w grodzie Łuckim aresztowaney, kompaniey j. mc. p. Ruszczyca należącey, pozwalamy wziąc j. mc. panu Ostrowickiemu zł. trzysta et in residuo ma czekac decisionem ziazdu naszego naypierwszego. J. mc. pana Alexandra Grotowskiego, miecznika Wendenskiego, poborcę wojewodztwa naszego, ktory był od nas do iednego podymnego z dobr krolewskich y duchownych obrany, laudo publico z tey summy zł. dwóchset siedmdziesiąt, przez j. mosci wybraney et ex consensu nostro oddaney j. mc. panu Swiszczewskiemu, bratu naszemu, przez więzienie podupadłemu, kwitujemy y evincere, inquantum by tego potrzeba była, obiecujemy. In quantum by iednak pokazałosię, że więcey j. mosc wybrał, tedy to residuum oddac będzie powinien do skarbu wojewodztwa naszego. Ktore to laudum, nemine contradicente, postanowione y namowione j. mc. p. marszałkowi koła naszego podpisawszy do act podac zlecilismy. Działo się w Łucku dnia piątego martij anno millesimo sexcentesimo septuagesim primo. У того лявдумъ подписъ руки его мил. пана маршалка въ тые слова: Jan Hulewicz, pisarz ziemski Lucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołynskiego. Котороежъ то лявдумъ, за поданемъ и прозбою вышъречоного его мил, подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга грод. Луцк. 1671 г., № 2195, л. 212 на об., № 169.

LII.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увеличенія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля.

Року тысеча шестсотъ семдесятъ первого, месяца марца пятого дня.

На уряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевского, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Левъ Казимеръ Вороничъ, подстолий Новогродский, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского воеводства Черниговского инструкцию ихъ мил. пановъ обывателовъ тогожъ воеводства, речи нижей в тоей инструкции инсерованое, меновите выражоную, ихъ мил. паномъ посломъ до короля его мил. даную, с подписомъ руки своей маршалковское, для вписаня до книгъ нинешнихъ, перъ облятамъ подалъ, такъ се в собе маючую: Instructya jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa Czernihowskiego, na seymik die quinta martji za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego in locum solitum do Włodzimierza zgromadzonych się, urodzonym jch mosciom pp. Piotrowi Kozickiemu, podwojewodziemu Kiiowskiemu y Piotrowi z Glinska Glinskiemu, posłom na seym do kròla jego mosci. Przy zwyczaynym na początku pocałowaniu ręki jego kr. mosci pana naszego mił., oddadzą jch mosc pp. posłowie nasi debitam gratitudinem, y powinszowanie długo fortunnego panowania jego kr. mosci za oycowskie starania, ustawiczne swiątobliwe pieczołowanie koło dobra pospolitego, iako pater patriae nostrae na tym thronie y strażnicy swoiey od Naywyższego Rządce, który creat reges et confirmat principes, wolnemi głosami civium patriae,

wolnych electorow posadzony, jego kr. mosc na wszystkie panstwa swojego strony przezornym panskim poglądując affectem, upatrując na wszystkiey oyczyzny niebezpieczenstwa, nietylko w jnstrukciey swoiey do nas przeglądać raczy, ale onc od Rzeczypospolitey całey oddalić omne studet conatu paterno intendet. Za co humili panu y majestatowi jego podziękują voce jch mość pp. posłowie. Przy temże żadnemi podatkami na auctią woyska z fortun naszych odległych, in hostico zostających ad praesens oyczyznie matce naszey in necessitatibus Reipublicae succurrere niemożemy żadną miarą. Iednak jch mość pp. posłowie nasi exponent w tym nasze jego kr. mosci promptitudinem, że sami osobami swoiemi in omnem Reipublicae casum za viciami jego kr. mosci tam, gdzieby tego potrzeba ukazywała, stawać gotowiśmy, vitam et sangvinem gotowi, będąc przy dostojenstwie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, a w zaszczyt oyczyzny, wylać. Którą to instrukcyą naszą o tym jch. mosc panu marszałkowi koła naszego podpisać y ad acta podać zlecamy. Datum w cerkwie katedralney Włodzimirskiey anno milesimo sexcentesimo septuagesimo primo, martji piątego dnia. У тоей инструкцией подписъ руки его мил. пана маршалка въ тые слова: Leo Kazimierz Woronicz, podstoli Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышт меновaного подаючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаное.

Книга грод. Владимір. 1671 г., № 1042, л. 1231, № 108.

LIII.

Изъ постановленія кіевскихъ дворянъ 1671 года: о раздачѣ разныхъ званій въ Кіевскомъ воеводствѣ лишь мѣстнымъ обывателямъ.

Siła się namnożyło urzędnikow ziemskich Kijowskich, którzy żadnych nimają w wojewodztwie naszym possessiey ani publicis adesse solent consultationibus, praecavemus to sobie fraterne, że ktoby w wojewodztwie pod czas pospolitego ruszenia niebył praesens, jako toties na seymach podawalismy przez ich mosciow pp. posłow naszych pro vacantia, tak y teraz przez posłow naszych do i. kr. mosci supplikowac będziemy, aby terrigenis et bene possessionatis rozdane urżędy były. Obliguiemy przytym ich mosciow pp. obywatelow wojewodztwa naszego, ktorzy bene ante są antiquitus possessionati w wojewodztwie, a teraz po inszych mieszkają wojewodztwach, aby ich mosci w swoim wojewodztwie byli przytomne.

Книга грод. Владимір. 1671 г., № 1042, л. 1515, № 274.

LIV.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды, понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи мѣръ для отраженія враговъ и впредь. О сохраненіи прежняго порядка выбора войсковыхъ пословъ. Объ увеличеніи количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій. Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покровительствѣ православной церкви. Объ удовлетворенія желаній гетмана Михаила Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣрными Рѣчи-Посполитой.

О награжденіи разныхъ лицъ. О неотягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волынска и евреевъ чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ подстолія Брацлавскаго и епископа Владимірскаго.

Року тысеча шестъ сотъ семдесятъ первого, месяца декабра пятнадцатого дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевскаго, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, ставовши очевисто, урожоный его мил. панъ Криштофъ Кордышъ, подчаший Брацлавский, маршалокъ кола рыцерского инструкцию того жъ воеводства Брацлавского, месяца, дня и року нинешнихъ, верху на акте менованыхъ, през ихъ мил. пановъ обывателовъ воевод. Брацл., за универсаломъ его кор. мил., in locum solitum згромажоныхъ, а згодне постановленую, рукою своею подписаную, для вписанія до книгъ нинешнихъ, пер облятамъ подалъ, которая такъ се в собе писаная маетъ: Jnstrukcya jch mosciom pp. Janowi Karolowi z Potoka Potockiemu, podkomorzemu Bracławskiemu, Stefanowi Piasoczynskiemu, staroscie Bracławskiemu y Winnickiemu, Alexandrowi Zabokrzyckiemu, czesnikowi Bracławskiemu, Mikołajowi Ławryncowi Komorowskiemu, skarbnikowi Bracławskiemu, posłom z wojewodztwa Braclawskiego na seymiku we Włodzimirzu odprawionego na seym Warszawski, w roku da Bog przyszłym przypadujący tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, dnia dwudziestego szostego januarji, złożonym dana, który na dzień przypadającego seymu, za naszym uproszeniém zjachąwszy się, naprzod po oddaniu wiernego poddanstwa naszego jego kr. mosci panu n. mił. zdrowia dobrego, szczęsliwego długolętnie ponowania y triumfow z nieprzyiacioł j. kr. m. y Rzeczypospolitey otrzymania powinszowawszy, jego kr. m. podziękuję pokornie za oycowską pieczolowitość, trudy y prace, podjęte dla Rzeczypospolitey, do którey iż jas. wielm jch mość pp. hetmani wielki y polny koronni acceserunt, że czułoscię, pracą, odwagą y dzielnoscią rycerstwa woysk jego kr. mosci, straconą od tak wielu lat, Ukrainę in parte odszukali, podziękują jch mość pp. po-

słowie, nieprzepominając jas. wielm. j. mc. p. marszałka nadwornego, który indefesso labore excubantes, pro integritate Reipublicae koszty nieżałując, astiterunt przy pracach jego kr. mosci, którym osobliwie debetur od jch mc. pp. poslow, imieniem wojewodztwa naszego podziękowania. Depactacya na pisanie instrukciey w odprawie jch mosciow pp. posłow woyskowych aby naznaczona była y posłowie z jzby poselkiey obierani byli, jż redolet novitatem, niemają jch mość pp. poslowie na to zezwalać, ale zwyklym sposobem aby odprawowani byli woyskowi posłowie, jurabunt od nas wyprawić pp. poslowie. Nietylko do utrzymania pozyskaney na ten czas Ukrainy, ale y dla następujących na oyczyznę nieprzyiacioł, iż przyczynienie woyska iest ex necessitate potrzebne, omnem curam inibunt pp. poslowie, aby y wprendcie Ukraina posiłkowana et sufficienter opatrzona była, azeby regimenti nie więcey nad sześćset ludzi, a chorągwie polskie nad koni sto niemieli, providebunt. Ktora auctia woyska nie pod żadne insze władze, ktora by diwideret woyska, ale pod zwierzchność jas. wielm. jch mosciow pp. hetmanow koronnych poddana była y powaga hetmanska wedle dawnych praw zachowana została, y prawa wyrazne dawnieysze y swiższe y adaequlitatis ratio każdego szlachcica brata przy wolnym zawiadywaniu w swey zachowuje majętnosci, które uważając, żałosni być musimy, gdy słyszym, iż nam za przychodzeniem do wojewodztwa Bracławskiego indicitur przeciwko prawa do pewnych lat niezażywania naszych majętnosci, aby temu złemu zabieżeli jch mość pp. posłowie, fide, honore et conscientia obliquamus jch mosciów. Jeżeli jednak in totum do majętnosci przyidziemy, certabimus pari amore cum Republica, jako synowie teyże matki naszey, hic insze stabilimentum swobody naszey szlacheckiey tylko dissensum aliqua protestatione facta contestari, o których zniesieniu aby prawa niepisano szkodliwego, attendent. Angustiata jest Rzeczpospolitey od tak dawnego czasu monety zepsowaniem, aby tandem kiedykołwiek reparationem wzięła, inibunt de mediis cum Republica, y tego nie opuszczą aby defraudationibus na cłach y komorach było occursum. Successari wielm. j. mc. p. Kra-

sinskiego, podskarbiego koronnego, aby po uczynieniu rachunku kwit dany był, sama requirit justitia. Ordynacya Zamoyska iż po wszystkie seymy trudniła ordines Rzeczypospolitey, aby tandem uspokojona była finaliter divisione Rzeczypospolitey, jch mość pp. posłowie serio instabunt, co garąco jch mosciem zlecamy. Woyska Litewskiego rozerwanie się y rozeyscie, Ukrainy szezęsliwe progressi retardavit, który że y wojewodztwa niektore złupili y zaborow popełnili, reddant rationem jch mość pp. hetmani W. X. L. tanti praejudicii; praejudicium od p. Zarudnego, rotmistrza, stałe j. mc. panu staroscie Braclawskiemu w złupienie majętnosci in praesentia dziedzica, aby seriam odniosło animadversionem, j. mc. p. kanclerz W. X. L. pro libera voce szlachcica, że oppressit, a tanto praejudicio uwolnic brata niezaniechają. Merentur zasługi jas. osw. xięcia j. mc. Wiszniowieckiego, wojewody Bełzkiego, od jego kr. mosci p. n. m. w osobliwym respekcie byli, y depopulatio Zbaraża oblężeniem nieprzyiacielskim od Rzeczypospolitey nagrodzona była przez oddanie sammy liquidowaney albo na Lubomlskiem starostwie. A że takoweż depopulationem majętnosci swey odniosł, miasta Podhajec y wsi przyległych, jas. wielm. j. mc. p. wojewoda Sieradzki, godna rzecz, aby y jego mosci compensatia była tantum ruinae pro Republica successum na miasteczku Stojanowie y wsi Niedzwiady, assekurowawszy summę liquidowane. Religia graeco-ruska aby wedle praw swoich zachowana była y od violentiey ab unitis in posterum praecustodita zostawała, serio curabunt, y za sprawą j. mc. oyca Winnickiego, metropolity Kijowskiego, aby sądzona była, serio instabunt. Znaczne odwagi woyska jego kr. mosci Zaporoskiego z wielm. j. mc. panem hetmanem Chanenkiem, jako o całey Rzeczypospolitey osobliwego godne są respectu, tak y po nas wymagają, abyśmy in desideriis onych gorąco instaremus do j. kr. mc. y całey Rzeczypospolitey, zaczym poruczamy desideriorum onych solidam promocionem. Bene meritorum od jas. wielm. jch mosciów pp. hetmanow zaleconych, aby nobilitacye stanęły, efficaciter promovebunt, po których y dobrze zasłużonego wojewodztwam naszym przytączamy p. Piotra Lebedo-

wicza, za którym aby solicite instarent pp. posłowie, aby tandem prac y życzliwosci swey ku Rzeczypospolitey otrzymał brevium szlachectwa conferowanego. Miasto Wlodzimirz iż jest desolowane od żołnierza y nieprzyiaciela koronnego, aby za ufolgowaniem nieco do reparaciey przyszło, y żydzi większemi podatkami nad zwyczaynie niebyli aggrawowani, procurabunt Znaczne praejudicium brat nasz j. mc. p. Teodor Krasnosielski, podstoli Bracławski, odniosł od j. mc. pana Bratkowskiego, który niebędący naszym obywatelem, y zadney w wojewodztwie Bracławskim niemający osiadłosci, temere uprosiwszy sobie urząd podstolstwa Bracławskiego mandatami indebite prawdziwego podstolego Bracławskiego j. mc. p. Krasnosielskiego disquietat, zaczym chcieć praejudicio occurent jch mość pp. posłowie y na abrogacij żadnych praw szkodliwych libertatibus nostris niepozwolą. Krzywdy, poczynione jch mosciom oycom episcopom Włodzimierskiemu y Pinskiemu w odebranycha rchimandriey Kobrinskiey, Ławryszowskiey przez j. mc. oyca Kolendę, metropolitę Wilenskiego y Kijowskiego, przeciwko prawu nadanemu zdawna, aby jch mość pp. posłowie przed majestatem panskim poparli, zlecamy jch mosciom, y żeby coadjutoria, przeciw prawy dana, była zniesiona, osobliwie oycu Żuchowskiemu na metropolio Wilenśką.Także y pensye niezwyczayne coroczne annihilowane były y administracye na władyctwa niedawano. Jnstrukcya a tempore coronationis jego kr. mosci iż niewielo swego smutku reassumujem, one in ipsarum artikulis, co wszystko, fidei, conscientiae et honori jch mosciow pp. posłow poruczywczy, pewniśmy, że przy prawie tutabuntur libertatem nostram. Działo się w kosciele jch mosciow oycow dominikanow Włodzimirskich dnia piętnastego decembra anno milesimo sexcentesimo septuagesimo primo. У тое инструкции подписъ руки маршалковское в тые слова: Krzysztoph Kordysz, podczaszy Bracławsky y marszałek koła wojewodztwa Bracławskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ есть инсерована.

Книга грод. Владимір. 1671 г., № 1042, л. 1771, № 425.

LV.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды, понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи Кіева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впредь. О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижимыхъ имѣній. О необходимомъ для обороны Украины увеличеніи войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства православной вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи Михаила Ханенка. О покровительствѣ козакамъ, остающимся вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть, издавна имъ принадлежащими, приходами, а уніатамъ своими. О подтвержденіи правъ Кіевской академіи. О дозволеніи выбирать шесть пословъ для избы посольской. О передачѣ имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кіевскаго воеводства. О подтвержденіи права выбирать гродскихъ судей помимо старостъ и о предоставленіи исполнительной власти гродскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозволеніи выбрать депутатовъ коммиссіи для переговоровъ съ царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначеніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для разбора дѣлъ Кіевскаго воеводства въ трибуналѣ. О равномѣрной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи податей. Просьба объ уничтоженіи привиллегіи на имѣнія въ украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣлывателей монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. Объ упрощеніи литовскаго войска. Объ упорядоченіи опекъ. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митрополиту Антонію Винницкому reclinatorii. О награжденіи разныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣвшаго города Владиміра и съ евреевъ.

Року тысеча шест сотъ семдесятъ первого, месаца декабря пятнадцатого дня.

На уряде кгродскомъ, в замку его кор. м. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ буркграбства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, ставоши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Стефанъ Вышполскій,

коморникъ кграничный воеводства Киевского, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, инструкцию тогожъ воеводства Киевского, месяца дня и року нинешнихъ, верху на акте менованыхъ, през ихъ мил. пановъ обывателовъ воеводства Киевского, за универсаломъ его кор. мил. in locum solitum згроможеныхъ, постановленую, рукою своею маршалковскою подписаную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ вальный Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нинешнихъ перъ облятамъ подалъ, которую я, урядъ, для вписаня до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се въ собе писаная маетъ: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo, obywatele województwa Kijowskiego, ktorzymy się za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. na mieysce nam prawem naznaczone do Włodzimierza na dzien piętnasty miesiąca decembra anni praesentis zjechali, in locum solitum, do koscioła oycow dominikanow, zszedszy się z dyrekciey urodzonego j. m. p. Jerzego Michała Manieckiego, stolnika województwa Kijowskiego, za marszałka koła naszego urodzonego j. m. p. Stefana Wyszpolskiego, komornika granicznego województwa Kijowskiego e medio nostri unanimi consensu obraliśmy, przez ktorego rozdawaniem sobie głosow, jch mosciw pp. posłow, niżey specyficowanych, na seym blizko przypadający, per suffragia nostra unanimi consensu obrawszy, instrukcyą naszę w te słowa spisaną podalismy: Instrukcya jch mosciom pp. posłom, na seym walny Warszawski, pro die vigesima sexta januarii in anno proxime venturo złożony, zgodnie obranym y wysłanym od nas, obywatelow województwa Kijowskiego, do Włodzimierza za uniwersałem jego kr. mosci p n. m. zgromadzonych, to jest: j. mc. pana Jana Wołczkiewicza Olizara, podsędka, j. mc. pana Marcyana z Szpanowa Czaplica, podstolego, y j. mc. p. Michała Trypolskiego, pisarza, urzędnikow ziemskich Kijowskich, których jch mosciów wzywamy do tey pracy publiczney y usługi wojowodztwa naszego, upraszamy et obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkiem do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey, wszystkiej instrukcyi stosowali. A naprzod Panu Bogu

oddawszy powinne dzięki, od ktorego wszelaka sprawa dobra in medietate początek ma, dziękujemy jego krol. mosci panu n. mił., iż ochotnie processerat do reparatiey krajow naszych. Dziękujemy y jch mosciom pp. hetmanom woysk koronnych, naszym wielce miłosciwym pp. y braci, iż zdrowia swego y uronienia fortun przy znacznych odwagach na zaszczyt całey Rzeczypospolitey nieżałowali. Dziękujemy y całemu rycerstwu za tę ku oyczyznie y wojewodztwom naszym niespracowaną zyczliwość. Deferent tedy jch mość pp. posłowie nasi hanc nostram gratiarum actionem y upraszać będą, tak jego kr. mość, jako y całey Rzeczypospolitey, o dalszą około dobr wojewodztwa naszego obradę y, ante omnia, upomnią się odebrania fortece Kijowskiey, według pakt z carem jego moscią Moskiewskim, inibunt media do zatrzymania teyże fortece, y wszystkich inszych fortec, y fortece Kamienieckiey. Przypomnią jego kr. mc. panu nasz. miłosciwemu do tego ex ratione pactorum conventorum oblig y będą mieli facultatem do pożwolenia wydania chlebow na zatrzymanie praesidiorum. W czym żeby niebyło praw y swiebod szlacheckich naruszenia, tedy jch mość pp. posłowie okreslą to dobrze constitucyą, iż to tylko pro hac vice certandą miłością z Rzeczpospolitą, jako z matką naszą, pozwola z dobr nietylko królewskich y duchownych, ale też y dziedzicznych, s tym dokładem, żeby wszystkie dobra, nieczyniąc respectu, tak magnatom, jako y uboższego stanu szlacheckiego, nemine excepto, a dla większego porządku w teyże constitucij dołożą jch mość pp. posłowie, że na seymiku relationis wolno będzie obrać panow commisarzow do rozdziełenia tych chlebów, przy deputowanych z woyska. Ci zaś jch mość pp. commisarze niebędą mogli libertaty dawać na żadne dobra sub poena in constitutione specificanda ad forum inter causas militares. Auctia woyska, jeżeli komu tedy wojewodztwu naszemu jest bardzo potrzebne, zaczym quaerulando expuneat to jch mść pp. posłowie Rzeczypospolitey, ze wielkie przez to stało się omieszkanie w Rzeczypospolitey do skutecznego Ukrainy odebrania; z wyprawione chorągwie, jedne nie byli in opere belli, a drugie już pod samą

pozwijali się Ukrainą, a z inszych woiewodztw żadnego niebyło succursu. Podziękują jch mść pp. posłowie wielkopolskim wojewodztwom, iż gotowi byli iść na odebranie Ukrainy, gdyby byli inne wojewodztwa exemplo onych skupili się. Opowiedzą y to jch mość pp. posłowie, że wojewodztwo nasze gotowoscią w polu kilka niedziel obozowało, rozumiejąc, że, według ufały, pospolite ruszenie do skutku przyidzie. Insze puncta w instrukciey j. kr. mc. wyrażone de extituta (?) sua jch mość pp. posłowie tractować będą, stosując się w tey mierze do zgody całey Rzeczypospolitey. Wielkie się dzieje przez to omieszkanie w daniu succursu ex inefectu consiliorum, ratione tey sciany ukrainney, iż seymy w Warszawie, w tak odległym mieyscu, ustawicznie się odprawują; zaczym explicabunt to jch mość pp. posłowie urgebuntque serio, aby choć poty, dokąd się nieuspokoi totaliter Ukraina, seymy mogli bywać w krajach, Ukrainie blizkich, a mianowicie: we Lwowie, albo w Łucku, prawie in centro wojewodztw ruskich. Będą też mieli jch mość pp. posłowie cordi uspokojenia religyi greckiey y promowania oney niezaniechają, dla zatrzymania pokoju w oyczyznie. Za wielm. j. m. panem Michałem Chanenkiem, hetmanem woysk jego kr. mosci Zaporozkich, ktory w oczach całey Rzeczypospolitey, dotrzymując panu wiary, przeciwko rebellizantom dosyć życzliwie stawał y stawać ofiaruje się w swoiey wiernosci, zaczym godzien jest, aby in suis desideriis otrzymał łaskę pańską y w tym urzędzie hetmanskim constitutione approbatur. Także woysko kozackie, nie w buncie zostające, podług dawnych swoich praw zwyczajow y przywilejow zaszczyceni bezpiecznie zostawali, sine quovis, a quopiam praepedimendo. Także inter unitos et disunitos stateczne było pomiarkowanie, aby jeden drugiemu w żadną niewrywał się diocesyą y, cokolwiek antiquitus kto trzymał, przytym y teraz zostawali; więc y akademia Kijowska, w dawnych prawach oney ad praesens constitutione była potwierzona, serio te wszystkie zalecamy jch mosciom pp. posłom naszym ad instantiam j. m. p. hetmana Zaporozkiego promovenda desideria. Niezaniechają też jch mość pp. posłowie starać się o to, aby mieysce wojewodztwu

naszemu należyte w jzbie poselskiey zasiadali, według dawnego prawa, gospody otrzymali y to wymogli od Rzeczypospolitey, aby przykładem wojewodztwa Wołynskiego szesciu posłow odtąd obierać było wolno, częscią dla tego, że w woijewodztwie naszym trzy obszerne powiaty, częscią, że, za umnieyszeniem intrat y spustoszeniem dobr, niewszyscy mogą adesse na seymie y, przy tak częstych seymach y długo trwających, niemogą trwać na seymie. Nic inszego aby summy y wszystkie dobra po Teterze, jako po źdraycy Rzeczypospolitey, per constitutionem obrócone były in commodum wojewodztwa naszego. In calamitate publica zbogacił się pomieniony Tetera, jako to na przyszłe seymy od stanow Rzeczypospolitey wojewodztwo nasze instabat. Ponieważ novella constitutio addidit autoritatem jch mosciom pp. urzędnikom grodzkim, iż sine apellatione sądzić mogą posessiones amplas, przeto o to się będą starali jch mość pp. posłowie, jakoby per constitutionem to było approbatum, żeby jch mość pp sądowi, już nie z dependenty samego j. mc. p. starosty, ale od braci obrani byli; to expriment, że jest summum in conveniens, że depectatie wielkie dzieją się w sądach grodzkich y w cancelaryach trybunalskich, a zatem sposob temu zabieżenia wynaydą, przy teyże okazyi efficient jch mość pp. posłowie, aby urząd grodzki Zytomirski y Owrucki mieli potestatem odprawowania executyi, y tego dołożą, zeby byli regenti jurati et posessionati. Musi to perturbare wojewodztwo nasze, że nam non constat, z czym j. m. p. wojewoda Chełmski poszedł do stolicy Moskiewskiey, zaczym upomnią się tego jch mość pp. posłowie et efficient, aby in numero jch mosciow pp. commisarzow, ktorzy do dalszego tractowania, lub z carem jego moscią Moskiewskim, lubo też z woyskiem Zaporozkim intervenient materie, aby z wojewodztwa Kijowskiego byli assignowani commissarze. Wielka dzieje się w tym wojewodztwu krzywda, że przy ordinatiey miesiącow na sądy trybunalskie, per apendium tylko jeden tydzien assygnowano do sądzenia spraw wojewodztwa naszego, satagent jch mość pp. posłowie ante omnia do zniesienia tego punktu przyłożonego. Ponieważ już jest

constitucya, że areassumowano sądy województwa Kijowskiego, y jesteśmy już bliżey spokoyney posessyi z łaski Bożey, a z szczęscia jego kr. mosci tedy, aby wszystkie sprawy województwa, ktore ad feliciora tempora byli prolongowane, w tym miesiącu sądzone były. Podadzą to ad trutinam Rzeczypospolitey jch mość pp. posłowie nasi, aby przez constitucyą bene meritorum odwagi łaską jego kr. mosci zarowno były nagrodzone y zeby aequalis mogła być ratio w rozdawaniu dobr Rzeczypospolitey, żeby niezmierne intraty niektórych tylko osob nie bogacili. Approbatione laudorum, ktorych województwa naszego całość się zamyka, powinni omnino jch mość pp. posłowie przynieść, ktoreby niebyli juri publico contraxii, będą mieli curam jch mość pp. posłowie y to, jakoby partikularze, województwu naszemu należące, zapłacone byli. A gdy będzie się kto naydował do kupienia, tedy przez uniwersał swóy dadzą wiedzieć województwu do grodu Włodzimirskiego, na ktorym terminie obierzemy ex collegio nas braci do przedania y odebrania pieniędzy, ktore seymik rellationis in integro przywiezione byc mają, a z tey summy mają mieć wszyscy uspokojenie, ktorzy kolwiek albo per distantiam loci niemogli do tego przyiść, żeby byli ratione posessionum suarum ukontentowani, albo też przez niostrożność plenipotentow reclinatorium nie participowali, lubo też in participatione quaerulantur słusznie, po ktorych ukontentowaniu, residuum summy in generalem divisionem należeć będzie. Ponieważ szezególną Boską dispositią, a szczęsciem jego kr. mosci potior pars Ukrainy Przydnieprskiey ad obsequium krola jego mosci y Rzeczypaspolitey przychodzi, za co Bogu Naywyższemu podziękowawszy quod interest województwu naszemu, in futurum praespiciendo integritati onegoż, jch mość pp. posłowie nasi salutam adhibebunt curam kotrego, aby te wszystkie przywileje, ktore w województwie naszym, tak na dobra szlacheckie, ad male narrata z cancellariey jego kr. mosci, jako i dobra jego kr. mosci cum refusione od starostw ukrainskich, pewnych miast y wsi intervenientibus pactis z woyskiem Zaporozkim, za hetmanstwa wielmożnego Jana Wyhowskiego, wojewody Kijowskiego, ktore pacta

że assecurowane nieprzychodzą do tych czas, aby byli per constitutionem kassowane. Także y inne przywileja na dobra jego kr. mosci, także starostw koronnych, jako y innych partykularzow, ich daniny, przeciwko ktorym zaszły protestacye od posłow ziemskich, aby były anihilowane. Angustia te Rzeczypospolitey jest w tym od tak dawnego czasu monety zepsowaniem, aby tandem kiedykolwiek reparationem wzięła, inibunt de mediis cum Republica y tego nieopuszczą aby defraudationibus na cłach y komorach było occursum sprawa ordynacyi Zamoyskiey, jako materya gravis, ponieważ u całey Rzeczypospolitey potrzebuje consyderacyi, względem ktorey jch pp. posłowie nasi, cum toto Republica, takowe adinvenient modos, aby uspokojona była, prout videbitur et placebit całey Rzeczypospolitey. Successorom wielmożnemu j. mc. panu podskarbiego koronnego, aby po uczynieniu rachunkow kwit dany był, sama requirit justitia. Woyska Litewskiego rozerwanie się y rozeyscie Ukrainy szczęsliwe progressy retardavit, ktore że y woewodztwa niektore złupili y zaborow popełnili, redant rationem jch mość pp. hetmani Wiel. Xięs. Litewskiego. Jas osw. xięcia j. m. p. wojewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, dawne merita omni comparatione mojora swoje odwagi, tudzież szkody podczas expedyciey Zbarazkiey podjęte, tych że przez constitucyą obiecana nagroda, aby summa na starostwie Lubomskim y inszemi jego kr. mosci p. n. m. nagradzone byli, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Jas. wiemożnego j. m. p. wojewody Sieradzkiego z przodków merita, straty nowissime dobr miasta Podhajec dziedzicznych przez woyska, tak koronne, jako y nieprzyjacielskie, ruina osobliwego w Rzeczypospolitey indigent respectu, w nagrodę ktorey ruiny, aby jus emphiteuticum do lat pewnych, z woli całey Rzeczypospolitey y łaski jego kr. mosci, constitutione cooperowane byli, serio instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Zasłużył to bardzo dobrze z przodkow swoich jego mc. p. Sapieha, starosta Owrucki, aby był ukontentowany za straty, tak swoje, jako y rodzica swego, zaczym jch mość pp. posłowie nasi będą się o to starać, aby summa na regiment godney pamięci j. mc. pana

pisarza polnego, rodzica jego mosci, respectum spisnego naznaczona, a na kleynotach Rzeczypospolitey assecurowana była, przez constitucyą na dobra Dołhe y Zabczyce, w powiecie Przemyskim leżące, wniesiona. Dobrze zasłużone sławney pamięci j. mc. p. Jerzego Niemierzyca, podkomorzego Kijowskiego, zasługi, przez constitucyą anni milesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, w Wiel. X. Litewskim assecurowane, aby tandem j. m. p. Theodorowi Niemierzycowi uiszczone byli (ktorey przykładem rodzica swojego zacnego bene meriti de Republica et nostro palatinatu nieprzestaje), procurabunt jch mość pp. posłowie. Meruit też wielmożny j. m. p. starosta Zytomirski nagrodę za straty y odwagi swoje, jch mość pp. posłowie wniosą instancyą do króla jego mosci, aby przy assignowanym jurgielcie od jego kr. mosci Jana Kazimierza był osobliwy respekt ex primis vacantibus. Niepowinne poyść w zapomnienie zasługi j. mc. p. Wyżyckiego, chorążego Kiiowskiego, ktory y teraz, propter bonum Reipublicae, za ordinansem jch mosciow pp. hetmanow koronnych, praesidet woysku cum bono publico, zaczym jch mość pp. posłowie za tę to tak znacną przysługę j. mc. p. chorążego y starać się będą aby digna merces od jego kr. mc. y Rzeczypospolitey była naznaczona j. mc. p. chorążemu Kijowskiemu. Xięgi Kijowski, przez xięcia j. mc. Radziwiłła, hetmana Wiel. X. Lit., przy wzięciu Kijowa zabrane, successores xięcia j. mc. detrationem, gdzie są, aby wrócone były. Sprawy żołnierskie aby w trybunalc koronnym Lubelskim jako y dawno sądzone byli, a nie gdzie indziey, powinni tego doyrzeć jch mość pp. posłowie nasi. Iż succesya po nayiasnieyszym niegdy Władysławie, krolu jego mosci panu naszym, y po krolewiczu jego mosci Karolu, na nayjasnieyszego krola jego mc. przesłego Jana Kazimierza spadła. Jego kr. mość Władysław Czwarty, opiekunem naywyższym będąc wszystkich sierot, sam się w tę opiekę wdał osobą swą opiekunem j. mc. panu Jerzemu Krasickiemu, niegdy staroscie Dolinskiemu, y dziatkam jego, ostawszy tylko raz kommisarzów na słuchanie rachunkow, kuratorów zsyłał, a sam niemałe summy zebrał ex patrimonio j. mc. p. Kazimierza Krasickiego,

y od j. mc. p. Stanisława Krasickiego, podczaszego Łomżeńskiego, przeto y summy stare na Dolinie woytowstwa Dolinskiego y Burbie haerentes za czworgiem dożywocia, juxta constitutionem millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, o summach starych nie extenuowaney, dobra te z domu j. mc. oddane, więc y zasługi stryja y wuja jego ımosci, wedle listu króla j. mc. Zygmonta Trzeciego y inszych dowodow, y wszystko to aby recompense odniosło, zlecamy jch mosciom pp. posłom, aby się serio tego domawiały. W poprawie zaś wolnosci naszych aby się o to starali, jakoby nie tylko jch mość pp. Krasiccy, ale każdy posessor, juxta constitutiones et privillegia, przy krolewszczyznach zostawał spokoynie. Curatorie na ludzie, jakoby inpotentiae mentis podległe, nonnisi ex persona na seymiku deputackim praesentata, za seymikową attestacyą nietak jest, aby byli dawane. Opiekunowie, albo kuratorowie y successorowie ich, ktore zawczasu młode ludzie sidłać zwykli, aby przyszedłszy do lat niemogli krzywdy swoiey u nich dochodzić, aby się powinni sprawić pupiles y, non obstante praescriptione, aż natenczas respodendo onym, kiedy pupilli do lat przyszedszy y do sumptu też na prawo przydą przez opiekuny in promovendo bono suo privato et publico neglenti seu decepti. Aże między jch mośćmi oycem metropolitą, episcopami, in unione sancta zastającemi, zaszły differentie między tak wysokiemi stanu duchownego osobami, ponieważ ociec Kolenda, metropolit, archimandryi dwie, Kobrynską od j. mc. episcopa Wlodzimirskiego y Brzeskiego, a drugą Lawriszowską od oyca Białozora, episcopa Pinskiego y Turowskiego, niesłusznie poodbierał, aby z łaski jego kr. mc. y Rzeczypospolitey były przywrócone. Między temiż osobami miesza rzecz j. mc. ociec Żochowski y coadjutorio metropoliey, mimo zwyczay y prawo duchowne postępując, przywiley sacri regii magestatis apostolice in unione będącym episcopom Włodzimirskim, na prototronio metropoliey generalney służący, wyprawił, aby tego ritułu ustąpił y nigdy napotym żaden się im nieszczycił nad episcopa Włodzimirskiego. Przytym administracyą jakową ociec metropolita unicki po episcopach dożywotnią usurpuje, y ta, jako

przeciwna prawu, jesli jest z woli jego kr. mosci y Rzeczypospolitey pozwolona, ktorą, iż przeciwko prawu, aby była, jako rzecz nowa, skassowana, ale po kożdym episcopie kapituła, przywilegiami krolów jch mosci utwierdzona y postanowiona, aby perpetuis temporibus capitulares, dla zatrzymania dobr y skarbow domow Bożych nad inszych, bliższemi przykładem kosciola Rzymskiego zostali, bez przeszkody j. mc. oyca metropolity y innych żadnych osob, aby żadnym wyderkafom, alios pensyom metropolickim nowo wynaydzionym episcopowie z kapitułami swojemi niepodlegały, a mianowicie Włodzimirska y Pinska, ale przy wolnosciach dawnych y prawach swoich byli zachowani. Ponieważ j. mc. ociec Antoni Winnicki, metropolita Kijowski, ob injuriam temporum do posessiey metropolitanskiey nieprzyszedł, y dobr żadnych nietrzyma, wniosą jch mość pp. posłowie, aby uti bene merita de Rnpublica ex vacantibus jego kr. mość conferował reclinatorium, y to specialiter instabunt jch mość pp. posłowie, aby sprawa o najażdy, wiolentie, nocnym sposobem przez oyca Szumlanskiego popełnione, z remissy, według dekretu trybunalskiego, na seymie absque dillatione sądzona była. Desideria jego mc. oyca Swiscielnickiego, episcopa Lwowskiego, z j. mc. oycem Szumlanskim mają miec jch mość pp. posłowie w pilnym respekcie, aby podług dekretu jego kr. mosci był we wszystkim zachowany. Wiel. j. mc. p. generała Podolskiego dawne merita omni comparatione majora swoje odwagi, tudzież szkody podjęte, tychże obiecana nagroda, aby respectami jego kr. mosci p. n. m. nagrodzone byli, y w swoich dalszych desideriach był ukontentowany, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Za urodzonymi jch mość pany Alexandrem Ilinskim, woyskim Czernihowskim, y panem Ewstafiem Bakowieckim mają jch mość pp. posłowie nasi instancyą do j. kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey wnieść, aby onym in toto, według dekretow trybunalskich koronnych Lubelskich, a parte adversa satisfacya stanęła, y rigor prawny extendowany, y dekreta trybunalskie według constitucyi in suo robore et authoritate zostawały, co jch mosciom pp. posłom naszym serio injungimus y upraszamy o to. Za j. mc. p.

Piotrem Lebedowiczem wszystkie nasze reassumimus przeszłe instructia, jch mosciom panom posłom recommendamus, aby ten godny człowiek za swoje cnoty y przysługi w oyczyznie był do honoru szlachectwa między innemi przypuszczony, alios na żadnego nobillitacyą niepozwolą jch mość pp. posłowie. Niezapomnią też jch mośći pp. posłowie nasi y swoje y przodkow y z osob swoich merita deferre Rzeczypospolitey y jego kr. mosci panu n. mił., ktorego upraszamy, aby przy tey functiey, od nas na jch mość pp. posłow włożoney, osobliwie jego kr. mość tymże oswiadczył łaskę swoją. Miasto Włodzimierz, ponieważ jest bardzo zdezelowane y tak zubożałe, że tylko ledwo kilkoro kmiotkow ubogich ostaje, y wojewodztwa nasze żadnego wczasu dla obrad swoich zjeżdzając mieć w nim niemożemy, zaczym zlecamy to jch mosciom pp. posłom, aby u jego kr. mosci y całey Rzeczypospolitey efficere mogli, żeby byli od starey contributij y przechodow żołnierskich, także y od hyberny na lat dziesięć, uwolnieni. Za synagogą całą żydowską, w Koronie zostającą, instabunt jch mość pp. posłowie, aby podług przeszłey constitucyi respectu quarty summy pogłownego, tudzież uwolnienia od contributiy wszelakich, także od hyberny, respectując na ich zniszczenie, byli zachowani do seymu da Bog blizkiego. Którą instrukcyą naszą, zgodnie uchwaloną y postanowioną, serio promovendam jch mosciom pp. posłom zlecamy, y oną j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać y do akt tuteyszych grodzkich Włodzimirskich podać declarujemy. Działo się we Włodzimirzu w kosciele jch mosciow oyców dominikanow roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca decembra piętnastego dnia. У тое инструкции подписъ руки в тые слова: Stephan Wyszpolski, komornik graniczny wojewodztwa Kijowskiego, marszałek koła rycerskiego, wojewodztwa Kijowskiego. Котораяжъ то инструкция за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подаючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ кродскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга грод. Владимір. 1672 г., № 1042, л. 1763, № 423.

LVI.

Универсалъ короля Михаила къ кіевскимъ, черниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ отъ 20 марта 1672 г. Указывая на заботы правительства о защитѣ государства отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣятельности и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать объ оборонѣ.

Року тысеча шест сот семъдесят второго, месяца кветня пятнадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевскаго, бургграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, ставовши очевисто, шлахетный панъ Войцех Павловский листъ отъ его кор. мил., с печатю коронною болшое канцелярии притисненою, а с подписомъ руки его кор. мил. и реентовское до воеводствъ: Киевского, Брацлавского и Черниговского, также и повету Володимерского, рационе сеймиковъ выданый, для вписаня до книгъ нинешнихъ, перъ облатамъ подалъ, так се въ себе маючий: Michał, z Bożey łaski krol Polski wielkie xiężе Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowski, Wolynski, Jnflantski, Smolenski, Siewierski y Czernihowski, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tem wiedziec należy, a mianowicie wielmożnym, urodzonym, dygnitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego wojewodstw Kiiowskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego, także y powiatu Włodzimirskiego wojewodztwa Wołynskiego obywatelom uprzeymie y wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili, będąc ta Rzeczpospolita w oczach swiata chrzescianskiego jedynym męztwa y sławy wizerunkiem, cnoty funduszem, a wolnosci serc wspaniałych y chwalebnych czynow prawdziwe prototypem, przychodzi na to przez nieszęsliwość powszechną, że sama o sobie radzić niemoże, lubo tak wiele zbyt potężnych sąsiadow mając, a nad wszystkich naycięższą narodow machometanskich, osobliwie monarchii tureckiey,

na wolnośc, ktora potęgą swoją całemu chrzescianstwu y nas samych nieporozumieniu impune imponit. Nieopuscilismy jednak starania naszego, cokolwiek należało królewskiey naszey obligacyi y possibilitas niosła do jako naygruntownieyszey rady, z jak naylepszą wygodą stanu rycerskiego obywatelow, y obrony spolney oyczyzny naszey y w przeszłym roku, y teraz. J gdyśmy seym swieżo złożyli byli, ktory, iako żałosnie rozerwsł się, bez wszelkiey naprawie fundującey się circumstancyi, judicet fama publica et posteritas y kożdego bacznego reflexia. My iednak co per leges patrias możemy, w ktorych y wychowalismysię, y one sacramento stwierdzilismy, niezaniechywamy wszelkiego usiłowania ad consulendum tam afflictis rebus patriae, ile gdy tak wielka narodow poganskich siła następuje. A tak miawszy walną radę poseymową de consensu numerosi senatus, conclusimus złożyć na mieyscach zwyczaynych wszystkim wojewodztwom seymiki przedseymowe. Jakoż składamy uprzeymym y wiern. waszym pro die XXVII aprilis, seym zas, jako unicam consiliorum auctorum, we trzy niedziele po seymikach pomienionych, ex eodem senatus consilio składamy, to jest na dzień XVIII miesiąca maia w Warszawie, w czym sama naturalis defensae necessitas może każdego rezelwować, skrupuł reflectującego się nad prywatnym y publicznym od poganstwa niebezpieczenstwem, osobliwie sami uprzeymym y wiernym loco, którzy prze: całe pięć lustra y daley extorres będąc od własnych domow swoich, tym bardziey mają concurrere do szczęsliwey obrady y conserwowania całosci Rzeczypospolitey. Za ktorey mają przy łasce Bozey będziecie mogli postliminio cieszyć się, że tandem lares patrios szczęsliwie powitacie. Chciąc tedy uprzeymym y wiern. w. dapomodz y byc powodem innym wojewodstwom, aby ten publicus lethargus oczewiscie dobrowolney nieopatrznosci wszistkich niezagarnywał. Bo jako nam ktory narod chrzescianski sprzyi: ć, albo ma dać co posiłku, gdy widzą, że sami albo ręce opuszczamy, albo się niezgadzamy. Nemo resipiscit si serio y my możemy przy łasce Bozey ieszcze poratować utrapioney oyczyzny, byleśmy się zakrządnęli. A że czas krotki, concurrite, o cives, my y radzić

o oyczyznie y zdrowiem naszym oney salutem propugnare gotowismy, a dalsze publiczne necessitates w instrukcyi na seymiki wyrazimy. Co wszystko do wiadomosci uprzeymym y wiern. w. w. podając, mieć chcemy po urzędach grodzkich, aby podług prawa wczesnie na mieyscach zwyczaynych ten nasz uniwersał względem następujących seymikow pomienionych obwołać y publikować kazali, inaczey nie czyniąc dla łaski naszey y z powinnosci urzędow swoich. Dan w Warszawie dnia XX miesięca marca MDCLXXII, panowania naszego III roku. У того универсалу печат коронная и подписъ рукъ такъ его кор. мил., яко и реентовское въ тые слова: Michał, krol. X. Stanisław Lipski, Krakowski, Płocki kanclerz, regent cancellaryi koronney. По принятю и вписаню кототорого универсалу, помененый подаваючий мене, урядъ, о придане возного на публикацию оного просилъ, которого аффектации я, урадъ, дасытъ чинечи, возного урядового шляхетного Іозефа Климанского придалемъ. Который, с придапя моего урядового а повинности своее возновское, тотъ универсалъ на месцах публикацием звычайныхъ обволалъ въ замку, их. м. п. обывателомъ помененыхъ воеводствъ до ведомости привелъ, о чомъ и реляцию свою передо мною, урадомъ, учинилъ и сознал. Который же то универсалъ, за поданемъ и прозбою вышъ реченое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть уписаный.

Книга грод. Владимір 1672 г., № 1044, л. 165, № 77.

LVII.

Инструкцкія кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благодарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы. Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассаціи рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолженія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи податей на имуществахъ духовенства всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи Владиміра-Волынска отъ постоя.

Року тысеча шестсотъ семдесятъ второго, месяца кветня двадцатъ семого дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ присяглымъ бурграбства и замку Влодимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Янъ Войнаровский, ловчий Овруцкий, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, инструкцию тогожъ воеводства Киевского, месяца, дня и року нинешнихъ, верху на акте менованыхъ, презъ ихъ мил. пановъ обывателовъ воеводства Киевского, за универсалемъ его кор. мил. in locum solitum згромажоныхъ, постановленую, рукою своею маршалковскою подписаную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер облатам подалъ, которую я, урядъ, до книгъ помененыхъ гродскихъ Володимерскихъ приймуючи, читалемъ, и такъ се в собе писаная маетъ: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystkie rycerstwo obywatele województwa Kijowskiego, zjachawszy się na seymik województwa naszego, przez uniwersały jego kr. mosci naznaczony, in locum solitum do Włod-

zimirza, pro die vigisima septima aprilis, dla obrady całey Rzeczypospolitey y wojewodztwa naszego, takeśmy laudum y instrukcyą jch mosciom pp. posłom niżey mianowanym spisali. Naprzod jego kr. mosci p. n. m. podziękowawszy, iż jego kr. mość, jako pater patriae, widząc nieustawające periculum ab origine, nas, wiernych poddanych swoich, ostrzega, rożne podawając media, jakoby tot malis exhausta Respublica mogła salutari. Tudzież że y o wojewodztwie naszym, po częsci za szczęsliwym panowaniem odyskanym, osobliwe oycowskie ma patrocinium, upraszając, aby y na dalszy czas z teyże panskiey łaski y protekciey swoiey, jako wiernych poddanych swoich, niewypuszczał. Dziękujemy jch mosciom pp. hetmanom koronnym, naszym wielmożnym miłosciwym panom, za dzieła odważne y zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby, według instrukcyi blizko przeszłey, publice podziękowali y oto upraszali, żeby woysko, iak nayprędzey, ex visceribus regni na zaszczyt krajow naszych wyprowadzone było. Obralismy tedy e medio nostri jch mosciow pp. posłow, ktorych dexteritas w obradzie o całosci oyczyzny z wojewodztwa naszego jest nam nieraz wyswiadczona, nempe: j. mc. p. Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kijowskiego, j. mc. p. Stanisława Kazimirza Kowalewskiego, łowczego Kijowskiego, j. mc. p. Remiana Suryna, łowczego Nowogrodzkiego, ktorych fidei, dexteritati comittimus, aby jch mość s propozyciey jego kr. mosci, na seymik nasz przedseymowy przysłaney, imminens bellum othomanicum, zrozumiawszy o szczegolney ante omnia obradzie wprzod oyczyzny naszey, obmyslali we wszystkim, co kołwiek do obrony oyczyzny naszey, z gornemi wojewodztwy znosilisię y concludowali. Reassumujemy przytym instrukcją przeszłę, tak dawnieysze, jako też y od szczęsliwego zaczęcia panowania jego kr. mosci od nas posłom obranym zlecamy, ktorych nulus secutus effectus, a to dla tego, aby jch mość pp. posłowie nasi to, cokolwiek obaczą proficuum wojewodztwu naszemu, procurent, inquantum drugie wojewodztwa swoje tez promovebunt materie, po obmyslaniu obrony Rreczypospolitey. A ze się siła takich namnożyło w oyczyznie, ktorzy,

sine ullo fundamento juris et aequitatis, ex contentione zwykli seymy rwać, nefando ausu, y lubo ich, tak jego kr. mość cum senatu, jako y equestris ordo wokować, zawsze życzą sobie, zwykli incognito z Warszawy wyjeżdzać, mają tedy jch mość pp. posłowie na takowych inire cum tota Republica medium, jakoby taci violatores karani byli, cum precautione vocis liberae, y mają te jch mość pp. materyą, zaraz po obraniu j. mc. p. marszałka, traktować, ani iść do witania jego kr. mosci, aż cała jzba uważy, jesli na początku seymowania non ocurretur huic malo, tedy y naydłuższe seymu ciągnienie niepewną uczyni onego nadzieje. Tymże jch mosciom pp. posłom plenariam facultatem dajemy et fidei jch mosciom committimus, tractaty z carem jego moscią Moskiewskim y kozakami aby jch mość, cum tota Republica zgadzając się, pokoy concludowali, tak jednak, żeby te traktaty sine avulsione provinciarum byli y żeby securitas te naszych krajow y fortyficatiey mieysc tam sposobnych prospectum było. Ażeśmy na tymże seymiku viciami jego kr. mości praemoniti, in eodem termino jch mosciow pp. rotmistrzow e medio nostri uprosilismy, to jest: j. mc. pana Marciana z Szpanowa Czaplica, podstołego Kiiowskiego, jako y j. mc. Stanisława Kowalewskiego, łowczego Kijowskiego, nie excludując y tych jch mosciow, ktorzy zawsze ochotnie wojewodztwu naszemu radzi służą, y in eodem termino zachowując jch mosciom wolność podniesienia chorągwi. Na tymże terminie dystrybuta partikularzow będzie, do ktorey dystrybuty ci tylko należeć mają, ktorzy in eodem termino zgromadzenia usługą Rzeczypospolitey zaszczyt wojewodztwa naszego traktować będą, nie excludując y tych jch mosciow, ktorzy usługą Rzeczypęspólitey w kwarcianym woysku traktują, lub nie. Raz jest lege cautum, aby minoris subselii sądy, jako to roczkow y rokow, zaraz limitowane byli po wyjsciu uniwersałow na seym walny Warszawski, a że in praejudicium obywatelow na rożnych mieyscach ważyli się sądy ziemskie y urzędy grodzkie sądy odprawować y condemnaty, approbaty otrzymywać dopuscili, tedy wszystkie decreta condemnaty y approbaty praesentes cassentur, jako przeciwne

prawu, y zeby in posterum, przed seymem y po seymie w niedziel sześć, wszyscy, ktorzy in publica functione aderunt, na seymie mieli libertatem a termino judiciorum, procurabunt jch mość pp. posłowie. Nihil aequius, aby ci, ktorzy piersiami swemi za całość Rzeczyposposolitey zostawiają się, niebyli w zasługach ukrzywdzeni, mają tedy jch mość pp. posłowie nasi inire medium cum tota Republica, jakoby panom żołnierzom, ktorym po wojewodztwach zatrzymają zasługi wypłacone były. In futurum aby się takie niedziały zatrzymania zasługi, ktore ad desperationem zwykły benemerentes de Republica przywodzić, specialem iednak będą mieli eorum w odyskaniu zasług, tak sławney pamięci nieboszczyka p. Niemirzycza, podkomorzego Kijowskiego, iako j. mc. p. Iwanowskiego, wojewodztwu naszemu zasłużonego, ale y całey Rzeczypospolitey pod czas praesidium Czehyrynskiego. Hyberna jeżeliby per consensum Reipublicae in suo zostawała robore, tedy dobra ritus graeci disparitorum, tak iako y unitorum, eadem gaudere debent aequalitate, iako y ritus romani, y aby sufficiens constitutio na przyszłym da Bog seymie in eam materiam była postanowiona, do comparaciey piąciu kroć sta tysięcy na dobra communiter duchowne włożona. Dobra utriusque ritus unitorum, jako y disunitorum, należały, a więcey mimo tę contributią żadnemi assignatiami, chlebami, aby niebyły aggrawowane; y lubo by iakowe, procz pomienioney hyberny, wychodziły assignatie, nullitati subesse debent, serio jch mość pp. posłowie domowią tego. Krżywda j. mc. p. Godlewskiego, chorążego Czernihowskiego, jako dobrze in Republica zasłużonego, całemu wojewodztwu sprawuje condolentio, zaczym jch mość pp. posłowie nasi conferent z jch mość pany posłowie wojewodztwa Czernihowskiego, iakoby jego moscia w tym in facie Reipublicae dzwignęli. Administratią, iakową j. mc. ociec metropolita unicki po episcopiach dożywotnie usurpuje, y ta, przeciwna prawu, jesli jest z woli jego kr. mosci y Rzeczypospolitey pozwolona, ktorą, iż przeciwko prawu, aby była, jako rzecz nowa, kassowana, ale po każdym episcopie kapitula, przywilejami krolow jch mosciow utwierdzona y postanowiona, aby per-

petuis temporibus capitulares dla zatrzymania dobr y skarbow domow Bożych nad inszych, bliższym przykładem koscioła Rzymskiego zostawali bez przeszkody jego mc. oyca metropolity y inszych żadnych osob, aby żadnym wyderkafom, alias pensyam metropolickim nowo wynaydzionym, episcopowie z kapitułami swemi niepodlegali, aby dychowenstwo episcopiey Włodzimirskiey et episcopalia bona, ktore, sub perpetuis oneribus et desolationibus exactionibusque będące, ultimae subjacent ruinae, aby iakiekolwiek, choć na kilka lat, mogli mieć pożałowanie, a przytym uwolnienie od ciężarow żołnierskich, gorąco jch mość pp. posłowie instabunt et urgebunt. Coadjatoria w duchowięstwie, iako y canonami swiętemi jest zniesiona y concilio Tridentino, tak y status omnes in Regno et Magn. Duc. Lit., urgebunt, aby niebyły wydane sine ulla necessitate, osobliwie j. mc. xiędzu metropolicie, ktory, quot episcopos, tot suos suffraganeos mając, ktorego z nich sobie upodoba, coadjutorem miec może, o co samo ciż jch mość pp. posłowie krola jego mosc p. n. m. prosić będą, aby do oyca swiętego w tey materyiey pisać raczył. Rożne instantie, ktore byli w przeszłych instrukcyach włozone, jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, aby pro sua dexteritate nie zaniechali promowować in medio Reipublicae, także y uspokojenie sprawy Zamoyskiey. Zı żydami koronnemi o pogłowne, aby moribus antiquis, jako przed kozaczyzną, gdy ich w Ukrainie niemało bywało, siedmdziesiąt tysięcy zołdat dawali, instabunt jch mc. pp. posłowie. Miasto Włodzimirz, iż penitus przez żołnierza zdezelowane tak dalece, że y gospod wczesnych seymikujące wojewodztwa w tym miescie mieć ni mogą, aby od przechodow, stanowisk żołnierskich libertowane było, promovebunt jch mość pp. posłowie. To tedy laudum y instrukcyą nasze j. mc. panu marszałkowi naszemu zlecilismy, aby do grodu podał. Działo się w kosciele Włodzimirskim in loco solito die vigesima septima aprilis anno domini millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo. У тое инструкции подпис руки маршалковское в тые словы: Jan Woynarowski, łowczy Owrucki,

marszałek na ten czas koła rycerskiego województwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ реченого его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаная. Correctum.

Книга грод. Владимір. 1672 г., № 1044, л. 189, № 91.

LVIII.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18 мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ уступки территоріи. Объ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи уплаты hibernae. Объ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду поддѣлокъ. О незаключеніи договора съ гетманомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Объ утвержденіи подстольства Брацлавскаго за Красносельскимъ Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налоговъ на евреевъ. Объ освобожденіи г. Владиміро-Волынска отъ военнаго постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.

Року тысеча шестсотъ семъдесятъ второго, месяца априля двадцать семого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ присяглымъ буркрабства и замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Томашъ з Ратошина Ратовскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Брацлавского, за универсаломъ его кор. мил. in locum solitum згромажоного, рукою своею маршалковскою подписанную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Володимерскихъ, пер облатамъ подалъ, такъ се въ себе маючую: Jnstrukcya na seym koronny, w Warszawie na dzien osmnasty mie-

siąca maia w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, złożony, z seymiku, we Włodzimirzu dnia dwudziestego siodmego aprilis województwa Bracławskiego odprawowanego, obranym jch mosciom pp. posłom, to jest: wielm. j. mc. panu Karolowi Potockiemu, podkomorzemu Bracławskiemu, j. mc. p. Stefanowi Konstantemu Piasoczynskiemu, Bracławskiemu, Sinickiemu et c. staroscie, j. mc. p. Alexandrowi Zabokrzyckiemu, czesnikowi Bracławskiemu, j. mc. p. Tomaszowi z Ratoszyna Ratowskiemu, dana w kosciele oycow dominikanow konwentu Włodzimirskiego. Ciężko y województwo Bracławskie na swieży a ciężki paroxizm oyczyzny miłey, przez zerwanie seymu, ubolewać musi, czemu że jego kr. mość p. n. m. indefesso studio salubrem quaerendo medelam dla obrady obrony Rzeczypospolitey in periculis ingruentibus seym składa, pokornie jch mość pp. posłowie nasi pro salicita cura majestatowi jego kr. mosci p. n. m. debito cultu et oneratione podziękują. A że universae Reipublicae salus zawisła in avertendis periculis, od tak potężnego nieprzyiaciela następujących, przeto zlecamy jch mosciom pp. posłom, ut ineant modum cum Republica defendendae patriæ, quam celerrim'. Na tym seymie consiliorum cursu uspokoienie jednak imminentium periculorum, gdyby miało stawać cum avulsione prowinciey jakiey, osobliwie województwa naszego Bracławskiego, niemają na to jch mość pp. posłowie zezwalać, jnhaerendo legi publicae et diplomati dato, ratione non avulsionis bonorum wojewoztwu Bracławskiemu. W tak wielkich następujących niebezpieczenstwach od Porty Othomanskiey, iż prawie naypirszszym jest wstępem ad antemurale christianitatis, miasto Kamieniec, serio urgebunt jch mość pp. posłowie, aby tak potrzebna y tak potężna forteca, quam firmissimo praesidio y comemdantem umiejętnym, czułym y wojennym, idque nobili bene posessionati, jako nayprzędzey y nayporządniey opatrzona była. Rycerscy ludzie, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego y nowego zaciągu, ktorzy sanguinem litant pro incolumitate patriae, justo nihil aequius, iako aby deservita merces sanguine, a po wielu województwach zatrzymana, o tym, iako nayprędzey,

atque depactantis ulla od pp. poborcow była exoluta. Także assignatia j. mc. p. Jwanowskiemu, rotmistrowi j. kr. mosci, do żydow dana, a potym skasowana, aby z innych proventow Rzeczypospolitey assignowana y wypłacona była, jako dobre zasłużonemu dawno żołnierzowi, instabunt jch mość pp. poslowie. Wyswiadczona cnota y odwaga pułkow w Trostencu, in obsidione będących, aby justum merentur respectum et gratitudinem in Republica, tak pilno adinvenient j. mość pp. posłowie, una cum Republica, modum onych ukontentowania. Hyberna żołnierska iż w wybieraniu inaequalis, bo regalia bona plura contribuunt, quam spiritualia, inibunt jch mość pp. posłowie cum Republica modum coaequationis przez lustratią commissarzow, jako authoritate jch mosciów panow hetmanow, albo żeby antiquis moribus distribuowana była. Także dobra eclesiae graeci ritus, tam uniti, quam disuniti, osobliwie władyctwa Łuckiego, zdezolowane, aby aequaliter z duchownemi ritus catholici te hyberne wydawali, coaequandam promowebunt. In auctione woyska ex contrahentibus subsidiis ab exteris imminentibus periculis, jch mość pp. posłowie nasi ad commune consilium Reipublicae applikować się będą. Iż car jego mość Moskiewski, ex vi pactorum Andruszoviensium, tenet przeciwko nieprzyiaciołow Rzeczypospolitey in subsidium pewną kwotę stawić ludzi, serio instabunt jch mość pp. posłowie, aby in necessitate Rzeczypospolitey, według pakt, ludzmi wojennemi niepieniężnemi, jako constitutu per deputationem pp. posłow privato consilio arcano, subveniat. Item constitutum et datum diploma na przeszłym seymie jego mc. p. wojewodzie. Czernihowskiemu in scia tota Respublica, j. mc. pan wojewoda Czernihowski restituat, y one in toto kasowane było, bo by ta summa do cara jego mosci cederet emolumento privatarum tylko personarum non rei przez złey monety w oyczyznie zagęszczenie, iż wielkie Respublica tenet damnum, inibunt modum et rationem cum Republica jch mość pp. posłowie nasi o otworzenie minicy srebrney tylko monety, ale na miedziane niemają zezwalać. Praetendujące summy od p. Boratyniego u Rzeczypospolitey tantisper, differe słuszna, poki woysku w

assignatiae decretum commissiey Lwowskiey u pana Baratyniego do zapłacenia naznaczonych effectu aliter nieuisci y niepopłaci. Tractaty z p. Chanenkiem y woyskiem jego kr. mosci Zaporozkim niemają byc stanowione sine scitu et consensu totius Reipublicae, y żeby niebyły te traktaty stanowione cum avulsione qualiumcumque bonorum haereditariorum vel regalium w wojewodzdtwie Bracławskim, fortiter oponować się mają przy tym jch mość pp. posłowie y na to niezezwalać. Podstolstwo Bracławskie iż jest legitime per cessionem od j. mc. p. starosty Bracławskiego, praevio consensu jego kr. mosci, j. mc. panu Krasnosielskiemu bene possessionato w wojewodstwie naszym cessum et collatum, gorąco instabunt jch mość pp. posłowie, aby concurentia remota do podstolstwa p. Bratkowskiego, uti inposessionati w województwie naszym, j. mc. panu Krasnosielskiemu od thronu jego kr. mosci było declarowane. In spem ammisiey, iż pp. żołnierze nieznosne czynią krzywdy y criminały, tedy na amnistyą panom żołnierzom, sine reali satisfactione injuriis privatorum, niemają zezwalać pp. posłowie. Nietylko z usług wojennych, ktore, cum dispendio vitae y fortum swych, przez lat dwadziescia pięć, j. mc. p. Piaseczynski, starosta Nowogrodzki, wyswiadczał, ale y za dobra swoje obszyrne Zadnieprskie, tractatami in partes cara jego mosci Moskiewskiego odeszłe, justum meretur u jego kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey respectum et gratitudinem, przeto serio instabunt jch mość pp. posłowie, aby j. mc. p. starosta Nowogrodzki, ponieważ y reclinatorium Krasinskiego nie był particeps, osobliwą jego kr. mosci ex primis vacantibus był remuneratus laską. Za żydami koronnemi o poglowne aby moribus antiquis, iako przed kozaczyzną, gdy ich w Ukrainie niemało bywało, siedmdziesiąt tysięcy zł. dawali, instabunt jch mość pp. posłowie. Miasto Włodzimirz iż penitus przez żołnierza zdesolowane tak dalece, że y gospod wczesnych seymikujące województwa w tym miescie mieć niemogą, aby od przechodow y stanowisk żołnierskich libertowane było, promovebunt jch mość pp. posłowie. Prawa dawne tak w dobrach ziemskich aby alienowane niebyły, aby na fundacje, prze-

ciwko prawu uczynione, a teraz jesliby się jakie znaydowały zwłaszcza in fraudem legis utworzone, takowe by in instanti znesione y skassowane były. Jch mość pp. hetmani, za podjęte prace y fatigi wojenne w odszukaniu y otrzymaniu Ukrainy, także y rozwiązaniu związku, podziąkować będą jch mosc pp. posłowie integritatem bonorum jch mosciow tueri. Puncta y desideria, w instruktyi przeszłey specyficowane, in toto reassumujemy et ad promowendum zlecamy jch mosciom pp. posłom, co fidei, honori et conscientiae jch mosciow pp. posłow naszych committimus, aby communi in toto cum Republica consilio to, cokolwiek proficuum byłoby Rzeczypospolitey, consulant et exequantur. Którą to instructią naszą, zgodnie na seymiku napisaną, marszałkowi naszemu podpisać y do xiąg per oblatam podać zlecilismy. Datum w kosciele oycow dominikanow conventu Włodzimirskiego dnia dwudziestego siodmego aprilis tysiąc szescset siedmdziesiąt wtorego roku. У тоей инструкции подпис руки маршалковское в тые слова: Tomasz z Ratoszyna Ratowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Bracławskiego. Котораяже то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подаваючого, а за моимъ урядовым принятем, до книгъ нинешнихъ естъ вписаная.

Книга грод. Владимір. 1672 г., № 1044, л. 192, № 92.

LIX.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1673 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества. Объ уплатѣ жалованья кварцяному войску. О побужденіи магнатовъ къ болѣе правильному выполненію ихъ обязанностей. О снятіи отчета съ лицъ, завѣдывавшихъ податными сборами во время безкоролевья. О награжденіи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложенныхъ государственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго ваеводы, съ какою цѣлью были подложены подъ Каменецъ мины за два года до осады. Объ укрѣпленіи Львова и Замостья. О дозволеніи бить монету. О дозволеніи прислать депутатовъ въ коммиссію о разграниченіи Польши и Турціи. О зачисленіи 1200 человѣкъ гвардіи въ составъ кварцянаго

войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ къ участію въ посполитомъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершенный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окончанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ судьей. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ.

Року тысеча шестсотъ семъдесятъ второго, месяца декабра тринадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевского, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Теодоръ з Чернехова на Горошкахъ Немиричъ, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, инструкцию тогожъ воеводства на сеймику ихъ мил. паномъ посломъ, до континуации обрады, в Варшавѣ назначоное, обранымъ, згодне постановленую, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную, для вписания до книгъ нинешнихъ, пер облатамъ подалъ, такъ се въ себе маючую: Jnstructia jch mosciom pp. posłom wojewodztwa Kijowskiego do jego kr. mosci y koła generalnego, dla conclusiey cofederatiey y obrady około dobra Rzeczypospolitey publicznego, zawizętey w Warszawie, pro die quarta januarii złożoney, tym specifice mianowanym, to jest, urodzonym jch mosciom pp.: Stanisławowi Kazimierzowi Kowalewskiemu, łowczemu Kijowskiemu, Michałowi Trypolskiemu, pisarzowi ziemskiemu Kiiowskiemu, y j. mc. panu Theodorowi z Czerniechowa Niemiryczowi, podkomorzycowi Kiiowskiemu, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich in loco solito, za osobliwym jego kr. mosci uniwersałem, dnia trzynastego decembra w roku terązneyszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, zgodnie obranym, ktorzy jch mość, pro innata sua dexteritate, wszystkie te niżey mianowane puncta, od nas sobie podane, defferre będą powinni j. kr. mosci y całey Rzeczypospolitey. Naprzod pokornie podziękować za to oycowskie j. kr. mosci około dobra y całosci Rzeczypospolitey pieczołowanie, tak w rożnych terminach wyswiadczone, iako

też y w teraznieyszey companii pokazane, że niektował prace, fatig, trudow, na ostatek y zdrowie swoje panskie za całość już dobre naśiloney oyczyzny naszey miłey. Druga, jch mc. pp. posłowie nasi z inszemi wojewodztwy, dobre oyczyznie życzącymi, zgadzać się in toto mają, to też jch mosciom pp. posłom naszym injungimus y plenariam dajem facultatem, aby jch mość całey Rzeczypospolitey prosili o to, aby, wiedząc imminentia na Rzeczpospolitą pericula oney w obradzie, jako naywiększego woyska dla zaszczytu majestatu j. kr. mc. y oyczyzny naszey, sucurrere, quantum etiam cum onere Reipublicae sposoby wyprawy, według żądania j. kr. mosci, dla zawojowanych fortun naszych u siebie nie znaydujemy, committimus jednak jch mc. pp. posłom naszym, aby cum tota Republica inire modum chcieli, y tak zdrowey oyczyznie obrady wszystkiemi siłami concurrere mogli. A ponieważ woysko kwarciane, zostając w służbie Rzeczypospolitey, naznaczone sobie po wojewodztwom, tak, jako trzeba, nieodbiera zapłaty, tedy to zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby jch mość, consulendo integritati Reipublicae, to jest, occurendo, jakim przeto w Rzeczypospolitey niezgodom chcieli się namowić z Rzeczpospolitą, aby się pomienionemu woysku dosić stało. Jż rozne w rożnych cancurentach między wojewodztwami dissentiones razrożnienia, ktore impediant czasem cursum publicorum consiliorum w wielu origebuntur rzeczach, dla tego że magnatiores, ktorym interest po wojewodztwach swoich częstokroć na pospolitym ruszeniu, jako się to teraz stało, praesentes niebywają, tedy occurendo mali in futurum, aby, iak naywarowniey, obrządy publiczne odprawować się mogły, jch mc. pp. posłowie nasi starać się o to mają, aby j. kr. mość y Rzeczpospolita cała, tak szkodliwe oyczyznie nieporządki mogła mederi. Ci, ktorży podczas interregnum intratę Rzeczypospolitey brali, reddant rationem vili(fi)cationum y calculum Rzeczypospolitey uczynili, serio jch mc. pp. posłowie tego domagać się mają. A iz rzecz słuszna, aby j. mc. p. Chanenko, hetman woysk jego kr. mc. Zaporozkich, za tak wielką cnotę y pokazanie życzliwosci swojey, tak przeciwko majestatowi j. kr. mc. p. n. m., iako też oyczyznie

naszey, miał też nagrodę tak wiernego ku majestatowi panskiemu poddanstwa y całey Rzeczypospolitey wiernosci od j. kr. mc. y Rzeczypospolitey virtutis praemium, za j. mc., iż protunc onemu znikąt niewidzimy salarium, tylko z summy zeszłego urodzonego niegdy Pawła Tetery, dla tego to dajem w moc jch mosciom pp. posłom naszym, aby o to j. kr. mość, jesli y sam j. mc. p. Chanenko instabit y contentować się zechce, pokornie prosili y spolnie z calą Rzeczpospolitą tak expostulowali, iakoby to lubo z tey pomienioney summy, lubo zkąd inąd mógł być za merita swoje ukontentowany. To też jch mc. pp. posłom nas ym zlecamy, aby się od Rzeczypospolitey skromnie y sine offensione dowiedzieli, gdzie te kleynoty zostają w zastawie, ktore Rzeczpospolita hisce temporibus opignorare miała. Znocić się też będą jch mc. pp. posłowie nasi z rożnych województw collegami, aby tak Respublica wiedzieć rationem tego mogła, na co j. mc. pan generał Podolski miny, przed dwiema laty ante obsidionem, pod Kamieniec Podolski podsadzał. Kiedyśmy iuż tak obnażeni w fortece, ktore, iako się w inszych województwach magni momenti, tak trzeba, aby też y naszę Rzeczypospolitey in eodem zostawały praedicamento, że tedy Lwow y Zamość, dotąd nieufortifikowane, a są potrzebne, iako Rzeczypospolitey wszystkiey, tak y tamecznym tempore periculi obywatelom, jch mość pp. posłowie imieniem województwa naszego upraszać będą wszystkiey Rzeczypospolitey, aby quam firmissimam munitionem obmyslili y ludzmi, iako naywarowniey, prout necessitas, dobremi opatrzyli. Minica aby była odtwarta, jch mc. pp. posłowie, pochwałać będą, ale to in publicum wnieść mogą, aby w kożdym województwie mogła swobodna byc minnica. A iż to ultima consensum Reipublicae expressit necessitas, iż Ukraina cesarzowi tureckiemu przez teraznieysze pacta oddać obiecana być miała, żaczym, consulendo integritati naszego wojewodstwa Kijowskiego powiatu Zytomirskiego y Owruckiego, comittimus jch mc. pp. posłom naszym, aby ieżeli przyidzie do tak żałosnego granic uczynienia, aby się o to serio umowiać chcieli y starali się być commisarzami, a to dla tego, aby naszego nie zakroi-

ono wojewodztwa. Gwardiey j. kr. mc. regiment piechotny ludzi dwanascie set complet aby w komput woyska kwarcianego było włożone y do zapłaty po wojewodztwach, tak w ziemiach, iako y powiatach, ordinowany należał, soleniter jch mc. pp. posłowie nasi stawali, iako w tym terminie powinni będą, tak generałiter omnibus j. kr. mc. tenent na tym kole explicatis desideriis, quoniam aequum et justum był, consentiant, gorąco zlecamy, a to dla tego tak compendiose jch mosciom comittimus, że wszystkim tym j. kr. mość annuimus żądaniu. Urzędnicy powiatu aby wszyscy na pospolitym ruszeniu w swoich wojewodztwach, gdy przyidzie odtąd praesentium, bywali sub privatione officii, jch mc. pp. posłowie mocno przy tem stawać będą y wszystkiey Rzeczypospolitey, aby artikuł na to stanął, upraszać będą. A lubo res priwatae probe cedere powinni utilitatibus, dla tego co praecustodito, niechcąc trudnić Rzeczypospolitey, in quantum by się insze mieszali w obradach Rzeczypospolitey, prywaty po mieyscach w izbie poselskiey naszemu odjęte wojewodztwu, jch mc. pp. posłowie committimus z Rzeczypospolitą traktować, żeby nam było wrocone. Exces w kosciele Bożym we Włodzimirzu u oycow dominikanow, przez pewne osoby wczyniony, prosić będą jch mc. pp. posłowie j. kr. mość y całey Rzeczypospolitey, aby był ony sądzony. Także sprawa j. mc. p. łowczego Kijowskiego z j. mc. panem sędzią ziemskim Włodzimirskim iż wiele razy trudniła consilia nasze, tedy jch mość pp. posłowie nasi nomine wojewodztwa naszego prosić j. kr. mość mają, aby, iako supremus rerum arbiter, ultimam onym w tey sprawie uczynił decisionem. A ponieważ w confederaciey teraznieyszey generalney całey Rzeczypospolitey, między inszemi jch mośćmi, j. mc. panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi Kijowskiemu, sprawić się kazano y declarowano na przyszłey, da Bog, continuatiey obrady, zaczętey w Warszawie, in quantum by pomieniony j. mc. p. Olizar niedał justificatiey y pod poeny iakowe podpadać by miał dobra, injungimus jch mc. pp. posłom naszym, aby też, względem dobr jey mosci paniey Anny Olizarowey Janowey Kmitiowey, stolnikowey Orszanskiey, rodzoney

siostry j. mc. p. Olizara, a dziedziczki dobr tychże, aby exceptia była, tak dobr dziedzicznych, iako y summ pieniężnych, matki jey mosci pierwszego małżenstwa j. mc. p. Ludwika Olizara Wołczkiewicza, a rodzica jey mosci. A iż kożdy bene meritus de Republica, szczodrobliwey j. kr. mc. ręki łaskawey wygląda consolaciey dla tego, iż nie tylko domu swego zasług urodzony j. mc. p. Teodor Niemirycz, podkomorzyc Kiiowski, nayiasnieyszym krolom panom y całey Rreczypospolitey wyswiadczonych, meruit to, a teraz z niewygasłey u nas pamięci rodzica swego, oyczyznie naszey pokazanych, usilną instantią do j. kr. mosci jch mc. pp. posłowie wnieść mają, aby j. kr. mość, gornącego się do majestatu j. kr. mosci, iako ociec łaskawy, przytuliwszy, dał jego mosci, iako prawdziwemu exuli, patrocinium y protekcyą swoją panską, y temu, ktory sat amplet, straciwszy w zawojowaniu posessionem, niskąd niewidzi w swoim nieszczęsciu consolacyi, ieno w samey szczegolney j. kr. mc. panskiey łasce, prosić też oto będą pokornie jch mc. pp. posłowie, aby ten partikularz, ktory ex consensu całego koła naszego pomienionemu urodzonemu j. mc. panu Teodorowi Niemiryczowi, podkomorzycowi Kijowskiemu, pro reclinatorio ten dają to lubo Łąkę, lubo też ktory sobie sam wynaydzie z należących na wojewodztwo partikularzow, aby, ponieważ w takim Rzeczypospolitey zamieszaniu nieprędko się sądow trybunalskich spodziewać możemy, jch mc. pp. posłowie upraszali, aby j. mc. p. Niemirycz w sądach zadwornych mogł agere cum posessione ad primam suam instantiam. Tudzież y o summę zasług, w W. X. Lit. zastającą, swiętey pamięci rodzica j. mosci, iako na legittimum sucessorem spadającą y podwakroć constitutiami liquidowaną, jch mc. pp. posłowie supplikować do j kr. mc. mają, aby przynaymniey te, ktore j. mosci zasługi, iure merito należęce, zwłaszcza in tanto in fortunio exilii będącą, mogły być z łaski j. kr. mc. y całey Rzeczypospolitey consolatione y fortuny straconey consolaciey supplementem. Za j. mc. panem Farensbachem, ktory, mając dług rodzica swego u swiętey pamięci j. kr. mosci rodzica sześćdziesiąt osm tysięcy złotych, aby j. kr. mość, pamięta-

jąc na merita onych, chciał podać rękę onemu, a ten dług, in supplementum wykupić z niewoli matki małżonki onego, swiżo w niewolą wziętey, oddać, jch mość pp. posłowie gorącą wniosą instancyą. Za j. mc. panem Kazimirzem hrabią Krasickim, o cokolwiek iustum instabit, do Rzeczypospolitey wniosą intercessyą do krola j. mosci jch mość pp. posłowie nasi. Ponieważ urodzony j. mc. p. Stecki, czesnik Kijowski, Alexander Berezowski, skarbnik Kiiowski, Remigian Suryn, łowczy Nowogrodzki, Stefan Wyszpolski, komornik graniczny Kijowski, Siemion Wigura, horodniczy Kijowski, Krzysztof Krasnicki, Jan Suryn, Paweł Przystaszowski, Łukasz Dubiski, Samuael Porachowski, Jerzy Moszynski, Joseph Czempkowski, roto generalney confederaciey super fidelitatem j. kr. mc. y Rzeczypospolitey tu w kosciele w kole braterskim flexis ad imaginem crucifixi genibus wykonali, tedy to po jch mosciach wszystkich attestando zlecamy te wszystkie wyższe puncta instrukciey fidei, honori et dexteritati jch mc. pp. posłom naszym, ktorą j. mc. p. marszałek koła naszego rycerskiego, ręką swoją podpisawszy, actis solennisari tenetur. Działo się we Włodzimirzu w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorego, miesiąca decembra trzynastego dnia. У тое инструкъции подписъ рӳки в тые слова: Teorod z Czernihowa na Horoszkach Niemirycz, marszałek koła rycerskiego województwa Kiiowskiego. Которая жъ то инструкъция, за поданемъ и прозбою вышъ речоного его мил. подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинеі̂ніхъ есть уписаная.

Книга грод. Владимір. 1672 г., № 1044, л. 458 на об., № 337.

LX.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и объ освобожденіи отъ уплаты податей.

Каждый державца долженъ былъ выслать żołnierza dobrze umonderowanego na koniu dobrym, ze dwudziestu dymow, do czego y dymy żydowskie należec maią, w płaszczu błekitnym, nowym białym kirem lisztwowanym, w pludrach takich że, w spodniey sukience podszytey czerwoney, z guzikami czerwonemi, z prowiantem, albo lelunkiem gotowym na połroku przy kożdym żołnirzu, na ober y under officierow y inne expensa złot trzydziesci szesc, albo gotowych sto piędziesiąt na połroku całe odda w iedny tygodni.

Освобождается отъ уплаты податей ордена reguły swiętey Brigitty y bonifratrow Łuckich.

Книга грод. Луцк. 1673 г., № 2197, л. 535 на об., № 77.

LXI.

Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать «вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой».

Книга грод. Владимір. 1673 г., № 1045, л. 1097, № 188.

LXII.

Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1664 года: о фальшивой монетѣ.

Namnożyło się wiele licentji tych czasow zamieszanych w Rzeczypospolitey, ktora wiele zwykła przynosić mali bono publico, jako to niejaka Domna, alias Chmielnickiego starszego żona, w Ra-

szkowie mieszkająca, niemałą szelągow tych wołoskich do Korony wniosła, bo częscią że sama one robiła, częscią monetę dobrą zagranice wysyłając, do Korony złych nawoziła, ktorey aby to impune nieposzło, instabunt ich mc. pp. posłowie.

Книга грод. Владимір. 1663—4 гг., № 1033, л. 1334 на об., № 1033.

LXIII.

Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1674 года: объ удовлетвореніи желаній уніатскихъ епископовъ.

Jas. przewielebnych ich mc. xięży episkopow Benedykta Glinskiego, Włodzimirskiego, Jakuba Susze, Chełmskiego, Michała Białozora, Pinskiego, circa conservandam unionem fidem, y inszych ich mosciow desiderii, poniewaź w przeszłey instrukcyi iest o tem punkt formowany y ułożony, przeto ich mosc. pp. posłowie, maiąc do niey recurs, serio instabunt et promovebunt, aby in toto desideriis ich mosciow dosic stac się mogło, nihil iednak derogando orthodoxae fidei antiquae.

Книга грод. Владимір. 1674 г, № 1047, л. 1160, № 71.

LXIV.

Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ отъ 29 марта 1674 года: о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандритомъ Дерманскимъ, Кипріаномъ Жоховскимъ, подчашему Кіевскому Проскурѣ-Сущанскому.

W krzywdzie i. mc. p. Proskury, podczaszego Kijowskiego, ktorą ponosi od wielebnego i. mc. oyca Cypriana Żochowskiego, archimandryty Dermanskiego, iż j. mc., wzia majetnosc Korszow nullo jure, ktorą i. mc. p. podczászy trymał lat trzy pacifice od s. pamięci xięcia j. mosci Ostrożkiego, rożne disgusti ponosi i. mc. p.

podczaszy od czerncow tameyszych, czeladz mu biją, znieważają, intercedant tedy y mocno staną ich mc. pp. posłowie ad totam Rempublicam, aby j. mc. p. podczaszy, iako civis in Republica bene meritus, niebył aggrawowany.

Книга грод. Владимір. 1674 г., № 1047, л. 1172, № 80.

LXV.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1674 года: объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ ограниченіи правъ уніатскаго митрополита.

Ponieważ monaster Milecki, nad rzeką Turią in bonis haereditariis jasnieoswieconych xiążąt Sanguszkow fundowany, ktorego y teraz collatura circa haeredes zostaie, a przeciw prawu exactionibus militaribus bywa uciążony, gdzie y teraz ad radicalem prawie przyszedł devastationem, instabunt tedy ich mosc panowie posłowie nasi serio, aby te dobra sub dispositione bonorum haereditarium per collationem existentia constitutione od exactij żołnierskich obwarowane były servicio bellico. Administratia wieczna bonorum omnium post fata ich mosc oycow episkopow, archimandrytow, ihumenow unitow od j. mc. xiędza metropolity unita, recens za przeszłego swiętey pamięci krola j. mc. otrzymana, ponieważ iest przeciwko dawnym priwilegium anni millesimi quingentesimi nonagesimi quinti y inszym, także przeciw confirmatiey tegoz recens zeszłego krola j. mc. millesimi sexcentesimi septuagesimi, aby była lege publica skassowana, iako ta, ktora ruinam dobr wszystkich indivit, tudzież przywileie jego kr. mosci na episkopstwo, archimandryie dane y inne beneficia unitom, aby oycowie metropolici uniti privata authoritate nie tamali y beneficiale possesoribus nie odbierali; wies Torokanie z

przysiołkami, należące do archimandriey Zydyczynskiey, cum praejudicio originalis fundationis, po rożnych ręku unitow sine consensu Reipublicae et sanctissimi chodząca, aby była do teyże archimandriey przywrocona, instabunt jch mc. panowie posłowie nasi.

Книга грод. Луцкая 1674 г., № 2198, л. 25, № 3.

LXVI.

Инструкція кіевской шляхты посламъ, отправленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба неуступать непріятелямъ земель, принадлежащихъ Кіевскому воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана Чаплича подстоліемъ Кіевскимъ.

Року тысеча шестсот семдесятъ пятого, месеца сентября девятого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ староства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Янъ Стецкий, мечникъ Киевский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, инструкъцию тогожъ воеводства на сеймику елекціонисъ депутацкомъ ихъ мил. паномъ посломъ, до короля его мил. згодне обранымъ, написаную и даную, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер облятамъ подалъ, просечи, абы принята и в книги вписана была, которую я, урядъ, для впасаня до книгъ, приймуючи, читалемъ и такъ се в собе писаная маетъ: Instrukcya jch mc. panow obywatelow wojewodztwa Kijowskiego, na elekcyą deputacką zgromadzonych się, urodzonym jch mc. panom: Marcinowi z Szpanowa na Nowodworze Czaplicowi, podstolemu Kijowskiemu, j. mc. p. Mikołajowi Denisowiczowi, chorążemu Mscisławskiemu, rotmistrowi j. kr. mosci, y j. mc. p.

Pawłowi Skuczewskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, posłom naszym, do j. kr. mosci pana n. m. zgodnie obranym, dana, ktorzy wyiadą opportuno tempore. Podziękują jch mc. pp. posłowie nasi jego kr. mc. p. n. m. za to, że jako j. kr. mość p. n. m. per totam ante actam vitam suam wszystkie do tego obracał conatus, aby patriae, in qua natus et educatus est, mogł prodesse. Tak pogotowiu odebrawszy regimen turbidae Reipublicae, niewprzod skronie swoje panskie koroną ozdobiać chce, a ustawicznemi pracami zdrowia y fortun profusione, eodem redet felicem. Powinszują przytem zdrowia czerstwego y ku mnogich y tego szczęsciu, żeby krol nad krolami, j. kr. mc. p. n. m., notis correspondował y nad nieprzyiacioły pożądane, według dawnieysczych tryumphow, dał teraznieysze zwycięztwo. Upraszać będą j. kr. mość pana n. m., aby, innata magnanimitate ductus y addere Reipublicae, non minuere assuetus, chciał nasze województwo w osobliwey swey panskiey mieć protekciey, y gdyby przyszło do traktatow, concluziey lubo z cesarzem Tureckim, lubo do conjunctiey armorum ustawiczney z carem Moskiewskim, aby j. kr. mość tak obszernego województwa, iako antemurale całey Rzeczypospolitey, w ktorym niustawający propugnatores patriae, a j. kr. mc. p. n. m. wierni poddani, permanent, nieustępował postronnym monarchom, y żeby po tak wielu odprawionych marsowych fatigach, tandem debitam sibi corunam suscipere niezbraniał się. A lubo przyznawa to województwo nasze, że incomparabili fortitudine et invicta virtute j. kr. mosci p. n. m. y woyska Rzeczypospolitey attulit spes miaszkania w domach naszych ukrainnych, gdy j. kr. mość te fortece poodbierał, ktore przez wszystek czas woyny niewpuszczały koronnego praesidium, za to specialis woysku j. kr. mosci należy gratitudo, iednak o to będą upraszać jch mc. pp. posłowie nasi, aby jch mc. pp. woyskowi mieli respekt na exilium concivium et commilitonum suorum y w dobrach odwojowanych discretnie obchodzić się chcieli Nietylko nas ciężka afflictio j. mc. pana Jozepha na Olewsku Niemirzyca y ustawiczny żal pobudza ad compassionem, gdy małżonka j. mc. z synoczkiem,

in pueritia zostającym, do tych czas w tatarskiey niewoli jęczy, ale wiemy, ze y j. kr. mc. pana n. m. serce pobożne ta nieszczęsliwość wiernego poddanego żałosnie dotyka, zaczym jch mc. pp. posłowie nasi instabunt do j. kr. mc. pana n. m., aby, iako obiecał przez posłow wojewodztwa Wołynskiego, tak te królewskie swoje do skutku przywiodł słowo y do eliberaciey niewolnikow powagą y staraniem panskim pomagać nieczaniechał, y sam j. mc. p. Niemirzycz niejest securus vitae suae, jeżeli niebędzie j. kr. mosci specialis łaska y protectia w eliberowaniu. Tegoż j. mc. p. Nimirzycza brata naszego ad afflictionem superius nominatam przyczynione uciążenie, że dobra Olewsk, mimo innych sąsiadow j. mosci, są podane oneri exactiey żołnierzow, na fortecy Białocerkiewskiey zostających, zaczym, aby j. kr. mc. ab hoc onere uwolnic raczył, pokornie jch mc. pp. posłowie nasi upraszać będą. Także j. mc. pana Chalepskiego, towarzysza j. mc. p. podkomorzego Lwowskiego, na podjezdzie pod Medwinem wziętego, wyzwolienie promovebunt serio jch mc. pp. posłowie nasi apud clementiam serenissimi principis. Uwazając, iż kożda dissidentia szkodzi, iako corpori Reipublicae, tak też y wojewodztwu kożdemu, czego osobliwie doznało wojewodztwo nasze et summo cum dolore spomina, gdy anno millesimo sexcentesimo septuagesimo tertio nietylko electia deputacka ex ea occasione rozerwała się, ale y swiątnica panska krwią oblała się, przeto addimus do instruktiey jch mc. pp. posłom naszym hoc injunctum, aby się starali iakoby o podstolstwo Kijowskie differentia między j. mc. p. Marcyanem Czaplicem, podstolim Kiiowskim, tot muniis woiewodztwu naszemu posługującym się, y j. mc. panem Stephanem Trypolskim, także na urząd podstolstwa Kijowskiego przywiley mającym, przez łaskę j. kr. mc. uspokojone było, zeby ktory z jch mosciow superius evahatur, a osobliwie instamus za j. mc. p. Czaplicem, iako ten, ktory tu częsciey z nami zostaje, aby tak zacni y zasłuzeni z przodkow y osoby swoiey oyczyznie y wojewodztwu naszemu ludzie między sobą y przyiacioły swemi niemieli emulatiey. Działo się w kosciele jch mosciow dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc sześćset siedm-

dziesiąt piątego, miesiąca septembra dziewiątego dnia, ipso termino electionis pp. deputatom. У тое инструкции подписъ руки маршалковское въ тые слова: Jan Stecki, miecznik Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкъция, за поданемъ и прозбою вышречоное особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ естъ вписаная.

Книга грод. Владимір. 1675 г., № 1048, л. 867, № 117.

LXVII.

Записка Черниговскаго воеводы Станислава-Казимира Беневскаго о состояніи Рѣчи Посполитой, отъ 1675 г., вставленная въ инструкцію волынскихъ дворянъ, данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 г.

На сеймикѣ Волынскаго воеводства въ 1676 г., jasnie wielmożny j. mc. p. woiewoda generał ziem Czernihowskich, starosta nasz sądowy Łucki, ob convalescentiam sui votum swoie na pismie podał, ktore, nemine contradicente, iest acceptowane y owszem unius batij et consensus jch mc. p. posłom naszym per modum articuli na seymie ad promovendum zlecone, in eodem voto znayduie się; to iest consilium seymikowe: «tak ciężkiego upadku naszego tę ja naznaczam przyczyny: żeśmy uczynili recess od prawa, na ktorym stoiemy, żeśmy uczynili recess od obyczaiow starożytnych polskich, żeśmy wzięli przedsię inszą manierę woiowania obrony oyczyzny, a nie tę, ktora przed tym była; aże jako nas przestrzegaią iuż consumpta omnia media pacis, nie mamy y nie będziem mieli pokoiu w Polscze; na wiosne ma byc woina wielka, iaka niebyła przedtym, y że in explicandis periculis nie z mego domysłu, ale instar verbis instructionis. Głos jego kr. mosci do nas, ze Turczyn na wiosne niezliconemi tureckiemi y tatarskiemi siłami nas attakowac ma, pasze bronic, comeatus zno-

sic, głodzic obozy. Głos jego kr. mosci do nas, że iuż prawie od samego Lwowa dzikie się pola zaczynaią; basza Kamieniecki rozciąga na zgubę naszą z Kamięca bisurmaniec; więc ieżeli non exulabunt passiones, iako krol jego mosc do nas pisze, y iesli non repugnabit justitia, przestrzega, że iuż securis ad radicem y iuż o resztę idzie formalia jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, że actum est, zginie wiara swięta, nie day Boże z nią Rzeczpospolita y domina gentium fiet sub tributo; przestrzega krol jego mc. p. nasz miłosciwy, iż się tureckie potęgi zblizeli, nad Dunaeim zostaią, potentie także tureckie z dalszey Azyey i Egiptu, na nas ruszone, iuż zaciągaią woyska, aby primo veri Rempublicam z obudwu stron aggrediant; przestrzega krol jego mc., że Turczyn Kamienca y Podola ustąpic nie mysli, z ktorych miesc zawsze może byc gravis woiewodztwom przyległym; przestrzega krol j. mc. pan nasz miłosciwy, że mercenarijs w ciągnieniu czwierci wychodzą y w obozie się zwiaią; przestrzega krol j. mc., iż nieprzyiaciel wywrocic chce wolnosci nasze y tak wiele mil possessionis Rzeczypospolitey depce; przestrzega też krol j. mc. pan nasz miłosciwy, iż z wielu ięzykow constat, że cesarz Turecki idzie na Krakow przez panstwa Węgierskie, y że iuż wczasy w tym trakcie dla cezarza j. mosci samego w Białogrodzie są obmyslone, że iuż przyszła armata głowna cesarska do Budzinia, że iuż Beskidy y drogi Beskidu zmierzone y na noclegi woyska Kundaki rozrachowane; na ostatek, przestrzega krol. j. mc. pan nasz miłosciwy, że iest publica rycerstwa egestas, bo się żołnierz ani hyberną wesprze, ani zasług liczy, y iedni po osmiu, po dziesięciu, drudzy po dwunastu cwiercie zasług, czekają y choc im krol j. mc. pan nasz miłosciwy wyliczył na połtora millona de suo, coż to iednak inter tantos milites, coż to między dwoletne obozy, gdyż singuli non ex satiati, substantia jego kr. mosc privata decessit. Więc gdy poyrzę na faederatos, widzę, że i tam niemasz pociechy, bo pewnie Moskiewski ani mysli o pokoiu z nami per rationem status sui, gdyż się monarcha wszystkiey Rossyey uczynic chcę, y day my to że Moscho pozwolemy z

seymu Zadnieprza y tey strony ocerclowatiey od Dniepru y Litwy to, cokolwiek Moschus wziął, oddamy mu, przecież his stantibus non obstantibus nihil proficimus. Przeto przestrzega krol j. mosc pan nasz miłosciwy w swoiey instructiey, że lubo Rzeczypospolitey z carem Moskiewskim ma armorum unionem, ale car Moskiewski ani tego, co w kommissiey Andruszowskiey napisano, słucha, ani tego, co sprawiano przez umyslną legatią, ani zbliżeniem się jego kr. mosci w osobie własney ku Dnieprowi nie rectificował się; na ostatek listy krola j. mc., (do) jch mosciow panow hetmanow toties pisane, na caru nie mogły nic wyperswadowac; przestrzega przytym krol j. mc., że ani Rzeczpospolita od cara Moskiewskiego doczekac się mogła diversiey od Krymu, y cokolwiek uczynił car, ukazało się to subsequenter z więzniow, do oyczyzny powracaiących, y z połannikow, tam y owdzie biegaiących, że zgoła car perfide agebat y tych rzeczy trudno się było dopytac, bo ich nie było; na ostatek przestrzega krol jego mosc, że cara Moskiewskiego, przeciwko wyraznemu prawu naszemu polskiemu, scandalizuią woyska nasze, w Trypolu przeciwko zimy na tey od naz stronie Dniepru locowane; przestrzega, że y teraz urodzonego Łazinskiego car Moskiewski napomina pro imperio, aby Korsunia, Trypola, Staiek, Ryszczowa na tey od nas stronie Dniepru nie tykał; gdyż się iako on powiada, ci dali na carską protectią, y car ich wziął nie iako poddanych Rzeczypospolitey, ale iako kray Turkom ustąpiony, choc się nie tylko on o stolicę y o Constantinopol sami byiemy; przestrzega krol jego mc., że lubo staneły woyska Moskiewskie przed Dnieprem, ale tę woyska nie poydą do nas, aż wprzod hetmani nasi oboyga narodow pod Pawołoczą staną, coby było, iako krol jego mc. mowi, przeciwko zdrowemu rozumowi nieprzyiaciela in visceribus odchodzic, odkryc Rzeczpospolitą, a ia powiadam, że kładę pro-formali hoste Moskiewskiego y że residentie Moskiewskie, s tak wielką Rzeczypospolitey spezą podięte, na nic nie przydadzą; kiedy też patrże na Austryacum, widze, że non Moskwie adhaeret, jako character animae, y to Moskwa uczyni, co mu Auster każe,

aże Austria iest offensa Polszcze, niezgorsze kiedy y Austriam kłade za formalnego nieprzyiaciela; kiedy też oko rzuce po wszystkich xiążętach Europskich, mnie się tak zda, że nigdzie nie mamy przyiaciela, bosmy wszystkich irritowali. Nie mowię nic o Doroszenku, przeszłym poddanym naszym, ktory przeiął woyne na imie cara Moskiewskiego, y car Moskiewski w Ukrainie odebrał Kyiow, Kaniow, Czehyryn y insze miasta naddnieprskie, a za Dnieprem maią tak wiele grontow nasi zbiegowie, że ich non capiunt; niechże, tedy reflectuie się Rzeczpospolita na moie seymowe usque ad rawim contradictiones za Michała, że car Moskiewski, z pierwszego oblogu mego poselskiego wypuszczony, bo ztąd na Polskie wse licho wyrneło et praeterita magis repraehendi quam corrigi possunt. Wprawdzie że pod tenczas seymikow naszych przychodzą wiadomosci z tąd y z owud, a na ostatek od Abasieczka, Transilvana, że w ręku krolewskich pana naszego miłosciwego iest uczynic pokoy z Turczynem a convertere arma tureckie na Austriacum, a tatarskie z nami na Moskwe, ale powiadam dzis, że to są rzeczy acliaphorae y na nich całosci naszey budowac niemożna; jako y Transsylvanus co mysli, kożdy sie domyslic snadno może, zgoła oyczyzna nasza otoczona zewsząd niebezpieczęstwami, ani to iest simplex commotio, ale usque ad mortem. Kiedy też puszczę oko na to, co się u nas dzieie w Polszcze we wnątrz, widze, że omnia pessima; nie mowię ad praesentem maiestatem, ktore nam mądrze y doskonale panuie, do przeszłych monarchow mowię, że eloquentior in aulis eorum improbitas, quam virtus; że za pierszych monarchow plures byli adulatores curienses, quam y nie trzeba było gorszych ludzi, psuiących oyczyznę, nad nich, bo ci ile razy chcieli, tyle razy committebant principem cum subditis. Sam maiestat szczęsliwie nam panuiąca doznała tego, co się przez nich działo; takowi ludzie dla samych siebie gotowi wszystko usque confundere. Nie pytay, aby takowi ludzie mowili panu, żeby nie był beneficij nimius in unum, raczey poswiadczali contra principia rerum naturalium, vim maiestatis resolui omnia ad sensum populumque Polonum referendo, a zatym, że, tak rzekę, maiestas

prior minus tuta et secura sui domysliła się tego, czego wspomniec nefas, y tego na nas poddanych swoich wskazac erubit, czego było nie podobna. A przetoż nie grzeszę, gdy, z mieysca mego, szczęsliwie nam panuiącego pana, trzymaiąc się prawa, smiem prosic przez posłow moich, żeby krol jego mc. miał adstrictam regiminis sui formam, to iest, żeby się we wszystkim prawa trzymał, żeby oddał Rempublicam Reipublicae; a kiedy się praw we wszystkim będzie trzymał, Rempublicam amabit, ut suam regem patremque geret, consulet cunctis, nec suis damnis movebitur, ale nostris. Kiedy też poyrzę na prawo, ktore iest fundamentem w tey oyczyznie, widzę duphaleam quandam u nas lex non lex. Prawdzi się u nas to napisano Izraelu, że in diebus illis non erat rex in Izrael, sed ut cuique rectum videbatur, ita faciebat, prawo u nas te pro vili sub pedibusque jacet, na prawie się tylko wszyscy zawodziemy, pieszemy co chcemy a z tego nie bywa nic, y poty naszego szczęscia poki seymu nie masz; na seymie prawa szpocą, tam piszą, co chcą, a przecież w tey oyczyznie summatum tenet lex, dla prawa omnes servi facti sumus, ut liberi esse possimus. Temu prawu, jako porady są terrestri, położyli maiores nostri dwuch herubinow, custodes, według statutu naszego, to iest dwuch pieczętarzow, o czym czytac statut, item dwuch referndarzow, o czym czytac statut, a ci, żeby nie mieli distractum animum curis externis, powinni byc według prawa z chudych pachołkow y pierwsi do wszelakich vacansow. Niedziw tedy, gdy z mieysca mego prosze pana y krola mego o to, żeby odżywił prawo, na ktorym stoiemy; ratio tey prozby moiey, że w statucie y constituciach naszych mamy legis belli et pacis, quibus ipso principe et patria fui liceret; druga, iż temi a nie inszemi prawami, nie maiąc żadnych ab extra suffragia, przestrzeniła się oyczyzna nasza wzdłuż y wszyrz; trzecia, yż o te a nie insze prawa supplicowała do panow swoich, quoties in castris byli nobilitas. Rzuce też oko na senat, collegow moich, widze, że y tam zle, sedere patres, censere parati, ceu frammam libertatemque petat iugulumque senatus, my, senatorowie, iako nam bracia w domu pozostali, expro-

brant in pulvere pingimus y na strasznym sądzie Boskim nas, senatorow, ten decret czeka speculatores veci canes muti non valentes latrare fili hominis super muros Ierusalem posuise custodem tota nocte non sacebis. A przecież oyczyzna exquo in pulvere pingimus, zawodzi sie na nas senatus, nie darmo nazwany saceros principis, nec potest esse malus rex, ubi est bonus senator. Z mieysca mego upraszam et quasi currentem excito, bowiem, że to z natury swoiey dobrotliwey uczyni krol j. mc. pan nasz, żeby oddał senatorom powagę taką, iaką prawa pospolitego oddac powinien, alias nie będzie hic ordo senatorius, to iest ta pars Reipublicae sana Idę do trzeciey twarzy tey Rzeczypospotey, to iest, do izby poselskiey, tam widze nundinas populares, venalia omnia ztąd przychodzą, iako od żołądka na wszytką Rzeczpospolitą nieznosne choroby, z tąd constitutie, to iest, prawa nasze poselskie przedrukowywaią, z tąd iedni w izbie poselskiey y z swoiemi marszałkami, drudzy na seymikach przysięgaią, ztąd po seymikach uchwały, aby nie byli ustawiczni dictatores z czwartego seymu, owo zgoła w jebie poselskiey po rzymsku się wszystko dzieie, y iako Rzym upadł, tak powinniśmy my wpasc z senatu w jzbę poselską, z izby poselskiey senat mieszaią się, dum, aby premunt, aby premuntur omnes, opprimuntur zgoła tam venalis populus y ta Reipublicae facies zgodna iest ad interitum nostrum, nie zgodna ad conserwationem nostri, iesli nie będzie poprawiona, a czas iest po tak wielu lat poprawic et praestatią ei curare, quam perdere. Nie mnieysza y to facies Reipublicae tribunał koronny, Bog widzi, że prawdę mowie, yż ten tak na doł poszedł, że się nam prawie obrocił w truciżnę, ad predam luxumque sui suffragia vertunt, iesli to nie iest tak, jako mowię, do was samych odsyłam, prawda, że y temu dochodzi lat sto y potrzebuie poprawy. Urodziła się nam czwarta Rzeczypospolitey facies, to iest, woysko, boie się, że isti novissimi erunt primi y Rzeczpospolitą przytłuczą, cokolwiek ci czynią, przeciwko staremu prawu propositie ich nie zgadzaią się z prawem pospolitym, ale po rzymsku cos nowego sapiunt et trahunt Rempublicam secum, że nie wspomnie, czego się

przedtym upominali, a nie dopuszczam im, teraz upominaią się osobnych trybunałow osobnego statum czynią confederatie y to, że iest rzecz odiosa, wole zamilczec, tylko to intimuie, że cokolwiek zaczną, to wszystko prawu przeciwko statum y constituciom naszym, y Rzeczpospolita w swoiey formie nie może stac stantibus ipsorum propositionibus, może taż Rzeczpospolita primum labefactari, potym convelli, a na ostatek in nihilum reduci. Rzuce też oko na kożdego brata, iako się to ma corpus Reipublicae, tam widze straszne studium adulandi tak dalece, że co o Rzymie napisano, to się u nas dzieie, orbis romanus adulando aut corrumpit, aut corrumpitur, ieden na drugim jeża kole, a nie kontentuiąc się prawem pospolitym, ieden przed drugim ubiega się do uniwersałow hetmanskich. Nusz iako po seymikach obracaią się suffragia, Ty, Boże, lepiey widzisz, nesciunt miseri, że dum vendunt ipsi, quoque venduntur, zle się zgoła między nami dzieie Pan Bog, że to wie się z nami będzie działo. Na ostatek poyrzę na wszystkie oyczyznę, aż ta nie może byc barziey divisa, iako iest in se divisa, o, bracia moie; a gdziesz ono supremae veritatis podzieiemy, że regnum in se divisum desolabitur, a principio autem non erat sci; słychac, że się tam ktos po rzymsku zawziął, non Caesar ferre priorem Pompeiusve parem, quis justius, arma induit scire nefas; magno se vindice quisque tuetur, vitrix causa diis placuit, sed victa Catoni. Jakby mysmy o tym nie wiedzieli, że primus gradus ad interitum et desolationem kożdey oyczyzny privisia Rzeczypospolitey, bo coż umieią clientele, snadno kożdy powiedziec może, neuter pugnat pro Republica, ale pro se y tak clientele po Rzeczpospolitey, ale po swoich principałach mowiąc digladiatur verbis scriptis potym armis, a nieboga Rzeczpospolita ultima consumens stoi na placu, o nię się biią, kto vincet, to ię będzie miał despotice y ona, cum eversione sui, wszystko cierpiec musi. Przeto nie grzeszę, gdy się istam disunionem armorum boię, y abo krola pana mego upraszam, aby albo takowych pogodził, albo iesliby się sądzic według prawa tacy nie dopuscili, ieżelisz ich, ani nomen urbis, ani praetexta senatus, ani maiestatis reverentia nie

może compescere, żeby im przeczytac prawo o confederatiach. Pożytki zas tego, żesmy od prawa odstąpili, wiecie wasz mośc panstwo iakie są, ale y ia ich wyliczyc nie wstydze się. Poyrzę na miasta osiadłe: na Zbaraż, Wisniowiec, Tarnopol, Mikulince, Podhayce Wołoczyszcza etc., obacze że tam campus, ubi Troia fuit, z płaczem przyznac muszę et tu ocelle urbium aliquando non eris, gdzie miasta osiadłe byli, tam habitant simiae et ululant, ibi lupi; Podola nie mamy y w Ukrainie mieyscami volucres caeli et angues; na ostatek car Moskiewski odbiera byli nasze granice za Koczubaiem y po Murawskie szlaki, teraz contracta Polonis iugera nie wspominam W. X. Litewskiego, o iak wiele odeszło, y iuż ustały confinia woiewodztwa Ruskiego, woiewodztwo Wołynskie we dwoch swoich szęsciach ustało, y ia nie mam tylko tu, na seymiku, occasionem querulandi, zem całe zginął y iako by na mnie ta była wypuszczona sarancza, straciłem wszystko, przecież w tey biedzie moiey mam solarium, że na przeprawach moich w Strzemielcu z synem chanskim plus minus tysiąc Tatarow, a drugi tysiąc w Rudlowie moim z Adzigierem padli. Mamy też y ten wszystek in publicum, że czego nie dopaliła orda, to sprawili xięztwa Litewskiego żołnierze, et quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini. Nie trzeba waszmosciom powiadac, iako się sprawiła Litwa, na Wołyn y przez Wołyn idąc, y na consistenciach Wołynskich, ci zgoła reliquiom sanguinis hauserunt, y wytłoczyli z nas, zaiachali y wzieli nasze maiętnosci, woły, crescentie zabrali. Więc poki prawa staie, y ia się odzywam do prawa, żeby takowi według prawa byli sądzemi, przez posłow moich insto. Tam w prawie napisano y przeciwko daiącym, y przeciwko upraszaiącym. Ten mamy pożytek in publicum, że naprzod parobcy od swoich gospodarzow, nie mogąc sevitiem żołnierza dzikiego zniesc, a potym y sami gospodarże poszli za Dniepr, auctus za tym numerus inimicorum, y my, gdzie włuzą, pewnie poydziemy, a ieszcze tu nie konczę, bo się y teraz marsem od wioski do wioski po naszym woiewodztwie włoczą y przeciwko nieprzyiacielowi o naszym chlebie poydą, y to się u nas zpełni, że residuum crucae

comedit bruchus, residuum bruchi comedit locutsa, residuum locustae comedit rubigo. A szlachic ubogi nic nie ma y miec nie będzie zgoła zewsząd w tey oyczyznie ab extra y ab intra, nie dobrze, więc poszukaymy sposobow iesli iest iaki, aby nam było dobrze; mnie się widzi, że iest, a ten niechay będzie pierwszy: żebysmy się (do) prawa pospolitego wrocili, nie darmo bowiem nazwano prawem iako prawidłem. Pro secundo, krol j. mc. pan nasz miłosciwy ex specula sua upomina nas o przyszłych niebezpieczęstwach; nie trzeba tedy przestrogi jego kr. mosci za daremnę ratię, że, qui amat periculum, peribit in illo, że ufac periculis, nie ufac securitati głupiego iest, zwłaszcza że tak iawne iest periculum, yż, chocby contrarium angelus evangelicet, nie trzeba mu wierzyc; i przybrał sobie Turczyn dwoie arcana nas woiowania: iedne per vim, drugie quasi per concordiam; z ktorey concordiey nic nie będzie, aby iedno nas in cantos decipiat. Pro tertio, że krol j. mc., pan nasz, upomina nas, abysmy się, pod ten czas zły, w kupie trzymali, nie pod inszą głową, ale pod głową jego kr. mosci, żebysmy zostawali y bronili się; ma na to wiele kro lj. mc. praw, statutow, constitutij, y ieslismy dali Kazimierzowi, Michałowi y inszym legem expressam securitatis regiae, a dalismy Kazimierzowi anno millesimo sexcentesimo . . . . . . sub titulo, Michałowi też dalismy anno millesimo sexcentesimo . . . . sub titulo, toż y temuż, szczęsliwie nam panuiącemu, takież prawo certis dac powinnismy. Pro quarto, ponieważ krol jego mosc vult od nas informari, ponieważ woynę mamy z dwiema monarchami, a rzecz niepodobna oraz obudwom wydołac, trzeba, exemplo Grachi, z iednym pomierzyc, z ktorym tedy monarchą ma krol jego mc. pacisci, chce od nas informari; więc iakosmy dali tę questią w ręce Kazimirzowi sub titulo, tak y modere maiestati dac powinismy przez posłow naszych, a on sobie przybierze ex senatu et corpore regni takowych, na ktorych się nie zawiedzie. Pro quarto (sic), upomina się krol j. mc. p. nasz miłosciwy in fundamento prawa, iż casu ingruentis hostis maioris iako Turczyna winnismy jego kr. mosci expeditionem publicam ratio, iż według statu-

tow bona nostra infeudata sunt in jus armorum, y nie inszą ale tą militią rosprzestrzenilismy granice nasze polskie; a widząc necessitatem intensam, nie powinnismy bronic hanc expeditionem publicam in istis circumstantijs: pierwsza, aby przez constitutią coronationis nam wszystkim randewu wczesnie primo vere było naznaczone; druga, żeby przez tęż constitutią była ocirkłowana sprawiedliwosc, co wolno, a czego niewolno szlachcicowi uczynic w tey expeditiey, y żeby zaraz z izby poselskiey y z senatu, to iest z narodow byli naznaczeni judices, ktorzy by przy marszałkach w drodze zaraz ukrzywdzonym czynili sprawiedliwosc nie szukaiącego tu y owdzie, bo większa kożucha opucha, y pospolicie delictum vinculum jurisdictionis, nam tę prawa naypotrzebnieysze, bo hanc iter est belli, zda mi się, że się cofną od ukrzywdzienia ludzi ubogich; a kto tego nie chce, tego się zda chcieć że domy, komory, grodze, zboża, dobytki szlacheckie maią isc in praedam et victimam, chcė tego, żeby szlachtę zabiiano impune. Ta expeditia powinna byc nie tylko viritim ale ex facultatibus bonorum, a tusż natandum, że anno millesimo sexcentesimo vigesimo na woynę turecką namowiona była, taxatio bonorum, ale coż tylko namowiona y tak została nie exequowana w statucie, gdyż infantis illa aetas nie postrzegła się w tym, że ten statut flabella rozbiiali. Dopiero Xięztwo Litewskie pierwsze y dobry nalazła taxationis sposob, że się każdy z jch mc. panow szlachty może sam otaxowac, wszystkie Xięztwo Litewskie in personis suis przysięgali przed actami własnemi y, iako kto otaxował chudobę swoią, tak musiał w podatkach pociągac, tocby isto exemplo każdy z nas sam się otaxowac powinien; y ktoby się zle otaxował, tego nie omylnie, pierwsza kula w boiu doleciałaby, a zatym tey taxatiey były by, pożytki nieskonczone; pożytki prędkie w kilka niedzielach każdy otaxowac się y stawic co powinien może To naywiększa praca na seymie wypisac każdemu ordinaryą proventus iego, ktore u nas są kopy pszenic, żyt, prosow, jęczmieniow, bo nie maią byc jarzyny taxowane, z stawow, czynszow, miodow, arend, derewnych, czym może miec każdy lumen z inwentarzow

skarbowych, a rozumiałbym, żeby z dekretu seymowego tak łaskawie każdemu położyc taxę, żeby się przy połowicy został, toby była arcydobra taxa, y pieniędzy y ludzi ex nunc było by siła, a poddani z swoich condicy dwudziestego pierwszego, albo iako się Rzeczpospolita zgodi, wysyłac maią, potężnieyszy stawiliby usarza, była by ta taxa na fundamencie prawa y sprawiedliwa geometryczna; currus też bellicos winni według statutu miasta dawac. O, iako szczęsliwi bylibysmy, gdyby na przykład woiewodztwo Krakowskie, Sędomirskie, Poznanskie y inne currus bellicos z armatą y z apparatami woiennemi z swoich miast oddali, iako według statutu powinni, includuiąc w to inszych powinnosci, już by się nie frasowali panowie nasi o konie, armasze, o prochy, kule, miny. A tu iuż każdy uważyc może iakąbysmy mogli miec potęgę, by dobry porządek tylko był, nie trzebaby sie nam lękac Turczyna, ktory tak wiele stracił pod Chociniem, pod Humaniem y rożnie w Ukrainie y tu ludzi niezmierną rzecz patracił. Są ktorzy podaią ten sposob, aby szlachta, iako powinna ex facultatibus bonorum, otaxowawszy się z dobr swoich szli na woynę, a duchowni krolewscy powinni dac wszystkie swoie prowenta, stawic za nie pro hac vice usarza, otaxowawszy się, ut supra, z kąd wszystkie trzy stany ex facultatibus bonorum na tę szłyby expedicyą, y ten sposob posłowie nasi przyiąc, iesli będzie nań consensus Reipublicae, powinni. Niemnieysza circumstantia iest expeditiones bellicae lustrum, albo popisy, ktorych popisow tę są circumstantie: pierwsza, że tych popisow upominali się maiores nostri, ledwo ie otrzymali in castris, bo byli pro populo; druga, iż te popisy wraz byli iednego czasu po woiewodztwach y ziemiach; czego ta przyczyna, według prawa, aby seditiosis ingeniis subtraheretur occasio commovendi populi, y żeby się nikt na pożyczanych koniach y rynsztunkach nie popisował; więc też w tych popisach nic nie pisano perfunctorie, iako teraz piszą, ale pisano poczty, kopiie, rynsztunki, oglądano apparaty, wozy, strzelbę, zkąd wielkie pożytkie byli in publicum, gdyż nobilitas, weyrzawszy w regestra, wiedziała zaraz siły swoie, a siły gotowe we wszystkim por-

rządku; y na tych popisach sama się nobilitas rugowała, aby, iuxta facultates suas, każdy stawał, y doyrzeli się tam wstyd było nie stawac, iako się godziło. Zachęcili się zatym animi nobilium ad arma, nec defluebant turpi otio konie, rynsztunki zawsze mieli gotowe; aże to było sustentaculum regni położyli maiores nostri nie poenam pecuniariam, ale było interposita popisowi poena infamiae; baczyli się bowiem, iż w tym porządku latebat salus publica, lecz to arcanum popisu szlacheckiego poszło in despectum snadz z tych przyczyn, że nobilitas, acquirendis divitijs, magis intenta rzeczy publiczne privatis postposuerat, y tak dopuscili wprzod zniesc poenam infamiae, a na to mieysce interposuerunt winę pieniężną, tylko stu grzywien, y to także tey winy nikt nie dał. Przyiezdzali przecię na popisy, ale tylko in speciem, żeby imie wpisac, y owszem, ktożkolwiek od niebędącego kazał imie iego wpisac, to wpisali. Na ostatek y to opuscili, czego ia przyczynę daię tę, iż intercessit fatalis rerum revolutio etiam tunc incipiens Respublica ad interitum dispositio y wniesli ingeniosi comitiorum, iakoby ten popis miał super servitutem, a w samey prawdzie to się działo, żeby odpasali nobilitati szable, ktore były y przyiaciołom y nieprzyiaciołom straszne. Od tego też czasu otworzona potentioribus droga ad assurgendum supra aequalitatem, ktorey tylko same arma nobilitatis obstabant. Uprzykrzyli się też tym pospolitym ruszeniem szlachcie: ruszano szlachtę bez potrzeby tu y owdzie y znowu się wracac kazano, co było intolerabile jugum, wyprowadzano też nobilitatem za granice, choc nie było nieprzyiacela; czemu chcąc obstare, nobilitas uczynili constitucyą augustowską, ne liceat principi sine consensu movere populum extra granicies, aszby maiestas populo super hastam pewną quotę dała; bo palacy swoim się contentowali, swego bronili, barziey się frasuiąc o zatrzymanie, niżli o rozszerzenie panstwa; a kiedyśmy zniesli to arcanam Reipublicae, popisy, nastąpili zbytki wydatne mury y budynki etc. nec quisquam reclamantibus legibus sumptuaryi. A chociasz było kiedy pospolite ruszenie, to było tylko in speciem ex libertate. W niem to kładę vitium, że nie wszyscy y nie

oraz conveniunt, zawsze po czasie schodzimy się, tak przodkowie nasi leniwi zchodzilisię przeciwko Osmanowi, tak y my pod Lublinem, a zatem tak sobie pospolite ruszenie obmierzylismy, że to wuz bobo, conim ludzie straszą; pozwalamy brac u szlachty, co iest obvium, za złoty tylko kilka groszy rzucamy, y to tylko sczęsliwemu. Powtornia securitas publica ma byc a milite vel per militem mercenarium, ktorego uważywszy, podiazdy strąże wprzodchodzenie uznawam byc barzo potrzebnego, bo lepiey iest aggravare Rempublicam, quam perdere, y nierowna lepsza rzecz nie miec czego rok, nieżeli nie miec na wieki. Tego mercenarij numerum, tak w Koronie, iako y w Litwie, qualitatem daiemy krolowi jego mc. w ręce, sub istis circumstantiis, iż nasz miles mercenarius powinien byc disciplinatus, suis amabilis et hostibus formidabilis; będzie suis amabilis et contra kiedy według constitutiey, ktorych tak wielka nayduie się series, nie będzie miał żołnierz nasz y iedney cętki srebrney na koniu, będzie miał tylko strżelbę dobrą, szablę y rynsztunek; to notandum że nasz mercenarius ex hostico tylko sublewowac się powinien, a teraz Rzeczpospolita konie, czeladz, żonę y dzieci sustentuie. Aże posłowie nasi mogą co wybrac, z tego, iako był przedtym mercenarius, krotko informuie. Sub monarchia w Polszcze non emebatur miles, sed legebatur pugnatum toto corpore regni. Tym a nie inszym orężem rosprzestrzenili granice maiores nostri, tak wiele razow woiowali Niemcow, Krzyżakow podbili, Ruś wypędzili, Turkow znosili, Tatarow; hac sublata militia, odpadły od Niemiec prowincye, potym odpadły od Dunaiu, teraz zas, iak wiele odpadło, samym że waszmosciom constat. Więc kiedysmy stracili vernaculum militem, radzi nie radzi, przyięlismy mercenarium; pierwszy Jagiełło wprowadził mercenarium konnego y pieszego: konnemu za prawdę paruum stipendium złotych dziesięc postanowił, a pieszemu cztery złote. Plausibilis za prawdę in populo propositio tak małym żołdem militiam redimere, a tego nie uważali, że, odpasawszy populo szabli, wzieli de facto populum za gardło; potym Żygmunt August, ex urbana et oppidana plebe uczyniwszy delectum, zebrał piętnascie

tysięcy piechoty; to prawo żeby nam było przywrocone, ia przez posłow moich proszę. Potym krol Stephan opatrzył securitatem granic, bo że był oblig, według statutow y constitucij, na krolow polskich, aby bez impens Rzeczypospolitey, propriis sumptibus, granic bronili; ten że krol Stephan dwa tysiąca kwarcianego żołnierza ordinował z kwarty przeciwko Tatarem od Tauryk, Białogrodu, Oczakowa, aby tych incursij bronili. Przeyrzał się bowiem, iako tatarskie sąsiedztwo iest Polakom szkodliwe, gdy anno millesimo ducentesimo quadragesimo subjugata Russya y zniosszy excubias, Krakow spaliwszy, az na Szlonsk ku Legnicy zabiegli, y pod Leszkiem Pierwszym tak wielką moc ludzi z Polski wypędzili, że pod Włodzimierzem samych niedorosłych panienek dwadzieszia y dwa tysiące, ktore w pałon (?) tatarski poszli, naliczono; a pod Żygmuntem Pierwszym w Podolu na pięḑziesiąt tysięcy ludzi zabrali; immediate zas przed Stephanem, po wysciu Henryka z Polski, czterdziesci tysięcy ludzi zabrali. Nie chcąc tego za panowania swego widziec, krol Stephan ordinował naprzod tę kwarcianą militiam, potym piechotę ordinował, to iest, wybrancow z dobr krolewskich, miast y miasteczek, aby dwudziestego wyprawowali, y była to dobra piechota, cwiczona, nad tym siedząca, pewna; y od tego recessimus, iak by będąc w rumatiey, powiadam, że to ladaco, bosmy ich umyslnie niszczyli, tego prawa y tey piechoty teraz posłowie nasi non obstante, żesmy ią do czasu pewnego Michałowi podarowali, domowic się maią. Na ostatek zaciągnął ten że krol Stephan kozakow Zaporowskich szesc tysięcy, a było na tenczas na insułach Dnieprskich tychże kozakow czterdziesci tysięcy; tym zas szesci tysięcy dał deserta naddnieprskie, iako Trechtimirow, aby tam mieli deposit armat, porządkow y przywilegiow swoich, darował im lecz te wszystkie grunty, ktore się ciągnęły od Trechtimirowa asz do Tauryki, ażeby ciż kozacy ad victem cultiorem przywykali, i pozwolil im obieranie hetmana, y iak tamci, co na insułach zostawali, repress dawali Tatarom y, tam się na insułach będąc, zawsze nad Krymem y Oczakowem wisieli; a ztąd patet, że zawsze dwoy kozacy bywali: iedni na włosci, ktorzy

się zwali regestrowemi, drudzy na insułach Dnieprskich; regestrowi byli zawsze Tatarom oppositi lądem; nizowę lubo wychodzili na simę z swoich porohow, iednak nachodzili Hordę, a maiąc commoditatem w lecie zlatali się, iako znowu, na morze insuły, czaykami wpadali na morze Czarne; nie nowina im było przedmiescia Konstantinopolskie palic, tak anno decimo quarto Sinopen urbem Turczynowi spalili, przedmiescia Konstantionopolskie wypalili, a roku tysiąc szescseth szestnastego Trapezon spalili, czaykami na galery tureckie uderzali, bo, kiedy widzieli potęgę turecką, kozacy umykali się na miałkie morze, będąc swiadomi, galery tureckie do nich dostąpic nie mogli, tylko na nich zdaleka Turcy patrzyli, a skoro galery tureckie z mieysca ruszyli się, to oni znowu w Turkow uderzali. Straszna to była potęga Turkom y, iako pewny author pisze, insueta u nich bellandi ratio: audacia, tumultu, inedia, malorum patientia hostem vincunt, cum minus sperantur, adsunt ac inter inopinata maxime metuendi. Noc ciemna, barzo sroga, gdy nietylko ludzie, ale y bestye, szukaią przykrycia, u nich to czas naylepszy—okrzykiem nieprzyiaciela turbuią; w tey stronie uczynią okrzyk, a w inszą stronę uderzaią; po złodzieysku na bałuku po trawie skradaią się; koła zabiiaią; nusz co lepsze strzelcy w przedzie u nich stawaią; rudiores, za nimi staiąc, nabiiaią, a przednim daią; rzeki też super uteres przechodzą, na grzbiet oręże włożywszy, a niąwszy konskiego ogona tak płyną. I tak, gdy tylko Turczyn porwałsię na nas, to zaraz kozacy szli ną Czarne morze; iesli też Tatarzyn porwał się w kraie nasze, tomu szli obycces kwarciani y ci sami kozacy. Jakośmy zas stracili te militiam ab anno quadragesimo octavo y czemu się to zelosie w nas obrociło, odsyłam do mądrzszych, bo intellectus mei elevatio tego nie zniesie, iako erectia Kodaku dla zatrzymania przyiazni othomanskiey, ktory nas nihilominus przez Tatary infestował, czy nie raczey kozakow odpychalismy od siebie, Kodak eriguiąc, czy nie raczey sami ich teraz rapiebamus, iesli tesz constitucyę trigesimi tertij słusznie ich do desperatiey przywiedlismy. Więc iesliby słuszny bunt Pawlukow, ktorego na pal wbito, iesli słusznie im dano

commissarzow, iako oni powiadaią, iesli słusznie ich wydano żydom, brahy i kurzenia gorzałek y bałaxystwa im zabroniono, sprowadzono bellum internecinum Chmielnickiego, a te prawie ostatnią kroplę z Korony wypiędzili; bella sąsiedskie naostatek, tureckie y moskiewskie, na nas obalili; iakom powiedział, mędrszym to decidendum zostawuią, to tylko przypominam, że, nie zastanowiwszy Ukrainy wprzod, daremna praca nasza. Acz wyczerpną posłowie nasi z tego scriptu, co rozumieią, ale to maią wziąc przedsię, że nie może nostra Respublica sufficere mercenario militi przeciwko tak potężnemu nieprzyiacielowi conducendo a dopieroż wiolando. Ta bowiem mercenaria militia, iako nas swieże exempla uauczaią, zaciąga za sobą ostatnie Rzeczypospolitey niebezpieczenstwo, to iest, confaederatie, ktore po woynach moskiewskiey, tureckiey y naszych wiekow było, superbissimas leges oyczyznie dawali tak dalece, że ieden smiał powiedzic arma tenentium: omnia dat, qui cuncta negat. A pod czas nagłey potrzeby verbowania, zwłaszcza u sąsiad nie pewnę, tak Ferdinandus Tertius Żygmuntowi Trzeciemu negował verbunku na Osmana, a teraz węgierski y obcy panowie na nas verbuią, czemu przez posłow naszych constitutione zabieżec potrzeba. Mowię, widzę, przestrzegam, że ab hoc milite mercenario, iesli się do praw naszych nie wrocimy, będzie transformatio Reipublicae etc. A tu iuż mam plac mowic o podatkach, ktore ile do woiewodztwa mego nie zabawią mię bo tak staną panowie posłowie nasi, iż, iako w woiewodztwie Ruskim, saluis adjuratis hostilitatis et militiae wydac kożdy będzie powinien, obwarowawszy tylko juramenta. Należy y to ad securitatem publicam, aby krol pan nasz co prędzey wysyłał do sąsiad petitum auxilia ale pecuniaria, bo mamy satis virorum w Polszcze tę kwestią, żesmy dali w ręce Kazimirzowi y Michałowi per legem, toc y temu dac powinnismy. Następuie securitas privata każdego z nas, abysmy nie uciekali przed Tatarzynem, tak iakosmy do tego czasu uchodzili. Przeto krol jego mc. pan nasz upomina się prawa y zwyczaiow, iż według statutu koronnego sub titulo powinni bydz wszytkie dziedziczne fortece albo splantowanę, albo przez tychże

dziedzicow sine subsidijs Reipublicae dobrze opatrzonę. Nie nowina albowiem w Polscze nieprzyiaciel na Wołyniu, zwłaszcza y w Rusi, quot gressus facis, tot invenies hostes; ale się przecie tym nieprzyiaciołom bronili, mieli opatrzone miasta, mieli też usum z metryki wyięty, co ktory szlachcic do swego dworu ile grodowego, gdzie xięgi są, stawic miał; wprawdzie ufolgowano szlachcicowi z dobr iego in publicis, ale w grodzie, gdzie xięgi, żona, dzieci, dostatki nie można ufolgowac, zkąd, gdy nieprzyiaciel nastąpił, attakowano go, iako psa, tak od miasta bito; teraz lubo prawa każą starostom ad securitatem incumbere, przecież quisque sibi lex niesłuchaią starosty, idą samopas, armatę, straż, xięgi na zgubę puscili, do tego tedy prawa respectu securitatis internae rzucic się mamy. To dziwna, że się nam wszystkie rzeczy obrociły w truciznę, iako żołdaci xięcia Pruskiego, ktorzy nierownie więcey z Polski wyprowadzili pieniędzy y mężow, niżeli tu wprowadzili, nie było żadney wioski, z ktorey by officier namniey kilkadziesiąt złot. nie wziął, lepiey żeby in posterum dał xiąże j. mc. pieniędzmi, a nie ludzmi, a pro praeteritis respondeat injuriatis, przystaw wszak ten powinien bydz dobrze possessionatus y iuż się tez nagabał. Perska colligatia, według informacyey krola jego mc., nic nam nie przynosi pożytku, chyba się z Persem in valle Josaphat obaczymy; odprawic go iednak civiliter, iako nayprędzey, nie wkładaiąc na Rzeczpospolitą żadnego obligu, w czym rozumiem, iż to iest ostentatio tylko alienae potentiae. A że pisze krol jego mc. pan nasz w swoiey instructiey, iż na połtora milliona na potrzeby Rzeczypospolitey zawiodł, tedy to ma bydz liquidowane, y posłowie nasi maią modos satisfactionis inire cum tota Republica, y tę milliony żeby były potrącone zołnirzowi. O verbunkach przestrzega krol jego mc. w swoiey instructiey, że swywolni obiecti animi y iż zaverbowani, iedni od Wisły, drudzy ode Lwowa, uciekaią, regimentarzowi y w nich Rzeczpospolitą zawodzą oberszterow, straty, barwy y munderunku obnażaią, że są zgoła ludzie, ktorzy, nec in privato merentur, wołokitą przez wszystek wiek bawią się, na to odgłos nasz, że officierom y obersztero tacy

fructificuią, y my im te daiemy jubille z miast y miasteczek naszych oberszterom y ich officerom tego tylko by potrzeba, z nas się ci smieią, nieznosne robiąc tey Rzeczypospolitey szkody, zkąd legibus parendum o suplementach y werbunkach, ktore panowie posłowie nasi do executiey przywiesc maią; notandum, że tym panom oberszterom pewnie swiża zasługi czuie mucha strup y dla tego się do regimentow ciągną, więc panowie posłowie nasi doyrzą in futurum, iakoby żywnosc dochodziła y lenunki żołdakow obersztер y iego officer nie żołdat powinien injuriatis etiam in personalibus respondere. Przestrzega krol jego mc.: artileria w porządnych obozach za połowice woyska rachuią, iże krol jego mc. na artilerią wydał de suo pod sto tysięcy, krom summ od oyca swiętego; z kwarty tesz mała obrada, ex quo possessores bonorum regalium w płaceniu uporni, a większa częsc krolewszczyzn między tymi, ktorzy woynę służą, a ci w zasługach kwarte potrącaią. Na to ten odgłos przez posłow swoich daiemy, iż, cokolwiek ex liquidatione przydzie, zapłacic winnismy, tak iednak, aby magister artileriey uczynił Rzeczypospolitey dostateczny rachunek, żeby ta summa u magistra artilleryi nie ginęła. Aże possessores dobr krolewskich potrącaią kwartę, w tey mierze standum antiquis legibus upomniec się, przy tym panowie posłowie nasi maią prawic tych wydatkow; Rzecpospolita nie winna zastępowac, ex quo na artilerią ma dac majestas ex primis vacantibus, a tot vacantia prima nastąpiły; iesli bowiem non vanae leges scribuntur, toc te prawo, publicae rei służące, ma subsistere; więc też j. mc. pan artiler powinien się według prawa sprawic injuriatis o podwody, pod armatę wzięte, czego maią panowie posłowie nasi wyrzec. Przestrzega krol jego mc., że piechot lanowych drugie woiewodztwa nie stawili, krom Krakowskie, Ruskie, Mazowieckie, Bełskie, Lubielskie, a Sendomirskie y Podlaskie ledwie in octobre przyszli; na co nasz odgłos daiemy, aby peremptorie rotmistrze ex nunc na seymie sądzeni byli, aby tak potrzebne nie gineło praesidium Rzeczypospolitey; to zas, że, quid pro quo affectuie, j. mc. pan generał non videtur concessibile, gdyż tego panom pos-

łom naybarzey przestrzegac potrzeba, ne Respublica exermet vel depauperetur. Przestrzega krol jego mc. o hibernę, ktora iż nieporzżądnie idzie, nie inszą ratią kładziemy, że prawo eo nomine sancitum zviolowano, a interim tamen Republicam ultima est consumens istius mali. Przestrzega też krol jego mc., że się może wracac Rzeczpospolita ad agrarias et fumales contributiones, przez ktore ubogi gospodarz y rolnik miał by upadac, za co panowie posłowie nasi podziękowawszy supplikowac maią krolowi jego mosci, iako oycu naszemu, aby krol jego mc., sam podał sposob, iako to bez uciążenia szlacheckiego, ktory za chłopa swego pagnię, bydz może. Przestrzega też krol jego mc. że ani na Lwowskiey, ani Lubelskiey, ani na obudwu trybunałach Radomskich nie stawili się exactorowie; na co nasz odgłos taki, iż magni constant w Rzeczypospolitey tę subsellia, aby tedy panowie posłowie na takowych de praesenti obmyslili nieodwłoczną executij y żeby już uxoria takowych executiey nie tamowali, iesli tesz skarb ktorego ochronił, retentora nie infamował, za niego skarb według prawa odpowiadac powinien; toż się ma rozumiec o retentorach pogłownego, cuiusque sint status et praeminentiae. Iesli tez szkody nasze od żołnierzow, czym się gorszy żołnirz, porzucic mamy, quod est absurdum, albo, gdzie y iako ich dochodzic można, posłowie nasi inibunt media cum Republica. Mennica szybrna, ile dobra y do ligi postronney wiążąca się, ma bydz otwarta y ma uczynic million dorocznie, maią za to podziękowac posłowie nasi krolowi jego mc. y doyrzec, żeby to było do skutku przywiedziono; a tu iuż maią panowie posłowie nasi instare, aby plus offerentie na seymie publice w izbie poselskiey a nie gdzie indziey były traktowane y, kto plus offert, ile sufficiens, ma bydz takowy jure superior. Strony fortec ziemskich, iż się starego prawa trzymamy, declaruiemy, maią panowie posłowie nasi mocno et per modum articuli stawac, circa jus patronatus krola j. mc. pana naszego miłosciwego et privatorum, bo nie żart, kiedy jura majestatis et privatorum petuntur, aże po polsku powiem: nova kula ad jugulum. Krolowa jey mc. Eleonora, iż za wniesieniem swoim

zdasię justa petere, tedy ma bydz circa legem expressam zachowana; o to li też dawnego prawa nie możemy ustąpic. Wdzięcznie przymuiemy, iako od oyca synowie, instantią, ktorą krol jego mc. za Podhaycami, Zbarażem, Wiszniowcem, Tarnopolem, Mikulinkami, Wołoczyszczami y innymi wnosic raczy, żeby tam ex justitia distributiwa od krola pana naszego, salvis iednak legibus de vacantijs dosc się stała, upraszamy, niemniey upraszac maią od nieprzyiaciela krzyża swiętego w woiewodztwie naszym spustoszonym, aby im też ex justitia distributiva nagradzona była. Seymu acz skrocenie życzymy, magis iednak optamus, quam speramus. O ordinacyey takowe ia daie swoie sentire: dużę są ordinacyę, ktorę zdadzą się Rzeczpospolitą turbowac, iedna jch mc. panow Zamoyskich, a druga Ostrogska; tę Zamoyską, według constitucyey, in instanti formato judicio, bez uszczerbku iednak prawa dziedzicznego, krol j. mc. pan nasz sądzic ma; a ta Ostrogska, ex quo in pulvere dormit y na Ukrainie iey wszytkie dobra są, powinna, albo ustępowac jnri naturali, albo arte wprzod per legem sądzona, ponieważ kawaler nad wszytkimi polskimi kawalerami iest tey ordinacyey ad praesens possessorem. Officiales ordinis senatory maią byc, według prawa conservationis seymowego rozumenia, salvios modernis possessoribus, maią też nam posłowie de abigiatu sub tempus hostilitatis, także przykłaniaiąc się do praw, a Pruskie prawo contra temere litigantes. Aże też iuż skonczc, dziękuie wszystkim, ktorzy intersticio oyczyznie miłey byli utiles: dziękuie krolowi j. mc. panu memu, że: iako ieden ex comilitonibus, cum ipsis miał pugnam dementis, niewczasem swoim nasz czas zaszczycał y to wszystko czynił, co optimo principi należało; dziękuie j. mc. panu woiewodzie Bełzkiemu, że in defesso studio, iako tylo mogł, swym rycerstwem tey Rzeczypospolitey operam suam zaszczycał; a oraz dziękuie y tym wszystkim, ktorzy, przy xięciu j. mc. panu woiewodzie Bełzkim, rycerską stationem sustinuerunt; dziękuie j. mc. panu woiewodzie Wilenskiemu, dziękuie xięciu j. mc. panu podkanclerzemu Litewskiemu, iako czułym zwłaszcza in tempore mało wodzom; dziękuie j. mc. woiewod-

zie Ruskiemu, że zostawał z rycerstwem wydzielonym na Złoczowie; dziękuie niemniey y j. mc. panu podczaszemu Sieradzkiemu, że dotrzymał kraiow Podolskich, y pierwszy szlachcic docuit, że może bydz woysko przeprowadzone bez szkody ludzkiey; dziękuie wszystkim u rycerstwu, ktorzy swemi podiazdami, gdzie tylko mogli, rwali nieprzyiaciela. A przeciwnym sposobem, nie dziękuie y znac nie mogę za żołnierza kozdego takiego, cujus manus rapaces, ktorzy maią dentes, ut leones, et maxillae eorum, ut catu leonem; nie dziękuię tym, przy ktorych woysko, tak dobrze zasłużone, nie stawa, ktorzy w maiętnosciach moich y cudzych koczowali y nie byli in opere belli pod ten czas własnie, kiedy sam krol jego mc. pan nasz z rycerstrwem zostawali in exercitio przeciwko nieprzyiacielowi; nie dziękuię tym, ktorzy furtive Łuck ubiegli, ktorych, siedmnascie towarzystwa wziąwszy, osmnascie tysięcy chleba ordinarijnego nihilominus z Łucka kilka chlebow wydali, ktorych ani krolewskie listy mogli uhamowac; nedziękuie tym wszystkim, na ktorych j. mc. pan woiewoda Wilenski dał uniwersał swoy do grodu Łuckiego y na nich iest constitutia undecimi, a ia przykładam do uniwersału j. mc. pana woiewody Wilenskiego, że nie tylko oni, ale ipsorum receptatores, żeby byli sądzeni, albo przez constitutią infamowani; nie dziękuie y tym, ktorzy nie znaią ręki woiewodzow swoich y znac nie chcą, ktorzy nie znaią głosu woiewodza swego przy rospuszczeniu onych danego y znac niechcą; nie dziękuie y woysku Litewskiemu, ktorych lepiey, niż dwiescie chorągwiey, dobra moie nawiedzali, ktorzy swoich pływaczow tu y owdzie rospuszczali; nie dziękuie y tym, ktorzy, wszedszy na Wołyn, u nas dobra szlacheckie wzieli, przed ktoremi się niewysiedzą, ani domu szlacheckie pogotowiu, ani komory, ani gumna chłopskie. Nie oto skarzemy, żesmy powinni żywic żołnierza, ile przechodem, bo bellum, ubi noscit, ibi pascitur, ku woiewodztwu naszemu y woyny y disciplina militaris nie nowina, ale oto skarzemy, że nam dobra wzięto, że nam poboczne chleba biorą, że maiętnosci nasze wzieli; na tych skarzemy, ktorym, według prawa, non sufficiunt w dobrach ziemskich trzy noclegi, ale po stu chorągwi w iedney

wsi stawaią; na tych skarzemy, ktorzy gorzałki y podwody biorą, ktorzy dwory y gumna szlacheckie wymłacaią y przedawaią, ktorzy kłodki odbiiaią, pławaczow, albo karmicielow, posyłaią; a ieszcze to nie koniec, bo kiedy nazad przeciwko nieprzyiacielowi poydą, to o naszym chlebie. Aże powiem, co rozumiem, ani j. mc. pan woiewoda Wilenski, ani j. mc. xiąże pan podkanclerzy Litewski, woiewodzowie Litewscy, winni, bo ci diskretnie zazywac kazali, sam się żołnierz Litewski licenciował y uczynił, co chciał; notandum, że im dano chleb, to iest generikę, w W. X. Litewskim, a tu tylko dach, ale oni nie tak to interpretuią, za ieden chleb dwa biorą: ieden generikę w Litwie, drugi tu; co chcą, dano im tylko dach, a oni inaczey interpretuią, że, co tylko pod dachem, to iego; zatym chłop, żona, dzieci iego, więc tum vel maxime jugum executit, cum maxime praemit. Ponieważ nam dobra wzieli, rzucic też na nich tym sposobem poszli my z tego mieysca do regimentarzow Xięstwa Litewskiego, wypisawszy, co się z nami dzieie, poszli my do jch mc. panow hetmanow Litewskich, wypisawszy im, co się z nami dzieie. A za tym tanquam in lege incendia zawołaymy przez posłow naszych na seymie na gwałt in Republica, co nam każe czynic z tym, kiedy nam Litwa odebrała dobra, a ieszcze nie maią pod chorągwiami tylko dwuch, a ostatek czeladz, napisano im, że się dachem maią contentowac, oni ani generiku, ani co pod dachem contentuią się. Upiewniam, że na takie szyderskie ich, si tibi culpa jocus sit, tibi poena jocus, zaraz na początku naydzie hamulec na nich Rzeczpospolita y wyda uniwersały swoie, nauczą drugiego, iak się ma contentowac genericą, szlachcie dobr nie odbierac y takich angarij nie czynic; w ostatku u j. mc. pana wodza, tam że, in facie Reipublicae aresztowac starszyne, żeby ich zaraz, tanquam in re peremptoria, tamże na seymie adsumendas de ipsis poenas criminales, choc przed sądem marszałkowskim, stawił, bo u tych ludzi tylko na koncu języka et necis, nie stanie szlachcica na to, żeby im occupował, musiemy sobie z niemi ostrożnie postępowac, maią przed oczyma, że swego hetmana y commissarza z Wilna wycią-

gneli y zabili; a w głos mowią, że się czegoś mszczą na nas, a my ni o czym nie wiemy. Tego też życzę woiewodztwu memu, lubo iest ubogie, przez nieprzyiacila y żołnirza zniesionę, żeby de praesenti sub conditione, inquantum drugie woiewodztwo na to pozwola, iaki zaszczyt uczynili; więc też woiewodztwa Kijowskie, Bracławskie, Czernihowskie przy nas zostawac maią. Przepomniałem j. mc. pana podstolego, instabunt tedy panowie posłowie nasi, aby j. mc. czynił ex proventibus extraordinariis, ordinariis et vacantis nie odwłocznie rachunek. Iest ieszcze ieden tyrannus w oyczyznie naszey, to iest, kupiec, ktory irrequisita Republica podnosi pieniędzy, kiedy chce, y zniża, kiedy chce, także y towarow, przeciwko temu commissiami, ktore staneli za Kazimirza, nihil proficiamus, bo się oni barzo dobrze z tego wypłacaią, przeto aby panowie posłowie nasi y Rzeczpospolita wszystka przeciwko takim ineunt modos; per modum articuli onym przykazuiemy insze materye, ex quo nie umiataią domu kiedy się zagore, do przyszłego seymu odłożyc życzę. Na listy tak odpowiadam, pierwsze, ktorę są comprehensie moim scriptem, nie przypominam listy j. mc. pana referendarza koronnego o skonczenie rachunkow y kwit z skarbu, w ktorym rachunku ma się tosż Respublica przyrzec, gdyż według prawa winien j. mc. toties, quoties calculationem list j. mc. pana chorążego Chełmskiego ma bydz acceptabilis, iako bene meriti, ysz iednak condicia, aby wszystkim bene meritis tenutie in haereditatem byli puszczone, salva alimentatione żołnierza et oneribus Reipublicae“.

Книга грод. Луцкая 1676 г., № 2200, л. 15, № 17.

LXVIII.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литовскихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ исполненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ, не дѣлая ему территоріальныхъ уступокъ. О выдѣлкѣ новой монеты для доставленія средствъ къ продолженію войны съ Турками. О недозволеніи измѣнять цѣнность монеты. Запрещеніе раздавать общественныя имущества. О возвращеніи суммъ, взятыхъ изъ собственной кассы короля на содержаніе войска. Объ изысканіи средствъ на содержаніе двора. Объ уполномоченіи короннаго инстигатора требовать съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей. О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ каптуровыхъ судахъ. О смѣнѣ полковника Лозинскаго, начальника войскъ, стоящихъ въ Полѣсьѣ, за распущенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замойскихъ Мартыну Замойскому, подстолію Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществахъ. О взысканіи съ Браницкой гибернъ за Красненское староство. О назначеніи трехъ депутатовъ въ коммиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевскаго воеводства. О покровительствѣ православнымъ.

Року тысеча шестсотъ семдесятъ шостого, месяца январа чотырънадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку Володимерскомъ, передо мною, Томашемъ Савицкимъ, наместникомъ староства замку Володимерского и книгами нинешними кгродскими старостинскими, ставовши очевисто, урожоный его мил. панъ Янъ Войнаровский, ловъчий Овруцкий, маршалокъ на тотъ часъ и депутатъ обраный воеводства Киевского, инструкцию ихъ мил. пановъ обывателевъ воеводства Киевского ихъ мил. паномъ посломъ, на сеймъ коронационисъ е медіо суи, за повторнымъ его кор. мил. универсаломъ, згодне

обранымъ, даную и постановленую, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нинешнихъ, перъ облятамъ подалъ, такъ се в собе маючую: Instructya jch mc. panom posłom na seymiku woiewodztwa naszego Kijowskiego, za powtornym uniwersałem j. kr. mosci, de data sexta praesentis w Jaworowie pisanym, a die undecima praesentis do grodu podanym, od jch mc. pp. obywatelow zgromadzonych dana, in loco solito, w kosciele oycow dominikanow, w Włodzimirzu obranym: j. mc. p. Jerzemu z Pigłowicz Monieckiemu, stolnikowi, j. mc. panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi, j. mc. p. Marcyanowi z Szpanowa (Czaplicowi?), podstolemu, Kijowskim. Podziękowawszy województwo nasze Bogu i miłosierdziu nieprzebranemu, supremo rerum arbitro, za to, że vicarium incomparabilium virtutum et omni comparatione majorem, krola j. mc. pana n. m. conservavit dotąd in statu sanitatis, choc niewżmiernych y nietylko krolewskiemu. ale regalis militis przykrących się zdrowiu niewczasach. y aby tegoż pana y oyczyzny oyca łaskawego Pan Naywyższy długoletniey omni benedictione sua faveat, suppliki do nieba wysyłamy. Dziękują też pokornie j. kr. mc. panu n. m., iż, cum dispendio zdrowia y fortunarum propriarum, nieustaje j. kr. mość p. n. m. w pieczołowaniu nietylko koło dobra całey Rzeczypospolitey summa industria et cura tractando tam belli, quam pacis artes, ale też y osobliwie, przychylając się z oycowskim affektem ku wojewodstwu naszemu, w oprocz inszych wielu dowodow, wyswiadczył j. kr. mość, gdy wprzod jch mc. panom, Marcyanowi z Szpanowa Czaplicowi, podstolemu Kijowskiemu, p. Pawłowi Skarczewskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, posłom naszym łaskawy respect w interesach wojewodztwa naszego dac raczył, a teraz succurrere niezbranił, po zerwanym seymiku naszym naznaczeniem drugiego przez uniwersał, z kancellariey swey wydany, commorendo nas oyczyznie, abysmy powodem całey Rzeczypospolitey do concludowania obrad publicznych zgodnie z innemi wojewodztwy, jako nayprędzey .... y zawojowane już krwie naszę mając przez nieprzyiaciela oyczyzny, acceleremus. A że za tak wiel-

ką miłość, niezwyczayne odwagi y pracowite pieczołowanie j. kr. mość p. n. m. koło uspokojenia Rzeczypospolitey kosztowne spezy, vix condigna może się wymyslić gratitudo, pokazując się być wdzięczne tych nieznosnych prac y fatig wojewodztwo nasze, sollicite instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby malevolorum molimina, jeżeliby iakowe znaydować się miały (quod Deus avertat), in personam principis cura et studio totius Reipublicae poskromione były, vovendo vitam et sanguinem z substancyami swemi przy dostojenstwie j. kr. mosci pana n. m. Obrona Rzeczypospolitey, że jest principalis materia, bo supprema lex salus est populi, przeto jch. mc. pp. posłowie, przy obrony j. mc. pana marszałka, intimabunt, aby przed wszystkiemi materiami defensio Reipublicae y krajow naszych securitas tractaretur. Media tu non exprimuntur, bo to jch mc. p. posłom dexteritati probatae et fidei in Rempublicam y wojewodztwu naszemu nieraz doswiadczoney comittimus, aby cum tota Republica ineant modos, quam efficacissimos et celerrimos, salvandae patriae. Aże naypotężnieysze monarchie iako concordibus consiliis et armis creverunt, tak gdy niezgoda nastąpiła upadać musiały, przeto ta niezgoda, ktora między jas. wielmożnemi jch mc. pany hetmanami Wiel. X. Lit. zaszła, musi perimere serca wszystkich obywatelow krajow naszych, zaczym przy teyże defensiey y to jch mc. pp. posłowie nasi deducent Reipublicae y aby rozroźnionę jch mosciow animuszę ad bonum Reipublicae zgodnie obrociły się, persuadebunt jch mc. pp. posłowie. Nic bardziey, iako to kraje nasze, iuż in hostico od tak wielu lat będąc, perterrere musi cara j. mosci Moskiewskiego cum Republica inita nie pewna liga conjunctionis armorum na nieprzyiaciela krzyża swiętego, ktory toties od Rzeczypospolitey y krola j. mosci od posłow stimulatus, nigdy nas nieposiłkował, tylko obietnicami zwodząc, krola j. mosc, na tę impresyę przez całą zimę w Ukrainie excubantem, z woyskiem elusit, jeżeliby tedy Rzeczpospolita wynaydowała iakie sposoby dalszey z carem j. moscią poparcia woyny tureckiey, aby to było sine avulsione prowincyi naszey, jch mc. pp. posłowie praecustodient to u Rzeczypospolitey,

y jeżeliby przyszło do jakichkolwiek tractatow, aby na nich commisarz z województwa naszego był. A Republica designatus evincent to jch mc. pp. posłowie nasi apud Rempublicam. Pecunia, że jest nervus belli, quo implicata Respublica ile z tak potężnym krzyza swiętego nieprzyiacielem, z ktorym na poparcie dolszey woyny, że podatki Rzeczypospolitey sufficere niemogą y iuż exhaustus populus siężkiemi podatkami ad summam przychodzi egestatem, inibunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica modos, aby minnica quam celerrime otworzona była cum commodo Reipublicae iuxta naturam legis. Accedet y to commodo Reipublicae, gdy ustawa monety, ktora od seyma do seyma differtur, effekt swoy wiezmie, ktorą kupcy in regno raz podnosząc, onę drugi raz zniżając, przeto czynią sobie commoda, aliis vero detrimentum, aby tedy odtąd pewna y nieodmienna per legem stanęła naznaczona koźdey moniecie quota, curabunt jch mc. pp. posłowie. Niemałe y w tem Respublica patitur detrimentum, gdy lubo bene meriti de Republica cives ex pane Reipublicae praemiantur przez danie tak starostw, iako aliorum bonorum regalium sobie particularnych wacansow, ktore częstokroć nieprocurrunt, aby abo summami inonerowane były, abo in haereditatem obrocone, starać się tedy jch mc. pp. posłom naszym injungimus, aby to in lege cautum było, aby iako awulsya bonorum regalium teraz in posterum niebywała. Summy erogowane z prywatnego skarbu j. kr. mc. pana n. m. na zatrzymanie woyska oboyga narodow, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu, na wyprowadzenie artylleriey przez obiedwie companie, aby powrocone były krolowi j. mosci, inibunt media quam efficacissima jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica. Uważyć to Rzeczypospotitey należy prawo, ne princeps egeat, inibunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica, aby ten ciężar ekonomiey de re spustoszonych do stołu j. kr. mc. pana n. m. należących zwalić, nayiaśnieyszey krolowey jey mosci Eleonory, na inszych dochodach to Rzeczypospolitey obmysliwszy. Podatki, ktore województwo nasze z wielkim uciążeniem swoim, w województwie Wołynskim mieszkając,

sine ullo respectu exilii, płaci, że się in privatorum usum et commodum obrociły, jch mc. pp. posłowie nasi per legem teraznieyszego seyma efficent apud totam Rempublicam, aby przez j. mc. pana jnstigatora koronnego na przysłym trybunale Radomskim ewincowane były, czego jego mc. p. komissarz wojewodztwa naszego powinien będzie doyrzeć. Sprawy sądow kapturowych, ktore multos aggravant, aby trybunał ante omnia odsądził, poki ich stawać będzie, tego to cavebunt jch mc. pp. posłowie nasi ex mente totius Reipublicae. Deponent przytem quaerellam jch mc. pp. posłowie nasi coram tota Republica na j. mc. pana Łożinskiego, połkownika na tenzas chorągwi tych, ktore z woli j. kr. mc. pana n. m. w Ukrainie na pasie od Dnieprú w Polisiu zostają, defferent tedy Reipublicae summam aggravationem przez jego mósc dobr swoich ziemskich, nietylko przez ustawiczne w nich consistencye, chlebow branie, ale nadto privato motu podymnego iakiegoś po złotych czterech w dobrey moniecie z dymu extórsionis, ktore na swoy pożytek obraca, aby tedy dał rationem tego, providebunt tego jch mc. pp. posłowie nasi y, aby na mieysce j. mosci comendant obywatel wojewodztwa naszego, ktory się w woysku należć może, nastąpił, upraszać będą jch. pp. posłowie nasi całey Rzeczypospolitey y tego nieodstąpią. Także y na jch mc. Wil. Xię. Lit. niektore chorągwie uskarżac się jch mc. pp. posłowie nasi Rzeczypospolitey y jch mc. panom hetmanom Wiel. X. Lit., że nobilitas, nostra uboższa bracia, na Wołyniu komorą miesykająca, tak iako nie szlachta od jch mosciow tractowani, nietylko noclegami aggravati, ale y wybieraniem ciężkich na stanowiskach prowiantow na stan szlachecki, aby tedy satysfactia w krzywdzie jch mosciom była ex lege to cautum, aby in posterum takowe niedziały się aggravacye, comittitur to jch mosc pp. posłom od tegoż woyska Wiel. X. Lit., że j. mc. p. Jan Wołczkiewicz Olizar, podsędek Kijowski, z dziedziczney swey majętnosci w miescie Korostyszowie summe aggravatus, na kilkakroć sto tysięcy poniosłszy szkody przez całą diwizyę jas. osw. xięcia j. mc. Radziwiłła, podkanclerzego y hetmana polnego Wiel. X. Lit.,

ktora nietylko poddanych j. moscia opperessit, ale y samego j. mc. od jch mosciow male tractatus, gospody w swoim własnym miescie od jch mosciow nieotrzymawszy, aby tedy j. mc. w krzywdzie swoiey od jch mosciow był uspokojony, curabunt jch mc. pp. posłowie. Ordinatia Zamoyska, tak wiele seymow ante acto tempore trudniąco et per decisionem Reipublicae dwoch constituciey convocationis y electionis seymu sopita, j. mc. panu Marcinowi Zamoyskiemu, podstolemu Lwowskiemu, Płoskirowskiemu staroscie, iako legitimo successori oneyże, przez commisarzow a Republica naznaczonych, ponieważ oddana jest, aby tedy non turbet więcey Rzeczypospolitey, ale przy j. mosci została absque omni ambiguitate. Protestacye, jeżeli od kogo kolwiek ratione tey ordinaciey przychodziły, aby nullitatis sabjacent, lege to cavebunt moderna jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica. Ostrozka zas ordinacya że jeszcze ad judicium Reipublicae nieprzychodziła y na ten czas zostaje in posessione jas. osw xięcia j. mc. p. wojewody Bełzkiego, hetmana wiel. koronnego, instabunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi, aby zostawała dotąd in posessione xięcia j. mc., poki Respublica nan decidet suo judicio. Kawalera do tey ordinacyi non excludendo jas. osw. xięcia j. mc. Michała Radziwiłła, podkanclerzego y hetmana W. X. Lit., interessowania się, mając jednak in primo respectu hetmanskie merita xięcia j. mc. wojewody Bełzkiego, w Koronie naywyższego kawalera. Wielkie ztąd dzieje się praejudicium bene meritis, gdy jch mc. pp. obywatele pruscy, praetendendo jura sua de indigenis ferowane, impedire usiłują, tych, ktorym j. kr. mość starostwa albo daniny w xięstwie Pruskim confert, zaczym aby jch mość, uważając nullitudinem zasłużonych po całey Koronie Polskiy y tym swoim partikularnym prawem niechcieli commodum Reipublicae zatłumiać, serio o to jch mc. pp. posłowie nasi umawiać się będą y żeby jch mość na succurs wojewodztwom naszym utrapionym pospolitym ruszeniem nie pod Rwecem, ale gdzie necessita Reipublicae et aequalitas libertatis expostulabit, succurrent, satagent jch mc. pp. posłowie nasi perlegem efficere. Partikularze wojewodztwa

naszego, przywilejem conferowane, o ktore dotąd lis vertitur y niemożc województwo nasze possesionem jch aprehendere hucusque, tak dla zwłoki praw et possidentium molimina, aby tedy województwo naszc lege to cautum miało, że y powyisciu judiciarum, według pakt Andruszowskich z carem j. moscią Moskiewskim, wolne tych dobr miało prawem odchodzenia, y za te lata, ktore przeszły, że dotąd nieużywała ullum fructum, aby recompensent to posessores moderni. Hiberna z staroswa Krosnienskiego, ponieważ exulibus per constitutionem novellum służyła ad expirationem inductiorum et cum eodem jure przedane to starostwo ab exulibus wielm. niegdy j. mc. panu Klementowi Branickiemu, marszałkowi nadwornemu koronnemu, et pro evictione całe województwo zapisało się, że tedy prawu temu derogatur, przez assignatye hyberny w tem starostwie porrigent, tedy w tem manum jch mc. pp. posłowie nasi jey mc. p. marszałkowey nadworney, iako successorce tego prawa, aby prawa dość się stało, poki by lata swoje województwu naszemu służącego nie expirowały, co serio recomandamus jch mc. panom posłom naszym, aby przy tym prawie stawali. Domawiać się będą y o to jch mc. pp. posłowie nasi, aby exemplo seymu pacificationis po trzech ex gentibus deputaci do constituciey naznaczeni bywali, y aby to constitutione cautum było, bo plus vident oculi, quam oculus. Zasługi j. mc. p. Samuela Drzewieckiego, rotmistrza, dawnego obywatela województwa naszego, w skarbie Rzeczypospolitey zatrzymane, ktore że dotąd odszukać niemoże, invigilabunt jch mc. pp. posłowie, aby lege miał assekuracyą wypłacenia j. mc. w skarbie Rzeczypospolitey. Doniesiono listowną supplikę, acceptując do seymiku naszego, jch mc. panow Piotra y Andrzeja Węglinskich, ktorzy w woyskach koronnych służąc czas niemały, y ieden z nich, brat starszy, pod Batohem w więzy tatarskie wzięty, w długiey zostawa niewoli. O pewną krolewszczyznę, nazwaną Hnidawa, pod Łuckiem nad Sterem leżącą, ktorey tylko dwoch chłopow zostaje, a quotannis hyberny po trechset kilkadziesiąt złotych de suo za nich płacą, a do tego, że na tęże krolewszyznę, ab antiquo jeszcze za Zygmunta Augusta

summa sześć tysięcy per constitutionem, successorom, po sobie idącym, od tegoż krola j. mosci na woynę do Moskwy per gentem zaciągniona, assecurowana y approbowana jest, aby tedy ta do lat pewnych libertowana mogła byc. Ponieważ assignatie prywatnym ludziom, a nie na chorągwie bywają od hyberny, upraszać Rzeczypospolitey jch mc. panom posłom, ut porrigant afflictis manus, zlecamy. Za j. mc. panem Kuterlą wniosą jch mc. pp. posłowie nasi instancyą do j. kr. mc. y Rzeczypospolitey, żeby za swoiė in Republica merita, na fortecy Zamoyskiey y pod czas Szwedzki będący in praesidio, mogł mieć j. kr. mc. y Rzeczypospolitey gratitudinem. Mając przytem w respekcie wojewodztwo nasze przystoyne postępki y godne szlacheckiey praeeminenciey obyczaje j. mc. p. Piotra Lebedowicza, przedtem w woysku zasłużonego żołnierza, na ten czas regenta cancellariey grodzkiey Włodzimirskiey, upraszać tedy za nim jch mc. panom posłom naszym injungimus całey Rzeczypospolitey, aby do kleynotu y prerogatiwy stanu szlacheckiego był przypuszczony, y na żadne jch mosciow drugie nobilitacye niepozwolą, poki ta nie stanie. Wymaga na nas pobożność zakonna oycow bonifrattellow Beati Ioannis Dei conwentu Łuckiego, abyśmy augendo ubogi klasztor jch gwoli pobudowania onego y wystawienia kosciołа Bożego, jch mc. panom posłom poruczyli, zeby jch mc. pp. posłowie nasi instancyą swoją efficerent, aby grunta za Sterem rzeką, na gorze, tam, gdzie cegielnia idzie, figura panska od nich postawiona była y, kiędy chałupkę mieli przy cegielni, przez nieprzyiaciela spalona, a od antecessorow swiątobliwėy pamięci xięcia j. mc. na Zasławiu y Ostrogu Dominika, wojewody Krakowskiego, starosty Łuckiego, za konsensem j. kr. mosci, nadany im było, przeto invigilabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby to było per constitutionem aprobowano Addent curam y temu swiątobliwemu y pobożnemu czynowi, żeby fundacya conventu Lubelskiego y Zamoyskiego tegoż zakonu oycow benifratellow, od jas. przewielebnego j. mc. xiędza Swirskiego, suffragana Chełmskiego, stała, na temże seymie coronationis per constitutionem approbowano. Woytowstwo Włodzimirskie ponieważ dekretem krola

j. mc. Zygmunta Augusta Ulianie Łukaszowiczownie y synowi iey, z Kozinskim ferowanym, według przywilejow krola Alexandra y krola Zygmunta Pierwszego, na wieczość iest przysądzone y hucusque, iako dobra ziemskie, za przedażami chodzi, zaczym aby od hyberny, chlebow zimowych, stanownych, iako y noclegowych żołnierskich uwolnione było przez constitucyą, mają się oto starać jch. mc. pp. posłowie nasi. Należy y to ad facilitanda negocia Reipublicae y naszych woiewodztw tranquillitatem, aby religia grecka circa sua privillegia et jura zatrzymana była, zaczym succurent jch mc. pp. posłowie omnibus ad asillum libertatis concurrentibus, a osobliwie oycom monastera Zahorowskiego basilianom y oycu swiaszczennikowi Piatniekiemu Włodzimierskiemu, aby w krzywdzie swey mogli mieć consulacyą, za instancyą jch mc. panow posłow naszych. Instancyą wniosą jch mc. pp. posłowie nasi za jch mc. p. Szymonem Rzaszewskim, komornikiem Włodzimirskim, y p. Hołowinskim, towarzyszem na ten czas roty pancerney wielmożnego Krasinskiego, referendarza koronnego, aby jch mość od wieży per legem publicam uwolnieni byli, ponieważ homicidia perpetrarunt. Te tedy wszystkie w instrukcyi wyrażone puncta y insze materie, ktore in theatro Reipublicae proponentur, jch mc. panom posłom naszym conscientiae rectae, probatae prudentiae, dexteritati poruczywszy, obiecujemy za prace y podięte koszty nagradą z partykularzow od Rzeczypospolitey nam należących I dla większey wiary y pewnosci zlecilismy j. mc. panu marszałkowi koła naszego, aby tę instrukcyą do akt grodzkich Włodzimirskich przy podpisie się ręki swey podał. Datum we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, dnia czternastego miesiąca stycznia roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostego. У тое инструкции подписъ руки маршалковское в тые слова: Jan Woynarowski, łowczy Owrucki, marszałek na ten czas y deputat obrany wojewodztwa Kijowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъречоное особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ естъ вписаная.

Книга грод. Владимір. 1676 г., № 1049, л. 11, № 5.

LXIX.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О понужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомогательное войско. О неотлучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при ввѣренныхъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о коронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, инфамію. О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіеся въ землѣ Бѣльской. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ семдесятъ шостого, месяца декабра одинадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Александромъ Белобрезкимъ, наместникомъ подстароства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, ставши очевисто, урожоный его мил. панъ Александеръ Фелицианъ Цешъковский, хоронжей Новогродский, староста Kleszczelski, маршалокъ кола рыцерского воеводства Черниговского, инструкцию тогожъ воеводства Черниговского съ подписемъ руки своее маршалковское, ихъ мил. паномъ посломъ на сеймъ Варшавский даную, для вписаня до книгъ нинешнихъ пер облатамъ подал, так се в собе маючую: Instrukcya województwa Czernihowskiego jch mc. panom posłom: j. mc. panu Jerzemu Godlewskiemu, chorążemu Czernihowskiemu, Janowi na Zahorowie Zahorowskiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimirskiemu, Krzysztophowi Dominikowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, stolnikowi Łęczyckiemu, Marcyanowi na Iwaniczach Iwanickiemu,

czesnikowi Czernihowskiemu, na seym Warszawski przez uniwersał j. kr. mc. p. n. m. na dzien czternasty miesiąca stycznia, w roku da Bog przyszłym, tysiąc szescset sześćdziesiąt siodmym w Warszawie złożonym zgodnie na seymiku teraznieyszym, to jest, decima decembris, obranym, dana. Powinszowawszy naprzod j. kr. mc. panu n. m. zrdowia dobrego, jch mc. pp. posłowie nasi podziękują za oycowskie pieczołowanie około miłey oyczyzny, ktory cum summo dispendio zdrowia swojego in opere belli z tak potężnym nieprzyiacielem krzyża swiętego Porty Othomanskiey przez zawarcie pakt pokoju w oyczyznie naszey, iuż cale sepultam, tak ciężkiego raczył podzwignąc paraxismu. A że pacta z Portą Othomanską do seymu da Bog przyszłego są differowane, o ktorych konfirmatiey jch mc. pp. posłowie nasi znosic się będą cum tota Republica, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby poseł wielki do Porty był wyprawiony, iako nayprędzey, ponieważ Rzeczpospolita toties zawiedziona posiłkami od cara jego mc. Moskiewskiego; tedy biorąc z nich assumptum et similem metuendo eventum w niedotrzymaniu cesarza Tureckiego postanowionego pokoju przez jch mc. pp. commissarzow, promowebunt tedy jch mc. pp. posłowie skruczenie seymu, żeby da Bog na przyszłe companie przez długie seymowanie niegotowosci naszey nieuprzedził nieprzyiaciel; woyskiem Rzeczypospolitey krwawie zasłużonemu zapłata na tym seymie aby sine mora obmyslona była. Przez tak wiele lat car j. mc. Moskiewski niemość czyni swoiey submissiey, posiłkow nieposyłał, tylko na samey trzymał obiecznicy y obserney ramocie, zkąd Rzeczpospolita wielką odniosła ruinę in avulsione tak wielkiey przychodzi prowinciey, ieżeliby był poseł od cara j. mc. Moskiewskiego, domowią się jch mc. pp. posłowie, aby takie niedotrzymanie paktow a Republica wymowione było. Ponieważ komissya ostatnia, według pakt z carem j. mc. Moskiewskim, następuje, a przyszłoby do traktatow, tedy jch mc. pp. posłowie nasi serio domowić się mają u całey Rzeczypospolitey, aby z województwa naszego komisarz był, przy ktorym punkcie mocno stanąć będą powinni. Niemniey przez to szkoduje Rzeczpospolita, że jch

mc. pp. rotmistrze, porucznicy et persequens towarzystwo niebywają przy chorągwiach y regimenty tak znaczney omieszkali okaziey, aby takowy sine ullo respectu na commisiey teraznieyszey sądzeni byli. Constitucya zgodnie na seymie da Bog postanowiona była, aby do druku niebawiąc podana była y jch mc. panom posłom oddana, żeby exemplo przeszłego seymu coronationis, bez constituciey na przyszły seymik relationis nieprzyieżdzali. Na szczęsliwey coronaciey krola j. mc. nam szczęsliwie panującego w pomnożeniu swiętey sprawiedliwosci stanęła constitutia titulo: trybunał koronny, ktorey dołożona jest ratio jch mc. panow sędziow trybunalskich, in quantum by corumptus et corumptor naydował się, w czym ambigua explicatio rozumiesię, jch mc. pp. posłowie dla pohamowania ejusmodi ausus, żeby każdemu promoventi factum coruptium, tak corumptorem contra corumptem, w każdym sądzie y urzędzie, etiam extra forum et districtum, promowować wolno actią, inquisitią wywodzic, a wywiedzioną pro libitu lub do trybunału, lub na seym actori causam prosequi. Insuper że patiens litem czasem poniewolnie dać musi, żeby wolno poniewolnie corumptią dającemu per protestationem revocować, ktory punkt jch mc. pp. posłowie dla sprawiedliwosci swiętey serio promovebunt. Za panowania krola j. mc. swiętey pamięci Michała, na elekciey anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, stanęła constitucya titulo: prolongatio trybunału koronnego, o skroczenie processow in certis causis odcięte apellacye in minoribus subseliis, w tym nie wszędzie observatur, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby ad litteram approbowana była y obserwowana, a dla sprawiedliwosci, prędzey bez wątpienia, gdzie banicya otrzymana, tamże y relatya ad cassandum na te sądy, gdzie otrzymana condemnata zapisywana y approbata otrzymana, et in toto ta constitucya zachowana była, iako y druga constitucya millesimi sexcentesimi septuagesimi sub titulo: o apellacyach. I żeby słobody na pograniczu teraznieyszym Tureckim niebyli pozwolone, cavebunt jch mc. pp. posłowie per constitutionem. Uboliwa wojewodztwo nasze, kiedy j. kr. mc. panu n. m., szczęsliwie nam panującemu, ordinibus

regni deferre przychodzi materiam ausus in jure patronatus et contra se molimen decus patrium przodkow swoich collatiey pilnującemu, w czym et status equestris non postremam ponosi laesionem, kiedy władykowie ruscy haeredibus szlachcie collatie odeymują, cerkwie y monasterze dziedziczne własne gwałtownie odbierają, zlecają w tym pp. posłom seriam animadversionem y aby prawa decrete za nie wszystkie tak w statutach, iako y w constituciach dawnych, reassamowano et in executionem przywiedzioną, a szlachcie okrzywdzoney, ponowiwszy constitucyą millesimi sexcentesimi quadragesimi septimi, z władykami regestr w trybunale aby był naznaczony, et poenae condignae criminis in criminalibus na władykow disunitow imponatur. Constitucyą na szczęsliwey coronacyi krola j. mc., szczęsliwie nam panującego, stanęła constitucya o cerkwiach disunickich w ziemi Drohickiey in bonis regalibus, aby służyła wszystkim ruskim wojewodztwom in genere, a w szlacheckich dzierżawach volenti collatori optio lub do trybunału, lub na seym, y ten punkt jch mc. pp. posłowie serio promovebunt. Infames et banniti według dawney constitucyi excecutionis subsent, a osobliwie aby żadney łaski y protekciey niemieli y pod bokiem panskim conversować y przestawać niewazylisię, domowią się mocno jch mc. pp. posłowie. Lubo to tot constitutionibus regni swiątobliwie Rzeczpospolita warowała omnem securitatem kosciołow Bożych, seymikow, ziazdow wszelakich, naydują się jednak we Włodzimirzu in loco consiliorum actorum od Rzeczypospolitey pozwolonym abusus w wojewodztwie Kijowskim, że swiątnicom Bożym nieprzepuszczają y krow się leje ex occasione partikularzow przez j. mc. łowczego Kijowskiego, j. mc. Proskurę, podczaszego Kijowskiego, lub decreta trybunalskie zoszli, przestać tego niechcą, seymiki rwą, skandala wojewodztwu naszemu podają, a zatym securitas nasza pospołu z wojewodztwem Kijowskim być niemoże, prosić będą krola j. mosci jch mc. pp. posłowie nasi, aby krolewska mość p. n. m. j. mc. pana Marcyana Czaplica, podkomorzego Kijowskiego, zasłużonego w oyczyznie y j. kr. mc., przywilejem, od j. kr. mc. onemu conferowanym, miłosciwie zachował, a

turbatoribus tych ziazdow sprawiedliwoscią zgodnie raczył. Ordynacya Zamoyska, tak wiele seymom y prywatnym seymikom trudnosci przynosząca, aby tandem ultimarie per ordines regni uspokojona była, domowią się jch mc. pp. posłowie. Podatku quocnnque titulo, a mianowicie pogłowne, ktore nam exulom jest ciężkim, aby zniesione było, ponieważ na przeszłym seymie coronationis, województwo nasze zarowno z Bracławskim pisało się, a constitucya inaczey mieć chce, tedy iako jch mc. pp. posłowie nasi protestowali się przeciwko tey constituciey, toż y teraznieyszi jch mc. pp. posłowie uczynic mają y domowic się, aby hoc onus zniesiony był. Włoki nasze w ziemi Bilskiey w lesnistwie Bilskim, per commutationem w niedopłaceniu krosna mające niegdy od jas. wielm. j. mc. pana marszałka nadwornego koronnego y samey jey mosci, za consensem krola j. mosci s. p. Michała y cessią jch mosciom, upraszać mają jch mc. pp. posłowie j. kr. mc. pana n. m., aby dał confirmacyą na pomienione włoki dotąd, aż ad realem przyidziemy posessionem województwa naszego. Wiadomo nietylko polskiemu horyzontowi, ale y całey Europie, merita y znaczne szkody jas. osw. j. mc. p. wojewody Bełzkiego, hetmana wielkiego koronnego, promovebunt tedy instancye za xiążęciem j. moscią jch mc. pp. posłowie, aby y dobra odpadłe do Porty Othomanskiey, aby summa na starostwach Lubomskim y Soleckim a Republica naznaczona była. Sprawa zas ordynaciey Ostrożkiey aby niezatrudniała Rzeczypospolitey obrad. Jasnie wielm. j. mc. p. wojewody Sieradzkiego nietylko godne merita, ale y tak znaczne straty dobr pod cesarzem zostające Tureckim, gdzie wszelkiego od Rzeczypospolitey respectu comittimus jch mc. pp. posłom, aby cum tota Republica obmyslili recompense. Znaczne odwagi y straty dla przysługi całey Rzeszypospolitey jas osw. xiążęcia j. mc. wojewody Bracławskiego, ktorego fortuny y obszyrne substancye podgarnione cesarzowi Tureckiemu w intraty, a na ostatck, gdy commissarzem w ręku prawie y za podsciwą wartą u hardego prawie zostawał bisurmana, odważywszy za całość oyczyzny swoje zdrowie y kosztow odżałowawszy, stawał pro Republica, iako

tedy z wielu respektow należy od Rzeczypospolitey recompensa, tak omnimodo jch mc. pp. posłowie domowiac się będą. Upatruje y w tem województwo nasze słuszność, iż iako godne merita wielm. j. mc. p. Sapiehy, starosty Owruckiego, y straty na usłudze Rzeczypospolitey, tak teraz recenter ruinę włosci Żurawinskiey, gdzie nie zliczone woyska bissurmanskie zażywali hostiliter tych dobr, gdzie y nasze woyska, prawie in obsidione zostaje, mieli swoje wiktualia et commoda słuszna, aby Rzeczpospolita, respekt należyty wyswiadczywszy, obmysliła recompense, wiel. jch mc. p. Sapiehom, domowiać się usilnie jch mc. pp. posłowie o to mają, w czym jch mc. pp. senatorow vice versa upraszać, aby reclinatoria Kijowskiemu y Czernihowskiemu województwom per constitutionem warowane y approbowane byli, aby tandem aliquando swych doyść mogli partikularzow. Kommisya do starostwa Lubelskiego jas. wiel. jey mosci p. kasztelanowey Bełskiey, aby przez constitucyą approbowana była. Non postrema j. mc. p. Alexandra Felicyana Cieszkowskiego, chorążego Nowogrodzkiego, merita ktory w tak wielu okazyach krwie na zaszczyt miłey rozlewał oyczyzny y novissime pod Chociniem z działa ciężki odniosł szwank y skaliczenie, fortissimi viri dał exemplum, zaczym jch mc. pp. posłowie nasi oponować się przy tym będą, aby summy przez j. moscia rożnym chorągwiom na wsiach starostwa Kleszczelewskiego za dekretami trybunalskiemi y commisarskiemi, per executiones żołnierzom oddanemi, w starych retentach wypłacone y possessorow tego starostwa vindicowane, aby przez constitucyą liquidowane y approbowane byli, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi za j. mc. panem Kłobukowskim, miecznikiem Inowracławskim, żołnierzem dawnym y zasłużonym, aby w nagradę zasług onego do kilkunastu lat na kilku łanach dobr krolewskich, in posessione j. mc. będących jure emphitentico, albo summa od Rrzeczypospolitey naznaczona była Zasłuzył to godnie in hac Republica j. mc. p. Jerzy Godlewski, chorąży Czernihowski, aby odbierał według swych zasług recompense, instabunt jch. mc. pp. posłowie, aby pewna danina jure emphitentico, abo in haereditatem obrocona była. Nie tylko dawne

merita y pokaliczenie w Roczkowskiey okaziey od ręku nieprzyiacielskich, mężnie stawając na zaszczyt oyczyzny, godne wspomnienia; dzieła rycerskie j. mc. p. Krzysztopha Cieszkowskiego, stolnika Łęczynskiego, aby też y teraznieysze więzienie, ktory, w okaziey Woniłowskiey mężnie stawając, wzięty był do Ordy, ciężkiemi będac aggrawany okowami, za łaską Bożą y staraniem j. kr. mc. y jch mc. pp. hetmanow wyszedłszy przy takowey ruinie swoiey, o łaskę y respekt przez jch mc. pp. posłow naszych uprasza. Nie tayne merita j. mc. p. Alexandra Oranskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, y j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, podsędka Czernihowskiego, w wielu okazyach przeszłych zaszczycając oyczyzne, szwanku odniesli, tedy zachowując j. mosciom do dalszey Rzeczypospolitey usługi, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby dworki jch mosciow, alias place, kupione od mieszczan Włodzimirskich we Włodzimirzu, aby od wszelkich contrybucyi żołnierskich y iurisdictii mieyskich libertowane były. Także na mieysce zasług j. mc. p. Marcyana na Iwaniczach Iwanickiego, czesnika Czernihowskiego, j. mc. p. Konstantego Woronicza, łowczego Smolenskiego, ktory przez wiek swoy cum dispendio zdrowia oyczyznie wyswiadczali, dwory w Sokalu aby od wszelakich podatkow y jurisdictii, stacyi żołnierskich libertowane zostali, o co jch mc. pp. posłowie całey Rzeczypospospitey upraszać mają. A że condemnata niesłusznie otrzymana na j. mc. panu Konstantym Wyhowskim, woyskim Kijowskim, od j. mc. pp. wojewody Krakowskiego, tedy starać się będą jch mc. pp. posłowie, aby taż condemnata per constitutionem zniesiona była. J. mc. p. Alexandra Snitowskiego dobrze zasłużonego przywiley y comissyą na woytowstwo Żukowskie wojewodztwo nasze zaleca, y krola j. mosci aby upraszali posłowie nasi o approbacyą przywileju. A na ostatek cokolwiek zdrowego całey Rreczypospolitey bydz może y naszemu wojewodztwu, concredimus cnocie starożytney y życzliwosci ku miłey oyczyznie jch mc. panom posłom et comittimus, obiecując to wszystko, co będzie cum bono publico, grato przyiąc od jch mosciow animo. Ktorą to instrukcyą zlecilismy j. mc.

panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, przy podpisie swoim, do akt grodzkich Włodzimirskich podać. Działo się we Włodzimirzu, dnia jedynastego miesiąca grudnia roku panskiego tysiąc szescset siedmdziesiąt szostego. U tey instrukcyiey podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Alexander Felician Cieszkowski, chorąży Nowogrodzki, starosta Kleszczelski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, z protestacyą tegoż wojewodztwa Czernihowskiego. Ktora to instrukcya, za podaniem y prozbą wysz mianowanego j. mc. podawającego, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg ninieyszych grodzkich Włodzimierskich, z początku aż do konca, wszystkie, słowo w słowo iest wpisano.

Книга грод. Владимір. 1676 г., № 1049, л. 473, № 217.

LXX.

Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ.

Zewsze jego mc. pan Kowalowski, łowczy Kiiowski, mieszac seymiki Kiiowskie y one rozrywac nietylko sam, ale przez subordynowane osoby y violentiae w kosciołach robic, zlecamy tedy ich mc. panom posłom, aby się upomnieli tego u Rzeczypospolitey, żeby zabieżec takim insolentiom przez puukt osobliwy constitutiey obwarowany, aby niepozwalali sobie takowych insolentiy.

Книга грод. Владимір. 1678 г., № 1052, л. 1570, № 397.

LXXI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи коммиссаровъ въ коммиссію по удовлетворенію волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраиваемыя слободы. О производствѣ люстраціи. Объ освобожденіи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Объ уплатѣ жалованья войскамъ.

Року тисеча шестсотъ семдесятъ девятого, месеца мая десятого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Миколаемъ Обидинскимъ, буркграбимъ Луцкимъ и книгами нинешними кгродскими Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Mikołay Kossakowski, miecznik Wiski, marszałek na ten czas koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego, dla wpisania do akt ninieyszych grodzkich Łuckich podał per oblatam laudum wojewodztwa Wołynskiego, w Łucku, na seymiku, dnia dziewiątego miesiąca maia anni praesentis uchwalonego, z podpisem ręki tegoż j. mc. marszałka, o czym te laudum niżey wpisane fusius et luculentius in se obloquitur y temi iest inserowane słowy: My, rady, dygnitarze, urzędnicy wojewodztwa Wołynskiego na seymik relationis ex declaratione seymu przeszłego, w Grodnie w Wiel. X. Lit. odprawującego się, pro die nona mensis praesentis maji, anni inferius nominati, in locum solitum do Łucka zgromadziwszy się, rellatiey functionis jch mc. pp. posłow naszych, z seymu mianowanego powroconych, przy constitutiey drukowaney, słuchac y z oney informowac się chcielismy. A że jch mc. pp. posłowie nasi, dla niewydania z drukarni, constitutiey, ad praesens drukowaney, niemieli y miec niemogli, dla tego seymik rellationis do dnia dwudziestego szostego junij praesenti conventu odroczylismy, a teraz, in materijs wojewodztwo nasze concernentibus, takowe postanowiamy unanimi

voce et sensu laudum. Ponieważ wszystkich stanow Rzeczypospolitey generalis stanął consensus, aby wojewodztwo nasze Wołynskie pro decernendis injuriis, przez woysko Wiel. Xięz. Lit. temu wojewodztwu illatis, constitutione designatos wyprawowało na comissyą do Brzescia Litewskiego, die vigesima nona maij przypadającą, comisarios, tedy y my, inhaerendo legi publicae, tychże ich mc. pp. commisarzow e medio nostri upraszamy y pro viatico kożdemu z jch mosciow z czopowego dawnieyszego y teraznieyszego po zł. trzysta dac declaruiemy, ktore pieniądze jch mc. pp. contrahenci za kwitami jch mosciow ręcznemi wyliczyć powinni będą, do ktorych jch mc. pp. commisarzow za plenipotenta do dochodzenia tych krzywd urodzonego j. mc. p. Tomasza Hulanickiego, e medio nostri uprosiwszy, ordinujemy y pro viatico takoweż zł. trzysta z tegoż czopowego naznaczamy, ktore także za kwitem j. mosci ręcznym, jch mc. pp. contrahenci czopowego enumerare tenebuntur, ktorey to jch mc. pp. contrahenci przeszłego y teraznieyszego czopowego, dla uczynienia calculatiey przez jas. wiel. j.mc. p. Jerzego Wielgorskiego, kasztelana Brasławskiego, do Horochowa pro die decima quinta mensis praesentis maij sub poena peculatus in judiciis proxime venturis publicanda stawic się mają y powinni będą. Znając tedy dobrze że tak szczupłą summę jch mc. pp. commisarze y p. plenipotent nasz hoc publicum opus expedire niemogą, in recompensam strat jch mosciow z teyże summy, od Wiel. X. Lit. wojewodztwu Wołynskiemu poczynione za szkody wyliczoney, tak jch mc. panom commisarzom, iako y plenipotentowi naszemu, cuilibet ex persona po tysiącu złotych wziąc pozwolamy. Znaydują się w wojewodztwie naszym contemptores legum, ktorzy, dufaiąc w panskiey potentiey non parendo legi publicae, temere podatki, do skarbu Rzeczypospolitey należącey, zatrzymują y gdy exactores cum vicesgerente na executią ziachawszy, grabież za podatek do skarbu zatrzymany wezmą, onych miasto uspokojenia, albo podatku do skarbu zapłacenia contemptami karmią, biją, hałasują, iako to: podstarosci miasteczka Litowiża, majętnosci jas. osw. xięcia j. mosci Radziwiłła, hetmana

polnego y podkanclerzego w W. X. Lit. braci naszym, j. mc. panu Łukaszowi Liniewskiemu, j. mc. p. Andrzejowi Łychowskiemu, exactorom, y j. mc. p. Michałowi z Lubienca Lubieniickiemu, burgrabiemu Włodzimirskiemu, vicesgerentowi tey functiey novissime uczynił, że contemptem nakarmiwszy, pohałasowawszy, bydła w inszych retentorow podatku pobrane, do grodu dla taxy prowodzo ię, z ludzmi w kupie niemałey odbił y inne rzeczy, osobliwym przez jch mosciow spisanym regestrem mianowane, zabrał, zlecilismy tedy j. mc. p. marszałkowi naszemu, aby in tam publica injuria całego województwa nomine publico, list tak do xięcia j. mc. p. podkanclerzego W. X. Lit., iako też y do sądu głownego trybunału koronnego Lubelskiego, żeby się tacy contemptores legum ex speciali regestro fiscali sine omnibus exceptionibus sprawili, napisał, a xiąże j. mosc, aby tego podstarosciego serio upominał, żeby te sprawę, nieprzypuszczając do sądu, uspokoił. Niemnieysza y w tym krzywda nam wszystkim obywatelom a primatibus dzieje się, kiedy deserta loca naszemi osadzają podannemi y na uformowanie przeciwko prawu słobody przewabiają dziedzicznych poddanych naszych, tedy y w tym zlecilismy j. mc. p. marszałkowi naszemu list napisac do xięcia j. mc. p. wojewody Krakowskiego, hetmana wiel. koronnego, nomine publico upraszając, aby, tanquam conservator libertatum, z słodob Zbarazkich y innych osadzcom y urzędnikom tameyszym poddanych naszych powracać kazał, y więcey aby onych nieprzyimowano. Znaczna przez wydawanie podatkow, tak pogłownych, iako y podymnych, niesprawiedliwie z włosciey panskich nam braciey infertur ruina, kiedy ubogi szlachcic z szczupłey liczby poddanych szczyrze za każdego, nieochraniają swoiey szkatuły, wnosi do skarbu pozornieyszą summę, aniżeli z tysiącznych włosci przynoszą pisarze, albo urzędnicy, numeros, tedy ich w tym chcąc miec aequalitatem, aby kożdy realiter do skarbu wnosił podatki, obralismy e medio nostri jch mc. pp. lustratorow, z powiatu Łuckiego czterech: urodzonych jch mc. pp. Prandotę, Pszołkę, Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, Daniela Hule-

wicza, j. mc. p. Stanisława Zielienskiego, podczaszego Brasławskiego, Mikolaja Osieckiego, do ktorych jch mosciow, dla zlustrowania powiatu Włodzimirskiego, przydaiemy iednego z powiatu Krzemienieckiego j. mc. pana Dederkała. Z powiatu zas Włodzimirskiego do zlustrowania powitu Łuckiego tych jch mosciow postanowiamy: j. mc. Iwanickiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, j. mc. p. Szymona Rzązewzkiego, komornika granicznego Włodzimirskiego j. mc. p. Marka Łubienieckiego, j. mc. p. Remiana Moszynskiego, j. mc. p. Eustaphiego Liniewskiego, j. mc. p. Hieronima Siemaszka. Z powiatu Krzemienieckiego do Krzemienieckiego powiatu: j. mc. p. Zygmunta Więckowskiego y j. mc. p. Iustiniana Teleckiego. Ktorzy jch mosc Łuccy w powiecie Włodzimirskim, mając przy sobie jednego z powiatu Krzemienieckiego pomienionego j. mc. p. Derkała, od wielkich ludzi włosci zaczynac lustrowac powinni będą, y wszystkie dymy, secundum juramentum przez jch mosciow w prestitum spisywac, niefolgując y nierespectując ni na kogo, tenebuntur. Takowym że sposobem jch mc. pp. lustratores z Włodzimirskiego powiatu, obrani w Łuckim powiecie, a zas po jednemu z Łuckiego y Włodzimirskiego w Krzemieneckim, procedere maią pogłowne dwoje, ktorego exolutionem ad actum praesentem protrahebamus, praesenti conventu nostro injungimus, aby jch mc. pp. bracia nasi, ktorzy ieszcze non exolverunt, in spacio przypadłego da Pan Bog z seymiku relationis do jch mc. pp. poborcow wyprawili, a jch mc. pp. poborcy sine poenis od jch mosciow brac tenentur, stosując się ad legem publicam de conflagratis sancitam, a niemniey prae oculis mając lauda anteriora o tymże czasie rożnemi pisane, miasteczko dziedziczne, w powiecie Łuckim leżące, j. mc panow Dymitra y Maryanny Zabokrzyckich, podczaszych Wiłkomirskich, małżonkow, nazwane Niemierzyczow, alias Zobaczowka, pokilkakrotnie w roku teraznieyszym, tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiątym, a naybarziey teraz novissime, dnia trzynastego aprilis, przez ogien przypadkowy funditus prawie zruynowane zostało, tedy authoritate moderni conventus, pomienione miasteczko od podatkow teraznieyszych według

prawa uwalniamy. Caeteras actum praetensiones j. mosci do przyszłego odkładamy seymiku. A że tenże gniew Boski dotknął j. mc. pana Łukasza Czopowskiego y j. mc. p. Ioachima Tęgoszewskiego, j. mc. p. Andrzeja Kluzkowskiego y p. Szymanowskiego w tych dobrach, tedy też beneficium juris, iako j. mc. panu podczaszemu Wiłkomirskiemu y jch mosciom służyc ma pressya poniekąd, takoweż nieszczęscie w majętnosci jas. wielm. j. mc. pana Wielhorskiego, kasztelana Brasławskiego, w miescie Horochowie, że jedynascie domow wjezdnych zgorzało, zkąd kontribucyą czopowego in toto exolvi niemoże, tedy ducta proportione tey ruiny jch mc. pp. exactorowie czopowego oddawszy, ztamtąd tego czopowego defalkowac powinni będą. Conflagratio w Klewaniu, desiderium j. mc. p. Wacława Siemaszka, tudzież szelężne y czopowe przyszłe do przyszłego seymiku odkładamy, y tam na tamtym terminie, tak szelężne, iako y czopowe, plus offerenti puscic declarujemy. Summa dwa miliony, od cara jego mosci Moskiewskiego przywiezione, ponieważ exulibus nie jest oddano, tedy napisze j. mc. pan marszałek nasz nomine publico nostro do xięcia j. mc. Czartoryskiego, wojewody Wołynskiego, aby xiąże j. mosc tey summy na żadne insze larigiczne assignatie niekazał dawac, tilko na szczegolne chorągwiom zapłatę wydane. Assignatie w teyże materiey y do j. mc. pana podskarbiego koronnego zlecilismy j. mc. panu marszałkowi naszemu napisac, aby na te pieniądze żadnych largicznych niedawał assignatiey, tylko na szczegolne same wypłacienie jch mc. panom żołnierzom zasług, a jeżeliby jakowe były przez jch mosciow insze wydane assignatie y pieniądze, na nie z tych milionow wzięte, tedy takowe przy rachunku przyięte byc niemaią, y na seymie jch mc. pp. posłowie nasi na quit j. mc. p. podskarbiemu niepozwolą. Declarujemy y to praesenti conventu jch mosciom wszystkim injuriatis od woyska Wiel. X. Lit., aby te summe, co teraz jch mc. panom commisarzom y panu plenipotentowi dajemy z czopowego, gotową nazad nam wrocili. Czopowe teraznieysze przez j. mc. pana Konstantego Szybinskiego y j. mc. p. Pałuskiego wybierane, in supplementum, tu do nas assignowanym,

przyłączamy. A że ta lustracya teraz fundamentum, iako lustrowac jch mc. panowie lustratorowie, czy na głowy, mają, et informationem niebierze, tedy na przyszłym da Bog seymiku rellationis mamy invenire modum, iako sobie jch mosc w tey lustratiey postąpic mają. A teraz te laudum nasze j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac y ad acta podac zlecilismy. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiątego, dnia dziesiątego maia. U tego laudum podpis ręki marszałkowskiey w te słowa: Mikołay Kossakowski, miecznik Wiski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołynskiego. Ktoreż to laudum, za podaniem y prozbą wyszmianowanego podawającego, a za moim urzędowym przyięciem, de verbo ad verbum, do xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich iest wpisane.

Книга грод. Луцк. 1679 г., № 2204, л. 495, № 25.

LXXII.

Инструкція православныхъ дворянъ волынскаго воеводства, отъ 9 декабря 1679 года, посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣсскому. О дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о присылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей. Запрещеніе посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О подтвержденіи правъ и привиллегій православной церкви. О подтвержденіи права свободнаго выбора митрополита и епископовъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертвовать для блага отечества. О покровительствѣ вообще православнымъ.

Року тисеча шестсотъ осмдесятого, месяца генвара десятого дня.

На уряде кгродскомъ в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ бургграбства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старо-

стинскими, stanowszy oczyviscie, jas. wielm. j mc. xiąże pan Wacław Swiatopełk Czetwertynski, chorąży Żytomirski, y urodz. j. mc. p. Daniel Bratkowski, podstoli Bracławski, posłowie województwa Wołynskiego graeco ruscy, instrukcyą sobie podawający od braci do j. kr. mc. p. n. m. y do Lublina na termin ziazdu, za uniwersałem j. kr. mc. determinowanego, z podpisami rąk tychże jch. mc. pp. braci obywatelow województwa Wołynskiego graeco russkich, daną, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podali, tak się w sobie mającą: jnstrukcya jasn. osw. xięciu j. mc. Wacławowi Swiatopełkowi, Czetwertynskiemu, chorążemu Żytomirskiemu, urodzonym jch. mc. panom: j. mc. panu Andrzejowi na Poddubcach Hulewiczowi, czesnikowi Kijowskiemu, y j. mc. p. Danielowi Bratkowskiemu, na uniwersał j. kr. mosci p. n. m. do j. kr. mosci od nas wszystkich obywatelow województwa Wołynskiego fidei graecae juratis posłom dana do Warszawy y do Lublina. Ponieważ j. kr. mc. pan n. m. gloriosam rem za wieku swego zyczy unionem occidentalis et orientalis ecclesiae, tedy instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do jas. wielm. jch mc. pp. senatorow, aby za poważną instancyą jch mosciow jego kr. mość pan n. m. concedat wolny przejazd do patryarchow swiętych o błogosłowienstwo na to. Na ktorym concilium ponieważ ex impossibili patriarchowie swięci byc niemogą, aby cztereech legatow od nich było, a teraz hoc negotium do seymu rejiciatur, pokornie proszą. Jch mc. panom posłom naszym juramenta przed majestatem Boskim in facie nas braci obowiązanych eodem juramento obowiązujemy („Ne intret in judicium cum servis Dominus"), w żadne naymnieysze, ratione fidei, niewdawali się dyskursy, a jesliby też jas. osw. xiąże j. mc. Gedeon Swiatopełk Czetwertenski, episkop Lucki, pasterz nasz, y inni jas. przewielebni w Bogu jch mc. episcopi prawosławni fidei graecae, iakieżkolwiek ratione fidei sine benedictione patriarchow swiętych mieli formowac dyskursy, przed Bogiem naszym protestamur y z tego pro rato et firmo miec niechcemy. Stauropigia y insze orientalis ecclesiae jura et privillegia, od nayjasnieyszych antecessorow j. kr. mc. p. n. m. podane y ap-

probowane, aby za poważną instancyą jas. wielm. jch. mc. panow senatorow, j. kr. mc. pan n. m. z demenciey panskiey chciał approbować, instabunt jch mc. pp. posłowie do jas. wielm. jch mc. pp. senatorow. Ponieważ nayiasnieyszi antecesserowie j. kr. mosci p. n. m. circa diplomata privillegiami liberam metropolity, episcopow prawosławnych zostawili nam electionem, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do jas. wielm. jch. mc. pp. senatorow, aby za poważną do j. kr. mc. p. n. m. instancyą circa eandem electionem libere rozsądzali. Pro ultimario zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby exponant to jch mc. pp senatorom, iż iak dziadowie, pradziadowie nasi, nayiasnieyszym antecessorom krola j. mosci p. n. m. wiernemi y zyczliwemi zostając poddanemi, na obronę Rreczypospolitey przy dostojenstwie nayiasnieyszych antecessorow j. kr. mc. p. n. m. z każdym nieprzyiacielem Rrzeczypospolitey, krew potokiem lejąc, żadnego po sobie naymnieyszey zrady niezostawili szlaku, tak y my, stosując się eodem orbita, zdrowie, fortuny y ostatnią krwie naszey niedolaney reszte przy obronie Rzeczypospolitey, przy dostojenstwie j. kr. mosci p. n. m. efundere gotowismy. Zaczym przez jas. wielm. jch mc. pp. senatorow łaski y miłosierdzia j. kr. mc. p. n. m. żebrzemy, aby nas circa dipplomata, circa omnem libertatem, circa liberam fidem, ktora in libera hominis w każdym narodzie zostaje voluntate, j. kr. mc. pan n. m., zwłaszcza pod te nieszczęsliwe czasy, gdy tak wielu nas wygnancow, tak wielu spustoszone fortuny, tak wiele zony y dziatki w niewolę zabrane, chciał conservare. Nad te punkta, od nas jch mc. panom posłom naszym podane, do żadney naymnieyszey rzeczy przystępowac niemają, tylko postanowione zgodnie proponere puncta w Warszawie y w Lublinie. Datum w Łucku dnia dziewiątego decembris stila nicaeno millesimo sexcentesimo septuagesimo nono. У тое инструкции подписъ рукъ в тые слова: Dziersław Alexander z Wysokiego Kaszowski, Bohdan Wroblewski, skarbnik Bracławski, Stefan Dyakowski, horodniczy Lucki, Eliasz Dyakowski, Jerzy z Kozielska Puzyna, Jendrzey z Kozielska Puzyna, Theodor Uszak Kulikowski, Jakub Horodyski, woyski No-

wogrodzki, Jakub Wyhowski, Jakub Susło, Theodor Chodakowski, Stefan Piotrowski, Jan Mokosy Bakowiecki, Thomasz Ulanicki, brat starszy bratswa Łuckiego, Alexander Bałaban, Ostafi na Liniewie Liniewski, Krzysztoph Kulczycki, czesnik Latyczewski, Maximilian Bułyha, Jędrzey z Iwanowicz Wołk, Łukasz Wyhowski, do tego podpisuiesię, Konstanty Silniewicz, Gabryel Liniewicz, Jędrzey Susło, Dymitr Hołowinski, Dymitr Siennicki, Adam Zabokrzycki, Alexander Lesiewicz, Krzysztoph Szczeniowski, Mikołay Hulewicz, Jerzy Małachowski, podstoli Nowogrodzki, Eliasz z Borek Hulewicz, Kasper z Łopatyna Łopatynski, Zacharyasz Bohdaszewski, Ignacey Strzelnicki, Włodzimirz Kisiel, Stefan Borkowski, Andrzey Chłamota Woyna, Jan Strzelnicki, Samuel Hołowinski, Konstanty Hołowinski, Alexander Hulanicki, Samuel Boreyko Knerucki, Stepan Michalewicz, Antoni Kuporski, Theodor Wyhowski, Stephan Kopustynski, Michał Hulewicz, Jan Suszczanski Proskura, podczaszy Kijowskij, Piotr Kurdanowski, Jan Medwedowski, Jan Jerlicz, Jarosz Jerlicz, Mikołay Łuskowicz, Stephan Czeczel, Łukas Zkrzyszczowski, Adam Hulewicz z Wojutyna, Konstanty Hurko-Omielanski, Stephan Hurko-Omielanski, Mikołay Kniehininski, Daniel Hulanicki. Котораяжъ то обълята инструкъции, за поданем и прозбою вышъ менованных ихъ мил. пановъ подаваючихъ, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаная

Книга грод. Владимір. 1680 г., № 1055, л. 781, № 496.

Примѣчаніе. Этотъ актъ былъ уже напечатанъ въ моемъ „Отчетѣ“, помѣщенномъ„ Университетскихъ Извѣстіяхъ“ за 1886 г.

LXXIII.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о православныхъ.

Reassumptio dawnych praw o religiey greckiey aby reassumowana była y oney liberum exercitium we wszystkich miastach.

Книга грод. Владимір. 1680 г, № 1055, л. 1389, № 812.

LXXIV.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго постановленія о неуплатѣ податей впредь до удовлетворенія убытковъ, причиненныхъ волынскимъ обывателямъ литовскими войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О преслѣдованіи уклоняющихся отъ уплаты податей. О чоповомъ сборѣ. О понужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О недозволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и отяготительные для населенія сборы. Объ учетвереніи подушной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью заставить ихъ не служить впредь у послѣднихъ.

Року тысеча шестсотъ осмдесятого, месяца декабря третего дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, бурграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцъкими, comparens personaliter urodzony j. mc. p. Woyciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego, dla wpisania do xiąg grodzkich Łuckich, podał per oblatam laudum woiewodztwa Wołynskiego, na seymiku

w Łucku, loco solito, w kosciele katedralnym zgodnie uchwalone, o czym te laudum, z podpisem ręki j. mc. p. marszałka, niżey wpisane, szerzey w sobie ma y temi jest inserowane słowy: My, rady, xiążętą, dygnitarze, urzędniecy, obywatele woiewodztwa Wołynskiego, na seymik pro die tertia decembris, anno milesimo sexcentesimo octuagesimo, za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzeni, post expeditam na seym, da Bog, przyszły, szczęsliwie odprawować się maiący, jch mosciom pp. posłom naszym daney in publicis negotiis jnstructiey, takowe ad bonum commune woiewodztwa naszego publicum postanowiamy y postanowilismy laudum, ponieważ trzy constitutie vigore szkod woiewodzstwa Wołynskiego, od woyska Xięstwa Litewskiego cum declaratione poczynionych, vetant, aby woiewodztwo nasze do żadnych nieprzystępowało podatkow, non nisi perfecta od woyska Wielk. Xięs. Lit. za szkody nasze satisłactione, a dotąd niesą te constitucye ad effectum przywiedzione, dla tego abysmy się niezdali być refragarii Reipublicae, pokazuiąc aequalitatem inszym woiewodztwom, uchwalamy szescioro pogłownego, iednak te pogłowne, tak iako się niżey wyrazi, distinguiemy, primario widząc jch mosciow pp. żołnierzow, do nas mających assignatie, przez częstę iezdzenie na seymiki ruinę, uchwalamy laudo praesenti dwoie pogłownego y troie podymnego na zapłatę tymże chorągwiom, na swiże cwierci assignatie mającym; y te obodwa podatki ab actu praesentis laudi mamy wydać in spatio niedziel szesciu, do wybierania ktorych naznaczamy exactorow z powiatu Luckiego: urodzonych jch mosciow pp. Andrzeja Czaplica, woyskiego Włodzimirskiego, drugiego j. mc. p. Stanisława Horbowskiego, miecznika Rzeczyckiego; z Włodzimirskiego: j. mc. p. Alexandra Łaganowskiego y j. mc. p. Eustafiego Liniewskiego; z Krzemienieckiego: j. mc. Michała Jełowickiego, syna zeszłego j. mc. p. Stanisława Jełowickiego, pisarza ziemskiego Krzemienieckiego, drugiego j. mc. p. Mikołaja Kaminskiego, sędziego grodzkiego Krzemienieckiego; do podymnego z Łuckiego powiatu: urodzonych jch mosciow pp. Pawła Zorzewskiego, miecznika Mozyrskiego, y Alexan-

dra Wolskiego, tak do terzanieyszey, iako y ostatniey, constituimus raty; z Włodzimirskiego: j. mc. p Marka Lubienieckiego y j. mc. p. Andrzeia Łychowskiego. Ktore to pogłowne y podymne według ostatnich ma być wydawane kwitow na chorągwie zaś y stare zasługi, abyśmy się zdali być aequales inszym woiewodztwom in exolucione podatkow, postanowiamy czworo pogłownego, a troie podymnego, ktore pogłowne y podymne, da Bog, aż po seymiku relationis dwiema ratami wydać obliguiemy się cum hac declaratione, iesli będziemy od woyska Wiel. Xięs. Lit. w szkodach naszych ukontentowani, sin secus przy prawie oponować się będziemy y onych wydać nieobiecuiemy, do wybierania ktorych naznaczamy urodzonych jch mosciow pp. Daniela Hulewicza y Wacława Bronickiego z powiatu Łuckiego; a zasie Włodzimirskiego urodzonych jch mosciow pana Jana Kisiela y p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, z Krzemienieckiego tychże jch mosciow, co y do pierwszey naznaczono raty; do wybierania zaś podymnego, tak pierwszey, iako y ostatniey, raty urodzonych jch mosciow pana Alexandra Dederkała y pana Alexandra Sebestianowicza destinuiemy, a do trzeciey raty pogłownego, ktore iesli stabit, z Łuckiego: urodzonych jch mosciow pana Stanisława Okorskiego y j. mc. p. Alexandra z Skoremina Porwanieckiego; z Włodzimirskiego: urodzonych jch mosciow pana Hieronima Siemaszka, p. Bernata Załęskiego, stolnika Nowogrodzkiego; z Krzemienieckiego tychże jch mosciow, co do pierwszey y do drugiey raty, constituimus. A że fructus, lubo mały, woiewodztwa naszego na wsparcie podatkow naszych jest potrzebny, id est czopowe, dla tego, niechcąc go oblivioni tradere, z powiatu Łuckiego laudo praesenti urodzonemu j. mc. p. Alexandrowi Bałabanowi za summe zł. osm tysięcy y pięćset arendowalismy, iednakże (avertans super hostilitatem), w tym jch mosciow assecuruiemy, in quantum by przez to damnum ferret, defalcować tenebimus, ktoregoż podatku wybierania już czas a prima novembris zaczął się, z Włodzimirskiego powiatu wielm. j. mc. p. starosta Włodzimirski, propter commodum nostri, tak iako y pierwey, na siebie te

czopowe bierze; z Krzemienieckiego urodzonego j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, sędziego grodzkiego Krzemienieckiego, in virtute virum probatum uprosilismy y onego dexteritati, iako y pierwey, ten podatek committimus. A że inaequalitas w wydaniu podatkow Reipublicae przez woytowstwo Łuckie dzieie się, tedy praesenti laudo stanowimy, aby aequalitatem w wydaniu podatkow wszelakich cum nostro equestri statu trzymało; ponieważ y w tym diminutye podatkow niemnieysze bywa, przeto że szlachta, młyny y karczmy per arendam trzymając, onych exolvere niechce, dla tego praesenti laudo postanowiamy, aby też quote, iako y tenatores inszych karczem, do skarbu wnosili, sub poenis legum. In usitatam wzięli sobie jch mość pp. poborcowie praxim, że perceptarzow ad acta niepodają, dla tego praesenti consensu instigamus, aby abhinc sub poena centum marcarum ad cujusvis instantiam na roczkach repetenda oblatowali, od ktorych oblat burgrabowie solarium brać niepowinni Na asignatie towarzystwa chorągwie usarskiey jas. osw. xięcia j. mc. Wiszniowieckiego, woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, z skarbu wydane j. mc. panu Dąbrowskiemu, j. mc. p. Kaminski, sędzia grodzki Krzemieniecki, administrator czopowego, zł. tysiąc pols. exolvat. Assignatia jch mosciow oycow bonifratelow Lwowskich, ponieważ dotąd niejest exoluta, dla tego constituimus praesenti laudo, aby j. mc. p. Bryski, exactor szelężnego, juxta assignationem wypłacił jch mosciom summe, także j. mc. panu Żmudzkiemu, ktory za pracy y straty swoje, od woiewodztwa do Litwy ieżdząc, spendował, a dotąd condignam nieodebrał gratitudinem, tedy naznaczamy, aby j. mc. p. exactor szelężnego zpłacił jego mosci zł. trzysta pols. Podatek szełężnego, ponieważ ad praesens stare niemoże, tedy do seymiku relationis materie te odkładamy. Maią respekt na podupadłą j. mc. p. Rafała Budzieszewskiego, praesente laudo zł. pol. czterysta dwadziescia darujemy, y oney płacić temuż j. mc. p. exactorowi szelężnego exolvere zlecamy. Ponieważ dotąd ob varias occasiones roczki w grodzie naszym niesądzili y nie sądzą się, a justitia sancta vim patitur, dla tego uprosiliśmy j. mc. p. Athanazego

na Miączynie Miączynskiego, Łuckiego, Krzemienicckiego etc. starosty, aby nam, quam vitissime, sprawiedliwość swiętą zbliżyć raczył, a roczki przypadaiące omnino sądzić kazał. Niemniysza y w tym krzywda dzieie się iey mosci paniey Iwanickiey, sędzinie ziemskiey Czernihowskiey, że, post fata małżonka jey mosci, niektore miasta y miasteczka czopowego wydawać niechcą, dla tego laudo praesenti przydaiemy za subdelegata do exequowania executiey j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, terigena tegoż powiatu Włodzimirskiego. Wielka y przeto obywatelom woiewodztwa naszego y braci naszey dzieie się inconvenientia, kiedy jch mość pp. poborcowie, etiam sine respectu a conflagratis, wyciągaią podatki, dla tego in universum kładziemy, aby według prawa conflagracye generaliter wszystkie in respectu jch mosciow pp. poborcow byli przyimowane, et ne audeant jch mość pp. poborcowie extorquere conflagratis properi soluto circa reproductum juramentum przyiąć, jch mość pp. poborcowie tenebuntur. Delatum nobis swieżo dwudziestu dworow domow co lepszych, w Klewaniu majętnosci jas. osw. xięcia j. mc. p. wojewody Wołynskiego, z ktorych podatek wydany być niemoże, tedy circa legem xięcia j. mc. conservando tych pogorzelcow praesenti laudo od podatkow uwolniamy, salva jednak solutione z niepogorzałych domow. Znaczna j. mc. p. Szymona Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, tu w woiewodztwie dexteritas, kiedy, trzymając podatek czopowego, omnes connotował accidentias y nad tarife tysiąc kilkadziesiąt złotych pols. wniosł, tedy, in recompensam realitatis pro fide jego mosci reali za prace j. mc., zł. pięćset pols., excepto porękawicznego, dać deklarujemy. A że exactores szelężnego, j. mc. p. Brzyski, j. mc. p. Piaskowski, sumopere in publico querelantur, mieniąc się być damnificati, tedy, condescendendo ad justitiam, zł. sześć tysięcy pols. praesenti congressu jch mosciom defalcujemy. Lustracya ponieważ ad effectum nie przyszła, tedy praesenti laudo postanowiamy, aby ultimum mogła sortiri finem. Multa na teraznieyszem zachodzili seymiku quaerimonia, kiedy jas. wielm. j. mc. p. woiewoda Sieradzki, wmie-

scie swoim Sokalu aggravat nobilitatem przez wybieranie, sive szlacheckich, sive od chłopskich wozow od każdego korca groszy sześć exactiey, zaczym zlecamy to j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby nomine publico napisał list do jch mosciow, żeby od tego supersedować raczył a więcey nieaggrawował nobilitatem. Karczme jch mosciow oycow dominicanow Łuckich, nad Styrem w Łucku będące, circa privilegia libertatis conserwujemy et ab omnibus oneribus uwalniamy praesenti conventu nostro. Summe zł. pol. trzysta sześćdziesiąt y pięć y gr. piętnascie y pieniążkow dwanascie, ktore w skarbie, za urodzonego j. mc. p. Kazimierza Załęskiego, exactora pogłownego z powiatu Włodzimirskiego, j. mc. p. Theodor Kulczycki evincendo wojewodztwo zapłacił po seymiku, da Bog, relationis z naybliższych podatkow exolvere obliguiemy się, mianowicie z czopowego, ktore trzyma j. mc. p. Alexander Bałaban. Assignatia j. mc. p. Alexandra Urbanowicza, połkownika jego kr. mosci woyska Zaporozkiego, aby z podatkow na seymiku relationis przyszłym uchwalonych była wypłacona laudo praesenti injungimus. Niemnieysza y przez to obywatelom dzieie się krzywda, kiedy czeladź, tak męzkiego, iako y białogłowskiego stanu, za plus offerenti solarii, do żydow na służbę udaią się, dla tego postanowiamy praesenti laudo, aby ci, ktorzy u żydow służą y roznie się w browarach, przy miastach y wsiach bawią, inquadruplowali pogłowne sub poena peculatos ad cuiusvis instantiam repetenda. Tak tedy szczęsliwie nostrum praesens skonczywszy opus, zliczylismy j. mc. panu marszałkowi naszemu, aby nomine publico te laudum, ręką swą podpisawszy, ad acta podał. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset osmdziesiątego, miesiąca decembra trzeciego dnia. U tego laudum podpis ręki j. mc. p. marszałka temi słowy: Woyciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołynskiego, ktorego laudum, za podaniem per oblatam wyszmianowanego j. mc. podawającego, a za moimim urzędowym przyięciem, do xiąg grodzkich Łuckich iest wpisane.

Книга грод. Луцкая 1680 г., № 2206, л. 766, № 5.

LXXV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14 января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обязанностей сеймовыхъ маршалковъ и объ упорядоченіи сеймовыхъ засѣданій. О постоянномъ содержаніи войскъ для охраненія безопасности государства. Объ удовлетвореніи волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О ненарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ привиллегій лишь исключительно военнымъ. Объ отдачѣ подъ судъ судей, берущихъ взятки и награжденіи лицъ, обнаружившихъ ихъ проступокъ. Объ опредѣленіи извѣстнаго времени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся по однимъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій О снятіи отчета съ короннаго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба объ укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ своевольствамъ, выбираться къ какія либо гражданскія или земскія должности. О понужденіи сборщиковъ податей ко взносу ихъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. Объ оставленіи прежней монеты, дабы обыватели непонесли убытковъ при перемѣнѣ. Объ отмѣнѣ нѣкоторыхъ незаконно положенныхъ пошлинъ. О награжденіи разныхъ лицъ за услуги государству. Объ удовлетвореніи просьбы епископа луцкаго Гедеона Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему куска земли на пристройку къ каѳедральному Луцкому собору. Объ оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьянъ.

Року тисеча шестсотъ осмдесятого, месяца декабра третего дня.

На уряде кгродском, в замку его кор. мил. Луцком, передо мною, Теодором Верещакою, бургграбим замку Луцкого, и книгами нинешними кгродским Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Woyciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich, podał per oblatam instruktią, od jch mosc pp. obywatelow woiewodztwa Wołynskiego jch mość panom posłom, w teyże instructiey,

niżey inserowaney, specyficowanym, na seym walny Warszawski z podpisem ręki tegoż j. mc. p. marszałka daną, o czym taż instructia, niżey wpisana, szyrzey w sobie ma, i temi inserowana słowy: Instructia jch mosciom pp. posłom woiewodztwa Wołynskiego, na seym, da Bog, przysły w roku tysiąc sześć set osmdziesiąt pirwszym, dnia cztyrnastego januarji przypadaiącey, na terminie uniwersałem jego kr. mosci pro die tertia decembris naznaczony, zgodnie in loco solito obranym, dana, mianowicie: wielmożnym y urodzonym jch mosciom Stefanowi z Czarnec Czarneckiemu, pisarzowi polnemu koronnemu, Brańskiemu, Waniowskiemu et c. staroscie, Athanazemu na Miączynie Miączynskiemu, Łuckiemu, Krzepińskiemu et c. staroscie, Cetnerowi, chorążemu Czernihowskiemu, Pitrowi Mossakowskiemu, padczaszemu Wołynskiemu, Konstantemu Bogusławowi Zubczewskiemu podczaszemu Nowogrodzkiemu, pisarzowi grodzkiemu Łuckiemu, y Hieronimowi Jełowickiemu, łowczemu Wołynskiemu, dana y zgodnie pozwolona. Prawica Naywyższego Pana szczęsliwie nam panuiącego et sub felicibus onego alis a całą Rzeczpospolitą singulariter protegens, nietylo nam wiernym poddanym, ale y całemu swiatu optima auspicia o nas gdy inaugurantur, tedy jch mość pp. posłowie nasi ante omnią jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, pro indefessis sudoribus et laboribus imieniem naszym nayniższe oddadzą dzięki y oraz onegoż upraszać będą, aby nieustawał w dalszych pracach circa conservandum Reipublicae bonum, ktorego sudores aby ta prawica Boska secundowała, tam in sago, quam in toga, wszyscy pokornę do Pana Naywyższego wnosimy prozbę. Aże discordia, omnium malorum origo, regna divellit, upraszać będą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby między tęmi, ktorzy, bona privata publicis anteponendo, Rzeczpospolitą na publichnych obradach trudnią, authoritate pańską interponere raczył, żebyśmy unanimi sensu et animo całość oyczyzny promovere tueri et defendere mogli. Edocti tak wielą przykładow, jako siła constitucji szkodliwych ultra mentem et scitum Rzeczypospolitey per contumaciam panow marszałkow poselskich in volumen legum

wchodzi, injungimus serio jch mosciom panom posłom naszym, aby do tey przysięgi, ktorą prawo na marszałkow poselskich y deputatow constituit (przy ktorey to przysiędze, aby na teraznieyszym seymie zaraz ante omnia exequowana była, staną jch mość pp. posłowie vel cum periculo seymu). Caveatur lego przyszłego seymu wolna w trybunale koronnym, w każdym regestrze ante omnia każdemu z marszałkiem poselskim y deputatami, actio hoc addito, jeżeliby się trafiło pod czas takiey sprawy ktoremu kolwiek iednemu albo kilkom z deputowanych do constituciey być deputatami w trybunale, aby nietylko ad dandam sententiam nienależeli, ale też careant po wszystek czas activa voce, poki się sprawa nieskończy. Conducet y to ad securitatem Rzeczypospolitey, ktora z rąk marszałka poselskiego fata sua odbiera, aby każdą constitucyą, zgodnie przyiętą y podpisaną, ad requisitionem każdego posła przekopiować dał marszałek poselski, potrzebuiącemu podpisał, ktore że naybardziey iednę transformowac cum praejudicio praw dawnych. Drugie extra mentem Rzeczypospolitey in favorem privatorum publico damno wpisywać zwykli, po skonczonym seymie pokilka niedziel nad niemi zasiadaiąc, injungimus jch mosciom pp. posłom serio, żeby to lege caveatur, aby j. mc. p. marszałek immediate po pożegnaniu krola jego mosci szedł z skonczonemi y podpisanemi constitucyami publice ad acta, y tamże zaraz podał, sub nullitate seymu y constituciey, ieżeliby z niemi zabierał moram. Pomaga do tey szkody Rzeczypospolitey tak pozne przy swicach zasiadanie, zaczym obliguiemy amore oyczyzny y posteritatis jch mosc panow posłow, aby, tam pravum morem odstąpiwszy, upraszali jego kr. mość o ranne zasiadanie y wczesne sessiey solvowanie, nigdy niepozwalaiąc na swiecie, chyba przy samym pożegnaniu jego kr. mosci. Zlecamy y to jch mosciom pp. posłom, aby instent ad ordines regni, żeby to lege publica iako naybardziey obostrzono było, in quantum by j. mc. p. marszałek poselski, za wydanym po sobie pozwem sprawić się niechciał y miał byc contumax, tedy na takową condemnatę ex cancellaria regni żadne juris suffragia wychodzić y owsem execucyą

non obstantibus quibusvis exceptionibus juris exequowana bydź ma. Niemała in mora do rożnych diffidenty occasio, a na tym publici boni procrastinatio, przyciska nas do tego, abyśmy jch mosciom pp. posłom naszym serio to zlecili, aby nad czas dawnym prawem naznaczony y obmyslony, to jest, nad sześć niedziel obrady seymowe nietrwały y owszem aby, po wyisciu niedziel szesciu, naymnieysza seymu niebyła procrastinatio. Jako z jego kr. mosci pana naszego miłosciwego około dobra Rzeczypospolitey czułosci y starania wszelkie odbieramy in futurum iako nayszczęsliwsze dowody Reipublicae integritatis, tak merendo dalszy oycowski iego affekt, jch mość pp. posłowie nasi summopere instabunt ad ordines regni, ut jura maiestatis według opisu praw in integro sint y żeby onych convulsio iako naybardziey obostrzona była. Należy y natym Rzeczypospolitey aby omnium ordinum regni sancita per senatus consultum niebyli znoszone y owszem in integro conservovane, a cobykolwiek przeciwko temu stać się miało, innane te irritum censebitur. Do całosci Rzeczypospolitey iako summopere copia militans est principale fundamentum, tedy jch mość pp. posłowie nasi instabunt, do jego kr. mosci pana nasz miłosc., aby woyska natenczas będącego niezwiiano y owszem in integro, tak iako na ten czas iest, conserwowano. Aequalitas Rzeczypospolitey naszey summa est do spolnego oney że juwamen pobudka, zaczym jch mość pp. posłowie nasi ante omnia upomnieć się mają u Rzeczypospolitey, aby assecuratya woiewodztwu naszemu, od woiewodzow Wielk. Xięstwa Litew. dana, roborowana prawem y przeszłemi constitucyami obwarowana, jako nayprędzey satisfactya odnieść mogła, poki tedy skuteczna woiewodztwu naszemu względem krzywd, od woyska Xięs. Litew. poniesionych, niebędzie obostrzona y niestanie się satisfactia, poty etiam cum periculo seymu do żadnych obrad Rzeczypospolitey niepowinni będą przystąpić, ale ante omnia satisfactionem et executionem sancitorum urgebunt. Prywaty zas żadne w tak piłnym około całosci Rzeczypospolitey pieczołowaniu, aby żadnego niemieli mieysca, ciż jch mość pp. posłowie nasi instabunt. Niemnieyszą y w tem woie-

wodztwo nasze czuie y ponosi aggrawacyą, gdy, przeciwko wyraznemu prawu, jch mość pp. kommisarze do woiewodztwa naszego wydali assygnacye, przetoż jch mość pp. posłowie nasi seryo z Rzeczypospolitey expostulować będą, aby takowe convulsiones legum in posterum niezachodzili y żeby jch mość pp kommisarze praesentis convulsionis dali rationem, a in posterum aby takoweż convulsiones sancitorum regni niezachodzili, ineant modum cum Republica. Iż w teraznieyszych obrotach Rzeczypospolitey malis viciniis scisnioney omnia media poratowania iey sunt tentanda, suplikować mają jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby ordinibus regni takowe podać raczył media, jakoby ad instar consilium Tyszowieckiego, tam interna defensio Reipublicae, jako y ab extra subsidia formowane bydź mogły optime de Republica meriti. Jako w Rzeczypospolitej naszey de nexu legum powinni mieć zasług swoich condignam gratitudinem, tak jch mość pp. posłowie nasi cum omnia sedulitate domawiać się będą, aby juxta constitutionem roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego, w miesiącach in arena martis Rzeczypospolitey służącym ludziom naznaczony, nie komu inszemu tylko woyskowym ludziom przywileja wydawane były, sub nullitate eorundem privillegiorum, et in contrarium uproszone privilegia pro nullis canseantur, instabunt. Wolność civium Reipublicae nostrae justicia crevit, przetoż aby ta justitia, per quam regna regnant et per abusum regna differunt, in suo esse zostawało, y iako nayskuteczniey conservovana była prima cura regum et rerum publicarum. Aże wszystkie prawa koronne y wojewodztwu naszemu osobliwie słuzące, quam maxima sedulitate są opisane y wszelka całość quam strictissime obostrzona, a zatym barziey morum et personarum, niżeli legum jest potrzebna correctura, tedy instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby constitucyą o corrupcyach trybunalskich deputatow w tym punkcie meliorowana była, w ktorym wina nietylko na sędziego upominki seu potius corruptią biorącego, ale też y na tego, kto onę dawał, wska ane byli, ale żeby prawo ad praesens in perpetuum służące uchwalone było, żeby ten, ktory dawał corruptye,

nietylko karany niebył, ale jeszcze praemium jakowe otrzymał, ktory sędziego perjurum wyiawi, convictia zaś onego tylo cum duobus nobilibus aby była, lege publica cavebitur. Więc y to jch mość pp. posłowie nasi promovere mają, aby jch mość pp. deputaci, non se motis arbitris, ale przy stronach sentencyę swoję dawali. W wojewodztwach Kiiowskie, Bracławskie y Czernihowskie, że a primo intuitu z wojewodztwem naszym jednym że prawem sądzi się y zawsze też wojewodztwo jedne przy drugim mają swoje connexio y conserwaty omnium palatinatum, po odsądzeniu się ktoregokolwiek wojewodztwa, continuabuntur, tedy aby et in futurum miesiące, pomienionym wojewodztwom służące, in quantum by tych sprawy wojewodztw desinere miały y wakowały, nie sprawom wojewodztw koronnych. ale wojewodztwu naszemu należały, sub nullitale judicatorum. Jeżeliby też Reipublicae ad pristinam ordinationem tribunaliam przyjść nie miało, tedy jch mość pp. posłowie inibunt modum cum Republica, jakoby miesiące na te wojewodztwa, ktore się jednym prawem sądzą, złączone były, aże nie tak judicata, jako executio rerum judicatorum, tardant sprawiedliwosć swiętą, tedy in causis profugorum do zapisow y innych privilegiatis, gdyby jakowa nastąpiła condemnata, urzędowi, na executią zjeżdżającemu, impugnatis executionis non nisi oppositione jurium, a ignorantiae, non nisi a persona jurevicta, aut ejus plenipotente in scripto currere ma; a gdy na takową remissyę dalsza stanie condemnata, judicium competens skuteczną y nieodwłoczną executią uczynić ma y będzie powinno, sub privatione beneficiorum et jurisdictionum. Regestr compositi judicii w trybunale, jako swiżo przeszłą constitucyą zniesiony jest, tak y na tenczas, aby taż constitucya in suo esse zostawała, jch mość pp. posłowie nasi domawiać się będą powinni. Ich mosciom pp. posłom naszym y to serio injungimus, aby j. mc. p. podskarbi wielki koronny reddet rationem jeżdżenia swego do postronnych krajow, to jest, do krola jego mosci Francuzkiego, a przytym aby rachunek zupełny uczynił Rzeczypospolitey, gdzie jednak onemu aby niebył dawany, poki się w rachunku tota Respublica na seymikach

relationum nieprzeyrzy. Kożda rzeczpospolita, że copia militari zawsze tuetur et praesidiis, przetoż zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, ut ineant modum cum Republica jakoby miasta pograniczne, a mianowicie wojewodztwa naszego metropolis Łuck, y naybliższe granicy zamek Krzemieniecki municyą opatrzone y restaurowane byli. Do zatrzymania wolności plurimo sangvine elaboratorum et cardinarium tych że wolnosci niemniey należy y to, aby acta publica ad dispositione plebejorum nieprzychodzili, przetoż aby żadnemi officyalistami, tak w grodach, jako y ziemstwach, tudzież y regentami plebei niibyli, cisz jch mość pp. posłowie nasi quam maxime instabunt, żeby to na ten czas prawem obostrzono było, aby takowych urzędow niesmieli trzymać plebei et titulum nobillitatis ullatenus sobie nieprzywłaszczali, sub poena colli et confiscationis bonorum, ad cujusvis instantiam decernenda, y takowemu do swey woli chłopstwu cum summo periculo oyczyzny addunt calcar swobody, przeto, aby lege publica zniesione z swojemy libertacyami wszelakiemi byli, supplicabunt jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całey Rzeczypospolitey. Nervus belli że jest potrzebny summopere, a w tak w scisłym czasie et inopia subditorum trudna na contribucyą, domowiać się będą jch mość pp. posłowie, aby trybunał skarbowy w wojewodztwie Wołynskim lege publica naznaczony był, na ktorym omnes exactores, retentores contributionum publicarum absque omni dilatione respondere tenebuntur. Deflagrata że lege publica ex ratione compassionis mają od wszelakich podatkow do lat czterech amnistyą, słusznie też jeden drugiemu compatiendo w wojewodztwach y powiatach od pogorzelcow podatkow niewybiera, a że w skarbie koronnym abjurat takowych niepryimują, instabunt jch mość pp. posłowie naszy, aby w takowych adeflagratis abjuratach niebyli trudnemi, ale juramenta od nich takowe pro persoluto przyimowane byli. Moneta że pospolicie w kożdych panstwach przy odmianie oney niemnieyszą zwykła przynosić detrimentum, pretoż, aby tak iako na ten czas idzie, aby i daley trwała, domowią się jch mosć pp. posłowie nasi.

Cła, seu potius myta, sine fulcro legum wybierane, że summopere aggravant cives Reipublicae, przetoż iż Wiel. Xięs. Lit. niesłusznym tych ceł wybieraniem w Brzesciu od przechodzących z Korony rzeką Bugiem statkow obywatelow koronnych y woiewodztwa Wołynskiego uciążyło, serio instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby in futurum zkassowane były, a z wybranych aby j. mc. p. podskarbi Rzeczypospolitey wszystkiey należyty uczynił rachunek. Laudum wojewodztwa Wołynskiego naszego, actu praesenti uchwalone, publicum bonum promovens, iako zgodnie od nas postanowione jest, tak aby constitutione regni in omnibus regnis (?) et articulis approbowane było, serio jch mość pp. posłowie nasi domowią się, w czym obligamus jch mosciow. Jako nic niemasz słusznieyszego nadto, aby sanguine merentes de Republica do dalszych zasług przychęceni byli, tak od jego kr. mc. p. naszego miłosciwego y od jch mosciow pp. hetmanow zalecone, promovebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby do tytułu nobilitatis przypuszczeni byli, et hoc diademate insigniti zostawali, excepto p. Dupergera; oraz też y to promovebunt jch mość pp. posłowie, aby to lege było cautum, jż gdyby ktory w usługach Rzeczypospolitey in arena martis, albo nic, albo mało co służący, insigniis nobilitatis był ozdobiony, tedy przynaymniey cztery lata continue w woysku zostawać et mereri de Republica powinien będzie. Statut koronny, in volumine legum, przez Januszowskiego edito, znayduiący się, de scartabellis aby znowu reassumowany był y we wszystkim zachowany był in suo esse, adhibebunt curam cisz jch mość pp. posłowie nasi. Xięcia j. mc. p. wojewody Krakowskiego, hetmana wiel. koronnego, odważne, cum dispendia zdrowia y substantiey, mirita, luce meridiana clariora, lubo same przez się de Republica omnem gratitudinem demeruerunt, lecz y my jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, aby omni sedulitate instent do iego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, iakoby strat fortun recompense, iako naskuteczniey, otrzymał. Xiąże j. mc. p. wojewoda Wołynski, za bytnoscią swoią na stolicy Moskiewskiey, quantum bono publico praestitit w odebraniu z rąk Moskiewskich tak wielkiey prowinciey y w zatrzymaniu

przyiazni cara Moskiewskiego, że nam to dobrze iest wiadomo, zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby do krola j. mc. p. naszego miłosciwego y całey Rzeczypospolitey instancyą wniesli za xięciem j. moscią. żeby prac y kosztow swoich condignam odniosł gratitudinem; także cokolwiek na te koszty erogował de proprio, aby mu to circa calculationem expensorum przyięto było, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Uważaiąc iako znaczną niemałey substanciey stratę hisce temporibus et iniquitate fatorum Reipublicae jas. wiel. j. mc. p. Stanisław na Koniecpolu, wojewoda Podolski, tak od czasow dawnieyszych w dobrach ukrainskich, iako y teraz, swiżo, per avulsionem Jazłowca dzisieyszą województwa Podolskiego dislimitacyą, poniosł y dotych czas niemnieysze przez częste obozowania y woysk koronnych w dobrach jego dziedzicznych Mikulinskich, Tarnopolskich y innych, nieprzyiacielowi pobliższych, consistencye, ktore tam jure belli et necessitate Reipublicae, z ostatnią zgubą substanciey jego, ad excubias zostawać muszą ponosić, zlecamy to panom posłom naszym, aby gorącą do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y stanow koronnych wniesli instancyą, aby pomieniony j. mc. p. woiewoda Podolski, iako civis, tak antenatis suis, iako y osoby swey meritissimus, słuszną od Rzeczypospolitey za tak wielkie straty swoje odniosł recompense, iakoby do dalszey Rzeczypospolitey usługi, ktorą y teraz z tey reszty substanciey, ktorey mu nieprzyiaciel niezagarnął, indefesso studio zasczyccza był zgodnieyszy. Niezalecają zasług y strat znacznych ruiny substanciey jas. osw. xięcia j. mc. Konstantego Korybuta na Zbarażu y Wisniowcu Wiszniowieckiego, woiewody Bełzkiego, erga Rempublicam wyswiadczonych y podiętych, gdyż same przez się majestatowi jego kr. mosci pana naszego miłośćiwego y całey Rzeczypospolitey przez merita xięcia j. mc. patent, kiedy, opusciwszy domowe zabawy, niefolguiąc swoim przyrodzonym xieciem wczasem, oczo tak pod Żurawnem, iako y w innych ciężkich Rzeczypospolitey przypadkach, już prawie pożegnawszy swoje oyczyste progi, ochoczo do tak wyuzdanego na utrapioną oyczyznę Turczyna szedł nieprzyiaciela

traktaty, przez co condignam meruit od majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całey Rzeczypospolitey mercedem, za ktorym instabunt jch mość pp. posłowie nasi do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całey Rzeczypospolitey, aby tak zacnego kawalera, in Republica bene merentem, w osobliwym mieć raczył respekcie. In sago et toga, cum multo sudore et maximo dispendio fortunarum, nec non vitae periculo jas. wielm. j. mc. Jerzego Wielhorskiego, kasztelana Bracławskiego, in Republica merita wszystkiey Rzeczypospolitey dość objasnione, wyciągają po nas tego, abyśmy jch mosciom pp. posłom wojewodzstwa naszego zlecili, aby cum omni sedulitate domowili się tego jego kr. mosci pana naszego miłość. y Rzeczypospolitey, aby z nadwerężenia fortun onego iakakolwiek stanęła recompensa, a dzierżawa Swiniuszka w dobra ziemskie obrocona była, albo summa w tych że dobrach naznaczona była Odważne merita panu y Reipublicae przez jas. wielm. j. mc. p. Lubomirskiego, chorążego koronnego, wyciągają po nas, aby jch mość pp. posłowie nasi instent do jego kr. mosci pana naszego miłosciwiego y Rzeczypospolitey o należytą bene merentibus gratitudinem. Jas. wielm. j. mc. p. Czarnecki, pisarz polny koronny, quantum praestitit boni in Rempublicam, koždemu jest nietayno, zaczym zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby virtutem jego mosci jego krol. mosci pana naszego milosciwego y Rzeczypospolitey sequatur gratitudo. Wielm. j. mc. p. Athanazego na Miączynie Miączynskiego, starosty Łuckiego, indefesso sudore in arena martis wyswiadczone czyny, wyciągają tego po nas, aby jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospoltiey wniesli instantyą, jakoby do dalszych takowychże ku oyczyznie bene meritorum przychęcony był. Zacne merita wielmożnego j. mc. p. Stefana Zahorowskiego, starosty Włodzimirskiego, brata naszego, in Republica, ktore nietylko nam samym, ale barziey majestatowi jego kr. mosci pana naszego m. y całey Rrzeczypospolitey wiadomo, respectowi y łasce panskiey także Rzeczypopspolitey zlecamy y jch mosciom pp. posłom naszym injungimus, aby condi-

gna jego mosci od Rzeczypospolitey doszła gratitudo, adhibebunt curam jch mość pp. posłowie nasi, aby przynamnie in parte gratitudinis dworek, w Lublinie na ulicy panny Mariey jch mosci będący, także w Sokalu drugi, aby ab omnibus oneribus, civilibus et Reipublicae, był uwolniony et bonis terrestribus był incorporowany. Miasto Czortkow, dobra dziedziczne jch mosciow pp. Potockich, jas. wielm. j. mc. kasztellana Kamienieckiego synow, iako ochoczo na zaszczyt Rzeczypospolitey ultimum vitae alimentum iest oddane Portae Othomanicae, tak też w całey Rzeczypospolitey, mianowani jch mość pp. Potoccy itidem ochoczey y prędciey merentem gratitudinem, za ktoremi jch mc. pp. posłowie nasi iako naygruntownieyszą wniosą instantią, aby łaską jego kr. msci y całey Rzeczypospolitey wsparci byli. Wielmożny j. mc. p. Władysław Sapieha, Czerwonogrodzki, Sokalski starosta, że jeszcze in hucusque z skarbu Wielk. Xięs. Litew. rodzicowi swemu za wieży tatarskie nieotrzymał gratitudinem, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby się onemu w tym dostateczna stała satisfactya, y summa trzydziestu tysięcy złot. pols. skutecznie wypłacona była. Znacznym jas. osw. xiąże j. mc. Gedeon Swiatopełk Czetwertynski, episkop Łucki y Ostrogski, prototroni metropoliey Kijowskiey, w nabożeństwie y w restaurowaniu domow Bożych zostając przykładem, do nas, braci, na seymik teraznieyszy zgromadzonych, suplicował, abyśmy przez jch mosciow pp. posłow naszych instancyą naszę do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosc. y całey Rzeczypospolitez wniesli za jego moscią, aby w zamku wiszszym Łuckim gruntu wolno mu było na sażni pięć przyjąć wzdłuż, a wszyrz tak, iako sama w sobie cerkiew ma s. Jana Bohosłowa katedralna, przymurowanie oney, żeby przestronnieysza była, w czym my wszyscy, widząc xiążęcia j. mc. słuszne być petitum, na to zgodnieśmy, nemine contradicente, zezwolili y do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłość. także całey Rzeczypospolitey przez jch mosciow pp. posłow naszych instamus, aby to per constitutionem na seymie teraznieyszym było confirmatum, do czego jch mość pp. posłowie naszy pilnie mają adhi-

bere curam; gdyż hoc opus dla pomnożenia chwały Bożey przez nas pozwolone, miłosierdzie Naywyższego Pana, przy obrazie Nayswiętey Panny w Studziannym nie jednemu pokazane, promovet nas do tego, abyśmy cultum Supremi Nominis, jako mogąc, w tamtym mieyscu nietylko promowowali, ale y rozszyrzali, przetoż jako naybardziey o to instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby wioska Matoszcze, secundum fundationem temu mieyscu należąca, volumine legum ratificowana była. Wszyscy słuszną mamy mieć compasyą nad bratem naszym j. mc. p. Alexandrem Bałabanem, ktory nietylko ex annatis suis, ale też y sam przez się optime de Republica meretur, iż za nobilitacyą niejakiegoś Alexandra Bałabana y iego starożytność domu y samey osoby onego powaga jakowyś discrimen cierpieć musi, przetoż aby ten Alexander Bałaban jakiem inszym tytułem uszlachcony był, jch mość pp. posłowie nasi serio instabunt y prosić będą, aby tandem aliquando te tak słuszne desiderium nasze effekt otrzymało. Wielką j. mc. p. Weglinskiego dzierżawy Hnidawy ruine deferunt jch mość panowie jego kr. mosci, z ktorey że tak ciężką co rok ad errarium publicum de proprio peculio hyberny y kwarty wypłaca portionem, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, żeby nieodwłoczną z seymu tego mogła mieć lustratyą, iakąkolwiek też inną folgę dla iakoweykolwiek reparaty. Zasługi jego kr. mosci y oyczyznie, od samey młodosci aż dotych czas w woysku Rzeczypospolitey wyswiadczone, urodzonego j. mc. p. Andrzeja Gęsickiego, porucznika chorągwie wilm. j. mc. p. starosty Łuckiego, żołnierza dobrze zasłużonego, aby iakąkolwiek prac swoich mogł mieć nagrodę w nadweręzonym zdrowiu reclinatorium, jch mość pp. posłowie nasi wniosą instancyą do jego kr. mości pana naszego miłosciwego, aby grunta, nad Sanem pod Przemyslem leżące, przez j. mc. p. Gęsickiego u j. mc. p. Hyckiego, rotmistrza jego kr. mosci, za summe dwanascie set zł. pols. kupione, lennym prawem confiirmowane byli, a on sam do dalszych woiennych czynow przychęcony został. Non exolevit recenter zeszłego sławney pamięci j. mc. chorążego Kijowskiego perennatura pamięc, ktory per vitae tempora et

decrepitae, na ostatek, niefolgując aetati, wszystek swoy wiek impendebat studio Reipublicae fatig y trudow codziennych nieoszczedzając y ad mirabundam cum discrimine vitae ważąc in victimam gloriae jego kr. mosci y Rzeczypospolitey otuche słusznie meruit, aby te słuszne y wielkie sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kijowskiego opera finis łaski jego kr. mosci y Rzeczypospolitey coronaret, bo nietylko zdrowie, ale substancyą, to jest, pod czas pakt Hadyackich, według woli jego kr. mości Kazimierza, puscił kozakom włosci dwie Taborowske y Murzynbrody, in vim recompense assecurowany od jego kr. mosci, pirwszy maiąc wakans pensyą, od jego kr. mosci y Rzeczypospolitey trium millium sobie nadaną, kontentował się, że tedy te primos vacantes obiecane mors praevenit, de justo expedit, aby jch mość pp. posłowie swoią majestat panski jego kr. mośći sollicitowali prozbą, aby za tak odwagi znaczne y ważną substancyę dla dostoienstwa jego kr. mosci y całey Rzeczypospolitey, podług teyże constituciey tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego roku, taż pensya y sukcessorom j. mc. służyła, poki obiecanym wakansem straconey substanciey sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kijowskiego non recompensabit, iakoż y słuszna, boć y successorow swoich sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kiiowskiego stante jeszcze vita teyże jego kr. mosci y Rzeczypospolitey sacravit usłudze. Urodzonego j. mc. p. Alexandra Niewstroja, łowczego Starodubskiego, odważne na usłudze Rzeczypospolitey wojenney wyswiadczone dzieła, jako omnem a Republica merent gratitudinem, tak y po nas łatwo dostąpili tego, aby jch mość pp. posłowie nasi wniesli do jego kr. mosci instancyą y całey Rzeczypospolitey, aby dworek onego, w miescie Włodzimirzu będący, ab onere civili był excypowany y do dobr ziemskich był incorporowany; jch mość pp. posłowie interpować się mają za j. mc. p. Rozniatowskim, łowczym Żytomirskim, ktory, ob rationem boni publici pod czas Chocimskiey, rodzonego y syna et non postremam partem własney utracił substanciey, functus officio rotmistrza, zaczym o panski jego kr. mosci pana swego miłosciwego uprasza respekt, aby tak za takową utratę mogł sortiri

consolacyą. Gdy bene meriti in Republica nostra cives condignam odbierają gratitudinem y jego mc. p. Ohiy Tyszkiewicz, ab ineunte aetate stateczny w słudze Rzeczypospolitey żołnierz, wnosi instancyą przez nas y jch mosciow pp. posłow naszych, aby zasługi chorągwie niegdy zeszłego j. mc. p. Jana Kłopowskiego na assignacią niegdy jas. wiel. j. mc. p. Leszczynskiego, podskarbiego koronnego, summy zł. pols. szesnastu tysięcy osmiudziesiąt szesciu groszy dwoch y pieniędzy szesnastu, do ktorych on był deputatem, a reszty z tey assygnaciey osmiu tysięcy osmiuset złotych do tych czas nieodebrał y owszem, dochodząc tego, niemało substanciey swoiey utracił, jako o tym taż assygnacya y rożne decreta testantur, iako nayprędzey z skarbu Rzeczypospolitey do rąk tegoż j. mc. p. Ohyia wypłacone byli, y on sam za straty swoje ukontentowany został. Urodzony j. mc. p. Franciszek Kazimierz Wysocki, czesnik Sochaczewski, w legaciey do Turek że niemało zdrowia y substanciey uronił, jch mc. pp. posłowie nasi instabunt, do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby mu przynaymniey własne expensa onego nagrodzone były. Niemniey y za j. mc. p. Czeczelem, ktory przez czas niemały rotmistrzem był, jego kr. mc. suplikować będą jch mość pp. posłowie nasi, aby mu zasługi, w starostwie Łomżynskim zatrzymane, y drugie na assygnacyą z kwarty, na pastwiskach Bonhef daney, iako nayprędzey wypłacone były. Jedyne iest benemerentium de Republica merentium de Republica solarium, gdy widzą, iż successores bene meritorum antecessorow swoich plurimo sanguine et sudore nabytą cieszą się substancyą. Dość odważne niegdy godney pamięci j. mc. p. Floryana Oleszka, sekretarza jego kr. mosci, woyskiego Włodzimirskiego, do cara Tatarskiego Kazigiereia, sławnego bohatyra, z wielką odwagą y potomnym wiekom sławną y pożyteczną odprawione od nayiasnieyszego Zygmunta Trzeciego, z łaski Bożey krola Polskiego, poselstwa, summa pięć tysięcy zł. pols. na dobrach krolewskich, w województwie Wołynskim, a powiecie Włodzimirskim, leżących: Dubnie, Wołochach y Wolce Dubienskiey, naznaczona y constitucyą approbo-

wana subsecuta est, ktorych dobr żaden niepowinien był adire, pokiby ta summa successoribus wypłacona nie była, aże j. mc. p. Stanisław Oleszko, syn pomienionego j. mc. p. Oleszka, potomkom jey mosci paniey Joanny Owłoczymskiey Michałowey Lubienieckiey, siestrzenicy swoiey rodzoney, zapisał, a teraznieyszey posessor tych dobr jas. wielm. j. mc. p. wojewoda Podlaski, summy successorom nieoddawszy, post extinctum jus advitalitium j. mc. p. Oleszka odebrawszy, tey summy in hucusque nieoddaje, przetoż jch mość pp. posłowie nasi instabunt do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby ta satisfactio do rąk urodzonego j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, rodzica tych, ktorym ta summa iest zapisana, iako nayprędzey doszła, albo żeby ta summa zapłacona została, albo posessione memoratorum bonorum był investitus, czemu aby lege publica per cautum było, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Urodzeni jch mość p. Konstanty Zbierkowski, miecznik Kijowski, y j. mc. p. Hieronim Siemaszko że zasług, z urodzonym Hanenkiem zasłużonych, in hucusque nieodebrali, ale tylko remisse z trybunału do sądu seymowego otrzymali, wnoszą instancyą przez jch mosciow pp. posłow naszych, aby według constituciey Grodzienskiey, takowe remissy ante omnia sądzone były. Jak dalece swawola zagęciła się chłopska, że zasmakowawszy sobi swawolą, per multam annorum seriem przez rebellią kozacką w wojewodztwie Kijowskim trwającą, wszelakich sposobow do wybicia się z poddanstwa szukają, jako y teraz novissime poddani wsi Jaskiewicz, na gruncie ziemiey Piątkowskiey, w wojewodztwie Kijowskim, powiecie Owruckim, będąccy, in pacifica possessione haereditaria terrestri, aż do roku teraznieyszego tysiąc sześćset osmdziesiątego zostającey, ad mała narata iakowes sobie sub titulo alieno uprosiwszy z kancelaryi koronney przywiley z possesiey p swego urodzonego j. mc. p. Wenturego na Hansku Hanskiego za stawney a dziedziczney successorow zeszłego j. mc. p. Alexandra Cieklinskiego, wybiiając się cum summo periculo w tamtych krajach buntow, pana swego własnego pomienionego j. mc. p.

Hanskiego aggressi sunt, ogniem dwor y wies spalili, szlachty kilku pastrzelali, a jednego na smierć z rusznice zabili, y inne violentie popełnili, tedy instabunt serio jch mość pp. posłowie nasi, aby Respublica, zabiegaiąc tanto malo jego mc. p. staroscie tameyszemu Owruckiemu, sive Żytomirskiemu, osobliwą na to injungunt animadversionem, y żeby nietylko przeciwko takowym rebellizantom, ale też przeciwko motoribus et facitoribus, onym iako nayprędszy regestr, termin y processum naznaczył. Ciż jch mość pp. posłowie nasi za panem Jakubem Smilwantem, kapitanem jego kr. mosci, wniosą instancyą, aby in recompensam zasług onego browar we Lwowie na gruncie karmilitanskim, na Krakowskim przedmiesciu, pod s. Marcinem, od wszelakich podatkow uwolniony był. Także za sławetnym Stefanem Lauruszewiczem, mieszczaninem Lwowskim, ktory wprzod niemałą summę na okup de proprio Turkom wyłożył, a potym czas niemały u tychże Turkow w zastawie zostawał, przez co wszystkie chudobe stracił, aby od wszelakich podatkow, ceł, myt, we wszelakich mieyscach koronnych Polskiey libertowany był, y dziatki onego też łaską jego kr. mosci y Rzeczypospolitey okryci byli, ponieważ iuż sam w bardzo podeszłych zostaie leciech. Kończąc tedy tę instrukcyą nasze, pewni iestesmy, że wrodzony panu nam szczęsliwie panującemu ku tey oyczyznie innatus et educatus est affekt, przy łasce Naywyższego Pana do dalszey conservaciey panstwa, sobie od Boga powierzonego, a swobod y wolnosci naszych, sił y sposobow, w czym aby nieustawał, iako pater patriae, iterum iterumque, przez jch mość pp. posłow naszych humillime upraszamy, a jch mosciom pp. posłom naszym, quam plenissimam daiemy plenipotentiam, aby circa protegendum Reipublicae bonum, cum tota Republica zgodząjąc się pro tempore et existentia rei, obrade miłey oyczyznie obmyslali. Działo się w kosciele katerdralnym Łuckim, roku tysiąc szescset osmdziesiątego, miesiąca decembra trzeciego dnia. У тоеи инструкции подпис руки его мил. пана маршалка тыми словы: Woyciech Stanisław z Czermina Czerminski,

podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышъ менованого его милости подаючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешникъ кгродскихъ Луцесть уписана.

Книга грод. Луцк. 1680 г., № 2206, л. 753, № 4.

LXXVI.

Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 1 сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ коммиссію по удовлетворенію за убытки, причиненные литовскими войсками. О сборѣ подушнаго. Объ освобожденіи отъ подушнаго католическаго и православнаго духовенства. Объ освобожденіи отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градобитія. О сборѣ чоповаго. О производствѣ люстраціи. О поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ. О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Объ укрѣпленіи г. Луцка. О понужденіи поссессоровъ Тыннаго ко взносу податей въ кассу Волынскего воеводства. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со сборщиковъ.

Року тысеча шестсотъ осмдесятъ первого, месеца сепьтембря первого дня.

На уряде кгродскомъ, в замку его кор мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верещакою, бургграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Konstanty Bogusław Zubczewski, podczasy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołynskiego, dla wpisania go xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich, podał per oblatam laudum jch mc. panow obywatelow wojewodzswa Wołynskiego, na seymiku die prima septembris communi omnium consensu namowione, o czym te laudum niżey wpisane,

z podpisem ręki tegoż j. mc. pana podawającego, szyrzey a dostateczniey w sobie obmawia y temi iest inserowane słowy: My, rady, dygnitarze, xiązęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo województwa Wołynskiego na seymik pro die prima septembris anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, ad continuationem przypadający, do Łucka in iocum solitum consiliorum zgromadzeni, inhaerendo przeszłey prolongatiey tego seymiku takowe ex communi omnium conseusu namowiamy y stanowiemy laudum. Naprzod wiadoma j. kr. mc. panu n. m. y całey Rzeczypospolitey nieznosna krywda województwa naszego od woyska Wiel. X. Lit. nietylko per aggravationem et damnificationem, województwu temu praejudiciose illatam, ale też per elusionem, przeciwko wyraznemu prawu, tak wielu commisiey, constitutiami naznaczonych, o te tedy krzywdę naszę lubo judice tota Respublica moglismy zatrzymac podatku Rzeczypospolitey vigore constitutionum, jednak parendo j. kr. mc. pana n. m. woli y niechcąc deesse zadłużoney oyczyznie, tudzież iunocenter cierpiącemu woysku koronnemu, na wydanie podatkow Rzeczypospolitey zaworowalismy, iednak, nieubliżając diligentiey naszey w tey sprawie expostulationem fraternam z jch mosciow, użylismy y uprosili e medio nostri j. mc. p. Stanisława Zielinskiego, podczaszego Brasławskiego, aby, na comissyą blizko przyszłą Grodzienską ziechawszy, satisfactionem u jch mc. naszych mił. panow y braci nomine nostro upomnia się, w czym expeditia od nas dana informabit j. mosci, a pro viatico j. mosci naznaczamy zł. trzysta, na ktore assignatia od j. mc. pana komissarza naszego będzie wydana. Respectując na ucisk ludu pospolitego, dla ktorego podatki Rzeczypospolitey z ciężkoscią wydawac przychodzi, contributią pogłownego z teraznieyszey raty ad diem ultimam septembris proroguiemy, cum hac jednak declaratione, iż ktoby et in hoc spatio tego niewydał, tego cum poenis, in lege descriptis, jch mosc panom poborcom requirowac wolno. Trzecią zas ratę tego podatku tak deklarujemy, iż początek wydawania ma się zacząć a prima januarij, a trwac ad ultimam januarij, aby in hoc spatio wydane byli retenta dawne. Iż

do tego czasu odszukane bydz niemogą, upraszamy z między siebie j. mc. p. Thomasza Hulanickiego, aby, iako plenipotent wojewodztwa całego, vigore laudi praesentis postanowiony, tych retent dochodził, salvis quitationibus, gdzie pokazane będą. A otrzymawszy decreta, aby przez subdelegatow, od jch mc. pp. podstaroscich postanowionych, dobra jurevictorum per executionem fortem, finalem et indilatam odbierał y komput odebranych summarum vel bonórum na reasumptią seymiku teraznieyszego importował. Doniesiona nam iest querella jch mosci duchowienstwa, iż nad constitutią podatek pogłownego wypłacac muszą, deklarujemy tedy, aby clerus, tam romani, iako et graeci ritus, nad constitutią praetextu pierwszych kwitow aggrawowany niebył, y jch mc. xięża vicaryowie, ktorzy dwoch set złotych intraty niemają, aby więcey nad pięc złotych, iako constitucya opiewa, niedawali. Respectując zas na spezy jch mc. panien zakonnych klasztoru Łuckiego, ktore około murowania kosciola erogowac muszą, jch mosc samych od płacenia pogłownego od osob tylko w klasztorze będących y czeladzi jch mosci uwolniamy, dobr iednak y dzierzaw jch mosciow w to nieincludując. A że niektorych jch mosc calamitas ognia przypadkowego dotknęła, iako to xięcia j. mosci Andrzeja Swiatopełka Czetwertenskiego, j. mc. Heliasza Łonskiego, chorążego ziem Pruskich, generała j. kr. mosci, j. mc. p. Jana Wołczkiewieza Olizara, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Wolskiego, j. mc. p. Wacława Czaplinskiego, j. mc. p. Jana Iganskiego, j. mc. p. Andrzeja Bieleckiego, j. mc. p. Ancutę, jey mc. panię Narbutową, j. mc. p. Andrzeja Strzyżewskiego, j. mc. p. Daniela Hulewicza y innych zas jch mosciow, przez pobicie zboż od gradu, similis calamitas tetigit, iako to: jas. wielm. j. mc. p. woiewody Podlaskiego, w niektorych majętnosciach starostwa j. mosci Kowelskiego; jas. wielm. j. mc. pana pisarza polnego koronnego w majętnosci j. mosci Serehowskiey, u j. mc. pana Piotra Kozickiego, u j. mc. p. Daniela Hulewicza, j. mosc panią Wolską, podstoliną Kiiowską, y innych jch mosciow, lubo tu ktory mianowany nieiest, kogokolwiek Pan Bog lubo ogniem, lubo gradobiciem nawiedzic raczył, ex compassione fraterna od po-

datku Rzeczypospolitey uwolniamy, y ktorzy conflagrationem passi sunt do czasu, prawem opisanego, a tych ktorzy gradobic do przyszłey, da Pan Bog, za rok crescentiey; ta jednak libertacya ma byc praevijs juramentis, per subditos expletis, a w ktorychby dobrach juramentum sinistre praestitum było y to z lustratiey pokazało się, takich dobr posessores, cum triplici pensione et poenis, podatek Rzeczypospolitey refundere powinni będą, y tym jch mosciom, ktorzy podatek Rzeczypospolitey nad czas, laudo publico oznaczony, przetrzymali, a po expiratiey tego czasu conflagratia, albo gradobicie zaszło, ta libertacia służyć niema. Defecta zas, ktore na wypłacenie tarify jch mc. panom poborcom niewystarzą, z podatku czopowego założone byc mają. To też laudo praesenti declarujemy, iż wydawszy dawno uchwalone pogłowne, gdy in futurum contributiones publicas namowiac przyidzie, alio genere contributionum onera publica zasłonic zechcemy, nomen et genus pogłownego excludendo, a nic więcey niepozwalając. Trzeciey raty od umarłych y tych, co się rozeszli, pogłowne płacone byc niema, iednak nil derogando laudis anterioribus et excepto modo contributionum, ktore tak, iako się zaczeły, wybierane bydz mają. Czopowe aby na przyszły rok suo ordine wydawane było, uchwalamy, ktorego prowent puszczony j. mc. panu Jerzemu na Liniewie Liniewskiemu, bez wszelkiey defalki, excepta hostilitate, quod Deus avertat, na złotych dziewięc tysięcy w powiecie Łuckim; w powiecie zas Włodzimirskim przy wielmożnym j. mc. p. staroscie Włedzimirskim, ktory przed tym trzymał, zachowujemy; j. mosc nad summę, w przeszłym kontrakcie wyrażoną, zł. dwiescie więcey wypłacic powinien; z Krzemienieckiego zas powiatu j. mc. panu Stanisławowi Kaminskiemu kontrakt y na rok przyszły proroguiemy, a j. mc. nad summę, w przeszłym kontrakcie mianowaną, ma przyczynic złotych trzysta. Łustratią, per constitutionem pozwoloną, do effectu prywodząc, obieramy y upraszamy z między siebie jch mc. pp. lustratorow, z powiatu Łuckiego: j. mc. pana Alexandra Jełowickiego, stolnika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Woyciecha Stanisława z Czermina Czerminskiego, podczaszego Parnawskiego,

podstarosciego grodzkiego Łuckiego, j. mc. p. Stefana z Wysokiego na Kaszogrodzie Kaszowskiego, podsędka Włodzimirskiego, j. mc. p. Konstantego Mikołaja Szybinskiego, horodniczego Kiiowskiego; z powiatu Włodzimirskiego: j. mc. p. Jana na Zahorowie Zahorowskiego, sięndzigo ziemskiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Jana Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, sędziego grodzkiego Włodzimierskiego, j. mc. p. Szymona Rząnzewskiego, komornika granicznego Włodzimierskiego, j. mc. p. Marka Lubienieckiego; z Krzemienieckiego pawiatu: j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, j. mc. p. Alexandra Dederkała, j. mc. p. Stanisława Zagorskiego, j. mc. p. Dominika Bieleckiego; ktorzy to jch mosc tę lustratią zacząc mają ab actu praesenti za niedziel szesc, żaczynając od miast co znacznieyszych, praevio juramento coram judicio castrensi Luceoriensi super fidelitatem officii sui, a po dokonczeniu oney regestra lustrowanych dymow, z ktorych contributia Rzeczypospolitey płacona byc może, ad acta powiatu należytego podac powinni. Za kommisarza wojewodztwa naszego obieramy y upraszamy wielmożnego j. mc. p. Stefana na Malowie y Łukowie Zahorowskiego, starostę Włodzimirskiego, rotmistrza j. kr. mosci, przed ktorym jch mc. pp. poborcy podatkow teraznieyszych rachunki swoje czynic powinni, aby jego mosc, informatus będąc, distribute assignatij, do wojewodztwa wydanych, ordinował ktore officium jego mosc do podatkow teraznieyszych y assignatij, do nich wydanych, należec ma. Gratitudinem zas jego mosci na przyszłym, da Pan Bog, seymiku obmyslec będziemy gotowi. Niemałą wojewodztwo ponosi uymę (de subditis profugis legatur), tak fortun prywatnych, iako podatkow Rzeczypospolitey, przez swawolne podanstwo, ktorzy uciekają od panow swoich, tak robot sobie należytych, iako podatkow publicznych unikają, takowey tedy zabiegając licentiey, postanowiamy, aby każdy z majętnosci swoiey miał na to animadversyą, y ieżeli takowy przechodzący poddany znaydowac się będzie, aby wszystko odebrac y na swoy pożytek obrocic wolno było, tylko samego, z żoną y dziecmi, do pana własnego odesłac, o ktore zabranie rzeczy prawem nikt, gdy sam poddany do pana odesłany

będzie, turbowany bydz niema, co, aby uniwersałami odgłoszone było, j. mc. panu marszałkowi naszemu zlecamy. Iż wiele jch mc. pp. extractow spraw swoich z xiąg ziemskich Łuckich potrzebują, przeto leżenie tych xiąg secundum usum, in lege descriptum, y przesuszenie onych j. mc. panu pisarzowi ziemskiemu Łuckiemu zlecamy. Takoważ concurrentia o wyięcie spraw wielu jch mosciow z xiąg Drobotowskich, z ktorych extractow wydawac niepodobna, bo są barzo popsowane, iednak j. mc. p. podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, ad requisitionem cujusvis, tam in persona sua te xięgi otworzyc wolen będzie, y tego munimentu, ktory bendzie potrzebny, przy sobie kazac szukac, y iesli iakowe znaydą się tego munimentu vestigia, przez attestatią swoję to objasnic, similem facultatem dajemy i j. mc. p. pisarzowi grodzkiemu Krzemienieckiemu, aby xięgi grodzkie Krzemienieckie dla reparatiey ich mogł movere y, iako naylepiey będzie mogł, collocowac. Propositie wielmożnego j. mc. p. starosty Łuckiego, ratione fortificationis miasta Łucka y obmyslenia securitatis, tak od nieprzyiaciela koronnego, iako od ludzi swawolnych grassujących, iż ad bonum publicum spectant, mile przyimujemy; ktorych namowienia, iż czas teraznieyszy capere niemoże, do seymiku naybliżey, da Pan Bog, przyszłego reponimus. Posessores Tynnego, indebite unikając ciężarow Rzeczypospolitey cum praejudicio wojewodztwa, do ktorego antiquitus te dobra należą, per manifestum limitem rzeki Słuczy do wojewodztwa Kiiowskiego, ktore non contribuit, referują się, aby tedy do tych dobr executia skarbowa zwiedziona była y jurament eo nomine w grodzie Łuckim wykonany, iako prawu pospolitemu sprzeciwny, nullitatis subsit, declarujemy. Deduxit nam j. mc. p. Stanisław Szaryusz Łazminski, skarbnik Halicki, połkownik j. kr. mosci, iż majętnosc j. mc. Uchowieck antiquitus należała do powiatu Włodzimirskiego, aby tedy jch mc. pp. exactores powiatu Łuckiego tam się nieinteressowali, laudo praesenti declarujemy. J. mc. pan Stanisław Kaminski, poborca, administrator czopowego powiatu Krzemienieckiego, iż wojewodztwu dostateczny rachunek y satisfactią uczynił, przeto j. mosc y succesorow j. mosci z tego podatku

perpetuis temporibus laudo praesenti quitujemy. Jch mc. pp. posłow, na przeszły seym od nas proszonych, nietylko wojewodztwu naszemu, ale całey Rzeczypospolitey multoties wyswiadczone merita in gloria perennare godne, ktorym y my na ten czas, in argumentum wdzięcznych serc braterskich lubo in proportionatum za spezy jch mosciow gratitudinem, resztę z podatku szelężnego, u jch mc. panow administratorow będącą, ofiarujemy. Do jeżdzenia na executie ad retentores z jch mc. pany poborcami pro tunc naznaczamy jch mc. panom administratorom szelężnego, j. mc. pana Stanisława Okorskiego, a jch mc. panom adminitratorom subsidii primae rathae j. mc. pana Woyciecha Kobylanskiego, in posterum zas jch mc. panom podstaroscim pro atbitrio suo subdelegatow naznaczac wolno będzie. Mając respekt na zasługi w Rzeczypospolitey j. mc. p. Jana Bakowieckiego, starożytnego obywatela wojewodztwa naszego, nie mając za ten czas in promptu w czem większym wyswiadczyc j. mosci affectow naszych braterskich, tak samego j. mosc ze dworem, iako y poddanych j. mosci, od podatkow wszelakich Rzeczypospolitey, tak pogłownego, iako y podymnego, ktorekolwiek są już przez nas umowione, uwolniamy. Z pewnego porachowania przychodzi summa czterysta złotych urodz. j. mc. panu Mikołajowi Hieronimowi Gołynskiemu, miecznikowi Halickiemu, porucznikowi chorągwie jas. wielm. j. mc. p. podskarbiego nadwornego, ktore powinne byc wypłacone za assignatią j. mc. pana commisarza naszego. Mając politowanie supra paupertatem conventu jch mc. oycow bernardynow Łuckich, zlecamy j. mosci do odebrania retent na domie Ormianskim w Łucku, przez j. mc. p. Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, per executionem evincowane. A że dla nawały podatkow y zagęszczonych do wojewodztwa naszego assignatij skarbowych in tam brevi temporis spatio dalszego wypłacenia się z długow Rzeczypospolitey concludere niemożemy, przeto seymik terazniejszy ad diem decimam nonam februarij w roku, da Pan Bog, przyszłym odkładamy, na ktorey continuatiey w dalszych podatkach namowic się mamy. Et in hoc temporis spatio jch mc. pp. poborcy

z rachunkami swemi u j. mc. pana comisarza comparere, y dostatecznie wyrachowac się powinni, a z gotowemi rachunkami reassumpti seymiku czekac; także perceptarze, ktore jeszcze do xiąg niepodali, podac, wczym wszystkim na reasumptio, da Pan Bog, przyszło seymiku naszego comparare y juramenta supra fidelitatem exactionis et realitatem rachunkow y perceptarzow swoich wykonac. Ktore to laudum nasze, communi omnium consensu namowione, j. mc. panu marszałkowi naszemu do akt grodzkich Łuckich ad noticiam omnium podac zlecamy. Działo się w Łucku, in loco consiliorum solito, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, prima die septembris. У того лявдумъ подписъ руки в тые слова: Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki. Котороежъ то лявдумъ воеводства Волынского, за поданемъ вышъ менованого его мил. пана маршалка кола рыцерского, а за моимъ урядовымъ принятемъ до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ инсеровано.

Книга грод. Луцкая 1680 г., № 2208, л. 405, № 1.

LXXVII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 19 февраля 1682 года. О сборѣ подымнаго и производствѣ люстраціи. Формы присяги сборщиковъ податей и люстраторовъ.

Року тысеча шестсотъ осмдесятъ второго, месеца февраля двадцат первого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верещакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгродскими Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Konstanty Wacław Zubczewski, skarbnik wojewodztwa Czernihowskiego, marszałek na ten czas wojewodztwa Wołynskiego koła rycerskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich podał per oblatam laudum jch mc. obywatelow wojewodztwa Wołynskiego, na seymik, pro die decima nona praesen-

tium, z przeszłego seymiku rellationis prolongowanego, naznaczony, in locum solitum zgromadzonych się, ex communi omnium conseusu postanowione, z podpisem ręki swoiey własney, o czym te laudum niżey wpisane szyrszey w sobie obmawia, prosząc, aby przyięto y do xiąg wpisane było; a tak ia, urząd, te laudum, ad akta przyimując, czytałem, ktore tak się w sobie ma: My, rady, dygnitarze, senatorowie, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo województwa Wołynskiego, siechawszy na seymik, dnia dziewiętnastego februarij anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo naznaczony, z przeszłego seymiku rellationis prolongowanego, ktory y na ten czas nieskonczony, ale prorogowany od nas ad diem infraspecificatum, a to dla tego, aby cursum consiliorum nostrorum do pożądanego moglismy przywiesc terminu, kiedy, ex communi omnium consensu et unitis votis in loco solito consultationis, między sobą, propter ulterius commodum, takowe województwa całego definivimus media. Bacząc, iż jawne tego uniknąc niemożem, co dla usługi y zaszczytu Rzeczypospolitey dobrze zasłużeni od oyczyzny in suae vim gratitudinis merentur, y owszem non degeneris będąc województw inszych, ale aequales, przeto aequaliter, na insze patrząc województwa, chcemy mercede każdego sua alere, y na to, niemając pewnieyszego inszego sposobu, podatek za czwierci teraznieysze takowy per laudum publicum naznaczamy y postanowiamy, aby podymne szescioro, a medio aprilis anni praesentis wybierac zeczęte, a zas dnia dwunastego augusti konczące się, na zapłatę jch mc. pp. woyskowym oddało; do ktorego wybierania niżey specificowanych naznaczamy jch mc. pp. poborcow całego województwa, osobnych jednak w każdym powiecie, iako to, w Łuckim: j. mc. p. Michała Drozdenskiego Hulewicza y j. mc. p. Alexandra Stupnickiego; w Włodzimirskim: j. mc. p. Jacka Szymanowskiego y j. mc p. Stefana Gostynskiego; w Krzemienieckim: j. mc. p. Michała Jsernickiego y j. mc. p. Mikołaja Ledochowskiego. Lubo tedy probatos in fide wszystkich zgodnie byc uznalismy, iednakże, chcąc wygodzic animis braci wszystkicy, juramento jch mosciow obstringimus; ktory jurament takie w sobie complectitur rotham:

„Ja, n., przysięgam Panu Bogu, w Troycy Swiętey Jedynemu, na to, iżem functio poborstwa mego wiernie sprawował, niodkogo nad prawo y powinosc więcey niewziął, ani brac mam, przyczyniając sobie extraordinarium proventum, y iakom nie przywłaszczył, ani wymysłał pożytku y zysku innego, krom ordynaryinego groszowego y kwitowego, prawem et laudis pozwolonego, ni na kim nic per extorsionem, albo długie zatrzymanie expedytiey, niewymagałem, pieniędzmi publicznemi wojewodztwa niehandlowałem, ani na swoy pożytek obracałem, cokolwiek z osob szlacheckich, duchownych utriusque ritus, iako y poddanstwa plebeae conditionis, mieszczan, żydow y ich czeladzi oboiey płci, browarnikow, hultajow, ludzi luznych, kupcow przeieżdzających y od towarow jakichkolwiek wybrałem sprawiedliwie, wniosłem y oddałem za assignatiami y ordinatią seymiku, iako nic przy sobie nie zostawiłem, żadnego podstępu w rachunkach nieuczyniłem, tak mi Panie Boże dopomoż y niewinna męka Chrystusa Pana". Ktorzy to jch mc. pp. poborcowie przyszłego podymnego, takowy, po wykonaney przysiędze, w wybieraniu mają zachowac porządek: aby nie według dawnieyszych przed sobą kwitow, ale dawne in toto zachowawszy dymy y kwity, połowę lustrowanych y attestacyą authentyczną jch mc. pp. lustratorow pokazanych do dawnych powinni przyłączyc dymow, gdzie, naprzykład, sto dymow znaydzie się, przez nowę lustratię dymow nierachując kwitow, to ex medietate zaraz płacic należec będzie powinno. Ciż jch mc. pp. poborcy conformowac mają perceptarze swoje, aby się zgodzali z regestrami, do grodow podanemi od jch mc. pp. łustratorow. Ponieważ tedy jch mc. pp. poborcow juramento et laudo circumscripsimus, aby inviolata virtute et fide z nami się obchodzili, za słuszną rzecz uznawszy, aby constitucya na seymie Grodzienskim o lustratiey generalney dobr krolewskich duchownych y swieckich w wojewodztwie Wołynskim swoy efekt wzięła, żeby też każdy candide aequaliter et realiter z dobr swoich wypłacał podatki j. mc. panom poborcom, tedy pomienioną takim sposobem reassumujemy lustratią. Ktora ex variis revolutionibus statkowac niemoże, ale w

jednych dobrach miec musi accessum, a w drugich decessum, dla tego pomienioną lustratią w lat dwie naznaczamy iterowac, przy osobliwey tedy lustratiey lub jch mc. panow lustratorow dawnych zachowanie, lub nowych obranie pro libitu zostawujem. Ze też justitiae et aequitatis iest każdemu, quod suum tribuere, vetante lege publica o zeszłych od jednych do drugich majętnosci poddanych, tedy wydanie onych zostawujem, takim jednak sposobem, iż iesliby, po zaszłey lustratiey, chłopa z majętnosci jedney do drugiey odebrac miano, tedy wydawający powinien probare poborcy od tego, komu wydał, authentycznym grodowym kwitem y swoję dac poborcy listowną attestacyę sub fide, honore et conscientia, że prawdziwie wydał; co odebrawszy, j. mc. p. poborca niema się upominac za takie dymy, przy rachunku zas swoim z j. mc. panem commisarzem, kwitem y attestacyą, kto diminuit, zasłanic się będzie powinien. Lustracya zas takowym się ma zaczynac sposobem, aby miasta, miasteczka y wsi, tak j. kr. mc., iako duchowne y swieckie, aequaliter wszystkie lustrowane byli przez jch mc. pp. lustratorow teraznieyszych, w tymże laudum wyrożonych, ile kiedy pierwsi obrani jch mc. pp. lustratorowie, przyjąwszy na się hanc prowinciam lustrationis, żadnego razu non condescenderunt ad rewisionem, y do executiey nie iest to prawo przywiedziono; przeto nietylko injuria publica gravis, ale et privatorum, ktorzy płacą ustawicznie z wielką ciężkoscią y uprzykrzeniem poddanstwa podatki. Inni zas jch mosc majetnosci osiadłe mało, albo nic, ad proportionem osiadłosci, dają in publicum, co jest nietylko contra aequalitatem, ale et justitiam; gdzyż jch mosc nie według kwitow tysiąc szescset szescdziesiąt pierwszego, kiedy wojewobztwo przez nieprzyiaciela funditus zdezolowane było, temi zas czasy za łaską Bożą, pod szczęsliwie nam panującym j. kr. moscią, dodawszy kraje nasze, przychodzą doskonałosci, y ztąd od Styru y za Styru, dla ustawicznych podatkow wydawania pro injustitia et proportione osiadłosci, schodzą y tam osidają, y tuteysze dziedziny zostawują pusto, dla czego panowie własnemi pieniędzmi za nich zakładają kontributię; przetoż na seymiku teraznieyszym, in fundamento prawa, chcąc ser-

vare aequalitatem y swiętą sprawiedliwosc w podatkowaniu, za poveszechną naszą zdodą, poztanowiamy revisionem fidelem et sanctam majętnosci naszych, sine omni exceptione personarum, tak aby żaden z nas tey u siebie jch mc. panom rewizorom niebranił lustratiey, declarując każdego pro rebelli prawu pospolitemu, ktoby z nas niedopuscił takowey lustracyi y iako cum rebelli prawu pospolitemu prawnie postąpic sobie mamy. Chąc tedy subdola et perversa pohamowac ingenia y ich studia et artes malevolos compescere, gdy non erubescant damnificare publicum erarium, ato tym sposobem, żeby sub praesidio modestiae publicum u nich vitium vitare niemogło, kiedy, wpędziwszy kilka chałup do iedney gospodarzow, dla bytnosci jch mc. pp. lustratorow, płacic za nich denegant, na takich jch mc. panom lustratorom taki dajemy sposob, aby, gdziekolwiek pustki pokazane będą, ktore, iesli dawne albo niedawne, łatwo ich poznac może tam, tedy jch mc. pp. lustratorowie woytowi we wsi iedney gromadney z ludzmi staremi dwiema przysiądz każą corporati juramento, iako ta pustka prawdziwie dawna nie na oszukanie lustratiey publiczney, ani dla rozkazu zeyscia panskiego, oni sami, za wiadomoscią panską albo gromady tey tam wsi, z sweywoli zeszli y zchronili się. W miastach zas y miasteczkach woytowie y burmistrze, także po wszystkich jurisdictiach, jurisdictiam krolewscy, duchowni y swieccy simili modo z czeladzią dworską postąpic sobie będą powinni. Także magna nomina jesliby aequaliter presequi lustratiey dopuscic niechcieli, o czym drudzy dubitant bracia, czego iednak dexterrima generositate jch mosciow non ominamur, tedy poty żadnego podatku wydawac niemamy, ale owszem, gdyby był wydany, zatrzymac tenemur, poki jch mosc takowey z nami nieporawnają się rewiziey. Maiąc animadversyą osobliwą na prawo, ktore in praesentia et cum consensu wszystkich stawało, widząc tedy nietylko według prawa justam, ale też y dla auctiey tarify proficuam lustrationem wojewodztwu, nie inszy ad executionem oney providemus progres tylko fidelis oyczyzny et probatos in actionibus viros declaramus lustratores juratos z powiatu Łuckiego: j. mc. pana Jana

Olizara Wołczkiewicza, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Stefana Kaszowskiego, podsędka Włodzimirskiego, j. mc. p. Andrzeja Czaplicza, woyskiego Włodzimirsdiego, j. mc. p. Alexandra Bałabana; z Włodzimierskiego: j. mc. p. Konstantego Szlubicza-Załęskiego, podstolego Czernihowskiego, j. mc. p. Szymona Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Alexandra Łaganowskiego; z Krzemienieckiego: j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, j. mc. p. Alexandra Dederkała, j. mc. p. Jana Karola Bieleckiego, ktorym jurament w te jest napisany słowa: „My, n. n. n., przysięgamy Panu Bogy wszechmogącemu, w Troycy Sw. Jedynemu, na tym, iż my lustratią te, na ktorą iestesmy consensu totius congresus na seymiku w Łucku dnia dziewietnastego februarij anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo obrani, fideliter, nie respectując na bogatego, ani na ubogiego, na krewnego blizkiego y dalekiego, na pana qualiscumque praeeminentiae, nieobawiając się prawa, przeciwko nam postanowionego, gniewu, ani pogróżki nieuważając, także praemium żadnego ni od kogo niebiorąc, ani brac spodziewając się, ani też z gniewu y przyiazni, ale, według Boga sumienia y cnoty przyrodzenia, expediowac dymy, także prawdziwie spisowac, a spisawszy każdy do swego grodu z odnego regestru podawac powinni, tak nam Panie Boże dopomoż y niewinna męka Syna Bożego". Poniewaź tedy już jch mc. pp. lustratorowie w kole braterskim, in conspectu totius nobilitatis, przysięgę swą wykonali, restat już officio et oneri sibi imposito correspondowac. A czas naznaczony zaczynac lustratiey a die vigesima sexta praesentis, zieżdzac się zas wszyscy mają do swoich powiatow pryncypalnych miast, ziazdom y seymikom uprzywilejowanych, y w tych swoje zaczynac będą rewizią toties, quoties prosząc jch mosciow y obligując powinnoscią cnoty szlacheckiey, niemniey bojaznią Bożą y miłoscią swiętey sprawiedliwosci, aby wiernie et exacte zaczętą prosequowali lustratią; będąc zas in executione officii, sine aggravatione poddanstwa obeysc się mają, samą tylko contentując się ludzkoscią. Poniewaź nalezyte mają od nas viaticum, obligantur jednak moderno laudo ciż jch mc. pp.

lustratorowie, aby ad diem decimam quintam konczyli necessario tę swoję revizyą, ktorych fide, honore et censcientia obowiązujemy, aby nietylko na przysięgę, juxta rotham fidelitatis wykonaną, ale, na podsciwosc swoję y bojazn Bożą mając reflexią, fideliter et exacte wszystkie dymy, bogate y ubogie, spisywali, y regestra porządnie y należycie w powiatach swoich authentice spisywali, y te stacye odprawioney rewiziey w miastach, miasteczkach y wsiach authentyczne pieczętowane dawali. Inquantumby się (quod absit) favorabills pokazac miała lustratio ex iterata revisione, tedy niżey mianowanego j. mc. pana instigatora obligamus, aby in fora compententi agat, iako contra perjuras. Ktorym to jch mc. panom lustratorom gratitudinis z teraznieyszego czopowego każdemu po zł. czterysta postanawiamy, ktorey assignatie od j. mc. p. commisarza naszego seorsive pro parte sua odebrac będą powinni. J. mc. zas. p. commisarz omnem ma adhibere authoritatis suae diligentiam, żeby naznaczone solarium rąk każdego jch mc. panow lustratorow, sine ulla procrastinatione, protractione et dilatione, ale co nayrychley doszło. Że zas należy, żeby wojewodztwo o prawdziwey y pilney jch mc. pp. lustratorow informowało się lustratiey y dalszy koło podatkowania namowiło sposob, seymik in virtute pirszego, ad hunc solum actum namowienia porządku w podatkach, ad vigesimam augusti diferrimus, salvum dawnego zachowując marszałka directionem, przed ktorym obligamus, aby podatki tak dawnieyszey, iako y teraznieyszey exactiey, mogli eflectuari za wypłaceniem jch mc. panow poborcow. Więc życzymy j. mc. panu Stefanowi na Malowie y Lukowie Zahorowskiemu, staroscie Włodzimirskiemu, commisarzowi na ten czas naszemu, aby konwokowawszy ich mc. panow poborcow sine mora rachunki z jch mosc ad finem reducere raczył; z ktoremi już zaczął, a z drugiemi, iesli niezaczął, żeby serio zaczynał pilnie inquirendo, dla czego effugiunt, nieczyniąc dosyc obligacyi swoiey, wszyscy generaliter, ktorzykolwiek jakożkolwiek lub przez administracyą tknęli się podatkow. Ktoryby zas z jch mc. panow poborcow niestanął do rachunkow y niechcił rationem dac exactiey

swoich, j. mc. pan commisarz ma go podac instigatorowi publikowac infrascripto na delacie, tak rachunkow chcącego czynic, iako po uczynionym z reszty u siebie zostającey płacic denegantom. A że sancitorum omnium anima est executio, przeto naznaczamy instigatorem publicum całego wojewodztwa j. mc. pana Tomasza Hulanickiego, aby jurata fide, ktorą sie obliguje, wszystkie sposobił in bonum wojewodztwa iako nayżyczliwiey okazye, chcąc bowiem bardziey miec go negotiis nostris addictum et attentum, przysięgą takową involvimus j. mosci: „Ja, n., przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy Swiętey Jedynemu, na tym, iż ja, tak impugnatorow lustratiey, laudo publico w Łucku na seymiku, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima nona februarij odprawującym się, postanowioney, iako też corrumpujących jch mc. panow lustratorow, także corruptie biorących (za doniesieniem sobie ad notiam certam), tudzież podatek, do skarbu należący, przez j. mc. pp. exactorow zatrzymających, bez wszelakiego respectu, niespodziewając się od nich żadnego podatku, jure adigere y według laudum prawa pospolitego repetere powinien będę. Jako ni od kogo brac nic niebędę, ani obietnicy ni od kogo przyjmowac, ale, sine exceptione personarum, bez respectu na krewnosci, przyiazni y nieprzyiazni sąsiedztwa, ochraniac nikogo niebędę, ale intentioni seymiku moją pilnoscią wiernie respondebo et meo attendam officio, tak mi Panie Boże dopomoż y niewinna męka Syna Bożego". Po wykonaney tedy j. mc. pana instigatora przysięgi, ut fiet attentior et alacrior w dochodzeniu, in vim laboris powinien jego mosc z teraznieyszego, ktore pro tunc currit, czopowego zł. polsk. czterysta, ktore tenże j. mc. p. commisarz nasz wyżey pomieniony curabit, aby bez żadney zwłoki doszły rąk jego mosci; w dochodzeniu zas interesow wojewodztwa, iesliby istniał de proprio errogare y iawnemi producere miał liquidacie regestrami, tedy te mamy j. mc. gotowizno refundere osobliwcy z retentowych, iesliby miał ich doysc, summ, obiecując miec w ukontentowaniu j. mc. wzgląd. Przestrzegac tedy powinniem wyżey rzeczony j. mc. p. instigator, aby iako tym, co do

lustratiey należawszy, aequaliter pozwalac lustratiey, niezechcą upominac się powinien, tak też retenta wszystkie dawne, począwszy od sądow skarbowych, ktore się odprawowały pod laską godney pamięci j. mc. pana Jsaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, albo ktore actis tylko constare mogą, tak aby wszyscy retentores, ex praejudicato na innych płacących patrząc, swoje płacili retenta, vindicare et evincere ma per executionem na substancyach y honorach retentorow. Do ktorey executiey powinni byc w każdym powiecie jurati nobiles possesionati, subdelegaci podani zas byc mają od każdego starosty, albo podstarosciego tamtego starostwa powiatu. Przeszłe zas podatki, na przeszłym seymiku declarowane, wydac tenemur, i ktożkolwiek ieszcze niewydał, ad medium martium czas proroguje się oddania; do ktorego czasu jch. mc. pp. poborcy, nikogo niedepactując, sine poenis odbierac powinni. Przeszłych zas podatkow jch mc. pp. poborcy, ponieważ in gremio wielkie na się mieli quaerimonia, że nad instruktarz do towaru, liquorow rożnych rozne extorserunt exactie; także y od kupcow przechodzących, przez co commercia ustają, gosciniec dla zdzirstwa odwraca się, miasta ubożeją y w handlach swoich upadają. Dla tego postanawiamy, aby jch mosc pp. poborcy, cokolwiek sobie pozwolili nadzwyczayne pogłowne, krom osob, ktore do exactiey należały, także z czeladzi żydowskiey oboyga płci y hultajow, do skarbu wniesli, przysiągłszy, iako więcey od nikogo nadto niewzięli, krom tego, co winni są in hanc juramenti rotham, iaka iest inserowana o jch mc. panach poborcach superius. A jeżeli by się pokazało, że dowodami skutecznemi przez te miasta, ktore praetendunt sobie w tym injuriam, że brali od osob pomienionych y tenorum rozmaitych, a do skarbu niewniesli, tedy vindicare w sądzie jakimkolwiek, lub w trybunale koronnym w regestrze fiskalnym, albo ubi de jure venerit competentius w sądach ziemskich, albo grodzkich, ktoregokolwiek powiatu wojewodztwa Wołynskiego u jch mosciow, j. mc. pan instigator publicis tenebitur. Maiąc też wzgląd na stałe propter bonum wojewodztwa naszego y wielkie prace et studia jch mc. pp. posłow ziemskich, na przeszły

seym od nas uproszonych, chcąc naszą jch mosciom wyswiadczyc benewolentią za koszty własne jch mosciow erogowane, lubo non in toto, iednak in parte, resztę szczężnego u j. mc. p. Piotra Pawła Brzyskiego, czesnika Połockiego, y j. mc. p. Jana Piaskowskiego, ktore się tak wiele pokaże, nic nikomu niezostawując, naznaczamy, cum salva jch mosciow liquidatione exactiey swoiey, do ktorey reszty należec tylko ma jch mosciow czterech, iako to: j. mc. p. Piotr Kossakowski, chorąży Wołynski, j. mc. p. Stanisław Cetner Czernihowski j. mc. p. Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, j. mc. p. Hieronim Jełcwicki, łowczy Wołynski; drudzy zas jch mosc absentes do dalszey zachowują się ukontentowania okaziey. Desideriam jas. wielm. j. mc. p. Mikołaja Sapiehy, kasztelana Wołynskiego, o niewypłacenie assignatiey na złotych pięcset dwadziescia, wniesione ore publico, j. mc. panu commisarzowi commendamus. Także j. mc. p. Władysława Sapiehy, czeznika Wiel. X. Lit., desiderium wniesione zniszczenia przez gradobicie włosci j. mosci Niesuchoizkiey, iako omnem za sobą pociąga compassionem, tak declaramus, aby z drugiemi zarowno miał jego mosc w wypłaceniu podatkow aequatitatem. Ktore to laudum nasze, sine ulla contradictione, ale ex communi omnium consensu postanowione, j. mc. panu marszałkowi naszemu do akt grodzkich Łuckich, ut innotescat omnibus, podac zlecamy. Dsiało się w Łucku, in loco consiliorum solito, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, mensis februarij decima nona die. У того лявдумъ подписъ руки его мил. пана маршалка в тые словы: Konstanty Wacław Zubczewski, skarbnik Czernihowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołynskiego. Которое жъ то лявдумъ, пер облятамъ поданое, за прозбою вышъ менованое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, усе, отъ початку ажъ до конца, слово в слово, до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга грод. Луцк. 1682 г., № 2209, л. 230, № 37.

LXXVIII.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 сентября 1682 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства, а также военачальникамъ. Выраженіе соболѣзнованія Краковскому воеводству и готовность оказать ему помощь. Объ уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи длить сеймы. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію переговоровъ съ царемъ Московскимъ. Объ утвержденіи Овруцкаго и Житомірскаго урядовъ, избранныхъ по Гадяцкому договору, потерявшему силу. О лишеніи шляхетскаго достоинства лицъ, получившихъ оное по тому же договору. О недопущеніи шляхетскихъ конфедерацій. О прекращеніи дѣла по обвиненію коронпаго подскарбія въ растратахъ. О недозволеніи Бранденбургскому курфюрсту строить укрѣпленія въ Радзивилловскихъ имѣніяхъ и о выдачѣ лишь движимости въ приданое, вышедшей за него за мужъ, княжнѣ Радзивиллъ. О награжденіи Сапѣгъ. О распредѣленіи всѣхъ вакантныхъ должностей прежде преній по другимъ вопросамъ. О перенесеніи судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Овручъ и Житоміръ. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства. Объ упорядоченіи судопроизводства въ Кіевскомъ воеводствѣ. О запрещеніи коронному инстигатору укрывать лицъ, подлежащихъ какому либо наказанію по суду. О правильномъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ рѣшеній. О правильномъ замѣщеніи членовъ короннаго трибунала не въ ущербъ провинціальнымъ судамъ. О недозволеніи заселять слободы бѣглыми крестьянами. О подтвержденіи правъ Кіевскихъ монастырей на имѣнія. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысеча шестъ сотъ осмдесятъ второго, месеца декабря шестнадцатого дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Михалевичомъ, наместникомъ бурграбства и замку Володимерского, и книгами пинешними кгродскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, wielm. j. mc. p. Roman Linkiewicz Ipohorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, instrukcyą, od jch mosciow pp. obywatelow tegoż wojewodztwa Kijowskiego jch mosciom pp. posłom, e gremio nostro na seym walny Warszawski nemine contradicente

votis communibus obranym, spisaną, ręką j. mc. pana marszałka podpisaną, o czem ta instrukcya niżey inserowana szyrzey w sobie obmawia, dla wpisania do akt ninicyszych, per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukcya jch mosciom pp.: wielm. j. mc. panu z Spanowa Marcyanowi Czaplicowi, podkomorzemu Kijowskiemu, wielm. j. mc. panu Romanowi Ipohorskiemu Lenkiewiczowi, podkomorszemu Mozyrskiemu, y j. mc. panu Jerzemu Manieckiemu, chorążemu Kijowskiemu, posłom wojewodztwa Kijowskiego, obranym na seym walny Warszawski anno milesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta septembris. Ze wszystkich dowodow widząc pracowite in commune bonum pieczołowanie jego kr. mosci wojewodztwo nasze y ze wszystkie dni panowania swojego jego kr. mość pan nasz miłosciwy na to obraca, aby protegat dum regio, dla tego jch mość pp. posłowie, gratae mentis nostrae exigendo trophea, ze wszelką, quae par est, uniżonoscią powinne majestatowi jego kr. mosci oddadzą dzięki, fundendo do niebieskiego krola suspicia, aby jego kr. mość, przy czerstwosci zdrowia y fortunnych progressach, in annos quam langissimos chował. Potem dziękować będą jch mość pp. posłowie jas. wielm. p. wojewodzie ziem Ruskich, hetmanowi wielk. koronnemu, za ustawiczne j. mosci koło zaszczytu Rzeczypospolitey, osobliwie krajow naszych, staranie y iżby votis quam optimis prosequentur jego mosci naszego wielce miłosciwego pana. Ponieważ wojewodztwo nasze ma na sobie doswiadczenia ex perpessis malis experientiam, przeto eo magis vicinae wojewodztwa Krakowskiego condolet sorti y onemu omni meliori modo prodesse usiłuje, stosując ad arbitrum wszech stanow y z tą gotowoscią ofiaryje się, że iść pospolitym ruszeniem in succursum onemu non recusabit, jednak sine divisione belli. Nic słusznieyszego naydować się niemoże nadto, jako żeby ci, ktorzy zdrowiem swoim zaszczycają dobro pospolite, odbierali zasług swoich winną mercedem, więc domowią się tego jch mość pp. posłowie, aby krwawe merita woysk jego kr. mosci p. n. mc. bez zatrzymania jako nayprędzą abhinc satisfakcyą sortiantur. Powinni będą jch mość pp. posłowie

mieć seriam animadversionem tego, ażeby seymow prolongatye, ktore, cum discrimine zdrowia jego krol. mosci panu naszemu m., saluti Reipublicae potrzebnego, cale weszły in usum, są też y z uszczerbkiem prywatnych fortun, były zniesione, y ad orbitam quam optimam seymowanie deducere satagent. Więc y inne materye, tak te, ktore w instrukcyi jego kr. mosci p. n. m. continentur, jako w dawnieyszych laudach y instrukcyach wojewodztwa naszego są wyrażone, traktować będą ea methodo jch mość pp. posłowie, aby to było z dobrem Rzeczpospolitey y wojewodztwa, aby były constituciją approbowane, starać się powinni. Domowią się y tego jch mość pp. posłowie, aby commisya z carem jego moscią Moskiewskim, lubo stante dissidio w panstwie jego była według czasu odprawowana y ad effectum przywiedziona, na ktorą a żeby y z wojewodztwa naszego poseł był delegowanym commisarzem, starać się będą jch mość pp. posłowie, y aby się o wydanie chłopow z Zadnieprza, a przynaymniey pozwolenie im na tę stronę wolnego transitum, przy tey że okaziey upomnieli y w extradicyą także y xiąg ziemskich grodzkich z Kijowa, w ktorych fortun y honorow naszych zostają munimenta, injungimus. Ponieważ commisya Hadziacka już jest nullitatis, dla tego też urzędy ziymskie Owruckie y Żytomirskie, ktore z niey processerunt, powinny być inwalidowane, wyiowszy p. łowczego Owruckiego, poki go łaska jego kr. mości p. n. m. wyższym honorem nieopatrzy. A szlachta także, ktorzy podczas tey commisyi na Rzeczypospolitey nieprzez zasługi wymogli to, że gaudent privillegio nobilitatis, aby byli degradati. Nauczyły nas dawnieysze y swiższe, żal się Boże, przykłady, jako funestos exitus y straszne oyczyzny zamięszania przynosić zwykły diffidentie et collisiones inter cives, bo taka jest natura wolności, że każdemu sentire, quod libet; a zatem jako invehi, tak et tueri wolno. Interim na prywatnych zawziątosciach et e contra obronach ginie czas drogi, ktory obronie Rzeczypospolitey, in tam deplorato statu, oycowskie jego kr. mosci pieczołowanie impendere usiłuje. Supplikować tedy będą jch mość pp. posłowie nasi, żeby jego kr. mość p. n. m., jako supremus

moderator, pańską swoią interpozityą usmierzyć raczył. Jesli by jeszcze z okaziey żarzutow jas. wielm. j. mc. panu podskarbiemu wielk. koron. miały się na teraznieyszym seymie wrocić certamina, ktore, że już są tę sprawą jego mosci et fine litium przysięgą, in publico theatro wykonaną na przeszłym seymie, a potym per senatus consilia cale umorzone, niepozwolą jch mość pp. posłowie przy powadze jego kr. mosci p. n. m. exagitare dłużey meritissimum civem y do niczego nieprzystąpią, aż tey sprawie, ktora nas in publicum bez żadnego pożytku miesza, perpetuum indicetur silentium. J to też enitent jch mość pp. posłowie promovere, aby Rzeczpospolita videat sobie securitatem ztąd, z kąd manet ją (strzez Boże) wielkie zamieszanie, ponieważ xiąże jego mość kurfistrz, wszedszy w cannubium z oyczyzną, ultra mentem oney, że osadza fortece praesidiis fortissimis w Wiel. Xięs. Lit., zaczym, aby Rzeczpospolita wynala‹z›ła sposob amovendi hoc periculum, osobliwie ten, ażeby dobra Radziwiłłowskie successoribus civibus tey oczyzny byli przysądzone, a summa tylko in vim dotis xiężniczce jey mości assignetur. Merentur swiętey pamięci j. mc. p. Krzysztofa Sapiehy, kraycz ego Wiel. Xięs. Lit., wieży Tatarskie, straty y znaczne dobr y zdrowia dla całości oyczyzny uszczerbki tego respectum, aby assecurowana summa lege publica, anno milesimo sexcentesimo sexagesimo secundo, trzydziesci tysięcy złot., w skarbie Wiel. X. Lit. do tych czas zaległa, jch mosciom pp. synom y successorom j. mc. p. krayczego wypłacona była. Opponować się tenentur jch mość pp. posłowie, circa legem antiquitate et usu approbatam, aby niewprzod przystępować do obrady Rzeczypospolitey, aż wszystkie wakanse pro dignitate merentium podzieli jego kr. mość p. n. m. według woli swoiey, sądowe zaś starostwa, aby tylko possessionatis in eodem palatinatu oddawane były, serio domowią się tego jch mość pp. posłowie. Proponent y to jch mość pp. posłowie stanom Rzeczypospolitey usiłować powinni, aby sądy per officium castrense Kijoviense w Owruczu y Żytomirzu były assignowane y altera vice były odprawowane; ponieważ Kijow, in quo sedes judiciorum bywała, zostaje

in hostico, wprzod jednak j. mc. p. wojewodę naszego Kijowskiego honorabunt, aby to było cum consensu jego mosci y execułye aby były ważne odprawione przez urzędnikow grodzkich Owruckich y Żytomirskich et in posterum odprawować się mające per eosdem. Ponieważ iniquo fato zerwanego seymu przeszłego passa est iacturam Rzeczpospolita y obrona iey, że na discretiey województwo ex suffragiis podatkow zostawała, ktore za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. województwa niektore pozwoliły contribuere, prżeto aby to nieposzło in sequelam, ale ex consensu eorum ordinum, działo się in posterum, providebunt jch mość pp. posłowie. Wielką w tem województwo nasze uważa niefortunę, że choć za szczęsliwego panowania jego kr. mosci p. n. m. dobr swoich realney zażywa possessiey y z nich już pro posse do podatkow Rzeczypospolitey contribuit, przecie co non gaudet privillegio, aby tak się sądziło, jako insze województwa, zaczym jch mość pp. posłowie satagent, aby circa legem zachowane było y żeby inszego województwa sprawy w nim niemiesciłysię sub nullitate decretorum, a zatem detrimentum, ktore w przeszłych trybunałach poniosło, aby in posterum y dni inne causis fisci, homicidiorum et incarceratorum naznaczone, sprawom województwa naszego impendant. I tego jch mość pp. posłowie dopiąć będą powinni, aby z regestru mixti fori sądzić się sprawy mogły, choćby niebył plenus numerus jch mość pp. duchownych, aby to było posłow sześć, exemplo województwa Wołynskiego, w ktorym tylož powiatow, ile w naszym. Jże j. mc. p. instigator koronny częstokroć favet tym, ktorzy są innodati condemnationibus y powinni być według prawa publicati, przeto jch mość pp. posłowie deferent to Rzeczypospolitey et urgebunt, aby j. mc. adimpleat legem, y do trąby podawać tych, ktorzy meruerunt poenam publicam, niezbraniał się. Osobliwą ku województwu przysługę oswiadczyć w tym będą powinni jch mość pp. posłowie, aby to wymogli apud ordines regni, zeby modus peragendae executionis w wojewodzwie naszym tak był opisany, aby, nietylko vigore simplicis lucri, wozny z szlachtą zjeżdżał na intromissyą, ale y toties, quoties vigore ba-

niciey trybunalskiey ziemskiey, lubo grodzkiey, grodcy urzędnicy, a tandem pro finali executione, a żeby nad złoty od mile niewinna pars sprowadzająca dawać y żeby od epaktowania reassumentur constitutie. Iuż niedawne prawo jeszcze nie oschłe in volumine o zbiegłych chłopow y iest w pamięci, jednak że się namnożyło słobod, do ktorych, dulcedine libertatis, a bardziey swey woli powabieni, ruszylisię poddani z dobr szlacheckich, przeto novo juris remedio temu obviare usiłować będą jch mość pp. posłowie. Że się wielka dzieje remora sprawiedliwosci swiętey ztąd, kiedy jch mość pp. urzędnicy grodcy, sądząc w trybunale, nie attentują swey powinnosci w grodzie, upraszać będą jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, azeby sub poena privationis officii zjeżdżali na roczki, o co forum każdego injuriatorum być w trybunale praefixum inter causas officii, iż jego kr. mośc p. n. m. non proposuje tego w instrukciey swoiey, co na przeszłym seymie miało było być tractatum, przypomnią jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, aby correctura trybunału koronnego, ktory jest swobod y wolności naszych fundamentem, była do skutku przywiedziona. Ponieważ jego kr. mość na szczęsliwey koronacyi swoiey dobra, monastyrom Kijowskim należące, tak w wojewodztwie naszym, jako y w Wołynskim leżące, approbował, przeto instabunt jch mość pp. posłowie, aby pomienionych monasterow przełożeni nie kto insi tych dobr byli pacifici posessores, y o reassumcyą constituciey postarają się. Jako między każdego naypierwszemi panstwa zaszczytami to non posterum odbiera locum, kiedy wiele ochoczych ad bene merendum oyczyznie znayduje się w niey synow, tak y to tegoż honoru ducitur, gdy należyte cnota odbiera stipendia, dalszey ochocie daje pochop do przysługi. Ponieważ tedy czasow trudnych Rzeczypospolitey jch mość pp. hetmani koronni w publicznych wydatkach skarb koronny zastępowali y zastępują uznawa wojewodztwo nasze rem aeque justissimam, aby się summy erogowane na potrzeby Rzeczypospolitey wracały jch mosciom pp. posłom naszym, aby do jego kr. mosci p. n. m. y całey Rzeczypospolitey instent o restytucją onych, tak successorom swię-

tey pamięci xięcia j. mc. p. kasztelana Krakowskiego, jako y j. mc. panu wojewodzie ziem Ruskich, zachęcając jch mosciow do podobney in casu Reipublicae uczynnosci. A że j. mc. p. Jerzy na Horochowie Wielohorski, kasztelan Wołynski, z zwykłey swey ab incunabulis prawie do przysługi Rzeczypospolitey in sago et toga ochoty, nietylko dla zaszczytu teyże oyczyzny, zdrowie swoje niosąc in victimam, na commisicy Tureckiey podał w niebezpieczeństwo, ale y koszty niemałe pro decore Reipublicae poniosł, przeto oraz aby przy satisfactiey jch mosciow pp. hetmanow od Rzeczypospolitey, przynaymniey krolewszczyzny niewielkiey, Swiniuch, za własne pieniądze kupioney, w województwie Wołynskim leżącey, obroceniem w dziedzictwo, abo ad minimum summy assecurowaney, był j. mość ukontentowany, serio o to starać się będą jch mość pp. posłowie. Także y za jego moscią panem Karczewskim, chorążym Lwowskim, intercedere jch mość pp. posłowie, aby iako był socius laboris j. mc. p. kasztelana Wołynskiego na teyże commissiey, tak ukontentowania mogł być particeps; niemnieyszą meretur gratiludinem w respekcie jego kr. mosci p. n. m. jego mość p. Roman Ipohorski Lenkiewicz, podkomorzy Mozyrski, ab ineante aetate zdrowia swego y substanciey profuzyą do przusłygi Rzeczypospolitey poswięciwszy, w wielu okazyach odwągi kawalerskiey pokazał specimina y na tey że commisyi, proprio aere pro gloria gentis stawając, zostawał, co że nie bez kosztu było, upraszać będą jch mość pp. posłowie, aby jego kr. mość p. n. m. między innemi dobroczynnosci swey pańskiey z szczodrobliwey ręki swoiey pomiescił jego mosci z urzędnikami. Wniosą jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci p. n. m. stanow Rzeczypospolitey instancyą za jas. wielm. j. mc. panem marszałkiem nadwornym koronnym, ktorego miłosci ku oyczyznie y odwagi, nieraz w roznych okazyach pokazuie, żadna niepamięć obliterare niemoże, zaczym aby in vim gratitudinis za Miedzyboż, oddany pro victimam dobrowolnie nieprzyiacielowi, y za innych dobr w Podolu obszerną awulsyą miał od Rzeczypospolitey recompense. Upraszą też jch mość pp. posłowie u Rzeczypospolitey komissarzow, aby

rozgraniczenie wojewodztwa Kijowskiego od Wołynia y od Wiel. X. Lit., obviando trudnosci do wybierania podatkow, było per legem publicam reassumowane, y aby w panstwach jego kr. mosci p. n. m., wszędzie w wojewodztwie Kijowskim, a przynaymniey po Dniepr, moneta bez braku była przyimowana. Starać się będą jch mość pp. posłowie, żeby jego mość p. Grodzinski, podstoli koronny, ktory, superbiendo wielkiemi swemi fortunami, contemnit prawo pospolite, bawiąc się rożnemi excessami, zaczym, jako centemptor legis publicae, aby był skaranym. Niemnicysza y ztąd ku dobrom Rzeczypospolitey accedit portio, kiedy ludzie, w oyczyznie zostający, lubo rożney wiary, ktora jest danum Dei, będą aequaliter traktowani, zaczym domowią się tego jch mość pp. posłowie, aby religia grecka w dawney praerogatywie zostawała, jednak sine praejudicio uniey swiętey. A że w wojewodztwie naszem rzadkie są miasta, a zatym niewygoda mieszkającym, przeto żeby w tychże, osobliwie w Owruczym, bywały dotąd jarmarki ex commoditate wielkiego goscinca, jch mość pp. posłowie nasi postarają się. Jako summa od cara j. mosci Moskiewskiego, przez ręce jas. osw. xięcia j. mc. pana wojewody Sędomirskiego do distributiey inter exules przywieziona obrociła się, ze wojewodztwu naszemu non constat, upomnią się jch mość pp. posłowie z oney calculum y niepozwolą na żadne podatki, aż onym satisfiet, w tym żeby wojewodztwo informowali, przypomną jch mość pp. posłowie ordinibus regni, że xiąże j. mc. Kurlandzki powinnego Rzeczypospolitey należycie non praestat juramentum, zaczym, żeby to redigere ad ordinem, instabunt jch mość pp. posłowie. A że j. mc. p. podkomorzy Kiiowski nasz generalny, będąc valetudionarius, słabym zdrowiem częstokroć premit, y niezawsze dla tego wszystkich powiatow oneri moze wystarczyc, starac sie serio jch mc. pp. posłowie powinni, aby komornikow trzech, to jest, po jednemu z każdego powiatu pozwoliła Rzeczpospolita creare za j. mc. p. podkomorzego, ktorzy mają być possenionati, a, za danym przywilejem od j. mc. p. podkomorzego, będą przysięgać przed j. moscią gdziekolwiek in loco publico. Gdy zalecamy rożnych jch mosciow, mamy

za rzecz słuszną, aby jego kr. mość p. n. m. habeat respectum na zasługi wiem. j. mc. p. Marcyana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego Kijowskiego, y jako go ozdobił honorem, tak aby y ex panę bene meritorum, jako nayprędzey, ukontentował. Instabunt jch mość pp. posłowie serio, aby praesidium z Korystyszowa, dobr ziemskich, było sprowadzone, a do Żytomierza albo Owruczego wprowadzone. Ponieważ przerzeczonych dobr posessores wielką ztąd praetendują szkodę, za ktorą aby jakiekolwiek mieć mogli od Rzeczypospolitey recompense; curabunt osobliwie respectum haberi do zasług j. mc. p. podsędka naszego Kijowskiego. Instabunt y o to jch mość pp posłowie pro zelo divino, aby donatia miasta Bassani cum attinentiis, do niego zdawna należących, w wojewodztwie Kijowskiem za Dnieprem leżących, urodzonych jego mc. p. Stefana Krynickiego, ktora in futurum, po otrzymaney constytucyi, coram generalibus actis regni będzie recognita, oycom dominikanom Kijowskim miała swoy walor. Także urodzonego j. mc. p. Mikołaja Skipora certae sortis dziedzictwa Czerniejowiec y Metykow, w wojewodztwie Kijowskim z tey strony Dniepra będącego, oycom dominicanom y jezuitom Owruckim aby wolną uczynić donatią, salvis in integro oneribus Reipublicae. Upraszać będą jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, aby w miastach y fortecach jego kr. mości, osobliwie w wojewodztwie naszym, gdziekolwiek ex re est, aby commendarze zostawali, iż byli posessionati, y z nich prawo reassumowane. W sprawie jas. wielm. j. mc. xiędza biskupa Chełminskiego, ratione wyrzucenia xiędza z plebaniey w diocezyiy teyże Chełmskiey, enormi ausu miasta Torunia, jako też y młodziana, posłanego z listem, scontemptowania, przez co honor boski zmazany et sacra violata loca, domawiać się będą jch mość pp. posłowie, aby talia nefanda scelere nieposzły impune. Zasługi j. mc. p. Stanisława Kowalowskiego, łowczego Kijowskiego, u jego kr. mosci p. n. mc., u ktorego pod znakiem sławy gospodarował, są dobrze wiadome, zaczym recomendabunt łasce jego kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey jch mość pp. posłowie, azeby Osiekrow w dziedzictwo onego był conferowany.

Zelus jas. przewielebnego w Bogu j. mc. xiędza Leona Załęskiego, episkopa Włodzimirskiego, przymnażający z rożnych stanow ludzi do unijey sw., jako nam jest wiadomy y ze wszystkich miar chwalebny, tak aby był przez to u jego kr. mosci p. n. m. zalecany, injungimus jch mosciom pp. posłom, y zeby reassumptio constituciey o niewyjeżdzaniu za granicę religiey greckiey y drugiey o cerkwiach, w ziemi Drohickiey będących, a trzeciey ratione fori między unitami y disunitami, y starali się, conservando jura patronatus dziedzicow katolikow, cerkwie y monastyry w dobrach swoich mających, ponieważ między dobrami metropoliey Kijowskiey zachodzą rożnice o granice a dziedzicznemi j. mc. Andrzeja Drohojewskiego, chorążego Lubelskiego, y już pp. administratorowie także y ekonomowie tamtych dobr tantum sobie praesumunt, że granice pro libitu suo czynią y violentiami wielkiemi wniwecz ubogich ludzi obracają, zaczym jch mość pp. posłowie, sistendo z tey okaziey rozlanie krwie, ktore się zabiera, uproszą jego kr. mość p. n. m. o kommisią, przy ktorey y j. mc. p. podkomorzy Kijowski aby był, y listy zaręczne w tey materiey otrzymają. Hic tylko z praedecessorow swoich y pierwszego teraz w wojewodztwie naszym senatora godności, lecz y z osoby swoiey zasłużył to j. mc. p. Theodor Niemirycz, podkomorzyc Kijowski, aby jego kr. mość p. n. m. y Rzeczpospolita, jako mater filiorum, in eo nieszczęsliwości statu będącego, że dobra wszystkie domu j. mości, jedne per inducias odeszły za Dnieprem, drugie hostilitate zruynowane są, materno foveat sinu ile, że do tych czas nie jest j. mc. satisfactus w zasługach, w skarbie Wiel. Xięst. Lit. zostających, y ratione armaty, wziętey na Kobylaku przez jch mc. pp. hetmanow. Zdawna emergita virtus prosapiey jch mosciow pp. Koniecpolskich to po nas wyciągą, abyśmy w osobie j. mc. p. Jana Koniecpolskiego, wojewodzica Bełzkiego, całey Rzeczypospolitey domu in memoranda facinora oswieżyli w pamięci, zaczym instabunt jch mość pp. posłowie, aby desiderium j. mc. ratione desolationis Jazłowca między innemi u jego kr. mosci p. n. m. miescic się mogło respectami. Sprawę jch mosciow pp. Michała y Marka Lubie-

nieckich, braci rodzonych, o successyą, po rodzonym jch mosciow sw. pamięci p. Gabryelu Lubienieckim, summy trzydziestu tysięcy zł. na dobrach xiążęcia j. mc. Radziwiłła, koniuszego Wiel. X. Lit., cum evictione super omnibus bonis, modo simplicis debiti w metryce koronney Warszawskiey od samego xiążęcia j. mc. wyszmianowanego zapisaney y assecurowaney, promovebunt serio jch mość pp. posłowie, aby od tak dawnego czasu dłużey nieponosili krzywdy. Drugą także sprawę successyi po sw. pamięci j. mc. panu Oleszku, woyskim Włodzimirskim, summy zł. pięć tysięcy, na dobrach krolewskich Wołoszkach y Dubney od Rzeczypospolitey warowaney, miedzy j. mc. panem wojewodą Podlaskim y j. mc. panem Giżyckim, chorążym Owruckim, ktorży, między sobą de potioritate privillegiorum traktując, sukcessorkę jey mość panią Michałową Lubieniecką, burgrabinę Włodzimirską, deprimunt, aby jego kr. mość rozsądzić raczył, instabunt jch mośc pp. posłowie. Niezapomną y tego jch mość pp. posłowie, aby honor j. mc. p. Jana Władysława Ochotnickiego, człowieka godnego, jako był zmazany indebite marszalkowską infamią od j. mc. p. Prackiego, sędzica Warszawskiego, tak aby teraz omnium ordinum consensu, przez constitucyą był reintegratus. Wnosił supplicem prozbę j. mc. p. Jerzy Olexycz, obywatel nasz, summa inopia praessus, ktorego dobra Zadnieprskie powtornie do cara j. mc. Moskiewskiego odeszły, aby przy woytowstwie Porsznie, pode Lwowem leżącym, przez sw. pamięci krola jego mości Jana Kazimirza conferowanym, urodzonego niegdy Borochowskiego, brata rodzonego małżonki onego, przez j. mc. p. Karczewskiego, chorążego Lwowskiego, odebranym, był zachowany secundum liquidum jus z małżonką swoją, instabunt tedy jch mość pp. posłowie. Za niewolnikiem p. Janem Zahorowskim zleca województwo, aby jch mość pp. posłowie instancyą do j. kr. mosci y całey Rzeczypospolitey wnieśli, zeby jego kr. mość szlachcica tego, pod Braiłowem wziętego, lat siedmnascie kaydany noszącego, łaską swą panską et munificentia wesprzeć raczył, zachęcając go do dalszych Rrzeczypospolitey usług. Instabunt jch mość pp. posłowie y doniosą do wiadomości

Rzeczypospolitey, że j. mc. p. Adam Abramowicz Burczak, mając z woli jch mosciow pp. hetmanow ludzi, pod commendą sobie danych, zasłużył in publicum, że in recompensam z commissiey Lwowskiey naznaczoną j. mc. pewną summę, ktora ze skarbu koronnego dotąd niejest effectuata przez zle wydaną assignatią, upraszać będą jch mość pp. posłowie, aby tandem aliquando mogł mieć j. mc. satisfactionem. Acz cała Rzeczpospolita, a osobliwie jego kr. mość p. n. m., ma noticiam wiernosci y życzliwosci przeciwko Rrzeczypospolitey j. mc. p. Urbanowicza, jednak aby tem bardziey od jego kr. mosci p. n. m. zalecą jch mość pp. posłowie nasi onego teraz Rzeczypospolitey respectowi. Te tedy artykuły nasze, libertatem communem y prawo pospolite concernentes, y desideria jch mosciom pp. posłom naszym comittimus, oraz fide, honore et conscientia obligujemy, aby przestrzegali, żeby na tym seymie quidquam constituatur, coby przeciwko prawom y wolnosciom naszym było, a j. mc. panu marszałkowi zlecamy podpisać y do akt grodzkich podać. Działo się we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, in loco solito, anno milesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta decembris. У тое инструкции подпис руки маршалковское в тые слова: Roman Lenkiewicz Ipohorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego. Которая то инструкция, за поданемъ и прозбою вышпречоного его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписана.

Книга грод. Владимір. 1682 г., № 1057, л. 1359, № 803.

LXXIX.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1682 г. Выборъ люстраторовъ, съ просьбой поскорѣе произвесть люстрацію. О принесеніи ими присяги. О составленіи податныхъ списковъ и объ ихъ опубликованіи. О награжденіи люстраторовъ. О ревизіи Житомірскихъ и Овруцкихъ книгъ. Объ удаленіи отъ службы гродскаго Овруцкаго регента за упущенія въ веденіи Овруцкихъ книгъ.

Року тысеча шест сотъ осмдесятъ третего, месеца февраля третего дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Демъяномъ Суриномъ, писаром земским Киевским, подстаростим кгродским Овруцким, и книгами нинешними кгродскими Овруцкими, personaliter stanowszy, urodzony jego mosc pan Michał Stawecky, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich Owruckich, oblatę laudum woiewodztwa Kiiowskiego, awthentyce z xiąg grodzkich Włodzimirskich wydaną, per oblatam podał, temi słowy pisaną: Wypis z xiąg grodzkich zamku Włodzimirskiego. Roku tysiąc szescset osmdziesiątego wtorego, miesiąca decembra dziewiętnastego dnia. Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiey mosci Włodzimirskim, przedemnę, Jerzym Michalewiszem, namiesnikiem burgrabstwa y zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi starostinskiemi, personaliter comparens, wielmożny jego mosc pan Roman Lienkiewicz-Ipohorsky, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego woiewodstwa Kijowskiego, laudum, przez ich mosc panow obywatelow tegoż woiewodztwa na seymiku przedseymowym, die decima sexta decembris, in loco solito, w kosciele ich mesciow oycow dominikanow Włodzimirskich odprawuiącym się, w rzeczy niżey mianowaney unanimi consensu postanowionę, spisanę y ręką swoią podawaiącego, iako marszałka, podpisanę dla wpisania do xiąg ninieyszych, per oblatam podał, tak się w sobie maiące: My, dignitarze, obywatele y urzędnicy woiewodztwa Kiiow-

skiego, zjachawszy na seymik przedseymowy, pro die dicima sexta decembris anno currentis od jego kr. mosci pana naszego miłosciwego złożony, wyprawiwszy posłow na seym, ludzi zacnych, Rzeczpospolitey zasłużonych, dobrze znaiomych, tractuiąc rożne materie, woiewodztwu naszemu potrzebne, w jnstructiey wyrażone, uznalismy zgodnie za rzecz barzo potrzebną, abysmy na tym że seymiku y laudum takie postanowili, jakie uchwalamy, naprzod condolemus vicibus woiewodztwa naszego, że swieżo przeszły seymik deputacki zerwał się, na ktorym materie, do całego woiewodztwa należące, z seymiku przeszłego dependenter miało byc tractowane y continuowane, potym, succurendo bono publico, obieramy ich mosciow panow lustratorow, to iest: j. mc. pana Michała Staweckiego, j. mc. pana Mikołaia Skipora y j. mc. pana Alexandra Kozinskiego, upraszaiąc ich mosciow, aby, exemplo drugich woiewodztw, a osobliwie woiewodztwa Wołynskiego, iako nayprędzey chcieli wszystkie dobra, tak duchowne, iako y krolewskie, zrevidowac y dymy, nie tylko dobrze osiadłe y bogatę, ale też y ubogie, y sługi dworskie plebei status connotowac, tego przestrzegaiąc, aby tak włosci krolewskie, iako y duchowne, a w tym y ziemianskie zlustrowali et hoc opus suum gloriosum na seymiku, da Bog, rellationis przywiesc, na ktorym, da Bog, seymiku tymże ich mosciom p. lustratorom naszym obiecuiemy declarowac pewną quotę zapłaty, teraz upewniaiąc, że daremna nie będzie. Tamże ich mosc przysięge, albo w ktorym kolwiek grodzie, wykonaią eadem rotha, iako w woiewodztwie Wołynskim ich mosc panowie lustratorowie praevestiterunt. A że ich mosci panowie poborcowie nasi perceptarza doskonałego miec nie mogą, delaty ogułem na retentorach do grodu podali, według prawa y słusznosci, jużby y za temi dellatami mogli executionem urgere. Jednak injungimus, aby ieszcze na roczkach przypadaiących grodzkich Włodzimirskich delatij, de novo, iako nayporządniey, napisane, przy concluziey roczkow publikowali, a potym ad rigorem in praesenti laudo expressum przystąpili do tego, dokładaiąc, żeby nie gdzie indziey tylko w grodach Owruckim, Żytomirskim grabieże praesentowali ad

hunc modum satisfactionis bono publico in parte onerosum, dla tego invenimus, że u nas wszystkie sądy, tak ziemskie, iako grodzkie, vacant. Tym ze ich mosciom poborcom, pracuiącym to, iego mosc panu Konstantemu Surynowi, pisarzowi grodzkiemu Owruckiemu, nietylko względem pracy, ale maiąc ulitowanie nad pogorzeniem iego mosci kilkakrotnym, złotych dwiescie, a j. mc. panu Michałowi Staweckiemu także zł. dwiescie conferuiemy. Iesli co iest barziey potrzebnego, iako abysmy mieli securitatem bonorum et honorum, ktore w xięgach grodzkich Żytomirskich y Owruckich continentur, a są rożne dowody, y że w nich siła fałszow znayduię się, a osobliwie w Owruckich, nie za tych j. mc. panow urzędnikow grodzkich Owruckich poczynionych, zaczym do reviziey tych xiąg na mieyscu niebożczyka jego mosc pana podkomorzego Bracławskiego, j. mc. pana Stanisława Kowalowskiego, łowczego, upraszamy, a na mieyscu j. mc. pana Thomasza Podhorodenskiego, ktory dla żalow swych wielkich tych functiey swoiey expediowac nie mogł, j. mc. pana Piotra z Woynarowey Woynarowskiego, towarzysza roty usarskiey jasniewielmożnego j. mc. pana podskarbiego koronnego, obieramy, conservando ich mosciow panow revisorow, już in opere będących, nempe, j. mc. pana Michała Staweckiego, j. mc. pana Theodora Pawsze. Ponieważ aclamatiey dosic była na seymiku przeciwko panu regentowi grodzkiemu Owruckiemu, ratione rożnych w xięgach uczynionych mankamentow, tędy to zlecamy iego mosci panu pisarzowi grodzkiemu Owruckiemu, unde dependentia tego regenta debetur, aby, za swoim przyiazdem, onego z urzędu złożywszy, inszego in locum onego substituował. Ktore to laudum, zgodnie uchwalone, aby j. mc. pan marszałek imieniem nas wszystkich do grodu podał, zlecilismy. U tego laudum podpis ręki j. mc. pana marszałka temi słowy: Roman Lenkiewicz Ipohorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego seymiku woiewodztwa Kijowskiego. Ktore to laudum, za podaniem y prozbą wyszmianowanego jego mosci podawaiącego, a za moym urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych jest wpisane, z ktorych y ten wypis pod pieczęcią grodzką Wło-

dzimirską jest wydany. Pisany w zamku Włodzimirskim. Correxi Lebedowicz. У тое обляты печат grodzka Володимерская естъ притиснена, а подпис руки jego mosc pana писара тыми словы: Paweł Jozeph Olszewski, pisarz grodzki Włodzimirski. Которажъ то облята, за поданем и прозбою wyszmianowanego j. mosc podawającego, а за принятемъ моим урядовым, до книг нинешних естъ уписаная.

Книга грод. Овруцкая 1683—84 г., № 3211, л. 45 на об.

LXXX.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1682 г.: о взяточничествѣ въ судахъ; объ индигенатѣ.

Zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, ut conferant cum statibus Reipublicae, aby przysięga jch mc. pp. deputatow quam strictissime obostrzona była, y sententie jch mosciow aby ad instar seymowych aperta stuba przy stronach były ferowane, y prawo de corruptis et corruptoribus aby poprawiono było w ten sposob, ut tantum corrupti sint punibiles, corruptores aby wolni byli ab omni poena; gdyż obawiając się, ut non puniantur, secretum corruptionis chowac muszą. Jch mc. pp. deputaci, ktorzy lat trzydziestu nięmają, aby niemogli w młodszym wieku accedere ad hoc sacrarium sprawedliwosci swiętey, gdyz maturescente aetate maturescit et judicium... J. mc. pan wojewoda ziem Ruskich daje swoje testimonium, iż krwawe torem przodkow naszych kleynota indigenatowey nobilitatiey dosługuią się, iako to: j. mc. p. Jan Berenfayer, j. mc. p. Jan Kilow, major, j. mc. p. Jan Berens, j. mc. p. Jakub Berens, j. mc. p. Woratycki, oberszterleytnant, j. mc. p. Knypel, kapitan, j. mc. p. Gęsicki, porucznik j. mc. pana starosty Łuckiego, y rodzony jch mosci: j. mc. p. Pszczelinski, j. mc. p. Ochocki, jch. mc. pp.

Podolskich, dwoch braci, j. mosci pan Jurkiewicz, j. mosc pan Białodworski, aby tedy z łaski j. krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey hoc decore aequalitatis nostra ozdobieni zostali, wniosą jch mc. pp. posłowie nasi instantią...

Книга грод. Луцк. 1670—98 г., № 2962, л. 110, № 80.

LXXXI.

Изъ постановленія волынскихъ дворянъ 1683 г.: о евреяхъ.

Supplikującym żydom Łuckim na j. mc. panow deputatow woyskowych niedyckretiey, iż lubo do wszystkich żydow Wołynskich miewają assignatie, iednak tylko do Łucka przyieżdżają y szkody in victualibus niemałe czynią; przeto chcąc sucurrere onym, constitutie millesimi sexcentesimi sexagesimi primi reassumujemy, oraz insistendo declaratiey j. kr. mc. pana n. m. przez uniwersały im daney stanowiemy, aby jch mc. pp. assignatarij nie do jednych miast j. kr. mc. praetendowali sobie wypłacenia assignatiey, ale tam, gdziekolwiek na nieposłusznych żydow pokażą starsi żydzi assignatie, iechac tenebuntur. Jeżeliby zas ich mc. pp. assignatarij mieli declaratiey j. kr. mc. pana n. m., przez uniwersaly żydom naszym daney, y tey naszey publiczney uchwale contravenire, tedy eo in passu protestatyą tymże żydom Wołynskim u jas. wielmożnych j. mc. pp. senatorow wejewodztwa naszego y ich mc. pp. starostow lubo tez urzędow grodzkich naznaczamy. Tudzież, aby się jch mc. p. podwoewodziowe do jurisdictiey staroscinskiey niemieszali, y to cavemus laudo praesenti.

Книга грод. Луцкая 1683 г., № 2210, л. 548, № 49.

LXXXII.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпраленнымъ на Варшавскій сеймъ 1683 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства и, въ частности, Кракова отъ нападенія Турокъ. О предотвращеніи на будущее время возможности перехода границъ королевства непріятелемъ для вторженія въ сосѣднія государства. О посылкѣ коммиссаровъ для переговоровъ съ Москвою. О награжденіи ихъ по заслугамъ. О недозволеніи длить сеймы. О доставленіи доходовъ съ таможенъ на содержаніе королевскаго двора. Объ оказаніи помощи господарю Волошскому и объ уплатѣ податей на содержаніе артиллеріи О переписи евреевъ для правильнаго взиманія съ нихъ подушной подати. О подтвержденіи, постановленій обуздывающихъ своевольство евреевъ. О принятіи мѣръ противъ епископа Луцкаго, одного лишь противящагося введенію уніи, и о подтвержденіи прежнихъ постановлепій о взаимныхъ отношеніяхъ уніатовъ и диссидентовъ. О награжденіи епископа Владимірскаго за рвеніе при распространеніи уніи. Объ обезпеченіи княжны Радзивиллъ, вышедшей замужъ за курфюрста Бранденбургскаго, лишь движимостью. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла королевства. О ненарушеніи правъ Великаго Княжества Литовскаго. Объ удовлетвореніи дворянъ, потерпѣвшихъ отъ прохода войскъ. О выдѣлѣ Черниговскому воеводѣ части изъ суммы, заплаченной царемъ Московскимъ на Гродненскомъ сеймѣ. О награжденіи разныхъ лицъ за оказанныя государству услуги. О недозволеніи другимъ воеводствамъ причинять обиды Черниговскому. О веденіи отдѣльныхъ реестровъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ. О правѣ духовныхъ выбираться въ депутаты лишь черезъ каждые четыре года. О томъ, чтобы мѣщане имѣли своего главнаго начальника въ лицѣ воеводы Краковскаго. О снятіи несправедливыхъ обвиненій въ аріанизмѣ съ разныхъ лицъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ освобожденіи взятыхъ въ плѣнъ Турками дворянъ О скорѣйшемъ разрѣшеніи процессовъ нѣкоторыхъ черниговскихъ дворянъ.

Року тысеча шестсотъ осмъдесятъ второго, месеца декабра шестнадцатого дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Михаловичомъ, наместникомъ бурграбства и замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгродскими ста-

роспинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Paweł z Lubienia Lubieniecky, pisarz ziemski Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, instrukcyą tegoż wojewodztwa Czernihowskiego, zgodnie pisaną y postanowioną, ręką j. mc. pana marszałka podpisaną, jch mosciom pp. posłom, w teyże instrukciey, niżey inserowaney, wyrażonym, na seym walny Warszawski unanimiter obranym, daną, o czym ta instrukcya, niżey inserowana, szyrzey w sobie obmawia, dla wpisania do akt nienieyszych per oblatam podał tenoris sequentis: My, rady, dignitarze, urzędnicy y wszyscy obywatele wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, na seymik przedseymowy, przez uniwersał jego kr. mc. pana naszego miłosciwego na dzień szesnasty miesiąca grudnia w roku tysiąc sześćset osmdziesiątym wtorym naznaczony, in solitum locum consultationum, do cerkwie katedralney Włodzimirskiey zgromadzeni, zgodnie obrawszy urodzonego j. mc. p. Pawła z Lubienia Lubienieckiego, pisarza ziemskiego Czernihowskiego, za marszałka, przystąpiliśmy do obierania jch mosciow pp. posłow; gdzie zgodnie, nemine contradicente, e medio nostri ludzi godnych, Rzeczypospolitey dobrze zasłużonych, na funkcyą poselską na blizko przyszły seym obralismy: wielm. j. mc. p. Alexandra Felicyana Cieszkowskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, starostę Kleszczelowskiego, urodzonego j. mc. p. Jana Andrzeja Głogowskiego, czesnika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Jerzego Woynę Oranskiego, miecznika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Kazimirza z Bobrku Ligenzę, kasztelanica Czernihowskiego, ktorym takową, od nas zgodnie uchwałoną, daliśmy instrukcyą, tak się w sobie mającą: Instrukcya wojewodztwa Czernihowskigo na seym walny Warszawski, przez uniwersał jego kr. mc. na dzień dwudziesty siodmy miesiąca stycznia w roku przyszłym, tysiąc sześćset osmdziesiątym trzecim, złożony, jch mc. pp. posłom wyżey mianowanym dana. Primario, obowiązujemy jch mc. panow posłow naszych, aby należyte jego kr. mości panu naszemu miłosciwemu summa cum reverentia oddali podziękowanie. I jego kr. mc. p. n. m. e culmine supremo suae regiae majestatis, prospiciendo

imminentia in Rempublicam mala pericula, sagaci prowidentia sua et consilio seym złożyć raczył, o też miłosciwą łaskę jch mość pp. posłowie nasi supplices instabunt do majestatu jego kr. mosci, aby hanc fluctuantem maestu periculorum Rempublicam za szczęsliwego panowania swego et subsequenti tempore raczył in portu felicitatis constituere, do czego adhibere curam jch mość pp. posłowie nasi powinni będą, communicatis cum Republica votis. Zapatrując się na postronne państwa, ktore już Othomanska Porta po większey częsci posiadła, to sobie za naywiększy fundament pokoju zakładając osadzenie fortec pogranicznych. A ponieważ już przybliżą się ku stolecznemu Krakowu nieprzyiaciel, tedy osobliwemu staraniu jego kr. mosci y Rzeczypospolitey obronę onego zalecamy, w czym jch mość pp. posłowie procurabunt, aby Rzeczpospolita adinveniat medium, aby praesidium dobre onemu było obmyslane. Wiadoma już jest rzecz, gdy nieprzyiaciel, nad punkta, sine scitu jego kr. mośći p. n. m., wtargnął do cudzego panstwa przez granice do Korony Polskiey, w czym musi być uraza postronnych panow, y w tem nie mnieyszey trzeba uwagi, aby to in posterum nieponosiła jakiego periculum, starać się jch mość pp posłowie powinni, aby temu Rzeczpospolita ineat medium. Pogodny mając czas do panstwa Moskiewskiego upomnienie się commisyi zjezney, gdy disparitas monarchiey tamtey teraz jest, tedy za słuszną rzecz widzi województwo nasze, aby jch mość pp. posłowie nasi starali się o wyprawienie jch mosciow pp. commisarzow do Moskwy, jako exules, ażeby mogli za tak szczęsliwą commisyą przyjść do swoich progow. Gdyż nikomu bardziey na tem non incumbit, jako wojewodztwu naszemu, y o to prosić będą, żeby z wojewodztwa naszego commisarz był naznaczony, gdyż niemoże nicht być wiadomszy swojego wojewodztwa, nad obywatela tego wojewodztwa. Poniewaz niemasz nic słusznieyszego nad to, żeby każdy pro meritis juste otrzymał mercedem, tedy powinni się jch mość pp. posłowie namowić, aby wojewodztwa te, ktore zatrzymują zapłatę, wszytko wypłacili. Widząc, jako Rzeczypospolitey szkodliwa prolongatya seymu, weszła in usum, zdrowia jego kr. mc.

uymuje y fatum Rzeczypospolitey, tedy, według praw y zwyczajow dawnych, aby starali się jch mość pp. posłowie na żadną prolongacyą niepozwalać. Prowent celny, jako należyty do stołu jego kr. mosci, aby in integro krola jego mośći dochodził, jch mość pp. posłowie procurabunt. Ponieważ wielm. hospodar Wołoski, in fidem jch mosciow panow hetmanow swoje panstwo porzuciwszy, tu do Polski uszedł, tedy, według assekuraciey tych że jch mosciow pp. hetmanow, aby był ukontentowany insimul z inszemi jch mość pany posłami, powinni onemu obmysleć słuszne od Rzeczypospolitey ukontentowanie. Ponieważ vis et robor zaszczytu Rzeczypospolitey na artyleriey, tedy aby mogła mieć suficientiam stipendiorum, aby jch mość, ktorzy bona regalia trzymają, quartę należytą do skarbu Rzeczypospolitey oddawali sub poena executionis. Składow winnych, aby żaden protekcyą swoią zasłaniać nieważył się, tylko żeby tam, gdzie należyte składy zostają, one bywały, aby się prowenta jego kr. mosci nieumnieyszały. Diminucya pogłownego żydowskiego żeby nie była per protectiones sprawiedliwą, w tem od jego kr. mosci p. n. m. widzą wojewodztwa animadwersyą y skarbu Rzeczypospolitey auctionem. Przeto jch mość pp. posłowie podadzą sposob Rzeczypospolitey stanom, żeby wszędzie lustracya głow żydowskich per deputatos z każdego wojewodztwa, tak w Litwie, jako y w Koronie, była, y według tey lustracyi, na przyszły seym, pod przysięgami zlustrowawszy, przez seymiki deferent, według ktorych napotem aby wydawali. O swawoli żydowskiey reassumować constitucye, iżeby ad executionem przywodzili wszędzie starostowie, grody, ich ziemstwa y urzędy mieyskie, sub poenis ad cujusvis instantiam. Swiątobliwe dzieło y staranie jego kr. mosci p. n. m. in promovenda unione sancta romana niepodoba się xiędzu jego mosci episkopowi Łuckiemu, jednemu już tylko disunitowi, kiedy monastyry dziedzicom odeymuje uniackie y collatie po Wołyniu, a zatem piis intentionibus jego kr. mosci y Rzeczypospelitey opponit se obicem, starać się jch mość pp. posłowie, żeby constitucyą o niewyieżdżaniu za granicę religiey graeko-ruskiey, y drugą Grodzieńską, ratione fori między unitami y

disunitami panowie, y aby disunitus episcopus w collacye niewdzierał się katolikom, ale libere dispositioni ad melius esse dziedzicom służyli jura patronatus poenis o cortesanach subjacient et serio promovebunt. Zelum jas. przewielebnego j. mc. xiędza Leona Załęskiego, episcopa Włodzimirskiego, in augenda et multiplicanda unione cum sancta ecclesia romana, a osobliwie sprawę cum disunitis w cerkwie Drohickiey respectowi jego kr. mosci, aby quam citius confirmowana była, recommendabunt jch mość pp. posłowie. Dobra episcopiey Włodzimirskiey y Brzeskiey, ponieważ są desolowane przez przechody woysk koronnych y Wiel. X. Lit., jako y Pruskich, powinni upraszać jch mość pp. posłowie, aby in recompensam tey desolaciey uwolnione były od przyszłych podatkow. O tem też adhibebunt curam jch mość pp. posłowie nasi providebuntque securitatem, iż xiężę jego mość kurfistrz, wkroczywszy in connubium z xiężniczką jey mość Radziwiłłowną, extra mentem Rzeczypospolitey y opiekunow iey, wystawuje wiele fortec y one osadza fortissimis praesidiis w Wiel. X. Lit. y w Koronie, w czym aby Rzeczpospolitey occurreret huic periculo, osobliwie temu, żeby dobra Radziwiłłowskie successoribus, civibus patriae nostrae, były przysądzone, a xiężniczka iey mość sola date contentowała się. A że statum Rzeczypospolitey mieszać zwykły interessa postronnych panow, aby ministri externorum principum arceantur ab activitate, nieustąpią tego ich mość pp. posłowie nasi. Aequalitas praw Wiel. X. Lit. (quoniam eodem na seymach gaudent) aby była z prawami koronnemi y Wołyńskiemi per constitutionem warowana, obywatele, do Korony należące, proszą co serio ich mość pp. posłowie promovebunt y na żadne desideria Wiel. X. Lit. niepozwolą, gdy ten punkt niestanie. Szkody Litewskie woiewodztwu Wołynskiemu tak wielkie, commissyami seymowemi warowane, dotąd skutku niebiorą, obywatele też naszego woiewodztwa, maiąc swoie na Wołyniu de reclinatorio coeli possessye, a potych eadem navi navigant y nieukontentowani, w tem punkcie ich mość pp. posłowie z posłami woiewodztwa Wołynskiego znosić się będą powinni et ad invicem szkody windikować, przychy-

laiąc się do constituciey y declaraciey woiewodztwa Wołynskiego seymow przeszłych, y lubo niektore stanęły decreta satisfakciey, iednak odesłane są do seymu, aby była w tem satisfactia iniuriatis, y ante omnia umowić się powinni ich mość pp. posłowie y nidoczego nie przystępować. Summa dostoyna na seym Grodzienski od cara jego mosci Moskiewskiego przywieziona nam exulibus, a że niemamy słuszney informacyi, gdzie się obrociła, ponieważ armistitium stanęło na lat drugie trzynascie z carem jego moscią. A że ta summa za nasze dobra należąca, supplikować do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby z tey summy był respekt na nas, poniewaz nas nic niedoszło z seymu Grodzienskiego. Także iż starostwo Krosnienskie ex gratia principis już odeszło, prosić jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby recompensa była hyberna też Krosnienska, ktore mere na województwo nasze należy, y niebyła w kompucie woyska naznaczona, aby znowu nam była przywrocona. Partikularze jedne iusz od nas odeszli, a drugich dotąd niemożemy odebrać, w czym krola jego mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey łaskę miała być nagroda, ktorey nieotrzymaliśmy. O to wszystko jch mość pp. posłowie, jako od nas, exulow, mają upraszać y ni do czego nieprzystępować. Ponieważ przez rozerwanie przeszłego seymu Warszawskiego j. mc. p. podskarbi koronny non praestitit sufficientiam calculi z skarbu Rzeczypospolitey, temu teraz prospicient jch mość pp. posłowie, aby dosyć uczynił. Że Międzyboż włosciami y intratami dla zaszczytu oyczyzny całey jest Turkom oddany, w recompensę tego adinveniat Rzeczypospolitey modum, aby jas. wielm. j. mc. p. marszałek nadworny, hetman polny koronny, od Rzeczypospolitey był ukontentowany. Ponieważ, dla bezpieczeństwa miasta Lwowa, j. mc. p. marszałek nadworny koronny zamek swym kosztem restauruje y niemało pieniędzy na to łoży, słuszna rzecz, aby Rzeczpospolita dała j. mc. assekuracyą pewney nagrody, domowię się j. mc. pp. posłowie. Desiderium j. mc. p. wojewodzica Bełzkiego, ponieważ także Jazłowiec odszedł do nieprzyiacela przy rozgraniczeniu, tedy y w tem instabunt jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci y Rze-

czypospolitey, aby był jego mość ukontentowany. Zachęcając w dalszy czas do usługi Rzeczypospolitey jas. wielm. j. mc. p. Jerzego Wielhorskiego, kasztelana Wołynskiego, ochotę, widząc jego mosci jasne merita, ktore od młodości lat, osobliwie teraz, przy commissyach y rozgraniczeniu z Turczynem Rzeczypospolitey, wyswiadczał, y lubo jego mość ma summę, liquidowaną za straty swoje, przy summach jch mosciow pp. hetmanow koronnych, chociaż nie tak, jakoby należało, niedoszło jego mości, tedy aby skarb koronny sine mora wypłacił, uti benemerito, instabunt jch mość pp. posłowie nasi serio. Zalecamy też y to staraniu jch mosciow pp. posłow naszych, aby województwo nasze non patiatur injuriam od innych wojewodztw, a osobliwie koronnych w trybunale, gaudeatque eodem privilegio, jako inne wojewodztwa, żeby sprawy niemiescili się w niem inszych wojewodztw sub invaliditate decretorum; także sprawy wojewodztw Kijowskiego, Wołynskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego niewchodziły w koronne regestra. To też adimpleant jch mość pp. posłowie nasi, aby jch mość pp. duchowni niebyli obierani deputatami, aż w lat cztery, jako y swieccy. Mieszczanie krolewscy, według dawnych praw, tak w elekcyach burmistrzow, jako y w inszych powinnosciach, z władzy jas. wielm. j. mc. p. wojewody Krakowskiego wymyslnym niewyłamywały się sposobem. Lubo to constitucyami jest warowano de vocatione osobliwie et regestro arianizmi Grodzienską et cum poena nawet na prokuratorow, nihilominus per contemptum juris abusus dzieje się, niesprawiedliwym swoim dufając sposobom, siła osob in re spirituali et catholica sub specie arianismi pocondemnowano; takie condemnaty aby per constitutionem zniesione byli. Instabunt też jch mość pp. posłowie za jego moscią panem Godlewskim, chorążym Czernihowskim, do Rzeczypospolitey, aby za zasługi jego na dobrach krolewszczyznach, aby miał in futurum nagrodę zasług swoich, ponieważ te niewielkie dobra za summę swoją pokupił, żeby to, co za co dał y łozył, przyznano było. A że jest okrzywdzony tenże j. mc. p. chorąży przez niepilność jurystow, tedy mu aby wolno podnieść swego aktoratu s principałami swemi, pro-

mowebunt jch mość pp. posłowie. Za niewolnikiem panem Janem Zahorowskim zleca województwo, ut instent jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby szlachcica tego, pod Brahiłowem wziętego, kaydany lat siedmnascie niosącego, jego kr. mość łaską swą pańska et munificentia wesprzeć raczył. Mając w konsideracyi znaczne w oyczyznie naszey merita wielm. j. mc. p. Alexandra Feliciana Cieszkowskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, starosty Kleszczelowskiego, ktorego nie bez znaczney straty substanciey swoiey, aby w respekcie y łasce jego kr. mośći y Rzeczypospolitey zostawał, osobliwie że ma na starostwie Kleszczelowskim przez dekreta kommissiey Lwowskiey y Radomskiey, summę dwanascie tysięcy przysądzoną y przez assignacye wypłaconą, transfuzyą na się otrzymaną, aby ta summa na temże starostwie przez constitucyą była approbowana, o co się mają jch mość pp. posłowie domowić y przytem stawać. Że dotąd instancya niewzięła effectu za i. mc. p. Łukaszem Werkijem Oleszkowskim, stolnikiem Czernihowskim, wniesiona, województwa tego bene merito, za straconą substancyą y skaleczenie od nieprzyiąciela, aby słuszną odniosł consolacyą, instabunt jch mość pp. posłowie. Sprawa jch mosciow pp. Michała y Marka z Lubenca Lubienieckich, braci rodzonych, o successiey po rodzonym jch mosci sławney pamięci Gabryelu Lubienieckim o summę trzydziestu tysięcy na pewnych dobrach xięcia j. mc. sławney pamięci Bogusława Radziwiłła, cum evictione super omnibus bonis, modo simplicis debiti w metryce koronney Warszawskiey od samego xięcia j. mc. wysz mianowanego zapisaną y assecurowaną, serio promovebunt jch mość pp. posłowie, ktorym to zlecamy, aby provideant, żeby w tak wielkiey od tak dawnego czasu nieponosili krzywdy. Instabunt też jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mc. y Rzeczypospolitey, aby sprawa successorow sławney pamięci j. mc. p. Floryana Oleszka, woyskiego Włodzimirskiego, o summę pięć tytięcy zł. pols., za znaczne zasługi od całey Rzeczypospolitey na dobrach jego kr. mosci Wołoszkach y Dubnie zapisaną, była sądzona, jako nayprędzey, wprzod dobra, komu były przysądzone, aż

summa będzie wprzod successoribus zapłacona. Jako rzecz słuszna afflicto porrigere manum, tak y potrzebna, aby potentiores non opprimant fortiores niższey substancyi szlachty, słuszna, aby jch mc. pp. posłowie wniesli za jego moscią p. Jerzym Boguszewskim, miecznikiem Smolenskim, do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey instancyą, ponieważ jest oppressus y z substanciey wyzuty przez jas. wielm. j. mc. Piasoczyńskiego, kasztelana Brzescianskiego, privata authoritate, aby gaudeat swoją należytą substancyą. Dwor j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, wespoł z ogrodem, na Podwalu w miescie Włodzimirzu będący, aby consensa jego kr. mosci et totios Reipublicae per constitutionem od mieyskich y żołnierskich exakciey był libertowany. Zasługi j. mc. p. Kowalewskiego, jako są nietayne całey Rzeczypospolitey, aby były zapłacone, instabunt jch mość pp. posłowie. Wiedżąc, iż j. mc. p. Bogusz, podstoli Nowogrodzki, ma wielką ruinę w lasach od woyska, pod Trębowlą stojącego, instabunt jch mość pp. posłowie, aby była jego mosci recompensa. Ktore puncta, wysz opisane, unanimiter postanowione, jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, obligando onych fide, honore et conscientia, aby z gornemi wojewodztwy we wszem zgodzali się, et animadvertant, ne quid primo na tem seymie prawom y wolnosciom naszym contrarii constituatur, y one jego mosci p. marszałkowi koła naszego podpisać y ad acta castrensia podać zleciliśmy. Actum we Włodzimirzu, w cerkwi kathedralney Włodzimirskiey, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta decembris. У тое инструцие подпис руки маршалковское в тые слова: Paweł z Lubenca Lubieniecki, pisarz ziemski Czernihowski, marszałck koła rycerskiego województwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ речоного его мил. подаючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ пинешнихъ естъ вписаная.

Книга грод. Владимір. 1682 г., № 1057, л. 1351., № 801.

LXXXIII.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ великому коронному гетману, отъ 26 іюня 1684 г. Благодарность гетману за его труды по защитѣ отечества. Объ обсужденіи жолнеровъ и козацкихъ своевольствъ. Объ освобожденіи отъ постоя имѣній шляхетскихъ дворянъ.

Року тысеча шестьсотъ осмдесятъ четвертого, месеца іюня двадцетъ шостого дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ бурграбства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Jerzy z Szpanowa Czaplic, podkomorzyc y marszałek koła rycerskiego województwa Kiiowskiego, instruktią tegoż województwa Kiiowskiego jch mc. pp. posłom, e medio sui do jas. wielm. j. mc. pana wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, wyprawionym, daną, ręką swą marszałkowską podpisaną, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instruktia jch mc. panom Jerzemu z Szpanowa Czaplicowi, podkomorzycowi Kijowskiemu, y j. mc. p. Piotrowi z Woynarowey Woynarowskiemu, łowczycowi Owruckiemu, posłom, do j. mc. pp. wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, wyprawionym, dana, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto, die vigesima sexta junij. Gdy na cały swiat diffusa est przestranney sławy, odwag dzielnych, waluznych czynow j. mc. p. hetmana, naszego wielce mosciowego pana, magnitudo, y naszemu nie jest tayno wojewodztwu. Więc przy oddaniu nayniższych pełnych życzliwosci obserwantij, opowiedzą jch mc. pp. posłowie affekt nas w tymże, iako j. kr. mc. pan n. m. wojewodztwo nasze supremum veneratur caput y wierne zasyła poddanstwo, tak y j. mc. pana hetmana, naszego wielce milosciwego pana, w dzielnosci y nieporownaney zawsze prudenciey kładzie secundum, y czy-

nić będą apprekatie, aby Niebieski Hetman woli swoiey y boskiey ordynansem ex re oyczyzny naszey pozwolił j. mc. n. w. m. panu zdrowia dobrego, annorum longitudinem y nieustawających ad votum triumphow. A że stosuiąc się do declaratiey na swiezo przeszłym seymie Warszawskim jch mc. panow posłow naszych, na wypłacenie dwuuastu tysięcy daney, uchwalilismy pięcioro podymnego in exolutionem zasług chorągwi lekkiey j. mc. pana krayczego koronnego, przeto, gdy j. mc. pana hetmana, n. w. m. pana, województwo nasze za osobliwego miało sobie y znało zawsze protektora, aby y teraz in ordine wydawania tego podatku niemiało od przechodzących panow żołnierzow praepeditiey, nisko expetent jch mc. pp. posłowie nasi, dufając że województwo nasze votorum suorum odbierze contentice. Wielkie y w tym cierpi województwo nasze detrimentum, że kozacy, ad obsequium Rzeczypospolitey gromadzący się, dobra nasze aggrawant y prywatne w niektorych mieyscach czynili sobie exactie, zaczym, aby więcey nieważyli się tey licentiey, upraszać będą demisissime jch mc. pp. posłowie j. mc. pana hetmana, n. w. m. pana, y żeby onych obesłać uniwersałem swoim y list do hetmana onych osobliwy pisać raczył y, iako nayskuteczniey, z j. kr. mości pana n. m. conferował, żeby przynamniey dobra nasze ziemskie od kozackich stanowisk y exacty były wolne, pospolitis veneratione, upraszac będą. Tę tedy instrukcyą ad acta podać y ręką swą podpisać j. mc. panu marszałkowi naszemu commisimus. Datt. we Włodzimirzu, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto, die vigesima sexta junij. У тое инструкцией подъписъ руки маршалковское тыми слови: Jerzy Czaplic z Szpanowa, marszałek koła rycerskiego województwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкъция, за поданемъ и прозъбою вышъ менованое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ естъ вписана

Книга грод. Владимір. 1684 г., № 1060, л. 1008, № 123.

LXXXIV.

Изъ постановленія волынскихъ дворянъ отъ 18 апрѣля 1684 года: объ увольненіи отъ уплаты податей; отъ укрѣпленіи Луцка; о производствѣ люстраціи г. Збаража и понужденіи къ уплатѣ податей.

Annuendo supplicationibus Tatarow z miasta Ostroga, do dalszey onych ku Rzeczypospolitey Polskiey zachęcając przysługi, ulicę jch wszystkę, w Ostrogu będącą, od wszelakich uwolniamy podatkow, według przywilejow dawnych y prawa im służącego, in toto onych zachowując. Z Rozważa iednak częsci pewney, do Tatarow należącey, ciż Tatarowie od poddanstwa contributie płacic powinni. Eodem libertationis jure podatkow ulica w Ostrogu, nazywaiąca się Kalicka, gaudere powinna et ad contribuendum non obligatur. Dworek dziedziczny jch mc. pp. Lesznickich, w Krzemiencu będący, także dwor, tamże będący, j. mc. p. Kopystynskiego aby ab hinc od publicznych wolni byli podatkow, miec chcemy przy prawach, o conflagratiach opisanych, j. mc. p. Samuela Lesznickiego w Leszney, in toto zachowując, od następujących czopowego y szelężnego uwolniamy podatkow praesenti consensu... Wołosza w Peremiłowce zostająca, iako żołnierze y cudzoziemcy eodem libertatis privillegio od wszelakich podatkow gaudeant, iako y Tatarowie Ostrogscy, ponieważ in servitio Reipublicae zostają. Słuszny mając wzgląd na katedrę Łucką ritus graeci jas. wielm. j. mc. xięcia episcopa Łuckiego, niedawno zgorrałą, gdzie y xięgi ziemskie powiatu Łuckiego swoje, za pozwoleniem xięcia j. mosci, mają pozitią, na restauratią teyże katedry naznaczamy zł. trzysta z podatku czopowego, ktore j. mc. xięciu episkopowi, iako nayprędzey, exolvere tenebitur. W osobliwym miasto j. kr. mosci Luck, metropolim wojewodztwa neszego, mając respekcie, pod ten teraznieyszy czas in proximo periculo od nieprzyiaciela Krzyża Swięgo zostające, żebysmy mu aliqua ex parte refortificando succurrere mogli, dla tego na potrzeby fortificationis tysiąc pięcset złotych communi consensu wszystkich nas naznaczamy, a to z podatku

szelężnego... Arsiczym, wies dzidziczna j. mc. pana wojewody Bracławskiego, a j. mc. panu Woyciechowi Krzyszkowskiemu, woyskiemu Włodzimirskiemu, dożywotnim prawem częsc teyże wsi służąca, ktorą z dopuszczenia Bożego niesłychana y nigdy niewidana burza funditus zruynowała, dwor z szczętem wywrociła y samego j. mc. pana Mikołaja Kozinskiego, dzierżawcę na ten czas, o smierc przyprawiła w roku tysiąc szescset osmdziesiąt wtorym, dnia trzynastego augusti od podatkow uchwalonych wolno zostawac ma, według prawa, de conflagratis opisanego. Ciż zas poddani, ktorych ta plaga nie doszła, do skarbu, według dawnych kwitow, podatki wypłacac tenebuntur.... Indebitam a prawie juri communi rebellem miasta Zbaraża ganiąc temeritatem, także Woli Żałozieckiey, iako y wsi, do Zbaraża y Załozic należących, że niepoiednokroc uchwale wojewodztwa Wołynskiego same jedne na Wołyniu sprzeciwiwszy się, lustrowac się niedopuszczali, gdzie rigorose na miastach y wsiach pomienionych ex instantie jch mc. pp. poborcow stanęły convictiones, przeto publico congressu nostro nemine contradicente namowiamy y postanowiamy, aby jch mc. pp. lustratorowie Krzemienieccy duo sine unus przy jch mc. panach exactorach, do tegoż miasta Zbaraża y Żałoziec cum attinentiis ziachawszy, one fidelissimme lustrowali; po ktorey lustratiey uno eodemque instanti jch mc. pp. exactores, za otrzymanemi condemnatami, cum officio castrensi vel uno ex officialibus, retent swoich dobierac powinni. Tey zas rewiziey miasto Zbaraż y Żałosce y wsi, do nich należące, impugnare niemają y niebędą powinni sub poena peculatus et approbatione omnium condemnationum et processuum anteriorum...

Книга грод. Луцк. 1684 г., № 2211, л. 256, № 50.

LXXXV.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ отъ 26 сентября 1684 г. Выборъ пословъ къ гетманамъ съ просьбою принять мѣры къ укрощенію козаковъ. О сборѣ подымнаго. О производствѣ люстраціи нѣкоторыхъ селъ. О сборѣ шеляжнаго. Благодарарность кіевскому воеводѣ за заботы о благѣ воеводства. Объ исполненіи Кіевскими урядниками обязанностей Овруцкихъ урядниковъ, до принесенія послѣдними присяги. О ревизіи уцѣлѣвшихъ отъ пожара Овруцкикъ книгъ. Объ оказаніи помощи іезуитамъ для постройки школы.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ четвертого, месяца сентября тринадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Яномъ з Войнаровос Войнаровскимъ, ловчимъ Овруцкимъ, подстаростимъ кгродскимъ Володимерскимъ, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Dymitr Hołowinski, marszałek koła rycerskiego województwa Kiiowskiego, laudum tegoż województwa na seymiku, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m. wydanym y contynuiącym się, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, przez jch mc. pp. obywatelow województwa Kiiowskiego zgromadzonych się, roku miesiąca y dnia, wyżey na akcie mianowanych, zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie mając: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele y wszystko koło rycerskie województwa Kiiowskiego, stosując się do laudum anni praesentis millesimi sexcentesimi octuagesimi quarti, die dwudziestego szostego junij, za uniwersałem od j. kr. mc. p. n. m. złozonym y szczęsliwie skonczonym, napisanego, przez ktore nazajutrz po seymiku electionis deputatow na trybunał koronny, to jest, dnia dzisieyszego dwunastego septembris o podatkach et de aliis omnibus occurrentiis, bonum commune województwa naszego respicientibus, seymik sobie in loco solito, w kosciele oycow dominikanow, conserwowalismy y

naznaczyli zgromadzenie, takową około dobra pospolitego województwa naszego uczynilismy uchwałę. A naprzod winny j. kr. mc. p. n. m. za wdzięcznie oycowskim sercem jch mc. pp. posłow naszych, z przeszłego seymiku wyprawionych, przyięcie, oddawszy podziękowania trybut, że to u was alto recondimus pectore, powtornie teraz uprosilismy do j. kr. mc. pana n. m. jch mc. panow posłow z między siebie, to jest, wielmożnych jch mc. panow: Marciana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, Franciszka Potockiego, starostę Owruckiego, y urodzonych jch mc. panow Stanisława Kowalewskiego, łowczego Kiiowskiego, y Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodziego generału województwa Kiiowskiego, ktorzy jch mość, według instrukciey sobie daney, wszystko pro solita prudentia et activitate majestatowi j. kr. mc. panu n. m. pokornie doniosą, tych że jch mc. pp. posłow wysz pomienionych uprosilismy y do jas. wielmożnych jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow, aby o to, cokolwiek ex re et commode województwa naszego być może, przy powinszowaniu wszelkich szczęsliwosci y successow, oraz y doniosłszy nasze braterskie jch mc. panom naszym usługi, serio expostulowali, a mianowicie, ut praevideant jch mc. nasi m. panowie ex efficio suo securitati województwa naszego od szyrzącey się swawoli kozackiey y buntow między poddanemi naszemi, przez p. Mirona, hetmana nakaznego Zaporozkiego, wszczętych. Podatek pięciorga podymnego, na przeszłym seymiku uchwalony, in complementum summy dwunastu tysięcy złotych, per declarationem na seymie przeszłym na zapłatę woysku przez jch mc. pp. posłow naszych postąpioney, aby diminutia w nim niebyła sine abjuratis, wydawać do rąk jch mc. pp. poborcow, według przeszłych kwitow, declarujemy. Że zas ze wsi szlacheckich od poddanych, podniami mieszkających, iako to: Kobylina, Hossowa, Lewkowcow, Hejewcow y inszych wszystkich, w przeszłym laudum pomienionych, hucusque niejest dawany żaden podatek, ani lustracya odprawiona, przeto do zlustrowania w tych pomienionych wsiach szlacheckich chłopow y tych, ktorzy tytulami slacheckiemi zaszczy-

cają się, a nie są niemi, uprosilismy za lustratorow urodzonego jch mc. pp.: Michała Staweckiego, podstarosciego grodzkiego Owruckiego, Marciana Suryna y Marka Skuratowskiego, ktorzy, jch mość na roczkach blizko przyszłych Kiiowskich, w Owruczym sądzic się mających, lub też w grodzie Owruckim, przysiągszy na tę swoję funkcyę (procz j. mc. p. Staweckiego, ktory iuż przedtym przysiągł), fidelissime tę odprawią lustratią, iąk nayprędzey, unios absentia non observante, po ktorey expedyowaney, jch mc. pp. exactorowie, podatek ten pięciorga podymnego wespoł, iako y z całego wojewodztwa, wybrawszy, na przyszłym, da Bog, seymiku przedseymowym in praesentia wielm. j. mc. podkomorżego y komisarza naszego super realitatem exactionis suae przysięgną y doskonały uczynią rachunek. Jeżeliby zas ktory w pomienionych wsiach z jch mc. panow szlachty miał chłopa, pod sobą siedzącego, albo tytułem szlacheckim niesłusnie zasłaniającego się, utają, taki każdy ad instantiam cujusvis na sądy grodzkie Kiiowskie pozwany grzywien dwiescie parti et judicio per medium, za dowiedzeniem sobie zapłacić powinien będzie. Podatek szelężnego ieszcze ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo w administracyą jch mc. panu Stanisławowi Kowalowskiemu, łowczemu Kiiowskiemu, in vim satisfactionis długu, temuż j. mosci od wojewodztwa winnego, tysiąca złotych et aliorum za koszty y fatygi, pro bono publico wojewodztwa łożone, iż dotąd szczegolnie tylko złotych osmset, iako j. mość regestrem et bona conscientia publicato in medio nostri comprobavit, quantitatem wyniosł, y do rąk j. mosci dostał się, a to dla tego, iż potior pars wojewodztwa niewyprawiła go, przeto aby sucollatorowi jego mosci, to iest, j. mc. panowie Samuela Wyszkowskiego, Adama Korczewskiego y Władysława Branskiego, ktorzy, super realitatem dobierania tego podatku przysiągszy na seymiku przedseymowym, mają, in praesentia j. mc. p. komisarza, na wszystkich mieyscach, gdziekolwiek przez te lata nie wydany y zatrzymany podatek, sine aggravatione iednak et extorsione, wybierali, y do rąk tegoż j. mc. p. Kowalowskiego, łowczego Kiiowskiego, iako administratora, mając od jch mosciow

wszystkich dependentią ad juvali, co mają jch mość exequi, iako nayprędzey, aby summa zł. trzy tysiące, ktorą j. mc. panu łowczemu Kiiowskiemu, vigore pomienionego długu y wszystkich generaliter pretensij, do wojewodztwa mianych, teraz specifice naznaczamy, przez nich wypłacona była. Czego zas in complementum tey summy trzech tysiący zł. przeszłe y teraznieysze, co go dobierac j. mc. p. administrator nasz z jch mc. p. sucollatorami swemi będzie niedostawło by, to, przez tych że jch mc. pp. sucollatorow, j. mc. p. administrator z przyszłego a prima octobris zaczynającego się (non derogando declarowanym także summam od wojewodztwa wielm. j. mc. panu podkomorzemu Kiiowskiemu, j. mc. p. Woynarowskiemu, obranemu teraz sędziemu ziemskiemu Kiiowskiemu, y innym jch mosciom do tegoż podatku odesłanym) szelężnego wybrac sobie mają. Dla czego samegoż j. mc. p. łowczego Kiiowskiego uprosilismy y pomienionych jch mc. pp. sucollatorow przed wykonaniem przysięgi naznaczylismy do wybierania nowego szelężnego, a prima octobris in anno praesenti zacząc się, o tym że dniu y czazie w roku przyszłym, da Bog, konczyc się mają iego, ktore takim ma bydz w całym wojewodztwie przez jch mosciow wybierane sposobem: naprzod od kotła szlacheckiego, z ktorego pożytku żadnego, procz domowey potrzeby, szlachcic niema, po złotemu iednemu; od tych zas kotłow szlacheckich, z ktorych swoje własne szynki jch mosc pp. szlachta dają na korczmy, od każdego kotła złot. trzy; od arendarskich po małych miasteczkach y wsiach od koždego po złot. cztyry; po miastach zas większych, kędy targi y jarmarki bywają, po zł. sześć; od przywoznych gorzałek z Zadniepru y z inszych mieysc, procz prawdziwych szlacheckich, od koždey kufy po zł. sześć; według tego tedy formularza sprawic się j. mc. p. administrator z jch mc. pany sucollectorami swemi przez rok cały powinni będą; ktorym solarium, to iest, po groszu od złotego y kwitowe generaliter zewsząd rowne po puł złotego od kwitu naznaczamy. A żeby się doskonaley w tym podatku wojewodztwo informowało, tedy na przyszłym seymiku przedseymowym j. mc. p. administrator sam dosko-

nały regestr, tak przeszłym od początku tey exactiey swey, iako też y przyszłey, ab octobre zaczynającey się, et bona conscientia, słownie, sine juramento, comprobabit, a jch mc. pp. sucollectorowie corporaliter realitatem exactionis suae poprzysięgą. J. mc. pan Jan Trypolski, miecznik Licki, w declarowaney od wojewodztwa ratione Jwanowicz, z ktorych miała rodzonemu j. mosci, to iest, s. p. j. mc. panu Mikołajowi Trypolskiemu, pisarzowi grodzkiemu Kiiowskiemu, sors cedere pretensiey, że dotąd nie jest ukontentowany, na przeszłym, da Bog, seymiku przedseymowym obmyslic ukontentowania jego mc. obiecujemy. Za osobliwą poczytają szczęsliwość, że po tak długiey sprawiedliwosci g. w wojewodztwie naszym odwłoce przez lat blizko czterdziesci, inhaerendo constituciey seymu przeszłego Warzawskiego, tysiąc sześćset osmdziesiat trzeciego roku skonczonego, jsn. wielm. j. mc. p. Marcin na Kontach Kontski, wojewoda generał ziem naszych Kiiowskich, nasz wielce mił. pan, redivivam e ruderibus silentii, chce miec teraz iey faciem, kiedy nietylko jch mc. pp. urzędnikow grodzkich Kiiowskich, to iest, j. mc. p. Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodzim, j. mc. pana Wacława Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, sędzią, y j. mc. p. Thomasza Hulanickiego, pisarza, naznaczył y, dla wykonania super officium suum przysięgi, na seymik teraznieyszy nasz odesłał; ktorą bonis avibus et auspiciis felicibus nominis j. mc. pana wojewody, n. mc. pana, w kole braterskim przed nami jch mość wykonali, ale też, accelerando justitiam et injuriatis braciey aperiendo asyllum, innotescentiae swoie na dzień inchoatiey sądow grodzkich Kiiowskich przez jch mosciow viesima octava septembris do grodow należnych wydał był, za co jch mc. pp. posłowie, do j. kr. mc. pana n. m. teraz destinowani, tamże jas. wielm. j. mc. panu wojewodzie Kiiowskiemu, naszemu w. mc. panu, debitas referent gratias y o dalsze koła dobra wojewodztwa naszego pieczałowanie prosic będą. Że iednak częscią dla teraznieyszych seymikow naszych, a bardziey dla wakującego grodu Owruckiego y zawartych xiąg, że po resignatiey starostwa Owruc-

kiego sobie wielm. j. mc. p. Franciszek Potocki, starosta Owrucki, z jch mc. panami urzędnikami swemi grodziemi Owruckiemi, dopiero także wykonał przysięgie, gwoli czemu na sądy pomienione grodzkie Kiiowskie, w Owruczym zacząc się mające, pro termino praefixo innotescentiam j. mc. wojewody Kijowskiego, n. mc. pana, wczesnie relacyi pozapisywać niemogli, przeto communi voto uprosilismy jch mosciow pp. urzędnikow grodzkich Kiiowskich wysz naznaczonych, aby, iako jurati już officiales, wygadzając publiczney jch mc. pp. obywatelow naszych w tym przez swoje uniwersały roczkow inchoatią przyszłych Kijowskich, do dnia piątego pazdziernika odroczyli. A interea wielm j. mc. p. starosta Owrucki dla otwarcia actorum y suscepty jch mc pp. urżędnikow swoich, z pieczęcią swą grodzką, aby zesłał do Owrucza, wczesnie prosimy, na ktory czas wysz r. eczony, to iest, pro die quinta octobris, wszyscy jch mość injurati, w sądach grodzkich Kiiowskich sprawy swoje mający, comparebunt. Przez dotknienie ręki Boskiey ogniem monastera Owruckiego, w ktorym złożone xięgi grodzkie Owruckie nuperrime pogorzały, tylko cos niewiele ich zostało, aby y ta reszta w słusznym była opatrzeniu y wiadomosci wojewodztwa, naznaczamy do rewisiey ich urodzonych jch mc. panow Jana Woynarowskiego, sędziego teraz obranego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. p. Stanisława Kowalowskiego, łowczego Kiiowskiego, j. mc. p. Michała Staweckiego, podstarosciego grodzkiego Owruckiego, y j. mc. p. Theodora Pawsze, ktorzy jch mość, absentia unius vel duorum non obstante, reszte pomienionych xiąg grodzkich Owruckich dostatecznie z inventowawszy et ad acta per oblatam inventarz ich podawszy, do rąk wielm. j. mc. p. starorosty Owruckiego albo urżędu j. mc. oddadzą. Ad suplicem scibellis(?)jch mc. oycow jezuitow collegium Owruckiego, ktorzy ob iniquiam et dosolationem dobr swoich, fundaciey Xawerowskiey podległych, hucusque na placu wydzielonym sobie w zamku Owruckim, per constitutionem et lauda nostra pozwolonym, niemcgąc pobudować wczesnego aedificium, w ktorym by nietylko religiosae professionis suae iakążkolwiek miec mogli commoditatem, ale też y młodzi szlacheckiey

dawac institutionem, inclinando nostros animos et voto zł. czterysta, lub z podymnego pięciorga exactiey j. mc. p. Trypolskiego, lub też z szelężnego naznaczamy, co jch mc. pp. exactorowie oboyga tych podatkow wypłacić, iako nayprędzey, będą powinni. Jch mosciom oycom dominikanom Włodzimirskim, ktorych często consultationibus nostris incommodujemy locum, Deo sacrum, y samych jch mosciow osoby, in vim gratitudinis zł. sto naznaczamy. J. mc. panu Marcinowi Surynowi in vim solaryi za wybieranie podymnego dwoyga, tak iako y drugim collegom jego mosci, złot. dwiescie naznaczamy. Ktore to zgodnie umowiono laudum nasze dla większey pewnosci j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, podpisem ręki stwierdzony, do akt grodzkich Włodzimirskich per oblatam podać zlecilismy. Datt. in loco consultationum nostrorum solito, w kosciele oycow dominikanow, dnia dwunastego septembra, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto. У того лавдумъ подъписъ руки маршалковское в тые слова: Dymitr Hołowinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котороежъ то лавъдумъ, за поданемъ и прозбою вышъ речоное особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятем, до книгъ нинешнихъ естъ вписаное.

Книга грод. Владимір. 1684 г., № 1060, л. 1098, № 183.

LXXXVI.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1688 г.: объ устройствѣ почты; присяга сеймоваго посла.

Osobliwe inszych wojewodztw uważaiąc w tym commodum, ktore u siebie pocztę ordinaryiną maią, przeto, chcąc y w siebie miec takowęż wygodę, uchwalamy na zawsze podobnym że sposobem poczte, ktora aby z Łucka do Zamoscia na wszelkie insze z tamtąd idące expedicye, publiczne y prywatne, z woiewodztwa naszego

kożdego tygodnia odwoziła y, nazad kożdego tygodnia także powracaiąc, w Łucku stawała, na co quote roczną na przyszłym, da Bog, seymiku z czopowego lubo szelężnego podatku umowic będziem powinni y wszystkie circumstancye do poczty należące providebimus... Respectuiąc na suplike pogorzałych żydow Łokackich y niemałe szkody w niektorych budynkach y winnicach, przez nichze poniosłych, podatek szelężny y czopowy na lat cztery, według prawa zachowuiąc, uwalniamy. Potrzebną też in futurum y namowioną ad praesens rothę przysięgi ex communi sensu w tesz laudum, temi napisaną słowy, wpisuiem: Ja, n., przysięgam panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy Swiętey jedynemu, iż ja, będąc obranym posłem, dobro pospolite woiewodztwa mego Wołynskiego promowowac będę o konstytucye woysk w woiewodztwie ante omnia pod starą laską marszałkowską, do niczego nie przystępuiąc; jch mosc panow hetmanow oboyga narodow, ratione stanowisk sądu y satisfakcyey stoiących chorągwi, upomnić się, szkod, od woyska Wilk. Xięst. Litewskiego od roku tysiąc szescset siedmdziesiąt piątego aż dotąd poczynionych, y execucyey prawa, o kommissyey wojewodztwa Wołunskiego napisanego, popierac nie opuszczę; o prawo względem consystencyey, na potym aby w dobrach ziemskich tego wojewodztwa nigdy niebywały, usiłowac y starac się będę; corrupcyą żadną albo obietnicą oney in futurum, ani iakowę boiaznię wodzic się mam; po przywiedzeniu zas do skutku praw naszego wojewodztwa y satysfakcyey bonum publicum całey Rzeczypospolitey bez prywat własnych tractowac będę, na seymie od początku do konkluzyey, wyiąwszy verum infirmitatem et praegnantem legalitatem, rezydowac będę; tak mi, Panie Boże, dopomoż y męka Jego swięta...

Книга грод. Луцкая 1688 г., № 2216, л. 14, № 9.

LXXXVII.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1688 г. О недозволеніи устраивать слободы. О запрещеніи частнымъ лицамъ отягощать торговлю налогами. Жалобы на своеволіе козаковъ. Объ оказаніи льготъ духовенству. Объ индигенатѣ. Объ оказаніи поддержки разворившемуся еврею Израилю Маркевичу.

Słobody, ad repressionem dobr szlacheckich wymyslone per haeredes et possessores w naszym wojewodztwie, iako to: Korczyk, miasteczko w powiecie Krzemienieckim, Połonne Wielkie y insze wszelkie, aby były zniesione per legem... Lubo dawne prawa o mytach y cłach napisane są, iednak iż niektorzy panowie possessorowie y w miastach legibus abutuntur, poddannych naszych extorsyami od wozow zbytnie przez arendarzow swoich depactuią y dla prywat swoich miary cechowaney wydawac potrzebuiącym zakazuią y, przeszkadzaiąc wendycyey zboża obywatelom wojewodztwa naszego u portu Bugowego we wsiach, kupcom Gdanskim wymyslne akcye do trybunału koronnego intentuią; inni zas celnicy wodni statki szlacheckie niezwyczaynemi exakcyami opprymuią.. Przeto, obviando publico incommodo wojewodztwa naszego, przyłożą starania jch mc. panowie posłowie nasi, aby wszystkie prawa contra injustos teloneorum exactores et temere litigantes reassumowane były, a wina dwoch tysięcy grzywien podwyzszono ad instantiam cujusvis nobilis w trybunale koronnym... O podobnei prawo na wymyslaiących po goscincach myta prywatne, sine consensu Reipublicae aggrawuiących podwody własne szlacheckie, jch mosc panowie poslowie nasi starac się będą... Kozakow nieznosna licentia w Kijowskim y Bracławskim wojewodztwach na hibernowaniu, także y w wojewodztwie naszym, za przechodzeniem onych dzieiąca się, ponieważ terret nos, dla tego urgentissime zwinienie ich wszystkich, ut abdicentur a servitio Reipublicae, proponent jch mosc panowie posłowie ordinibus regni... Dobra duchowne tam latini, quam graeci ritus, w ziemskich dobrach fundowane, immunitatibus terrestribus szczycęce się, żeby do

żadnych nie były pociągane ullatenus żołnierskich ciężarow, iako to wydawania hiberny y consistentij in praejudicium haeredum et immunitatis bonorum terrestrium. Także y mieysca, Bogu poswięcone et magnis impensis na chwalę Jego swiętą pobożnych fundatorow erigowane, aby in levipendium et illusionem nieprzychodziły, poganom y małowiernym ludziom nic nie iest słusznieyszego, przeto, justam compassionem maiąc nad bazyliką w zamku Ostrogskim cerkwie zamkowey, nie tylko ad ultimam ruinam, ale też na posmiewisko wielkie przychodzącey, serio ich mosc panowie posłowie, albo reparationem iey, albo przynaimniey żeby była cale zamurowana, urgebunt. Dobra Rzeczypospolitey duchowienstwa ritus graeci, unitorum et disunitorum, generaliter w Koronie Polskiey, wszystkie, ciągnieniem woysk oboyga narodow cale spustoszałe y hiberny płaceniem na zbyt przeładowane, consystencyami ustawicznemi zciemiężone, a osobliwie władyctwo Włodzimirskie y Łuckie, nadto kilką tysiący złotych polskich hiberny do skarbu wnoszeniem do szczętu zdeżelowane, aby ad proportionem dymow, albo moderamine Rzeczypospolitey clementiore hiberne wnosiły, jch mosc panowie posłowie nasi activitate sua curabunt. Kaplani też uniti ritus graeci, iako et disunitorum, iako ustawiczni bogomodlcy, a poddanych niemaiący, tak w Koronie Polskiey, iako y w W. X. L., z domami swoiemi aby omni onere militari wolni byli, reassumuiąc wszystkie eo nomine piersze constytucye y rigorem militaris disciplinae założyc super excessivos et extorsivos oboyga narodow ludzi, jch mc. panowie posłowie nasi instabunt. Jego mosci x. Małachowskiego, episkopa Przemyskiego, unita, wielka aegestas moveat jch mosciow panow posłow do zalecenia go jego kr. mosci pana naszego miłosciwego respektow. Episkopia Łucka aby więcey nietrudniła obrad woiewodztwa naszego, subjicient jch mosc. panowie posłowie nasi moderamini finali authoritatis jego kr. mosci pana naszego miłosciwego. Jura et privilegia bractwa Łuckiego ritus graeci, kędy pii manes wielu przodkow naszych requiescunt, aby per novellam legem reassumowane y potwierdzone były, urgentissimam jch mc. panom naszym zlecamy in-

stantiam... Do indiginatu j. me. pana Salomona Konstantego, komesa Syrijskiego, razy kilka w legacyey od Rzeczypospolitey do Persyey iezdżącego, per quam optimis instantijs do tego kleynotu y szlacheckiey praerogatywy jch mc. panowie posłowie nasi instabunt... Że też uniquiquae tribuere, quod suum est, naypierwsza iest własnosc sprawiedliwosci, dla tego, maiąc słuszne politowanie nad niewiernego Izraela Markiewicza, żyda, mieszczanina Włodzimirskiego, ubostwem, do ktorego przywiedziony iest przez zabranie towarow jego własnych od kupcow Zadniperskich, na ktorych dekretem tribunalskim koronnym Lubelskim summę szescdziesiąt tysięcy złotych polskich ma przysądzono, doysc iey dotąd iednak ob suam summam miseriam et paupertatem niemoże, przeto instabunt usilnie jch mosc panowie posłowie nasi ad Rempublicam, aby tak iawney krzywdzie iego y dekret trybunalski przez constytucyą approbowany był et executionis media efficatia subministrentur...

Книга грод. Луцк. 1688 г., № 2216, л. 19 на об., № 10.

LXXXVIII.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Гродненскій сеймъ, назначенный на 27 января 1688 г. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О подтвержденіи прежнихъ постановленій, касающихся военной дисциплины. О выселеніи козаковъ изъ предѣловъ Брацлавскаго воеводства. О недозволеніи не дворянамъ занимать какія либо должности. О недозволеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ участвовать въ разборѣ одного и того же дѣла въ судахъ разныхъ инстанцій. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ изъ Владиміра въ Овручъ. О дозволеніи дворянамъ преслѣдовать духовныхъ лицъ свѣтскимъ судомъ. О преданіи суду сенаторовъ духовнаго сенатора, ведущаго тайную переписку съ иноземцами. Объ ограниченіи числа депутатовъ отъ духовенства въ трибуналахъ. Объ уменьшеніи податей, слѣдуемыхъ съ разоренныхъ имѣній православнаго духовенства. Объ освобожденіи жилищъ православнаго духовенства отъ военнаго постоя. О подтвержденіи прежнихъ правъ и привиллегій православной

церкви. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ въ Луцкъ Объ оказаніи помощи заднѣпровскимъ изгнанникамъ. О снятіи отчета съ военныхъ коммиссаровъ въ расходованіи суммъ, присланныхъ отъ Московскаго царя и папы. О недозволеніи устраивать новыя слободы О приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ.

Року тысеча шестсотъ осмъдесятъ семого, месеца декабра семнадцатого дня.

На уряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Іозефомъ Михаломъ Кграбовъскимъ, наместникомъ бургграбства и замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. pan Alexander Zabokrzycki, czesnik y marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodstwa Bracławskiego, jnstrukcią jch mc. pp. posłow, na seym Grodzinski, w roku teraznicyszym, na mieyscu zwykłym, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, daną et unanimi voce postanowioną, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukcya jch mc. panom: Michałowi Kordyszowi, podczaszemu Bracławskiemu, Dymitrowi na Zabokrzykach Zabokrzyckiemu, podczaszemu Wiłkomirskiemu, podwoiewodzemu generału wojewodztwa Kiiowskiego, Teodorowi Krasnosielskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Alexandrowi na Smykowie Zabokrzyckiemu, czesnikowi wojewodztwa Bracławskiego, posłom na seym walny szescioniedzielny, w Grodnie roku przyszłego, tysiąc szescset osmdziesiątego osmego, dnia dwudziestego siodmego januarii przypadający, od woiewodztwa Bracławskiego zgodnie obranym, dana we Włodzimirzu, in loco solito consultationum tegoż wojewodztwa, to iest, w kosciele dominikanskim, na seymiku przedseymowym dnia szesnastego decembris w roku tysiąc szescset osmdziesiątym siodmym. Za znaczne dzieła życzliwe et pias regnantium mentis wdzięcznosci oddawa hecatombe wojewodztwo Bracławskie przez jch mosc pp. posłow swoich j. kr. mosci panu n. m. tym affectem, iako synowie oycu, poddani panu ze

zycie powinni temu, ktory bussurmanskie nietrzymają więży, brachium excelsum j. kr. mc. pana n. m. protexit. Zapisał sobie j. kr. mość na persiach synowskich vota, ktore supremo numini życzliwe promunt, ut aeternet optimus princeps, y cokolwiek przeszła per saecula in principum moribus abolevit wolność polska, to wszystko w sobie j. kr. mość nietylko auguratur, ale też in momentis prawie horarum odbiera felicem regnantium seriem Piasta, zwycięstw Bołesława, miłość y życzliwosc oycowską Kazimierza; szczęsliwe widziemy wieku, lacte et melle fluentis, temporum Zygmunta Trzeciego, kiedy ad paritatem j. kr. mc. pana n. m. szczęsliwe panowanie w tak dalece przyszłą, iż bezpiecznie mowic się może dignus uterque, sed dignior alter, bo cokolwiek charissimum w oczach jego panskich na to pro salute immolat populorum zdrowie j. kr. mc. pana n. m. nayiasnieyszego krolewicza, jego mc. Jakuba, syna swego naymilszego, ktoremu osobliwe jch mc. pp. posłowie nasi za podniesione prace, fatigi et mille pericula oddadzą dzięki, y ten wyryty na sercach civium ogłoszą charakter, że semper honus laudesque ejus manebunt. Niezfatigowane et cum fatis et periculis luctans zdrowie jas. wielmożnych jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow zatrymało molem malorum, y niedało obruere, iako moribus antiquis et viris res Romana stetit, tak oyczyzna nasza przezornoscią, odwagą, męstwem sarta tectaque manet, słusznie tedy należytą jch mc. panom hetmanom woiewodztwo nasze w sercach swoich pandit recondendo in abdito ich należytą wdzięczność. Nie tayne są całey oyczyznie odważne przez lat dwadziescia w woysku mężnie strowione wielmożnego j. mc. pana Konta de Maliny merita, ktore debita gratitudine compensando jego mosci, lubo ad splendorem wysokiego urodzenia domu j. mosci nietrzeba addere lumen, bo sam przez się wysoce iasnieje, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby jego mc. do indigenatu oyczyzny naszey był przypuszczony. Przyznawa woiewodztwo nasze y w tym oycowskie j. kr. mc. pana n. m. pieczałowanie, kiedy ardenti między powagę trybunału przeszłego Radomskiego y skarbu koronnego, z iedney, a prowincyą ziem Pruskich, z drugiey strony,

zawziętosci, tak wielkich niebez szkody Rzeczypospolitey flammae w jnstrukcyi, na seymik nasz teraznieyszy przysłaney, occurrere miłosciwie pollicetur y panską swą w to studiosissime interponere osobę, więc sollicitissime zlecamy o toż z j. kr. mc. panem n. m. y całą Rzecząpospolitą zaraz post felicem inaugurationem seymu peculialiter w nim, zeby jch mc. pp. rotmistrze y insi officerowie chorągwi swoich ad cujusvis injurati instantiam inter causas militares w trybunale odpowiadali y amnistia, tak o przeszłe, iako in futurum, ieżeliby się dziac miały w dobrach ziemskich violentie y szkody jch mc. panom woyskowym, żeby nie siłą ani exemptami delicta sua jch mc. pp. woyskowi protegere mogli in causis civilibus, chyba szczegolnie in causis personalibus, zeby zas conniventia dissolutae licentiae militari jch mc. pp. hetmanow woysk oboyga narodow niedawała protectiey, instabunt jch mc. pp. posłowie urgentissime o reassumptią wszystkich dawnieyszych de disciplina militari constitutiy y o to, aby jch mc. pp. hetmani, in casu hoc actionis woysk w dobrach ziemskich wojewodztwa naszego, generału mandatem ad cujusvis injuriati instantiam za pozwami na seymie odpowiadali, także w trybunale koronnym z regestru tegoż causarum militarium, iakoż y teraz, w consistentiey w dobrach ziemskich, woyska koronne y Litewskie praevia satisfactione za szkody, poczynione haeredibus et posessoribus, aby zaraz instantanee ordynansami jch mc. pp. hetmanow sprowadzone były, ante omnia jch mosc pp. posłowie instantissime urgebunt, aby też, cum periculo seymu zerwania, sub quem rigorem teraz jch mc. pp. hetmani, in casu niesprowadzienia woyska z dobr ziemskich, podpadac powinni będą. Summy zas te, ktore cum injuria wojewodztwa generału naszego quotannis za consistentie po szesciudziesiąt tysięcy złotych przez constitutią seymu przeszłego naznaczone są y dochodzic injuratos powinne było, ponieważ nec obolus iis ex injuriatis w woiewodztwach naszych dostał się, przeto sedulo jch mc. pp. posłowie nasi inquirent cum Republica, aby te pieniądze in privatum commodum nieobrocili się, ale publicae subsint necessitati. Sentire mala sua woiewodztwo Brac-

ławskie niemoże sine doloris acerbitate, jch mc. panom posłom zleca, aby cum ordinibus Rzeczypospolitey znosic się upraszali j. kr. mość, aby kozakow, stultam fecem plebis z dobr naszych ziemskich wyrugował, uniwersałami swemi umocował. Nieżałujemy za dostoienstwo j. kr. mosci zdrowia, życia, niech zgrybiałym na wygnaniu, kiedy iuż attigerunt tempora vitae, morti eat in tutum, aby na oyczyznym szlachcie festas morti reponant vires; iako naypilniey jch mc. p. posłom zlecamy, serio urgere, aby Niemirow od Mohiły wolen był, y praesidium mieyscu tam temu adaequatum cum omnibus sufficientibus, aby Rzeczpospolita obmysliła pod szczęsliwym j. kr. mosci panowaniem, aby justitia et pietas sub justo et pio principe non exulet et redeat viris, usilnie jch mc. pp. posłowie nasi instabunt. Zeby, cokolwiek ex orbitu legum wypadło, swoję reżę wniść mogło, co ze oportunitatem temporis potrzebuje, przeto jch mc. pp. posłowie nasi o seym exorbitantiarum extraordynaryiny, aby infra futurum biennium był złożony, domowią się teraz, hoc per legem cavendo, aby plebaei urzędow grodzkich y ziemskich, żadnych by też naymnieyszych, et in quovis subselio regni nie byli, przez co in levipendium idzie quaesita multo sanguine ordinum regni osobliwie equestris status gloria et fortuna. A że declinans seculum iest ferax ultionum, ponieważ więcey trybunały koronne więcey agentow, a niżeli chorągwie okrywają żołnierzow, a potym na urżędy grodzkie promowują się, non deserendo palestram tribunalitiam, przez co szlachcie nieznosna bywa aggravatia, kiedy inperpositae prosecutionis do trybunału samiż procuratores bywac zwykli judicantes, cavant tedy per legem, aby causidici nisi post abrenuntiationem curiae tribunalitiae na urzędy sądowe wstępowali, co similem paritatem pociągca za sobą powinno, aby żaden z urzędnikow, tak ziemskich, iako y grodzkich sądowych. na trybunał, kiedy wojewodztwo te, ktorego sądzenie przypada, ob depressionem nobilitatis et tuitionem suae sententiae do roku niebyli. Pochodzi zatem niemnieysze inconveniens y to, iż jch mc. pp. urzędnicy ziemscy y grodzcy ad libitum privatorum z wojewodztw do generału naszego, ktory iako osobliwym sta-

tutem Wołynskim sądzic się, tak też ziemskie y grodzkie urzędy własne mając arbitros suae legis alienigena, ze odtąd niemiał legem, jch mc. pp. posłowie nasi procurabunt. Generał województwa Kiiowskiego ponieważ tak z naszym województwem złączony iest, że aequa et mala ponosic spolnie musimy, tedy zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby, wzgadzaiąc ubogim braciey, tak daleko ex laribus suis mil kilkadziesiąt do Włodzimirza na seymiki nie przeieżdżaiąc się, w Owruczu, iako in securiori od nieprzyjaciela loco, odprawowane ab hinc były wszelkie consultacye, za ktorym to województwem Kiiowskim, od woyska Wiel. X. Lit. y kozakow consistencyami ustawicznemi uciążonym, przez lata przeszłe usque ad praesens, usilnie jch mc. pp. posłowie nasi instabunt apud Rempublicam u jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow, żeby instantanee locowane w dobrach ziemskich na hybernowanie teraz chorągwie ad bona regalia z nich ordynansami sprowadzone byli. Ponieważ duchowienstwo ex privillegio characteris sacerdotalis, że do żadnego sądu bydz pociągani swieckiego niemogą, multa nie tylko illicita, ale etiam prohibita praesumunt tak w trybunałach, iako y konsystoriach swoich, indebite stan szlachecki opprimując, y ostrem piorem honor wielkich ludzi opisuią, a nawet tak freti characteris sui authoritate etiam ad violentias inferendas rzucaią się, instabunt serio jch mc. pp. posłowie, aby ineat Respublica modum, iakoby stan duchowny inter cancellos modestiae chował się, y aby szlachcic o krzywdę swoję xiędza pozwac mogł do trybunału y judicium mixti fori deliquentem karało, ponieważ nigdy szlachcic sprawiedliwosci w ich konsistorzach doisc niemoże. A jesliby senator ktory duchowny, quod Deus avertat, miał się wdac w iaką szkodliwą oyczyznie cum exoticis correspondencyą, a tego mu dowiedziono dokumentami było, aby był od senatorow, tak duchownego, iako też y swieckiego stanu, iako senator oyczyznie szkodliwy, karany. Takoż duchowienstwa że nad opis prawa pospolitego w trybunale koronnym coraz deputatow augetur numerus, y pod regestr aryanski, przeciwko constituciey seymu przeszłego wyrazney, causas civilissi-

mas podciągaią, tedy instantissime przytym jch mc. pp. posłowie nasi mają stanąc, iakoby et numerus duchownych deputatow nad dawnego quotę nie był większy w trybunale y regestr aryanski, iako szkodliwy statui nobilitatis, był zniesiony, także judicata y condemnaty tego regestru w trybunale in causis arianismum non importantibus stałe et in quocunque gradu juris zawisle, ut nullitati subsint. Także, przez regestra compositi judicii, aby nobilitas, iako dotąd, więcey od duchwienstwa niebyło aggrawowania, inibunt jch mc. pp. posłowie cum tota Republica quam optimos modos. Dobra Rzeczypospolitey duchowienstwa ritus graeci, generaliter w Koronie Polskiey, wszystkie ciągnieniem woysk oboyga narodow cale spustoszałe, hyberny płaceniem na zbyt przeładowane, consistencyami ustawicznemi sciemiężone, a osobliwie władyctwo Włodyimirskie y Łuckie do szczętu sdesolowane, aby ad proportionem dymow albo moderamine Rzeczypospolitey clementioris hiberne wnosili, jch mc. pp. posłowie nasi activitate sua instantissime curabunt. Takze kapłani ritus graeci, iako ustawiczni bogomodlcy, a poddannych niemający, tak w Koronie Polskiey, iako Xięs. Lit., z domami swoimi ab omni onere militari wolni byli, reassumuiąc eo nomine wszystkie pierwsze constitucye y rigorem militaris disciplinae założyc super excessivos et extorsivos oboyga narodow ludzi woyskowych jch mc. pp. posłowie instabunt. Nadto iednak osobliwie privillegia diplomata y wszystkie actus publici ritui graeco, nie w uniey będącemu, aby per legem novellam podtwierdzone były, a zas constitucya, eundem ritum afficiens, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo na seymie postanowiona, aby zniesiona była, sedulo jch mc. pp. posłowie nasi enitentur apud totam Rempublicam. Uwazaiąc summam incommodum braci naszey odległosci zieżdzenia się do Włodzimirza ad consultationes publicas, niemniey scisłość mieysca przez ustawiczne ognie, we Włodzimirzu panuiące, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby j. kr. mc. y Rzeczypospolitey o przeniesienie seymikow naszych do miasta j. kr. mosci Łucka, do kosciołа jch mc. oycow dominikanow Łuckich, pilnie postarali się. A ponieważ

dobra za Dnieprem wojewodztwa Kiiowskiego obywatelow dziedziczne oddane przez traktaty, a dobr od j. kr. mosci y całey Rzczypospolitey pro reclinatoriis conferowanych Krosnenskiego starostwa partikularzem hucusque niemogą, oprocz dla remiss z trybunału na seym y za dworem odesłano y processow do executiey przywiesc ob paupertatem niemogą, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby decisio całey Rzeczypospolijcy exules Zadnieprscy przez constitucyą y do possesiey dobr przyszli. A condemnaty, ktore in evasione od jch mc. pp. Nieborowskich y Rogalskiego otrzymane na exulach, aby zniesione y skassowane były. Wniesione były summy, tak od carow jch mosciow Moskiewskich, jako oyca swiętego, y inne skarby Rzeczypospolitey zostające, iako y wydane, inquirent serio jch mc. pp. posłowie nasi y skuteczną racyą jch mc. panom commisarzom, temiż sumami szafuiących, in facie Reipublicae diligentissime inquirent. Largitie zas woysku j. kr. mosci ordinowane depactatie rycerstwu sub praetextu donatyw jch mc. pp. posłowie nasi j. kr. mc. Rzeczypospolitey recommendabunt. Słobody wszelkie w wojewodztwach generała naszego, a mianowicie, w Wołynskim wojewodztwie Korczyk miasteczko, na pograniczu osiadające, iako wielkie redolet periculum przez swawolę gromadzącego się tam chłopstwa, aby byli zniesione, urgebunt jch mc. pp. posłowie. Uważaiąc przytym collaviem materiorum na przyszłym seymie, et obviam do diffidentiis, ieżeli się tak inszym wojewodztwom będzie zdało, injungimus jch mc. panom posłom naszym, aby dobry przykład do confidentiey dając, przysięgę, niedawno practicata methodo, jch mc. panom posłom wszystkim proponowali y sami ią wykonali, to specialissime zalecając jch mosciom, aby rem, pro exigentia, nietylko particulariter wojewodztwa naszego, ale też universaliter całego generału naszego, occurrentem, quam integerrime tractowali y do jnstructiey generału wojewodztwa naszego stosowali się. Naywiększą karę zaciąga na wszelkie panstwa vis sanguinis, in terram effusi, kiedy bez pomsty y prawu dosyć uczynienia datur reis venia, co osobliwie w tych leciech, ze się zagesciłą przez relaxacyą wieży in causis ho-

micidiorum od trybunału, tedy provideant jch mc. pp. posłowie nasi, legi publicae aby się dosyc sine conniventia działo. Publica in caeteris fidei, honori, activitati et conscientiae jch mc. panow posłow naszych poruczywszy inter privatorum desideria, kiedy województwa naszego nietylko ex avita familia sua, ale też in persona in toga et sago, słusznie w sercach naszych jas. wiem. j. mc. p. Stefan Konstanty Piasoczynski, wojewoda Smolenski, pierwsze bierze mieysce, usilną do majestatu j. kr. mc. y całey Rzeczypospolitey od nas pro lat ex antlatis laboribus, przez jch mc. panow posłow naszych meretur instantią, aby jch mc. tanta merita przeciwko całey oyczyznie w łasce panskiey y należnych Rzeczypespolitey respektach non sterilescant. Dzieie się y w tym wielkie praejudicium województwom koronnym, gdy szlachta polska przez litewskie pozwy, in regno wyniesione, do Litwy evocatur, y executiami urzędow litewskich aggravatur, w czym deposuit nam swoy żal j. mc. p. hrabia Krasicki, ejusmodi injuriam passus od j. mc. pana Dalskiego, marszałka nadwornego W. X. Lit., ktory in negotio ullo, o jędnę pretendowane przechwałkę na woznego, nietylko j. mc. p. Krasickiego evocatorie w Pinsku, aggravavit, ale go też kryminałami wielkiemi ultra materiam causae praetensae injurissime opisał. Co że iest evocatio et exorbitans wielkie, przeto włożą się w to jch mc. pp. posłowie, aby taki processus nullitatis declaretur, ktory ipso jure est nullus, y zeby była debita ratione ejusmodi indebiti processus animadversio, a na prokuratora, ktory iest tego authorem, jednego diffidenta poena exemplas, a zeby j. mc. p. hrabia ex auctoratu suo w sprawie z tymże j. mc. panem marszałkiem skutec ną obniosł sprawiedliwość, instabunt jch mc. pp. posłowie do krola j. mc. y jch mc. pp. pieczętarzow W. X. Lit. Za starostwo Dolinskie, jch mc. panom Krasickim odjęte, żeby województwo pro restitutione summy niebyło molestowane, starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby to starostwo redeat in posessionem jch mosciow in extenuationem summy, albo żeby summa wyliczona była per modernum posessorem tegoż j. mc. pana hrabi Krasickiego laesionis iakie z kura-

toriey, na rodzicu j. mc. p. hrabi ad mala narrata otrzymaney, j. mc. pan hrabia deducet, w tych juvabunt go jch mc. pp. posłowie nasi in ordine ad justitiam y włożą się go j. kr. mc. y całey Rzeczypospolitey. Znaczne ukrzywdzenie nadzwyczay żołnierskiey strzemięzliwosci oppressye niemniey wniesiono od j. mc. p. Wacława Konstantego Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, sędziego grodzkiego generału województwa Kiiowskiego, zasłużonego w całey Rzeczypospolitey, concivis nostri, iako unus osobliwą zbudza ruinę majętnosci j. mosci od chorągwie jas. wielm. j. mc. p. marszałka nadwornego W. X. Lit. y drugiey chorągwi jas. wielm. j. mc. p. kasztelana Witepskiego compassyą, tak niemniey daje pochop zalecenia jch mc. pp. posłom naszym, aby pro innata dexteritate sua gorącą wniesli za j. moscią do j. kr. mc. y całey Rzeczypospolitey instantią, iakowey w krzywdach swoich skuteznej przy sprawiedliwosci injuriatis przez sąd j. mc. p. wojewody Wilenskiego satisfactią. Powtornym uciemiężonym stanowiskiem przez j. mc. p. Jesmunta, regimentarza woysk W. X. Lit., parti włosci Norzynskiey j. mc. p. Dimitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wilkomirskiego, podwojewodzego generału województwa Kiiowskiego, w województwie Kiiowskim leżącey, że nas nietylko promovet, ale deterret przez zemstę na poddanych j. mosci Norzynskich o czynienie w sądzie j. mc. p. wojewody Wilenskiego y otrzymanie dekretu na j. mosci przez j. mc. pana podczaszego Wiłkomirskiego o pierwsze szkody, w czym nietylko że coraz znacznieysze ponosi krzywdy y oppressye, ale też nas samych do osobliwey tak zasłużonego człowieka compassiey wniesieniu gorącey za jch mc. pp. posłow naszych instantiey commonet, o to jch mc. pp. posłowie nasi specialissime starac się będą, aby j. mc. w tak wielkich krzywdach sufficienter odniosł satisfactią. Widząc ex omni parte circumdatum mereri brata naszego urodzonego j. mc. p. Bartłomieja Rozniatowskiego, łowczego Żytomirskiego, ktory podczas woyny Tureckiey pod Chociniem wojujących na usłudze Rzeczypospolitey od j. kr. mc. pana n. m., rodzonego brata, rotmistrza j. kr. mosci, y syna

swego, towarzysza teyże chorągwie, gloriosa marte salutem patriae vindicantem, ledwie vitam propriam ieszcze dotąd uchowawszy, utracił, y sam, przez czas niemały, wziąwszy po bracie chorągiew, takowąż przysługę ochoczą oyczyznie pełnił, przez co nietylko tak wielką poniosł stratę, ale też y substantią notabilem straciwszy partem, żadney nagrody y własnych zasług za cwierć Chocimską, krwawie zahorowanych, od wojewodztwa Podlaskiego a ziemi Mielnickiey na assygnatią, ktora dotąd oschła, nieodebrał, a teraz do znaczney przyszedł ruiny, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci pana n. miłosc. y Rzeczypospolitey, aby upadłemu substantiey ziemianinowi z należytey clementiey benignam chciał porrigere dexteram, ponieważ urodzony pan Jan Biergielewicz, horodniczy Czernihowski, iako exul z dobr wojewodztwa Czernihowskiego, niemaiąc mieć żadnego sposobu recuperowania syna swego z niewoli nieprzyiacielskiey, pod czas expedyciey Żwanieckiey wziętego, instabunt jch mc. pp. posłowie do j. kr. mc. y Rzeczypospolitey, aby wspomniany więzien aut per satisfactionem okupu, albo też przez zamian tatara iakiego, był eliberowany. Desiderium j. mc. p. Franciszka Potockiego, starosty Owruckiego, osobliwie zalecic mają jch mc. pp. posłowie nasi, aby znaczne krzywdy, naiazdy, violentie y oppressye w dobrach j. mosci zamku Wielednickiego przez nasłanie y najazd companiey chorągwi j. mc. pana Litawy, strażnika polnego W. X. Lit., od krzywdzących należyte według słusznosci otrzymał ukontentowanie; osobliwą wniesc mają instantię jch mc. pp. posłowie nasi za chorągwią pancerną jas. wiel. j. mc. p. wojewody Krakowskiego, aby w zasługach swoich y krwawie zapracowanych przez nie, affekt nieprzyiaznych ludzi, przez cwierci kilkanascie zatrzymanych, skuteczną y nieodwłoczną od wojewodztwa Sandomirskiego mieć mieli satisfactyą. J. mc. pana Stefana Wolinskiego godney pamięci swiadczone Rzeczypospolitey merita, wzbudzają w nas braci do ochoczey instantiey za successorami j. mosci, ktorzy moribus et vestigiis paternis mogą y chcą prodesse Reipublice obsequiis, iakoż osobliwe j. mc. pana Michała Wolinskiego

optima indoles et bello spectata bene sperare jubet, przeto jch mc. pp. posłowie nasi osobliwemu respektowi j. kr. mc. y całey Rzeczypospolitey ad gratitudines recomendować mają. Querulam vocem in medio nostri w praetensiach swoich j. mc. p. Theodora Niemierzyca jch mc. pp. posłowie j. kr. mosci y całey Rzeczypospolitey osobliwie zaleciły y skutecznie interessa j. mc. insinuowali. Impostura od wdzierających się in titulum cleynotu y honoru szlacheckiego, że saepissima multa manet w sądach trybunalskich, dla tego caveatur lege publica, żeby taki każdy plenam deductionem ex genealogia ex dispositionibus domus wywodu słusznego niemający, lubo y inquisitia z trybunału koronnego nakazana była y cognominis ejusdem braci naszey, szlachtą prawdziwą będąc, za swego krewnego przyznawali, tedy, iako sam impostor, tak y niesłusznie, według prawa dawnego, przyimujący go za krewnego swego, poenis legum et infamiae perpetuae karani aby byli. Studiosissime jch mc. pp. posłowie starac się będą y prawa dawnieysze de skartabellis plebaeis et aliis sine charactere nobilitatis impostoribus, aby reassumowane byli, także y szlachta, przeszłym seymem nobilitowana, ponieważ tymże seymem prawu postanowionemu, na siebie ferowanemu, nie dosyc uczyniła, instent ad Rempublicam jch mc. pp. posłowie nasi, iako by et praeterita in personis suis nietylko in aere wypełnili, ale też in futurum pełnic ją daley pro necessitate publica pełnio adigantur, dla czego y commisarzow aby cała Rzeczpospolita obrała y przeszli reddant rationem jch mosciom do tego destinowani. Licznieyszemi zas punctami obrad publicznych, nietamując caetera desideria nostra probatae fidei, authoritati et dexteritati jch mc. pp. posłow naszych, quam sufficientissime cum plenaria tractandi et retractandi potestate, committimus, cokolwiek czas okazya y dobro pospolite persuadowac będzie, ktorych jch mosciow fide et conscientia obligamus, ut ineant modos consilia utilia Reipublicae ex re et occasione nata. Tę zas instrukcyą naszę, sit validior, j. mc. panu marszałkowi koła naszego podpisac y do akt podac zlecilismy. Datt. we Włodzimirzu, mense, die, anno, ut supra. А у тое инструкъцией

подпис его мил. пана маршалка кола рицерьского теми слови: Alexander Zabokrzycki, czesnik y marszałek na tenczas koła rycerskiego województwa Bracławckiego, m. pr. Которая то инструкция, за поданем мянованой особы подаючой, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ гродскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга грод. Владимір. 1688 г., № 1063, л. 1370 на об., № 374.

LXXXIX.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ коронному и Литовскому гетманамъ, отъ 29 мая 1688 г. Жалобы на своевольства козаковъ.

Року тысеча шестсотъ осмдесятъ осмого, месеца мая двадцетъ девятого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Михаломъ з Лубенца Лубенецкимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, stanowszy personaliter, wielm. j. mc. p. Theodor z Czerniechowa na Horoszkach Niemirzycz, marszałek koła rycerskiego województwa Kiiowskiego, jnstruktią tegoż województwa, za uniwersałem j. kr. mosci, do Włodzimirza, in loco salito, anno praesenti, millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo, dnia dwudziestego dziwiątego mai, od braci wszystkich obywetelow województwa Kiiowskiego zgromadzonych się y zgodnie z między siebie jch mc. pp. posłom obranym, do jas. wielm. panow hetmanow Wiel. X. Lit. w pewney rzeczy daną, z podpisem ręki swey marszałkowskiey, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Jnstrukcya do jas. wielm. j. mc. p. Stanisława Jana na Jabłonowie Jabłonowskiego, wojewody ziem Ruskich, hetmana wieik. koron., Burkiego, Białocerkiewskiego, Snieckiego, Bohusławskiego, Janowskiego, Korsunskiego starosty, także do jas. wielm.

j. mc. p. Kazimirza Jana Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego Wiel. X. Lit., jch mc. panom posłom do wojewodztwa Kiiowskiego na seymiku pro die vigesima nono maij anni praesenti millesimi sexcentesimi octuagesimi octavi, za uniwersałem j. kr. mc., we Włodzimirzu, in loco salito, w kosciele oycow dominikanow, obranym, to jest: j. mc. p. Remianowi Surynowi, stolnikowi Żytomirskiemu, j. mc. p. Janowi Horainowi, podczaszemu Parnawskiemu, j. mc. p. Stephanowi Skuratowskiemu, piasarzowi grodzkiemu Żytomirskiemu, j. mc. p. Piotrowi Ilinskiemu, dana. Naprzod uniżenie dziękowac będą jch mc. pp. posłowie tak jas wielm. j. mc. p. wojewodzie Ruskiemu hetmanowi wielkiemu koronnemu, za czułość j. mc. naszego wielce miłosciwego pana, ktorą ma koło dobra publica, tak w dziełach wojennych, iako też in rebus status, ktorego pana miłość ku oyczyznie przywodżi co rok tantes w companiach tolerare labores, ktory maturo consilio, vel aspero rerum tractu, est momenta. Należy tudzież y jas. wielm. j. mc. panu wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu Wiel. X. Lit., przyznanie wieikiey w Rzeczypospolitey y u postronnych narodow hetmanskiey sławy, ktory, wespoł z jas. wielm. j. mc. panem hetmanem wielkim koronnym, jako dwa Rzeczypospolitey scipiendae excubantes, za oyczyzne omnifortunum procurat hora (?). Upraszac przytym jch mc. pp. posłowie będą jas. wielm. j. mc. p. wojewodę Ruskiego, naszego wielce miłosciwego pana, aby iako y wodz wielki y, na tak wysokim in curiali ad custodiam legum posadzony mieyscu, senator, powagą swoją sprawić raczył, żeby novella o locatiey w Ukrainie kozakow constitutią propriam sorciatur animam, to iest legis executionem. Nic bowiem nad to ciższego, iako od własnych obrancow swoich ponosić hostilia, wymowić tego niepodobna, iako wielką cierpi przez tych kozakow wojewodztwo ruinę, nietylko bowiem, powracając z companiey, do szesciu y więccy niedziel ustanowić się niechcą, ale setniami od mieysca do mieysca przechodząc się, iedni drugich z lepszego chleba wyganiając, ludzi biją, ro ganiają, a sami w gumnach y chałupach ich gospodarują. Jeszcze to mało, po Słucz od Wołynia, a po Uszą

rzekę od xięstwa Litewskiego czynią sobie granice, posłuszeństwo poddannych od panow y podstaroscich onych odbierając, a interea prona chłopow tamecznych ingenia do buntow excitant, po lasach y goscincach exercent latrocinia. Nietylko tedy nasze wojewodztwo dla tak wielkiey swawoli tych swoich ystie praesidiariorum, przez ktorych ipso morbo gravius est remedium, ale y tego obawiac się trzeba, żeby ta neglecta scintilla niebyła, kiedy dawnym zwyczajem przyczyną do wielkiego w oyczyznie incendium. Żeby tedy ta locatia mogła bydz tego lata, sollicite o to jch mc. pp. posłowie upraszac będą, a interea oznaczą tymże kozakom gdzie indziey na zimę chleba, a na ich mieysce na Polesiu cudzoziemskiego albo polskiego zaciągu, w Żytomirzu albo gdzie indziey lokowac praesidium, tak uczyni jego mość, nasz miłosciwy pan, prawu y słusznosci dosyc, tudzież ab ultimo vindicabit wojewodztwo interitu. Uniosłszy przy tym jch mc. pp. posłowie uniżoną y usilną instantią za dobrami Poleskiemi benemerentis w oyczyznie domus jch mc. pp. Niemierzyczow, a osobliwie za dobrami na Polesiu funditus spustoszonemi j. mc. p. Niemierzycza, podkomorzyca Kiiowskiego, marszałka ad praesens koła naszego, w ktorego dobrach prawie stolice uczynili sobie kozacy. Także jas. wielm. j. mc. p. hetmana wielkiego Wiel. X. Lit. upraszać jch mc. pp. posłowie będą, aby j. mc. na przyszłą da Bog zimę nieraczył lokowac woysko na Polesiu Kiiowskim, gdyż pewnie musiało by się funditus zruynowac, a na uznane szkod y exorbitantji, tak tey zimy, iako y przeszłych, prosic naszego j. mc. pana uniżenie y sollicite o commisyą y czasu oney, iako nayprętszego, determinowania. Ceterum te wszystkie artykuły y instantie poruczywszy jch mc. pp. posłow dexteritati, obowiązuiąc tychże fide, honore et conscientia, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi tę instrukcyą, zgodnie napisaną, podpisac y do akt Włodzimirskich per oblatam podac. U tey instrukcyi podpis ręki marszałkowskiey w te słowa: Theodor z Czerniechowa Niemirzycz, marszałek koła

rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкъция, за поданем очевистым и прозъбою вышъ речоного его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаная.

Книга грод. Владимір. 1688 г., № 1064, л. 1248, № 217.

XC.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1688 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ ограниченіи jus patronatus римской куріи. Объ урегулированіи отношеній между духовными и свѣтскими. О снятіи отчета съ подскарбія въ распредѣленіи hybernae. О неотягощеніи шляхетскихъ имѣній постоями. О недозволеніи козакамъ владѣть землями въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства. О распредѣленіи суммъ, имѣющихъ быть полученными отъ Московскаго царя, между обывателями Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ.

Року тысеча шестсотъ осмдесятъ осмого, месяца ноябра шостого дня.

На уряде кгродскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Іозефомъ Михаломъ Кграбовскимъ, намесникомъ буркграбства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. pan Michał Wolinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego, jnstrukcyą jch mc. panom posłom na seym Warszawski, pro die decima septima decembris w roku teraznieyszym w Warszawie przypadający, na mieyscu zwykłym, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, unanimi consensu et voce obranym, daną, przez jch mc. pp. obywatelow tegoż wojewodztwa Bracławskiego postanowioną, ręką siebie podawającego, iako marszałka podpisanę, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Jnstrukcya jch mc. panom: wielm. j. mc. panu

Josephowi hrabi na Wisniczu y Jarosławiu Lubomirskiemu, koniuszemu koronnemu, Theodorowi Krasnoselskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Jerzemu Piasoczynskiemu, staroscie Włodzimirskiemu, Michałowi Wolinskiemu, posłom na seym walny szescioniedżielny, w Warszawie roku teraznieyszego, tysiąc szescset osmdziesiąt osmego, dnia siedmnastego decembra przypadający, od wojewodztwa Bracławskiego zgodnie obranym, dana we Włodzimirzu, in loco solito consultationum tegoż wojewodztwa, to iest, w kosciele dominikanskim, na seymiku przedseymowym dnia piątego novembris w roku tysiąc szescset osmdziesiątym osmym. Stosuiąc się do jnstrukcyi j. kr. mosci p. n. m., na seym przeszły Grodzienski wydaney, a zycząc tegoż seymu szczęsliwey, da Bog, obrady, nie w słowach, ktore, szczęsliwość więcey w siebie mając interpractacyi, oyczyznę mieszac zwykły pro subiectarum ratione, niżeli oddawac efficatia consiliis, salutorem taką jch mc. panom posłom naszym, wolnymi głosami obranym, dajemy instrukcyą, a naprzod reassumujemy in toto przeszłą instrukcyą, na seym przeszły Grodzienski daną jch mc. pp. posłom naszym, do czego y teraz jch mc. panow obstringimus fide, honore et conscientia, aby jch mość integritati całey Rzeczypospolitey y wolnosciom provideant, iakoby nienaruszone zostawały, jego kr. mc. panu n. m. debitum cultum ex veneratione oddali, za prace, fatygi y starania oycowskie podziękowali, tudzież nayiasnieyszey krolowey jey mosci y nayiasnieyszemu domowi iego. Jus patronatum opactw y innych realiter, ponieważ od dawna zwyczaje curia Romana usurpare sobie poczęła in praejudicium majestatis, uważając ztąd pochodzące consequentias, serio zlecamy to jch mc. panom posłom, żeby o to j. kr. mc. pana n. m. upraszali, aby manu teneat j. kr. mc. pan n. m. nayiasnieyszych antecessorow swoich jura et consuetudines. A że consistorz jch mc. xięzy biskupow, respectu decimarum, nad dawne zwyczaje y iuż dekretami sedis apostolicae utwierdzone, więcey sobie pozwalac poczęli, pociągając stan szlachecki cum summo praejudicio do sądow swoich y nulla habita ratione legis publicae pro libitu dekretują, przeto instabunt jch

mc. pp. posłowie, aby się to wszystko do dawney kluby y zwyczaja wrociło, y żeby jch mc. xięża biskupi, według dawnych praw opisańych, w sądach swoich postępowali nie ultra praesumendo, y w tym ciężka jest krzywda stanu szlacheckiemu, że clerus do spraw y exsemtiey swieckich należących urzędom zwykł się wdzierac ex praesumptione powagi swoiey, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby Respublica ineat modum, iakoby ta jch mosciow praesumtio cassata była, żeby prawem opisano, iako ma szlachcic injuriatus dochodzić na xiędzu illata sibi injuria. Hyberna, na ktorą się żołnierze skarzą, że go niedochodzi, y inter privatos bardziey distribuitur, a niżeli in conservationem woyska, przeto prosić j. mc. pana podskarbiego, aby iako gospodarz skarbu dał informatią Rzeczypospolitey, ponieważ pisarzow j. mosci iest officium wiedzieć o tey distributie y modum inire, iako woysko recrudowaney conservowane było, ponieważ y tey hyberny żadnym sposobem woysko poprawić się niemoże. Dobra szlacheckie aby consistentiami aggrawowane niebyły, ich mc. panowie hetmanie assignacyi wydawac s cancellariey swoich nieważyli się, serio instabunt jch mc. pp. posłowie nasi. Wojewodztwo Bracławskie ponieważ nie od Turkow, ale od kozakow, niewiemy quo jure, już tak długo possidet cum praejudicio stanu szlacheckiego, aby ad posessionem szlachty redeat, serio instabunt y tego ullatenus nieustąpią, ponieważ diploma, a Republica dane, w wojewodztwie Bracławskim kozakom żadney posessiey miec niepozwalają; prosic tedy j. kr. mość pana n. m., aby ex vi pactorum conventorum, ad posessionem wojewodztwa obywatelow reducere raczył. Kozacy aby pod direkcyą jch mc. pp. hetmanow zostawali koronnych y w należytey ryzie, upomnią się tego jch mc. pp. posłowie. Żal tak znaczny j. kr. mosci pana n. m. z respectu non conservatae fidei przez xiężną jey mość panią margrabinę Brandeburską krolewiczowi jego mosci recomandatam, jch mc. pp. posłowie aby w tym cum integra Republica znosili się. Satisfactia wojewodztwu Kiiowskiemu y Czernihowskiemu z summ Moskiewskich aby się ztała bez wszelkiey odwłoki, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi,

ponieważ ta summa do wielmożnych jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa naszego regulatur, y tego zadnym sposobem ustąpic nie będą powinni, by też cum discrimine seymu y aprobacyi pakt z Moskwą, zlecamy jch mc pp. posłom naszym, aby u jas. wiel. j. mc. pp. wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, za bratem naszym y obywatelem wojewodztwa naszego j. mc. panem Stephanem Diakowskim, horodniczym Łuckim, towarzyszem jas. osw. xięcia j. mc. Radziwiła, że sinistre iest doniesiony y obżałowany, aby tedy ze wszystkich akciey był uwolniony, imieniem całego wojewodztwa instabunt. У тое инструкцией подъпись руки маршалковское в тые слова: Michał Wolinski, marszałek wojewodztwa Bracławskiego. Котороежъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ речоней подаваючей особы, а за моимъ урядовымъ принятем, до книгъ естъ принята и записана.

Книги грод. Владимір. 1688 г., № 1064, л. 1519, № 388.

XCI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1689 г. Благодарность королю за приносимыя имъ на пользу государства жертвы. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла Рѣчи Посполитой. О недозволеніи длить сеймы.

Року тысеча шестъсотъ осмдесятъ девятого, месеца декабра семнадъцатого дня.

На уряде кгродскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, przedemną, Jozefem Miachałem Grabowskim, namiestnikiem burgrabstwa zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi staroscinskiemi, stanowszy oczewiscie, urodzony j. mc. p. Stanisław Korytko, podczaszy Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, jnstrukcyą jch mc. panom posłom woje-

wodztwa tegoz y powiatu Nowogrodzkiego na seym walny Warszawski szescioniedzielny, w roku tysiąc szescset osmdziesiąt dziewiątym, dnia siedmnastego decembra, za powtornym uniwersałem j. kr mc., in loco solito, we Włodzimirzu, unanimi voce umowioną y postanowioną, z podpisem ręki swey, dla wpisania do xiąg ninieyszych, per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Jnstrukcya jch mc. pp. posłom wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego na seym walny Warszawski szescioniedzielny, w roku tysiąc szescset osmdziesiątym dziewiątym, dnia siedmnastego decembra, za powtornym uniwersałem j. kr. mosci in loco solito, we Włodzimirzu, to iest, wielmożnym: j. mc. panu Alexandrowi Felicyanowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, podkomorzemu Czernihowskiemu, staroscie Kleszczelowskiemu, j. mc. p. Andrzejowi Drohoiewskiemu, staroscie Łukowskiemu, j. mc. p. Constantemu z Slubicz Zalęskiemu, podstolemu Czernihowskiemu, j. mc. p. Stanisławowi Woynie Oranskiemu, dana. Widząc pracowite y nieustawające j. kr. mc. pana n. mc. in commune bonum nietylko Rzeczypospolitey, ale całego chrzescianstwa, pieczołowanie, uważając, iako inaudito exemplo j. kr. mość, tak na potrzeby publiczne, iako też y w posileniu woyska, zaczęcaiąc go ad operationes bellicas, z własnego skarbu swego znaczne erogował summy, iako nayuniżeńsze dzienki oddadzą, vitam et sanguinem tak łaskawemu litando oycu. Jeżeliby iaka malevolentia miała się w kimkolwiek znaleść, ktoraby ingratitudinem sapere miała, jch mc. pp. posłowie omni conatu et studio iey się opponent, zabierając na dalszą panską y domu jego łaskę, przy honorze jego stawac będą powinni. Ponieważ in capiti jnstrukciey j. kr. mosci włożono iest defensio Rzeczypospolitey, a taż pendet z zatrzymania woyska, co bez płacy bydz niemoże, zaczym j. mc. panowie znosic się w tym y zgadzac cum Republica będą. A że teraznieysza j. kr. mosci referuie się y do przeszłoroczney na seymik nasz daney jnstrukciey, jch mc. pp. posłowie reassument także na pomieniony seym daną sobie informatią y wszystkie w niey proponowane puncta, osobliwie o summie Moskiewskiey napisaney, in toto reasumuiąc, aby u Rze-

czypospolitey wymogli, fide, honore, conscientia jch mosciow obliguiemy. Ponieważ, tot malis edocti, widzimy, żal się Boże, ruiną naszą, że cudzoziemscy panowie nieprzestają nami się opiekać, y z tych fakciey seymy się rwą, diffidentie inter status się mnożą, executionem prawa jch mc. pp. posłowie napisanego o posłach panow postronnych urgebunt y do niczego nieprzystąpią, aż się pomienionemu prawu dosyc stanie. Wiadome też są wszystkim incommoda, ktore Rzeczpospolita cierpi z pralongatiey seymu, zaczym etiam cum periculo seymu prawa dawnego trzymac się jch mc. pp. poslowie będą, zalecą także jch mc. pp. posłowie sprawę j. mc. p. kasztellana Wołynskiego z j. mc. panem referendarzem koronnym, aby przez dekret j. kr. mosci mogła bydz skonczona, iak nayprędzey, co wszystko fidei et dexteritati committitur jch mosciow. U tey jnstrukcyi podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Stanisław Korytko, podczaszy Czernihowski, iako marszałek koła rycerskiego. Которая то инструкция, за поданемъ очевистымъ речоного его мил. подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ естъ записана.

Книга грод. Владимір. 1689 г., № 1065, л. 1314 на об., № 320.

XCII.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 16 января 1690 г.: о покровательствѣ православнымъ.

Luboć to przez swiezą constitutią y dawnieysze religiey greckiey securitas obwarowana jest y aby się władikowie unitorum ad bona, fundos et ecclesias dissunitorum nie interessowali, ale każdy przy swoiey zostawał własnosci, tak iako go zastała constitutia, tedy że teraz uniti wdzierają się, a ztąd dissensionis inter personas spirituales graecae religionis et inter plebem exoriantur motus,

obviando dalszym rostyrkom, starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby constitutia o religiey greckiey postanowiona, reassumowana et poena in convulsores legis expresse interponowana była, non obstantibus commissionibus.

Книга грод. Владимір. 1689 г., № 1065, л. 1281, № 303.

XCIII.

Изъ постановленія волынскихъ дворянъ 1690 г.: о сборѣ шележнаго и чоповаго; льготы пострадавшимъ отъ огня и градобитія.

Szelężne po dwadziescia y cztery tysiące na kożdy rok isc ma, ktore za rok szescset osmdziesiąt osmy per contractum j. mc. panu Dimitrowi Żabokrzyckiemu, podczaszemu Wilkomirskiemu, za wyszpomienioną summę puszcza się. Drugi zas rok, tysiąc szescset osmdziesiąt dziewiąty, za takowąż summę jasnie oswieconemu xiążęciu j. mc. panu Władysławowi Korybutowi ze Zbaraża Woronieckiemu, stolnikowi Wendenskiemu, marszałkowi na ten czas koła naszego rycerskiego, simili contractu puszczamy. Czopowe pierwszy rok, tysiąc szescset osmdziesiąt osmy, z Łuckiego jasnie oswieconemu xiązęciu j. mc. panu Andrzejowi Swiatopołkowi Czetwertenskiemu za dziesięc tysięcy złotych, z Włodzimirskiego j. mc. panu Konstantemu Zalęskiemu, podstolemu Czerniehowskiemu, za trzy tysiące szescset złotych, z Krzemienieckiego j. mc. panu Janowi Łaszczowi za tytiąc złotych puszczamy. Drugi rok, tysiąc szescset osmdziesiąt dziewiąty, za takowąz summę z Łnckiego j. mc. panu Romanowi Hulewiczowi, z Włodzimirskiego j. mc. panu Stanisławowi Jwanickiemu, łowczemu Owruckiemu, z Krzemienieckiego j. mc. panu Franciszkowi Zbrożkowi... Lubo prawo pospolite wszystkich uwolnia do lat czterech od podatkow, ktorzy przez ogien albo nieprzyiaciela Krzyża Swiętego zruinowani, iednak tych, o ktorych osobliwie nobis constat, w laudum j. mc. panu marszałkowi wpisac zlecilismy, a osobliwie wielmożnego j. mc. p. Marcyana na Nowym Dworze z Szpanowa

Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, w naszym wojewodztwie z przodkow swoich całey Rzeczypospolitey optime meritum civem, przez przypadkowy ogien w budynku znacznym y kosciele, w gotowych pieniędzach, we srebrze, ochędostwie et in aliis supellectilibus domesticis, zbożach w szpichlirzu będących, tudzież y w komorkach chłopskich, także pieniądzy onych zboż fantach pogorzenie magnam stragem maiącego maiętnosc Nowodworska od wszelakich podatkow, na seymiku teraznieyszym uchwalonych y ktoreby potem byli, uwalniamy; toż beneficium juris et equitatis służyc powinno ratione Poddubice, wsi, pod Korcem leżącey, przez Tatarow ogniem y ludzi w niewolą wzięciem spustoszoney, j. mc. pana, co powinien jego mc. jurament przez poddanych Nowodworskich wykonany producere przed jch mc. pany kontrahentami y exaktorami. A że miasteczko Ostrożec urodzonego pana Jana Olizara Wolczkiewicza, podsędka Kiiowskiego, za dopuszczeniem tonantis tak funditus zgorzało, że tylko mieysce extat, gdzie przedtym ludzie vicos inhabitabant; przeto ex compassione fraterna pomienione miasteczko Ostrożec nie tylko od czasu pogorzenia, secundum jus scriptum novellae eo nomine constitutionis, do lat naznaczonych, ale też od przeszłych omnis generosis et cujuscunque titulo exakcyi podatkow ordinaryinych y extraordinaryinych ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo uwalniamy tego j. mc. pana podsędka Kiiowskiego; wies Wierbow ratione conflagratorum et desertatorum ad tempus, lege descriptum, ab omni exactione podatkow wolno czyniemy, juramentu iednak j. mc. pan podsędek Kiiowski przed jch mc. pany exactorami omnis exactionis producere tenet. Przychylaiąc się nietylko do prawa pospolitego o konflagratach, iako y gradobitach, postanowionego, ale też osobliwy maiąc wzgląd y kompassyą strat y szkod znacznych j. mc. pana Wacława Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, osobliwie przez ogien y gradobicie w maiętnosciach j. mc., tak wsi Haliczanach, iako y dworki, w woiewodztwie naszym a powiecie Łuckim, z ktorych że y poddanstwa niemało z tych wsi ubyło, co lubo osobnym juramentem przed jch mc. pany exaktorami

y kontrahentami przez poddanych jch mosciow deduci powinno, ale y my, authoritate laudi praesentis, tak z zatrzymanych podatkow do roku teraznieyszego et in futurum na lat dwie ab omni genere podatkow wspomnianych wsi j. mc. pana podczaszego Nowogrodzkiego uwalniamy. Poniewaz ręka Boska j. mc. pana Tomasza Hulanickiego, pisarza grodkiego Kiiowskiego, dotknęła, że mu grad rok po roku zboza w Horodyszczu po dwa razy, a w Kniehininie raz wybił, tedy go abjurata z Horodyszcza od wszelkich podatkow na lat dwie a Kniehinina na rok wolnym czyniemy. Auctoritate conventus nostri wniesoną in gremium nostri słysząc quaerimonią, że roku tysiąc szescset osmdziesiątego osmego potężna na Wołyń wtargnęła Orda, nie tylko poddanych jch mc. panow Pereniatynskich ze wsi Leduchowa y częscie wsi Łosiatyna w niewolą pozabierała, chałupy ogniem funditus popaliła, ale y osobę sęmey jey mosci paniey Osieckiey, w ciężką wziąwszy niewolą, przez niemały czas trzymała, przeto, przy zwykłey braterskich afektow naszych compassyi, chcąc in parte subesse tantae ruinae praesenti conventu nostro od przeszłych wszelkich y teraz per laudum namowionych podatkow miasteczka Pereniatyna polowicę tylko, wies Leduchow y częsci wsi Łosiatyna jey mc. paniey Osieckiey uwalniamy y tę defalkę pro persolutio jch mc. panow exaktorow przyiąc deklaruiemy, kondemnaty przytym skarbowe, iż dotąd pootrzymywane, wszystkie kassuiemy y annihiluiemy. Powagą koła naszego rycerskiego j. mc. pana Alexandra Bałabana, horodniczego Łuckiego, ponieważ ręka Boska setigit, że tak panskie, iako y chłopskie, gumna ze zbożem y kominkami funditus pogorzały, stosuiąc się do prawa, częsc j. mc., w Horochorinie będącą, od wszelakich podatkow do lat czterech liberuiemy. Eadem calamitas przez ogien gorkneła wies Perespe, częsc j. mc. pana Stefana na Witonizie Witonižkiego, czesnika Wołynskiego, ktora ze dworem, gumnem y folwarkami chłopskiemi funditus sgorzały; więc, do prawa pospolitego stosuiąc się, pomienioną czesc circa beneficium libertatis od wszelakich podatkow zachowuiemy; Łyszcze jch mc panow jezuitow Łuckich od podatkow

przeszłych y teraznieyszych do lat trzech uwalniamy. Włodzimirz miasto ponieważ przez tak częste ognie funditus zruinowane zostało, przeto my, habito respektu nad taką ruiną żydow Włodzimirskich, ab omni onere exactionis do lat czterech uwalniamy; similiter miastu Łokaczom, także przez ogien rzuinowanemu, subveniendo laudo praesenti, medietatem wszelakich kontribucyi skarbowych do lat czterych kondemnuiemy żydom Łokackim; połowicę zas podatkow z domow y winnic, od ognia wolnych, żydzi tameysi do skarbu comportare tenebuntur; maiąc respekt na miasto Torczyn, possesyi ad praesens j. mc. pana Czackiego, miecznika Kaliskiego, ktore swieżo pod czas jarmarku opera złosliwego człowieka funditus zgorzało tak dalece, że nietylko domy żydowskie, lecz y skała ze wszystkim dostatkiem, winnice y browary do gory poszły, zaczym z kandolencyi naszey, chcąc subesse tantae ruinae, od wszelakich podatkow teraz przez laudum uchwalonych szelęznego, czopowego y podymnego, iako y wszystkich generaliter, do czasu, w konstytucyach o konflagratach opisanego, Torczynskich żydow praesenti congressu nostro uwalniamy, co pro persoluto jch mc. panowie poborcy wszelakie exakcyi przyiąc maią.

Книга грод. Луцкая 1690 г., № 2219, л. 1296, № 7.

XCIV.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 12 марта 1691 г. Жалобы на своевольство козаковъ и просьба объ ихъ обузданіи путемъ разсылки строгихъ универсаловъ козацкой старшинѣ Назначеніе дня для новаго сеймика.

Року тысеча шестсотъ девятдесятъ второго, месеца марца дванадцатого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Janem Woynarowskim, sędzią ziemskim Kiiowskim, podstaroscim grodzkim Włodzimirskim, y xiągami ninieyszymi grodzkiemi

staroscinskiemi, comparens personaliter, urodzony j, mc. p. Stanisław Zahorowski, podstoli województwa Kijowskiego, sędzic ziemski Włodzimirski y marszałek koła rycerskiego województwa Kiiowskiego, laudum tegoż województwa in loco solito, u jch mość oycow dominikanow w kosciele Włodzimirskim, przez tychże jch mc. panow obywatelow województwa Kiiowskiego zgodnie postanowione y ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie mające: My, rady, dignitarze, urzędnicy, obywatele y wszystko rycerstwo województwa Kiiowskiego, favente gratia divina, pro solito loco do Włodzimirza dla consultacyi naszych, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m., pro die duodecima martij ziachawszy się y omnes gratias supremo nomini oddawszy, wprzod j. kr. mc. pana n. m. za oycowskie pieczołowanie y za podięte z odwagą zdrowia swego fatygi, ktore pro bono et commodo totius Reipublicae, jako pan oycowską z niemałą spezą y odwagą swą czynił, oddawszy podziękowanie, takową uczynilismy unanimi consensu obradę, obrawszy za marszałka j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, za przezentowaniem przywileju jego kr. mosci, podstolego Kiiowskiego: ponieważ już zdawna tot calamitates temporum premunt caput województwa naszego, a naybardziey utrapionych ludzi skwirk y płacz, a potym rożne y nieznosne exorbitancye, tudzież najazdy domow szlacheckich, zaboystwa okrutne y tyranskie y co większa nefanda scelera, z obrazą tronu Boskiego, ustawicznie w województwie naszym Kiiowskim y dobrach szlacheckich przez kozakow dzieją się, uprosilismy jch mc. pp. posłow, urodzonego j. mc. p. Stanisława Kazimierza Kowalewskiego, łowczego Kiiowskiego, j. mc. p Wacława Steckiego, czesnika Kiiowskiego, y j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, podstolego Kiiowskiego, ktorzy jch mość legacye swoje suspendowac mają, do dwoch niedziel od aktu teraznieyszego, dla lepszey w tym wiadomosci, od braci y obywatelow, jeżeli novissime czego niestało się, gdyż barzo licentiose cito kozacy sobie postępują, suplices upraszaiąc j. kr. mc. pana n. m. o uniwersały surowe do starszyny kozackiey, aby

o clementiey swoiey panskiey dał admonicyą panską, żeby kozacy ulterius sobie niepozwalali exorbitowac, więc y sprawiedliwosci swiętey żądając, aby z takowych wielkich excessorow sprawiedliwosc swięta uczyniona była per administrationem sanctae justitiae przez jas. wielm. jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow; ciż jch mc. pp. posłowie takoweż mają uczunic poselstwo in una eademque materia do tychże jas. wielm. jch mc. panow hetmanow; należy to jch mc. od wojewodztwa swego oddawszy observancyą y honor ex unanimi consensu, j. mc. pan marszałek napisac ma od koła braterskiego listow trzy: pierwszy do wielm. j. mc. pana starosty Owruckiego, drugi do wielm. j. mc. p. podczaszego Wiłkomirskiego, trzeci do j. mc. Jerzego Hulewicza, w pewnych mieyscach instrukcya tymże ma bydz dana jch mc. panom posłom. A że my, congregati na ten czas, mając respectum za jch mc. panow braci, daleko mieszkających, przeto continuationem seymiku odkładamy ad diem decimam nonam maij; na ktorym seymiku jch mc. pp. posłowie nasi uczynią nam relacyą, y jch mc. pp. bracia, mający krzywdę, na tymże seymiku uskarżyc się mają, ktorych krzywda y oppressya od tych że kozakow niejest nam znajoma, tandem na tymże seymiku jch mc. panom posłom obmyslemy za koszt y pracę gratitudinem. Relaciey jch mc. pp. posłom naszym, nempe j. mc. pana Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodzego generału wojewodztwa Kiiowskiego, podstarosciego grodzkiego Krzemienieckiego, j. mc. p. Wawrzynca z Pepłowa Pepłowskiego, woyskiego ziemskiego, pisarza grodzkiego, Łuckiego, j. mc. p. Stanisława Liniewsciego, miecznika Kijowskiego, y j. mc. p. Stefana Woynarowskiego, sędzica ziemskiego Kiiowskiego, do kommisiey od wojewodztwa z tymże j. mc. p. miecznikiem uproszonego, j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, sędzica ziemskiego Włodzimirskiego, posłow naszych z seymiku prorogationis wojewodztwa naszego, die duodecima decembris, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo obranych, życzylismy słuchac na tym seymiku, a że jch mosciow niebyło wszystkich, tedy na przyszłym seymiku od tych że jch mosciow

relationem odebrac życzymy sobie. Jednak że punkt pewny w responsie j. kr. mc. namienioney, że jest suspendowany, to iest, instancya w sprawie j. mc. p. sędziego ziemskiego Włodzimirskiego z j. mc. panem pisarzem polnym koronnym, teraznieyszym jch mc. panom posłom naszym o łaskawą j. kr. mosci rezolucyą prosic zlecilismy. Seymik przyszły pod laską y direkcyą tegoż j. mc. pana marszałka expedyowany byc ma. Ktore to laudem, zgodnie przez nas nemine contradicente namowione y postanowione, j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac ręką własną y do xiąg grodzkich Włodzimirskich per oblatam podac zlecilismy. Datum w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, die duodecima martij, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo secundo. U tego laudum podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Stanisław Zahorowski, podstoli wojewodztwa Kijowskiego, marszałek koła rycerskiego. Ktoraż to oblata laudi, za podaniem y prozbą wysż rzeczoney osoby podawającey, a za moim urzędownym przyięciem, do xiąg ninicyszych iest wpisana.

Книга грод. Владимір. 1692 г, № 1068, л. 782, № 85.

XCV.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣскому, отъ 5 мая 1691 г. О недозволеніи козакамъ основывать новыя поселенія въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства.

Року тысеча шестсотъ девятдесятъ первого, месяца апрѣля пятого дня.

На уряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, przedemną, Michałem z Lubienca Lubienieckim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi staroscinskiemi, stanowszy personaliter, urodzony j. mc. p. Mikołay Antoni z Łyczkowa Dougieł Cyryna, marszałek seymiku rellationis koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego, laudum tegoż wojewodztwa, zgodnie postanowione in loco solito przez jch mc. pp. obywatelow

województwa Bracławskiego y ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do akt ninieyszych per oblatam podał tenoris sequentis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele y całe rycerstwo województwa Bracławskiego, zgromadzeni na seymik rellationis jch mc. pp. posłow naszych po seymiku przeszłym, dnia dwunastego miesiąca decembra roku przeszłego tysiąc szescset dziewięcdziesiątego intimowanym y przez constitucyą in loco solito, we Włodzimirzu, w kosciele u oycow dominikanow naznaczonym, tenże do dnia piątego miesiąca kwietnia w roku teraźnieyszym, na akcie specyfikowanym, pod dyrekcyą dawno j. mc. Mikołaja z Łyczkowa Dougieły Cyryny, marszałka na ten czas obranego, zgodnie uproszonego, prorogowali y prolongowali; na ktory termin, to iest, dzien piąty miesiąca kwietnia, ziachawszy się, reassumowali, gdzie solito more rellatią jch mc. pp posłow, do krola j. mc. pana naszego na przeszłym seymiku obranych, chcąc odebrac y consulere województwu naszemu, wynalazszy adaequata media, aby kozacka colluvies w dobrach naszych, novam metropolim zakładac nie chciała. Że tedy jch mc. pp. posłowie nasi obrani w desideriach województwa usłużyc, dla trudnego przystępu w expedyciey, w okazyach wesela krolewicza j. mosci Jakuba niemogli, inni jch mosc, propter summos legalitates suas, na termin dzisieyszy non comparuerunt. Chcąc ten seymik in majori frequentia jch mc. pp. obywatelow województwa naszego continuowac y posłow do krola j. mc. pana n. m. obrac, prosząc, aby województwo nasze Bracławskie, circa pacta unionis et incorporationis do Korony et diplomata constitutionis ratificata, chciał zachowac, nowam non erigendo w województwie naszym y starostwie Bracławskim kozakow coloniam. Occurrendo tedy indemnitati około dobra pospolitego, chcąc efficatius consulere, seymik nasz cum toto effectu na dzien dwudziesty piąty mięsiąca czerwca w roku teraznieyszym, pod tąż dyrekcyą j. mc. pana marszałka proroguiemy, differimus et prolongamus. Ktore to laudum, zgodnie uchwaliwszy, j. mc. panu direktorowi naszemu zlecilismy, aby ręką swą podpisał y do grodu Włodzimirskiego podał. Działo

się w kosciele oycow dominikanow, we Wołdzimirżu, roku tysiąc szescset dziewięcdziesiątego pierwszego, miesiąca kwietnia piątego dnia. U tego laudum oblaty podpis ręki w te słowa: Mikołay Antoni z Łyczkowa Dougieł Cyryna, marszałek seymiku rellationis koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego. Ktoraż to oblata laudi, za podaniem y prozbą wysz podawającego j. mosci, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych iest wpisana.

Книга грод. Владимір. 1691 г., № 1067, л. 794, № 98.

XCVI.

Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1692 г. Жалобы на своевольства козаковъ и литовскихъ войскъ. О перемѣнѣ мѣста созыва сеймиковъ. О запрещеніи предоставлять право собиранія томоженныхъ пошлинъ евреямъ и вообще людямъ низкаго происхожденія. Объ обузданіи католическаго духовенства. О принятіи строгихъ мѣръ относительно чужеземцевъ. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ освобожденіи Луцкихъ доминиканцевъ отъ военнаго постоя и уплаты податей.

Coż bardziey penetralia serc wolnych przenikac musi, iako ciężka oppressya, ostatnia zguba y ruina, słowem iednym, sama niewola w wolnym narodzie z jaszczurczego wyłężona gniazda kozakow, dziedzicznych Rzeczypospolitey nieprzyiacioł, od ktorych całego generału wojewodztw naszych stat gravis strages, premitque cuncto funere funus, ktory, zawziąwszy się in perniciem osobliwie wojewodztwa naszego Kiiowskiego, nietylko że ustawicznemi consistentiami, a mowiąc smiele niby przywłaszczeniem sobie pro dominio, ciężkiemi y nieznosnemi aggrawują oppresyami, z własnych domow szlacheckich wyciskaią gwałtownie szlachtę, samych panow podstaroscich ich, wywlekaiąc z dworow, kijmi zabiiają, horrendissima et execranda potrantur scelera, dowod tego iasny, kiedy Jerema pułkownik, wyuzdany in omne nefas, naiechawszy w kilkaset kozakow na urodzonego niegdy j. mc. p. Samuela Milanowskiego, naprzod

szturmem przez kilka dni dobywają, kielkunastu zabili broniących się, potym trzeciego dnia, gwałtownie dobywszy, nietylko że okrutnie zamordowali, ale też zamordowanego już y zabitego in pabulum psom, masłem nasmarowawszy, wyrzucili. Sam zas Paley, dux malorum et scelerum artifex, co za zbrodnie czyni w wojewodztwie naszym, wypisac niepodobna, tak dalece, że, obrawszy sobie tutum per scelera iter, nowe zawsze audet comittere nefas, bo nietylko że iakoweś sobie usurpat et praetendit w dobrach ziemskich dominium, nietylko wyuzdaną in omnem licentiam intra viscera wojewodztwa naszego debachaią audacia, ale też plenis baccis buntowniczą, według pakt Hadziackich, przywłaszczaiąc sobie iakowęs monarchię aż po Słucz, naostatek już widocznie z jas. wielm. j. mc. panem kasztelanem Chełmskim, commisarzem, woyskom kozackim od j. kr. mc. Rzeczypospolitey naznaczonym y przydanym, ad conflictum porwawszy się, iakowąs protekcyą obcego zaszczyca się pana, nefandissima zas, ktore wypisac niepodobna, per rationem status, iako per populum plebemque ad rebellandum promptam spargit et devulgat, barziey obmowie y doniesienia zalecic należy. Więc gdy u nayiasnieyszego majestatu y j. mc. pp. hetmana, apud subsellia eo nomine ad vindicandas injurias z każdego żołnierza, cujuscunque sit, non ille status conditionis et generis od Rzeczypospolitey naznaczonych sprawiedliwosci żądalismy, inney zas niemoglismy powziąc, tylko uczynienia sprawiedliwosci z swawolnego żołnierza kozaka y więcey krzywd naszych do całey Rzeczypospolitey, do ktorey serio instabunt jch mc. pp. posłowie, aby kozacy z dobr ziemskich ewocowani byli, a Paley żeby supliciowany został. Szkody zas et in universum wszystkie obywatelom wojewodztwa naszego aby Rzeczpospolita nagrodzic obmysliła, ponieważ dla conserwatiey całey oyczyzny cięzkie iarzmo consistenciey y przechodow woyska kozackiego, od zaczęcia woyny teraznieyszey wojewodztwo nasze ponosic y cierpiec musiało, fortissime opponent se jch mc. pp. posłowie. Z tych zas pieniędzy, ktore kolwiek y kiedykolwiek brał y rozdawał między pułki kozakow j. mc. pan kasztelan Chełmski, aby reddat

rationem villicationis commisarstwa swego, serio upomnią się y domowią się jch mc. pp. posłowie, oraz instabunt do Rzeczypospolitey, aby j. mc. p. kasztelan Chełmski, iako commisarz woysk kozackich sprawił się całey Rzeczypospolitey, dla czego w dobrach ziemskich stanowiska kozakom naznaczał przeciwko prawu, de immunitatibus dobr ziemskich postanowionemu y obwarowanemu, ktory aby justam od Rzeczypospolitey reprehensionem et animadwersionem odebrał, tudzież ukrzywdzonym skuteczną satisfactionem uczynił, serio domowią jch mc. pp. posłowie; do ktorego respectu j. kr. mosci majestatu y całey Rzeczypospolitey zalecą jch mc. pp. posłowie osobliwą oppressyą dobr wielmożnych jch mc. pp. Jana z Woynarowey Woynarowskiego, sędziego ziemskiego, Jana Olizara Wołczkiewicza, podsędka, Kiiowskich, y Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwoiewodzego sądowego generału wojewodztwa Kiiowskiego, podstarosciego grodzkiego Krzemienieckiego, instando, aby Rzeczpospolita, inhaerendo declaraciey, od trybunału skarbowego Lwowskiego do siebie uczynioney, iako nayskutecznieysze sposoby wynalazła do ukontentowania pretensyi y szkod, przez kozakow całemu wojewodztwu poczynionych, ktore to genus militiae, jeżeliby się Rzeczypospolitey ex re zdało w dalsze czasy conserwowac, instabunt et serio opponent se jch mc. pp. posłowie, aby sine ullo praejudicio dobr ziemskich, locatio positiva, bądz to przez constitucyą wyrazną, bądz per scriptum ad archivum woysk kozackich, rzetelnie opisana y postanowiona była, nad ktoremi aby supremum jus gladii pro administranda justitia j. mc. p. hetmana wielkiego koronnego extendatur, quam urgentissime usadzą się na tym jch mc. pp. posłowie, oraz aby j. mc. p. hetman wielki koronny, cui summa belli od całey Rzeczypospolitey comisa est, injuriatis czynił sprawiedliwosc z każdego żołnierza, cujuscunque sit, nam ille status conditionis et generis sub rigoribus, de administranda justitia na władzę hetmanską tot voluminibus legum circumscriptis extendentis, gorąco instabunt jch mc. pp. posłowie ad ordines regni, prosząc usilnie, aby commune constitutia millesimi sexcentesimi no-

nagesimi ipsius de immunitate dobr ziemskich reassumatur. Kiedy vario genere datum przez tak wiele lat uciemiężonego województwa naszego nullapote exitio vacat, to przez powszechnego Krzyża Świętego nieprzyiaciela in cineres et favillas zasłaniaiąc całą Rzeczpolitą potissima część tego redacta, w drugich zas mieyscach, kędy nieprzyiaciel igne et gladio niedopustoszył, od Palea często dogrzewa, a na ostatek woyska Wiel. X. Lit., to przechodami, w pole y z pola schodząc, to zimowemi stanowiskami, cum summo praejudicio stanu szlacheckiego, dobra ziemskie tak ciężko opprimują nieznosnemi exactiami zimowych chlebow wybieraniem, wymyslnemi nadzwyczay ustawami, nie tylko bez dyrekciey, ale tez miłosierdzia, nazwanemi diskretiami tak dalece, że, cum desunt inimici, opprimimur per amicos, więc serio jch mc. pp. posłowie opponent se, aby ante omnia, niewdając się w żadne rady pod starą łaską y nieprzystępując do obrania nowego marszałka, cursum consiliorum tantisper sistant, poki by ewakuacya woysk W. X. Lit. z dobr ziemskich województwa naszego za wyraznemi jch mc. pp. hetmanow W. X. Lit. nienastompiła ordynansami, oraz urgentissime instabunt ad ordines regni, ab omni meliori modo satisfactia skuteczna za szkody, od woysk W. X. Lit. poczynione, tamże teraz na seymie z władzy urzędow jas. wielm. jch mc. pp. hetmanow podskarbiego W. X. Lit. obmyslona y uniszczona była, dla ktorey jch mc. pp. posłowie plenariam facultatem eł potestatem concludendi do uspokojenia się z woyskiem W. X. Lit. za wszelkie pretensye y szkody terazniyszą instrukcyą zleconą y daną sobie mają; in futurum zas aby jch mc. pp. hetmanowie W. X. Lit., albo naznaczeni do distributy stanowisk zimowych commisarze, albo delegati od nich, lubo quocunque titulo nazwani generalni stanowniczy, ullo modo et praetextu, etiam urgentissima belli necessitate et accedente senatus consilii assensu, w dobrach ziemskich nieważyli się naznaczac zimowych consistencyi woyskom swoim, serio opponent se jch mc. pp. posłowie, reassumowawszy także constitutio millesimi sexcentesimi nonagesimi ipsius, de immunitate dobr zimskich postanowioną.... Seymiki zas

województwa naszego consultationum, iako to przedseymowe relationum y podatkow, wszystkie in genere, aby dla sposobnieyszego ziazdu jch mc. pp. obywatelow województwa naszego do miasta Ołyki przeniesione były. Seymiki zas iedne tylko electionis deputatow na trybunały koronne aby alternato, raz we Włodzimirzu in loco ad praesens solito, drugi raz w Ołyce w kosciele kapitulnym odprawowali się wyrazną eo nomine constitucyą ostrzegą jch mc. pp. posłowie; ktorych seymikow, w Ołyce odprawionych, actus do grodu Łuckiego przez jch mc. pp. marszałkow podawane bydz mają, a seymikow electionis deputatow swoją alternatą, we Włodzimirzu odprawionych, actus także przez jch mc. pp. marszałkow do grodu Włodzimirskiego podawane maią bydz. Uniwersały zas j. kr. mosci pana n. m. y instrukcye przedseymowe, iako też uniwersały na podatki, cancellarya koronna do grodu Łuckiego tantisper adressowac y przysłac powinna, na odprawowanie się seymiku naszego w Ołyce, poki za szeczęsliwego j. kr. mc. p. n. m. panowania przy stałym, da Bog, pokoju, non patebit actibus jch mc. panom obywatelom województwa naszego do Żytomirza securus.... Cła, myta gorne y dolne, inducty, evecty y inwecty in omnibus officiosis locis, zkąd tylko podatek extraordynaryiny Rzeczypospolitey wybiera się, albo praesumitur exigendus, a iako zwyczaynie spargitur na komorach Rzeczypospolitey skarbowych, j. mc. pan podskarbi wielki koronny osobom cudzoziemskim, tudzież plaebeae conditionis, osobliwie zas żydom, w administracyą, czy to przez contrakty, czy do wiernych rąk, niepuszczał y niedawał, a nobilibus bene posessionatis takowe urzędy nadawał, serio instabunt jch mc. pp. posłowie do całey Rzeczypospolitey, w tym osobliwie conveniant j. mc. pana podskarbiego wielkiego koronnego. Ponieważ per ignobiles et extraneas personas wielka depactacia commeantibus s towarami dzieje się, a ztąd kupcy postronni tracą ochotę z towarami, tak intra viscera Rzeczypospolitey, iako też per regnum ad exteros, commeare, z niesłuszney zas y zbyteczney depactaciey priwatos tylko y na komorach siedzący ditantur, ad fiscum zas Rzeczypospolitey barzo minima portio accidit,

y owszem, miasto accessu, coraz, za uciemiężeniem y depaktacyą commeantium, decessus practicatur. Żydzi zas, krom zwyczayney naturze swoiey do chrzescian zawziętosci, a ztąd depactaciey nieznosney, iakowe czynią execranda scelera patrantur, nefanda na tych zostających urzędach, horret animus pomyslec, drętwieje język wymowic, w czym inibunt media jch mc. pp. posłowie nasi, aby takowe zbrodnie impune nieposzli, ale owszem exemplariter secundum rationem delicti na seymie karane były. Jus patronatus j. kr. mc. p. n. m. distribuendarum abbatiarum per tot saecula, iako w ręku nayiasnieyszych monarchow polskich sine ulla disquisitione zostawało, tak y na ten czas aby to wszystko w szafunku przezorney dobroczynnosci j. kr. mc. pana n. m. było, opponent se fortissime, przytym y cum tota Republica inibunt media quam efficacissima jch mc. pp. posłowie nasi. Non sine condoleo przyimowac y to musi wojewodztwo nasze, że niektorzy j. mc. xięża biskupi in summam praecipitantur licentiam, jedni j. kr. mość pana n. m. prywatnemi oycowskie y dobrotliwe serce exacerbando listami et magno in Republica nomina temerarie vexando, drudzy, przeciwko prawu pospolitemu o dziesięciny, mimo naznaczone forum civile, do swoich pociągaią duchownych sądow et despotice spirituali abutuntur gladio, przeto seriam jch mc. panom. posłom naszym z jas. oswec. j. mscią xięciem kardynałem y inszemi jch mościmi xiężą biskupami zlecamy expostulationem, aby takowych delinquentes między sobą, ut se modestius gerant, napomnieli, a, w ostatku, co się będzie zdało w tym inszym wojewodztwom, tak y nasi pp. posłowie sprawic się mają. Wielkie y przeto dzieie się in Republica inconveniens, że jch mc. pp. cudzoziemscy, ablegati sub variis praetextibus, osobliwie wczasow y wygod swoich od boku j. kr. mosci oddaliwszy się, y po rożnych mieszkaiąc miastach pro libitu et arbitrio, res et interessa pryncypałow swoich cum damno Rzeczypospolitey negociantur y fakcyicują, aby tedy wszyscy pomienieni ablegati, et ad praesens, et in futurum, po audientiey sobie od j. kr. mc. pana n. m. daney, iako nayprędzey przez cancellaryą expediowani byli, a przedwziętą

expedycyą nigdzie indziey tylko ad latus majestatis j. kr. mc. rezydowali. Ztąd pessimo exemplo y to się w Rzeczypospolitey dziac poczęło, że niektorzy jch mc. pp. senatorowie, ad privata conventicula et consilia zieżdzając się, quodlibet licere putando, między sobą stosują, y posłow ad exteras principes in sua majestate j. kr. mc. pana n. mc. et Republica posyłac praesumant z prywatnemi swemi instrukcyami, o czym aby serio Respublica inquirat et animadversionem super delinquentem quempiam habeat y owszem perpetua activitate exuat, instabunt jch mc. pp. posłowie... Że ustawicznie z jednych do drugich włosci przechodzący sub nomine słobody chłopi, a naybardziey do majętnosci zabiegaiący panskich, wielkie w sądach przynoszą difficultates y nas obywatelow zniszczenie pareunt fortun, tedy zabiegaią takowym zbiegaiących chłopow swawolom, a ztąd nieszczącym się iedne drugie słobodom, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby poddani, ktorzy rok y sześć niedziel słobody zasiedzą, w iedney maiętnosci z cudzych panstw przyszli, pro haereditariis censeantur. Dziedziczni zas z dawien dawnych poddani, ktorzyby mieli zbiegac od słobod, inhaerendo anterioribus constitutionibus de extraditione subditorum profugorum sancitis, aby ad primam requisitionem wydawani byli, instabunt ad Rempublicam jch mość pp. posłowie. Pobożnosc sama stimulat nas do tego, abysmy subveniamus jch mc. oycow dominikanow konwentu Łuckiego, ktorzy że iuż jch mc. panow haeredum wsi Boratyna y Boratynka, tudzież częsci wsi Pułhanowa (ktore dobra niemałey ab iisdem haeredibus summie prawie przewyzszaiącey walorem dziedzietwa dobr pomienionych temuż konwentowi, są modo obligatorio zostawione et invadiata) maią ad resignandum sobie consensum liberum et benevolum, przeto domowią się jch mc. pp. posłowie, aby przez constitucyą wolno było tamże jch mc. panom haeredibus dobr pomienionych wsi mianowane Boratyn, Boratynek y częsc Pułhanowa, salvo servitio bellico et oneribus Reipublicae, in rem conventu Łuckiego oycow dominikanow rezygnowac; ktore dobra ponieważ naturam dobr ziemskich non exigunt, tedy ab hybernis et stativis militaribus wolne et

immunia były, doyrzą jch mc. pp. posłowie. Desiderium jch mc. oycow dominikanow Lubelskich w incorporowaniu kamienic kilku do konwentu tegoż, osądziwszy justum recommendaciey ad Rempublicam, jch mc. pp. posłom injungimus.

Книга грод. Владимір. 1692 г., № 1068, л. 1156, № 340.

XCVII.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 22 ноября 1693 года. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О заключеніи мира съ Турціей. Объ измѣненіи постановленія о подкупѣ судей. О недозволеніи земскимъ писарямъ поручать веденіе книгъ въ трибуналахъ помощникамъ. О томъ, чтобы прокурорами были осѣдлые дворяне. О принятіи мѣръ противъ недоразумѣній, возникающихъ между свѣтскими и духовными судьями въ трибуналѣ. Жалобы на Палія. О переписи козаковъ и уплатѣ имъ жалованья. Объ обузданіи литовскаго войска и о понужденіи начальниковъ его удовлетворить обиженныхъ. О выпускѣ новой монеты и объ установленіи одинаковой цѣнности ея во всемъ королевствѣ. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О назначеніи сборщиковъ податей государственнымъ казначействомъ. О разрѣшеніи дѣлъ ординацій Острожской и Замойской. Объ удовлетвореніи за потерю заднѣпровскихъ имѣній, отошедшихъ во власть Россіи. Объ удовлетвореніи просьбъ Владимірскихъ и Луцкихъ доминиканцевъ. О неотягощеніи православнаго и уніатскаго духовенства повинностями и податями. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О недозволеніи устраивать слободы изъ бѣглыхъ крестьянъ. Подтвержденіе прежнихъ инструкцій.

Року тысеча шестсотъ деветдесятъ третего, месеца новембра шестнадцатого дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Антонимъ Войцехомъ Напиорковскимъ, намесникомъ бурграбства и замъку Володимерскаго, и книгами нинешними

кгродскими старостинскими, comparens personaliter, wielm. j. mc. p. Adam Olizar Wołczkiewicz, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego województwa Kijowskiego, justrukcyą, z podpisem ręki swoiey własney, tegoż województwa jch mc. pp. posłom na seym walny Warszawski daną, ad acta praesentia per oblatam podał, tenoris talis: Instrukcya na seym walny Warszawski wielmożnym y urodzonym jch mc. pp.: Janowi z Woynarowey Woynarowskiemu, sędziemu ziemskiemu Kijowskiemu, podstarosciemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Jerzemu ze Szpanowa Czaplicowi, stolnikowi, Adamowi Olizarowi Wołczkiewiczowi, podczaszemu, y Samuelowi na Krzywiczach Hołowinskiemu, miecznikowi, Owruckim, posłom, zgodnie obranym na seymiku przedseymowym, we Włodzimirzu, w kosciele jch mosc oycow dominikanow, in loco consultationum solito, za universałem nayiasnieyszego krola j. mc. p. n. m. dnia dziesiątego novembris roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt trzeciego, przypadłym, namowiona y dana. Ktora wszystko stworzenie pod słoncem y wyżey słonca trzyma, piastuie y dzwiga, też Boska opatrznosc na podobienstwo y rozum ludzki miłą oyczyznę naszę w tak strasznych całego swiata zamieszaniach, pierwszy od powszechnego Krzyża Swiętego nieprzyiaciela, toties inconsultam, toties laceratam, wszechmocną ręką swoją fulcitur et bajulat, za co Majestatowi Jego Boskiemu pierwsze y nayuniżensze oraż z sercami pełnemi y wdzięcznemi dobrodzieystw jego oddajemy dzięki; jego kr. mosci panu n. m. wierne y życzliwe scielemy poddanstwo, ktoremu należytą wdzięczność et augustissimae regnatrici domui za wszelakie około dobra pospolitego całey Rzeczypospolitey pieczołowania, starania, prace, koszty, fatygi, cum submississima oneratione, uczynią y opowiedzą in facie teyże Rzeczypospolitey jch mc. pp. posłowie od województwa naszego. Powinne potem podziękowanie jas. wielm. jch mc. panom hetmanom oboyga narodow pro gloriosissimis in publicum gestis, qua privatim, qua publice, ciż jch mc. pp. posłowie oddadzą. Jas. wielmożnego j. mc. p. Marcina Kąckiego, generała artylleryi koronney, ochotę zelantem w urzędzie swoim na usługę

Rzeczypospolitey osobliwemu j. kr. mosci ciż jch mc. pa. posłowie zalecą respektowi. Zasługi y odwagi znakomite w całey Rzeczypospolitey wielkiego y godnego imienia starożytnego domu jas. wielmożnych jch mc. pp. Granowskich, w osobie wielm. j. mc. p. Jana Prokopa na Granowie Granowskiego, starosty, kwitnące, recommendabunt jch mc. pp. posłowie clementiey et distributivae justitiae j. kr. mosci y całey Rzeczypospolitey, iako gratissimo każdego meritorum judici, oddadzą respektowi; oraz wniosą instantią, aby summa liquidowana od trybunału skarbowego Lwowskiego względem s kod w starostwie Żytomirskim, przez woysko kozackie poczynionych, ze skarbu Rzeczypospolitey wyliczona była. Nietylko Rzeczypospolitey naszey, ale też wszystkim panstwom in aestu bellorum zostającym, dziesięcioletnia musi przykrzyc się woyna, naybardziey zas oyczyznie naszey, a w niey kraiom pogranicznym ciężka a prawie iuż nieznosna iest, przeto instabunt jch mc. pp. posłowie ad ordines regni et serio opponent, aby post diluvia tot wylanych krwi, tandem olivam pacis j. kr. mc. pan n. m., wespoł z Rzecząpospolitą, na przyszły rok przyniesc raczyli. Na ktorego to pokoju ugruntowanie z Portą Othomanską aby commisarze do tractatu z wojewodztwa naszego przysłanych od Rzeczypospolitey postanowionych naznaczeni byli, instabunt jch mc. pp. posłowie. W czym iako sobie Rzeczpospolita domina juris sui zechce postompic cum colligatis monarchis, itidem sentient jch mc. pp. posłowie cum Republica, a specialiter z innemi jch mc. pany posłami całego generału wojewodztw naszych, aż jch mosc pp. posłowie nasi, co za responsa ablegatiey od cesarza j. mosci chrzescianskiego et a Republica veneta przychodziły, quidve in illis continetur, aby pro occasione et necessitate consilia suppeditentur. Poprawa trybunału koronnego, że iest apprime Rzeczypospolitey potrzebna, tedy inibunt media jch mc. pp. posłowie cum tota Republica, aby iako nayskutecznieysza postanowiona byc mogła, w czym do przeszłoroczney instrukciey referowac się będą jch mc. pp. posłowie, w tym zas osobliwie elaborabunt, aby constitucia anni millesimi sexcentesimi septuagesimi octavi de corruptis et cor-

rumpentibus zniesiona była, ale tylko corruptus judex był karany cum refusione triplici quotae in vim corruptionis acceptae, tudzież ab omni activitate et quibusvis muniis, ac capacitate omnium honorum był religowany y odsądzony, nawet dignitatem pro tunc posessam aby tracił y abjudicata dignitas takowego aby inter vacantias ad distributivam j. kr. mosci pana n. m. justitiam podana była, serio instabunt jch mc. pp. posłowie; ktorego to corruptum judicem, pro sumendis eo nomine poenis ac quodvis subselium, bądz do grodu, bądz ziemstwa, bądz trybunału, bądz sądow seymowych rellacyinych, assessorskich y wszelakich innych pro optione actoris wolno będzie pozwac; dokąd zapozwany ad cujusvis instantiam, sine omni apellatione, irremissibiliter poenis criminalibus juxta rationem delicti karany y sądzony bydz powinien. Seym zas y wszelkie jego figurae ac genera jüdiciorum (ne jurisdictiones confundantur) aby w dekreta trybunalskie żadnym sposobem y praetextem non involvent, animadvertent jch mc. pp. posłowie, et circa veteres novellam eo nomine procurabunt constitutionem. Ze zas wielkie nietylko województwo nasze ale y cały generał ponosi praejudicium, iż częstokroc na cadencyach sądow wojewodztw naszych w trybunale jch mc. pp. pisarze ziemscy tychże wojewodztw y powiatow od pisania dekretow niesłusznie removentur et relegantur, a zatym szkoda w xięgach tych że wojewodztw trybunalskich przez regentow plebejuszow, albo też osiadłosci w naszych wojewodztwach niemających, następowac zwykła, przeto urgebunt serio jch mc. pp. posłowie o nową constitutią, ne similia in posterum fiant sub nullitate judicatorum, ale żeby zawsze pisarze wojewodztw y powiatow naszych własni, nietylko pod czas turnu każdy swego, iako prawo opisało, ale choćby y wakowało ktore pisarstwo ziemskie, na ten czas tedy subsequens inszego powiatu, albo wojewodztwa, w tymże generale będącego, powinien supplere vices defuncti, infirmi vel absentis, y aby dekreta trybunalskie wojewodztw generału naszego pisywali y y xięgami regentow maiąc szlachtę osiadłych y przysiągłych dysponowaii y zawiadowali; ktore to xięgi generału naszego że per

abusum saepissime jch mc. pp. deputaci trybunału koronnego ad requisitionem privatam cujusvis otwierac in absentia pisarzow ziemskich y regentow własnych y rewidowac też pomienione xięgi pozwalają, przeto wszystkiemu temu, iako summis inconvenientiis, cum magno praejudicio wojewodztw naszych dziejącym się, aby przez nową zabieżec constitutią obtestamur fide, honore et conscientia jch mc. pp. posłow, aby w tym noviter o prawo postarali się. Regestra zas do popisow, aby ciz panowie regenci, według prawa, statutem Wołynskim, ktory całemu generałowi wojewodztw naczych służy, opisanego, sub numero w xięgi zwyczayne, na to przysposobione, wpisywali y sprawy connotowali numerice w też regestra, cavebunt jch mc. pp. posłowie. Zlecamy niemniey jch panom posłom, aby circa correcturam trybunału domowili się, żeby procuratores causarum byli szlachta bene posesionati neque aliquo crimine notati, ktorzy, będąc spraw patronami et in palestris trybunałow degentes, aby na urzędy grodzkie non aspirent, ale tylko aby, lub procuratorią spraw, lub urżędem grodzkim insignitus, ieden z nich urząd trzymał sub nullitate decretorum, stante munio et charaktere takowego officialisty grodzkiego, wraz y procuratora spraw trybunalskich in una eademque persona praedicando ferendorum. Jch mość zas pp. starostowie sądowi aby nieprzybierali takowych że na urzędy grodzkie officialistow sub poena banitionis perpetuae ad instantiam cujusvis in foro competenti obtinenda et sollutione mille marcarum wyrazną eo nomine wymogą jch mc. pp. posłowie constitutią. A że paenitendo exemplo prawie po całym swiecie polskim rozniosłą et divulgavit publica fama, iako inter spiritualem et saecularem statum na trybunale Lubelskim in stuba judicaria niedawnemi czasy ad certum inconveniens przyszło, tedy zabiegaiąc, aby in futurum similia niedziały się, instabunt jch mc. pp. posłowie ad Rempublicam, et circa correcturam trybunału inibunt media, iakoby licentiosior każdy, lub z duchownych, lub z swieckich sędziow, pro qualitate delicti sądzony y karany irremissibiliter mogł bydz. Złosc wyuzdana in omnem licentiam et patrata scelera Paliia, połkownika woysk j.

kr. mosci y Rzeczypospolitey kozackich, praeocupurunt w wolnym narodzie wolno wychowane, umysły nasze ze serdecznym żalem scisnąwszy, liberos animos novellam servitutem passos, barziey tzy z oczow naszych wyciscaią aniżeii usta do ogłoszenia, rękę do opisania zbrodniow y buntowniczych czynow paliiowych, cum scandalo saeculi poczynionych, przywodzą, ale tylko na dawnieysze, a osobliwie przeszłoroczną instrukcyą naszą referując się, zlecamy jch mc. pp. posłom, aby pod starą laską upomniawszy się o należytą y słuszną satisfactią, tam in criminalibus, quam et civilioribus, z Paliia i jego całego pułku adhaerentow, poty do żadney materiey y do obierania j. mc. pana marszałka nieprzystempowali, etiam cum periculo seymu, poki naprzod Paliy justissime pro delictis poenis karany niebędzie, oraz wszyscy tego pułku adhaerenci, wraz z nim, supplicowani pro criminalibus niezostaną. Szkody zas wszystkie, od jego pułku poczynione, tudzież od innych pułkownikow woysk j. kr. mosci y Rzeczypospolitey Zaporozkich, aby Rzeczpospolita nagrodziła, urgebunt serio jch mc. pp. posłowie. Woyska zas samego kozackiego genus aby Rzeczypospolita uważywszy, jeżeli zda się byc potzebne, chciała miec in obsequio tali, iakoby zaraz proportionata stipendia każdemu połkownikowi, sotnikowi et reliquis, eiusdem militiae officialistis, tudzież czerni, alias prostemu kozactwu, tak konnych, iako y pieszych pułkow, obmysliła, bo co teraz in spem impunitatis y niepłaty każdy licentiosissime grzeszy, to potem przy zapłacie corocznie dochodzącey musi byc disciplinatior miles, a potym każdy injuriatus na zasługach delinquentis prędziey swoiey szkody doysc będzie mogł. Jeżeli zas Rzeczpospolita nieobmysli zasług woyskom kozackim et certum numerum ich nieopisze, y żeby też woysko było pod połkownikami szlachtą dobrże osiadłemi, to żeby idem genus woyska kozackiego absolute lubo per constitutionem, lubo per scriptum ad archivum zwinione było. Consistentia zas in casu zatrzymania ieszcze imienia woyska Zaporozkiego ob aliquas justas et perimentes rationes niby potrzebnego, aby w wojewodztwie Podolskim w blokadzie nowoufundowaney około Kamienca Podolskiego, lub też w

dobrach j. kr. mosci y Rzeczypospolitey tudzież duchownych od j. mc. p. hetmana wielkiego koronnego, cui summa belli comissa est, naznaczona była, ktory aby z tegoż kozaka zołnierza administrat justitiam injuriatis, vel in casu non administrandae, aby respondeat juxta novellam constitutionem anni millesimi sexcentesimi nonagesimi, de immunitate dobr zemskich sancitam, gorąco instabunt jch mosc pp. posłowie ad Rempublicam. Kiedy rozne klęski a prawie ustawiczne infortunia ferunt et affligunt wojewodztwo nasze, na woyska W. X. Lit. w nagrodę compassiey, cięższe y prawie nieznosne krzywdy, oppressye, violentie y kryminały dobrom ziemskim wojewodztwa naszego, przez coroczne zimowe consistentie przechody y niediskretne diskretie, cum summo praejudicio stanu szlacheckiego, infligunt, przeto aby jch mc. pp. posłowie nasi, pod tąż starą łaską, nieprzystępuiąc do żadney iuney materiey, y do mianowania nowego j. mc. p. marszałka poselskiego, wymogli u Rzeczypospolitey, żeby eadem mediante et discernente, naprzod j. mc. p. wojewoda Wilenski, hetman wielki Wel. X. Lit., każdego lub z regimentarzow, lub z pułkownikow, lub z innych officialistow y wszelkiego ejusdem militiae W. X. Lit. żołnierza licentiosum sądził et justa pro delictis poena irremissibiliter karał, potym aby szkody, tak dawnieysze, iako y teraznieysze, instanti na seymie nagrodzone były, opponeut se jch mc. pp. posłowie, etiam cum periculo seymu. ktorym plenariam facultatem et potestatem tractandi et concludendi do uspokojenia się z woyskiem W. X. Lit. za wszelkie praetensie y szkody teraznieyszą instrukcyą dajemy y wszystko to, cokolwiek jch mc. pp. posłowie nasi z woyskiem W. X. Lit. postanowią, pro firmo, rato et grato przyiąc declaruiemy. Już bowiem nietylko constitucia felicis coronationis nayiasnieyszego krola j. mc. pana n. m., nam szczęsliwie panującego, nietylko potym tak wiele innych eo nomine za szłych constitutiey o uspokojenie praetensyi y szkod, przez woysko W. X. Lit. wojewodztwu naszemu poczynionych, uwiodły iednemi tylko obietnicami, ale też reskrypt osobliwy z comissiey walney Wilenskiey w roku tysiąc szescset dziewięcdziesiąt pierwszym expedio-

waney od jas. wielm. j. mc. pana Kazimierza Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego W. X. Lit., do wojewodztwa naszego przez urodzonego j. mc. p. Adama Olizara Wołczkiewicza, padczaszego Owruckiego, commisarza pełnomocnego, ad tractandum z woyskiem W. X. Lit., od nas delegowanego, dany y przysłany, aliquid spei et prope certis przynosi, ukontentowania zas żadnego nieodbieramy, przeto gdy fortioribus utendum ad vindicandas laesiones wojewodztwa naszego remediis potrzeba, omni possibili modo starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby skuteczną satisfactią za szkody y praetensye wejewodztwa naszego, przywiezli nam na seymik, da Bog, przyszły rellationis. W potomne zas czasy aby toż woysko Welk. Xięs. Lit., żadney consistentiey w dobrach ziemskich wojewodztwa Kijowskiego y całego generału wojewodztw naszych, etiam urgentissima belli necessitate, vel acendente senatus consilii assensu nie bywało, providebunt per novellam constitutionem jch mc. pp. posłowie. In reliquis zas tego punctu objectis do dawnych instrukcyi, a mianowicie przeszłoroczney, referowac się będą ciż jch mc. pp. posłowie. Justam quaerelam j. mc. p. Pawła Trypolskiego, miecznika Kiiowskiego, emeritissimi in sago civis, opowiedzą jch mc. pp. posłowie przed j. kr. moscią y Rzecząpospolitą, tudzież będą upraszac, qua publice, qua privatim, j. mc. p. hetmana wielkiego W. X. Lit., aby j. mc. p. Braszniowski, rotmistrż tegoż j. mc. p. wojewody Wilenskiego kozacki, należycie o swoy wystempek był ukarany, ktory, niesłusnie y nienależycie stanowszy w dobrach dziedzicznych j. mc. pana miecznika Kiiowskiego, nietylko że rożne violentie y kriminały popełnił, ale też na dwa tysiące szkod y więcey uczynił, zaczym aby, tak pro delictis, iako też ad satisfactionem poczynionych szkod, był sądzony, instabunt jch mc. pp. posłowie. Wniosą oraz skargę słuszną j. mc. p. Konstantego Pankowskiego, ktory od pana Frydrycha Lemfatera, kapitana freycompaniey j. mc. pana Szuyskiego, pisarza wielk. Wel. Xięs. Lit., nieznosne wdomu swoim poniosł oppressye y krzywdy, zaczym aby tenże j. mc. pan Lemfater sądzony y karany był, według prawa, de invasoribus domow

szlacheckich postanowionego, domowią się jch mc. pp. posłowie. Gdy Rzeczpospolita prawa swoiego pani zechce szczęsliwie z Portą Othomanską (iakoż expedit) stanowic pokoy, aby sine avulsione ulla provinciarum, z dawien dawnych eidem Regno Poloniae annexarum, a osobliwie wojewodztwa naszego, et in praesentia comissarzow, do tegoż tractatu z generału wojewodztw naszych destinandorum, pozwy stawał, advertent jch mc. pp. posłowie. Że monety, osobliwie szelężney, wielka inopia mianowicie w kraiach naszych znayduje się, tedy aby miennica na monetę szelężną ejusdem qualitatis, iako dawne szelągi są, otworzyła się, promovebunt jch mc. pp. posłowie. Aby zas monety srebrney walor wszędzie był iednakowy po całym krolestwie Polskim, serio opponent se jch mc. pp. posłowie, zaraz przy upomnieniu się o wakansach y nieprzystąpią do resolutiey distributivae j. kr. mossi justitiae, poki walor monetu wszędzie iednakowy, juxta veterem praxim, czerwony złoty po złotych dwunastu, taler bity po złotych szesciu, niebędzie declarowany. Assignacie oschłe z commissiey wojewodztw exulantium Warszawskiey, w roku tysiąc szescset dziewięcdziesiąt pierwszym odprawioney, wydane, aby ciż debitores et creditores wypłacali, instabunt usilnie jch mc. pp. posłowie do Rzeczypospospolitey, aby przez constitutią imponatur necessitas placenia tymże debitoribus, w czym przeszłoroczney instrukciey punkt reassumuiąc, do niegoż referowac się jch mc. panom zlecamy. Jako nic nieiest słusznieyszego, aby każdy operarius suam odbierał mercedem, tak gdy jch mc. pp. deputaci chorągwie ussarskiey jas. osw. xięcia j. mosci Radziwiła, podkanclerzego W. X. Lit., donoszą justam quaerelam, że w xięstwie Zatorskim cwierc novembrowa anni millesimi sexcentesimi octuagesimi septimi zatrzymana zostaje, instabunt usilnie jch mosc pp. posłowie do j. kr. mosci pana n. m. o interpozycią do tegoż xięstwa Zatorskiego, iakoby kwota, teyże chorągwi należąca, nieodwłocznie wypłacona była; oraz wniosą swoię instantią ciż jch mc. pp. posłowie, aby wojewodztwo Krakowskie cwierc februariuszową Żorawinską, do tych czas zatrzymaną y niewypłaconą, chorągwi ussarskiey wielm. j. mc. p. Jana Cetnera, starosty

Lwowskiego, jch mc. panom deputatom teyże chorągwi, z naypierwszych podatkow, z seymu teraznieyszego, da Bog, szczęsliwie skonczonego, uchwalonych, wypłaciło. A że Rzeczpospolita, miła oyczyzna nasza, pomiętka każdego zostawiaięcego się za nią należyty respekt za uznaną miłość wojewodztwu naszemu, przez script ad archivum w roku tysiąc szescset osmdziesiątym pierwszym dany, declarowała, tedy tak, o należytą recompensę, iako też o scrypt, upomnią się jch mc. pp. posłowie y przywiozą na przyszły, da Bog, seymik rellationis, wyiowszy go z metryki koronney. Każdy, dobrze in publicum życzący, y widziec to y przyznac musi, że podatki Rzeczypospolitey przez wejewodztwa zebrane, miasto iakowey pełnieyszey płacy, woyskom Rzeczypospolitey większą przynoszą retardationem, a tym barziey ieszcze desolatią y niszczenie wojewodztw, ziem y powiatow, ktore to poborcow, to commisarzow obieraiąc, nietylko spezy in vim gratitudinum miec muszą, ale też częstokroc doyrzec się niemogą, iak wiele podatkow wybiera się z ktorego wojewodztwa, ziemi, albo powiatu y dokąd się obraca, a co większa że omnis novitas nociva; przeto veteri methodo et praxi, aby do skarbu koronnego wrociły się podatki, y zeby skarb Rzeczypospolitey koronny poborcow podawał oprą się przy dawnych zwyczaiach jch mc. pp. posłowie. Ordynacya Ostrogska że, przeciwko prawom Rzeczypospolitey dawnym et contra pias intentiones ae fundationes primorum ordinantium, już post decessum, żal się Boże, de stirpe mascula xiążąt jch mosciow Ostrogskich y Zasławskich, w ręku obcych y nienależytych zostaje, a ztąd Rzeczpospolita wielką szkodę ponosic musi, kiedy nietylko prawo, eo nomine postanowione, convellitur, ale też kwota ludzi, na usługę teyże Rzeczypospolitey durantibus bellis powinna wychodzic, tak iest zmnieyszona, że trzeciey częsci ludzi in obsequium Rzeczypospolitey et primaeva fundatione ordinantium niewychodzi, przeto aby et pientissimae intentioni ordinantium et positione legi we wszystkim satisfiet, nietylko instabunt jch mc. pp. posłowie do stanow Rzeczypospolitey, ale też gorąco opponent se przy wakansach, nieprzystempując ad resolutionem onych,

poki prawu słusznosci y pobożney intencyi pierwszych ordynatow za dosc się niestanie. Ordynacya Zamoyska że, według prawa y pobożney woli pierwszego ordinanta, dosc chwalebnie y należycie swoim idzie torem, przeto instabunt jch mc. pp. posłowie do stanow Rzeczypospoliey, aby prawo ordynaciey Zamoyskiey w naymnieyszym swoim punktie laesiey nieponosiło, ale circa immunitates suas conserwowane było. Insuper caveatur lege, aby prezechodow woysk Rzeczypospolitey oboyga narodow niecierpiało, sub poenis, in contraventores de immunitate dobr ziemskich sancitis irrogandis. Poniewaz za dobra nasze, in partes carow ich mc. Moskiewskich za Dnieprem odeszłe, dosc bardzo szcupłą a prawie tysiączney czesci nie wartą wzielismy za nie consolatią, przeto jako dalszą słuszną y proporcyonalną wdzięcznosc y nagrodę upomną się ich mc. pp. posłowie u Rzeczypospolitey tak o starostwo Kransnienskie y wszystkie inne partykularze, in vim reclinatoriorum obywatelom wojewodztw exulantium od niesmiertelney pamięci nayiasneyszego krola j. mc. Michała dane, aby in haereditatem salvis juribus, de immunitate dobr ziemskich sancitis, to iest zachowawszy służbę ziemską podczas pospolitego ruszenia, sine divisione armorum, też particularze, wespoł z starostwem Krasnienskim, tymże obywatelom wojewodztw exulantium cedant, serio urgebunt jch mc. pp. posłowie y tego punktu dopomnią się przy wakansach, niechodząc po rezolucyą ich, poki prawem eo nomine niebędzie cautum, czego nieodstąpią jch mc. pp. posłowie, etiam cum periculo seymu, w czym fide, honore et conscientia jch mc. pp. posłow obliguiemy. Jeżeli czym barziey panstwa y monarchie rosprzestrzeniaią się y do swoiey przyszłey fortuny przychodzą, iako tym gdy chwała Boska szerzy się, przeto solenniter jch mc. pp. posłom zlecamy, aby na rospostrzenienie chwały Boskiey et in succursum summae paupertatis klasztoru ubogiego Włodzimirskiego oycow dominikanow domawiali się, aby penes autiquum usum derewni, ktora zieżdża się na gruncie dziedzicznym tychże oycow dominikanow, Wolszczyzna nazwanym, podczas iarmarkow Włodzimirskich, sine omni praepeditione zostawał, iako już od kilkadzie-

siąt lat; desiderium jch mc. oycow dominikanow konwentu Łuckiego, referując do przeszłoroczney instrukciey, recommendationi et zelo jch mc. pp. posłow injungimus. Osoby duchowne ritus graeci unitorum aby in titulis et praerogativis ab omnibus immunitatibus jurium sibi od wielu lat przez constitucie wszystkie dawnieysze concessum, praejudicium et diminutionem nieponosiły in omnibus subseliis et judiciis, instabunt serio jch mc. pp. posłowie, oraz aby dobra duchowne ejusdem ritus unitorum et disunitorum, tak w Koronie, jako y w W. X. Lit., hyberną aggrarowane niebyły, iako też domy y osoby kapłanskie ejusdem ritus aby a stativis militaribus y od przechodow żołnierskich wolne były, cavebunt per constitutionem jch mc. pp. posłowie y, do dawney referuiąc się iustruckiey, serio se opponent. Znakomite w boju y pokoju dzieła j. mc. p. Pawła Trypolskiego, miecznika wojewodztwa naszego, do wszelkiego j. kr. mosci y Rzeczypospolitey respectu zalecą, ktoremu za ustanowioney trzydziestoletuiey, sine intermissione niezsiadaiąc z konia, służby wojenney, potylekroc z wielką odwagą, znacznym męstwem krwawe czyny, aby j. kr. mc. pan n. m. woytowstwo Barskie, ad praesens wakujące, ex distributiva justilia dobroczynie conferowac raczył, instabunt jch mc. pp. posłowie. Do takowegoż respectu zasługi wojenne j mc. pana Mikołaja Skipora zalecą jch mc. pp. posłowie, oraz u stanow Rzeczypospolitey urgebunt, aby summa iaka pewna na dobrach Rzeczypospolitey, Swerkowszczyzna nazwanych, w wojewodztwie Kiiowskim a powiecie Owruckim leżących, za reparacyą tychże dobr temuż j. mc. panu Skiporowi et successoribus j. mosci przez constitutią przyznana była. Że wiele wojewodztwu naszemu na tym należy, a prawie wszystka całosc, honory furtun obywatelow jego na tym zasadza się, aby akta, ktore perennaturo saeculo loquuntur, z Kijowa wydzwignione były; przeto, referując się w tym do przeszłoroczney instrukciey, instabunt jch mc. p. posłowie ad ordines regni, aby, mediantibus iisdem, commisarze, z generału wojewodztw naszych deputowani, wszystkie xięgi podkomorskie, ziemskie, grodzkie wojewodztwa naszego, dla wojen roznych w Kijowie

zaległe, ztamtąd odebrac y przyniesc nąm mogli, o co serio domowią się jch mc. pp. posłowie zaraz przy wakansach. Tak się zagesciły w generale województw naszych panskie słobody, że ustawicznie chłopi, zbiegaiąc dla sweywoli do nich, nietylko pustoszą maiętnosci nasze, ale też na tych słobodach, varia patrando crimina, dają innym chłopom jus sceleri; przeto, aby chłopi poddani, zbiegli do ktorey kolwiek panskiey słobody, ad primam requisitionem byli wydawani, iako też aby słobody same były zniesione, y żeby pan żaden non praesumat po swych majętnosciach wołac słobody, inibunt media jch mc. pp. posłowie cum Republica et serio w tym animadvertent, żeby per constitutionem novellam caveantur. Niemniey advertent jch mc. pp. posłowie, aby po miastach, miasteczkach, wsiach, goscincach y przeiazdach, depactatie niedziały się przeieżdżaiącym y kupczącym ludziom, a to sub poenis, de depactotoribus sancitis, et executione ich irremissibiliter facienda, w czym przez prawo omyslne subvenient tak całemu generałowi województw naszych, iako też innym województwom. A że j. kr. mosc pan n. m. w swoiey jnstrukciey teraznieyszey przez posła swego, na seymiki całey Rzeczypospolitey y generału województw naszych przysłanego, do dawnieyszych swoich panskich jnstrukciey we wszystkim referowac się raczy; przeto y województwo nasze, przychylając się do woli panskiey, zleca jch mc. panom posłom, aby do przeszłych jnstrukcyi swoich, a mianowicie przeszłoraczney, in reliquis punctis referowali się. Ktorzy jch mc. pp. posłowie in universum radząc około dobra pospolitego y województwa naszego, tudzież całego generału województw naszych, nec votivius niechcąc miec in pectoribus iakoby optime sit patriae, tudzież województwom naszym pogranicznym, ktorych by prywatne desideria aby się miescic mogły, instabunt ad ordines regni. Caetera probatae dexteritati et activitati jch mc. pp. posłow naszych, wielce mosciwych panow y braci, zaleciwszy fidem, honorem et conscientiam jch mosciow objurgamus, aby in omnibus comissis przeszłoroczney y tegoroczney jnstrukcyi spectatam pokazali virtutem y z ukontentowaniem województwa naszego

tudzież całego generału powrocili. A teraz tę jnstrukcyą zgodnie namowioną j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac zlecilismy. Działo się we Włodzimirzu, anno, loco, die, mense, ut supra. У тое инструкъции подпис руки тыми словы: Adam Olizar Wołczkiewicz, podczaszy Owrucki, marszałek na ten czas koła rycerskiego województwa Kiiowskiego, m. pr. Котораяжъ то облата инструкъции, за поданемъ и прозбою вышъ речоное особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписана.

Книга грод. Владимір. 1693 г, № 1069, л. 1068, № 319.

XCVIII.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1693 года: о козацкихъ своевольствахъ.

Za woyska kozackiego pułkami nigdy niewychodzącemi y owszem wielką onych swawolą nietylko jch mc. pp. obywatele województwa naszego cieszyc się z własnych swoich niemogą substantij y onemi pro velle suo disponowac, ale też ubodzy chłopkowie, ktorzy kolwiek e ruderibus dawnej ruiny głowę podnosic et colere terram in solitudine poczynają ad ultimam przez tę licentią kozacką przychodzą (non sine fiducia pewney zemsty za krzywdy swoje od pana Boga) ruinam, tak w Braclawskim naszym, iako y Kiiowskim województwie; obtestamur przeto conscientias jch mc. pp. posłow naszych, żeby urgent omni studio et conatu, supplikując majestatowi j. kr. mc. pana n. m. y do całey Rzeczypospolitey recurrendo, żeby s tych obudwoch województw, osobliwie z dobr ziemskich w nich znaydujących się, ewakuatio kozackiego woyska koniecznie nastąpila.

Въ пунктѣ о недоразумѣніяхъ, возникающихъ между духовными и свѣтскими судьями, сказано, чтобы виновные изъ первыхъ были предаваемы суду епископа.

Книга грод. Владимір. 1693 г., № 1069, л. 1057, на об., № 313.

XCIX.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1693 г. Благодарность королю и гетманамъ за труды, понесенные на защиту отечества. Объ уплатѣ жалованья войску. О допущеніи депутата въ коммиссію для переговоровъ съ Турками. О дозволеніи каждому повѣту устраивать сеймики въ своемъ повѣтовомъ городѣ. Объ оказаніи матеріальнаго содѣйствія, изгнаннымъ изъ своихъ имѣній, дворянамъ. О возвращеніи епископомъ Львовскимъ Шумлянскимъ, отнятыхъ имъ у дворянъ, имѣній. О передачѣ лицами, вступающими въ духовное званіе, своихъ имѣній ближайшимъ родственникамъ. Объ оказаніи льготъ при уплатѣ податей обѣднѣвшему православному и католическому духовенству. Объ уплатѣ подкоморію Черниговскому Цѣшковскому слѣдуемой ему суммы. О прекращеніи ссоръ между представителями свѣтскаго и духовнаго сословія. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ жителей г. Владиміра-Волынска отъ уплаты городскихъ повинностей. О приведеніи къ окончанію процесса между Чурилами и Корытками. О дозволеніи нѣкоторымъ дворянамъ взимать мостовое. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О своевременной разсылкѣ предсеймиковыхъ королевскихъ универсаловъ по повѣтовымъ городамъ. Объ удовлетвореніи за убытки, причиненные литовскимъ войскамъ. О принятіи строгихъ мѣръ по отношенію къ Московскому посланнику Суслу за учиненныя имъ безчинства. О разсмотрѣніи на сеймахъ дѣлъ о подкупѣ судей. Подтвержденіе инструкціи посламъ, данной на предшествовавшій несостоявшійся сеймъ.

Року тисеча шестсотъ девятдесятъ третого, месеця декабря двадцетъ второго дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami niniejszemi grodzkiemi staroscinskiemi, comparens personaliter, wielm. j. mc. p. Konstanty Szlubicz Załęski, chorąży Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego województwa Czernihowskego, jnstrukciją tegoż województwa, in loco consultationum solito, w cerkwie katedralney Włodzimirskiey, za uniwersałem powtornym j. kr. mosci na seymiku prezedseymowym unanimi consensu namowioną,

jch mc. panom posłom na seym walny Warszawski daną, z podpisem ręki swoiey własney, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał tenoris talis: Jnstrukcia jas. wielmożnym jch mc. pp.: Athanazemu na Miączynie Miączynskiemu, podskarbiemu nadwornemu koronnemu, Łuckiemu, Krzepickiemu, Łosickiemu et c. staroscie, połkownikowi j. kr. mosci, Franciszkowi na Pereniatynie Ledochowskiemu, Krzemienieckiemu, Alexandrowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, Czernihowskiemu, staroscie Kleszczelowskiemu, Kazimierzowi Szlubiczowi Zalęskiemu, Nowogrodzkiemu, podkomorzim zgodnie obranym posłom na seym Warszawski na seymiku przedseymowym we Włodzimirzuw cerkwi katedralney, in loco consultationum solito, za uniwiersałem powtornym nayiasnieyszego krola j. mc. pana n. mc. dnia dwudziestego wtorego grudnia roku tysiąc szescset dziewięcdziesiąt trzeciego przypadłym, namowiona y dana. Kiedy, tanto temporis intervallo, fluctuantem per tot oceanos, iniqua fatotorum sors variare non desiit Rempublicam, kiedy tot militiosae gentis bissurmanskiey potentiey Domini et principis, przy ustawicznych trudach, pracach y niewczasach, cum dispendio vitae et salutis levaminis, odbierała y odbiera fulerum, za co iako wierni poddani, unanimiter corda et animos dare powinnismy, tak też prawie filiales iako patriae patri fundere grates, ktore jch mc. panom posłom naszym, przy powinszowaniu zdrowia y oddaniu powinney veneratiey majestatowi j. kr. mosci et serenissimae domui ejus praestare, comissimus imieniem całego wojewodztwa naszego. Podobnym sposobem mają exolvere debitam venerationem jch mc. pp. posłowie nasi jas. wielmożnym jch mc. pp. hetmanom oboyga narodu za swiadczone virtutis documenta, podięte prace y fatygi w corocznych kampaniach, obijciendo pectora z uszczerbniem zdrowia y fortun swoich własnych, upraszaiąc jch mosciow, aby iako indefessi atlantes upadającą homeris spierali Rempublicam y następuiącemu na wiarę chrzescianską nieprzyiacielowi propugnaculum byli. A że pax optanda wszystkim et quod cardinale est, do ktorego terminu universa christianitas, postroni narodowie unanimi voto

collimant, dla czego jch mc. p. posłowie nasi junctis votis z inszem, wojewodztwami upraszac będą j. kr. mc. pana n. m. ante omniai aby tandem aliquando utrapioną Rzeczpospolitą do pożądanego przywiodł pokoju, niemniey o to powagą panską potrafic raczył, aby woysko w zasługach należytych przynaymniey aliqua in parte było ukontentowane. A gdy felici auspicio, czego sobie Rzeczypospolita życzy, przyidzie do tractatow z Portą Othomanską o pokoy, upraszac będą jch mc. pp. posłowie krola j. mc. y Rzeczypospolitey, aby y z naszego generału do traktatow tego pokoju per constitutionem był naznaczony commisarz. Wielkie w tym incommodum wojewodztwo Wołynskie ponosi, że seymiki continuo w iednym Łucku, podatkowe y poselskie, odprawują się, o ktorych częstokroc drudzy jch mc. pp. obywatele opodal mieszkaiąc y niewiedzą, zaczym jch mc. pp. posłowie do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, wygadzając commodo, instabunt, aby j. kr. mc. te seymiki, podatkowe, poselskie y deputackie, seorsive kazdy powiat Łucki w Łucku, Włodzimirski we Włodzimirzu, Krzemieniecki w Krzemiencu, a zas Kiiowski w Korcu były odprawowane. Respektem zas Krasna, ponieważ czas determinowany starosta Krasnienskiego wyszedł, ktore in vim reclinatoriorum, także partikularze, exulibus wojewodztwa Kiiowskiego y Czernihowskiego z łaski j. krolew. mosci dane, serio upraszac mają, aby Rzeczpospolita adinveniat media uspokojenia wojewodztw exulantium, a partikularze dane cedant in haereditatem, excepto Jwanowicz, do starostwa Krzepickiego należących. Dobra metropolij y archymandryi Kiiowskiey, distributivae justitiae krola j. mosci cedant, a krom Nowosiołek, w wojewodztwie Kijowskim, cum attinentiis, ktore iako bona terrestria wielm. jch mc. pana Załęskiego, chorążego Nowogrodzkiego, y drugich competitorow, do tych dobr należących, j. mc. xiądz Szumlanski, episkop Lwowski, w posessiey przez tak wiele lat trzymał y trzyma, jch mc. pp. posłowie instabunt do j. kr. mc. y całey Rzeczypospolitey, aby j. mc. xiądz episkop Lwowski one haeredibus przywrocił y calculum de perceptis proventibus ab actu posessionis suae uczynił, w czym osobliwey łaski y protekcyi jch

mc. pp. posłowie u krola j. mc. p. n. m. y całey Rzeczypospolitey żądac będą. Urgebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby dekreta trybunalskie, ktore vim legis sapiunt, ani ferowane byli, ani żadney wagi niemieli, a osobliwie iż wyrazne iest prawo, a żeby duchowne utriusque sexus, przed wczynieniem professiey, dobra swoje ziemskie, tak oyczyste, iako y macierzyste, tak też y na siebie spadłe, do stanu rycerskiego, a zwłaszcza do naybliższych krewnych, resignowali, jednak iż się znaydują takowe dobra, ktore, cum praejudicio stanu szlacheckiego, ex compacto danationum et decretorum tribunalitiorum et non in vim fundationis odpadły, iakowe są dobra Olesniki, w wojewodztwie Lubelskim leząnce, do ktorych j. mc. p. Paweł Bilski, sędzia grodzki Lubelski, ma jus petendi, tych tedy dobr aby onemu wolna była rehabitio, non obstantibus decretis in contrarium legis latis, uti praejudiciosis przeciw wyraznemu prawu, a mianowicie statutowi, de monialibus ferowanym, oraz urgebunt jch mc. pp. posłowie et procurabunt reassumptionem consitucyi anni millesimi sexcentesimi vigesimi septimi o dekretach trybunały Lubelskiego, ktore by vim legis saperent. Dobra Rzeczypospolitey duchowne ritus unito graeci, generaliter wszystkie w Koronie y w W. X. Lit. zostające, ponieważ ad eam calamitatem przyszły dla ustawicznych woysk oboyga narodow przechodow, corocznych consistencyi, a osobliwie przeładowania hyberny, że już ani piis obligationibus, ani suffragiis fundatorum suorum satisfacere niemogą, ani upadłych domow Bożych y swiątych panskich reparowac niezdołają; przeto albo nowey lustracyi dymow, albo podług kwitow już po lustraciey płacenia podymnego y proporcyą y coaequatio wnoszenia hyberny upraszaią, o co usilnie u Rzeezypospolitey jch mc. pp. posłowie nasi urgebunt. Domy y osoby kapłanskie, lubo to są dawnemi comissyami ab omni onere militari libertowane, ile żadnych poddanych niemające, ale że licentiosus miles, eo nomine constitucye opisane, lekce sobie ważąc, praesumit y kapłanow ciągnieniem idąc stawac noclegi, pokarmy odprawowac, grabieże zabierac y consistentiy upraszac, tedy, aby takowi legum transgressores poenas

irremissibiles ponosili, do jch mosci pp. hetmanow oboyga narodow jch mosci pp. posłowie nasi instabunt y constitucye o tym ressamowac curabunt. Non postremum cierpi praejudicium wielmożny j. mosc pan Cieszkowski, podkomorzy Czernihowski, od j. mosci pana kuchmistrza koronnego przez niewczynienie dosyc decretowi kommisyi Warszawskiey, ktorym summy pewne j. mosci są przysądzone y do wypłacenia assignowane, a j. mc. p. kuchmistrz dotych czas według submissiey swoiey niezapłacił, ale owszem poenam peculatns na siebie otrzymac dopuscił y iest jure victus, przez co iako contemptor legum poenas na siebie zaciągnoł, contra convulsores decretorum opisane, przeto injungimus jch mc. pp. posłom et comittimus dexteritati jch mosciom, aby jch mość tamowali na seymie activam vocem. Uważaiąc nienależyte inter statum spiritualem et saeculorem zachodzące, gdzieby suprema vigere powinna powaga, niesnaski, iako to w trybunałach koronnych, urgebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby reassumuiąc constitucię anni millesimi sexcentesimi decimi sexti, jch mość duchowni deputaci w trybunale excessivi, tak iako y jch mosc saeculares, poenis condignis et relegatione in perpetuum a functione judicis deputati w tymże trybunale karani byli, a osobliwie j. mc. xiądz Chotecki na teraznieyszym seymie przez jch mc. xięży biskupow pro suo excessu był sądzony cum simili poena. Dwory szlacheckie we Włodzimirzu y w Łucku, iako to: j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, j. mc. p. Stefana Cieszkowskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, y j. mc. p. Stanisława Woyny Oranskiego, łowczego Czernihowskiego, iako bene meritorum in Republica, ktore od kielkudziesiąt, albo kielkunastu, lat in posessione jch mosciow zostają, aby byli libertowane przez constitucyą od wszelakich podatkow y praw mieyskich in perpetuum. Assignacie na summy, względem dobr Zadnieprskich exulantium, wydane na comissiey Warszawskiey, aby sine mora wypłacone byli, jch mc. pp. posłowie procurabunt. Teyże j. kr. mc. pana n. m. ocurrent łasce jch mc. pp. posłowie, w interessie domu jch mc. pp. Koritkow z ich mosciami do sprawy prze-

ciw jch mosciom successorom Czuryłowskim kolligacyami, aby j. kr. mc. pan n. m., iako supremis miserorum solatium, panską swą y dobrotliwą inponat authoritatem między strony iakoby longioribus diffugiis, to iest ustawnemi suspensami, remissami et similibus, jch mc. pp. successores Czuryłowski sprawy z jch moscmi w tardisatyą non abiiciant per enervationem summam jch mc. pp. Korytkow substantiey, ale finalem altissimi w trybunale judicii approperent przez sądzenie się sententiami. Aże y teraz wiem. jch mc. p. starosta Chełminski, do Krymu posłem iest od j. kr. mc. pana n. m. destinowany, przez co znowu gotowa recogitatur suspensa, dla tego nihil his derogando tegoż wielm. j. mc. p. starosty wielkiemu imieniowi, comittimus dexteritati activae jch mc. pp. posłow, aby justum w sprawie insonent metum domu jch mc. pp. Korytkow. Jesliby wielm. j. mc. p. starosta szedł do Krymu, niewczyniwszy tu dostateczney plenipotencyi, etiam se absente do rozsądzienia się z jch mosciami, w czym wszystkim, quam tutissimum, comparowac mają jch mc. pp. posłowie activitate sua przy conserwowaniu jnstrukciey jch mosciow, punkt w konstituciey wyrażony. Ponieważ nie mały sumpt około restauracyi mostow j. mc. p. Woyciech de Rudniki Rudnicki we wsi Brzezi, majętnosci swey dziedziczney, łozy, zaczym comittimus dexteritati jch mc. pp. posłow wojewodztwa naszego, aby, in refusionem tych kosztow, mostowe na seymie per constitutionem j. mosci referowane było. Tudzież j. mc. panu Adamowi Olizarowi, podczaszemu Owruckiemu, we wsi Omelaniku y j. mc. p. Rzążewskiemu, horodniczemu Włodzimirskiemu, we wsi Serniczkach y od wszelkich kupieckich tak wozow, y pędzących wołow, y wszelkich towarow, perpetuis temporibus mostowe też pozwolone było. Nic słuszniejszego iest, aby każdy zelans pro patria civis w stratach przy ustawicznych kampaniach odnosił debitam gratitudinem; przeto my, widząc iawne iasne dowody zasług j. mc. p. Łukasza Horodynskiego, chorążego Drohickiego, porucznika chorągwie pancerney wielm. j. mc. p. Tarła, czesnika W. X. Lit., ktorego niemała fortuna in hosticum cessit, a niemając ullam recompensam,

hucusque incessanter pro gloria et decore patriae gloriosissime agit, przeto upraszamy jch mc. pp. posłow, aby osobliwemu j. kr. mc. pana n. m., uti optime meritum militem, zalecili y całey Rzeczypospolitey y gorącą za jego moscią wniesli instantią. Niemałe inconveniens ztąd pochodzi, cum praejudicio wojewodztwa całego, że uniwersały, z łaski j. kr. mc. p. n. m. powtorne y trzecie z cancellaryi wydane, przedseymowe, non solito tempore promulgowane, ale ipso die seymikow przypadających do grodow podawane bywają; zaczym, occurrendo huic consuetudini, zlecamy to jch mc. panom posłom naszym, aby to in posterum niebywało, constitycią obwarowaną było, żeby przynaymniey tygodniem takowe uniwersały do grodow należytych podawane byli. Nieznosne w tym ponosi krzywdę całe wojewodztwo Wołynskie, że należytey satisfactiey za szkody poczynione przez woysko Litewskie w dobrach ziemskich Wołynskich, za ktore lubo krzywdy tegoż wojewodztwa dzieje się, summę sto dziesięc tysięcy dac declarowało, hucusque nieodnosi, na co jas. wielm. j. mc. p. podskarbi W. X. Lit., submissyą zapłacenia iey dał y na dobrach swoich dziedzicznych assecurował tedy obstringimus w tym jch mc. pp. posłow naszych, ponieważ y sami w tymże wojewodztwie reclinatoria dobra dziedziczne mamy, aby we wszystkich około tego interesu, wespoł z jch mc. pany posłami wojewodztwa Wołynskiego unanimiter zniozszy się, chcieli usłużyc całemu generałowi. Gravissime to afficit welmożnego j. mc. p. Kazimirza Szlubicz Załęskiego, podkomorzego Nowogrodzkiogo, że w dobrach j. mc. dziedzicznych, wsi Swoyczewie, niesłychany exces, przez nieiakiego pana Susła, posłannika Moskiewskiego, czasu niedawnego stał się, ktory, in concisionem et contemptum religionis nostrae romanae, non habito respectu immunitatis ecclesiasticae, armata manu na cmetarz koscielny popadłszy, j. mc. xiędza plebana tamecznego y chłopow tiranissime cum periculo vitae postrzelał, y oko temuż xiędzu plebanowi wystrzelił, ktorego ausus, licentiosus et grawissimus excessus żeby impune nieszedł, serio sese opponent jch mc. pp. posłowie przy audyentij posła Moskiewskiego, aby pro quali-

tate delicti nietylko civiliter, ale criminaliter, był karany. Lubo na szczęsliwey koronacyi krola j. mc. nam szczęsliwie panującego, sub titulo trybunał koronny sprawiedliwie bogacąc constitucya napisana, ratione upominkow brania przy sądowych, że tak corrumpens, iako y corruptus, sądzeni byc mają, jednak forum takim sprawiedliwym, ani poeny nienaznaczono; domowią się tedy jch mc. pp. posłowie nasi, żeby nie gdzie indziey tylko na seymie, tak corrumpentem, iako y corruptum judicem, sądzono tanquam perduellem. Aże przeszłoroczny seym iniqua fatorum sorte, debitum sortiri effectum nięmogł y w rozerwanie poszedł, dla czego instrukcya jch mc. pp. posłom dana y punkta w niey wyrażone indecisa y promowowane niesą; przeto, jch mc. panow posłow teraznieyszych dexteritati comittimus, do ktorey we wszystkim referowac się mają y one, w łaskę j. kr. mc. p. n. m. y całey Rzeczypospolitey zaleciwszy, promowowali, excepto punctu pro parte żydow Włodżimirskich, iako niesłusznego y przeciw prawa y wolnosciom szlacheckim napisanego, ktorego jch mość ulterius promowowac niepowinni. Ktorą to jnstrukcyą naszą j. mc. p. marszałkowi podpisac y do akt grodzkich Włodzimirskich podac zlecilismy Działo się we Włodzimirzu, anno, loco, mense, die, ut supra. U tey jnstrukciey podpis ręki temi słowy: Konstanty Szlubicz Załęski, chorąży Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, m. pr. Ktoraż to oblata jnstrukciey, za podaniem y prozbą wysz rzeczoney osoby podawającey, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych iest wpisana.

На стр. 1114, въ оригиналѣ, на концѣ листа, выноска: Oppressa insullibus nihil primario supremi numinis, a potym quodpiam tylko jedyne.

Книга грод. Владимір. 1693 г., № 1069, л. 1113 на об., № 350.

C.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1694 г.: о подкупѣ судей.

Corruptus judex, podług constitutiey Grodzienskiey anni millesimi sexcentesimi septuagesimi octavi, gravissimis punitur poenis, ponieważ wielkie zagęscili się niesprawedliwosci przez przestronne sędziow sumienia, gdzie magis ex fawore, quam justitia, decreta trybunalskie in parvo deputatow numero stawają; corrumpens zas nullis subeat poenis, ale corruptum na przyszły trybunał conveniat, melioretur ta constitutia.

Книга грод. Владимір. 1694 г., № 1070, л. 912, № 571.

CI.

Универсалъ короля Яна Собѣсскаго волынскимъ дворянамъ, отъ 18 мая 1695 г., назначающій срокъ сеймика и жалующійся на распущенность шляхты, которая, несмотря на, грозящія со стороны Турокъ, опасности, или срываетъ сеймы, или молчитъ на нихъ и не заботится о созывѣ посполитаго рушенія; а между тѣмъ въ рукахъ короля только и есть эти два средства для защиты отечества.

Року тисеча шестсотъ девятдесятъ пятого, месяца мая двадцятого дня.

На уряде кгродскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Кюстинскимъ, буркграбимъ замъку Володимерского, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Maciey Orłowski, uniwersał, na seymik wojewodztwa Wołynskiego do powiatu Włodzimirskiego wydany, ręką j. kr. mosci y sekretarskiey, przy pieczęci koronney, podpisany, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie mający: Jan Trzeci, z Bożey łaski krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki,

Kiiowski, Wołynski, Podolski, Podlaski, Smolenski, Inflanski, Siewierski y Czernihowski, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o o tym wiedziec nalezy, osobliwie iednak welmożnym, urodzonym, senatoram, dygnitarzom, urzędnikom y całemu rycerstwu wojewodztwa Wołynskiego, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą krolewską. Wielmożni, urodzeni, uprzeymie y miernie nam mili! Niepotrafiemy o niedoszłym swieżo seymie dac relatyiey, nietylko że podobna w Rzeczypospolitey nigdy niebyła widziana twarz, ale też że oycowska nasza ku oyczyznie y wszystkim miłosć te tylko słowa rodzic zwykła, ktore mnieyszyc, nie szerzyc, żaletopic, niewynurzac urazy, a, krotko zamykaiąc aspera, in vias planas dirigere mogą. Niech zatym Sam Pan Bog we wszystkie serca wleie tę prawdę, za ktorąby oswiecona Rzeczpospolita mogła się obaczyc, iako ab instituto zacnych przodkow, odstępuiąc w prerogatywach wolnosci, rownosci y naygłownieyszych praw swoich, inszą cale została aniżeli wzięta a majoribus. Co w tym iest, jeżeli niewynoszący się z rownosci ambitus, czyli taedium antiquarum, cupido novandarum, czyli też interessowany cudzym tchnieniem impet popycha miłą matkę oyc. yznę coraz w głąb większey niemożnosci, nietylko na woynę Turecką, ale y na lada zamieszanie, bron Boże, od sąsiadow. Nechcemy się nad tym bawic ciekawoscią, zostawuiąc każdego rozsądkowi wolną okolicznosci uwagę, iednę tylko przed się bierzemy, że kiedy seymy, nietylko od rwania, ale y od powszechnego wymuszonego milczenia, ginąc mogą, co za sposob in posterum pewnosci onych, a oraz ratowania od ciężkich y widomych niebezpieczenstw oyczyznę. Baczymy się wprawdzie, że są w ręku naszych te dwa srzodki: seym albo pospolite rnszenie; ale jeżeli seym, to iako się namieniło, ten sam potrzebuie bezpieczenstwa skonczenia; ieżeli pospolite ruszenie, to obawiamy się, żeby nowych do ukontentowania, a zatym y do wyprowadzenia w pale żołnierza trudnosci nieczyniło, albo żeby, nad domowym zabawiwszy się porządkiem, externa nieprzeyrzało pericula, ktore tem większe y iawnieysze imminent, im wyniesleyszemi teraz Porta Othomanska za obraniem nowego cesarza,

y za swieżą rzeczypospolitey Weneckiey ná morzu bitwą przegraną, y za stracieniem insuły, Saluz nazwaney, nadęta successami zechce dalsze popierac progressy. A tu Rzeczpospolita sine consilio, sine praesidio po nabytych fortecach, sine nervo belli, ipso aestu niebespieczenstwo, sine stipendiis na żołnierza, przez lat kilka porzucona, ostatnią prawie grozi zgubą y ruiną, za lada odwagą nieprzyiacielską, ktorey iuż, żal się Boże, iawna y swieża proba na samey stolicy Ruskiey, Lwowie. W takich zatem gwałtownych y prawie niebywałych nigdy niebiespieczenstwach, od samego prawdziwego y żarliwego pro publico bono onych synow tey oyczyzny, życząc determinowac się zdania, po wszystkich wojewodztwach y ziemiach seymiki, iako y uprzeymosciom y wiernosciom ww. na mieyscu zwyczaynym, naznaczamy, pewni będąc, do czego przez wiarę oyczyznie winną obliguiemy, że uprz. y wier. w. w., iak nayskuteczniejszego przyłożywszy starania, gruntowne y niezawodzące wynaydziecie sposoby, że abo in spiritu fortis amori filialis, należyty przedsiewziąc vigor do zaszczytu y obrony oyczyzny y staropolskich swobod, albo żołnierza uczynic iak nayprędzey sposobnego y gotowego do dalszych wojennych expedytyi. Nam, ktorzy po Bogu niemamy nic milszego nad chwałą y obronę cnych narodow, wszystko się to podobac będzie, cokolwiek naylepszego y naydoskonalszego osądzi synowskich serc ku oyczyznie żarliwosc y miłosc, ktorą, tysięc kroc zaleciwszy, pomyslnego w radach powadzienia przy dobrym od Pana Boga życzemy zdrowie. Ktory to uniwersał, ręką własną podpisawszy y pieczęcią koronną stwierdziwszy, dla należytey wszystkich wiadomosci po grodach, parafiach y mieyscach zwyczaynych publicowac rozkazuiemy. Dan w Warszawie, dnia XVIII miesiąca kwietnia, roku panskiego MDCXCV, panowania naszego XXI. У того универсалу печатъ коронная естъ притисненая, а подписъ рукъ тыми словы: Jan, krol. Stanisław Szczuka, referendarz reg. kor., m. pr. Котори же то универсалъ, за поданемъ вышъречоное особы, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ естъ вписанъ.

Книга грод. Владимір. 1695 г., № 1071, л. 567, № 124.

CII.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1696 г.: объ убійствѣ игумена Люблинскаго братства Амвросія Гирича; о насиліи, произведенномъ деканомъ Олыцкой коллегіи, Мартиномъ Маркушевскимъ, надъ двумя Луцкими духовными; объ оказаніи покровительсгва Діонисію Жабокрицкому, епископу Луцкому.

In levipensionem poszły immunitates ecclesiasticae ritus graeci, subsequi zwykli multa et quidem non multa criminosissima inconvenientia, iako to pierwsze w Lublinie cruentissimum bractwa tameyszego ritus graeci wielebnego nigdy oyca Ambrożego Hyrycza, ihumena przełożonego, przez bezbożne ręce vagabundae personae Jana Greczyna, medycyną w Lublinie bawiącego się, roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewiącdziesiąt szostego, homicidium na cmentarzu cerkwie Lubelskiey patratum, ktory zaboyca, że in sequestrum officii castrensi Lublinensi oddany, nie tylko impunitus ex sequestro ab eodem officio castren. Lublin. iest dimissus, ale eo większa tegoż zaboycy mobilis substantia, w monasterze tameyszym Lubelskim na ten czas znayduiąca się, per violentiam od tychże jch mc. panow urzędnikow grodzkich Lubelskich satellitum immissionem et supergressionem loci, Deo sacrati, zabrana, raczey in sufragia animae zabitego zakonnika convertendo, urgentissime tedy instabunt jch mc. panowie posłowie o to apud Rempublicam, aby ten że urząd grodzki Lubelski adigat do stawienia ad poenas criminales wypuszczonego zaboycy do sądu generalnego kapturu przyszłego et substantia integra onegoż mobilis comportet poeneque per invasionem monasterii irrogent. Pozniey ieszcze drugie, niedziel temu kilka, przez xiędza Marcina Markuszewskiego, praesentem decanum collegiati Ołyckiey, excommunicatum irregularem aggravatum, reaggravatum et multis allis censuris ecclesiasticis pro suis delictis in curia primatiali metropolitana eminentissimi cardinalis, archiepiscopi Gneznensis, primi principis Regni Poloniae, innodatorum impium

factum w osobach dwoch zakonnikow ritus graeci diocesis Luceoriensis ex obedientia sibi injuncta od jasnie przewielebnego w Bogu j. mosci oyca Dionizego na Żabokrikach Zabokrzyckiego, nominata episkopa Łuckiego y Ostrogskiego, prototroniego metropoliey Kiiowskiey, w dobrach wsi Nosowiczach per attinentia ekonomiey vigore contractus arendatorij z wielebnym j. moscią xiędzem Andrzeiem Konstantym Łąckim, kanclerzem Gnieznienskim, proboszczem infułatem Ołyckim, y inszemi jch mc. xięzą prełatami y kanonikami collegiaty Ołyckiey initi et conscripti zostawionych y iustam niedziel pułtory in pacifica possessione nominem sui principalis securissime zostaiących, potym dnia czternastego julij o pułnocy najachanych, pobitych, poranionych, związanych, do Ołyki zawiezionych y w kosciele tameyszym w grob infetidissimos et squalidos carceres między umarłych wrzuconych et hucusque impiae summa media oppressorum ibique haerentium quam tirannidem na pomienionych w więzieniu zostaiących zakonnikach przerzeczony xiądz Markuszewski cum suis complicibus exercendo, tym większe ieszcze czyni ex insolentibus suis actibus scandałum, gdy post tot censuras, excommunicationes, irregularitates, aggravationes, reaggravationes rationem variorum criminum excessum contra capitulum, conspirationum in processu ejusmodi causae latius contentorum wojewodztwach naszych, sam mszą swięto celebruiąc innym z sobą wespoł in iisdem censuris eclesiasticis będącym iest powinien, więc y w tym objurgamus fide, honore et conscientia jch mc. panow posłow naszych, aby y w całey Rzeczypospolitey, a osobliwie u nayprzewielebnieyszego jasnie oswieconego xiązęcia j. mc. kardynała prymasa, tak za niesłuszne więzienie zakonnikow pomienionych skuteczney upominali się satisfactiey, iako ex reniten tiatantae temeritatis et levipensionis censurarum ecclesiasticarum w osobach pomienionego xiędza Markuszewskiego et aliorum complicium niebyło impunito, requirowali. Jawne są panskiey dobroci najasnieyszego swiętey pamięci krola, szczęsliwie nam przedtym panuiącego, dowody in religionem ritus graeci, kiedy vacantem sedem episkopiey Łuckiey pastorali zasłużonego ku oyczyznie me-

ritis et pietate in religionem suam, probati jasniewielmożnego j. mc. xiędza Dyonizego Zabokrzyckiego, nominata episkopa Łuckiego y Ostrogskiego, vigilantia opatrzył, intendendo oraz przez wydaną commissią super desolationem teyze episkopiey; ktora commissia, iż dotąd intervenitibus fatis jego krolewskiey mosci skutku nie wzieła, obligamus usilnie, aby tak osobę y zasługi jasnie wielmożnego j. mc. xiędza episkopa Łuckiego, iako y desolatią tych dobr zaleciwszy, alleviationem hyberny cum Republica expostulent Seymik anteelectionalny że iest woiewodztwu naszemu potrzebny, instabunt jch mc. panowie posłowie nasi ore publico, aby nam był wydany. Caetera activitati probatae, virtuti et prudentiae jch mc. panow posłow zalecamy.

Книга грод. Луцкая 1696 г., № 2229, л. 345, № 34.

CIII.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 29 декабря 1696 г. Благодарность посламъ за хорошо выполненныя порученія. Готовность принять всѣ мѣры для борьбы съ козаками. Выборъ пословъ къ гетманамъ. О производствѣ обычнаго смотра и переписи обывателей, могущихъ носить оружіе. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. Выборъ каптуровыхъ судей. О сборѣ шеляжнаго и подушнаго. Присяга сборщика этихъ податей Марка Аксака. Порядокъ собиранія этихъ податей. О кассаціи несправедливыхъ жалобъ сборщиковъ податей на обывателей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги воеводству.

Року тисеча шестсотъ деветдесятъ шостого, месеца децембра девятого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostyńskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi starostinskiemi, comparens personaliter, wielmożny j. mc. pan Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kijowskiego, laudum, przez jch mosciow panow obywatelow pomienionego

woiewodztwa in loco consultationum solito zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tak się w sobie maiące: My, rady, dignitarze, urzędnicy y wszystkie rycerstwo generału woiewodztwa Kijowskiego na seymik relationis po zerwaney dolendo fato convocatiey, tak universałem jasnie oswieconego xięcia jego mosci primasa Korony Polskiey y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, iako na naznaczony przez jch mc. panow posłow naszych w confoederatiey generalney Warszawskiey dzien dwudziesty dziewiąty grudnia roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewiędziesiąt szostego, na mieysce consultatiom naszym zwyczayne do Włodzimirza ziachawszy się, za zgodą y miłoscią iednostayną postanowiliśmy y namowili laudum, ordimur actie y obrady nasze od naywyzszey Boga dobrotliwego providentiey, per quem cuncta volvuntur, że z desperowanym y barziey niżeli nodo gordio związanym y zawikłanym sposobem naszym bene sperare, non desperare jubet, ktoremu, pokornie podziękowawszy, dalszey woli iego strapione woiewodztwo w łaskawą oddaiemy protekctią. A iako nas relacya ich mosciow panow posłow naszych in spes meiiores erexit, tak circa debitam gratitudinem affectow y z serc naszych należyte bonis nuntijs wyrażamy podziękowanie, że, lubo naufragas widzieli Rzeczypospolitey tabulas y rozroznione civium animusze, przecie starali się, ut bene sit patriae, y takie activitas jch mosciow in tam calamitoso Reipublicae statu efficere mogła tutamina wolnosciom y dobrom naszym praesidia, pobrali y oddali każdemu z ich mosciow panow obywatelow do ukontentowania fidelissime. Ktorym jch mc. ze wiele j. mc. pan Marcyan z Szpanowa na Nowodworze Czaplic, podkomorzy Kijowski, probata virtute et senili authoritate muneris et officij sui gloriosissime labore et exemplo profuit, dla tego obliguiemy się, tak osobie j. mc., iako całemu zacnemu y wielkiemu imieniowi, omni votorum correspondowac argumento; czyniąc przy tym bona fide porządek w woiewodztwie naszym, naypierwiey fide, honore et conscientia nostra to sobie przyrzekamy y na to się spisuiemy y pod-

pisem ręki j. mc. pana marszałka koła naszego stwierdzamy, iż wszyscy w miłey y szczerey iednosci animuszow y serc naszych more et instituto majorum nostrorum na wszystkie okazye stawac y do zniesienia oppressiey kozackiey wszystkich tentowac podobnych nie zaniechamy sposobow ad evacuationem z woiewodztwa naszego, co obszerniey j. mc. pan marszałek w instructiey na seym electionis przyszłego, da Bog, krola j. mc. pana naszego jch mosciom panom posłom zalecic obligatur; a w tym czasie, nim jch mc. panowie posłowie obrani, w instructiey seymowey wyrażeni, na seym electionis poiadą, uprosilismy j. mc. pına Adama Olizara, stolnika Wołynskiego, do jasnie oswieconego xięcia j. mc. primasa, aby onemu woiewodztwa deferat desideria; ich mc. panow Wacława Żubczewskiego, podczasego Owruckiego, y Jana Horaina, podczaszego Parnawskiego, do jasnie wielmożnego j. mc. pana Stanisława Jana na Jabłonowie Jabłonowskiego, kasztellana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, y do jasnie wielmożnego j. mc. pana Szczęsnego na Porycku y Potoku Potockiego, woiewody Krakowskiego, hetmana polnego koronnego, ktorym obszernieyszą do jch mosciow dalismy instructią cum expressione wdzięcznosci naszey; jch mosciow panow Jerzego z Szpanowa Czaplica, stolnika Owruckiego, Piotra Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, do jasnie wielmożnych ich mosciow panow hetmanow Wielkiego Xęstwa Litewskiego, tak wielkiego, iako polnego, ktorzy odbiorę od j. mc. pana marszałka naszego instructią prospiciendo dalszey conservatiey woiewodztwa naszego, a z ciężkiey oppressiey chcąc sublevare bracią naszę, składamy generalny woiewodztwa naszego popis pro die vigesima aprilis in anno futuro, millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, mieysce pod Niesołonem popisowi naznaczamy, ktory anticipative, ut moris est, procedere powinny obwieszczaiące uniwersały do grodu Owruckiego y Żytomirskiego, także po parafiach praxi antiqua; na tenże czas popisu wielmożny j. mc. pan Franciszek na Potoku Potocki, starosta Owrucki, j. mc. pan Jerzy z Szpanowa Czaplic, stolnik Owrucki, j. mc. pan Adam Olizar, stolnik Wołynski,

j. mc. pan Piotr Woynarowski, łowczy Owrucki, rotmistrze od nas obrani, ziechac obligatur zelo boni publici; ziechawszy, podniesc maią chorągwie cum decore imion swoich y woiewodztwa całego ożdobą y sławą, iako zwyczay rotmistrowski każe; y iezeliby chciał kto ż jch mc. panow urzędnikow y obywatelow naszych bene mereri woiewodztwu naszemu y podniosł chorągiew na ten że czas popisu, temu praesenti conceditur laudo; y tam się popisac maią jch mc. panowie obywatele pro exigentia zwyczaiu zdawna w tym woiewodztwie praktykowanego; ktory popis ma bydz przed jasnie wielmożnym j. mc. panem woiewodą Kijowskim; a in quantumby nie ziachał j. mc. pan woiewoda, a kasztellana nie mamy, tedy wielmożny j. mc. pan podkomorzy Kijowski, albo j. mc. pan starosta Owrucki, albo ktory kolwiek ziemski woiewodztwa naszego urzędnik, a ten j. mc. ma moc zupełną popisac woiewodztwo y, wszelaki porządek uczyniwszy, szlachtę do domow swoich rospuscic powiniem, ponieważ constitutią anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi octavi od pospolitego ruszenia są uwolnieni, dosyc czynią punktowi, w confoederatiey generalney Warszawskiey wyrażonemu, aby woiewodztwa obierali jch mosciow panow deputatow na commissią Lwowską do liquidatiey z woyskiem, naznaczywszy dzien vigesima prima januarij; ktory my acceptuiąc, obralismy unanimi voto wielmożnego j. mc. pana Woyciecha Czackiego, starostę Włodzimirskiego, pułkownika woysk Rzeczypospolitey praesse na pomienioną commissią. Że też ad bonum ordinem należy spytac się wprzod o dawnych woiewodztwa proventach, in quo statu zostaią, postanowiany między sobą, aby ich mc. panowie poborcowie y contrahenci cuiuscunque exactionis ci, ktorzy kwity maią, z kwitami, ktorzy zas nie maią do rachunku fidelitatis suae uczynienia stawali do j. mc. pana starosty Owruckiego ab actu laudi praesentis za niedziel osm, pro convocatione celeriori et notitia; j. mc. pan starosta Owrucki uniwersał swoy donoszą wolą woiewodztwa naszego do grodu Owruckiego y Włodzimirskiego wydac, jak nayprędzey, każe; jeżeliby zas trwogi czas pomieniony impedire mieli, żeby stawali w Owruczu na

cadentią sądzących się kapturow y tam, ieżeliby ktorykolwiek racunkow czynic niechciał, postanowienia całego woiewedztwa był contrarius, takowy każdy iustam natychże sądach in volumine legum expressam odniesie poenam, na co daiemy plenariam potestatem hoc laudo j. mc. panu staroscie Owruckiemu, commissarzowi dawnemu y marszałkowi sądow kapturowych, aby każdego renitentem na sądy kapturowe praevia relatione, in actis proprii districtus inscribenda, pozwac kazał; w wydaniu assignatiey y rachunkow commissarskich żadney przeszkody od j. mc. pana starosty Włodzimirskiego aby żadnym sposobem niemiał j. mc. pan starosta Owrucki, cavemus. A lubo w laudum za marszałkowstwa swego pomieniony j. mc. pan stolnik Wołynski dla ratij, wniesionych in medio nostri, przepomniał był in numerum wielmożnych ich mosciow panow sędziow kapturowych włożyc j. mc. pana podczaszego Owruckiego, j. mc. pana stolnika Trembowelskiego, j. mc. pana pisarzą ziemskiego Bracławskiego, j. mc. pana podstolego Wiskiego, przeto teraz de communi omnium consensu przydalismy, aby jch mc. in frequentiori numero, po wykonaney przysiędze, collegium jch mc. panow sędziow zasiedli, injuriatis et sitientibus justiciam dosc czynili; na dalsze zapatruiąc się necessitates et pericula, do dobrego rządu choc małe subsidium reassumimus, szelężne y pogłowne uchwalamy niżey specificowanym sposobem, ktore zaczynac się ma a die vigesima februarij anno futuro, millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, a konczyc się ma o takowym że dniu y czasie in anno millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo. Do ktorey exactiey wybierania, tak szelężnego, iako pogłownego, uprosilismy j. mc. pana Marka Axaka, woyskiego Kijowskiego, aby pomieniony podatek, quam fidelissima administratione, expediował y do skarbu oddał, ktoremu szostą częsc za pracę naznaczamy, y ten że j. mc. pan administrator przysiąc ma w tę rotę: „Ja, Marek Axak, przysięgam panu Bogu, w Troycy Swiętey Jedynemu, na to, iż ten podatek woiewodztwa Kijowskiego w powiatach, do niego należących, sprawiedliwie, według Boga y sumnienia, administrowac bez szkody woiewodztwa naymnieyszey będę,

ludzi depaktowac nad opisanie y uchwałę woiewodztwa nie będę, ale to wszystko, cokolwiek, niżey opisanym sposobem, na ktorym kolwiek mieyscu, od iakiego kolwiek towaru, albo handlu, wybiorę spolnym staraniem, nic nie taiąc, w kożdy grosz polski liczyc będę trzy szelągi, niepraetenduiąc tego valoru, iako w woiewodztwie Kijowskim idzie moneta dobra, wniesc do skarbu woiewodztwa obowiązuie się y żadnego faworu żadney osobie czynic nie będę; tak mi, panie Boże, dapomoż y niewinna męka Chrystusa Pana". Ktory jurament na naybliższey cadentiey sądow kapturowych j. mc. pan administrator wykonac obligatur, sub nullitate exactiey swoiey. Szelężne zas takowym ma j. mc. pan woyski Kijowski wybierac sposobem monetą currenti w wiewodztwie Wołynskim: czerwony złoty po pułpietnasta złotego, taler bity po złotych siedm, tynf złoty y groszy pięc, orlanka cesarska złoty spełna, szostak całkowity groszy iedenascie y szelągow dwa, od kotła szlacheckiego złotych cztery, od żydowskiego złotych szesc, od szynku po miastach y wsiach, gdzie niemasz karczm, a szynki bywaią według constitutiey anni millesimi sexcentesimi septuagcsimi sexti o szelężnym opisaney, a gdzie w ktorey wsi albo miasteczku iest banie y kotły y tamże karczma, tedy z iednego mieysca od bań y kotłow wziowszy od karczmy tey wsi lubo miasteczka od szynku praetendowac j. mc. pan administrator nie powinien, od kufy gorzałki iedney, poiedynkowego wozu konnego złotych siedm, od mazy soli czterowołowey złoty y groszy pietnascie, od mazy zas z tąż solą y z czym inszym parowołowey złoty ieden, od wozu tiutiunu, annyżu, łoiu, wosku, juchtow y innych towarow także po talerowi bitemu wybierac będzie j. mc. pan woyski; od każdego wozu raz odbierac podatek, żeby każdy kupiec, raz zapłaciwszy, więcey do płacenia pociągany nie był; od naymitow, parobkow, także białych głow służebnych chłopskiey conditiey utriusque sexus pogłownego sposobem podatek także j. mc. pan administrator wybierac będzie takim obyczaiem: od meszczyzny pułzłotego, od białeygłowy groszy szesc. Doniesli nam jch mc. panowie obywatele gravamina przez condemnaty od

jch mc. panow poborcow niektorych y contrahentow szelężnego przez podane delaty swoie do sądow, te wszystkie generaliter, odkogokolwiek y na kimkolwiek inquocunque judicio et officio otrzymane, laudo praesentis conventus nostri cassantur et annihilantur y, aby w żadnym sądzie valoru nie mieli, declaramus, ile kiedy praecipanter otrzymane. Zachęcaiąc przytym jch mosciow panow obywatelow bracią naszą do dalszey usługi woiewodztwa naszego dawne praemia laboribus debita od nas, czy to per lauda, czy to per scripta et verbales declarationes, appromissa et declarata tych jch mosciow y teraznieyszym assecuruiemy laudo, że każdego declarowana y assecurowana pewnie doydzie quota. Podobnym sposobem ich mosciom panom posłom od woyska skonfoederowanego, tak j. mc. panu Stefanowi Woynarowskiemu, sędzicowi ziemskiemu Kijowskiemu, iako j. mc. panu Adamowi Surynowi, towarzyszu jasnie oswieconego xięcia j. mc. Radziwiła, podkanclerzego Welk. Xięs. Litewskiego roty usarskiey, naszą swiadcząc propensią, obudwom jch mc. tysiąc czterysta currenti moneta na Wołyniu declaruiemy, instructią jch mc. nam in medio przeczytaną, respons j. mc. panu marszałkowi dac zlecamy. Zebysmy też nie byli przez ten czas interregni sine consilio, dla dalszey conservatiey obrad naszych seymik teraznieyszy relationis in pleno robore zachowuiemy y do dnia wtorego maja w roku przyszłym, tysiąc szescset dziewiędziesiąt siodmym, pod directią laski teraznieyszego marszałka naszego, j. mc. pana podczaszego Owruckiego, odkładamy y prolonguiemy. Teraz laudum nasze, dla lepszey wagi, ręką j. mc. pana marszałka aby podpisane y do akt grodu Włodzimirskiego podane było, zlecamy. U tego laudum podpis ręki temi słowy: Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego generału woiewodztwa Kijowskiego, mp. Ktoreż to laudum, za podaniem jego mosci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych iest wpisane.

Книга гpод. Владимip. 1696 г., № 1072, л. 906, № 245.

CIV.

Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на избирательный сеймъ 1697 г. Благодарность примасу за заботы о благѣ государства. Жалобы на своевольства козаковъ и просьба принять противъ нихъ строгія мѣры. Объ обузданіи жолнеровъ. О потвержденіи прежнихъ правъ православнаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. О ревизіи государственной казны.

Року тисеча шестсотъ девятдесятъ семого, месеца януаря четырнадцатого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, podstolim Czerskim, burgrabim zambu Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi staroscinskiemi, comparens personaliter, urodzony j. mc. Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa generału Kijowskiego, laudum jnstrukciey na seym Warszawski electionis novi principis, przez jch mosciow panow obywatelow tegcż wojewodztwa we Włodzimirzu in loco consultationum solito zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tenoris talis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo generału wojewodztwa Kiiowskiego, na seymik relationis po zerwaney dolendo fato convocatiey, tak za uniwersałem jas. osw. xięcia j. mc. prymasa Korony Polskiey y W. X. Lit., iako na naznaczony przez jch mosciow pp. posłow naszych confederatiey generalney Warszawskiey dzien dwudziesty dziewiąty grudnia roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewięcdziesiąt szostego, na mieysce, consultatiom naszym zwyczayne, do Włodzimirza ziachawszy się, pomienioną confederatią Warszawską, poniewaź nic przeciwko prawu w sobie niezamyka, przyięlismy; także confederacyą naszą, zgodnie roku niedawno przeszłego spisaną y do akt grodu Włodzimirskiego podaną, in omnibus punctis, oraz instrukcyą na seym przeszły convocationis, w tymże

grodzie będącą, także we wszystkich punktach, ktore, według prawa y otrzymania dobra pospolitego, zachowanie praw y wolnosci conserwatia wojewodztwa naszego wniey są wyrażone, laudum teraznieyszym referuiąc się y z teraznieyszą instrukcyą, do pomienionego laudum y jnstrukciey reassumuiemy, approbujemy, y na seymiku, da Bog, przyszłym in campo electorali, aby swoy skutek wzieły, przez jch mc. pp. posłow na seym electionis przyszłego, da Bog, krola jego mosci zgodnie przystąpilismy. Jakoż obralismy y uprosili wielm. jch mc. panow: j. mc. pana Marciana na Nowymdworze Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, j. mc. p. Franciszka na Potoku Potockiego, Owruckiego, j. mc. p. Woyciecha Stanisława Czackiego, Włodzimirskiego starostow, j. mc. p. Jana z Woynarowey Woynarowskiego, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. p. Jerzego z Szpanowa Czaplica, stolnika Owruckiego. j. mc. p. Adama Olizara, stolnika Wołynskiego, j. mc. p. Wacława Konstantego Zubczewskiego, podczaszego Owruckiego; j. mc. p. Jana Horaina, podczaszego Parnawskiego, j. mc. p. Jana Olizara, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Piotra Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, j. mc. p. Wacława Wielhorskiego, kasztelana Wołynskiego, j. mc. p. Alexandra Amor hrabiego Tarnowskiego, j. mc. p. Wawrzynca Stanisława Pepłowskiego, woyskiego Łuckiego, pisarza grodzkiego Łuckiego, j. mc. p. Pawła Jozefa Olszewskiego, vice jnstigatora koronnego, pisarza ziemskiego Bełzkiego y grodzkiego Włodzimirskiego, j. mc. pana Jędrzeja Woynarowskiego, podstolego Bracławskiego, j. mc. p. Konstantego Steckiego, woyskiego Żytomirsktego, j. mc. p. Woyciecha Potockiego, podstolego Wiskiego, j. mc. p. Jana na Szumsku Woronicza, podkomorzyca Kiiowskiego, j. mc. p. Stefana Woynarowskiego, sędzica Kiiowskiego, j. mc. p. Alexandra Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, j. mc. p. Mikołaia Grynę, pisarza ziemskiego Bracławskiego, j. mc. p. Michała Kossakowskiego, chorążyca Wołynskiego, j. mc. p. Antoniego Siennickiego, miecznika Owruckiego, j. mc. p. Kopcia, miecznika Mscisławskiego, j. m. p. Krzysztopha Czaplica, skarbnika Oszmianskiego, j. mc. p. Marciana Axaka, j.

mc. p. Rozwadowskiego. Ktorym jch mósciom zupełną moc. ad tractanda negotia publica dawszy, upraszamy, aby to, co w przeszłey jnstrukcyi wyrazono, y z całey Rzeczypospolitey interesami, et cum votis populorum przez confederatią Warszawską do seymu electionis odłożoną, optato fine felici coronide, cum decore wielkich imion swoich, ad suam redigant formam. Zaswiadczone przytym starania, sudores et labores około całosci dobra pospolitego, ktore u całego swiata immenso pondere aestimationis bydz powinne, z wdzięcznosci przyrodzoney, tantis canalibus musiemy eniti y należyte wyrazic przez jch mc. pp. posłow jas. oswieconemu xiążęciu j. mc. prymasowi podziękowanie, aby na przyszłey, da Bog, convocatiey, wrodzoną dobrocią y rostropnoscią et diffidentiis civium et universis exitiis, ktoreby Rzeczpospolitą affligere, rady zdrowe pomieszać y elekcyą, da Bog, przyszłą zatrudnic mogły, iako primas primusque princeps primam Rzeczypospolitey curam gerat, ruentem patriam ab imminentibus periculis vindicando, in quam felicissimo lokowac Rzeczpospolitą starał się statu. A że circa hunc tristem praesentem Rzeczypospolitey statum, ktory invida smiercią najasnieyszego krola jego mc. p. Jana Trzeciego przyniosły oyczyznie fata, extremos na nie rzucaiąc ictus, między ktoremi związek woyska Rzeczypospolitey, afflictionem et distractionem jch mc. panow hetmanow impossibilitatem defensionis per inobedientiam woyska zrucili, gdzie y nasze kraie osiadłe, wsi y włosci, in praedam et oppressionem Palią, Jskry, y zuchwałego na wolność szlachecką zawziętego idą kozactwa, ktory ad normam związku polskiego pretensye sobie, iakowes zasługi u Rzeczypospolitey numerando, nierespectuiąc na stan szlachecki bracią naszę młodszą ignominiosissime traktuią; wszystko, co jest substantiey, zabrawszy, samych biciem y krwie rozlaniem ciemiażą, z tey tak ciężkiey oppressiey y swawoli kozackiey, aby jch mc. pp. posłowie jugum hac grave et intollerabile servitutis wszelkim sposobem executere starali się, y nie wprzod do nominaciey przyszłego pana przystąpią, aż poki inter pacta conventa, punkt ewacuationis kozakow z wojewodztwa naszego od Rzeczypos-

politey acceptowany, miescić się nie będzie; o co tak xięcia jego mosc prymasa, iako jch mc. pp. hetmanow koronnych circa delatas od nas querelas prozbami swemi salicitabunt. Jeżeliby zas woysko skonfederowane forti et armata manu krola obierac chciało, prawa y wolnosci w tym szlacheckie canculcare praesumpsisset, y w tym, iakie cała Rzeczpospolita arripiet media, pomagac y zgadzac się będą jch mc. pp. posłowie. Aże in hoc statu Reipublicae desolato niemniysza ruina, mille in commoda et periculorum farrago związanego emersit woyska, nietylko de authore iego pilnie investigabunt, ale, aby constitutia, eo nomine zaszła, do swoiey przyszła executiey, promovebunt jch mc. pp. posłowie y umowią się cum ordinibus regni rigorem ordynacye u Rzeczypospolitey wszystkie, aby ludzie na zaszczyt Rzeczypospolitey stawiali, y obllgacyom swoim dosyć czynili, expostulabunt jch mc. pp. posłowie. Prawa wszelkie, wolnosci nasze szlacheckie, cnotą y krwią przodkow naszych nabyte, munificentią łaskawych krolow polskich nadane y utwierdzone, aby in suo ordine zachowane y exequowane były, urgentissime domowiac się będą ich mc. pp. posłowie. Sławne bo waleczne jas. osw. j. mc. pana Stanisława na Jabłonowie Jabłonowskiego, kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, na cały swiat w krwawych boiach actie cum dispendio zdrowia y fortun dla sławy narodu Polskiego, za granicami polskiemi cum stupore et admiratione całey Europy swiadczone, z wielką Rzeczypospolitey ozdobą, od całego chrzescianstwa pochwałą, granic oyczystych rosprzestrzenieniem y utrzymaniem, nieżnosnych tłumow bissurmanskich rozgromieniem, iako całą Rzeczpospolitą tutantur et ornant, tak w sercach naszych vivum znayduią fortibus factis testimonium, że zawsze parva manu innumerabiles hostium turmas profligabat, zkąd że y wojewodztwo nasze swoie miało praesidia w krzywdach, non elongatam justitiam, to wszystko, iako przed całą Rzeczpospolitą wyznaią jch mc. pp. posłowie genuine, tak unižone oddadzą, qua publice, qua privatim, podziękowanie, cum expressione votorum nostrorum, że na każdym placu honory, zdrowia y fortuny nasze immo-

lare gotowismy, powagą y władzą conservuiąc w znamienitych zasługach u całey Rzeczypospolitey gratitudinem et satisfactionem repetendo. Aże ciężka oppressya kozacka bez interpozytiey y osobliwey łaski z województwa naszego eradicari niemoże, upraszac będą jch mc. pp. posłowie pana kasztelana Krakowskiego o skuteczne apud futurum regnantem suffragium. Głosne na cały swiat echo wielkiego imienia przęswietney familiey domu y osoby jas. wielm. j. mc. pana woiewody Krakowskiego, hetmana polnego koronnego, nietylko u Rzeczypospolitey, ale u całego swiata chrzescicnskiego dignam meritur aestimationem et tantis virtutibus gratitudinem, o ktore jch mc. pp. posłowie u Rzeezypospolitey serio przymowią się, oraz upraszac będą, aby do evacuatiey kozakow z województwa naszego, authoritate sua łaskawie cooperari raczył j. mc. pan woiewoda. A iako w każdych okazyach publicznych, iako też in campo martio prac y niewczasow woiennych, ochoczy y mężny wielkiemu oycu wodzowi asistent jas. wielm. j. mc. pan wojewoda Wołynski, tak też in campo electorali pro solita activitate et authoritate sua, iako generału naszego senator y starosta Białocerkiewski w województwie naszym do evacuatiey pomienionych kozakow voto et prudentissimo consilio addat calculum. Merentur compassią zasługi y dzielnosci prace y trudy w corocznych companiach jas. wielm. j. mc. pana Jozepha Bogusława Służki, kasztelana Wilenskiego, hetmana polnego Wiel. X. Lit., ale osobliwy w nas wszystkich wzbudzaią impet, abysmy przez jch mc. panow posłow naszych na seymie, da Bog, electionis przyszłym, desideria jego mosci Rzeczypospolitey zalecili, co, aby w skutku effectuari mogło, compellamus et obligamus jch mc. pp. posłow. Ponieważ y dawne prawa o urzędach duchownych y beneficiae ritus graeci ex sua wypadły orbita, zaczym hoc laudo jch mc. panom posłom na electią futuri regnatis nostri zlecamy, ut instant apud Rempublicam, aby w swoią weszły ryze, iako to officia, przeciwko wszelkiey słusznosci y prawom oyczystym, po kilkoro w iedney mieszczące się osobie. a ni więcey, etiam praetextu administrationis, tylko solita, juxta praescripta legum praxim,

po iednemu rozdawane były, j każdy episcop przy swoiey tylko katedry, szczegulnie non appetendo, aliam haereat prerogatywie. Więc że to practicatur et ad praesens cum praejudicio tychże dawnych praw, eo nomine pisanych, iż dobra metropoliey Kiiowskiey et alia pingua beneffìcia possidens j. mc. ociec Szumlanski, episcop Lwowski, nadane sub titulo administratiey nullo usu et commodo, tak chwały Bożey, iako też wojewodztwa naszego, coraz bardziey one pessundando trzyma, hoc nostro publico laudo upraszamy jas. przewielebnego j. mc. oyca Dionizego na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, nominata episcopa Łuckiego, aby, iako terrigena noster, tam in temporabilis, quam spiritualibus, ex tunc tey na się wziąc raczył, tak metropoliey, iako y archimandriey Pieczarskiey adminsstratiey onus, z ktorego non minus ku chwale Bozey y wojewodztwu naszemu accrescere może commodum, y wszyscy unanimi przyrzekamy voto jch mc. panom posłom naszym na elekcyą, aby ante omnia, circa approbationem in hoc puncto laudi nostri, urgentissime upomnieli się, non obstante privillegio na administracyą tych dobr y rządu w duchowienstwie wojewodztwa naszego Kiiowskiego, za Słuczą będącego, ritus graeci, uti contra praescriptum dawnych praw od swientey pamięci krola jego mosci zmarłego, przez teraznieyszego tenutarium impetrato, to insuper przydaiąc, aby wszyscy duchowni, in eodem archimetropolitana diecesi Kiioviensi za Słuczą haerenti, wszędy tak w krolewskich, duchownych y ziemskich dobrach, excepto uuitow duchownych, do tegoż j. mc. oyca nominata episcopa Łuckiego jurisdictiey y posłuszenstwa należeli, nim futuri, da Bog, regnantis dalsza per privilegium nastąpi juxta legum praescriptum dispositio. Ustawiczna pro bono publico ochota, qua publice, qua privatim, wojewodztwu naszemu pożyteczna activitas y znaczne przysługi exemplo majorum suorum j. mc. p. Franciszka na Potoku Potockiego, starostę Owruckiego, iako debito amplectimur effectu, tak wniesioną in medio nostri querimoniam w ciężkiey krzywdzie od jas. wielm. j. mc. p. Koniecpolskiego, koniuszego koronnego, ktory, postponendo prawo pospolite, y dekreta trybunalskie, y osta-

tnie executie, także nec modus ulterior decretandi conceditur, oddany officiose lesniow rehabuit violenter executie poirritował, aby tedy authoritas legis et executio rei judicatae w swoiey zostawała executiey, adhibebunt media na przyszłey, da Bag, electiey jch mc. pp. posłowie nasi, kiedy się województwo nasze z przeszłych y teraznieyszych czasow na wielkie w Rzeczypospolitey w boju y pokoju domu zacnego jch mc. pp. Olizarow Wołczkiewiczow, starożytnych obywatelow województwa tego, zapatruie merita y w nich godne z przodkow ich, tak ex ante actis saeculis przez stawione in publicum oyczyzny emolumentum usarskie swoim własnym kosztem chorągwie, iako też dotąd ustawiczne na usłudze Rzeczypospolitey godnych succesorow widzi y uznaje actie, znasię do należitey, tak wielkim zasługom wdzięcznosci y z tey wielm. j. mc. panu Janowi na Koresteszowie y Wołczkowie Olizarowi Wołczkiewiczowi, podsędkowi Kiiowskiemu, viro tot belis exercito y rownie toga emerito, per votorum concursum y zgodne wszystkich nas zdania krzesło kasztelaniey Kiiowskiey oddane bydz sądzi, ktora gdy, lege non sucurrente, o urzędach terrigenis należytych sancita, mimo patriotas woiewodztwa naszego, cum praejudicio prawa y słusznosci oddawana była, ani ta fortuna na godną zawsze osobę y zasługi j. mc. pana podsędka Kiiowskiego ex pane bene merentium dotąd respexerat, obligamus braterskim affektem et publico voto jch mc. pp. posłow naszych, aby, tak przy prawie, eo nomine postanowionym, stawaiąc, iako też kontentuiąc nas wszystkich braci, wlane na osobę j. mc. p. podsędka Kiiowskiego affekta y zgodę między artykuły pactorum conventorum, z obranym, da Bog, krolem jego moscią a Rzecząpospolitą concludendorum, te woiewodztwa naszego włożyli desiderium, żeby kasztelania Kiiowska, ad praesens wakuiąca, nikomu inszemu tylko jego mosci p. Olizarowi Wołczkiewiczowi, podsędkowi Kiiowskiemu, oddana była, na ktorego tak nas wszystkich unanimis consensus zgadza się, iako y wielm. j. mc. p. Marcyana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego województwa naszego Kiiowskiego, ex vi reciprocae gratitudinis w zastąpieniu urzędu podkomorskiego, ex publico con-

sensu bliskiego accedit ad vota nostra zgodna instantia. Ponieważ dla niedoszłego convocatiey seymu, desiderium woiewodztwa naszego w jnstrukciey, za pretensyą urodzonego j. mc. pana Alexandra Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, do ziemie Drohyckiey, skutku wzięc niemogło, powtarzamy go ad praesens, zlecaiąc jch mc. panom posłom naszym, aby stanom Rzeczypospolitey, tak słuszny jego mc. interes przełożywszy, modum satisfactionis, w niewypłaconey dotąd przez ziemię Drohycką ab anno millesimo sexcentesimo septuagesimo na trzynascie tysięcy assignaciey, apud Rempublicam efficiant. Skarb koronny, że większe prywatne continent w sobie expensa, niżeli Rzeczypospolitey całosci y petrzebom wystarcza, aby jch mc. pp. posłowie rigidius weyrzeli y calculatiey publiczney przez deputatow z każdego woiewodztwa domowili się, largitiey żadnych non admittendo. Caetera prudentiae, activitati et probatae dexteritati committendo, upraszamy, aby raczyli formare consilia Reipublicae utilia. To zas jnstructiey laudum, ut solidentur praemissa, ręką własną podpisac y do akt grodzkich Włodzimierskich podac j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego conformiter zlecamy. Datum anno, mense et die, ut supra. U tey oblaty jnstruktiey podpis ręki temi słowy: Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego województwa Kiiowskiego generału, m. pr. Ktoraż to jnstrukcya, za podaniem wysz rzeczonego j. mosci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych iest wpisane.

Книга грод. Владимір. 1697 г., № 1073, л. 396, № 12.

CV.

Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1697 г.: жалобы на своевольства козаковъ.

Deferent jch mc. pp. posłowie nasi Rzeczypospolitey niezmierną obywatelow naszych od kozakow na honorach y fortunach, iako się fusius w przeszłych wyrazilo instrukcyach, oppressyą y na nic na przyszłym, da Bog, seymie coronationis pozwolic niemaią, poki o evacuatią kozakow upewnienie się assecurati nię będą.

Книга грод. Владимір. 1697 г., № 1073, л. 595 на об., № 148.

CVI.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 2 мая 1697 года. О скорѣйшемъ избраніи короля. Жалобы на обиды, чинимыя обывателямъ козацкими полковниками: Яремой, Искрой, и Паліемъ О распредѣленіи суммы, слѣдуемой съ наслѣдниковъ Гржимальтовскаго, воеводы Познанскаго, между обывателями Кіевскаго воеводства, лишившимися заднѣпровскихъ имѣній. О возвращеніи отнятыхъ имуществъ. Объ удовлетвореніи просьбъ и награжденіи представителей православнаго и, въ особенности, уніатскаго духовенства. О подтвержденіи правъ на имѣнія и о награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысеча шестсотъ девятдесятъ семого, месяца мая четвертого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi staroscinskiemi, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Marcin Axak, marszałek koła rycerskiego województwa Kiiowskiego, jnstrukcyą na seym Warszawski electionis futuri regnantis, przez jch mc. panow obywatelow tegoż województwa we Włodzimirzu, in loco consultationum solito, zgodnie postanowioną, ręką swą marszałkowską podpisaną, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tenoris talis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y

wszystkie rycerstwo generału wojowodztwa Kiiowskiego, na seym reassumptionis per laudum wojewodztwa naszego, roku przeszłego, tysiąc szescset dziewięcdziesiąt szostego, miesiąca grudnia dwudziestego dziewiątego dnia postanowione, na dzien wtory maia roku teraznieyszego tysiąc szescset dziewięcdziesiąt, siodmego naznaczony, na mieysce zwyczayne do Włodzimirza ziachawszy się, do laudum y jnstrukciey, na wysz wspomnionym seymiku conkludowanych, stosuiemy się, na seymie, da Bog, przyszłym electionis aby effectum sortiri mogły, przez jch mc. pp. posłow woiewodztwa naszego starac się będziemy, do czego omni cura applikuiąc się, do obranych przeszłego seymiku jch mc. pp. posłow przydalismy j. mc. pana Michała Staweckiego, chorążego Żytomirskiego, wice marszałka sądow kapturowych y pisarza polnego pospolitego ruszenia wojewodztwa Kiiowskiepo, j. mc. p. Marka Axaka, woyskiego Kiiowskiego j. mc. p. Remigiana Suryna, stolnika Żytomirskiego, sędziego kapturow wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Pawła Trypolskiego, sędziego kapturow wojewodztwa Kiiowskiego, porucznika wielm. j. mc. pana pułkownika naszego, j. mc. pana Alexandra Kniahyninskiego, czesnika Żytomirskiego, chorążego wielm. j. mc. pana pułkownika naszego, j. mc. p. Teodora Pawszę, podstolego Owruckiego, sędziego kaptura wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Samoela na Krynicach Hołowinskiego, miecznika Owruckiego, sędziego kaptura wojewodztwa Wołynskiego, j. mc. p. Jakuba na Bahrynowiczach Bahrynowskiego, woyskiego Owruckiego, sędziego kapturowego y pisarza grodzkiego generału wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. Stanisława z Szpanowa Czaplica, sędziego pospolitego ruszenia wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Alexandra na Olewsku Niemierzycza, porucznika j. mc. p. stolnika Owruckiego, starosty Krzemienczukskiego, podwoiewodzego generału wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Jerzego Dubisskiego, oboznego pospolitego ruszenia wojewodztwa Kiiowskiego, j. mc. p. Jana Trzeciaka, chorązego wielm. j. mc. p. stolnika Owruckiego, starosty Krzemienczuckiego, j. mc. p. Jerzego Cyrynę, stolnika Trembowelskiego, sędziego kapturu wojewodztwa

Kiiowskiego, j. mc. p. Jana z Wolumina Wołynskiego, sędziego wojewodztwa Kiiowskiego, pisarza grodzkiego Owruckiego, j. mc. p. Karola Małynskiego, j. mc. p. Ludwika Wolskiego, j. mc. p. Mikołaia Skypora, j. mc. p. Adama Korczewskiego, j. mc. p. Marciana Steckiego, j. mc. p. Jana Tuszynskiego, podstolego Żytomirskiego, j. mc. p. Suryna, j. mc. p. Samuela Wyhowskiego, j. mc. p. Alexandra Silicza, j. mc. p. Maximiliaua Heiewskiego, j. mc. p. Stanisława Jaskolskiego. Ktorym jch mosciom, iako y pierwszym, plenariam fucultatem ad pramovenda wojewodztwa naszego negotia dawszy, upraszamy, aby, przybywszy in campum electoralem, iako nayprędzey, hoc intiment Reipublicae, aby actus electionis niebył prolongowany nad niedzel szesc, exemplo s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego, y to na ten czas procurabunt jch mc. pp. posłowie dexteritate sua apud Rempublicam, aby futurus Regnaus przysiągł nato, żeby sententiam absolutam in judicius comitialibus niedawał, ale ad justu jch mc panow senatorow y deputatow jzby poselskiey stosował się vota. Deferent przytym jch mc. pp. posłowie Rzeczypospolitey tak ciężką obywatelow wojewodztwa naszego oppressyą od kozakow y zdeptaną wolnosc, et specialiter od Jeremy, pułkownika jas. wielm. j. mc. pana kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, niedawno z niewoli tatarskiey wykupionego, y ludzi iego, ktorzy, nie respektuiąc na bojazn Bożą, na krew szlachecką, na wszelaką wyuzdawszy się swawolą, niekontentuiąc się, że ludzi ubogich tak ciężkimi konsistencyami y zdzieraniem od żydow y ludzi po drogach y miastach kozubalcami, biciem y kaleczeniem, tedy dwory nawet obywatelow naszych nachodzili, iako to jas. wiel. j. mc. pana Kazimirza Sapiehy, kasztelana Trockiego, Brzezkiego c. starosty, miasto Czarnobyl najechawszy et w niwecz obrocili y mieszczan kilku tamecznych na smierc pozabiiali, co nam jego mc. pan kasztelan Trocki przeż list swoy detulit; zamek zrabowali j. mc. p. Deręngowskiego, administratora dobr tych że pod wartą trzymali; j. mc. pana Steckiego, woyskiego Żytomirskiego, ciż ludzie pomienionego Jeremy, idąc ku Lwowu do j. mc.

pana Krakowskiego, funditus zruynowali. Takoż się stała violentia w miasteczku Łuhyniach, w posessiey wielm. j. mc. pana podkomorzego Kiiowskiego będącym, od Jskry, pułkownika kozackiego, w posłuszenstwie iakoby j. mc. pana kasztelana Krakowskiego będącego, iako y wielmożnemu j. mc. p. Woynarowskiemu, sędziemu ziemskiemu Kiiowskiemu, ktoremu namieniony Jskra dobra, w woiewodztwie Kiiowskim zostaiące, penitus zruynował, że żadnego pożytku z dobr niema j. mc. pan sędzia y miec niemoże, ponieważ y we dworze, podstarosciemu wolnosc odebrawszy, wszystkie na siebie zabiera prowenta. Convenient j. mc. pp. posłowie wprzod privatim jas. wielmożnego j. mc. pp. kasztelana Krakowskiego, hetmana wielk. koronnego, n. w. m. pana, y przy oddaniu j. mc. należytey obserwantiey, upraszac y perswadowac będą, aby hoc genus militiae w wojewodztwie naszym nietrzymał więcey, ponieważ y powadze jego mosci contraveniunt, uniwersałow niesłuchaią, y żeby zaraz z winnych sprawiedliwosc administrowac y szkody poczynione, pozabierane intraty nagrodzic kazał. Niemnieysze dzieią się oppressye od Palia, pułkownika kozackiego, jch mc. panom obywatelom naszym roznym, a mianowicie: j. mc. panu Markowi Axakowi, woyskiemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Remigianowi Surynowi, stolnikowi Żytomirskiemu, ktorych nietylko dobra possident y za swoie mieni, ale y przywilegiami od s. p. krola jego mosci (Jana?) Trzeciego sobie nadanemi szczyci się, ktorzy ustawicznemi nadzwyczay consistentiami nietylko poddannych naszych, ale y szlachtę bracią naszę minoris conditionis, ciemiężą y z własnych wyganiaią domow. Szlachciankom, iako kucharkom jakim, wysługowac się każą, do wydania boroszna, alias prowiantow, przymuszaią, biią, kaliczą y insze niewypowiedziane oppressye czynią; upomnią się jch mc. pp. posłowie coram Republica u krolowey jey mosci y successorow s. p. krola jego mc., jeżeli tak iest, żeby przywileje Paliiowi miały byc dane. Podobne od Barabasza, pułkownika, j. mc. panu Staweckiemu, chorężemu Żytomirskiemu, ktory sotnią całą kozakow sprowadził do Czernieowiec, dobr dziedzicznych, na całą zimą na konsistentią y niezmiernemi borosznami

ludzi w niwecz obrocił y samego j. mc. pana chorążego, upraszającego o kommizeracyą nad poddanemi swemi, własne za wartą trzymał. Z ciężkiey tedy takowey kozackiey jch mc. panow obywatelow naszych na honorach y fortunach oppressyi, obligantur jch mc. pp. posłowie nasi, nietylko prozbami naszemi, ale fide, honore et conscientia, sublevare y fortissime przy tym punkcie stawac mają y poty do nominaciey przyszłego pana jch mc. pp. posłowie przystąpic niepowinni, aż poki inter pacta conventa punkt evacuationis kozakow z woiewodztwa naszego od Rzeczypospolitey acceptowany y konnotowany niebędzie. Ztarac się też będą jch mc. pp. posłowie o to, tak publico, iako privato modo, aby wydzwiegneli summy niepłacone od successorow s. p. jas. wielm. j. mc. p. Grzymałtowskiego, wojewody Poznanskiego, przez kommissyą Warszawską naznaczone j. mc. panom obywatelom wojewodztwa naszego, ktorzy za Dnieprem swoie dla całosci Rzeczypospolitey dobra stracili. Jnstabunt jch mc. pp. posłowie nasi ad Rempublicam, aby starostwa Krasinskiego y inszych partikularzow, ktore nie są in posessione exulum, non obstante contradictione niektorych jch mc. panow obywatelow wojewodztwa naszego Kiiowskiego y Czernihowskiego, te zas partykularze, ktore niesą do posessiey naszey dotąd oddane, per legem publicam były przywrocone. A lubo są dawne konstitucye o całosci praw jch mc. oycow duchownych ritus graeci, a osobliwie unitorum, iednak in specialibus desideriis jas. wiel. j. mc. xiędza Leona Szlubicza Załęskiego, metropolity Kiiowskiego y całey Rusiey, Włodzimirskiego, Brzeskiego episcopa, aby unita ecclesia w prawach swoich niemiała niodkogo przeszkody, y żeby jas. wielmożny j. mc. xiądz metropolita, iako wielkiey godnosci y świątobliwosci magni nominis prałat, zostawał przy swoich episkopiach, ktory z własnych dobr swoich dziedzicznych naprawił episkopią Włodzimirską, nietylko cerkwie restauruiąc, ale y poddanych chlebem y sprzęzaiem zakładaiąc, pracowac będą jch mc. pp. posłowie. Jako w pierwszą jch mc. pp. posłowie maią ten do promowowania punkt w jnstrukcyą włożony, tak y terazniyszą obligantur, ut in-

stent ad Rempublicam, aby wielmoznemu j. mc. xiędzu Dyonizemu Zabokrzyckiemu, episkopowi Łuckiemu ritus graeci, ktory w całey to Rzeczypospolitey y wojewodztwie naszym in statu saeculari dobrze zasłużył dobra, ktore trzyma j. mc. xiędz Szumlanski, episkop Lwowski, do archimandriey y metropoliey Kiiowskiey należące, jego mosci, iako obywatelowi generału naszego, w administracyą oddane były do dalszey Rzeczypospolitey decyzyi, non derogando privilegium, od s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego niektorym jch mc. panom obywatelom naszym nadanym. Jako wielmożny j. mc. p. podkomorzy woiewodztwa naszego, certuiąc wzaiemnym dobrym affektem z j. mc. panem podsędkiem woiewodztwa tegoż, pamiętaiąc, że konkurrentiey do podkomorstwa ustąpił jego mosci, choc był naten czas wyższym urzędnikiem, wniosł instancyą tak na przeszłym seymiku, iako y teraznieyszym za j. mc. panem podsędkiem, aby jch mc. pp. posłowie apud Rempublicam starali się wprzod u jas. osw. xięcia j. mosci prymasa, u jch mc. panow pieczentarzow, a potym aby futurus regnas kasztelanią Kiiowską j. mc. panu podsędkowi konferował, ktora teraz vacat, nietylko dla wysokich zasług przodkow j. mosci, ale et propriorum meritorum j. mosci, lecz y z tey raciey, że postrzały na roznych woynach, za całosc oyczyzny otrzymane, ma w nogach, stac iako poseł niemoże, za tymże j. mc. panem podsędkiem jch mc. pp. posłowie serio instabunt, żeby summa od nayiasnieyzsego domu s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego, swieżo zeszłego, na tymże ziezdzie przyszłey elekciey, o czym dawne instrukcye fusiores praecesserunt, zapłacona była, ktorey sobie kładzie na pięcdziesiąt tysięcy. A gdy potym j. mc. p. podsędek Kiiowski promovebat, aby jch mc. pp. posłowie nasi procurent u Rzeczypospolitey, zeby wielmożnemu j. mc. p. podkomorzemu naszemu wioska mała, Osiekrow nazwana, dana była prawem lennym, nietylko względem niemnieyszym zasług j. mc. w woiewodztwie naszym y całey Rzeczypospolitey, ale et ex justo et aequo, bo na teyże wiosce j. mc. p. Kowalewski, łowczy Kiiowski, maiąc kilka tysięcy summy, a przywiodszy do wielkich szkod prawnemi termi-

nami wielmożnego j. mc. p. podkomorzego Kiiowskiego, y dawszy na sobie otrzymac condemnaty infamiarum, baniciarum approbaty, ustąpił z oney, a j. mc. pp. podkomorzy juridice per executionem odebrał. Domowią się, też jch mc. pp. posłowie, aby Szepelicze y Mołoczki cum attinentiis, funduszem domu zacnego jch mc. pp. Surynow, w woiewodztwie naszym starożytnych obywatelow, należącą archimandriey Owruckiey, oney przywrocone były, a j. mc. panu Manieckiemu, chorążycowi Kiiowskiemu, ex pane bene merentium, iako godnego oyca w woiewodztwie naszym synowi, in campo martio Rzeczypospolitey zasługuiącemu się, insze dobra nadene były. Instabunt jch mc. pp. posłowie ad Rempublicam, aby partykularz w wojewodztwie Wołynskim, a powiecie Włodzimirskim leżący, to iest we wsi Obłapach, w pesesiey j. mc. p. Teodora Posuchowskiego będący, pro bene meritis antecessorow iego y zacnych, czyn samego iego osoby u Rzeczypospolitey onemu lennym prawem nadany był. Promovebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby z Żabrycy j. mc. p. Kędzierskiego, zabitego w Jarosławie, iako nayprędsza, uti in causa sanguinis, według dekretu sądow kapturowych ziemi Przemyslkiey, subsequatur executio. Caetera dexteritati et prudentiae ac probatae virtuti jch mc. pp. posłow committendo (y to namieniaiąc, że ludzie, in praesidio będący w Kiiowie, cara j. mc. Moskiewsciego, więcey sobie pozwalaią, niżeli pacta w sobie continent Reipublicae) j. mc. panu marszałkowi naszemu, aby tę jnstrukcyą naszą ręką własną podpisał y do akt grodzkich Włodziuirskich podał, zlecilismy. Datum anno, mense et die, ut supra. U tey jnstrukciey podpis ręki temi słowy: Marcin Axak, marszałek koła rycerskiego generału wojewodztwa Kiewskiego, m. pr. Ktora to jnstrukcya, za podaniem jego mc. podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg ninieyszych iest wpisana.

Книга грод. Владимір. 1697 г., № 1073, л. 509 на об., № 85.

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ И ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ ИМЕНЪ,

встрѣчающихся въ настоящемъ 2-мъ томѣ части II-ой „Архива Юго-западной Россіи".

I. Указатель личныхъ именъ[1]).

А.

Августъ, римскій императоръ, 271.

Абасеченъ Трансильванъ (князь Трансильваніи ?), 1676 г., 342.

Абрамовичъ-Бурчакъ Адамъ, дворянинъ, начальникъ польскаго отряда, 1682 г., 438.

Адзигеръ (Хадзи-гирей, Крымскій ханъ?), 346.

Адрузскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Аксакъ Маркъ, Кіевскій войскій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, сборщикъ податей въ томъ же воеводствѣ, 1696 и 1697 гг., 532, 533, 544, 546.

— Марцинъ, сначала посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, а потомъ маршалекъ на сеймикѣ того же воеводства, 1697 г., 536, 543 и 549.

— Янъ, Кіевскій стольникъ, 1655 г., 12.

Александръ, Польскій король, 370.

Андрушовскій, дворянинъ, 1658 г., 40.

Анцута, дворянинъ, 1681 г., 412.

Б.

Бабинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Бобинскій)** Николай, дворянинъ, 1661 и 1669 гг., 104, 266.

---

[1]) Годы, поставленные нами при именахъ лицъ, относятся ко времени дѣятельности того или другаго лица; двумя годами означаются предѣлы времени, когда лице встрѣчается въ нашихъ актахъ.

Багриновскій Якубъ, Овручскій войскій, Кіевскій гродскій писарь, каптуровый судья Кіевскаго воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Баковецкій Евстафій, дворянинъ, 1671 г., 312.

— **Мокосій** Янъ, дворянинъ, 1679 и 1681 гг., 387, 416.

Балабанъ, дворянинъ, 1662 г., 161.

— Александръ, дворянинъ, арендаторъ чоповой подати, люстраторъ Луцкаго повѣта и городничій Луцкій, 1679—1690 гг., 387, 390, 393, 405, 422 и 490.

— Другое лицо того же имени, не получившее дворянства, 1680 г., 405.

Барабашъ, козацкій полковникъ, 1697 г., 546.

Барыцкій Станиславъ, Черниговскій подстолій, резидентъ того же воеводства при королѣ, 1667 г., 232.

Белжецкій Станиславъ, дворянинъ, избранный на сеймикѣ ротмистромъ ополченія Волынскаго воеводства на случай вторженія непріятеля, 1667 г., 235.

Бергелевичъ (въ другомъ мѣстѣ: **Боргелевичъ**) Янъ, Черниговскій городничій, посолъ на сеймъ того же воеводства, 1655—1688 гг., 4, 231, 477.

Березовскій Александръ, Кіевскій скарбникъ, 1672 г., 332.

Беренсы, Янъ и Якубъ, Польскіе офицеры, признаваемые достойными индигената, 1682 г., 442.

Берентръ, дворянинъ, 1669 г., 282.

Беренфайеръ Янъ, Польскій офицеръ, признаваемый достойнымъ индигената, 1682 г., 442.

Беренчъ, королевскій оберштерлейтнантъ, признаваемый достойнымъ индигената, 1669 г., 266.

Біянки, непризнаваемый въ дворянскомъ достоинствѣ, 1689 г., 276.

Биберштейны, Ульрихъ и Фердинандъ, бароны, состоящіе въ родствѣ съ домомъ Казимирскихъ (см. **Казимирскіе**) и признаваемые достойными индигената, 1655 г., 12.

Бильскій Павелъ, Люблинскій гродскій судья, 1693 г., 520.

Биргосскій, дворянинъ, 1667 г., 249.

Бобинскій, см. **Бабинскій**.

Богдашевскій Захарьяшъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Богушевскій Юрій, Смоленскій мечникъ, 1682 г., 452.

Богушъ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, 1682, 452.

Бокѣй Филиппъ, маршалекъ сеймика Волынскаго воеводства, 1659 г., 74, 76.

Болеславъ, князь Польскій, 469.

Боратынь, чеканщикъ монеты, 1665—1672 гг., 169, 175, 189, 197, 203, 249, 261, 275, 276, 324 и 325.

Борейко-Кнерутскій Самуилъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Иванъ, Луцкій гродскій судья, сборщикъ въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662 г., 127.

Боргелевичъ, см. **Бергелевичъ**.

Боржецкій Марцинъ, Белзскій войскій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Борковскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Бороховскій, дворянинъ, 1682 г., 437.

Браницкій Климентъ, маршалекъ надворный коронный, 1676 г., 368

Бранскій Владиславъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 459.

Братковскій, дворянинъ, 1671 г., 302.

— Богданъ, дворянинъ, 1658 г., 34.

— Даніилъ, сначала ищущій должности Брацлавскаго подстолія (1672) и потомъ получившій ее, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1680 г., 325, 385.

Брашніовскій, козацкій ротмистръ Виленскаго воеводы, 1693 г., 510.

Брисскій (иначе: **Брысскій** и **Бржысскій**), Петръ-Павелъ, Полоцкій чашникъ, сборщикъ шеляжной подати, 1680—1682 гг., 391, 392, 426.

Броницкій, дворянинъ, 1662 г., 156.

— Вацлавъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

Бударазскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Будзишевскій Рафалъ, дворянинъ, 1680 г., 391.

Булыга Максиміанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Буркацкій Адамъ, дворянинъ, покоевый короля, Черниговскій чашникъ. Новгородъ-Сѣверскій земскій судья, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства и послъ сего послѣдняго на сеймъ, люстраторъ того же воеводства, 1658—1667 гг., 36, 47, 55, 78, 85, 168, 170, 186, 191, 203, 222, 231.

Бурчакъ, см. **Абрамовичъ.**

Бѣлецкій Андрей, дворянинъ, 1681 г., 412.

— Доминикъ, дворянинъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1681 г., 414.

— Карлъ-Янъ, дворянинъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1682 г., 422.

Бѣлобрезскій Александръ, намѣстникъ Владимірскаго подстаросты въ замкѣ, 1676 г., 371.

Бѣлодворскій, дворянинъ, 1682 г., 443.

Бѣлозоръ Михаилъ, уніатскій епископъ Пинскій и Туровскій, 1672—1674 гг., 311, 334.

Бѣневскій Станиславъ-Казимиръ, Черниговскій воевода, Волынскій каштелянъ и Богуславскій староста, 1658—1661 гг., 26, 33, 34, 101.

В.

Варковскій Северинъ, дворянинъ, сборщикъ подымной подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1658 г., 41.

Василовичъ, Слуцкій архимандритъ, 1670 г., 289.

Васильковскій, сословіе и званіе его неозначено; онъ, съ толпою собранныхъ имъ людей, разоряетъ Волынь, 1667 г., 248.

Веглинскій, дворянинъ, 1680 г., 405.

Вельгорскій Вацлавъ, Волынскій каштелянъ, послъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Николай, дворянинъ, 1669 г., 266.

— Киліанъ, Волынскій подчашій, 1659 г., 69.

— Юрій-Петръ, королевскій ротмистръ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, послъ того же воеводства на сеймъ, Во-

лынскій стольникъ, Владимірскій подкоморій, Брацлавскій каштелянъ, и, наконецъ, Волынскій каштелянъ, 1658—1682 гг., 30, 35, 57, 69, 208, 270, 272, 380, 383, 403, 433, 450.

Венглинскіе Петръ и Андрей, дворяне, служившіе въ коронномъ войскѣ, 1676 г., 368.

Верещака Прокопъ, Черниговскій граничный коморникъ, сборщикъ податей, 1655 г., 2, 3, 6, 11.

— Θеодоръ, бургграбій Луцкаго замка, 1680—1682 гг., 388, 394, 410, 417.

Вержбицкій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Вигура Семенъ, Кіевскій городничій, 1672 г., 332.

Вильчковскій Владиславъ, Звенигородскій староста, 1661 г., 118.

Вильчопольскій Александръ, Владимірскій гродскій судья, Парнавскій чашникъ, Луцкій люстраторъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1679—1697 гг., 381, 536, 542.

Вилямовскій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Винницкій Антоній, Кіевскій митрополитъ, уніатъ, 1669—1672 гг., 260, 272, 289, 301, 312.

Витонизскій Стефанъ, дворянинъ, 1690 г., 490.

Вишневецкіе, князья, 1669 г., 278.

— Князь, Краковскій воевода, великій коронный гетманъ, 1680 г., 391.

— Димитрій-Юрій Корибутъ, князь, Белзскій воевода, 1655—1671 гг., 5, 10, 101, 124, 141, 301.

— Іеремія-Михаилъ Корибутъ, воевода Русскихъ земель, 142, 190,

— его сынъ Михаилъ-Θома, 1662 г., 142,

— его же вдова 1666—1667 гг., 190, 202, 250.

— Константинъ-Криштофъ Корибутъ, князь, позже Белзскій воевода, 1662—1680 гг., 142, 219, 255, 402.

— Михаилъ, 1662 г., 124, 149.

Владиславъ IV. король Польскій, 68, 92, 219, 273, 274, 279, 310.

Война-Оранскій Александръ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1662—1665 г., 147, 168.

— Станиславъ, Черниговскій ловчій, 1689—1693 гг., 486, 521.

Война-Оранскій Юрій, Новгородъ-Сѣверскій мечникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 445.
— Якубъ, Черниговскій подсудокъ, а позже Черниговскій земскій судья, маршалекъ сеймика и посолъ Черниговскаго и Кіевскаго воеводствъ и Новгородъ-Сѣверскаго повѣта на сеймъ, 1655—1667 гг., 4, 47, 78, 85, 147, 150, 168, 222, 225, 231.
Войнаровскій Андрей, Брацлавскій подстолій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.
— Петръ, Овручскій ловчій, товарищъ гусарской роты короннаго подскарбія, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1683—1697 гг., 441, 530, 531, 536.
— Стефанъ, сынъ Кіевскаго земскаго судьи, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1692—1697 гг., 493, 534, 536.
— Янъ, Владимірскій гродскій подстароста, Овручскій ловчій, позже Кіевскій земскій судья, Владимірскій гродскій судья, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1672—1697 гг., 317, 321, 322, 362, 370, 414, 457, 460, 462, 491, 498, 504, 536, 546.
Война-Хламота Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.
Войниловичъ, Литинскій староста, королевскій полковникъ, 1667 г., 218, 228.
Волинскій Стефанъ, дворянинъ, 1688 г., 477.
— Михаилъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства, 1688 г., 477, 482, 483, 485.
Волкъ Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.
Волчкевичъ-Олизаръ Янъ, Кіевскій подсудокъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 г., 107, 119, 181, 251, 255, 258, 330, 331, 363, 366, 412 422,
его сестра Анна, за мужемъ за Оршанскимъ стольникомъ Яномъ Кмитой, 1672 г., 330, 331,
ихъ отецъ Людвигъ, 1672 г., 331.
Волынскій Янъ, Кіевскій земскій (?) судья, Овручскій гродскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Вольская, жена Кіевскаго подстолія, 1681 г., 412.

Вольскій, дворянинъ, 1681 г., 412.

— Александръ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

— Людвигъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

— Самуилъ, дворянинъ, 1659 г., 73.

Вороницкій Владиславъ-Корибутъ, князь, Венденскій стольникъ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, арендаторъ шеляжной подати, 1689 и 1990 г., 488.

— Юрій, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

Вороничъ Александръ, Кіевскій чашникъ, позже подкоморій, посолъ Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1659 гг., 38, 47, 251, 253, 258, 265.

— Константинъ, Смоленскій ловчій, 1676 г., 377.

— Левъ Казимиръ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 296, 297.

— Янъ, сынъ Кіевскаго подкоморія (Александра?), посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Воротицкій, оберштерлейтнантъ, 1683 г, 442.

Ворошило Людвигъ, Кіевскій подвоевода и подчашій, хорунжій Житомирскій, маршалекъ сеймиковый и посолъ Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ и Новгородъ-Сѣверскаго повѣта, 1659—1665 гг., 43, 47, 55, 78, 107, 132, 133, 177.

Вроблевскій Богданъ, Брацлавскій скарбникъ, 1680 г., 386.

Вудловскій (въ другомъ мѣстѣ: **Выдловскій**) Янъ, гродскій Житомирскій писарь, 1665 г, 3.

Выговскіе, дворяне, 1666 г., 201.

— Евстафій, сынъ Кіевскаго воеводы, 1666 г., 190.

— Константинъ, Кіевскій войскій, 1666—1676 гг., 115, 190, 229, 377.

— Лука, дворянинъ, 1679 г. 387.

— Самуилъ, дворянинъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

— Яковъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Выговскій Янъ, Кіевскій воевода, раньше Запорожскій гетманъ, староста Чигиринскій, 1661—1669 гг., 101, 111, 114, 117, 201, 229, 265, 308.
— Ѳеодоръ, дворянинъ, 1661—1679 гг., 115, 387.
Выжицкій, Кіевскій хорунжій, 1672 г., 310.
Высоцкій, Францишекъ-Казимиръ, Сохачевскій чашникъ, посолъ въ Турцію, 1680 г., 407.
Вышковскій Самуилъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 459.
Вышпольскій Стефанъ, бургграбій Владимірскій, а позже коморникъ граничный Кіевскаго воеводства, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства, 1661—1672 гг., 77, 120, 128, 129, 147, 184, 186, 193, 221, 226, 296, 299, 303, 304, 313, 314, 322, 327.
Вьенцковскій Жигмунтъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1679 г., 382.
Вѣвѣрскій, дворянинъ, 1662 г., 161.

Г.

Галензовскій, дворянинъ, 1669 г., 267.
Ганскій Вентурій, дворянинъ, 1680 г., 408, 409.
Геевскій Максимиліанъ, дворянинъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.
Генрихъ, король Польскій, 1676 г., 352.
Генсицкій Андрей, дворянинъ, поручикъ хоругви Луцкаго старосты, 1680—1682 г., 405, 442.
Гижицкій, Овручскій хорунжій, 1682 г., 437.
Гиричъ Амвросій, игуменъ Люблинскаго братства, 1696 г, 528.
Гицкій, королевскій ротмистръ, 1680 г., 405.
Глинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Кглинскій**) Александръ, Черниговскій войскій, бургграбій Луцкаго замка, 1659 г., 74, 87.
— Бенедиктъ, уніатскій Владимірскій епископъ, 1674 г., 334.
— Петръ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 296.
Глоговскій Андрей-Янъ, Новгородъ-Сѣверскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства, 1962—1682 гг., 147, 445.

Глоговскій Николай, Новгородъ-Сѣверскій чашникъ (sic), посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 186.
Гноинскій, дворянинъ, 1661 г., 99.
Гоголь (гетманъ?), 1665 г., 181.
Годлевскій Юрій, Черниговскій хорунжій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1672—1682 гг., 320, 371, 376, 450.
Головинскій Димитрій, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства, 1679—1684 гг., 387, 457 и 463.
— Константинъ и Самуилъ, дворяне, 1679 г., 387.
— Самуилъ, Овручскій мечникъ, каптуровый судья Волынскаго воеводства, посолъ на сеймъ Кіевскаго воеводства, 1693—1697 гг., 504, 544.
— Товарищъ панцырной роты короннаго референдарія, 1676 г., 370.
Голынскій Николай Гіеронимъ, Галицкій мечникъ, 1681 г., 416.
Голянскій Янъ, жолнеръ, 1655 г., 12.
Гораинъ Богуславъ-Янъ, Луцкій земскій писарь, губернаторъ Луцкой крѣпости, Кіевскій земскій судья, администраторъ по сбору податей въ Волынскомъ воеводствѣ, посолъ Кіевскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ и трибуналъ, 1658—1669 гг., 33, 34, 42, 72, 205, 206, 234, 237, 251, 251, 255, 266.
— Касперъ, Луцкій гродскій судья, администраторъ по сбору чоповой подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1667 г., 241.
— Стефанъ, архимандритъ Мелецкаго монастыря, 1669 г., 266, 274.
— Янъ, сначала стольникъ, а позже подчашій Парнавскій, посолъ Волынскаго и Кіевскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1697 гг., 25, 136, 480, 530, 536.
Горбовскій Станиславъ, Рѣчицкій мечникъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 389.
Городинскій Лукашъ, Дрогицкій хорунжій, поручикъ панцырной хоругви Литовскаго чашника Торла, 1693 г., 522.
Городицкій Яковъ, Новгородъ-Сѣверскій войскій, 1680 г., 386.
Гостынскій (въ другомъ мѣстѣ: **Кгостинскій**) Стефанъ, Владимірскій бургграбій, Черниговскій подстолій, сборщикъ подымнаго во Владимірскомъ повѣтѣ, 1682—1697 гг., 418, 517, 525, 528, 535, 543.

Грабовецкій (въ другомъ мѣстѣ: **Грабовскій**) Абрамъ, Волынскій чашникъ, послъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 25, 34, 157.

Грабовскій (въ другомъ мѣстѣ: **Кграбовскій**) Іосифъ-Михаилъ, намѣстникъ Владимірскаго бурграбія, 1687 и 1688 гг., 468, 482, 485.

Гракхи, римскіе трибуны, 346.

Грановскіе, дворяне, 1693 г., 505.

— Янъ-Прокопъ, староста, по какой, въ текстѣ не означено, 1693 г., 505.

Гречинъ Янъ, „persona vagabunda“, занимавшійся въ Люблинѣ медицинской практикой, 1696 г., 528.

Гримальтовскій, Познанскій воевода, 1697 г., 547.

Грина Николай, Брацлавскій земскій писарь, послъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Гротавецъ, королевскій генералъ, 1661 г., 97.

Гротовскій Александръ, Венденскій мечникъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662—1671 гг., 154, 295.

Гродзинскій, коронный подстолій, 1682 г., 434.

Гулевичъ Адамъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Андрей, Кіевскій чашникъ, послъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1680 г., 385.

— Брониславъ, сынъ Черниговскаго хорунжаго, послъ Волынскаго воеводства, 1662 г., 160.

— Вацлавъ, королевскій ротмистръ, Луцкій подсудокъ, а потомъ Луцкій подкоморій, полковникъ земскаго ополченія Волынскаго воеводства, сеймиковый маршалекъ и послъ того же воеводства на сеймъ, 1658—1670 гг., 33, 34, 57, 70, 88, 135, 136, 143, 156, 270, 271, 272, 291, 292.

— Гавріилъ, Черниговскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и послъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1669 гг., 36, 269, 270, 284.

— Даніилъ, люстраторъ и сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679—1681 гг., 381, 382, 390, 412.

Гулевичъ Илія, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Лука, Звенигородскій староста, 1662 г., 157.

— Николай, сборщикъ податей, 1662—1679 гг., 156, 387.

— Романъ, арендаторъ чоповаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, 1690 г., 148.

— Эразмъ, королевскій покоевый дворянинъ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1666 г., 204, 206, 207.

— Юрій, дворянинъ, 1692 г., 493.

— Янъ, Владимірскій войскій, Волынскій подстолій, Луцкій земскій писарь, сборщикъ подымнаго въ Волынскомъ воеводствѣ, сеймиковый маршалекъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1658—1670 гг., 27, 29, 41, 72, 144, 152, 208, 218, 220, 221, 290, 291, 292, 295.

Гулевичъ-Дрозденскій Михаилъ, сборщикъ подымнаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679—1682 гг., 387, 418.

— Павелъ, дворянинъ, 1662 г., 146.

Гуляницкіе, дворяне, 1661—1665 гг., 98, 180.

— Александръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Томашъ, Кіевскій гродскій писарь, Волынскій инстигаторъ, сборщикъ податей, 1679—1690 гг., 380, 412, 424, 461, 490.

Гуменецкій Θеодоръ, Кіевскій подстолій, сборщикъ податей и сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства, 1655 г., 2, 16, 18.

Гумницкій Самуилъ, дворянинъ, 1669 г., 281.

Гумовскій Томашъ, дворянинъ, 1659 г., 55.

Гурки-Омелянскіе, Константинъ и Стефанъ, дворяне, 1679 г., 387.

Д.

Дальскій, маршалекъ надворный великаго княжества Литовскаго, 1688 г., 475.

Данилевичъ-Чеконскій Янъ, завѣдывающій сборомъ и расходованіемъ чоповой подати, 1667 г., 235, 237, 241, 242.

Даниловичъ, дворянинъ, 92.

Данишевскій, скарбовый писарь (Луцкій?), 1658 г., 24.

Даннемаркъ (въ другихъ мѣстахъ: **Денемаркъ, Дельмаркъ**) Янъ, королевскій полковникъ (иначе: oberster, oberszterleytnant), 1662—1669 гг., 156, 240, 244, 245, 266.

Дедеркалъ, дворянинъ, люстраторъ Владимірскаго повѣта, 1679 г., 382.

— Александръ, сборщикъ податей и люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1680—1682 гг., 390, 414, 422.

Дейнеки, своевольные крестьяне, входившіе въ толпу, которая разоряла Волынское воеводство, и называвшіеся такъ по имени своего предводителя Дацька Дейнеки, 1666 г., 204, 206.

De-Croa (**Decroia**, въ другомъ мѣстѣ), князья (герцоги?), 1661 г., 82, 93.

Денисовичъ Николай, королевскій ротмистръ, Мстиславскій хорунжій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1675 г., 336.

Деренговскій, дворянинъ, управитель мѣстечка Чернобыля, 1697 г., 545.

Дзяны, татаринъ, 1659 г., 67.

Добчица, дворянинъ, 1669 г., 282.

Довгель-Цырина Николай-Антоній, сеймиковый маршалекъ Брацлавскаго воеводства, 1691 г., 494, 496.

Долматы, дворяне, 1670 г., 289.

Долматъ-Исайковскій Самуилъ, Луцкій земскій судья, 1667—1669 гг., 221, 229, 280.

Доманевскій, хорунжій королевской гусарской роты, 1669 г., 217.

Доманскій Лукашъ, дворянинъ, 1665 г., 164.

Домбровскій, дворянинъ, 1680 г., 391.

— Петръ, Галицкій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Домна, волошка, жена Тимофея Хмѣльницкаго, 1664 и 1665 гг., 179, 333.

Дорошенко, гетманъ, 1676 г., 342.

Древинскій, дворянинъ, 1667 г.

Држевецкій Самуилъ, ротмистръ, 1667—1676 гг., 254, 368.

Дрогаевскій Андрей, Люблинскій хорунжій, Луковскій староста, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1683—1689 гг., 436, 486.

Дрогаевскій, Недзѣльскій (Медзѣльскій?) староста, 1661 г., 118.
Дрожевскій, ротмистръ, 1666 г., 191.
Дубисскій Лукашъ, дворянинъ, 1672 г., 332.
— Янъ, обозный земскаго ополченія Кіевскаго воеводства, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.
Дублянскій Самуилъ, дворянинъ, 1655 г., 3.
Дьяковскій Стефанъ, Луцкій городничій, 1680—1688 гг., 386, 485.
— Илія, дворянинъ, 1680 г., 386.

Е.

Елеонора, королева Польская, 1676 г., 357, 365.
Еловицкій (въ другомъ мѣстѣ: **Яловицкій**) Александръ, Новгородъ-Сѣверскій стольникъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1681 г., 413.
— Андрей, Луцкій войскій, 1667 г., 218.
— Іеронимъ, Волынскій ловчій, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1682 г., 395, 426.
— Михаилъ, Кременецкій сборщикъ податей, 1680 г., 389, 390.
— Станиславъ, Кременецкій земскій писарь, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1658 и 1680 гг., 40, 41, 45, 389, 390.
Ельскій, дворянинъ, 1658 г., 39.
Еничъ Юрій, Кременецкій гродскій судья, аріанинъ, 1669 г., 267.
Ерличи, дворяне, Янъ и Ярошъ, 1679 г., 387.
Есмунтъ, региментарій Литовскихъ войскъ, 1688 г., 476.

Ж.

Жабокрицкій Адамъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662 и 1679 гг., 127, 152, 387.
— Александръ, Брацлавскій чашникъ, Владимірскій подстароста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662—1688 гг., 120, 194, 299, 323, 468, 479.
— Андрей, сборщикъ чоповой подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1671 г., 295.

Жабокрицкій Димитрій, Вилькомирскій подчашій, Кіевскій подвоевода, Кременецкій подстароста, сборщикъ шеляжнаго налога, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ. 1679—1692 гг., 382, 383, 458, 461, 468, 476, 488, 493, 498.

— Діонисій, нареченный (номинатъ) епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи, 1696 и 1697 гг., 527, 540, 548.

— Николай, Брацлавскій подсудокъ, Владимірскій подстароста, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662—1667 гг., 120, 124, 125, 153, 155, 167, 172, 173, 194, 203, 204, 231.

Жаславскій, см. **Заславскій**.

Жигмонтъ (Сигизмундъ) III, король Польскій, 97, 279.

Жидкевичъ Даніилъ, коронный инстигаторъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Жмудскій, дворянинъ, 1680 г., 391.

Жоржевскій Павелъ, Мозырскій мечникъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 389.

Жоховскій (въ другомъ мѣстѣ: **Жуховскій**) Кипріанъ, Дерманскій архимандритъ, коадьюторъ Кіевской митрополіи, 1671—1674 гг., 302, 311, 334.

З.

Загоровскій Андрей, Луцкій войскій, 1662 г., 125.

— Вацлавъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662—1671 гг., 127, 154, 156, 294.

— Романъ, Черниговскій стольникъ, 1661, 1662 гг., 85, 157.

— Станиславъ, Кіевскій подстолій, сынъ Владимірскаго земскаго судьи, люстраторъ Кременецкаго повѣта, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства, 1681—1692 гг., 414, 492, 493, 494.

— Стефанъ, Волынскій подчашій, Владимірскій староста, королевскій ротмистръ, коммиссаръ Волынскаго воеводства по сбору по-

датей и производству люстраціи, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго и Черниговскаго воеводствъ, 1659—1682 гг., 70, 71, 74, 78, 147, 215, 270, 403, 414, 423.

Загоровскій Янъ, Черниговскій стольникъ, Владимірскій земскій судья, люстраторъ Владимірскаго повѣта, сеймиковый маршалекъ и посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 гг., 77, 85, 168, 371, 414, 437, 451.

Заленскій Бернатъ, Новгородъ-Сѣверскій стольникъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

— Казимиръ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 393.

— -**Шлюбичъ** Константинъ, Черниговскій подстолій, арендаторъ поголовнаго налога во Владимірскомъ повѣтѣ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства, 1690—1693 гг., 488, 517, 519, 524.

— Леонъ, Владимірскій епископъ, уніатъ, 1682 г., 436, 448.

Залѣсскій Марцинъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Замойскіе, дворяне, 1669—1676 гг., 261, 358.

— Марцинъ, Львовскій подстолій, Плоскировскій староста, сеймиковый посолъ Брацлавскаго воеводства, 1658—1676 гг., 36, 367.

— Янъ, Кіевскій, а потомъ Сендомірскій воевода, Каменецкій староста, Подольскій генералъ и проч., 1658—1661 гг., 38, 100, 216.

Зарудный, ротмистръ, 1671 г., 301.

Заславскіе (въ другихъ мѣстахъ: **Жаславскіе**), князья, 1693 г., 512.

— Александръ-Янушъ, князь, Краковскій воевода, 1662 г., 145.

— Доминикъ, князь, Краковскій воевода, Луцкій староста, 1676 г., 369.

Збирковскій Константинъ, Кіевскій мечникъ, 1680 г., 408.

Зброжекъ Францишекъ, арендаторъ чоповаго въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

Зелинскій Станиславъ, Брацлавскій подчашій, членъ Гродненской коммиссіи, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679—1689 гг., 382, 411.

Зестелинскій Николай-Казимиръ, Брацлавскій войскій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 120.
— Станиславъ, дворянинъ, 1662 г., 124.
Зіолковскій Павелъ, Житомирскій подстароста, 1665 г., 177.
Зубчевскій Богуславъ-Константинъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, писарь гродскій Луцкій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 235, 286, 287, 395, 410, 417, 426.
— Вацлавъ-Константинъ, Черниговскій скарбникъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, Кіевскій гродскій судья, Овручскій подчашій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1682—1697 гг., 417, 426, 461, 476, 489, 528, 530, 534, 535, 536, 542.
— Константинъ, Волынскій ловчій, завѣдывающій сборомъ чоповаго въ Волынскомъ воеводствѣ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1661—1666 гг., 2, 87, 99, 105.

И.

Иваницкая, вдова Черниговскаго земскаго судьи, 1680 г., 392.
Иваницкій Станиславъ, Овручскій ловчій, завѣдывающій сборомъ чоповаго налога во Владимірскомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.
— Стефанъ, Черниговскій мечникъ и подсудокъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства и повѣтовъ: Владимірскаго и Новгородъ-Сѣверскаго, на сеймъ, 1655—1667 гг., 19, 20, 149, 184, 186, 192, 231, 233, 238, 240, 242.
— Марціанъ, Черниговскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1667—1676 гг., 247, 371, 372, 377.
— Тобіашъ, Новгородъ-Сѣверскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.
— Черниговскій земскій судья, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679 г., 382.
Ивановскій, королевскій ротмистръ, 1672 г., 320, 324.

Иганскій, дворянинъ, 1681 г., 412.

Игнатовскій Іосифъ, дворянинъ, избранъ на сеймикѣ въ завѣдывающіе стражей въ г. Луцкѣ, 1667 г., 235.

Изерницкій Михаилъ, сборщикъ подымнаго въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.

Илинскій Александръ, Луцкій бургграбій, Черниговскій войскій, 1659—1672 гг., 57, 265, 282, 283, 312.

— Петръ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 480.

Ипогорскій, см. **Ленкевичъ**.

Исайковскій (см. **Долматъ**) Самуилъ, Волынскій стольникъ, Луцкій земскій судья и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1682 гг., 25, 33, 425.

Искра, козацкій полковникъ, 1697 г., 537, 546.

К.

Казигирей, Крымскій ханъ, „славный богатырь", 1680 г., 407.

Казимирскіе, дворяне изъ Биберштейна, 1655 г., 12.

— Венцеславъ и Ульрихъ, бароны изъ Биберштейна, 1659 г., 55.

— Романъ, королевскій покоевый дворянинъ, 1655 г., 14.

— Томашъ, королевскій покоевый дворянинъ, Овручскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго, Черниговскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ, 1655—1662 гг., 12, 14, 16, 47, 99, 119, 129, 133 и 134.

Казимиръ, Польскій король, (который, не обозначено), 346, 354, 361, 406, 469.

Казновскій Янъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 129.

Калусовскій Михаилъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1661 и 1662 гг., 84, 115, 152.

Калусскій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Каминскій Николай-Станиславъ, Кременецкій гродскій судья и сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, люстраторъ того же повѣта, 1680—1682 гг., 389, 390, 391, 413, 415, 422.

Карлъ, сынъ короля Сигизмунда III, 1662 г., 310.

Карсницкій Николай, дворянинъ, 1669 г., 266.
Катонъ, римлянинъ, 345.
Кашевскій Александръ-Дзерславъ, дворянинъ, 1680 г., 386.
Кашевскій Генрихъ, Венденскій каштелянъ, 1661 г., 102, 142.
— Стефанъ, Владимірскій подсудокъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1681 и 1682 гг., 414, 422.
— Янъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1658 г., 43.
Кглинскій, см. **Глинскій.**
Кгостинскій, см. **Гостынскій.**
Кграбовскій, см. **Грабовскій.**
Кевличъ Иванъ, дворянинъ, 1655 г., 2.
Кендзерскій, дворянинъ, 1697 г., 549.
Киловъ Янъ, маіоръ, 1682 г., 442.
Кисели, дворяне, 1662 г. 146.
— (Адамъ), Кіевскій воевода, 43, 54.
— Владиміръ, дворянинъ, 1679 г., 387.
— Янъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.
Клещовскій Северинъ, Новгородъ-Сѣверскій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 194.
Климанскій Іосифъ, дворянинъ, Владимірскій возный, 1672 г., 316.
Клобуковскій Михаилъ, Львовскій чашникъ, 1669 г., 281.
Клоповскій Янъ, дворянинъ, 1680 г., 407.
Клюзковскій Андрей, дворянинъ, 1й79 г., 383.
Кмита Янъ, Оршанскій стольникъ, его жена Анна (см. **Волчкевичъ-Олизаръ**), 1672 г., 330, 331.
Кнерутскій см. **Борейко.**
Кныпель, капитанъ, 1682 г., 442.
Княгининскій Александръ, Житомирскій чашникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.
— Николай, сборщикъ подымнаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, 1671—1679 гг., 292, 387.
Кобылянскій Войцехъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1681 г., 416.

Ковалевскій, Станиславъ—Казимиръ, Кіевскій ловчій, хорунжій козацкой королевской роты, сборщикъ шеляжной подати, ревизоръ Овручскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1661—1697 гг., 119, 146, 265, 318, 319, 326, 330, 378, 435. 441, 452, 458, 459, 460, 462, 492, 548,

Коваликовскій, дворянинъ, 1669 г., 265.

Козика Томашъ, Владимірскій подкоморій, Волынскій подстолій, сборщикъ податей въ Волынскимъ воеводствѣ, посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг.. 42, 71, 72, 104, 135, 136, 153.

Козинскій, дворянинъ, 1676 г., 370.

— Александръ, люстраторъ Волынскаго воеводства, 1682 г., 440.

— Николай, дворянинъ, 1683 г., 456.

Козицкій Петръ, Кіевскій подвоевода, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671—1681 гг., 296, 412.

Коленда, митрополитъ Кіевскій и Виленскій, уніатъ, 1671 и 1672 гг., 302, 311.

Кольчицкій (въ другомъ мѣстѣ: **Кульчицкій**) Криштофъ, Черниговскій скарбникъ, Летичевскій чашникъ, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1655—1679 гг., 4, 7, 36, 85, 231. 387.

Коморовскій Михаилъ, дворянинъ, 1669 г., 266

— Николай-Лавринецъ, Брацлавскій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 299.

Конецпольская, жена Белзскаго воеводы, 1661 г., 84.

Конецпольскій, коронный конюшій, 1697 г., 540.

— Александръ, Сендомірскій воевода, 1669 г., 279.

— Станиславъ, Долинскій староста, сынъ Сендомірскаго воеводы, 1669 г., 279.

— Краковскій каштелянъ, великій коронный гетманъ, 1669 г., 279.

— Янъ, сынъ Белзскаго воеводы, 1680 г., 436.

Контскій Марцинъ, Кіевскій воевода, генералъ коронной артиллеріи 1684—1693 гг., 461, 504.

Копецъ, Мстиславскій мечникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Копчинскій - Кудевичъ Янъ, Владимірскій гродскій судья, сеймиковый маршалекъ Брацлавскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1665 г., 172, 173, 176.

Копустинскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Копыстинскій, дворянинъ, 1684 г., 455.

Кордышъ Криштофъ, Брацлавскій чашникъ (въ другомъ мѣстѣ именуется подчашимъ, очевидно, по ошибкѣ), сеймиковый маршалекъ Брацлавскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1655—1671 гг., 4, 6, 7, 36, 120. 299, 302.

Кордышъ Михаилъ, Брацлавскій подчашій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1687 г., 468.

Корчевскій Абрагамъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

— Адамъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 459, 545.

— Александръ, дворянинъ, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства, 1655—1667 гг., 2, 15, 226, 230.

— Львовскій хоружій, 1682 г., 433, 457.

Корфъ, жолнеръ, 1661 г., 100, 110.

Корытки, дворяне, 1693 г., 521, 522.

Корытко Станиславъ, Черниговскій подчашій, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства, 1689 г., 485, 487.

Костюшковичъ Григорій, дворянинъ, 1657 г., 20.

Коссаковскій Михаилъ, сынъ Волынскаго хоружаго, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Николай, Висскій мечникъ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1679 г., 379, 384.

— Петръ, Волынскій хоружій, 1682 г., 426.

Красинскій Янъ-Казиміръ, Плоцкій воевода, коронный подскарбій, 1659—1671 гг., 54, 261, 300, 301,

— дворянинъ, 1672 г., 325.
— Коронный референдарій, 1676 г., 370.
Красицкій Казимиръ, Брацлавскій подстолій, 1667—1672 гг., 219, 224, 266, 310, 311, 332.
Красицкій Станиславъ, Ломжинскій подчашій, 1672 г., 310, 311.
— Юрій, Долинскій староста, 1672 г., 84, 310, 311.
Красицкіе, дворяне, потомъ графы, 1672—1688 гг., 311, 475.
Красницкій Кригатофъ, дворянинъ, 1672 г., 332.
Красносельскій Ѳеодоръ, Брацлавскій подстолій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671—1688 гг., 302, 325, 468, 483.
Крептовскій Янъ, дворянинъ, 1661 г., 85.
Криницкій Стефанъ, дворянинъ, 1682 г., 435.
Кришковскій Войцехъ, Владимірскій войскій, 1684 г., 456.
Кудевичъ см. **Копчинскій**.
Куликовскій-Ушакъ Ѳеодоръ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1667—1680 гг., 233, 237, 239, 386.
Кульчицкій см. **Кольчицкій**.
— Ѳеодоръ, дворянинъ, 1680 г., 393.
Купорскій Антоній, дворянинъ, 1679 г., 387.
Курдановскій Петръ, дворянинъ, 1679 г., 387.
Кутырло, дворянинъ, 1676 г., 369.

Л.

Лагановскій Александръ, дворянинъ, люстраторъ и сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680—1682 гг., 389, 422.
Лазминскій Станиславъ - Шаріушъ, Галицкій скарбникъ, королевскій полковникъ, 1681 г., 415.
Лаурушевичъ Стефанъ, Львовскій мѣщанинъ, турецкій плѣнникъ, 1680 г., 409.
Лащъ Янъ, арендаторъ чоповаго налога въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

Лебедовичъ Петръ, заслуженный жолнеръ, Владимірскій гродскій регентъ, признаваемый достойнымъ индигената, 1669—1683 гг., 266, 301, 313, 369, 442.

Ледуховскій (въ другомъ мѣстѣ: **Ледоховскій**) Марцинъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659 г., 57.

— Николай, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.

— Стефанъ, Кременецкій подкоморій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 25, 35, 87, 102, 136, 156, 270.

— его братъ, Кременецкій земскій судья; оба они находились долгое время въ татарской неволѣ, 1661 г., 102.

— Францишекъ, также Кременецкій подкоморій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ 1693 г., 518.

Лемфатеръ Фридрихъ, капитанъ фрейкомпаніи великаго Литовскаго писаря, 1693 г., 510.

Ленкевичъ-Ипогорскій Романъ, Мозырскій подкоморій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1682 и 1683 гг., 427, 433, 438, 439, 441.

Лесѣвичъ Александръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Лешекъ I, Польскій король, 352.

Лешницкіе, дворяне, 1661 г., 99.

Лещинскій Богуславъ, коронный подскарбій, польскій генералъ провіантъ-магистеръ, 1658—1680 гг., 25, 254, 407.

— Вацлавъ, графъ, кравчій коронный, Ковельскій староста, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667 г., 208.

— Самуилъ, графъ, обозный коронный, Луцкій староста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659—1667 гг., 57, 126, 128, 135, 146, 208, 224.

Лигенза Казимиръ, сынъ Черниговскаго каштеляна, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 445.

Линевичъ Гавріилъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Линевскіе, дворяне, 1662 г., 163.

Линевскій, королевскій ротмистръ 1662 г., 157.

Линевскій Андрей, Луцкій земскій судья, посолъ Волынскаго воеводства насеймъ, 1661 г., 34, 87, 103.
— Евстафій, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ и Владимірскомъ повѣтѣ, 1662—1680 гг., 152, 382, 387, 389.
— Лукашъ, дворянинъ, сборщикъ податей, 1679 г., 387.
— Марцинъ, Брацлавскій ловчій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662—1667 гг., 136, 254.
— Станиславъ, Кіевскій мечникъ, 1692 г., 493.
— Томашъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ и Кременецкомъ повѣтахъ, 1658 г., 43.
— Юрій, сборщикъ чоповаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667—1681 гг., 241, 413.
— Ѳеодоръ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 160.
Линчевскій, дворянинъ, 1667 г., 224, 229.
Липскій Станиславъ, Краковскій и Плоцкій канцлеръ, регентъ коронной канцеляріи, 1672 г., 316.
Литава, стражникъ польный великаго княжества Литовскаго, 1688 г., 477.
Лозинскій, полковникъ, 1676 г., 366.
— дворянинъ, 1676 г., 341.
Лонскій Илья, хорунжій Прусской земли, 1681 г., 412.
Лонцкій Андрей-Константинъ, Гнѣзненскій канцлеръ, Олыцкій пробощъ, инфулатъ, 1696 г., 527.
Лопатинскій Касперъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
Лукашевичевна Ульяна, жена Владимірскаго войта и ея сынъ, 1676 г., 370.
Лусковичъ Николай, дворянинъ, 1679 г., 387.
Лыховскій Андрей, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1679 и 1680 гг., 381, 390.
— Станиславъ, бургграбій Владимірскаго замка, 1655—1659 гг., 13, 16, 35, 70.
Любенецкій Гавріилъ и его сыновья Маркъ и Михаилъ, дворяне, 1682 г., 436, 437, 451.
— Збигневъ, Владимірскій гродскій судья, посолъ Волынскаго воеводства къ королю, 1666 г., 205.

Любенецкій Маркъ, дворянинъ, люстраторъ Луцкаго и Владимірскаго повѣтовъ и сборщикъ податей въ послѣднемъ изъ нихъ, 1679—1681 г., 382, 390, 414.

— Михаилъ, бургграбій Владимірскаго замка, люстраторъ и сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1679—1688 гг., 381, 390, 392, 402, 408, 422, 479, 494.

— его жена Анна, дочь дворянина Овлочимскаго (см. **Овлочимская**), 1682 г., 408, 437.

— Павелъ, Черниговскій земскій судья, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства, 1682 г., 445, 452.

Любовицкій Янъ-Францишекъ, Цѣхановскій стольникъ, Пунскій, Сейвинскій и проч. староста, а потомъ Волынскій каштелянъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1657—1667 гг., 25, 57, 224.

Любомирскій Іосифъ, графъ, коронный конюшій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 483.

— Юрій, коронный великій маршалекъ и польный гетманъ, 1666—1669 гг., 188, 197, 213, 214, 224, 229, 277.

— его жена, 1666 г., 190.

— коронный хорунжій, 1680 г., 403.

Люшковскій Марцинъ, дворянинъ, 1667 г., 215, 229.

Лянцкоронскій Станиславъ, Русскій воевода, польный коронный гетманъ, 1659 г., 54.

Ляховскій Андрей, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1675 г., 1, 4, 7.

Лящъ, см. **Лащъ**.

М.

Мазепа Адамъ, Черниговскій подчашій, 1665 г., 182; его сынъ былъ пажемъ (покоевымъ) короля (имя сына не означено).

Макарскій Михаилъ Степановичъ, бургграбій Владимірскаго замка, 1665 г., 164.

Малаховскій, Ковельскій плебанъ, 1662 г., 150.

Малаховскій, Перемышльскій епископъ, 1688 г., 466.
— Юрій, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, 1679 г. 387.
Малынскій Кароль, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.
Манецкій Юрій-Михаилъ, Кіевскій стольникъ, а позже хорунжій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1671—1697 гг., 304, 363, 428, 549.
Маркевичъ Израиль, еврей, Владимірскій мѣщанинъ, 1688 г., 467.
Марковскій Северинъ, дворянинъ, сборщикъ податей, 1658 г., 44.
Маркушевскій Марцинъ, ксендзъ, деканъ Олыцкой коллегіи, 1696 г., 527, 528.
Марцинъ св., церковь его имени во Львовѣ, въ Краковскомъ предмѣстьи, 272, 409.
Масальскій, князь, 1662 г., 157.
Маховскій, дворянинъ, 1666 г., 201.
Медвѣдовскій Янъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
Миляновскій Самуилъ, дворянинъ, 1692 г., 496.
Минковскіе, дворяне, 1661 г., 99.
Миронъ, наказный Запорожскій гетманъ, 1684 г., 458.
Михаилъ, Польскій король, 1669—1893 гг., 258, 314, 342, 346, 352, 354, 373, 375, 513.
Михалевичъ Стефанъ (онъ же и Юрій), намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1679—1682 гг., 397, 427, 439, 444.
Міончинскій Аѳанасій, коронный надворный подскарбій, Луцкій, Кремпицкій и Лозицкій староста, посолъ Волынскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймъ, 1680—1693 гг., 392, 395, 403, 518.
Могильницкій Александръ, Луцкій каноникъ, 1667 г., 237.
Мокосій, см. **Баковецкій.**
Моссаковскій Павелъ, дворянинъ, начальствующій надъ стражей по охраненію г. Луцка отъ нападенія враговъ, 1667 г., 235.
— Петръ, Волынскій подчашій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 395.
Мошинскій Ремигіанъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679 г., 382.

Мощеницкій Андрей, Кіевскій ловчій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 1, 3, 7, 8, 13.

Мровинскій Александръ, дворянинъ, 1662 г., 145.

Мрозовицкій, Галицкій писарь (?), 1666 г., 191, 203.

Мушатичъ-Охлоповскій Станиславъ, Волынскій скарбникъ, 1659 г., 75.

Мысловскій Александръ-Францишекъ, Владимірскій бургграбій, 1667 г., 246.

Н.

Напіорковскій Антоній-Войцехъ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбства, 1693 г., 503.

Нарбутъ, дворянка, 1681 г., 412.

Насиловскій Станиславъ, дворянинъ, завѣдывающій сборомъ чоповаго въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662 г., 127, 155.

Неборовскій, дворянинъ, 1688 г., 474.

Невстрой Александръ, Стародубскій ловчій, 1680 г., 406.

Незабитовскій, дворянинъ, 1662 г., 138.

Немиричи, дворяне, 1688 г., 481.

Немиричъ Александръ, поручикъ Овручскаго стольника, Кременчугскій староста, Кіевскій подвоевода, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Богуславъ, дворянинъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 8.

— Іосифъ, дворянинъ, 1665—1675 гг., 181, 337, 338.

— Стефанъ, Кіевскій подкоморій, королевскій полковникъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1661—1672 гг., 99, 107, 117, 118, 119, 129, 182, 253, 264, 265, 320.

— Юрій, Кіевскій подкоморій, Овручскій староста, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ и Люблинскій конгрессъ, 1655—1672 гг., 3, 8, 12, 14, 15, 17, 182, 218, 228, 254, 310.

— Ѳеодоръ, сынъ Кіевскаго подкоморія, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1672—1688 гг., 310, 327, 331, 332, 436, 478, 479, 481.

О.

Обидинскій Николай, Луцкій бургграбій, 1679 г., 379.
Ободынскій Константинъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.
Овлочимская Анна, дворянка, въ замужествѣ за Михаиломъ Любенецкимъ, 1680 г., 408.
Окорскій Станиславъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 и 1681 гг., 390, 416.
Олбльскій Лукашъ, Люблинскій чашникъ, 1669 г., 75.
Олекшичъ Юрій, дворянинъ, 1682 г., 437.
Олешки, дворяне, 1662 г., 125, 133.
Олешко Станиславъ. дворянинъ, 1659—1680 гг., 55, 150, 408.
— Флоріанъ, его отецъ, Владимрскій войскій, королевскій секретарь, бывшій посломъ отъ короля Сигизмунда III къ Крымскому хану Казигирею, 1680—1682 гг., 407, 408, 437, 451.
Олешковскій Лукашъ-Веркій, Черниговскій, стольникъ, 1682 г., 451.
Олизары-Вочкевичи (см. **Волчкевичъ**), дворяне, 1697 г., 541.
Олизаръ-Волчкевичъ Адамъ, Овручскій подчашій, Волынскій стольникъ, полномочный коммиссаръ для договора съ Литовскимъ войскомъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1693—1697 гг., 504, 510, 516, 522, 530, 536.
— Янъ, королевскій ротмистръ, Кіевскій земскій подсудокъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1665—1697 гг., 177, 178, 183, 304, 489, 498, 536, 541.
Ольшамовскій Людвигъ, дворянинъ, 1658 г., 34.
— Янъ, Луцкій городничій, а потомъ судья, 1667 г., 235.
Ольшевскій Павелъ-Іосифъ, коронный вице-инстигаторъ, писарь земскій Белзскій и гродскій Владимірскій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1683—1697 гг., 442, 536.
Омелянскіе, см. **Гурки.**
Оранскій Александръ, Черниговскій земскій судья, 1676 г., 377.

Оранскій Черниговскій подсудокъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1662 г., 152.

Оранскій, см. **Война.**

Орловскій Матвѣй, дворянинъ, 1695 г., 525.

Орсутъ, дворянинъ, 1662 г., 123.

Османъ, Турецкій султанъ, 351, 354.

Островицкій, дворянинъ, 1671 г., 295.

Острожскіе, князья, 1661—1694 гг., 99, 279, 333, 512.

Осѣцкая, дворянка, 1690 г., 490.

— Николай, дворянинъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679 г., 382

Охлоповскій, см. **Мушатичъ.**

— Волынскій скарбникъ, 1658 г., 31.

Охотницкій Янъ-Владиславъ, дворянинъ, 1682 г., 437.

Охоцкій, дворянинъ, 1682 г., 442.

Очесальскій Максимиліанъ, Брацлавскій земскій судья, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 194.

П.

Павловскій Войцехъ, дворянинъ, 1672 г., 314.

Павлюкъ, Запорожскій гетманъ, поднявшій возстаніе, 353.

Павша, дворянинъ, 1655 г., 6.

— Ѳеодоръ, Овручскій подстолій, каптуровый судья и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, ревизоръ Овручскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, 1683—1697 гг., 441, 462, 544.

Палій, полковникъ козацкій, „dux malorum et scelerum artifex“, 1692—1697 гг., 497, 499, 507, 508, 537, 546.

Палускій, дворянинъ, сборщикъ чоповаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679 г., 383.

Панковскій Константинъ, дворянинъ, 1693 г., 510.

Пепловскій Вавринецъ-Станиславъ, Луцкій гродскій писарь и войскій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1692—1697 гг., 493, 536.

Перенятинскіе, дворяне, 1690 г., 490.

Перетятковичъ Криштофъ, дворянинъ, намѣстникъ Луцкаго бурграбія, 1667 г., 233, 238, 268.

Петрушевскій Матеушъ-Казимиръ, бургграбій Луцкаго замка 1667 г., 243.

Пива, дворянинъ, 1669 г., 264.

Пиноцкій, дворянинъ, 1659 г., 51.

Пирусскій Александръ, Луцкій подстароста, Владимірскій подсудокъ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1657—1667 гг., 57, 88, 126, 135, 208.

Піотровичи, дворяне, 1662 г., 123.

Піотровскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Подгороденскій Томашъ, дворянинъ, 1683 г., 441.

Подольскіе, дворяне, 1682 г., 443.

Помпей, римскій полководецъ, 345.

Пораховскій Самуилъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

Порванецкіе, дворяне, 1669 г., 282.

— Александръ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

Потоцкіе, дворяне, сыновья Кременецкаго каштеляна, 1680 г., 404.

— Анна, жена Краковскаго воеводы, великаго короннаго гетмана и Дрогимскаго старосты, 1661 г., 83.

— Войцехъ, Вискій подстолій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Карлъ, Подольскій подчашій, королевскій ротмистръ, посолъ Брацлавскаго и Кіевскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1665 гг., 36, 107, 118, 177.

— Станиславъ, Кіевскій и Краковскій воевода и генералъ, великій коронный гетманъ, Красноставскій, Репчицкій и проч. староста, 1658 и 1659 гг., 25, 75.

— Францишекъ, Овручскій староста, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 458, 461, 477, 530, 536, 540.

— Щастный, Краковскій воевода, польный коронный гетманъ, 1696 г., 530.

Потоцкій Янъ-Кароль, Брацлавскій подкоморій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 299, 323.

Поцѣй Ярославъ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ (директоръ) и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1657 и 1659 гг., 22, 71.

Пражмовскій Францишекъ, Краковскій praepositus (смотритель?), регентъ коронной канцеляріи, 1665 г., 166.

Прандота, дворянинъ, Луцкій люстраторъ, 1679 г., 381.

Працкій, сынъ Варшавскаго судьи, 1682 г., 437.

Прикальскій Михаилъ, Кіевскій земскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1667 г., 251.

Проскура-Сущанскій Янъ, Кіевскій подчашій, 1662—1679 гг., 133, 251, 334, 374, 387.

Прушинскій Николай, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

Пршигоцкій Альбертъ, ректоръ іезуитской коллегіи въ Луцкѣ, 1667 г., 237.

Пршисташевскій Павелъ, дворянинъ, 1667 г., 332.

Пузыны, Андрей и Юрій, дворяне, 1680 г., 386.

Пшолка, дворянинъ, Луцкій люстраторъ, 1679 г., 381.

Пшчелинскій, дворянинъ, 1682 г., 442.

Пясковскій Янъ, дворянинъ, сборщикъ шеляжной подати, 1680—1682 гг., 392. 426.

Пясочинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Песочинскій**), Брацлавскій каштелянъ, 1682 г., 452.

— Кіевскій каштелянъ, 1669 г., 54.

— Казимиръ, королевскій полковникъ, 1661 г., 103.

— Константинъ, Смоленскій воевода, 1688 г., 475.

— Стефанъ-Константинъ, Брацлавскій подстолій, Брацлавскій, Винницкій и проч. староста, королевскій полковникъ, посолъ Брацлавскаго, Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймы, 1659—1672 гг., 47, 73, 76, 120, 173, 194, 299, 323.

Пясочинскій Юрій, Владимірскій староста, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 483.
— Янъ, Новгородъ-Сѣверскій подкоморій, а позже староста Новгородъ-Сѣверскій и Улановскій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго, Брацлавскаго, Волынскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймы, 1658—1672 гг., 35, 39, 47, 87, 103, 143, 222, 325.
— Бржетянскій каштелянъ, 1682 г., 452.
Пястъ; его династія въ Польшѣ, 469.
Пясецкій (въ другомъ мѣстѣ: **Песецкій**) Янъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, позже Черниговскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1655—1667 гг., 4, 191, 203, 224.

Р.

Раецкій Христофоръ, Владимірскій подстароста, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1658 г., 41.
Радзивилы, князья, 1682—1688 гг., 430, 485.
— одна изъ княженъ этого рода въ замужествѣ за курфюрстомъ Бранденбургскимъ, 1682 г., 448.
— Богуславъ, князь, 451.
— Михаилъ, князь, подканцлеръ и польный гетманъ, 1672—1696 гг., 310, 366, 367, 380, 381, 511, 536.
— князь, конюшій великаго княжества Литовскаго, 1682 г., 437.
— князь, подчашій великаго княжества Литовскаго, 1619 г., 53.
— Янушъ, Виленскій воевода, великій Литовскій гетманъ. 1655 г.. 11.
Радзіевскіе (въ другомъ мѣстѣ: **Радзіовскіе**), дворяне, 1662—1667 гг., 141, 170, 192, 220, 224, 225.
Радкевичъ Романъ, дворянинъ, ревизоръ Парчевскаго староства и сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.
Радлинскій Стефанъ, королевскій ротмистръ, 1661 г., 119.
Ратовскій Томашъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1672 г., 322, 324, 326.
Рейдъ, Люблинскій мѣщанинъ, 1667 г., 249.
Ржонжевскій Шимонъ, Владимірскій граничный коморникъ, Влади-

мірскій городничій и люстраторъ Луцкаго и Владимірскаго повѣтовъ, 1676—1693 гг., 370, 383, 392, 414, 416, 422 и 522.

Рогоза Андрей, регентъ гродской Владимірской канцеляріи, намѣстникъ бургграбія, 1661 г., 107.

Рогозинскій Димитрій (въ другомъ мѣстѣ: **Рогозенскій**), сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, посолъ Волынскаго воеводства къ королю, 1662—1666 гг., 152, 205.

Рогальскій, дворянинъ, 1689 г., 474.

Рогульскій Андрей, дворянинъ, 1669 г., 266.

Розвадовскій, дворянинъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1696 г., 537.

Рожицкій, ксендзъ, 1661 г., 100.

Рожнятовскій Варѳоломѣй, Житомирскій ловчій, 1680—1688 гг., 406, 476.

Ростокъ Стефанъ, дворянинъ, 1669 г., 267.

Ротъ Іеронимъ, дворянинъ, 1666 г., 192, 202.

Радецкій Урсулъ-Димитрій, Кременецкій подсудокъ, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 25, 44, 68, 153.

Рудницкій Войцехъ, дворянинъ, 1693 г., 522.

Рущицъ, дворянинъ, 1671 г., 295.

— Юрій, королевскій полковникъ, 1670 г., 287.

С.

Савицкій Томашъ, дворянинъ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1662—1684 гг., 151, 169, 268, 304, 322, 336, 362, 384, 453.

Салайскій Іеронимъ, Луцкій бургграбій и гродскій писарь, 1658 г., 23, 27, 30.

Саломонъ Константинъ, комесъ (графъ?) Сирійскій, 1680 г, 467.

Сангушки, князья, 1675 г., 335.

Сапѣга Владиславъ, чашникъ великаго княжества Литовскаго, Червоногродскій и Сокольскій староста, 1680—1682 гг., 404, 426.

— Казимиръ, сначала Виленскій воевода, потомъ Троцкій каштелянъ,

Брестскій староста и гетманъ великаго княжества Литовскаго, 1693—1697 гг., 510, 545.

Сапѣга Криштофъ, сначала стольникъ, а потомъ кравчій великаго княжества Литовскаго, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 г., 87, 97, 143, 430.

— Николай, Овручскій староста, Волынскій каштелянъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 226, 309, 376, 426.

— Павелъ, Виленскій воевода, гетманъ великаго княжества Литовскаго, Рославскій, Здитовскій и Борцянскій староста, администраторъ Шавельской и Кобринской экономіи, 1658—1666 гг., 25, 141.

— Янъ-Казимиръ, также Виленскій воевода и гетманъ великаго княжества Литовскаго, 1687, 480.

Свирскій, ксендзъ, Холмскій суффраганъ, основатель монастырей въ Люблинѣ и Замостьи, 1676 г., 369.

Свисцѣльницкій, Львовскій епископъ, 1672 г., 312.

Свищовскій, дворянинъ, 1671 г., 295.

Святополкъ-Четвертинскій Андрей, князь, арендаторъ чоповаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1681—1690 гг., 412, 488.

— Вацлавъ, князь, Житомирскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659—1680 гг., 23, 25, 26, 71, 208, 241, 385.

— Гедеонъ, князь, сначала кандидатъ, а съ 1661 г. епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи, 1659—1680 гг., 65, 66, 143, 385, 404.

— Іеронимъ, князь, королевскій посолъ, 1661 г.. 159, 160.

— Николай, князь, Минскій каштелянъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 22, 33, 34.

Себестіановичъ Александръ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1689 г., 390.

Сигизмундъ I-й, Польскій король, 352, 370.

— II-й Августъ, Польскій король, 351, 368 и 368.

— III-й, Польскій король, 66, 68, 311, 354, 407, 469.

Силичъ Александръ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.
Сильневичъ Константинъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
Сильницкій, Брацлавскій мечникъ, королевскій ротмистръ, 1661 г., 104.
Силява Павелъ, Волынскій инстигаторъ, 1658 г., 32, 33.
Скачевскій, ксендзъ-іезуитъ, 1663 г., 171.
Скипоръ Николай, люстраторъ Кіевскаго воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1682—1697 гг., 435, 440, 514, 545.
Скржищевскій Лука, дворянинъ, 1679 г., 387.
Скучевскій Павелъ, (въ другомъ мѣстѣ: **Скарчевскій**) Житомирскій мечникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1675 и 1676 гг., 337, 363.
Словацкій Петръ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія 1668 г., 40.
Слугоцкій Збигневъ, Холмскій земскій судья, 1669 г., 281, 282.
Служка Іозефъ-Богуславъ, Виленскій каштелянъ, гетманъ польный Литовскій, 1697 г., 539.
Смильвантъ Якубъ, королевскій капитанъ, 1680 г., 409.
Снитовскій Гипольдъ-Александръ, дворянинъ, изгнанный изъ Кіевскаго воеводства и имѣвшій граммату на Жуковское войтовство, 1669—1676 гг., 267, 377.
— его жена Маріанна, 1669 г., 267.
Соколовскій Андрей, королевскій секретарь и сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.
— поручикъ, 1661 г., 118.
Сокольницкій Андрей, Львовскій хорунжій и поручикъ гусарской роты великаго короннаго маршалка, 1661 г., 84, 104.
Солтыки, дворяне, 1669 г., 267.
— Черниговскій подчашій, 1659 г., 54.
Соната-Езерницкій Янъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1671 г., 292.
Сошинскій Константинъ, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.
Сулимовскій Петръ-Андрей, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1665 г., 173.
Сурины, дворяне, 1697 г., 549.

Суринъ Адамъ, дворянинъ, товарищъ гусарской роты Литовскаго подканцлера князя Радзивила, 1696 г., 534.
— Александръ, Житомирскій войскій, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.
— Деміанъ, Кіевскій земскій писарь, Овручскій гродскій подстароста, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 226, 439.
— Константинъ, Овручскій гродскій писарь, 1683 г., 441.
— Марцинъ, дворянинъ, люстраторъ Кіевскаго воеводства и сборщикъ двойнаго подымнаго въ томъ же воеводствѣ, 1684 г., 459, 463.
— Ремигіанъ, Новгородъ-Сѣверскій ловчій, Житомирскій стольникъ, каптуровый судья Кіевскаго воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1672—1697 гг,, 318, 332, 480, 544—546.
— Янъ, дворянинъ, 1672 г., 332.
Сусло, Московскій посланникъ, 1693 г., 523.
— Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.
— Яковъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
— Ѳеодоръ, дворянинъ, 1655 г., 3.
Суша Яковъ, Холмскій епископъ, уніатъ, 1670—1674 гг., 288, 334.
Сущанскій-Проскура Янъ (см. **Проскура**), Кіевскій подчашій, 1655—1669 гг., 12, 258, 265.
Ставецкій Михаилъ, Овручскій гродскій подстароста, Житомирскій хорунжій, вице-маршалекъ каптуровыхъ судовъ и писарь польный посполитаго рушенья въ Кіевскомъ воеводствѣ, люстраторъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, ревизоръ Овручскихъ гродскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, 1682—1697 гг., 439, 441, 459, 462, 544, 546.
Стельмахъ Станиславъ, Краковскій мѣщанинъ, 1669 г., 281.
Стефанъ Баторій, Польскій король, 352.
Стецкій Вацлавъ, Кіевскій чашникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1672—1692 гг., 332, 492.
— Константинъ, Житомирскій войскій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536, 545.

Стецкій Марцинъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.
— Янъ, Кіевскій мечникъ, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства, 1655—1675 гг., 2, 336, 339.
Стоинскій Вацлавъ, Люблинскій войскій, Кіевскій подвоевода, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства, 1667 г., 246, 256.
Стржижевскій Андрей, дворянинъ, 1681 г., 412.
Стржѣльницкій Игнатій, дворянинъ, 1679 г., 387.
— Янъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
Ступницкій Алексанръ, дворянинъ, сборщикъ подымнаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.
Сѣмашки, дворяне, 1662 г., 160.
— Вацлавъ, дворянинъ, 1679 г., 383.
— Іеронимъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ и Луцкомъ повѣтахъ, 1679—1680 гг., 382, 390, 408.
Сѣнницкій Антоній, Овручскій мечникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1696 г., 536.
— Димитрій, дворянинъ, 1679 г., 387.

Т.

Тарло, чашникъ великаго княжества Литовскаго, 1693 г., 522.
Тарновскій-Аморъ Александръ, графъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.
Тенгошевскій Іоакимъ, дворянинъ, 1679 г., 383.
Терлецкій Юстиніанъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1679 г , 382.
Тетеря Павелъ, Запорожскій гетманъ, 1666—1672 гг., 201, 248, 307, 322.
Траянъ, римскій императоръ, 271.
Третьякъ Янъ, хорунжій Овручскаго стольника и Кременецкаго старосты, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.
Трипольскій, дворянинъ, сборщикъ подымной и шеляжной подати въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 463.
— Михаилъ, Кіевскій земскій писарь, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1668—1672 гг., 258,

268, 304, 327.

Трипольскій Николай, Кіевскій мечникъ, каптуровый судья Кіевскаго воеводства, поручикъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1693—1697 гг., 510, 514, 544.

— Стефанъ, дворянинъ, ищущій званія Кіевскаго подстолія, 1675 г., 461.

Тушинскій Янъ, Житомирскій подстолій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Тынфъ, чеканщикъ монеты, 1665—1669 гг., 175, 197, 249, 261, 275, 276.

Тышкевичъ Евстафій, Житомирскій староста, 1661 г., 117.

— Еразмъ, Житомирскій староста, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1658 г,, 37.

— Криштофъ, Черниговскій воевода, Житомирскій, Нехворощскій и проч. староста, посолъ Кіевскаго воеводства на Люблинскій конгрессъ, 1655 г., 14.

— Огій, дворянинъ, 1680 г., 407.

Тышкембекъ, королевскій оберштеръ, 1669 г., 266.

У.

Уляницкій Томашъ, дворянинъ, членъ Луцкаго братства, 1679 г., 387.

Урбановичъ Александръ, полковникъ Запорожскаго войска, 1680 г., 393.

— дворянинъ, 1682 г., 438.

Урсулъ, см. **Радецкій**.

Ушанъ, см. **Куликовскій**.

Ф.

Фаренсбахъ, дворянинъ, 1672 г., 331.

Фердинандъ III-й, король, (Германскій императоръ?), 354.

Х.

Халепскій, дворянинъ, товарищъ хоругви Львовскаго подкоморія, 1675 г., 338.

Ханенко Михаилъ, Запорожскій гетманъ, 1671—1680 гг., 301, 306, 325, 328, 329, 408.

Хламота, см. **Война.**

Хмелецкій, дворянинъ, 1661 г., 99.

Хмельницкій Богданъ, гетманъ, 354.

— Юрій, его сынъ, архимандритъ, 1665 г., 180.

— жена Тимофея, его же старшаго сына, см. **Домна.**

Ходаковскій Өеодоръ, дворянинъ, 1679 г., 387,

Хойнацкій, Житомирскій староста, 1669 г,, 265.

— поручикъ казацкой роты Сендомирскаго воеводы, 1662 г., 144.

Холоневскій-Мышка, поручикъ роты Кіевскаго воеводы, 1659 г. 68.

Хоржевскій Петръ, Новгородъ-Сѣверскій подсудокъ, а позже подкоморій, посолъ Черниговскаго и Брацлавскаго воеводствъ на сеймъ, 1662—1667 г., 147, 186, 222.

Хотецкій, ксендзъ, 1693 г., 521.

Ц.

Цезарь Юлій, римскій полководецъ, 343.

Цеклинскій Александръ, дворянинъ, 1680 г., 408.

Целярій Янъ, графъ, 1661 и 1662 гг., 114, 161.

Цетнеръ Станиславъ, Львовскій мечникъ, позже Черниговскій хорунжій, посолъ Черниговскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ, 1667—1682 гг., 247, 395, 426.

— Янъ, Львовскій староста, 1693, 512.

Цырина Юрій, Теребовльскій стольникъ, каптуровый судья и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г,, 544, 545.

Цырина, см. **Довгель.**

Цѣшковскій Александръ—Феліціанъ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, а позже подкоморій, Клещелевскій староста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1676—1693 гг., 371, 376, 378, 445, 451, 486, 518, 521.

— Доминикъ—Криштофъ, Лончицкій стольникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1676 г., 371, 377.

— Стефанъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, 1693 г., 521.

Цѣшковскій Францишекъ, Черниговскій подсудокъ, а позже земскій судья, 1693 г., 377, 452, 521.

Ч.

Чаплинскій Вацлавъ, дворянинъ, 1681 г., 412.

Чаплицкій Матвѣй, Винницкій гродскій писарь, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Чаплицъ Александръ, дворянинъ, 1659 г., 67.

— Андрей, Владимирскій войскій, сборщикъ податей и люстраторъ Луцкаго повѣта, 1680—1682 гг., 389, 422.

— Криштофъ, Ошмянскій скарбникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Кіевскій подкоморій, 1658 г, 39.

— Марціанъ, сынъ Городельскаго старосты, Кіевскій подстолій, а позже подкоморій, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймы и въ трибуналъ, 1658—1697 гг., 25, 151, 158, 205, 206, 226, 247, 251, 304, 319, 319, 336, 338, 363, 374, 428, 435, 458, 488, 489, 529. 536, 541.

— Станиславъ, судья посполитаго рушенія и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Юрій, сынъ Кіевскаго подкоморія, Овручскій стольникъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 453, 454, 504, 530, 536.

Чарнецкій Стефанъ, коронный обозный, королевскій полковникъ, писарь польный коронный, Русскій и Кіевскій воевода, Каневскій, Бранскій и Ваніовскій староста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1655—1680 гг., 6, 12, 65, 216, 217, 243, 245, 395, 403.

Чарторійскій Карлъ, князь, Кременецкій староста, полковникъ, избранный дворянствомъ на случай призыва народнаго ополченія въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1657 г., 21, 22.

— Михаилъ, князь Волынскій каштелянъ, а позже воевода, 1655—1679 гг., 19, 204, 205, 383.

Чарторійскій Николай-Юрій, князь, Волынскій воевода, 1658—1661 гг., 24, 26, 27, 29, 75, 100, 101.

Чацкій, Калишскій мечникъ, 1690 г., 490.

— Войцехъ, Владимірскій староста, полковникъ войскъ Рѣчи Посполитой и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1696 и 1697 гг., 531, 536.

Чеконскій-Данилевичъ Янъ, дворянинъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662—1669 гг., 159, 163, 270.

— см. **Данилевичъ.**

Чемпковскій Іосифъ, дворянинъ, 1572 г., 332.

Червинскій Андрей, дворянинъ, 1655 г., 3.

Черкасъ, дворянинъ, 1669 г., 261.

Черминскій Войцехъ-Станиславъ, Луцкій гродскій подстароста, Парнавскій подчащій, люстраторъ Луцкаго повѣта, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1680 и 1681 гг., 388, 393, 394, 409, 410, 411. 414.

Черневскій Константинъ, дворянинъ, 1661 г., 104.

Черцицкій-Ласко Григорій, регентъ Владимірской гродской канцеляріи, 1655 г., 18.

Четвертинскій Захарьяшъ, князь, Луцкій подсудокъ, 1671 г., 294.

— князь, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

— князь, Ратиборскій староста, 1662 г., 155.

— см. **Святополкъ.**

Чечель, королевскій ротмистръ, 1680 г., 407,

— Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Чоповскій Лукашъ, дворянинъ, 1679 г., 383.

Чуриловскіе, дворяне, 1693 г., 522.

Ш.

Шемберкъ Яцко, Подольскій ловчій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Шереметьевъ, бояринъ, участвовавшій въ 1660 г., въ Чидновской битвѣ, 1661 и 1662 гг., 103, 143.

Шептицкій, (Кіевскій митрополитъ?), уніатъ, 1670 г., 289.

Шибинскій Константинъ-Николай, Кіевскій городничій, сборщикъ чоповой подати въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1679—1681 гг., 383, 414.

Шимановскій Яцко, дворянинъ, сборщикъ подымнаго въ Владимірскомъ повѣтѣ, 1679—1682 гг., 383, 518.

Шимковичъ-Шклинскій Янъ, Волынскій ловчій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1661 гг., 33, 34, 57, 104.

Шкуратовскій Маркъ, люстраторъ Кіевскаго воеводства, 1684 г., 459.

— Стефанъ, Житомирскій гродскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 480.

Шлюбичъ-Заленскій Казимиръ, Новгородъ-Сѣверскій подкоморій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1693 г., 518, 523.

— Константинъ, Черниговскій подстолій, люстраторъ Владимірскаго повѣта и посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682—1689 г., 422, 486.

— Леонъ, Кіевскій митрополитъ, Брестскій и Владимірскій епископъ, уніатъ, 1697 г., 547.

Шостаковскій Гіацинтъ, Луцкій пріоръ ordinis praedicatorum, 1667 г., 237.

Шуйскій, писарь великаго княжества Литовскаго, 1693 г., 510.

Шумлянскій, Львовскій епископъ, администраторъ Кіевской митрополіи, 1660—1693 г., 273, 274, 312, 519, 540, 548.

Щ.

Щеніовскій Криштофъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Щерскій Янъ, дворянинъ, 1655 г., 2.

Щука Станиславъ, коронный референдарій, 1695 г., 527.

Ю.

Юркевичъ, дворянинъ, 1682 г., 443.

Я.

Яблоновскій Янъ-Станиславъ, Русскій воевода, великій коронный гетманъ, краковскій каштелянъ, староста Бузскій, Бѣлоцерковскій, Снѣцкій, Богуславскій, Яновскій и Корсунскій, 1688—1697 гг., 479, 530, 538.

Ягелло, Польскій король, 351.

Яковицкій Янъ, дворянинъ, 1661 г., 104.

Якубъ, королевичъ, 1697 г., 495.

Янковскій, ксендзъ, 1665 г., 171.

Янушовскій, дворянинъ, издатель „Volumina legum“, 1680 г., 401.

Янчинскій Илія, дворянинъ, 1655 г., 3.

Янъ-Казимиръ, Польскій король, 1658—1697 гг., 24, 164—166, 310, 437, 525, 527, 537, 545, 546, 548.

Ярема, полковникъ Кіевскаго воеводства и Краковскаго каштеляна, 1692—1697 гг., 496, 545.

Ябстремскій Казимиръ-Мацѣй, намѣстникъ Луцкаго бургграбія, 1666—1670 гг., 204, 269, 286, 289,

II. Указатель географическихъ именъ.

А.

Австрія, государство, 210, 341, 342.
— договоръ Польши съ императоромъ, 50, 505.
— долгъ Польши императору, 92.
Азія, часть свѣта, 340.
Андроново, село, 46, 55, 78, 129, 132, 133, 177.
Андрусово (въ актѣ **Андрушово**), деревня, 324.
Аравія, страна, 282.
Аршичинъ, село, 456.

Б.

Багриновичи, село, 544.
Балтійское море, 103.
Бараново, село, 126, 135.
Баръ, заштатный городъ, 101, 111, 114, 117; его войтовство, 514.
— крѣпость и вооруженіе ея, 10, 114, 132.
— староство, 220.
Басань, мѣстечко, 435.
Белзъ, городъ и его земля, 274, 280.
— воеводы: князья Димитрій—Корибутъ, а позже—Константинъ Вишневецкіе, 101, 124, 132, 141, 149, 262, 278, 279, 287, 301, 308, 358, 367, 375, 402.
— воеводство, 17, 178, 225, 356.
— войскій—Баржецкій Максимъ.

Белзъ, каштелянъ и его жена—имена ихъ не означены, 1659 и 1676 гг., 67, 375.
— писарь земскій—Ольшевскій Павелъ-Іосифъ.
— суды каптуровые, 274.
— церкви православныя, 288.
Берестечко, мѣстечко, 11, 68, 127.
— сеймикъ Волынскаго воеводства 1657 г., 20—22.
Бескиды, горы (?), 340.
Биберштейнъ, село, 12, 13, 14, 16, 44, 55, 119, 129, 133 и 134.
Бильскъ см. **Бѣльскъ**.
Богуринъ, село, 272.
Богуславъ, мѣстечко; старосты: Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій и Станиславъ-Янъ Яблоновскій 26, 34, 101, 479.
Божекъ, рѣка, 272.
Бонгефъ (sic), пастбища (?), 1680 г., 407.
Боратынъ, село, 502.
Боратынка (въ другомъ мѣстѣ: **Боратынекъ**), село, 502.
Борисфенъ, древнее названіе рѣки Днѣпра, 47.
Борки, село, 387.
Борцянскій (?) староста—Сапѣга, 25.
Ботинъ, село, 219.
Бохня, городъ; его соляныя копи, 63, 92.
Браиловъ, мѣстечко, 437, 451.
Бранденбургъ; его курфюрстъ, 50, 91, 108, 112, 192, 202.
— договоръ Поляковъ съ курфюрстомъ, 51, 83, 170.
— бракъ курфюрста съ княжной Радзивиллъ, 448, 484.
Браницкое (?) староство, 280.
Бранскій староста—Стефанъ Чарнецкій, 395.
Брацлавъ, городъ; воевода его (имя не означено), 456.
— воеводство, 164, 181, 263, 325, 361, 375, 390, 450, 570, 484, 495.
— войскій—Николай Казимиръ Зестелинскій.
— каштелянъ—Юрій Вельгорскій.

Брацлавъ, ловчій—Марцинъ Линевскій.
— мечникъ—Сильницкій.
— писарь земскій—Николай Грина.
— подкоморій—Янъ-Карлъ Потоцкій.
— подсудокъ—Николай Жабокрицкій.
— подстоліи: Стефанъ Пясочинскій, Казимиръ Красицкій, Θеодоръ Красносельскій, Даніилъ Братковскій, Андрей Войнаровскій.
— подчашіи: Криштофъ Кордышъ, Станиславъ Зестелинскій, Станиславъ Зелинскій.
— разграниченіе его, 95.
— своеволія въ немъ козаковъ, 465.
— сеймики его, собиравшіеся въ г. Владимірѣ-Волынскомъ:
— сеймикъ 1655 г., 4—7.
— сеймикъ 1669 г., 257.
— сеймикъ 1672 г., 299—302.
— сеймикъ 1672 г., 322—326.
— сеймикъ 1680 г., 388.
— сеймикъ 1688 г. 27 января, 467—479.
— сеймикъ 1688 г. 17 декабря, 482—485.
— сеймикъ 1690 г., 487, 488,
— сеймикъ 1691 г., 494—496.
— сеймикъ 1693 г., 516.
— сеймикъ 1694 г., 525.
— скарбники: Николай-Лавринецъ Комаровскій, Богданъ Вроблевскій.
— староста—Стефанъ Пясочинскій.
— судья земскій—Максиміліанъ Очесальской.
— чашники: Криштофъ Кордышъ, Александръ Жабокрицкій.
Брестъ-Литовскъ, городъ, 225, 401,
— епископія, 311, 448.
— епископъ-уніатъ—Леонъ Шлюбичъ-Заленскій.
— каштелянъ—Станиславъ Пясочинскій.
— сеймы 1655, 1659 и 1669 гг., 10, 49, 278.
— староста—Казимиръ Сапѣга.

Бржезь, село, 211, 268, 522.
Броды, городъ; жалованныя грамматы ему на вольности и самоуправленіе, 66, 279.
— крѣпость, 52, 66.
Бугъ, рѣка, 17, 225, 272, 401, 465.
Udинъ, городъ (венгерскій?), 340.
Бузскъ, городъ; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.
Буркаты, село, 78.
Бѣлгородъ (Аккерманъ?), городъ, 340, 352.
Бѣлая Церковь, мѣстечко; крѣпость, 295. 338.
— подати съ него, 248.
— староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.
Бѣльская (Бильская иначе) земля, 375.
— лѣсничество, 375.
Бѣлостокъ, городъ; монастырь въ немъ, 274.

В.

Варшава, столица и резиденція, 160, 166.
— ея гродскія книги и книги коронной метрики, 51, 437, 541.
— коммиссія по дѣлу о вознагражденіи лицъ, имѣнія которыхъ отошли къ Россіи послѣ козацкихъ войнъ, 511, 521, 547.
— конфедерація 1696 и 1697 гг., 529, 531, 535, 537.
— сеймъ 1655 г., 5.
— сеймъ 1659 г., 57.
— сеймъ 1661 г., 77, 78, 107.
— сеймъ 1662 г;, 129, 147.
— сеймъ 1665 г., 172, 177.
— сеймъ 1666 г., 186, 194.
— сеймъ 1667 г., 208, 226, 246.
— сеймъ 1671 г., 299, 304.
— сеймъ 1672 г., 316, 317, 319, 322, 323, 330.
— сеймъ 1673 г., 327.
— сеймъ 1676 г., 371, 372.

Варшава, городъ; сеймъ 1680 г., 385, 386, 395.
— сеймъ 1681 г., 449.
— сеймъ 1682 г., 427, 428.
— сеймъ 1683 г., 454, 461.
— сеймъ 1688 г., 482, 483.
— сеймъ 1689 г., 486.
— сеймъ 1693 г, 504, 518.
— сеймъ 1697 г., 535, 443.
— студенты, 264.
— судья—Працкій.
— усадьба князей Острожскихъ, 279.
— школы, 264.
— предмѣстье города, см. **Уяздовъ**.
Ваніовскій староста—Стефанъ Чарнецкій.
Веледники, мѣстечко, 477.
Величка, городъ; его соляныя копи, 63, 92.
Велюнскій подчашій, 210, 218.
Венгрія, государство, 340.
Венденъ, городъ; каштелянъ—Генрихъ Кашовскій.
— мечникъ—Александръ Гротовскій.
— стольникъ князь Владиміръ-Корибутъ Вороницкій.
Венеціанская республика, 527.
Вербово, село, 489.
Ількомиръ, городъ; его подчашій—Димитрій Жабокрицкій.
Вильно, городъ, 360; его воеводы: князь Янъ Радзивиллъ, Павелъ Сапѣга, Янъ-Казимиръ Сапѣга.
— каштелянъ—Іосифъ Служка.
— коммиссія по дѣламъ съ Москвой, 1658 г., 36.
— коммиссія по дѣлу объ убыткахъ причиненныхъ Литовскимъ войскомъ обывателямъ 1691 г., 509.
— митрополія, 302.
— митрополитъ-уніатъ, Коленда.
Винница, городъ; его староство, 198.

Винница, городъ; староста—Стефанъ Пясочинскій.
— гродскій писарь—Матвѣй Чаплицкій.
Висскій подстолій—Войцехъ Потоцкій.
— мечникъ—Николай Коссаковскій.
Висла, рѣка, 161, 206, 355.
Витебскъ, городъ, 476.
Витонизъ, село, 490.
Вишневецъ, городъ, 101, 141, 142, 219, 346, 358, 402, 483.
— волость, 287.
Владиміръ-Волынскій, городъ, 257, 302, 308, 312, 352, 377, 491.
— бурграбіи: Станиславъ Лыховскій, Станиславъ Вышпольскій, Александръ-Францишекъ Мысловскій, Михаилъ Любенецкій, Ѳеодоръ Ворсщака, Стефанъ Михалевичъ, Стефанъ Гостынскій, Михаилъ Макарскій.
— намѣстники бургграбія: Андрей Ляховскій, Петръ Словацкій, Томашъ Савицкій, Александръ Бѣлобрезскій, Юрій Михаловичъ, Стефанъ Михалевичъ, Іосифъ-Михаилъ Грабовскій, Войцехъ Напіорковскій.
— войскіе: Янъ Гулевичъ, Андрей Чаплицъ, Флоріанъ Олешко, Войцехъ Кржишковскій, Черчицкій—Ласко Григорій.
— войтовство, 369.
— городничій—Шимонъ Ржонжевскій.
— епископія, 152, 153, 302, 311, 312, 321, 466, 448, 473.
— епископы-уніаты: Бенедиктъ Глинскій, Леонъ Шлюбичъ-Залонскій.
— кляшторъ доминиканскій, какъ мѣсто собранія сеймиковъ Кіевскихъ, Брацлавскихъ и Черниговскихъ (см. сеймики этихъ воеводствъ).
— коморникъ—Шимонъ Ржонжевскій.
— костелы, 374.
— крѣпость города, 212, 252, 286 и 287.
— писарь гродскій—Павелъ Ольшовскій.
— предмѣстье города, см. **Подвалье.**
— подкоморіи: Томашъ Козика, Юрій Вельгорскій.
— подстаросты: Христофоръ Раоцкій, Николай Жабокрицкій, Янъ Войнаровскій.

Владиміръ-Волынскій, городъ; подсудки: Александръ Пирусскій, Стефанъ Кашовскій.
— повѣтъ, 164, 240, 243, 292, 382, 407, 413, 414, 488, 525, 549.
— повѣтовый сеймикъ 1655 г., 18—20.
— регенты гродской канцеляріи: Григорій Черчицкій-Ласко, Андрей Рогоза, Петръ Лебедовичъ.
— староство, 336, 338, 391, 413.
— старосты: Стефанъ Загоровскій, Войцехъ Чацкій.
— судьи гродскіе: Янъ Кудевичъ-Копчинскій, Збигневъ Любенецкій, Александръ Вильчопольскій, Янъ Войнаровскій.
— судьи земскіе: Янъ Загоровскій, Янъ Войнаровскій.
— церковь каѳедральная, подобно костелу, служила мѣстомъ собранія сеймиковъ Брацлавскихъ, Кіевскихъ и Черниговскихъ (см. сеймики этихъ воеводствъ).
— церковь св. Пятницы, 370.
— ярмарки, 513.
Войнаровъ, село, 441, 453, 457, 504, 536.
Волахія (иначе **Валахія**, **Волохи**, **Волоша**), государство, 81, 112, 169, 170, 185, 200, 201, 407, 447, 455.
Волочища, мѣстечко, 346, 358.
Волошки, королевское имѣніе, 437, 451.
Волощина, монастырская земля, 513.
Волчковъ, село, 541.
Волынь, воеводство, 17, 61, 65, 97, 166, 178, 205, 210, 211, 225, 239, 242, 249, 263, 271, 277, 184, 294, 295, 307, 314, 338, 346, 355, 359, 365, 366, 383, 392, 401, 407, 431, 432, 434, 440, 448—450, 464, 574, 480, 490, 523, 526, 533, 534, 539, 549.
— разграниченіе его отъ Кіевскаго воеводства и Литвы, 434.
— воеводы: Николай-Юрій и Михаилъ Черторійскіе.
— инстигаторъ—Павелъ Селява.
— каштелянія, 96, 103, 210, 487.

Волынь; каштеляны: Михаилъ Чарторійскій, Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій, Любовицкій, Николай Сапѣга, Юрій Вельгорскій.
— коммиссары по сбору податей и производству люстраціи, 414, 416, 417, 423.
— ловчіе: Янъ Шимковичъ-Скленскій, Константинъ Зубчевскій, Іеронимъ Еловицкій.
— монастыри, 432, 447.
— писарь (какой, не означено), 96.
— подстоліи: Томашъ Козика, Янъ Гулевичъ.
— подчашіе: Киліанъ Вельгорскій, Стефанъ Загоровскій, Петръ Моссаковскій.
— сеймики, собиравшіеся въ Луцкѣ:
— сеймикъ 1655 г., 16.
— сеймикъ 1658 г., 23—26, 27—29, 30—35, 40—45.
— сеймикъ 1659 г., 74—76.
— сеймикъ 1661 г., 87—105.
— сеймикъ 1662 г., 126—128, 135—146, 151—158, 159—163.
— сеймикъ 1666 г., 204—207.
— сеймикъ 1667 г., 207—221 233—207, 237—242, 243 - 245.
— сеймикъ 1669 г., 369—284.
— сеймикъ 1670 г., 286, 287, 290—295.
— сеймикъ 1673 г, 333.
— сеймикъ 1674 г, 335.
— сеймикъ 1676 г., 339—361.
— сеймикъ 1679 г., 369—484, 384—387.
— сеймикъ 1680 г., 388—393, 393—410.
— сеймикъ 1681 г., 410—417.
— сеймикъ 1682 г., 416—426, 442, 443.
— сеймикъ 1683 г., 443.
— сеймикъ 1684 г., 455, 456.
— сеймикъ 1688 г., 493, 464, 465—467.
— сеймикъ 1690 г., 488—491.
— сеймикъ 1696 г., 525—527—528.

Волынь, скарбникъ—Станиславъ Мушатичъ-Охлоповскій.
— стольники: Самуилъ Долматъ-Исайковскій, Юрій-Петръ Вельгорскій, Адамъ Олизаръ-Волчкевичъ.
— статутъ, 82, 83, 471, 472, 507.
— судъ скарбовый, 62.
— судья каптуровый—Самуилъ Головинскій.
— трибуналъ, 83.
— хорунжій—Петръ Коссаковскій.
— церкви, 432, 447.
— чашники: Абрамъ Грабовскій, Стефанъ Витонизскій.
Волюминъ, село, 545.
Волька-Дубенская, королевское имѣніе, 407.
Воля Залозецкая, мѣстечко, 456.
Вониловская оказія (?), 377.
Воршинъ, село, 220.
Воютинъ, село, 204, 206, 207, 269, 270, 284, 387.
Выдраница, село, 118.
Высокое, село, 102, 142, 386, 414.
Вышгродокъ, мѣстечко, 255, 281.

Г.

Гадячъ, городъ.
— договоръ, 80, 199, 406, 429, 497.
Галичаны, село, 489.
Галичъ, городъ; каптуровый судъ, 274.
— каштелянъ, 281.
— крѣпость, 113.
— мечникъ—Николай-Гіеронимъ Голынскій.
— писарь—Мрозовицкій.
— скарбники: Петръ Добровскій, Станиславъ Лазминскій.
Гданскъ (иначе **Данцигъ**), городъ, 36, 50, 54, 81, 82, 93, 113, 197, 465.
Геевцы, село, 458.
Глинскъ, село, 296.

Глоговъ, село, 147.
Гнидава, село, 368, 405.
Гнѣзно, городъ; архибискупъ, 229, 528, 530.
— канцлеръ—Александръ-Константинъ Лонцкій.
Горбковъ (Горбаковъ?), деревня, 21.
Городище, село, 490.
Городло, мѣстечко; староста, 25, 157.
Гороховъ, мѣстечко, 57, 208, 270, 380, 383, 433.
Горошки, мѣстечко, 17, 327, 479.
Горынь, рѣка, 28, 63.
Госсовъ (Гостовъ?), село, 458.
Грабовецкій судъ (старостинскій?), 133.
Грановъ, мѣстечко, 505.
Греческая религія, 96, 110, 130, 182, 192, 199, 201, 260, 273, 288, 293, 301.
Гродно, городъ; коммиссія, по дѣлу объ убыткахъ, причиненныхъ коронными войсками, 411.
— конституція сеймовая, 525.
— сеймъ 1689 г., 379.
— сеймъ 1680 г., 408.
— сеймъ 1672 г., 419. 447, 449, 450.
— сеймъ 1687 г., 468.
— сеймъ 1688 г., 483.
Гумниско, село, 281.

Д.

Данцигъ см. **Гданскъ.**
Дворки, хуторъ, 489.
Дермань, село; архимандритъ его монастыря—Кипріанъ Жоховскій.
Дзенціоловичи, село, 289.
Динабургъ (въ текстѣ **Динебургъ**), городъ, 210.
Днѣпръ (см. **Борисфенъ**), рѣка, 133, 210, 251, 260, 279, 341, 342, 346, 352, 353, 366, 434—436, 474, 513, 547.
Днѣстръ, рѣка, 272.

Добржиневъ, село въ Красноставскомъ староствѣ, 83.

Долгое, село Перемышльскаго повѣта, 310.

Долина, городъ; войтовство, 229, 310, 311.

— староство, 474; старосты: Станиславъ Конецпольскій, Юрій Красицкій.

Драгимское старосто, 83, 99, 108, 170, 262.

— староста—Потоцкій (имя его не означено).

Дроботовскіе древніе актовые книги, 127.

Дрогицкая земля, 542.

— православныя церкви и монастыри, 374, 436, 448.

— хорунжій—Лукашъ Городинскій.

Дубная (иначе **Дубное**, **Дубно**), село, 27, 407, 437, 451.

Дубно, городъ; крѣпость его, 145.

Дунай, рѣка, 340, 351.

Дымиръ, мѣстечко, 118.

Е.

Евреи (въ актахъ вездѣ называются **жидами**), народъ, 41, 170, 188, 191, 228, 241, 257, 267, 305, 326, 333, 393, 425, 447, 443, 491, 500, 501, 524.

Европа, часть свѣта, 121, 342, 375, 538.

Египетъ, страна, 340.

Ельблёнгъ, городъ, 91, 112, 170.

Ж.

Жабокрики, село, 458, 461, 476, 493, 498, 527, 240.

Жабрица, село (?), 549.

Жабчицы, село, 310.

Жванецъ, мѣстечко, 281, 477.

Живецъ, мѣстечко, 279.

Жидичинъ, мѣстечко съ монастыремъ, 69, 335, 336.

Жиды, см. **Евреи**.

Житомиръ, городъ, 435, 481, 500.

— войскіе: Александръ Суринъ, Константинъ Стецкій.

Житомиръ, городъ; мечникъ—Павелъ Скучевскій (или Скарчевскій).
— мѣсто собранія сеймика Кіевскаго воеводства въ 1661 и 1665 гг., 107, 108, 177.
— писари, гродскіе: Янъ Выдловскій, Стефанъ Шкуратовскій.
— повѣтъ, 52, 329.
— полѣсье, 115.
— подстароста—Павелъ Зіолковскій.
— подстолій—Янъ Тушинскій.
— старосты: Криштофъ, Эразмъ и Евстафій Тышкевичи, Хойнацкій.
— староство, 310, 409, 505.
— стольникъ—Ремигіанъ Суринъ.
— судебныя гродскія актовыя книги, 2, 441.
— судъ воеводскій, 228.
— судъ гродскій, 2, 119, 307, 430, 431, 440, 530.
— земскій, 429.
— хорунжіе: Людвигъ Ворошило, князь Вацлавъ Святополкъ-Четвертинскій, Михаилъ Ставецкій.
— чашникъ—Александръ Княгининскій.
Жуково, мѣстечко; войтовство, 267, 377.
— войтъ—Александръ Снитовскій.
Журавно, мѣстечко, 402.
— волость, 376, 511.

З.

Загорово, село, 70, 71, 74 78, 147, 371, 414.
— монастырь базиліанскій, 370.
Заднѣпровье, лѣвый берегъ Днѣпра, 130, 165, 341, 429, 474.
— заднѣпровскія имѣнія Польской шляхты, 325, 437, 521.
— заднѣпровскіе купцы, 467.
— заднѣпровскіе обыватели, 249.
— заднѣпровская провинція, 261.
— заднѣпровская торговля и пошлины съ нея, 400.
Залозецкая Воля, см. **Воля**, 456.

Замостье, городъ, 38, 39.
— крѣпость, 66, 100, 123, 329, 369.
— монастырь бонифратровъ, 369.
— ординація, 229, 254, 277, 301, 309, 321, 358. 367, 375, 513.
— почта, 463.
Запорожское войско, 59, 67, 90, 174, 251, 301, 307, 308, 325, 328, 352. (см. также **Козаки**).
— гетманы, 61, 63, 121; упоминаются: Богданъ Хмельницкій, Иванъ Выговскій, Павелъ Тетеря, Михаилъ Ханенко.
— наказный гетманъ, 458.
— полковникъ—Александръ Урбановичъ.
— послы на сеймъ 1661 г., 114.
Зарудинцы, волость, 132, 141, 142, 149.
Заславль, городъ, 369.
Заторское княжество, 511.
Збаражъ, городъ, 10, 101. 124, 140, 141, 149, 219, 255, 262, 278, 287, 295, 301, 309, 346, 358, 381, 402, 456, 488.
Зборовъ, мѣстечко. 65, 68, 294.
Звенигородка (въ текстѣ **Звиногродъ**), городъ; старосты: Владиславъ Вильчковскій, Лука Гулевичъ.
Здитовскій староста—Сапѣга.
Змигродъ, городъ, 219, 255.
Зобачевка (иначе **Немиричевъ**), мѣстечко, 382.
Золочовъ (въ текстѣ **Злочовъ**), городъ, 359.

И.

Иваничи, село, 19, 185, 186, 192, 238, 242, 371, 377.
Ивановичи, село, 388, 461, 519.
Израиль, народъ, 343.
Иноврацловскій мечникъ—Клобуковскій.
Инфлянты, провинція (теперь **Лифляндія**, древняя **Ливонія**).
— ихъ обыватели, 92, 113.

I.

Іерусалимъ, столица Израильскаго царства, 344.
Іосафатова долина близь Іерусалима, 344.

К.

Калишъ, городъ; мечникъ—Чацкій.
Каменецъ-Мазовецкій, городъ, 9.
Каменецъ-Подольскій, городъ, 329—340.
— крѣпость, 113, 123, 252, 285, 305, 323, 508.
— подчашій—Карлъ Потоцкій.
— староста—Янъ Замойскій.
Каневъ, городъ, 342.
— староство, 219, 281.
— старосты: Станиславъ, Стефанъ Чарнецкій.
Кашогродъ, городъ, 414.
Кглинскъ, см. **Глинскъ**.
Киселинъ, мѣстечко, 146.
Кіевъ, городъ, 310, 549.
— академія, 306.
— архимандрія, 519, 540, 548; архимандритъ—Діонисій Жабокрицій.
— воеводы, 11, 53, 66, 68, 132, 181, 201, 252, 431, 531; упоминаются: Станиславъ Потоцкій, Янъ Замойскій, Адамъ Кисель, Янъ Выговскій, Стефанъ Чарнецкій, Марцинъ Контскій.
— воеводство, 15, 52, 83, 95, 108—110, 176, 263, 329, 361, 374, 376, 399, 408, 415, 434, 435, 450, 465, 472, 474, 484, 492, 496, 510, 516, 519, 530, 532, 540, 547.
— войскіе: Константинъ Выговскій, Маркъ Аксакъ.
— городничіе: Семенъ Вигура, Николай-Константинъ Шибинскій.
— діэцезія, 540, 541, 548.
— каштелянія, 264, 531; каштелянъ—Пясочинскій.
— коморники: Прокопъ Верещака, Стефанъ Вышпольскій.

Кіевъ, городъ; крѣпость, 252, 261, 305, 342, 435.
— ловчіе: Андрей Мощеницкій, Станиславъ-Казимиръ Ковалевскій.
— мечничи: Янъ Стецкій, Константинъ Збирковскій, Станиславъ Линевскій, Павелъ Трипольскій.
— митрополія, 96, 143, 180, 436, 519, 540, 548.
— администраторы митрополіи: князь Гедеонъ Святополкъ-Четвертинскій, Діонисій Жабокрицкій, Іосифъ Шумлянскій.
— уніатскіе митрополиты: Антоній Винницкій, Коленда, Леонъ Шлюбичъ-Заленскій.
— монастыри: 432, Доминиканскій, 435, и Печерскій, 275, 289.
— обозный посполитаго рушенья—Янъ Дубисскій.
— писари гродскіе: Николай Трипольскій, Томашъ Гуляницкій, Якубъ Багриновскій.
— писарь польный посполитаго рушенья—Михаилъ Ставецкій.
— земскіе: Михаилъ Трипольскій, Деміанъ Суринъ.
— подвоеводы: Людвигъ Ворошило, Вацлавъ Стоинскій, Димитрій Жабокрицкій.
— подкоморіи: Юрій Немиричъ, Чаплицъ-Киселинскій, Стефанъ Немиричъ, Александръ Вороничъ, Марціанъ Чаплицъ.
— полѣсье: повѣты Овручскій и Житомирскій, 115.
— подсудокъ—Янъ Олизаръ-Волчкевичъ.
— подстоліи: Θеодоръ Гуменецкій, Марціанъ Чаплицъ, Станиславъ Загоровскій, Вольскій.
— подчашіи: Янъ Сущанскій-Проскура, Людвигъ Ворошило.
— сеймики, собиравшіеся въ г. Владимірѣ Волынскомъ.
— сеймикъ 1655 г., 1—3, 7—13, 13—16, 16—18.
— сеймикъ 1658 г., 35—39.
— сеймикъ 1659 г., 46, 55.
— сеймикъ 1661 г., 106—119.
— сеймикъ 1662 г., 129—134.
— сеймикъ 1664 г., 333, 334.
— сеймикъ 1665 г., 177—183.
— сеймикъ 1667 г., 225—230.

Кіевъ, городъ; сеймикъ 1668 г., 246—256.
— сеймикъ 1669 г., 257—268, 283.
— сеймикъ 1670 г., 288, 289.
— сеймикъ 1671 г.. 298.
— сеймикъ 1672 г., 303—316, 317—322.
— сеймикъ 1673 г., 326--332.
— сеймикъ 1674 г, 334, 335.
— сеймикъ 1675 г., 336—339.
— сеймикъ 1676 г., 362—385, 378.
— сеймикъ 1682 г., 427—438, 439—442.
— сеймикъ 1684 г., 453, 454, 457—463.
— сеймикъ 1688 г., 479—482.
— сеймикъ 1691 г., 491—494.
— сеймикъ 1692 г., 496—503.
— сеймикъ 1693 г., 503—516.
— сеймикъ 1696 г., 528—534.
— сеймикъ 1697 г., 534—542, 543 - 549.
— скарбникъ —Александръ Березовскій.
— стольникъ—Янъ Аксакъ, Юрій-Михаилъ Манецкій.
— судебныя актовыя книги, 113, 310, 414, 515.
— суды гродскіе и земскіе, 228, 249, 298, 308, 430, 431, 461.
— судья гродскій—Вацлавъ-Константинъ Зубчевскій.
— судьи земскіе: Богуславъ-Янъ Гораинъ, Янъ Войнаровскій.
— судья каптуровый—Ремигіанъ Суринъ, Павелъ Трипольскій, Өеодоръ Павша, Юрій Цырина, Якубъ Багриновскій.
— судья посполитаго рушенья—Станиславъ Чаплицъ.
— хорунжій—Юрій Манецкій.
— чашники: Александръ Вороничъ, Вацлавъ Стецкій, Андрей Гулевичъ.
Клевань, мѣстечко, 49, 24, 26, 27, 29, 75, 100, 141, 204, 205, 383, 392.
Клещели, заштатный городъ; староство; староста—Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій.
Кнерутъ, деревня, 127.

Княгининъ, деревня, 490.

Кобринъ, городъ; архимандрія, 302, 311.

— экономія; администраторъ ея—Павелъ Сопѣга, 25.

Кобылинъ, деревня, 458.

Ковель, городъ; крѣпость, 212, 252.

— староство, 112, 412.

— староста—графъ Вацлавъ Лещинскій.

— плебанъ—Малаховскій.

Кодакъ, крѣпость на Днѣпрѣ, 353.

Козаки (см. также **Запорожское войско**), 37, 48, 90, 103, 111, 117, 124, 131, 132, 142, 210, 211, 278, 406, 303, 465, 472, 484, 480, 481, 493, 495, 496, 497, 498, 505, 508, 515, 537, 539, 543, 545, 546, 547.

— коммиссія для переговоровъ съ козаками, 67, 122, 130.

— поселенія ихъ въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 495.

Козелецъ, городъ, прежде слобода, 133.

Козельскъ, село (?), 386.

Козенецъ, село, 2.

Конецполе, мѣстечко, 402.

Конотопъ, городъ, 117.

Константиновъ Старый, см. **Старо-Константиновъ.**

Константинополь, столица Турціи, 341.

— предмѣстья, 353.

Конты, село, 461.

Конюхи, село, 33, 88, 103, 143, 270, 271, 291.

Копаница, городъ, 41.

Копыловъ, село, 52, 133, 119.

Коростышевъ, мѣстечко, 181, 255, 366, 435, 541.

Корсунь, мѣстечко, 341.

— староство; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Корецъ, мѣстечко, 57, 208, 295, 489.

— назначеніе здѣсь мѣста сеймиковъ Кіевскаго воеводства, 519.

— волость, называемая **Кореччизной**, 141.

Корона Польская; такъ называлось Польское королевство; другія его названія: **Regnum Polonum, Polska, Rzecz pospolita**, 24, 61, 79, 81, 112, 215, 217, 266, 278, 313, 321, 334, 342, 346, 351, 354, 355, 392, 367, 401, 409, 446, 437, 466, 473, 495, 514, 495, 520, 528, 529, 538.

Коронная артиллерія; генералъ ея—Марцинъ Контскій.

— воеводства, 38, 93, 110.

— войско, 54, 62, 77. 95, 110, 115, 116, 174, 175, 189, 240, 256, 448.

— гетманы великіе, 5, 11, 17, 25, 28, 59, 69, 75, 78, 83, 108, 149, 156, 157, 190, 239, 279, 282, 299, 433, 450, 453, 498, 504, 509, 518, 520, 530, 539, 545, 546.

— гетманы польные, 5, 17, 54, 197, 362, 278, 287, 299, 530, 539.

— границы государства, 201.

— законы, 123.

— инстигаторъ и вице-инстигаторъ, 4, 122, 536.

— канцелярія, 500, 501.

— канцлеръ великій, 79, 131, 149, 175, 190.

— кравчій, 208, 212, 252.

— конюшій, 540.

— крѣпости, 448.

— кухмистръ, 521.

— маршалекъ великій, 104, 118, 161, 188, 190, 197, 277.

— мечникъ, 102.

— метрика, 512 (см. **Варшава**).

— непріятель (см. также: **Татары**, **Турки**, **Козаки**), 43, 121, 140, 148, 302.

— обозный, 6, 12, 67, 90, 99, 102, 124, 132, 208, 224, 229, 234.

— подскарбій, 54, 60, 112, 190, 200, 254, 256, 275, 284, 300, 301, 416, 441, 500, 518.

— примасъ, 214, 215, 535—538.

— регентъ коронной канцеляріи, 166.

— референдарій, 276, 487, 527.

Корона Польская, скарбъ, 51, 52, 59, 60, 64, 95, 132, 279, 284, 512, 542.
— скарбовыя коморы, 500.
— союзъ ея съ Литвой, 201.
— трибуналъ, 505, 511, 524.
— шляхта, 51, 78.
Корчевъ, село, 230.
Корчикъ, мѣстечко; сборъ здѣсь возстававшихъ крестьянъ, 474.
Корчинъ, городъ; мѣсто сеймика малопольскихъ воеводствъ въ 1669 г., 277.
Коршевъ, село, 334.
Корытно, село, 270.
Краковъ, городъ, 240, 352, 446.
— воеводы, 28, 41, 42, 52. 75, 108, 145, 149, 161, 213, 369, 377, 381, 391, 401, 530, 538, 539; упоминаются: Станиславъ Потоцкій, Александръ-Янушъ Замойскій, Доминикъ Жаславскій, Щастный Потоцкій.
— воеводство, 356, 428, 511.
— замокъ, 64.
— каштеляны: Конецпольскій, Янъ-Станиславъ Яблоновскій; кромѣ того, см. стр. 279, 433, 538, 539, 545, 546.
— мѣщане, 450.
— предмѣстье во Львовѣ, 409.
— praepositus—Францишекъ Пражмовскій.
— регентъ канцеляріи—Станиславъ Липскій.
— сеймъ коронаціонный 1669 г., 258, 270.
— судъ гродскій, 281.
Краменцы, село (?); договоръ здѣсь Польши съ Москвой въ 1667 г., 227.
Красноставъ, городъ; староство, 83; староста—Станиславъ Потоцкій.
Кременецъ, городъ, 99, 455.
— гродскія книги, 415.
— городня, (городничество?), 283.
— замокъ, 218, 283, 400; востановленіе существовавшей нѣкогда въ замкѣ церкви св. архистратига Михаила, 284.

Кременецъ, городъ; крѣпость, 212, 187, 295.
— писарь гродскій—Станиславъ Еловицкій.
— повѣтъ, 98, 99, 255, 283, 292, 381, 413, 414, 415, 456, 465, 488.
— подкоморіи—Стефанъ и Францишекъ Ледуховскіе.
— подстароста—Димитрій Жабокрицкій.
— подсудокъ—Димитрій Урсулъ-Рудецкій.
— сеймики повѣтовые, 519.
— старосты: Карлъ Чарторійскій и Аѳонасій Міончинскій.
— судьи гродскіе: Юрій Еничъ, Николай Каминскій.
— судья земскій—Ледуховскій (Францишекъ?).
Кржепице, городъ; староство, 519.
— староста—Аѳопасій Міончинскій.
Крестоносцы, 351.
Кросно, городъ; староство, 368, 449, 474, 513, 519, 547.
Крымъ, полуостровъ, 211, 341, 352, 522.
— ханъ татарскій, 67, 159, 251, (см. также **Татары**).
Крыницы, село, 544.
Ксаверовъ, мѣстечко; іезуитская коллегія, 462.
Кундаки (?), 340.
Курляндія, ея князь (герцогъ?), 434.
Кутниковцы (иначе **Медвѣжье**), городъ, 85.
Кучкоровцы, село; 209.

Л.

Лавришовъ, село, архимандрія, 302, 311.
Ланцутъ, городъ; его крѣпость, 97.
Левковцы, село, 458.
Ледуховъ, село, 490.
Ленчица, городъ, 352; стольникъ—Криштофъ-Доминикъ Цѣшковскій.
Летичевъ, городъ и его повѣтъ, 145, 220.
— чашникъ—Криштофъ Кульчицкій,
Лешня, село, 24, 57, 126, 135, 254, 455.
Лещинъ, мѣстечко; архимандрія, 260, 274.

Лида, городъ; мечникъ—Янъ Трипольскій.

Линевъ, село, 387.

Литинъ, городъ; староста—Войниловичъ, 218, 228.

Литовское великое княжество (иначе **Литва**), 93, 110, 121, 147, 201, 217, 223, 251, 254, 321, 331, 341, 346, 348, 351, 358, 360, 391, 401, 466, 473, 475, 514, 520, 522, 529, 535.

— его войска, 29, 53, 60—62, 182, 189, 201, 202, 301, 309, 359, 388, 389, 391, 411, 436, 447, 464, 470, 472, 499, 510, 523.

— гетманъ великій, 11, 21, 25, 143, 301, 309, 310, 364, 366, 433, 480, 481, 504, 518, 520, 530; упоминаются Янушъ Радзивиллъ, Павелъ Сапѣга, кн. Радзивиллъ и Казиміръ-Янъ Сапѣга.

— гетманъ польный, 21, 189, 366, 367, 481, 530, 639; упоминается князь Михаилъ Радзивиллъ.

— канцлеръ, 66, 189, 301.

— маршалекъ надворный, 284, 476.

— конюшій, 437; упоминается кн. Радзивиллъ.

— кравчій, 127, 143, 256, 430; упоминается Криштофъ Сапѣга.

— крѣпости, 430, 448.

— писарь великій—Шуйскій.

— подканцлеръ, 37, 380, 381, 511, 534; упоминается князь Радзивиллъ.

— подскарбій, 523.

— подчашій, 53; упоминается кн. Радзивиллъ.

— разграниченіе Литвы отъ Волыни, 434.

— регментарій, 189.

— стольникъ, 87, 97; упоминается Криштофъ Сапѣга.

— стражникъ, 477.

— чашникъ, 426; упоминается Владиславъ Сапѣга.

Логойскъ, мѣстечко, 14.

Лодзь, городъ; крѣпость его, 252.

Лопачи, мѣстечко, 464, 491.

Ломжа, городъ; староство, 407.

Ломжа, городъ; подчашій—Станиславъ Красицкій.

Лопатинъ, село, 387.

Лопенники, село, 12, 83, 115, 118, 182, 218.

Лосятинъ, деревня, 490.

Лубны, городъ, 142.

Лугины, мѣстечко, 546.

Лукова, деревня, 118, 414, 423.

Луково, городъ; староста—Андрей Дрогаевскій.

Луцкъ, городъ, 306, 359, 368, 521.

— армянскій домъ, 416.

— бискупъ, 131, 149, 214, 215.

— братство, 293, 387, 466; членъ—Томашъ Уляницкій.

— бургграбіи: Іеронимъ Салайскій, Александръ Илинскій, Матвѣй Петрушевскій, Николай Обидимскій, Ѳеодоръ Верещака.

— намѣстники бургграбія: Томашъ Савицкій, Мацѣй-Казимиръ Ястрембскій, Криштофъ Перетятковичъ.

— войтовство, 98, 391; войтъ—Андрей Загоровскій.

— войскіе: Андрей Гулевичъ, Вавринецъ Пепловскій.

— городничіе: Янъ Ольшамовскій, Стефанъ Дьяковскій, Александръ Балабанъ.

— губернаторъ крѣпости—Богуславъ-Янъ Гораинъ.

— діэцезія, 527.

— епископія—31, 96, 288, 289, 324. 466, 473, 528.

— епископъ, 152, 153, 241, 477; кромѣ того, упоминаются Гедеонъ-Святополкъ Четвертинскій, Діонисій Жабокрицкій, Іосифъ Шумлянскій. Луцкіе епископы были въ то же время и Острожскими.

— замокъ, башни и крѣпость, 212, 218, 234, 240, 286, 400, 404, 415, 417, 426.

— іезуитская коллегія, 98, 219, 237, 490; ректоръ—Альбертъ Пршигоцкій; пріоръ—Гіацинтъ Шостаковскій; каноникъ—Александръ Могильницкій.

— кафедра уніата-епископа—139, 455.

— корчмы, 393.

Луцкъ, городъ; монастыри, 69, 241, 293, 333, 369, 412, 416, 473, 502, 514.
— мѣсто собранія здѣсь сеймиковъ, Волынскаго воеводства (см. **Волынь**).
— писари гродскіе: Іеронимъ Салайскій, Константинъ-Богуславъ Зубчевскій, Вавринецъ Пепловскій.
— писари земскіе: Богуславъ-Янъ Гораинъ, Янъ Гулевичъ.
— повѣтъ, 98, 292, 381, 382, 413, 488.
— подкоморій —Вацлавъ Гулевичъ.
— подстаросты—Александръ Пирусскій, Войцехъ-Станиславъ Черминскій.
— подсудки: Вацлавъ Гулевичъ, князь Захарьяшъ Четвертинскій.
— почты, 463, 464.
— сеймики; 500, 519, а также см. **Волынь**.
— складочное торговое мѣсто, 236.
— старосты: Самуилъ Лещинскій, князь Доминикъ Жаславскій, Аѳонасій Міончинскій.
— стража гродская, 235; завѣдывающіе ею Игнатовскій и Моссаковскій.
— судъ гродскій, 34, 45, 93, 125, 127, 128, 415.
— судъ земскій, 455, 210, 415.
— судьи гродскіе: Иванъ Боройко, Касперъ Гораинъ.
— судьи земскіе: Андрей Линевскій, Самуилъ Долматъ-Исайковскій.
— церковь каѳедральная св. Іоанна Богослова; пристройки къ ней, 404.
— судьи, выбранные на время смутъ: Богуславъ-Константинъ Зубчевскій и Янъ Ольшамовскій.
Лыще, село, 219, 490.
Львовъ, городъ; 123, 265, 308, 385, 527, 545.
— см. **Краковъ**, предмѣстье.
— братство, имѣющее свою типографію, 274.
— войтовство подъ Львовомъ см. **Поршня**.
— браваръ, 409.
— дикія поля къ югу отъ Львова, 310.
— епископія, 96, 143, 260, 273; епископы: Свисцѣльницкій и

Шумлянскій.
— коммиссія по ликвидаціи дѣлъ съ войскомъ, 89, 90, 148, 161, 189, 200. 202, 325, 438, 451, 531.
— кляшторы, 69, 394.
— крѣпость, 252, 329, 449.
— мечникъ—Станиславъ Цетнеръ.
— монастырь, 528.
— мѣщане, 100, 215, 224.
— подкоморій, 338.
— подстолій—Мартинъ Замойскій.
— староста—Янъ Цетнеръ.
— судъ и судебныя книги, 144.
— типографія братская, см. выше братство.
— трибуналъ, 249, 357, 498, 505.
— хорунжіи: Андрей Сокольницкій, Корчевскій.
— чашникъ—Михаилъ Кловскій.
Любенецъ, село, 205, 281, 445, 452, 479, 494.
Люблинъ, городъ, 395, 386, 239.
— братство, 528; игуменъ—Аброзій Гиричъ.
— воеводство, 14, 268, 356.
— войскій—Вацлавъ Стоинскій.
— каштелянъ, 68.
— кляшторы, 379, 503.
— коммиссія, 137.
— монастырь, 528.
— складъ имущества частныхъ лицъ во время смутъ, 52.
— староство Жуковское въ его воеводствѣ, 267, 376.
— съѣздъ пословъ малопольскихъ воеводствъ на генеральный сеймикъ, 15.
— судъ гродскій, 528; судья—Бильскій Павелъ.
— земскій, 96.
— трибуналы, 64, 278, 294, 310, 312, 381, 387, 467, 507, 520.
— улица св. Дѣвы Маріи, 404.

Люблинъ, городъ; хорунжій—Андрей Дрогаевскій.
— чашникъ—Лукашъ Олблскій, 75.
— церковь, 528.
Любомль, мѣстечко, 101, 111, 114, 117.
— крѣпость, 114.
— староство, 301, 309, 375.
Любынь, село (?), 289.

M.

Мазовецкое воеводство, 356.
Маловъ, село (??), 270, 424, 423.
Малопольскіе воеводства: съѣздъ ихъ пословъ въ Корчинѣ и Люблинѣ, 15, 277.
Матощи, сельце, 405.
Мгліевщина см. **Мліевщина**.
Медвинъ, мѣстечко, 338.
Медвѣжье см. **Кутниковцы**.
Медзольское (въ актѣ **Медзельское**) староство: староста—Дрогаевскій.
Меджибожъ, мѣстечко, 10, 251, 433, 449.
Межирѣчь, мѣстечко, 295.
Мелецкій монастырь, на р. Туріи, 200, 156, 266, 274, 289, 335.
— архимандритъ монастыря Стефанъ Гораинъ.
Мельницкая земля, 477.
Метыки, деревня (Мотѣйка?), 435.
Микулинцы, мѣстечко, 346, 358, 402.
Миньковцы, село, 157.
Минскъ, городъ; каштелянъ—Николай Святополкъ-Четвертинскій.
Мирская крѣпость, 53.
Міончинъ, село, 392, 403, 518.
Мліевщина—помѣстье, 90.
Могила (урочище?), 471.
Могилевъ на Днѣстрѣ, городъ, 142.
Мозырь, городъ; мечникъ—Павелъ Жоржевскій.
— подкоморій—Романъ Ленкевичъ-Ипогорскій.

Молочки, село, 549.
Москва, государство, 49, 56, 149, 110, 272, 352, 484, 485.
— война ея съ Польшей, 6, 78, 83, 91, 102, 103, 111, 142, 354, 369.
— войска, 217, 251, 252, 340, 342.
— договоры съ Польшей, 117, 175, 179, 187, 198, 213, 231, 225, 227, 253, 161, 266, 319, 372.
— народъ, 79, 148.
— правительствомъ задержаны Кіевскія книги, 251.
— посолъ—Сусло.
— столица, 307, 409.
— его царь, 37, 49, 78, 231, 232. 251, 325, 325, 337, 340—342, 346, 352, 364, 367, 383, 402, 429, 434, 449, 437, 474, 513, 549.
Мстиславль, городъ; епископія, 274.
— мечникъ—Копецъ.
— хорунжій Николай Денисовичъ.
Муравскій шляхъ, восточный путь татарскихъ набѣговъ, направлявшихся въ Московское государство, 346.
Муринбродская волость, уступленная козакамъ. 406.

Н.

Надднѣпрскія пустыни, 352.
Недзвяды (Медвѣди?), село, 301.
Немиричевъ см. **Зобачевка**.
Немировъ, мѣстечко, 471.
Непорентъ, село, 280,
Несвитъ, заштатный городъ; крѣпость, 53.
Несолонъ, село, 530.
Несухоѣжи, мѣстечко и его волость, 426.
Нехворощь, мѣстечко; староста—Криштофъ Тишкевичъ.
Новгородъ-Сѣверскій, городъ, 78.
— войскій—Яковъ Городискій.

Новгородъ-Сѣверскій, городъ; ловчій—Ремигіанъ Суринъ.
— мечникъ—Юрій Война-Оранскій.
— его повѣтъ, 185, 231, 445, 486.
— подкоморіи: Янъ Пясочинскій, Петръ Хоржевскій, Александръ-Феликіанъ Цѣшковскій, Казимиръ Шлюбичъ-Заленскій.
— подстоліи: Александръ Порусскій, Александръ Война-Оранскій, Левъ-Казимиръ Вороничъ, Юрій Малаховскій, Богушъ.
— подсудокъ—Петръ Хоржевскій.
— подчашіи: Янъ Пясецкій, Вогуславъ-Константинъ и Ваплавъ Зубчевскіе, Стефанъ Цѣшковскій.
— скарбникъ—Северинъ Клещовскій.
— староство, 54, 149, 256; староста—Янъ Пясочинскій.
— сеймикъ 1666 г., 184.
— стольники: Бернатъ Заленскій, Александръ Еловицкій.
— судья земскій—Адамъ Буркацкій.
— хорунжіи: Ярославъ Поцѣй, Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій, Константинъ Шлюбичъ-Заленскій.
— чашники: Тобіашъ Иваницкій, Янъ-Андрей Глоговскій.
Новодворъ, заштатный городъ, 247, 488, 489, 536.
Новоселки, село, 519.
Норинскъ, мѣстечко и его волость, 476.
Косовичи, село, 527.
Нѣмцы—народъ, 351.

О.

Облапы, село, 549.
Овручь, городъ, 118, 435.
— архимандрія, 549.
— войскій—Якубъ Багриновскій.
— доминикане—435.
— іезуиты—435.
— коллегія іезуитовъ, 462.
— костелъ ихъ, 462.

Овручь, городъ; ловчіе: Янъ и Петръ Войнаровскіе, Станиславъ Иваницкій.
— мечники: Антоній Сѣнницкій и Самуилъ Головинскій.
— писари гродскіе: Константинъ Суринъ, Янъ Волынскій.
— повѣтъ, 52, 181, 264, 329, 408, 514.
— полѣсье, 115.
— подстаросты гродскіе: Деміанъ Суринъ, Михаилъ Ставецкій.
— подстолій—Ѳеодоръ Павша.
— подчашіе; Адамъ Олизаръ - Волчкевичъ, Вацлавъ - Константинъ Зубчевскій.
— регентъ гродскій, 441.
— ревизія гродскихъ судебныхъ книгъ, послѣ происшедшаго пожара и обнаруженнаго подлога, 441, 461, 462.
— мѣсто сеймика, 472.
— старосты: Юрій Немиричъ, Николай Сапѣга, Францишекъ Потоцкій.
— стольникъ—Юрій Чаплицъ.
— судъ гродскій Кіевскій, 228, 430, 431, 459, 462.
— судъ гродскій Овручскій, 307, 440, 530, 531.
— хорунжіи—Томашъ Казимирскій, Гижицкій.
— школы іезуитовъ, 462.
— ярмарки, 434.
Олевскъ, мѣстечко, 181, 337, 338, 544.
Олесники, село, 520.
Олына, мѣстечко.
— костелъ; пробощъ-инфулатъ—Андрей-Константинъ Лонцкій.
— коллегія; деканъ—Марцинъ Маркушевскій.
— крѣпость, 66.
— сеймикъ Кіевскаго воеводства, 500.
Омеляникъ, село, 524.
Орда, см. **Татары**.
Осекровъ, деревня, 266, 435, 548.
Острогъ, городъ; епископія Острожская, см. **Луцкъ**.
— ординація, 358, 367, 375, 512.

Острогъ, сеймикъ, 1654 г., 3.
— татары, 455.
— улицы: Татарская и Калицкая, 455.
— церковь въ замкѣ, 466.
Острожецъ, мѣстечко, 189.
Осѣцкій староста (имя его не означено), 141.
Оттоманская порта, см. **Турція.**
Очаковъ, заштатный городъ, 352.
Ошмяны, городъ, 536.

П.

Паволочь, мѣстечко, 341.
Парнавъ, городъ; подчашіи: Войцехъ-Станиславъ Черминскій, Янъ Гораинъ.
— хорунжій, 68.
— чашникъ—Александръ Вильчопольскій.
Парчевъ, городъ, 15.
— староство, 2.
Пепловъ, село, 493.
Перегиньки, село, 143.
Перемиловка, деревня, 455.
Перемышль, городъ; епископія, 96, 199, 260, 274, 288, 289.
— земля, 144, 405, 549.
— староста, 144, 267.
— судъ и судебныя книги, 144.
Перенятинъ, деревня, 490, 518.
Переспа, деревня, 490.
Персія, государство, 355, 467.
— народъ, 355.
Печерскій монастырь, см. **Кіевъ.**
Пилявцы, мѣстечко, 294.
Пинскъ, городъ, 475.
— епископія, 302.
— епископъ (онъ же и Туровскій)—Михаилъ Бѣлозоръ.

Піонтковская земля Овручскаго повѣта, 408.
Плоцкъ, городъ; воевода—Янъ-Казимиръ Красинскій.
— регентъ канцеляріи—Станиславъ Липскій.
Плоскировъ (теперь **Проскуровъ**), городъ; староста—Мартинъ Замойскій.
Подвалье, предмѣстье г. Владиміра, 472.
Подгайцы, село, 25, 256, 281, 301, 309, 346, 358.
Поддубцы, село, 385, 489.
Подляское воеводство, 282, 396, 477.
— воевода, 408, 412, 437.
Подольское воеводство, 85, 145, 181, 220, 340, 346, 352, 359, 433, 508.
— воевода—Станиславъ Конецпольскій, 402.
— генералъ, 38, 312, 329; упоминается Янъ Замойскій.
— ловчій—Яцко Шемберкъ.
— подкоморій, 118.
— подчашій—Карлъ Потоцкій.
Поганство, см. **Татары**.
Познань, городъ; воевода—Гримальтовскій.
Полонное Великое, мѣстечко, 10, 101, 465.
Полтава, городъ; 117.
Полоцкъ, городъ; чашникъ—Пётръ-Павелъ Брисскій.
Польша, см. **Корона Польская**.
Полѣсье Кіевскаго воеводства—повѣты: Кіевскій и Житомирскій, 115, 142, 181, 366, 481.
Понтъ-Евксинъ, т. е. Черное море, 47.
Порта (Оттоманская) см. **Турція**.
Поршня, войтовское имѣніе подъ г. Львовымъ, 437.
Порыцкъ, мѣстечко, 530.
Потокъ, мѣстечко, 75, 530, 536, 540.
Пруссія, государство, 367, 469.
— прусское войско, 448.
— война съ Пельшей, 9, 61.
— князь, 355.

Пруссія, земля; хорунжій—Илья Лонскій.
— крѣпости, 113, 123.
— народъ, 9.
— право, 358.
Пулгановъ, село, 502.
Пунскій староста—Янъ-Францишекъ Любовицкій.

Р.

Радзивиловскія имѣнія, 430, 448.
Радовичи, деревня, 241.
Радомъ, городъ, 9, 292.
— коммиссія, 451.
— трибуналъ, 63, 357, 469.
Ратно, село. 155.
Ратиборскій староста—князь Четвертенскій.
Ратошинъ, село, 323, 326.
Рачки, село, 377.
Рашковъ, мѣстечко, 179, 334.
Рвецъ, (быть можетъ ошибочное чтеніе **Ржавецъ**, деревня), мѣсто собранія посполитаго рушенья, 367.
Репчицкій (ошибочное чтеніе **Робчицкій**) староста—Станиславъ Потоцкій.
Ржищевъ, мѣстечко, 341.
Римъ, столица Италіи, 344, 345.
Ровно, городъ и его волость, 100.
Рогозно, село, 205.
Розважъ, село, 455.
Рославскій староста—Сапѣга.
Ратенгофъ, имѣніе (?), 202.
Рудлевъ (Рудловъ иначе), село, 346.
Рудники, село, 522.
Русское воеводство (въ другихъ мѣстахъ; **Русь, Русскія** земли), 17, 53, 95, 274, 346, 351, 354—356.
— воеводы: 11, 54, 65, 132, 142, 149, 190, 222, 261, 359,

428, 433, 442, 454, 479, 480, 485; упоминаюття: Станиславъ Лянцкоронскій, Іеремія Вишневецкій, Стефанъ Чарнецкій, Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Русское воеводство; епископія, 374.

— княжество, 90, 110.

— митрополитъ—Леонъ Шлюбичъ-Заленскій

— народъ, 273, 274.

— столица воеводства—г. Львовъ, 527.

Рѣчица, городъ; мечникъ—Станиславъ Горбовскій.

С.

Самборъ, городъ; его войтовство, 267.

— крѣпость, 113.

Санъ, рѣка, 405.

Санокъ, городъ,

Сверковщина, село, 514.

Свидницкъ, городъ (?), 282.

Свинюхи, мѣстечко, 403, 433.

Свойчевъ, село, 523.

Сереговское имѣніе, 412.

Сейвинскій староста—Францишекъ-Янъ Любовицкій.

Сендоміръ, городъ; воеводство, 118, 356, 477.

— воевода, 52, 66, 84, 90, 100, 144, 180, 202, 261, 279, 434; упоминаются Янъ Замойскій и Александръ Конецпольскій.

Синица, село; староство его; староста—Стефанъ-Константинъ Пясочинскій.

Скореминъ, имѣніе, 390.

Славянскій языкъ, 274.

Слугоцинъ, имѣніе, 281, 282.

Слуцкъ, городъ; архимандрія его; архимандритъ—Василевичъ.

Случъ, рѣка, 63, 415, 480, 497, 540.

Смоленскъ, городъ; воеводство, 210;

— воевода—Константинъ Пясочинскій.

Смоленскъ, городъ; крѣпость, 9.
— ловчій—Константинъ Вороничъ.
— мечникъ—Юрій Богушевскій.
Смыковъ, деревня, 468.
Снична, пустое урочище въ Летичевскомъ повѣтѣ, 145.
Снѣцкій староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.
Сокаль, городъ, 377.
— староство, 11; староста—Владиславъ Сапѣга.
Соколь, имѣніе, 2, 393.
Солецкое (?) староство, 375.
Сохачевъ, городъ; чашникъ—Францишекъ-Казимиръ Высоцкій.
Стайки, село, 341.
Стародубъ, городъ; ловчій—Александръ Невстрой.
Старо-Константиновъ, городъ, укрѣпленный пунктъ, 10.
Стояново, мѣстечко (?), 301.
Стремелецъ, село (?), 346.
Студзяное, село (?), 405.
Стырь, рѣка, 368, 369, 393, 420.
Суражъ, городъ; староство, 280.
Суражъ, село, 99.
Сѣрадзь, городъ; воеводство; воевода, 301, 309, 375, 392.
— подчашій, 359.
Сѣрнички, село, 522.

Т.

Таборовская волость, 406.
Тарнополь, городъ и его волость, 100, 346, 358, 402.
Татары (иначе называются **Ордой, Татариномъ, Поганствомъ**), народъ, 9, 81, 92, 102, 103, 112, 113, 175, 181, 209, 211, 213, 218, 227, 228, 253, 278, 281, 283, 284, 314, 315, 346, 351, 352, 353, 354, 377, 430, 455, 489, 490.
— ихъ ханъ, см. **Крымъ**.
Таурика, Таврическій полуостровъ, 352, см. **Крымъ**.
Теребовль, городъ, 452.

Теребовль, городъ, стольникъ—Юрій Довгель-Цырина.
Торговица, мѣстечко, 101.
Торокани, деревня, 335.
Торунь (теперь **Торнъ**), городъ, 170, 435.
— ересь, 188.
— статутъ, 215.
Торчинъ, мѣстечко, 491.
Трансильванія, княжество; его князь—Абасечекъ, 342.
Трапезунтъ, городъ, 353.
Трахтемировъ, село, 352.
Тридентъ, городъ, 321.
Трилѣсы, село, 182.
Триполье, мѣстечко, 341.
Троки, городъ, 545.
Тростенецъ, село, 324.
Троя, государство, 346.
Трубецкая коммиссія, 144.
— сумма, 267.
Турія, рѣка, 289, 335.
Туровъ, мѣстечко; епископія Пинско-Туровская, см. **Пинскъ.**
Турція (иначе **Порта Оттоманская**, **Турки**, **Турчинъ**, „powszechny nieprzyiaciel Krzyża Swiętego), государство, 223, 227, 272, 323, 339—341, 346, 349, 351, 353, 372, 375, 402, 404, 407, 409, 446, 484, 488, 499, 504, 505, 511, 519, 526.
— войны ея съ Польшей, 213, 215, 354, 364, 476, 477, 526.
— ея галеры, 353.
— договоры съ ней Польши, 372, 373, 407, 449.
— коммиссія по польскимъ дѣламъ, 433.
— пограничье и слободы по границѣ, 373.
— разграниченіе съ Польшей, 450.
— султанъ, 329, 337, 372, 373, 375.
Тыкоцинъ, мѣстечко. 216, 283.
Тынно, село, 415.

У.

Угольцы, деревня, 272.

Украина, имя, которымъ обозначается юго-западный край, вообще, 8, 76, 78, 80, 102, 116, 119, 123, 132, 154, 161, 166, 176, 180—182, 190, 211, 239, 262, 276, 277, 279, 299—301, 309, 325, 326, 329, 346, 349, 354, 358.

— воеводства, т. е. юго-западный край, 111, 114, 277, 283.

— войны на ея территоріи, 8, 52, 90, 110, 300, 301.

— войска въ ней польскія и казацкія, 305, 306, 364, 366, 480.

— города наддн҃впровскіе, 342.

— имѣнія, 402.

— каллегіи іезуитскія, 218, 219.

— крѣпости, 10, 112.

— приднѣпровская, 308.

— староства, 10, 80, 122, 251, 308.

— статутъ, которымъ судятся украинныя воеводства, 277, 287.

Уладовка, село, 256.

Улановъ, мѣстечко; староство; староста—Янъ Пясочинской.

Уманьщина, волость г. Умани, 90.

Умань, городъ, 349.

Уневъ, село; архимандрія, 273, 289.

Устилугъ, мѣстечко, 118.

Уховецкъ, село, 425.

Уша, рѣка, 480.

Уяздовъ, деревня, потомъ предмѣстье г. Варшавы, 280.

Ф.

Франція, государство и король его, 223. 399.

Х.

Харжевъ, (въ другихъ мѣстахъ: **Хоржевъ**, **Хоржевичи**), село, 147, 191, 203.

Хелмно, городъ; бискупъ, 435.
— староста, 522.
Хенцины, городъ; староство, 219,
Холмъ, городъ; воеводство, 179, 307.
— діэцезія, 435.
— доминикане, 224.
— епископъ, 96, 274, 288, 334; упоминается Яковъ Суша.
— земля, 225.
— каштелянъ. 497, 498.
— судья земскій—Збигневъ Слугоцинскій.
— суффраганъ—ксендзъ Свирскій.
— хорунжій, 362.
Хорохоринъ, село, 490.
Хотинъ, городъ, 359, 376.
— битва, 406, 476, 477.
— договоръ съ Турками, 213.

Ц.

Цѣхановъ, городъ; стольникъ—Янъ Францишекъ Любовицкій.
Цѣшково, село (?), 371. 486, 518.

Ч.

Чарньцы, имѣніе, 216, 395.
Чарторійскъ (въ другомъ мѣстѣ: **Черторійскъ, Чорторійскъ, Чарторыскъ**), мѣстечко, 57, 126, 135, 208.
Червоногродъ, деревня; прежде повѣтовый городъ и староство; староста—Владиславъ Сапѣга.
Черминъ, село, 413.
Чернеевцы, мѣстечко, 435, 546.
Черниговъ, городъ, 14, 15, 78.
— воеводство, 54, 82, 176, 178, 263, 276, 361, 376, 299, 450, 477, 484, 519, 547.
— воеводы, 11, 14, 52, 84, 101, 253, 324; упоминаются: Криш-

тофъ Тишкевичъ и Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій.

Черниговъ, городъ; войскій—Александръ Илинскій.

— городничій—Янъ Бергелевичъ.

— каштелянъ, 224, 445; упоминается Казимиръ Лигенза.

— коммиссары, 168.

— коморникъ граничный—Прокопъ Верощака.

— ловчій—Станиславъ Война-Оранскій.

— мечникъ—Стефанъ Иваницкій.

— писарь воеводства, 96.

— писарь земскій—Павелъ Любенецкій.

— подкоморіи: Петръ Хоржевскій, Александръ-Феліціанъ Цѣшковскій.

— подстоліи: Станиславъ Барыцкій, Константинъ Шлюбичъ-Залѳнскій.

— подсудки: Якубъ Война-Оранскій, Стефанъ Иваницкій, Францишекъ Цѣшковскій.

— подчашіи: Солтыкъ, Адамъ Мазепа, Станиславъ Корытко.

— сеймики воеводства, собиравшіеся во Владимірѣ Волынскомъ:

— сеймикъ 1655 г., 4—7.

— сеймикъ 1658 г., 35—39.

— сеймикъ 1659 г., 46—55.

— сеймикъ 1661 г., 76—85.

— сеймикъ 1662 г., 147—150.

— сеймикъ 1665 г., 166—171.

— сеймикъ 1666 г., 184, 186, 186—192.

— сеймикъ 1667 г., 221—225, 230—233.

— сеймикъ 1671 г., 283, 296, 297.

— сеймикъ 1673 г., 333.

— сеймикъ 1674 г., 334.

— сеймикъ 1677 г., 371—378.

— сеймикъ 1678 г., 378.

— сеймикъ 1682 г., 444—572.

— сеймикъ 1689 г., 485—487.

— сеймикъ 1693 г., 517—524.

Черниговъ, городъ; скарбники: Криштофъ Кульчинскій, Константинъ-Вацлавъ Зубчевскій.
— стольники: Янъ и Романъ Загоровскіе, Лукашъ-Веркій Олешковскій.
— судьи земскіе: Якубъ и Александръ Войны-Оранскіе, Марціанъ Иваницкій, Францишекъ Цѣшковскій.
— хорунжіи: Гавріилъ Гулевичъ, Юрій Годлевскій, Станисливъ Цетнеръ.
— чашники: Адамъ Буркацкій, Янъ Плсецкій, Марціанъ Иваницкій.
Чернобыль, мѣстечко, 545.
Чернѣховъ (иначе **Черняховъ**), мѣстечко, 15, 15, 107, 117, 118, 119, 129, 253, 254, 264, 327, 479.
Черскъ, городъ; подстолій—Стефанъ Гостынскій.
Четвертня, село, 71, 208, 241.
Чигиринъ, городъ, 320.
— крѣпость, 342.
— староство, 117.
Чорное море (иначе **Понтъ-Эвксинъ**), 47, 353.
Чортковъ, городъ, 404.
Чудновъ, мѣстечко, 99, 103, 124, 143, 154, 181, 255, 280.

Ш.

Шавли, городъ; Шавельская экономія; администраторъ ея—Павелъ Сапѣга.
Швеція, государство, 92, 210.
— война съ ней Польши. 369.
— король, 66, 123.
Шепеличи, деревня, 549.
Шленскъ, (т. е. **Силезія**), страна. 252.
Шпановъ, село, 25, 151, 158, 205, 227, 247, 318, 319, 336, 428, 435, 453, 454, 458, 488, 489, 530, 536, 841, 544.
Шумскъ, село, 251, 253, 258, 265, 536.

Я.

Яблоновъ, село, 479, 530, 738.
Яворовъ, городъ, 363.
Язловецъ, мѣстечко, 403, 449.
Яловичи, село, 220, 229.
Яновъ, мѣстечко; староство; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.
Ярославль, городъ, 483, 549.
Ярошинъ, городъ. 211.
Яцковичи, село, 408.

Добавленія и поправки къ именамъ, находящимся въ текстѣ и указателяхъ.

Бабинскій (стр. 553) Николай, дворянинъ, упоминается еще на стр. 146.

Бурба (пропущенное имя), дворянинъ, 1672 г., 311.

Война-Оранскій Александръ (стр. 557), какъ Черниговскій земскій судья, 1676 г., упоминается на стр. 377.

Войноровскій Петръ (стр. 558) дворянинъ, упоминается еще на стр. 453.

Гулевичъ Вацлавъ (стр. 562) дворянинъ, упоминается еще на стр. 103.

Гуляницкій Даніилъ (пропущенное имя), дворянинъ, 1679 г., 387.

Де-Малиньи, графъ (пропущенное имя), 1688 г., 469.

Замойскіе, дворяне (стр. 567) упоминается еще на стр. 224.

Малошинскій Андрей (пропущенное имя), дворянинъ, сборщикъ подымнаго во Владимірскомъ повѣтѣ, 1671 г., 292.

Мошинскій Юрій (пропущенное имя), дворянинъ, 1672 г, 332.

Радецкій-Урсулъ (стр. 584) и **Урсулъ-Радецкій** (стр. 589), исправить: **Рудецкій-Урсулъ** и **Урсулъ-Рудецкій**.

Ябстремскій (стр. 594), исправить: **Ястрембскій**.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

Страницы.

Отношеніе западно-русскихъ дворянъ второй половины XVII вѣка къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ. . . I—XLIX.

I. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 28 апрѣля 1655 г. Отмѣна постановленія отъ 9 декабря 1654 г. и подтвержденіе другого постановленія того-же года. О сдачѣ отчета сборщиками податей и о слѣдуемыхъ съ нихъ денежныхъ получкахъ . . . . 1—3.

II. Инструкція дворянъ брацлавскихъ и черниговскихъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 г. Просьба, чтобы сеймъ продолжался недолѣе двухъ недѣль, въ виду того, что обстоятельства требовали не разговоровъ, а рѣшительныхъ дѣйствій. Объ обсужденіи предложенныхъ королемъ средствъ къ защитѣ государства. О способѣ награжденія заслуженныхъ лицъ. Объ освобожденіи шляхтянокъ, попавшихъ въ московскую неволю. О неотягощеніи податьми разоренныхъ обывателей . . . . 4—7.

III. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 года Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оставленіи войскъ въ предѣлахъ кіевскаго воеводства. О разслѣдованіи дѣла о сдачѣ Смоленска Москвѣ. Объ объявленіи посполитаго рушенія и о побужденіи духовенства и мѣщанъ выставить пѣхотные отряды. Объ учрежденіи военнаго совѣта, въ которомъ участвовали бы и кіевскіе обыватели. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ старостами воеводству арендной платы. Объ укрѣпленіи Бара, Староконстантинова, Межибожа и Полоннаго. Объ освобожденіи м. Берестечка отъ военнаго постоя. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ оказаніи помощи разореннымъ и о награжденіи заслужившихъ . . . . 7—13.

IV. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 9 августа 1655 года. Собравшись по своей волѣ, безъ предварительнаго королевскаго универсала, шляхта выбрала пословъ на съѣздъ депутатовъ отъ всѣхъ малопольскихъ воеводствъ въ Люблинѣ, назначенный на 15 августа. Посламъ дано было полномочіе на веденіе переговоровъ по всѣмъ вопросамъ внутренней политики и поручено было выразить готовность кіевскихъ дворянъ принять участіе въ защитѣ отечества, несмотря на причиненное имъ разореніе; посламъ приказано было уговаривать тѣхъ дворянъ кіевскаго воеводства, которые имѣютъ земли и въ другихъ воеводствахъ, употребить всѣ усилія на увеличеніе кіевскаго ополченія . . . . 13—16.

V. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимирѣ, отъ 13 сент. 1655 года. О совмѣстномъ совѣщаніи обывателей воеводствъ Кіевскаго, Русскаго, Бельзскаго и Волынскаго, какъ защищать отечество, въ виду начавшейся войны со Шведами и опасностей, грозящихъ со всѣхъ сторонъ государству. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе Юрія Немирича, подкоморія Кіевскаго, старосты Овруцкаго, главнымъ начальникомъ и г. Дубна мѣстомъ сбора. . 16—18.

VI, a. Постановленіе владиміро-волынскихъ дворянъ, отъ 28 декабря 1655 года. О созывѣ посполитаго рушенія . 18—20.

VI, b. Постановленіе волынскихъ дворянъ въ обозѣ подъ м. Берестечкомъ, отъ 6 апрѣля 1657 г. Въ виду роспуска войскъ по домамъ, за прекращеніемъ военныхъ дѣйствій, выражается готовность вновь собраться по первому требованію. О наборѣ пропорціонально имуществу каждаго дворянина, въ виду снисхожденія, оказаннаго старымъ и больнымъ въ отбываніи воинской повинности. . . . . 20—22.

VII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 8 марта 1658 г. Собравшись, согласно универсалу воеводы Волынскаго, князя Николая-Юрія Чарторійскаго, на сеймикъ въ Луцкѣ, волынскіе дворяне соглашаются съ универсалами короля Яна-Казимира и короннаго подскарбія Богуслава Лещинскаго, указывающими на необходимость собрать акцизъ на содержаніе войска; они дозволяютъ также казнѣ собирать чоповое на общественныя нужды, несмотря на страшное разореніе украинскихъ воеводствъ, причиненное непріяте-

лемъ и жолнерами, и избираютъ депутатовъ къ коронному гетману Станиславу на Подгайцахъ Потоцкому, воеводѣ Кіевскому, и къ литовскому гетману Павлу Сапѣгѣ, воеводѣ Виленскому, для переговоровъ съ ними объ обузданіи жолнеровъ. Просьба къ князю Николаю-Юрію Чарторійскому, воеводѣ Волынскому, Станиславу-Казимиру Бѣневскому, каштеляну Волынскому, и князю Николаю Святополкъ-Четвертинскому неусыпно заботиться о нуждахъ края . . . . . 23—26.

VIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 4 апрѣля 1658 года. Объ удержаніи въ предѣлахъ воеводства коронныхъ войскъ и объ отпускѣ на ихъ содержаніе двойнаго подымнаго и извѣстнаго количества хлѣба; платить подымное и давать хлѣбъ должны были всѣ обыватели воеводства, безъ всякихъ исключеній, въ противномъ случаѣ ихъ привлекали къ суду; жолнеры ничего не должны были брать сверхъ положеннаго, кромѣ сѣна. Дворяне порѣшили, въ случаѣ вторженія, противно постановленіямъ, литовскихъ войскъ въ предѣлы Волынскаго воеводства, выгонять ихъ вооруженною рукою. . . . . 27—29.

IX. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 11 апрѣля 1658 года. Благодарность королю за заботы о защитѣ отечества. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи, собираемомъ отъ количества дымовъ, и установленіе порядка его созыва. Несогласіе выставлять пѣхоту отъ количества, принадлежащей дворянамъ, земли и просьба замѣнить эту повинность собраніемъ двойнаго подымнаго. Установленіе порядка собиранія подымнаго, чоповаго и акцизовъ. Просьбы объ аппробаціи этого постановленія сенатомъ и объ обузданіи жолнеровъ, съ угрозой, въ случаѣ неисполненія послѣдней просьбы, не исполнять обѣщаній, заключающихся въ этомъ постановленіи, вслѣдствіе крайняго разоренія . . . . . 30—35.

X. Инструкція кіевскихъ, брацлавскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1658 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предложеніи на усмотрѣніе дворянъ пунктовъ Виленской коммиссіи. О назначеніи депутатовъ въ коммиссію для переговоровъ съ козаками. Объ изысканіи средствъ для уплаты жалованья войску. О неналоженіи на шляхетскія

имѣнія новыхъ податей. О сохраненіи клейнотовъ Рѣчи-Посполитой въ государственномъ архивѣ. О недозволеніи рѣшать важныя дѣла, особенно, заключать договоры съ иностранными государствами, безъ участія дворянъ. О нераздѣленіи войскъ на мелкіе отряды. О недозволеніи раздавать награды въ ущербъ Кіевскому, Черниговскому и Брацлавскому воеводствамъ и о дарованіи шляхетскихъ правъ за истинныя заслуги. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . 35—39.

XI. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 18 сентября 1658 г. Объ ассигнованіи тройнаго подымнаго на содержаніе войска, несмотря на бѣдственное положеніе воеводства. Благодарность Краковскому воеводѣ за заботы объ охранѣ воеводства. О назначеніи сборщиковъ подымнаго. О дозволеніи жолнерамъ взимать съ лицъ, противящихся уплатѣ подымнаго, втрое больше. О полученіи отъ короннаго гетмана ассекураціи, что генеральный провіантмейстеръ не будетъ имѣть претензій къ воеводству. Такъ какъ сборъ подымнаго съ неаккуратныхъ обывателей самими жолнерами могъ причинить убытки ихъ сосѣдямъ, то послѣдніе могли жаловаться на первыхъ въ скарбовый судъ, представивши двухъ свидѣтелей и квитанціи отъ провіантмейстера въ уплатѣ подымнаго. О подтвержденіи наложенныхъ акцизовъ и о преданіи суду неплатящихъ. О представленіи сборщиками акцизовъ каждыя шесть недѣль отчетовъ въ гродскіе суды. О круговой отвѣтственности обывателей за сборщиковъ акцизовъ. О назначеніи жалованья и содержанія сборщикамъ акцизовъ. О препорученіи имъ же сбора чоповаго. Объ уплатѣ семеричнаго подымнаго войсковымъ хоругвямъ и назначеніи сборщиковъ того подымнаго съ опредѣленіемъ имъ жалованья. О новой раскладкѣ податей на новыя поселенія. Объ оказаніи снисхожденія погорѣвшимъ и ограбленнымъ и о преданіи скорому суду упорныхъ неплательщиковъ. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовыми судьями, съ представленіемъ списка лицъ невносящихъ. Объ отдачѣ подъ судъ сборщиковъ, не являвшихся сдавать отчетъ. О назначеніи кандидатовъ къ скарбовымъ судьямъ . . . . . . 40—45.

XII. Инструкція кіевскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный

на 17 марта 1659 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О назначеніи депутатовъ отъ украинскихъ воеводствъ въ коммиссію для переговоровъ съ козаками. О разсмотрѣніи пунктовъ предполагаемаго договора съ козаками, чтобы въ нихъ не заключалось какого-либо нарушенія правъ кіевскаго и черниговскаго дворянства. О подтвержденіи правъ дворянства участвовать въ обсужденіи законопроектовъ. О снятіи отчета съ прежняго подскарбія. О недозволеніи расходовать суммы, ассигнованныя на уплату жалованья войску, на другія надобности. О назначеніи депутатовъ въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. О недозволеніи даровать какія-либо особыя привиллегіи жителямъ города Гданска (Данцига). О недозволеніи раздавать государственныя земли. О непремѣнномъ положеніи сеймовыхъ постановленій. Объ отмѣнѣ дополненій, сдѣланныхъ помимо сеймовъ. О назначеніи депутатовъ въ коммиссію для пересмотра соймовой конституціи. О внесеніи въ Volumina legum договоровъ съ Австріей и Бранденбургомъ. О недозволеніи сборщикамъ податей избираться въ коммиссары для уплаты жалованья войску и въ сеймовые послы. Объ уничтоженіи индигенатовъ иностранцевъ. О подтвержденіи статута de scartabellis. Объ увеличеніи числа польскихъ гусаръ. Объ уменьшеніи дорого стоющихъ иностранныхъ войскъ. О назначеніи на должности скарбовыхъ писарей туземцевъ. О возвращеніи с. Копылова Казимирскому. О возвращеніи кіевскимъ и черниговскимъ обывателямъ, движимаго имущества оставленнаго ими во время бѣгства въ Люблинѣ. О разграниченіи земель Кіевскихъ, Житомірскихъ и Овруцкихъ. О раздачѣ урядовъ мѣстнымъ обывателямъ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . 46—55.

XIII. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 17 марта 1659 г. Благодарность королю за понесенные для защиты отечества труды и готовность дворянъ всѣмъ жертвовать для блага государства. О сдачѣ отчета въ расходованіи суммъ, образовавшихся отъ пожертвованныхъ духовенствомъ костельнаго серебра и денегъ и отъ сбора экстраординарныхъ налоговъ. Объ уменьшеніи войска, вслѣдствіе недостатка средствъ на его содержаніе, и о замѣнѣ его посполитымъ рушеніемъ. Наставленіе

ознакомиться съ договоромъ, заключеннымъ съ козаками, прежде чѣмъ подписывать его. О недозволеніи военнымъ начальникамъ быть депутатами въ Радомскомъ трибуналѣ и въ коммиссіяхъ объ уплатѣ жалованья войску, во избѣжаніе злоупотребленій. О недозволеніи иностранцамъ быть скарбовымъ писаремъ и о расширеніи правъ послѣдняго. О недозволеніи одному дворянину держать нѣсколько разныхъ частей подъ своей командой. О недозволеніи выдавать жолнерамъ ассигнаціи на полученіе податей съ разоренныхъ дворянъ. О недозволеніи жолнерамъ грабить дворянскіе дома. О недозволеніи литовскому войску стоять въ Волынскомъ воеводствѣ. О распредѣленіи войскъ по воеводствамъ соотвѣтственно слѣдуемымъ съ каждаго податямъ. О недозволеніи собираться толпами и, подъ видомъ партій новобранцевъ, бродить по селамъ, причиняя разореніе обывателямъ. О замѣнѣ нѣмецкихъ рейтаровъ гусарскими хоругвями и объ уменьшеніи гвардіи. Объ ускореніи производства дѣлъ о бѣглыхъ. О принятіи во вниманіе всѣхъ жертвъ, понесенныхъ волынскими дворянами для защиты отечества. Объ отсрочкѣ межеванія до болѣе спокойныхъ временъ и о замѣнѣ земельной подати подымной. О раздачѣ государственныхъ имуществъ лишь за изъ ряду выходящія заслуги и о недозволеніи передавать ихъ по наслѣдству. О недозволеніи духовенству взимать десятину. О недозволеніи прибавлять новые пункты къ сеймовымъ конституціямъ и о немедленномъ вписаніи ихъ въ гродскія книги. О признаніи законнымъ временнаго скарбоваго Волынскаго суда, несмотря на продолженіе его засѣданій болѣе положеннаго срока. Объ оказаніи снисхожденія волынскимъ депутатамъ, опоздавшимъ въ Радомскій трибуналъ, вслѣдствіе безпорядковъ, происходящихъ въ воеводствѣ. Объ изысканіи средствъ къ собиранію податей О ревизіи государственной казны. О точномъ опредѣленіи, какія дѣла подсудны военному суду, и о составленіи ихъ реестра. О преслѣдованіи лицъ, добивающихся у цесаря титуловъ. Объ упорядоченіи сбора чоповаго и акциза. О конфискаціи имуществъ аріанъ и о раздачѣ ихъ жолнерамъ. Требованіе, чтобы ординаціи выставляли войско даромъ, и чтобы другимъ это всчитывалось въ уплату податей. Объ оставленіи епископ-

ства Луцкаго за княземъ Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . 57—70.

XIV. Постановленіе волынской шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 16-го сентября 1659 г. Установленіе финансовыхъ судовъ и выборъ судей; назначеніе дня для разбора дѣлъ, на который должны собраться всѣ сборщики податей и представить отчеты; сборщики акциза должны передъ этимъ судомъ принесть присягу. Каждый гродскій и земскій урядникъ долженъ побуждать къ уплатѣ податей и, въ случаѣ упорства, продавать движимое и недвижимое имущество и даже подвергать инфаміи и обвиненію въ похищеніи государственной казны; если же урядникъ обвинялъ кого неправильно, то самъ подвергался отвѣтственности. Уплатѣ податей и сопряженнымъ съ неуплатой послѣдствіямъ подвергаются всѣ обыватели, не исключая и православнаго духовенства. Сборщики, отказывающіеся отъ должности, должны сдать отчетъ передъ судомъ . . . . 70—74.

XV. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 3 декабря 1659 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи противъ козаковъ, поддерживаемыхъ Москвою. Перемѣна срока засѣданій скарбовыхъ судовъ, въ виду замѣшательствъ, происходящихъ въ Украинѣ. . . . . 74—76.

XVI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю, гетманамъ и всему войску за защиту отечества. О продолженіи войны съ Московскимъ царемъ, для возвращенія отошедшихъ земель. О недозволеніи уступать послѣднему провинцій, принадлежащія Рѣчи-Посполитой, при заключеніи съ нимъ мирнаго трактата. О ненарушеніи правъ и вольностей шляхты. О непремѣнномъ внесеніи въ гродскую книгу и о точномъ выполненіи сеймовыхъ конституцій. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію войны и успокоеніи разоренныхъ провинцій. О непремѣнномъ проживательствѣ украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ, подъ страхомъ лишенія ихъ. О раздѣленіи староствъ, оставшихся безъ владѣльцевъ, между лицами, заслуживающими награды, но исключительно между коренными польскими дворянами. О недозволеніи избирать новаго короля при жизни правящаго.

О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадяцкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ пріобрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласія дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и волошской—хоругвей, подъ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста гродскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утвержденіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банниціи и инфаміи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ гродскимъ судамъ О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консервацій. Объ оказаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волынскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденіи закона объ отце-и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . 76—85.

XVII. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномѣрной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ ими. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ русскомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою.

Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ безплатно впродолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволеніи избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ гродскимъ судомъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недѣйствительности постановленій, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ гродскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то ни было, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи гродскихъ урядовъ лишь осѣдлыми дворянами съ незапамятнаннымъ именемъ О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волынскимъ кастеляномъ кореннаго Волынскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между уніятами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймиковыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравненіи правъ Волынскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволеніи духовнымъ давать

суммы подъ залогъ имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недозволнніи военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватапціи въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. О вызовѣ на судъ. О неотягощеніи дворянскихъ грунтовъ налогами, а также Суразка, имѣнія князей Острожскихъ, и іезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказапіи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальниковъ жолнерскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. 86—105.

XVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награжденіи всего Кіевскаго воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кіевскому воеводству, слѣдуемаго ему въ посольской избѣ, мѣста. Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсужденія. О льготѣ Кіевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномѣрное распредѣленіе податей. О дозволеніи прислать депутатовъ въ коммиссію для переговоровъ съ козаками. О предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православнымъ и возвращеніи православному духовонству, отобранныхъ уніатами, церквей и имуществъ. О предоставленіи королю права раздавать должности и званія въ Кіевскомъ воеводствѣ. О принятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назначеніи депутатовъ отъ Кіевскаго воеводства въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ коммиссію для обсужденія, возникающихъ между козаками и дворянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ коронпаго подскарбія въ расходованіи обычно отпускаемыхъ и экстра-ординарныхъ, составившихся отъ повышенныхъ налоговъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранденбургскаго крѣпости Эльблёнга. О напоминаніи курфюрсту

объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи староствъ въ украинскихъ воеводствахъ между военными съ обязательствомъ охранять границы. О безчинствахъ татарскихъ и волошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздачѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь осѣдлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кіевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отмѣнять трибунальскіе приговоры къ инфаміи. О выборѣ наиболѣе удобнаго времени для сеймовъ. О недозволеніи раздавать дворянскія права иноземцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара и Любомля. Объ отдачѣ подъ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ. . . . . 106—119.

XIX. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О непремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ. Объ индигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравненіи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ Зимостья. О доставленіи въ Каменецъ-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраивать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи иноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и банницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привиллегій. О награжденіи разныхъ лицъ. 120—125.

XX. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоповаго. Объ уплатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ гродскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уплаты податей, кромѣ чоповаго . . . . 126—128.

XXI. Инструкція посламъ Кіевскаго воеводства, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, выплатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣютъ, какъ слѣдуетъ быть, своими имѣніями: но готовность выплатить подымное съ того имущества, которымъ дѣйствительно владѣютъ. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность принесть для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончанію переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и переписи козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О разсмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. . . . . 128—134.

XXII. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О неотягощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволеніи обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволеніи выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволеніи измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привиллегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненные жолнерами. О равномѣрномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О ненарушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ. . . . . 135—146.

XXIII. Инструкцiя черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на двухнедѣльный Варшавскiй сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущенiи депутата въ коммиссiю для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованiи извѣстной суммы на содержанiе двора, въ случаѣ если королевскiя имѣнiя будутъ очень разорены жолнерами. О награжденiи разныхъ лицъ . . . . 147—150.

XXIV. Постановленiе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 iюня 1662 г. Объ установленiи новой подати, названной subsidium Reipublicae, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованiи подымнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшенiи вопроса о ссудахъ, выданныхъ изъ суммъ Волынскаго воеводства. Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоповаго. О скорѣйшемъ производствѣ люстрацiи . . . . 151—158.

XXV. Инструкцiя волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 iюля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати къ назначенному сроку. Согласiе на перенесенiе коммиссiи для уплаты жалованья войскамъ изъ Львова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчинство жолнеровъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волынскаго воеводства. Готовность участвовать въ посполитомъ рушенiи. О преданности королю. О ненарушенiи дворянскихъ вольностей. 159—163.

XXVI. Универсалъ короля польскаго Яна Казимира къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекiе походы для защиты отечества и переноситъ всякiе труды и лишенiя, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разныя безчинства. О назначенiи срока новаго сейма . . . . . 164—166.

XXVII. Инструкцiя черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскiй сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленiи военныхъ дѣйствiй или заключенiи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участiи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ О снятiи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ коммиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели

изъ обращенія старую. О преданіи суду чеканщика, Боратыня, за злоупотребленія. О недозволеніи разрѣшать вопросы, касающіеся всего государства, безъ вѣдома дворянъ. О пересмотрѣ постановленій, сдѣланныхъ, на предшествовавшемъ, неполномъ по составу членовъ, сеймѣ. Объ уничтоженіи узаконеній, нарушающихъ шляхетскую вольность. О засчитаніи настоящаго двухнедѣльнаго сейма за шестинедѣльный. О невозвращеніи Радзѣевскому отнятыхъ у него правъ и званій. Объ отнятіи у Бранденбургскаго курфюрста Драгимскаго староства за неисполненіе договора. О преслѣдованіи сектантовъ. Объ упорядоченіи торговли съ Италіей. Объ изгнаніи евреевъ или наложеніи на нихъ подушной подати. О разсмотреніи на настоящемъ сеймѣ дѣла судьи земскаго Новогродскаго, Буркацкаго. О разсмотрѣніи дѣла объ убійствѣ ксендзомъ Янковскимъ ксендза Скачевскаго . . . . 167—171.

XXVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Жалоба на сеймоваго маршалка, что онъ, помимо воли пословъ, продолжалъ засѣданія предъидущаго сейма, клонившіяся ко вреду государства. О недозволеніи королевской канцеляріи разсылать инструкціи, оскорбительныя для дворянъ и нарушающія ихъ вольности. О преданіи суду раскладчика податей за злоупотребленія по продовольствію войскъ и объ удовлетвореніи дворянъ, понесшихъ убытки отъ своевольства жолнеровъ. О назначеніи коммисаровъ отъ Брацлавскаго воеводства въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ отданія подъ судъ монетниковъ за неправильности при чеканкѣ. О веденіи дѣлъ лишь финансовыхъ на предстоящемъ сеймѣ, назначенномъ несогласно съ государственной конституціей. О подтвержденіи прежней цѣнности старой монеты. О прочтеніи охраннаго листа, выданнаго Брацлав. воеводству Объ уничтоженіи волошскихъ и татарскихъ хоругвей. Объ обузданіи жолнеровъ. О совмѣстномъ совѣщаніи Брацлавскихъ пословъ съ Кіевскими, Волынскими и Черниговскими относительно мѣръ защиты воеводствъ. . 172—176.

XXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта

1665 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О назначеніи шестинедѣльнаго сейма. О награжденіи войскъ за понесенные воинскіе труды. О заключеніи выгоднаго мирнаго договора съ Москвою. О содержаніи пограничныхъ крѣпостей на государственный, а не на земскій, счетъ. О строгомъ разслѣдованіи причинъ сильнаго распространенія фальшивой монеты. О неотягощеніи разоренныхъ обывателей повинностями. О скорѣйшемъ разборѣ дѣлъ лицъ, обвиняемыхъ въ государственныхъ преступленіяхъ, а именно: Кіевскаго митрополита Іосифа Нелюбовича-Тукальскаго, Юрія Хмельницкаго и Гуляницкаго. О назначеніи мѣстопребываній гродскихъ судовъ. О неотягощеніи разоренныхъ сборами на содержаніе костеловъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оказаніи покровительства православнымъ . . . . 177—183.

XXX. Постановленіе черниговскихъ дворянъ, отъ 3 февраля 1668 года. Въ виду двукратнаго срыванія сейма, на случай, если третій сеймъ не состоится, рѣшено съѣхаться на сеймикъ во Владиміръ, для обсужденія мѣръ, которыя должны быть приняты для защиты очечества. . . . . . 184—185.

XXXI. Инструкція дворянъ черниговскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. О прекращеніи междуусобій и объ оказаніи помощи разоренным воеводствамъ. О допущеніи депутата въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. О сохраненіи шляхетскихъ вольностей. О преслѣдованіи нечестивой ереси въ Торнѣ и евреевъ. Объ отвѣтственности начальниковъ литовскаго войска за отсутствіе въ немъ дисциплины. О недопущеніи избирать новаго короля при жизни королевствующаго. О преданіи суду чеканщика Боратыня за злоупотребленія. О снятіи отчета съ членовъ Львовской коммиссіи относительно выпуска серябряныхъ шеляговъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. Объ удовлетвореніи жалобъ разныхъ лицъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православныхъ . . 186—192.

XXXII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства и просьба удостоить подданныхъ большимъ довѣріемъ, распустивши иноземную гвардію. Объясненіе причины

несогласія дворянъ на избраніе новаго короля при жизни правящаго. О кассаціи постановленій прошлаго сейма. Объ освобожденіи короннаго польнаго гетмана Любомирскаго отъ обвиненія въ государственной измѣнѣ. Объ объявленіи амнистіи войску и объ уплатѣ ему жалованья. О принятіи мѣръ къ улучшенію качества звонкой монеты. О недозволеніи отдавать правъ на булаву и искать въ пожизненное пользованіе. О принятіи мѣръ къ обузданію жолнеровъ. О допущеніи брацлавскихъ депутатовъ въ коммиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ утвержденіи охранныхъ листовъ, данныхъ Брацлавскому воеводству. Объ отдачѣ староствъ состоятельнымъ шляхтичамъ. О необходимости принятія мѣръ для охраны шляхетскихъ вольностей, въ случаѣ, если сеймъ будетъ разорванъ. Объ удовлетвореніи претензій православныхъ. О присылкѣ сеймиковыхъ экседицій къ гродскимъ урядамъ лишь чрезъ посредство сенаторовъ воеводства. О принятіи мѣръ противъ клеветниковъ. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой отъ воинскаго постоя. О ревизіи таможенъ. О налогѣ на купцовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія, въ виду обнаруженныхъ злоупотребленій со стороны католическаго духовенства при взносѣ податей, и сенаторовъ и коммиссаровъ при уплатѣ жалованья войску. О принятіи мѣръ противъ фальшивыхъ монетчиковъ. О предписаніи старостамъ подавать жалобы въ ближайшій къ отвѣтчику судъ. Объ отдачѣ подъ судъ нмчальниковъ Литовскаго войска за отсутствіе дисциплины въ войскахъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ нѣкоторыхъ лицъ, пытающихся разъединить Литву и Польшу. Объ учиненіи люстраціи воеводства передъ раскладкой податей, въ виду опустошеній, сдѣланныхъ жолнерами. О преслѣвованіи гетмана Павла Тетери за убійство воеводы Кіевскаго, сенатора Выговскаго. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ брацлавскихъ обывателей. Объ отнятіи у евреевъ грунта въ г. Холмѣ, принадлежавшаго доминиканамъ. Объ отдачѣ подъ судъ чеканщика Боратыня. 193—204.

XXXIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 августа 1666 года. Объ обузданіи Дацька Дейнеки и собранной имъ своевольной толпы крестьянъ, называвшихся по имени предводителя Дейнеками . . . . 204—207.

XXXIV. Изъ инструкціи вволынскихъ дворянъ 1667 года: о военномъ постоѣ . . . . 207—207.

XXXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ но Варшавскій сеймъ 1667 года. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О лишеніи жалованья военныхъ начальпиковъ, покинувшихъ свои отряды. О дозволеніи срывать сеймъ лишь при нарушеніи основныхъ законовъ государства. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе срока сеймика въ Луцкѣ, если сеймъ не состоится. Объ установленіи болѣе довѣрчивыхъ отношеній между королемъ и сословіями. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ укрѣплеиіи крѣпостей. О ненарушеніи мира съ Турціей. О дозволеніи Юрію Любомирскому возвратиться въ отечество. Измѣненія сеймовой конституціи. О военномъ постоѣ. О недозволеніи посторроннимъ лицамъ вмѣшиваться въ семейныя отношенія. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи рѣшать вопросы, касающіеся всего государства, помимо шляхты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О награжденіи Чарнецкаго п Сапѣги. О недозволеніи обращать коронныя имѣпія въ частныя. Объ уничтоженіи таможенной пошлины на р. Бугѣ въ Брестъ-Литовскѣ. Объ освобожденіи селъ, принадлежащихъ Луцкой іезуитской коллегіи, отъ уплаты податей и военнаго постоя. Частныя дѣла. 207—221.

XXXVI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 марта 1667 г. Негодованіе на заключеніе Андрусовскаго перемирія съ Москвою. Недозволеніе заключать какой либо договоръ съ Франціей и требованіе о высылкѣ французскаго посла, вмѣшивающагося во внутреннія дѣла Польши. О недозволеніи сохранять званіе гетмановъ пожизненно. О недозволеніи уплачивать частные и казенные долги въ то время, когда деньги нужны для веденія военныхъ дѣйствій. Объ удовлетвореніи дворянина Линчевскаго. О томъ, чтобы новопожалованные дворяне, желающіе сохранить за собой новое

званіе, выставили на свой счетъ отряды жолнеровъ. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О подтвержденіи инструкціи прошлаго сеймика. Объ удовлетвореніи короннаго обознаго Лещинскаго въ его жалобѣ на Львовскихъ мѣщанъ. Объ окончаніи процесса между Замойскими и Вишневецкой. О недозволеніи духовнымъ притѣснять дворянъ. О недозволеніи Брестъ-Литовскому воеводству взимать пошлину на р. Бугѣ у г. Брестъ-Литовска, обременительную для Волынскаго и Бельзскаго воеводствъ и для земли Холмской. О недозволеніи Радзѣевскому устраивать шлюзъ на р. Бугѣ. 221—225.

XXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 7 марта 1667 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьбы, чтобы назначенный сеймъ былъ шестинедѣльнымъ. Мѣры къ обсужденію шляхты на сеймахъ—возстановленіе прежнихъ довѣрчивыхъ отношеній между тремя сословіями и запрещеніе разсматривать на сеймахъ частныя дѣла. О введеніи въ обращеніе лучшей монеты. О неподтвержденіи заключать мирный договоръ съ Москвою съ уступкой территоріи. О подтвержденіи договора подъ Краменцами. О выясненіи причины, по которой гетманы распустили гусарскія и козацкія хоругви. Объ уплатѣ татарскихъ упоминковъ. О переводѣ судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Житомиръ и Овручъ. Объ уплатѣ жалованья войску, объ обузданіи жолнеровъ, о готовности участвовать въ посполитомъ рушеніи. О разсмотрѣніи разныхъ частныхъ дѣлъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волынска на четыре года отъ военнаго постоя и отъ уплаты податей . . . . 225—230.

XXXVIII. Постановленіе черниговской шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 21-го іюня 1667 г. Сокрушеніе объ отдѣленіи части территоріи Черниговскаго воеводства къ Москвѣ по мирному договору и просьба выдѣлить ему, взамѣнъ того, часть reclinatorii и причитающейся отъ Москвы суммы, большую, чѣмъ Кіевскому воеводству. Запрещеніе посламъ соглашаться на ассигнованіе денежныхъ суммъ на надобности, неупомянутыя въ ихъ инструкціи. О назначеніи постояннаго резидента при королѣ. Объ освобожденіи отъ участія въ посполитомъ рушеніи. . . . . 230—233.

XXXIX. Постановленіе свѣтскихъ и духовныхъ обывателей Волынсыаго воеводства отъ 30 сентября 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей. . . . . . 233—237.

XL. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 31 октября 1667 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. Мѣры къ оборонѣ г. Луцка. Освобожденіе нѣкоторыхъ лицъ отъ гиберны . . . . 238—242.

XLI. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 14 декабря 1667 г, Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей . . . . 243—245.

XLII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 24 января 1668 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ обузданіи жолнеровъ. О расширеніи юрисдикціи земскихъ судовъ. О допросѣ чеканщиковъ. О назначеніи сеймовымъ посламъ даровыхъ квартиръ и объ отпускѣ денегъ на ихъ содержлніе. О точномъ опредѣленіи количества московскаго войска. О сохраненіи мирныхъ отношеній съ ханомъ. О войскѣ Запорожскомъ. О полученіи отъ Московскаго царя кіевскихъ книгъ и о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ на лѣвый берегъ Днѣпра. О недозволеніи повышать цѣнность монеты. О готовности составить, въ случаѣ надобности, ополченіе. Объ укрѣпленіи Кіева, по возвращеніи его опять Рѣчи-Посполитой. Объ укрѣпленіи другихъ городовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ окончаніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ О недозволеніи магнатамъ переманивать крестьянъ у бѣдныхъ дворянъ . . 246—256.

XLIII. Изъ постановленія брацлавскихъ дворянъ, отъ 18 марта 1669 г.: о евреяхъ . . . . 257—257.

XLIV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ въ Краковѣ въ 1669 г. Просьба къ новоизбранному королю Михаилу о принятіи мѣръ для защиты Кіевскаго воеводства. О посполитомъ рушеніи. О выдачѣ reclinatorii Кіевскому воеводству. Объ успокоеніи православной церкви. О государственныхъ клейнотахъ. О напечатаніи акта избранія короля. Объ отдачѣ подъ судъ лицъ, подкупленныхъ иностранными послами. О

скорѣйшемъ заключеніи вѣчнаго мира съ Москвою. О допущеніи депутата отъ Кіевскаго воеводства въ коммиссію для переписи реестровыхъ козаковъ. О приведеніи къ окончанію процесса между Замойскими и Вишневецкой. Объ улучшеніи качества монеты. О недозволеніи отдавать королевскія имѣнія въ аренду иностранцамъ и лицамъ низкаго происхожденія. О болѣе правильномъ распредѣленіи вакантныхъ званій между лицами, заслуживающими награды. Объ удовлетвореніи князя Димитрія Вышневецкаго за убытки, понесенные имъ при осадѣ Збаража. О недозволеніи имѣть подъ командой одновременно польскую хоругвь и отрядъ иноземцевъ. О назначеніи опредѣленнаго срока для разсмотрѣнія дѣлъ украинскихъ воеводствъ въ главномъ трибуналѣ и о напечатаніи статута, по которому они судятся. О кассаціи рѣшеній каптуровыхъ судовъ. О нѣкоторыхъ измѣненіяхъ въ судѣ. Объ удержаніи за Кіевскими послами прежняго мѣста въ посольской избѣ. О дозволеніи избираться въ сеймовые послы черезъ два сейма на третій. О недозволеніи магнатамъ держать надворную стражу въ большомъ количествѣ. О недозволеніи выдавать неосѣдлымъ дворянамъ привиллегіи на почетныя званія и должности. Объ объявленіи званій каштеляна и стольника Кіевскихъ вакантными. Объ обсужденіи вопроса о іезуитскихъ школахъ. О наказаніи пана Пива, держащаго при себѣ большее, чѣмъ положено, количество людей, дѣлающихъ насилія надъ обывателями Овруцкаго повѣта. О награжденіи бывшаго Кіевскаго подскарбія Стефана Немирича. О порядкѣ привоза податей во Львовъ. Объ увеличеніи жалованья и награжденіи писаря польнаго. О награжденіи разныхъ лицъ, между прочимъ, нѣкоторыхъ иностранцевъ, послѣднихъ, чрезъ дарованіе шляхетскихъ правъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волынска отъ уплаты податей и отъ военнаго постоя на десять лѣтъ. 257—268.

XLV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 29 сентября 1669 г. Выборъ пословъ. Выраженіе вѣрности новоизбранному королю и готовность поддерживать его. Утвержденіе новосоставленнаго при избраніи короля соглашенія. Объ обузданіи жолнеровъ. О недозволеніи духовнымъ облагать дворянскія имѣнія

поборами и подстрекать дѣтей, воспитывающихся въ ихъ школахъ, къ переходу въ духовное званіе. О недозволеніи утверждать фундаціи, могущія принесть вредъ церквямъ и самимъ фундаторамъ. Объ установленіи добрыхъ отношеній между уніатами и православными. О награжденіи митрополита Кіевскаго Антонія Винницкаго, возвращеніи ему отнятыхъ имѣній и удовлетвореніи его за убытки, причиненные ему Шумлянскимъ. Объ освобожденіи Перемышльскаго епископства Мстиславскаго и архимандріи Лещинской за православными. О возвращеніи православныхъ церквей въ землѣ Бельзской. О закрытіи славянскихъ типографій въ Русскомъ воеводствѣ, кромѣ Львовской. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой и монастыря Бѣлостоцкаго отъ военнаго постоя. О подтвержденіи правъ и привилегій Кіево-печерской лавры. Объ измѣненіи прежнихъ постановленій о трибуналѣ. Объ оказаніи снисхожденія разореннымъ. Объ отысканіи виновниковъ появленія низкопробной монеты. О недозволеніи раздавать коронныя имѣнія въ награду. Объ оказаніи помощи обывателямъ украинскихъ воеводствъ. О принятіи мѣръ противъ новопожалованныхъ дворянъ, наносящихъ обиды стариннымъ. О недозволеніи гродскимъ урядникамъ рѣшать въ своихъ мѣстныхъ судахъ личныя дѣла. О правѣ участія въ сеймикахъ арендаторовъ и залогодателей. О протестахъ противъ выбора короля Михаила и назначеніи спеціальнаго канцеляриста, для записыванія актовъ украинскихъ воеводствъ въ метрику. О недозволеніи земскимъ урядникамъ небрежно относиться къ своимъ судейскимъ обязанностямъ. О дѣлѣ короннаго гетмана Любомирскаго. Объ исправленіи и отпечатаніи статута, по которому судятся украинскія воеводства. О производствѣ люстраціи. О внесеніи посольскаго протеста на сеймѣ въ книги земскаго суда. О порядкѣ составленія новыхъ постановленій о трибуналѣ. О сборѣ чоповаго. О подтвержденіи прежняго порядка выбора епископовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. О возвращеніи князю Острожскому отнятаго у него королемъ Яномъ Казимиромъ грунта въ Варшавѣ. Объ уплатѣ долговъ Сигизмунда III. Объ установленіи таксы на рабочіе руки. О преслѣдованіи Александра Илинскаго за уклоненіе отъ суда. Просьба, чтобы послы и

сенаторы заботились о нуждахъ украинскихъ воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкоцинъ оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволеніи Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволеніи устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ гродскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхъ постановленій на вознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволеніи отнимать у судебныхъ старостъ ихъ староства. О возстановленіи церкви св. Михаила въ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести недѣль; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволеніи имъ мѣшаться во внутреннія дѣла . . . . 268—284.

XLVI. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1670 г.: о десятинѣ. . . . . 285—285.

XLVII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ посламъ, отправленымъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей . . . . 285—285.

XLVIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоповаго на укрѣпленіе Луцка, Владиміра—Волынскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ . . . . . . 286—287.

XLIX. Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви. . . . . . . 288—288

L. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви . . . . 288—289.

LI. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолнеровъ (описаніе ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О снятіи отчета со сборщиковъ податей . . . . 289—295.

LII Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увеличенія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля . . . . 296—297.

LIII. Изъ постановленія кіевскихъ дворянъ 1671 года: о раздачѣ разныхъ званій въ Кіевскомъ воеводствѣ лишь мѣстнымъ обывателямъ . . . . 298—298.

LIV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды, понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи мѣръ для отраженія враговъ и впредь. О сохраненіи прежняго порядка выбора войсковыхъ пословъ. Объ увеличеніи количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій. Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покровительствѣ православной церкви. Объ удовлетвореніи желаній гетмана Михаила Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣрными Рѣчи-Посполитой. О награжденіи разныхъ лицъ. О неотягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волынска и евреевъ чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ подстолія Брацлавскаго и епископа Владимірскаго . . . . . 298—302

LV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды, понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи Кіева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впредь. О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижимыхъ имѣній О необходимомъ для обороны Украины увеличеніи войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства православной вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи Михаила Ханенка О покровительствѣ козакамъ, остающимся вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть, издавна имъ принадлежащими, приходами, а уніатамъ своими. О подтвержденіи правъ Кіевской академіи. О дозволеніи выбирать шесть пословъ для избы посольской. О передачѣ имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кіевскаго воеводства. О подтвержденіи права выбирать гродскихъ судей

помимо старостъ и о предоставленіи исполнительной власти гродскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозволеніи выбрать депутатовъ коммиссіи для переговоровъ съ царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначеніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для разбора дѣлъ Кіевскаго воеводства въ трибуналѣ, О равномѣрной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи податей. Просьба объ уничтоженіи привиллегіи на имѣнія въ украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣлывателей монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. Объ упрощеніи литовскаго войска. Объ упорядоченіи опекъ. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митрополиту Антонію Винницкому reclinatorii. О награжденіи разныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣвшаго города Владиміра и съ евреевъ . . . . 303—313.

LVI. Универсалъ короля Михаила къ кіевскимъ, черниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ, отъ 20 марта 1672 г. Указывая на заботы правительства о защитѣ государства отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣятельности и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать объ оборонѣ . . . . 314—316.

LVII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благодарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы. Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассаціи рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолженія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи податей на имуществахъ духовенства всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи Владиміра-Волынска отъ постоя . . . . 317—322.

LVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18

мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ уступки территоріи. Объ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи уплаты hibernae. Объ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду подделокъ. О незаключеніи договора съ гетманомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Объ утвержденіи подстольства Брацлавскаго за Красносельскимъ. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налоговъ на евреевъ. Объ освобожденіи г. Владиміро-Волынска отъ военнаго постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ . . . . 322—326.

LIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1673 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества. Объ уплатѣ жалованья кварцяному войску. О побужденіи магнатовъ къ болѣе правильному выполненію ихъ обязанностей. О снятіи отчета съ лицъ, завѣдывавшихъ податными сборами во время безкоролевья. О награжденіи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложенныхъ государственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго воеводы, съ какою цѣлью были подложены подъ Каменецъ мины за два года до осады. Объ укрѣпленіи Львова и Замостья. О дозволеніи бить монету. О дозволеніи прислать депутатовъ въ коммиссію о разграниченіи Польши и Турціи. О зачисленіи 1200 человѣкъ гвардіи въ составъ кварцянаго войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ къ участію въ посполитомъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершенный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окончанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ судьей. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ . . . . . 326—332.

LX. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и объ освобожденіи отъ уплаты податей. 333—333.

LXI. Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой“ . . . . 333—333.

LXII. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1664 года: о фальшивой монетѣ. . . . . 333—334.

LXIII. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1674 года: объ удовлетвореніи желаній уніатскихъ епископовъ . 334—334.

LXIV. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ отъ 29 марта 1674 года: о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандритомъ Дерманскимъ Кипріаномъ Жоховскимъ подчашему Кіевскому Проскурѣ-Сущанскому . . . . 334—335.

LXV. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1674 года: объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ ограниченіи правъ уніатскаго митрополита. . . . . . . 335—336.

LXVI. Инструкція кіевской шляхты посламъ, отправленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба неуступать непріятелямъ земель, принадлежащихъ Кіевскому воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана Чаплича подстоліемъ Кіевскимъ . . . . 336—339.

LXVII. Записка Черниговскаго воеводы Станислава-Казимира Беневскаго о состояніи Рѣчи Посполитой, отъ 1675 г., вставленная въ инструкцію волынскихъ дворянъ, данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ, 1676 года . . . . 339—361.

LXVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литовскихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ исполненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ, не дѣлая ему территоріальныхъ уступокъ. О выдѣлкѣ новой монеты для доставленія средствъ къ проложенію войны съ Турками. О недозволеніи измѣнять цѣнность монеты. Запрещеніе раздавать общественныя имущества. О возвращеніи суммъ, взятыхъ изъ собственной кассы короля на содержаніе войска, Объ изысканіи средствъ на содержаніе двора. Объ уполномоченіи короннаго инстигатора требовать съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей. О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ каптуровыхъ судахъ. О смѣнѣ полковника Лозинскаго, начальника войскъ, стоя-

щихъ въ Полѣсьѣ, за распущенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замойскихъ Мартыну Замойскому, подстолію Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществахъ. О взысканіи съ Браницкой гибернъ за Красненское староство О назначеніи трехъ депутатовъ въ коммиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетрореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевскаго воеводства. О покровительствѣ православнымъ. . 362—370.

LXIX. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю зв заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О понужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомогательное войско. О неотлучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при ввѣренныхъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о коронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, инфамію. О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіеся въ землѣ Бѣльской О награжденіи разныхъ лицъ . . . . 371—378

LXX. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ . . . . 378—378.

LXXI. Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи коммиссаровъ въ коммиссію по удовлетворенію волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовокими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраи-

ваемыя слободы. О производствѣ люстраціи. Объ освобожденіи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Объ уплатѣ жалованья войскамъ . . . . 379—884.

LXXII. Инструкція православныхъ дворянъ волынскаго воеводства, отъ 9 декабря 1678 года, посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣсскому. О дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о присылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей. Запрещеніе посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О подтвержденіи правъ и привиллегій православной церкви. О подтвержденіи права свободнаго выбора митрополита и епископовъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертвоватъ для блага отечества. О покровительствѣ вообще православнымъ . . . . 384—387.

LXXIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о православныхъ . . . . 388—388

LXXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго постановленія о неуплатѣ податей впредь до удовлетворенія убытковъ, причиненныхъ волынскимъ обывателямъ литовскими войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О преслѣдованіи уклоняющихся отъ податей. О чоповомъ сборѣ. О понужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О недозволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и отяготительные для населенія сборы. Объ учетвереніи подушной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью заставить ихъ не служить впредь у послѣднихъ . . . . 388—393.

LXXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14 января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обязанностей сеймовыхъ маршалковъ и объ упорядоченіи сеймовыхъ засѣданій. О постоянномъ содержаніи войскъ для

охраненія безопасности государства. Объ удовлетвореніи волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О ненарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ привиллегій лишь исключительно военнымъ. Объ отдачѣ подъ судъ судей, берущихъ взятки и награжденіи лицъ, обнаружившихъ ихъ проступокъ. Объ опредѣленіи извѣстнаго времени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся по одинмъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. О снятіи отчета съ коронпаго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба объ укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ своевольствамъ, выбираться къ какія либо гражданскія или земскія должности. О понужденіи сборщиковъ податей ко взносу ихъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. Объ оставленіи прежней монеты, дабы обыватели не понесли убытковъ при перемѣнѣ. Объ отмѣнѣ нѣкоторыхъ незаконно положенныхъ пошлинъ. О награжденіи разныхъ лицъ за услуги государству. Объ удовлетвореніи просьбы епископа Луцкаго Гедеона Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему куска земли на пристройку къ каѳедральному Луцкому собору. Объ оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьянъ . . . . 394—410.

LXXVI. Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 1 сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ коммиссію по удовлетворенію за убытки, причиненные литовскими войсками. О сборѣ подушнаго. Объ освобожденіи отъ подушнаго католическаго и православнаго духовенства. Объ освобожденіи отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градобитія. О сборѣ чоповаго. О производствѣ люстраціи. О поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ. О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Объ укрѣпленіи г. Луцка. О понужденіи поссессоровъ Тыннаго ко взносу податей въ кассу Волынскаго воеводства. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со сборщиковъ. . . . . 410—417.

LXXVII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 19 февраля 1682 года. О сборѣ подымнаго и производствѣ лю-

страціи. Формы присяги сборщиковъ податей и люстраторовъ . . . . 417—426.

LXXVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 сентября 1682 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства, а также военачальникамъ. Выраженіе соболѣзнованія Краковскому воеводству и готовность оказать ему помощь. Объ уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи длить сеймы. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію переговоровъ съ царемъ Московскимъ. Объ утвержденіи Овруцкаго и Житомірскаго урядовъ, избранныхъ по Гадяцкому договору, потерявшему силу. О лишеніи шляхетскаго достоинства лицъ, получившихъ оное по тому же договору. О недопущеніи шляхетскихъ конфедерацій. О прекращеніи дѣла по обвиненію коронпаго подскарбія въ растратахъ. О недозволеніи Бранденбургскому курфюрсту строить укрѣпленія въ Радзивилловскихъ имѣніяхъ и о выдачѣ лишь движимости въ приданое, вышедшей за него за мужъ, княжнѣ Радзивиллъ. О награжденіи Сапѣгъ. О распредѣленіи всѣхъ вакантныхъ должностей прежде преній по другимъ вопросамъ. О перенесеніи судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Овручъ и Житоміръ. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства. Объ упорядоченіи судопроизводства въ Кіевскомъ воеводствѣ. О запрещеніи коронному инстигатору укрывать лицъ, подлежащихъ какому либо наказанію по суду. О правильномъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ рѣшеній. О правильномъ замѣщеніи членовъ коронпаго трибунала не въ ущербъ провинціальнымъ судамъ. О недозволеніи заселять слободы бѣглыми крестьянами. О подтвержденіи правъ Кіевскихъ монастырей на имѣнія. О награжденіи разныхъ лицъ . . . . 427—438.

LXXIX. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1682 г. Выборъ люстраторовъ, съ просьбой поскорѣе произвесть люстрацію. О принесеніи ими присяги. О составленіи податныхъ списковъ и объ ихъ опубликованіи. О награжденіи люстраторовъ. О ревизіи Житомірскихъ и Овруцкихъ книгъ. Объ удаленіи отъ службы гродскаго Овруцкаго регента за упущенія въ веденіи Овруцкихъ книгъ . . . . 439—442

LXXX. Исъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1682 г.: о взяточничествѣ въ судахъ; объ индигенатѣ. . . . . . 442--442.

LXXXI. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ 1683 г.: о евреяхъ . . . . 443—443.

LXXXII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1683 г Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства и, въ частности, Кракова отъ нападенія Турокъ. О предотвращеніи на будущее время возможности перехода границъ королевства непріятелемъ для вторженія въ сосѣднія государства. О посылкѣ коммиссаровъ для переговоровъ съ Москвою. О награжденіи ихъ по заслугамъ. О недозволеніи длить сеймы. О доставленіи доходовъ съ таможенъ на содержаніе королевскаго двора. Объ оказаніи помощи господарю Волошскому и объ уплатѣ податей на содержаніе артиллеріи. О переписи евреевъ для правильнаго взиманія съ нихъ подушной подати. О подтвержденіи постановленій, обуздывающихъ своевольство евреевъ. О принятіи мѣръ противъ епископа Луцкаго, одного лишь противящагося введенію уніи, и о подтвержденіи прежнихъ постановленій о взаимныхъ отношеніяхъ уніатовъ и диссидентовъ. О награжденіи епископа Владимірскаго за рвеніе при расцространеніи уніи. Объ обезпеченіи княжны Радзивиллъ, вышедшей замужъ за курфюрста Бранденбургскаго, лишь движимостью. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла королевства. О ненарушеніи правъ Великаго Княжества Литовскаго. Объ удовлетвореніи дворянъ, потерпѣвшихъ отъ прохода войскъ. О выдѣлѣ Черниговскому воеводѣ части изъ суммы, заплаченной царемъ Московскимъ на Гродненскомъ сеймѣ. О награжденіи разныхъ лицъ за оказанныя государству услуги. О недозволеніи другимъ воеводствамъ причинять обиды Черниговскому. О веденіи отдѣльныхъ реестровъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ О правѣ духовныхъ выбираться въ депутаты лишь черезъ каждые четыре года. О томъ, чтобы мѣщане имѣли своего главнаго начальника въ лицѣ воеводы Краковскаго, О снятіи несправедливыхъ обвиненій въ аріанизмѣ съ разныхъ лицъ. О награждсніи разныхъ лицъ. Объ осво-

божденіи взятыхъ въ плѣнъ Турками дворянъ. О скорѣйшемъ разрѣшеніи процессовъ нѣкоторыхъ черниговскихъ дворянъ . . . . 444—452.

LXXXIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ великому коронному гетману, отъ 26 іюня 1684 г. Благодарность гетману за его труды по защитѣ отечества. Объ обсужденіи жолнеровъ и козацкихъ своевольствъ. Объ освобожденіи отъ постоя имѣній шляхетскихъ дворянъ . . . . 453—454.

LXXXIV. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ отъ 18 апрѣля 1684 года: объ увольненіи отъ уплаты податей; отъ укрѣпленіи Луцка; о производствѣ люстраціи г. Збаража и понужденіи къ уплатѣ податей . . . . 455—456.

LXXXV. Постановлоніе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 26 сентября 1684 г. Выборъ пословъ къ гетманамъ съ просьбою принять мѣры къ укрощенію козаковъ. О сборѣ подымнаго. О производствѣ люстраціи нѣкоторыхъ селъ. О сборѣ шеляжнаго. Благодарность Кіевскому воеводѣ за заботы о благѣ воеводства. Объ исполненіи Кіевскими урядниками обзанностей Овруцкихъ урядниковъ, до принесенія послѣдними присяги. О ревизіи уцѣлѣвшихъ отъ пожара Овруцкихъ книгъ. Объ оказаніи помощи іезуитаиъ для постройки школы . . . . 457—463.

LXXXVI. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1688 г.: объ устройствѣ почты; присяга сеймоваго посла . . . . 463—464.

LXXXVII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1688 г. О недозволеніи устраивать слободы. О запрещеніи частнымъ лицамъ отягощать торговлю налогами. Жалобы на своеволіе козаковъ. Объ оказаніи льготъ духовенству. Объ индигенатѣ. Объ оказаніи поддержки раззорившемуся еврею Израилю Маркевичу . . . . 465—467.

LXXXVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ па Гродненскій сеймъ, назначенный нъ 27 января 1688 г. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О подтвержденіи прежнихъ постановленій, касающихся военной дисциплины. О выселеніи козаковъ изъ предѣловъ Брацлавскаго воеводства. О недозволеніи не-

дворянамъ занимать какія-либо должности. О недозволеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ участвовать въ разборѣ одного и того же дѣла въ судахъ разныхъ инстанцій. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ изъ Владиміра въ Овручъ. О дозволеніи дворянамъ преслѣдовать духовныхъ лицъ свѣтскимъ судомъ. О преданіи суду сенаторовъ духовнаго сенатора, ведущаго тайную переписку съ иноземцами. Объ ограниченіи числа депутатовъ отъ духовенства въ трибуналахъ. Объ уменьшеніи податей, слѣдуемыхъ съ разоренныхъ имѣній православнаго духовенства. Объ освобожденіи жилищъ православнаго духовенства отъ военнаго постоя. О подтвержденіи прежнихъ правъ и привиллегій православной церкви. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ въ Луцкъ. Объ оказаніи помощи заднѣпровскимъ изгнанникамъ. О снятіи отчета съ военныхъ коммиссаровъ въ расходованіи суммъ, присланныхъ отъ Московскаго царя и папы. О недозволеніи устраивать новыя слободы. О приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ. 468—479.

LXXXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ коронному и Литовскому гетманамъ, отъ 29 мая 1688 г. Жалобы на своевольства казаковъ. . . . 479—482.

XC. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1688 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ ограниченіи jus patronatus римской куріи. Объ урегулированіи отношеній между духовными и свѣтскими. О снятіи отчета съ подскарбія въ распредѣленіи hybernae. О неотягощеніи шляхетскихъ имѣній постоями. О недозволеніи козакамъ владѣть землями въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства. О распредѣленіи суммъ, имѣющихъ быть полученными отъ Московскаго царя, между обывателями Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ . . . . 482—485.

XCI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1689 г. Благодарность королю за приносимыя имъ на пользу государства жертвы. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла Рѣчи Посполитой. О недозволеніи длить сеймы . . . . 485—487.

XCII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 16 января 1690 г.: о покровительствѣ православнымъ . . . . 487—488.

XCIII. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ 1690 г.: о сборѣ шележнаго и чоповаго; льготы пострадавшимъ отъ огня и градобитія . . . . 488—491.

XCIV. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 12 марта 1691 г. Жалобы на своевольство козаковъ и просьба объ ихъ обузданіи путемъ разсылки строгихъ универсаловъ козацкой старшинѣ. Назначеніе дня для новаго сеймика . . 491—494.

XCV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣсскому, отъ 5 мая 1691 г. О недозволеніи козакамъ основывать новыя поселенія въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства . . . . 494—496.

XCVI. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1692 г. Жалобы на своевольства козаковъ и литовскихъ войскъ. О перемѣнѣ мѣста созыва сеймиковъ. О запрещеніи предоставлять право собиранія таможенныхъ пошлинъ евреямъ и вообще людямъ низкаго происхожденія. Объ обузданіи католическаго духовенства. О принятіи строгихъ мѣръ относительно чужеземцевъ. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ освобожденіи Луцкихъ доминиканцевъ отъ военнаго постоя и уплаты податей . . . . 496—503.

XCVII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 22 ноября 1693 года. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О заключеніи мира съ Турціей. Объ измѣненіи постановленія о подкупѣ судей. О недозволеніи земскимъ писарямъ поручать веденіе книгъ въ трибуналахъ помощникамъ. О томъ, чтобы прокурорами были осѣдлые дворяне. О принятіи мѣръ противъ недоразумѣній, возникающихъ между свѣтскими и духовными судьями въ трибуналѣ. Жалобы на Палія. О переписи козаковъ и уплатѣ имъ жалованья. Объ обузданіи литовскаго войска и о понужденіи начальниковъ его удовлетворить обиженныхъ. О выпускѣ новой монеты и объ установленіи одинаковой цѣнности ея во всемъ королевствѣ. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О назначеніи сборщиковъ податей государственнымъ казначействомъ. О разрѣшеніи дѣлъ ординацій Острожской и Замойской. Объ удовлетвореніи за потерю заднѣпровскихъ имѣній, отошедшихъ во власть

Россіи. Объ удовлетвореніи просьбъ Владимірскихъ и Луцкихъ доминиканцевъ. О неотягощеніи православнаго и уніатскаго духовенства повинностями и податями. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О недозволеніи устраивать слободы изъ бѣглыхъ крестьянъ. Патвержденіе прежнихъ инструкцій. . . 503—516.

XCVIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1693 г: о козацкихъ своевольствахъ. . . . . 516—517.

XCIX. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1693 г. Благодарность королю и гетманамъ за труды, понесенные на защиту отечества. Объ уплатѣ жалованья войску. О допущеніи депутата въ коммиссію для переговоровъ съ Турками. О дозволеніи каждому повѣту устраивать сеймики въ своемъ повѣтовомъ городѣ. Объ оказаніи матеріальнаго содѣйствія, изгнаннымъ изъ своихъ имѣній, дворянамъ. О возвращеніи епископомъ Львовскимъ Шумлянскимъ, отнятыхъ имъ у дворянъ, имѣній. О передачѣ лицами, вступающими въ духовное званіе, своихъ имѣній ближайшимъ родственникамъ. Объ оказаніи льготъ при уплатѣ податей обѣднѣвшему православному и католическому духовенству. Объ уплатѣ подкоморію Черниговскому Цѣшковскому слѣдуемой ему суммы. О прекращеніи ссоръ между представителями свѣтскаго и духовнаго сословія. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ жителей г. Владиміра-Волынска отъ уплаты городскихъ повинностей. О приведеніи къ окончанію процесса между Чурилами и Корытками. О дозволеніи нѣкоторымъ дворянамъ взимать мостовое. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О своевременной разсылкѣ предсеймиковыхъ королевскихъ универсаловъ по повѣтовымъ городамъ. Объ удовлетвореніи за убытки, причиненные литовскимъ войскамъ. О принятіи строгихъ мѣръ по отношенію къ Московскому посланнику Суслу за учиненныя имъ безчинства. О разсмотрѣніи на сеймахъ дѣлъ о подкупѣ судей. Подтвержденіе инструкціи посламъ, данной на предшествовавшій несостоявшійся сеймъ . . . . 517—524.

C. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1694 г.: о подкупѣ судей . . . . 525—525.

CI. Универсалъ короля Яна Собѣсскаго волынскимъ дворянамъ, отъ 18 мая 1695 г., назначающій срокъ сеймика и жалующійся на распущенность шляхты, которая, не смотря на грозящія со стороны Турокъ опасности, или срываетъ сеймы, или молчитъ на нихъ и не заботится о созывѣ пос-

политаго рушенія, а между тѣмъ въ рукахъ короля только и есть эти два средства для защиты отечества. . . . . 525—527.

CII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1696 г.: объ убійствѣ игумена Люблинскаго братства Амвросія Гирича; о насиліи, произведенномъ деканомъ Олыцкой коллегіи, Мартиномъ Маркушевскимъ, надъ двумя Луцкими духовными; объ оказаніи покровительства Діонисію Жабокрицкому, епископу Луцкому . . . . 528—528.

CIII. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 29 декабря 1696 г. Благодарность посламъ за хорошо выполненныя порученія. Готовность принять всѣ мѣры для борьбы съ козаками. Выборъ пословъ къ гетманамъ. О производствѣ обычнаго смотра и переписи обывателей, могущихъ носить оружіе. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. Выборъ каптуровыхъ судей. О сборѣ шеляжнаго и подушнаго. Присяга сборщика этихъ податей Марка Аксака Порядокъ собиранія этихъ податей. О кассаціи несправедливыхъ жалобъ сборщиковъ податей на обывателей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги воеводству . . . . . 528—534.

CIV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на избирательный сеймъ 1697 г. Благодарность примасу за заботы о благѣ государства. Жалобы на своевольства козаковъ и просьба принять противъ нихъ строгія мѣры. Объ обузданіи жолнеровъ. О потвержденіи прежнихъ правъ православнаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. О ревизіи государственной казны. . . . . 535—542.

CV. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1697 г.: жалобы на своевольства козаковъ . . . . 543—543.

CVI Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 2 мая 1697 года. О скорѣйшемъ избраніи короля. Жалобы на обиды, чинимыя обывателямъ козацкими полковниками: Яремой, Искрой, и Паліемъ. О распредѣленіи суммы, слѣдуемой съ наслѣдниковъ Гржимальтовскаго, воеводы Познанскаго, между обывателями Кіевскаго воеводства, лишившимися заднѣпровскихъ имѣній. О возвращеніи отнятыхъ имуществъ. Объ удовлетвореніи просьбъ и награжденіи представителей православнаго и, въ особенности, уніатскаго духовенства. О подтвержденіи правъ на имѣнія и о награжденіи разныхъ лицъ. 543—549.

Указатель личныхъ именъ . . . . 553—594.

Указатель географическихъ именъ . . . . . . 595—633.

Добавленія и поправки къ именамъ . . . . 635.